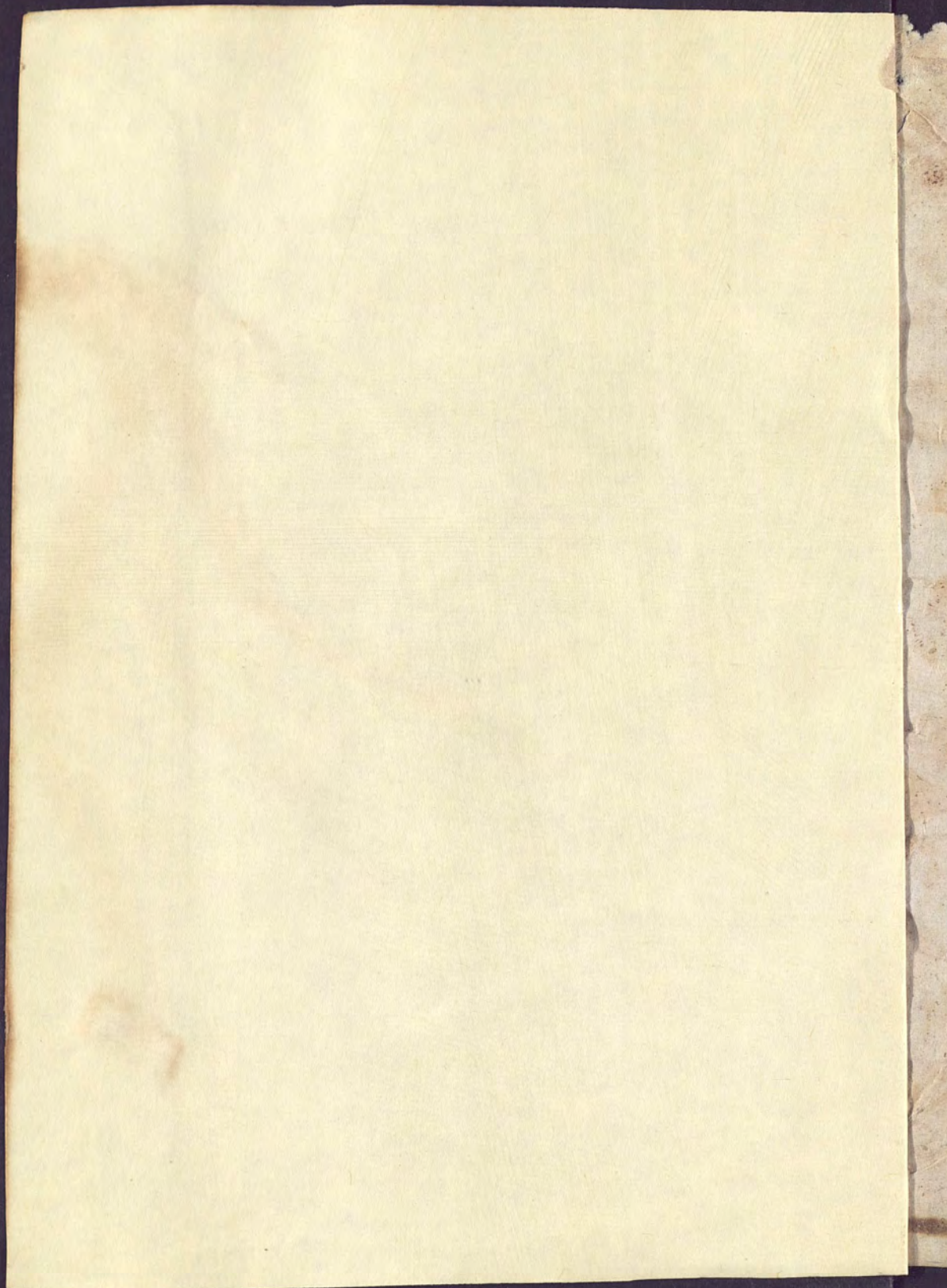

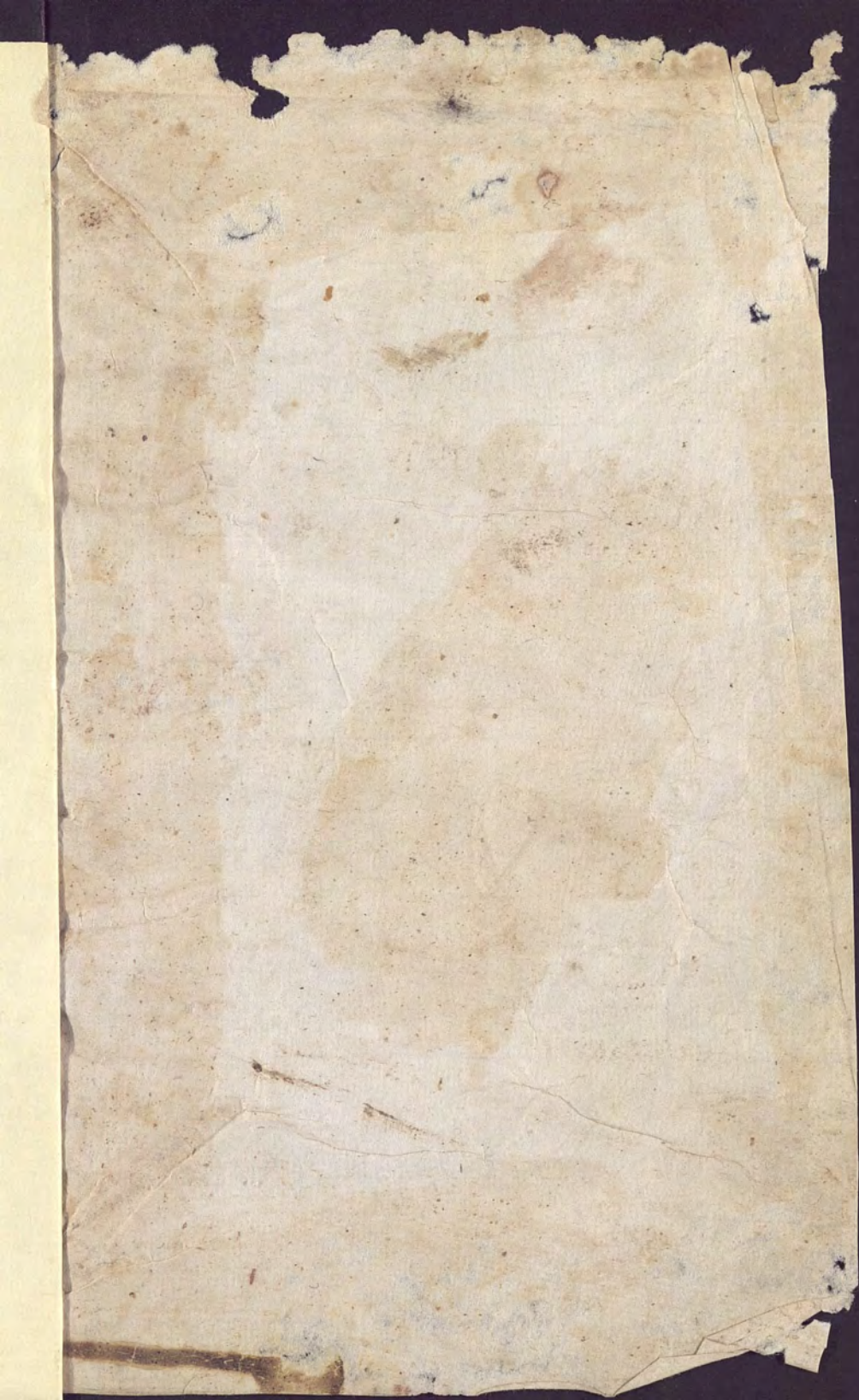
M-415

Fragment of a blue and white decorative label or paper on the left edge.

M-463

Inselmo

CURSUS

PHILOSOPHICUS

DICTIONARIUS

APUD FRANCISCUM

AZNAR

ET EX AR. A

TU SIA ME E ANDRE

SOLOGUREN MONACHO

NAJARENSI IN HOC

REGIO MONASTERIO S^{TI}

STEPHANI RIPÆ SILEN^{SIS}

ANNO DÑI MDCCXXXVI.

RATIONALIS, SIMUL AC
NATURALIS PHILOSOPHIA AD MENTEM
ANGELICI PRECEPTORIS THOMÆ
AQUINATIS ELABORATA.

OPRÆLUDIUM.

Optima quæq; dies miseris mortalibus evi-
prima fugit.... accinit Virgilius =
Ego hęc mente animoq; resolvens dignatensui quæq; bovis ad Minæy p̄ conve-
nientibus Arçę reflecte da pro porazem. Igitur optima quæq; t̄is fuga dies quia vix illuxit ex ad-
oculis evariat: sed quæq; dies fors iniquitatis quæq; celestis transiit: quæq; lux quæq; admittit
fulguris vel in eius oriente tectis tenebitur simulata aracet: diu hęc ait Seneca) tempus est inventuti-
ny agitur per studia ingerit. Et sane optima dies et acceptabilis t̄is inventuti qui philosophi opoz
impendat. Ne igitur velut umbra transeat, et ignoꝝq; tenet; vos comp̄prehendant, procul inextinguibiles
in studiũ rãdnãtis, simulac naturali philosophiã vigiles propozite, et t̄is requiridi lectissimã curate. Vel
igitur in quæ inventuti tempus aufugit, et de vigilia vestra, quoz eius vela citat; opozitet, et velut tem-
porizãnti (nulla enim avozetia tona nisi tempus Venere terte) haud ulliã p̄t̄erat instans, quod
vos desideret inveniat. Exoptatissimũ vobis soꝝ fausta obulit Patronem d̄i vos sub Divi Sibe-
phari posuit patzã curio, sub eius namq; iubar mine, veluti sub felicia auspicio degentes, vel ipzã adu-
tarna de fatigatio literaz; erit vobis lectissimũ oblectamentum. In illo etiam inventuti
quas possunt dotes requiri. Hinc namq; sublimis scientia ex egloxum opificia, mix-
ta delapsa, mentem p̄oculduvia instruit, dum voluntatem simul accendit. Igi-
tur tanto duce arduum non erit arduissimos scientiã p̄p̄curare calas. Sic
ergo per scientiã arcana filij choꝝissimi currite, ut illa comp̄prehendatis.
Me incunctis prosperis, adversis ve, sodalem habebitis, nullumq;
recusabo laborem, ut oblatũ adipis camini finem. Duting; quæ totis visceribus cupio.

Liber primus Simularum.

Verem totius logicę summg; quanz vulgus simulas appellat a gradimex
explicand; in qua aliqualis notitia traditur eoz; qz in logica latine calans
Deo dante discutimur. Veris igitur summg; finis est intellectoz; in sui opoz
tionibz; dirigere, ne dum veritatem inquirat in erroꝝ incidat. Cuzq; in
tellectu nos t̄is tripliciter in xoz; cognitione errare possit. Illas simplici-

contemplanda, de his aliquis regardo, an oratio, & denique ex altero aliquid in
sentio intellexi etiam libere proscripta et nota gerendo summa hęc diuisab. Et co
lex in quorum primo de his que ad primam, in secundo de his que ad secundam et in ter
tio de his que ad tertiam operationem intellectu pertinent tractabimus.

Sed prius
sciendū est quid sint intellectus operationes, ut hac notitia præcedat ea que ad
illarum directionem spectant, tractabimus. Prima igitur intellectus operatio hæc
hexis dicitur et vocatur intellectus quo percipit rem nihil affirmando de illa. se
cunda que appellatur iudicium est ille actus quo intellectus de re prius hæc hexis
aliquid affirmat rem negat. Tertia denique dicitur nuncupatio que quidem est
actus intellectus quo intellectus de re iam apprehensa et iudicata aliquid infert.

Pro omnium intelligētia sit exempli in cognitione hominis quam sic nos
ca. nihil de illa affirmanda, neganda sed in simplici percipiendi consistenda primum
intellectus operationem exercet. Si autem de homine iam apprehensa cognito
affirmat esse rationalem, dicit non esse lapidem tunc recendit. Et denique
si infert esse visibilem et ex eo quod sit rationalis non esse lapidem operatio
tionem. pro his igitur operationibus artificiosè dirigendis, sit:

Capitulum I. de termino logico.

Terminus qui a terminando dicitur idem apud grammaticos sonat quod linea,
seu finis: sed hic et alij acceptionibus ut per se contra methem dialecticę præter
missis, de illo sciendū quod ad logicam spectat tractare curabimus. Et quia dif
finitiones ab illa traditæ longum esset recensere, peritatis consulentes illam
arguamus que magis tironum captui abbreviatis videtur. Est ergo terminus
logicus: pars per se constitutiva arte facti logicalis.

¶ Pars definitio obtinet copli
cat euentiam termini logici, contrax enim genere et differentia, nam per se
pars loqui generis posita convenit cum partibus cuiuslibet alterius arte facti,
et alterius cum partibus phisicis totę phisicę componētib. per se per se
defert a partibus accidentaliter componētib. ut sunt lapides per se
tuacem. Est per se constitutiva arte facti logicalis defert ab illis que ad
logicam non spectant.

¶ Alterius definitio supra data convenit termino in
communi secundū quod non comprehendit terminus materialis vocalem
et scriptę. Et denique definit terminus per ordinem ad quodlibet arte
facti logicalis est terminus contrax. Igitur similis definitio termino lo
gico merito adaptari videtur.

Sed licet hæc ratio clare prima appareat

2

intuitu nonnullas tamen patitur objectiones propterea definitio Thomae, alteram
apertam ut ex eorum solutione magis eluceat nonne resolutionis rectitudo.

Dicitur igitur definitio conveniens alijs a definito non est bona; sed data defini-
tio continet alijs a definito; g. non est bona. maior supponi debet ut ex dicitur
de propterea definitione constabit, minor propterea: data definitio conve-
nit verbo eorum verbis ut patet per se constitutiva autem facti logicalis ut videri
est in hac propositione homo est rationalis: sed verby non est definitio
est non sit terminus logicalis; g.

Respondes concessa maiori negando mi-
nozem ad probationem distingo maiorem: continet verbo secundum quod ne-
xus partium est nego maiorem: secundum quod per aliud verby recte potest
concedi maiorem. et distingo minorem: non est definitio secundum
quod nomen est concedo minorem secundum quod per aliud verbum
recte potest nego minorem et consequentis. aliaque in replica addu-
cuntur inventa definitionis non intelligenda veniunt.

Verby dupliciter

accipi potest, scilicet secundum quod est nomen partium dicitur extrema unius
et copulatur ut videri est in propositione appositiva: homo est rationa-
lis in qua verbum est recte extrema, seu partes que sunt homo et ra-
tionalis, scilicet, ulterius sumi potest secundum quod per aliud verby recte po-
test ut in hac propositione: studens est verby in quo studens recte
cum alio extremo per verbum est.

In prima consideratione dicimus
verby non esse terminum cum non sit pars, sed unio partium uti accidit
in composito naturali in quo unio materis et forme non pars sed nexu
dicitur partium. In secunda vero verby terminus esse fatemur ut pote
extremus per aliud verby utitur in quo sensu ponitur rationem partium
quam nexu unientis ei videtur convenire.

Quod quidem facillime
percipitur exemplo ex grammatici desumpto; si enim ab illis inquiri-
tur quid quod minus exerceat si prologo in hac propositione prologo est
verby certe respondet minus nominativi ex exercere; est enim data natura
verbi non est verbi quod ei aliud nominativum antepositum aliud verbum
ponatur. Enimvero licet si prologo in se verbi rationem obineat non verbi
sed nominativi in proloca oratione minus exerceat. Similiter in non-
tis casu, licet enim si studens verby sit non sit verby sed ut pars in xe-
lara ponitur propositione unde sub hac unica consideratione terminus
logicum esse fatemur tenemur, libenterque dicimus.

Uterius dicit: definitio termini convenit etiam propositio. q. convenit
alij ad definitio. pro eo antecedenti: hęc propositio Petrus est albus est pars p[ar]te
constitutiva huius affecti logicalis: Petrus est albus est recta propositio. q.
definitio termini convenit propositioni = Distingo antecedenti: convenit propo-
sitioni secundy quod unius partii exerceat concedo antecedenti, secundy quod est to-
ty ex partibus composity nego antecedenti, et simul applicata distinctione propositio-
ni utriusque nego consequenti.

Hęc distinctio si recte percipiatur idemquod
supradata significare videtur. Aramen ut omni obsecratio tollatur
emendat breviter illam explicare conabor: propositio igitur in replica
apostiva sicut et quibus alia accipi valent ut toty et ut part. Ut toty si ex par-
tibus constituta consideretur, ut part si unum altera secundy quod est etiam ali-
aliquid toty componit. In primo sensu terminum esse negamus, pro
ut se enim non partii, sed totius minus exerceat. In secundo esse terminy
averimus quia si non totius sed partii officij obtinet.

Superemplj in quibus
no quod si consideratur ex partibus constituta sella scilicet creatura non in es-
se partii, sed in esse totius accipitur. Si autem consideratur secundy quod cum
alij partibus collegij componit non ut toty sed ut partii constitutiva aparet.
Unde sicut exigentia in hoc secundo sensu quilibet dicit esse partem constitutivam
collegij non vero in primo: sic similiter dicendy de propositione respectu af-
fecti logicalis quod constituit.

Dicit deniq: terminus est in quo resolvitur pro-
positio ut constat ex Aristotele 3. p[ri]ncipij capite 7. dicitur: terminum vero in quo
resolvitur propositio tamquam in subjecty et predicaty: q. definitio a nobis
data non est recta = Distingo antecedenti: terminus propositionis, concedo: ter-
minus omni affectu logicali communis nego antecedenti, et consequentiam, et
in hoc sensu intelligere debent verba philosophi.

In presenti igitur minime
loquitur de termino solo propositionis, sed de termino cuilibet affectuolo-
gico ad abstracti, omnibusq. communis, terminus autem in quo propositio
resolvitur tamquam in subjecty et predicaty ad solam propositionem per-
tinet cum sola hęc subjecto consistet et predicato ut explicandis de illius
natura constabit. q. definitio termini in replica posita in rectam relin-
quid definitionem nostram.

Sic latissime ab aliquibus et agitari convenit
utrum voces non significanty utri significativy ut dicitur secundy suu fa-
mum termino logici. Hoc vero, ne in re partii momenti plus quam iusto
immoremur questuram hanc breviter discutiamus. Dicimus ergo

voces nihil significantes termino logico esse. Et probatur: terminus est pars
 per se constructiva a se facti logicali: sed blicivus (idem dicitur de alijs) est pars
 per se constructiva a se facti logicali: g. blicivus est terminus. proo minorem:
 blicivus est pars per se constructiva huius a se facti lo. propositionis: blicivus est
 vox: sed hęc propositio est a se facti logicali: g. si autem dicat talem propositio
 nem esse materialem, consequenter blicivus terminum materialem esse in
 contrarij est quod propositio in qua predicatur superius de inferiori est pro
 positio formalis: sed in predicta propositione praedicitur superius de inferiori
 non vox, quę genus est superior est ad significativam et non significativam praed
 icetur de blicivis, tanquam de specie subaliqua contenta: ergo.

Opponet: voces quę non submittunt pro conceptibus non sunt formaliter
 termini: ita re habent voces non significativę. g. maior cetera videtur: id
 enim rei naturales, termini logice non sunt, minorem proo: voces non
 significativę vix supponunt pro se ipsis, et enim pro alia supponen
 tur illud significarent: ergo non submittunt pro conceptibus.

Sed contra
 rem, ad probationem nego maiorem ratio est quia licet voces non significati
 ve non submittant pro aliqua re quę per ipsas significatur, submittunt tamen
 pro iudicio intellectui, quod iudicat esse voces, quia cum simile iudicij vere
 existat in intellectu et palam omnibus obtine explicatur per hanc pro
 positionem: blicivus est vox.

Ex quo inferre poterit ut alia argumenta
 procedatis simile vocis obtine ad instructionem intellectui discernite,
 hancq. utiliter versari posse circa illarum logicam cognitionem et proo
 modo quo circa voces significativas versatur, scilicet dividendo vocem
 in significativam et non significativam, et illas definiendo per genus et de
 finitionem ut videtur est in hac definitione: blicivus est vox non signifi
cativa in qua li vox loco generis, et li non significativa loco positæ de ferij.

Præter ex dictis facile inferitur quo intenu sunt intelligenda verba quę
 dicitur Ovi Somij primo per hęc mentas lectione supra ubi sic habet:
oratio et eius partes non sunt rei naturales, sed quędam artificialiter fec
tur... Et idem oratio significat placitum. Ex quo sic inferunt ad verum:
 sed oratio quę ex vocibus non significativis componitur non significat
 placitum: g. oratio similis menti repugnat Ovi Somij consuetudine quę vo
 ces non significativę nequeunt orationem componere neque esse termi
 ni logicalis.

Inferitur inquam predictę auctoritatis explicatio ut plura solutio

in eo, ita quod et si voca non significativè non significant, ita proprie ut suppo-
nunt pro rebus significanti tamen late, quatenus scilicet supponunt pro con-
ceptibus. Cum ergo opus verbi Dicitur homini minime constet, quod oratio in toto
rigore de significatione menti nostra menti Angelicè non est dissona.

Capitulum 2. ubi divisiones termini assignantur.

Id est terminum dividere ac termini differentias assignare. Primo igitur
dividitur in mentalem, vocalem, et scriptam. Terminus mentalis est parti-
cipare constitutiva affecti mentalis, vocalis affecti vocalis, et scriptus
scripti. Terminus mentalis subdividitur in formalem et objectivum. Formalis
est, actu intellectus artificiosè attingens objectum; Objectivum vero est ipsum
objectum propter subiecti artificiosum, seu artificiosè dispositum.

Terminus menta-
lis formalis ulterius dividitur in ultimum et non ultimum. Ultimus est ac-
tus quo attingitur objectum in illo sistendo. Non ultimus est actus quo objectum
attingitur non sistendo in illo, sed ad ulterius cognitionem progrediendo.
Insuper terminus mentalis formalis dividitur in directum et reflexum
directum est cognitio rei seu objecti, reflexum vero est cognitio ipsius cogni-
tionis.

Accipite clarum exemplum ut ita hoc percipiat: cognitio igitur
qua cognosco Leonem v.g. est cognitio directa, illa vero qua cognosco
me cognoscere Leonem dicitur cognitio reflexa seu terminus reflexus.
Adverte tamen, quod cognitio ut reflexa nuncupetur debet provenire ab
illa mei potentia a qua provenit cognitio supra quam reflectitur. Et ideo
cognitio qua cognosco Leonem cognoscere nullatenus reflexa dici debet.
Denique, terminus mentalis dividitur in intuitivum et non intuitivum, et
abstractivum primum est cognitio rei presentis, secundum autem cognitio rei
absentis.

Reliqui aponuntur termini Divisiones.

Ad hoc dividitur terminus in categoryaticum et in categoryaticum
primum est qui per se ipsum aliquid significat ut homo leo. secundus
est qui nihil significat nisi alteri adiungatur ut nullus aliquis &c. Cuius
dividitur terminus in communem et singularem, communis est qui signi-
ficat rem de pluribus predicabilem ut homo singularis dicitur qui
rem singularem significat ut Plato Socrates. Singularis subdividitur in
vagum et demonstrativum, primum est qui rem vagè significat ut quidam
vixit, secundus vero qui rem significat demonstrative ut hic homo sig-
nato Petrus v.g. Aliter denique dicitur singularis ex suppositione ut filii dux

ginit qui accipitur pro Christo ex suppositione quod est nomen ex viximatum

Propterea terminus singularis dividitur in collectivum et non collectivum, Collectivum est qui significat fluxum in uno copulata ut civitas. Non collectivum est qui rem unicam determinatam significat ut Ioannes. Hic est divisio termini in absolutum et connotativum. primus est qui aliquid per se et absq[ue] omni respectu significat ut terra. secundus est qui significat rem vel alteri adjacentem ut alibi.

Terminus communis dividitur in tri-
vocum, equivo-cum, et analogum. Univocum est qui significat rem in qua fluxa uniformiter simpliciter conveniunt ut homo in quo conveniunt Petrus Paulus Franciscus &c. Equivocum est cuius nomen est commune, ratio vero per nomen significata est omnino diversa ut Canis, quod nomen est commune cani celesti terrestri et maximo; et tamen hi canes omnino inter se differunt. Terminus analogus est cuius nomen est commune ratio vero per nomen significata partim est eadem et partim diversa ut sanctum respectu urinis corporis, et pulsus. sed de hoc latius in methaphisica.

In oculis tamen habere quod dicitur termino equivo-
co aliqua particula additur in univocum tranit ut deum voci canis
latrabilis additur, tunc enim significat rem in qua canes domestici
stricto omnino conveniunt.

Fluxus terminus divitur in concretum et
abstractum. primus significat formam in subjecto ut coloratus, secundus est
qui significat formam abstractam a subjecto ut color albedo. Deinde alius
est terminus finitus, alius infinitus. primus est qui aliquam rem certam
significat ut equus leo. secundus est qui nihil determinate significat
ut non lapis non homo.

Ciam dividitur terminus in transcendentalem
et non transcendentalem. Transcendentalis est terminus communis in om-
nibus rebus differentijs formaliter invidetur ut res, ens, verum, bonum,
aliquid, vis, quorum initiales in hac dictione Res boni continentur,
non transcendentalis est qui formaliter in omnibus differentijs non in-
videtur.

Aliter terminus dividitur in complexum et incomplexum. primus
est cuius partes separatae aliquid significant ultra significationem toti-
us ut homo virum. incomplexus est cuius partes separatae non signi-
ficant ultra significationem totius ut Petrus. Nota tamen est omni-
bus circumstantiis significationem termini complexi ex significatione.

partis resultare: in quo fit quod hęc vero dominus non sit terminus complexus
ipsa enim idem est ac habere dominus eius tamen partes determinati signifi-
cant

Ultimo dividitur terminus in terminus primę intentionis et secundę intentionis.
quę quidem dicitur positiva et inter omnes. terminus igitur primę intę-
tionis est: qui non significat secundę esse quod in se habet independen-
ter ab intellectu et solus homo. terminus secundę intentionis est qui aliquid
significat secundę esse quod habet ab intellectu, et genus species subiectum
et predicatum

Caput 3. de comparatione terminorum inter se.

Multipliciter valent termini inter se comparari, unde alij sunt termini per-
tinentes, alij impertinentes, seu disparati. Termini pertinentes seu dis para-
ti sunt quorum unus alteri convenit, nec illi repugnat ut regius, musicus
contrarius logicus. Termini pertinentes illi dicuntur quorum unus alteri
convenit, et illi repugnat ut homo rationalis, leus rationalis. Et nota tamę
quod primi dicuntur pertinentes sequela: quia ex eo quod sit aliquid
homo sequitur quod sit rationalis. Secundi sunt pertinentes repugnantis:
quia leoni rationalitas repugnat.

Termini pertinentes sequela alij sunt
convenibiles alij inconvenibiles, primi sunt qui mutuo inter se inferunt
ut homo rationalis; valet enim hęc duplex illatio: homo ergo rationalis.
Rationale ergo homo. Termini inconvenibiles sunt: qui mutuo non se infe-
runt; ut animal rationale; licet enim hęc consequentia: rationale ergo
animal recte inferatur; non tamen hęc: animal ergo rationale.

Termini pertinentes repugnantia quadrupliciter opponuntur. primo con-
trarie, quod accidit dum opposita veritate inter formas positivas et
alij et negaty. Secundo contradictorie quę quidem oppositio datur inter
formam et eiu negationem ut albedo, non albedo. tertio privative et
hęc oppositio inter formam et eiu privationem veritate ut visus et
cæcus. Ultimo relative, quę oppositio evenit inter subiecta relativa, quę
non neuter alterius relationem potest subinducere: ut Pater, et Filius

Ex quibus coloratis deducitur distinctionem oppositionis negativę nam
est in distinctione negationis et privationis. Unde ad verum e oppositio quod
negatio dicitur: carentia forme in subiecto capaci, ut visus in lapide
privatio vero carentia forme in subiecto capaci ut visus in
Petro.

Capitulum 2. de Termini Proprietatibus.

Suppositio que prima termini proprietat dicitur communiter sic ab
se diffiniri solet: acceptio termini pro aliquo de quo verificatur.
que quidem primo dividitur in materialem et formalem, prima et accep-
tio termini pro se ipso ut in hac propositione homo est verus, secunda est: ac-
ceptio termini pro re quam significat ut in hac homo est animal rationale
tertio & ordinis suppositionis omni philosophorum cetui grava quidam nos-
trorum famulatur an agitur olim generaliter, nunc autem Maioricensi dignissimo
presuli non auider, ait enim quod in hac propositione: bluetizi est verus
le bluetizi formaliter supponit, quia incomparabile indicat bluetizi esse
terminum formalem, soleumq; materialiter supponere unde omnem
relegat materialem suppositionem.

Sed certe mixta predicta auctorem
in his immorari contrarium enim ex dictis infertur suppositionis divi-
sione. Quod quidem repugnat suadet ex rationibus: suppositio mate-
rialis est proprietat termini formalis: sed iuxta dicta est proprietat
bluetizi q. bluetizi terminus formalis esse de veris maioris:
suppositio materialis est proprietat termini de quo agitur in presen-
ti: sed in presenti solum agitur de termino formali ut videtur in
divisionibus termini communiter per assignati ubi nulla firmiter
termini materialis; nec similem terminum aliquis auctore quem vi-
derim agnoscere: ergo.

Uterque, hęc expropositio: bluetizi est verus formalis
debet esse apud omnes: et tamen plerique s. fere omnes sentiunt blueti-
zi in illa materialiter supponere: ergo quia materialis suppositio
obtinere cum formalitate termini coheret. maior in qua difficultas
stare videtur efficaciter probatur: propositio contrarii subiecto est pro-
dicato proprie valitur, ex preteritoq; rationem distincti formalis apud om-
nes esse de veris, ita se habet supra posita: q. maior est definitio pro-
positiois formalis minor, et consequentia eorum videntur.

Denique ex
plicatur: formaliter meraphorice propositionis in eo stat quod pu-
dicatur solum ex preterito distinguatur a subiecto; logica vero in eo quod
de ipso proprie dicatur seu enunciatur: sed totum hoc accidit in iuri-
li propositione cuonli verus proximime nunciatur de bluetizi tanquam
quid ex preterito rationis ab illo distinctum ut s. parum reflectent palgetur. q.

Ad. 9. pro concilianda consententia communi singulari hac opinione

per se mixti, suppositio formalis alia propria dicitur, impropria alia.
prima est acceptio termini pro se quam proprie significat et acceptio
animalis pro natura renitibili. Secunda est acceptio termini pro se quae
significat improprie et cum accipimus legem pro Christo iuxta illud
vici leo de tribu Iuda, l. deo dicimus quod prava videntur, l. fontes. Sup-
positio propria dividitur in simplicem realem seu personalem: rea-
li seu personalis est acceptio termini pro significato quod habet inde-
pendenter ab intellectu ut in hac propositione petrus est homo. Sup-
positio simplex est acceptio termini pro significato quod habet depende-
ter ab intellectu ut in hac Petrus est subjectus.

Personalis suppositio
alia est naturalis seu essentialis et accidentalis alia. prima est accep-
tio termini pro suo significato sine ulla restrictione in materia necessa-
ria ut in hac enunciatione homo est rationalis quod verum est necdum
de vixi, sed de feminis, simulq. de presenti futuro et praeterito. suppo-
sitio accidentalis est acceptio termini pro se quam accidentaliter sig-
nificat secundum exigentiam verbi. Ubi Petrus currit ubi libet solum
supponit pro homine existente et currente de presenti, non vero
de futuro nec de praeterito.

Petrus suppositio personalis dividitur in com-
munem et singularem. prima est acceptio termini pro suo significa-
to communi ut homo est animal, quod verum est de omnibus homini-
bus. singularis est acceptio termini pro suo singulari significato ut Pe-
trus studet, quod verum est de hoc singulari solum. Suppositio commu-
ni dividitur in distributivam copulativam, determinatam et confusam. Sup-
positio distributiva est acceptio termini communi pro omni contento
sub illo, ut in hac propositione omne animal est vivens quod verum est
necdum de homine, equo et leone &c. sed et de Beato Paulo alijq. naturae
humanae individuis.

Suppositio copulativa est acceptio termini pro omni
suo significato collective sumpto, ut in hac propositione. Apotoli sunt
duodecim in qua solum de Apotolis simul accepti duodecim nomen
nisi dici valet, non vero de aliquo in particulari, falsum enim est pe-
trum esse duodecim Apotoli. Suppositio determinata est acceptio termi-
ni communi pro aliquo particulari ut dicimus hic homo currit
ille videtur. in quibus hic homo nominatur pro aliquo homine determina-
to. Suppositio confusa est acceptio termini pro aliquo significato vago et in-
determinato ut si dicat volens requiritur ad amandum quin determinet am-
quiritur voluntas Petri an Iohannis, l. Francisci.

6

Deinde suppositio distributiva alia completa est dicitur pro singulis ge-
neris alia incompleta dicitur pro generibus simpliciter. prima est ac-
cepta termini communis pro omni specie et pro omni individuo sub illa con-
tento ut dicitur: omne animal est sensibile ubi animal pro omni specie
animali, pro omnibus et individuis supponit specierum. Secunda vero est
accepta termini communis pro omni specie sub illo contenta ut si dicat:
omne animal fuit in Arcadia. Cuius sensus est: quod in Arcadia fuerunt
omnes species animalium.

Denique: suppositio distributiva alia est absoluta
alia accommodata. prima est accepta termini communis pro omni sua signi-
ficato sine aliqua limitatione ut omnis homo est rationalis quod omnibus
nullis excepto convenit. Suppositio accommodata est accepta termini commu-
nis pro suo significato cum aliqua restrictione ut dicitur: omnes in
Adam peccaverunt quod falsum est si matrem gratis non exigat.

De appellatione secunda termini proprietate.

Appellatio que secunda termini proprietate dicitur est applicatio significati
termini significati alterius ut in hac propositione: Petrus est albus in qua
ubi albus appellatur supra Petrus quia illi in dicta propositione applicatur. No-
tandum quod terminus alterius applicatus dicitur appellari, et ille cui applica-
tus appellatur dicitur. Dividitur appellatio in materialem et formalem
appellatio formalis dicitur quando terminus appellari cadit supra sig-
nificatum formale termini appellati, ut dicitur Petrus est philosophus
magnus ubi magnus non cadit supra magnitudinem corporis Petri
que de materiali se habet, sed supra philosophiam que importatur de
formali.

Appellatio materiali est applicatio significati unius termini
significati materiali alterius ut dicitur: Petrus magnus est philosophus
ubi linguam applicatur Petro ratione corporis de materiali se
habente non ratione philosophie que de formali se habet. Ex quo re-
quitur quod si terminus appellari ante copulam ponatur materialis
est appellatio formalis vero de copula post ponatur.

De maiori ra-
men capite appellationis ad rem quod si nomina numeralia ut unus
primitiva ut duo tres quatuor et termini substantivi applicentur
necesse appellant supra significatum materiale sed etiam supra forma-
le, et uterque multiplicant. Et ideo idem dicere video tres homines, ac
video tria supposita tres humanitates habentia. Quapropter hec pro-
positio tunc tres dii falsa est et heretica; licet enim sint tres personae habentes

tel. Deitatem non rationem Dei Deitatem in triplici persona. — Contrarium
 accidit dum praedicta nomina terminii adiectivi applicatae fuerint
 solum. Iq. nificanem materiale multiplicari quare dicitur: video
 tria alba id est accidere video tria supposita habentia albedinem quod
 verum est si una foret in tribus albedo: unde proportionally in sancti
 Athanasii simbolo continetur: non tres Deiterni: non tria Increatione ad, etc.
 ve, sed substantiue intelligi debent.

Ultimo notare: quod si terminus cono
 rarius termino concreto applicetur appellatio erit materialis, ut in hac
 propositione: homo est albus in qua li albus unice supra praedicta cata
 materialia hominis valet appellare, quae propter hoc propositio Chris
 tius est factus haereticus est apud omnes, quia li factus qui est terminus cono
 rarius appellat supra oppositum Christi quod ut pote et exony fieri non valet.

De ampleatione restrictione et alienatione.

Ampleatio termini propria est contentio termini a maiori ad ma
 iorem significationem ut videlicet homo, cuius significatio est ut signifi
 ca sit intelligat de hominibus et in tribus partibus, veris, praeteritis, et futuris.
 Restrictio est limitatio termini a maiori ad minorem significationem ut dicitur
 dicitur homo est peccator quod falsum est si Christum non excipit. Alienatio
 denique est translatio termini de propria ad impropiam significationem
 ut dicitur dicitur: Christus est leo. tunc enim vox leo prodeum leonem sig
 nificans transferat ad impropiam significationem.

Caput quintum de signo.

Definitio signi sic conuenit ab A. R. traditur: signum est quod po
 tentia cognoscitivae aliud a se representat. Ius definitio recte videtur
 nam per se representat, loco generis potius conuenit cum alijs se ipsa
 representantibus, a quibus per aliud a se difert, alium se omnes reprae
 sentantibus recte definitionis. q. bona est unaquaeque.

Sed dicitur praedicta
 definitio non conuenit omni signo: q. admitti non debet. proas antecedes:
 imago absenti potentia cognoscitivae est verum signum: sed huic non con
 venit praedicta definitio. q. proo m. praedicta definitio non conuenit
 signo nihil representanti: s. imago absenti potentia cognoscitivae nihil
 representat cum non sit in potentia representandi, cui tali sp. representatio
 ergo. — Ad replicam dicit imaginem absentem ut Crucifixi in campo
 ponitur aut in libro clausam a se ipse habere Christy Domini in cruce
 pendens representare. Quod autem representatio ad aliquam potestatem

potentiam non terminetur minime pendet ex defectu ipsius representationis,
sed unice ex defectu potentis, cui fiat representatio, unde quicquid ex se
semper est in actu representandi quod ratum est ad conceptum signi

Diutius supponitur signum dividitur in instrumentalem et formale. primus
est ut textus loquatur Augustini: res que preter speciem quam ingerit veniens
aliud esse facit incognitionem venire: ut immago Virginis Mariæ que pre-
ter speciem quam ingerit potentis viribus facit quod intellectus Virgi-
niem materem dignoscit. Unde alia est cognitio Imaginis et alia Vir-
ginis per ipsam representationem. Signum formale est, quod absque sui
propria cognitione aliud potentis cognoscitivus representat ut species
impressa homini per cuius cognitionem cognoscitur homo.

Uterius signum
dividitur in naturale ad placitum et ex consuetudine. Signum naturale est:
quod ex natura sua potentis cognoscitivus aliud esse representat, ut semus
signum. ad placitum est quod aliquid representat potentis cognoscitivus ex libe-
ra hominum impositione ut vox leo representans leonem quia addamo
placitum. Signum ex consuetudine est quod ex usu et consuetudine aliquid re-
presentat ut tonus campanæ horam Canonicam Minam &c.

Pro comple-
mento nota ad conceptum signi nequaquam est ipsi distinctionem in natura in-
ter signum et signatum, sed sufficere in modo habendi illam res videtur in
Sacramento altaris in quo Sanguis qui sub specie vini existens signi facit
Sanguinem quem Christus effudit in Cruce quin intercedat distinctio in na-
tura sanguinis, sed ratio in modo quatenus in altare est sub specie vini,
et in Cruce sub propria Sanguinis specie.

Capitulum 6. de nomine, verbo, et oratione.

Nomen pro ut ad preteritum ariet sic communiter definitur: vox signi-
ficativa ad placitum, sine tempore, incompleta, finita, et recta. per li
vox convenit cum vocibus naturalibus nihil ad placitum significanti-
bus, per li significativa ad placitum ab illis difert. per li sine tempore
difert a verbo. per li incompleta distinguitur a termino complexo
qui non simplex nomen, sed plura nomina dicitur. per li finita ex-
cludit a ratione nominis terminum infinitum ut non homo, et denique
per li recta excludit casus obliquos omnes scilicet preter nominativum
qui non proprie nomen sed casus nominis dicitur.

Verby est vox
significativa ad placitum, cum tempore, incompleta, finita, et recta, et

sit nota eorum quae de altero praedicantur. Unde verby de fext anonimo insigni-
ficare cum tempore et euenia eorum quae de altero praedicantur. Signifi-
care cum tempore idem est ac significare aliquid hoc, illo tempore fieri
et sic dicat: Caesar fuit imperator. Philippus est Rex inquam prima
propositione verbum significat de praeterito, in secunda vero de presenti.

Nota tamen quod voci istae annus, mensis, dies, hora, nomina nuxta di-
cuntur, non enim cum tempore, sed ipsum tempus significant, prandium
etiam et cena tempus connotant, cum tempore tamen non significant, li-
cet enim vobis prandii meridiana comestione, cena vero vesperam in-
dicat nullatenus tamen significant a comestione nec fieri aut sit praeterita.
Contra tamen verby haec ceno, prandeo significant actionem cenandi,
scilicet prandendi praesentis tempore fieri. Denique dicitur, ^{est} non nota eorum quae
de altero praedicantur et a ratione verbi excludatur participium, cum
verbum tempus ex parte praedicti; participium vero multoties ex parte
subiecti ponatur.

Sed obijci: in hac propositione hora est flor verby absolu-
ta a tempore. est cum tempore non significat. pro va antecedens. pra-
dicata propositio est vera et si de praesenti non est verby est non
significat de praesenti, aliunde nec de praeterito et futuro. est quia a tem-
pore absolutum. Respondeo quod in praedicta propositione verbum est sig-
nificat de praesenti quantum est esse et ex modo significandi licet non ex
parte rei significat et ratione optimum, quibus tale verby adiungitur.

Oratio apud philosophos est elevatio mentis in Deum apud grammaticos
lexis et loci verbi dispositio. Sic a dialecticis communiter definitur.
artificiosa dictionum congruentia. per li dictionum congruentia conve-
nit cum oratione grammaticali, a qua per li artificiosa difert. Nota
tamen particulam artificiosam intellegi de artificiali logica. Oratio
alia perfecta ut imperfecta alia, dicitur imperfecta quae sensu
generat imperfectum ut haec: refruere hic perfecta vero quae perfectum
generat sensu ut dicitur refruere hic. Lazarus non est et mortuus.

Caput septimum de modo sciendi.

Modus sciendi sic solet defini: artificium ignotis manifestativum. qui
quidem modus sciendi dividitur in definitionem, divisionem, propo-
sitionem et argumentationem quoad definitionem divisionem et
argumentationem patet, quia per definitionem manifestatur es-
sentia, per divisionem patet et per argumentationem proprietate

ergo sunt proprie modi sciendi. hi omnes advertunt, aliquibus tam
placeat propositionem non esse modum sciendi quod sequenti suadent ra-
tionibus: quidquid valet in aliqua re manifestari, scilicet eventiva partes,
reus proprietate: sed totum hoc per definitionem divisionem, et argumen-
tationem fit manifestum, ut constat ex nuper dictis: ergo nihil restat
manifestabile per propositionem, consequenterque modus sciendi non erit.

Respondes omnia relata posse per propositionem modo speciali manifes-
tari; quatenus hoc valet ostendere eventivaive quod definitio ex empl.
§. declarat definitive: licet enim eventiva hominis definitive dignosca-
tur dum per animal rationale definitur, aliter tamen potest dignosci
per eventivatem quatenus dicitur hominem esse animal rationale.
Proxime adverte quibus predicabilia rationem modi sciendi continere
reus ex dicendis constabit.

Capitulum 8. de definitione.

Definitio est logicum aspectu explicari eventivam rei, quod qui-
dem definitionis definitio sexat regulas pro recta definitione com-
muniter tradita, prima est quod constet genere proximo et differentia
infima. Genus proximum dicitur inter quod est infimam differentiam
nulla datur conveniendi ratio et animal in homine inter quod et ratio-
nale nulla datur ratio conveniendi. differentia infima dicitur illa in-
tra quam non datur alia ut rationale in homine.

Secunda regula
est quod definitio sit clarior definito, quia quidquid explicat aliud de-
bet esse clarius illo. tertia est quod conveniat omni et solo definito, quia
quod nec superfluum sit nec diminutum, superfluum dicitur dum aliqua
superest particula ut si dicat: homo est animal rationale mortale, tunc
enim mortale superfluum est, quia nec genus est, nec differentia diminuta
esset si hominem per solum animal, scilicet per solum rationale definiret. Ul-
tima est quod definitio conveniat cum suo definito ut si dicat: Petrus
est animal rationale mortale ergo homo. Petrus est homo ergo ani-
mal rationale.

Sed dicitur: definitio tradita non sit clarior suo definito
ergo non bona. prodat antecedenti: tradita definitio etiam est sui ignis de-
finitio, cum se ipsam definit de omnem definitionem definit: sed non
est clarior se ipsa; quod nec clarior est suo definito. = Hec antecedens. ad
propositionem distingo maiorem: est etiam definitio sub hac expressione
definitio, concedo. sub hac: logicum aspectu de re ergo maiorem et di-

intra minori nego consequentiam. Igitur tractata definitio sub diversa expres-
sione definitio est et definitio. definitio nempe quatenus sub hac expres-
sione definitio conuenit cum alio; definitio vero quatenus dicit esse logicum
axiomaticum, explicat essentiam rei. Et nihil mirum quod sub hac recedat a
pensione sit clarior se ipsa aliter considerata; quia regius de pentione es-
sentiam definitionis per verba hęc logicum axiomaticum, quam per hęc no-
men definitio.

Dividitur definitio in essentialem et descriptivam. prima rem
explicat per predicata essentialia, et hęc duplex est alia metaphisica, quę
essentiam rei per predicata metaphisica declarat, ut essentiam hominis
per animal rationale, alia vero phisica quę essentiam rei explicat per phisica
predicata ut dum hominem definit per corpus et animam, definitio
descriptiva est; quę essentiam rei explicat per suas proprietates ut dę defi-
nitur homo per hęc quod habeat caput, erectum, et ut Platonis placuit per
hoc quod sit animal implume biped, quam definitionem ut iocose im-
pugnaret Aristoteles gallinam aut deplumatum coram Platone proieci-
se refertur dicent. ecce homo Platonice, et hac replica magister impugna-
vit doctrinam. infra alio loco paraxato: pro definitione

CAPUT 9. DE DIVISIONE.

Principia logica de quibus partibus in duas partes distribuuntur dividitur
Pro definitio et terminis definitionem aliquę sunt regulę observandę pri-
ma quod sit unum per se aliunde fluxu, habeat essentiam et non per unę
definitionem definitam. Secunda quod sit univertale, scientię enim in re-
rum definitionibus tanquam in principijs invariabilibus fundantur quod
vero particulare est invariabile nequit esse. tertia denique quod genus
et differentia habeat ut definitio conuenit genere et differentia.

Caput. nonum de divisione.

Divisio est logicum axiomaticum totum in suas partes distribuendi. divi-
ditur in actualem, et potentialem. prima est quę totum distribuit in
partes in quibus actualiter componitur ut dum homo dividitur in ani-
mal et rationale, secunda est quę totum in partem suę potentie distribuit
ut animal in rationale et irrationale. alia est divisio accidentalis,
quę totum in partes accidentales dividitur ut equus in album et nigrum,
alia dividitur substantialis, quę totum dividit in partes substantiales ut ho-
minem in corpus et animam.

Accidentalis divisio triplex est. alia subjecti in
accidentia ut in exemplo equi in album et nigrum. secunda est accidentis in
subjecta ut albi in lac, nivem, et papirum. tertia denique est accidentis in ac-

9
cidentia ut nigri in anaxim et dulci. Nota diviſionem partu ſe per dividentes
unde homo genera dicitur homo ex cui et ab heterogeneis et heterogeneis, ſicut
aphirici et amethaphirici metaphirico, et deniq̄ vocatur aduquata d̄
partes toty aduquata in aduquata vera dum ab ipſis non aduquatur.

ſigis vna non regule obſervandy pro diviſionis accitudo, prima eſt
quod nulli membro dividendi diviſy aduquet: qua propter diviſio animalis
in ſenſibile et rationale ab hac regule deſert, ſenſibile enim ſepe acci-
nimal ſe extendit, ſecunda quod omnia membra ſimul accepta adu-
quant diviſy quia nihil indiviſo eſt propter membra dividenda, tertia
deniq̄ quod nulla pari dividendi aliam includat ſimul dividendam:
quare diviſio h̄c: animal aliud homo eſt, aliud rationale deſectura
debet reputare.

Deniq̄ plura argumentandi modi indiviſione ſpouit
formari, primo a toto diviſo ad membra dividenda ſub hac forma:
et animal, ſ. rationale, et irrationale, et e contra. ſecundo negative ex
ponendi potest a toto negative diviſo ad membra dividenda, in ſidi-
ca: non eſt rationale ergo nec rationale, ſ. irrationale, et ſimiliter et
e contra: non eſt irrationale nec irrationale, ergo nec animal. ſi autem
ponendi negative fiat ab ullo ex membris dividendis ad eſt divi-
ſy falſa proculdiviſo eſt ut dicitur non eſt homo, ſ. nec animal. ſi
vero fiat affirmative obſervat ut ſi dicitur eſt homo, ergo animal.

Liber ſecundus ſumulary cap. i. de prop.

Propoſitio que proximo locum inter interventionem ad ſecundam intellec-
tui operationem intellectu ſpectantia merito obtinet ſic communi-
ter deſinitur: Logicum eſt facty enunciant vnum de alio, ſ. ex li-
logicis aſſertay cum alio modo ſciendi convenit a quibus per re-
liquas particulas diſert. At non eſt ſpiciationem deſinitionem
callent hanc propoſitionem perpendere: Petrus eſt iuſtus
ubi Petrus ſubjecty eſt de quo li iuſtus enunciaty, li iuſtus
predicaty quod de Petro dicitur. Et deniq̄ li eſt copula ſive nomen
et iuſtus predicaty dicitur de ſubjecto.

In qualiter vero propo-
ſitione quatuor inveniri, materiam ſcilicet et formam, quan-
titatem et qualitatem, ſubjecty, et predicaty. In vna propoſi-
tionis dicitur, eorum novem extiſſima diſpoſitio forma nun-
cupatur, propoſitionis vero univerſaliva, ſ. particulariva que
titat vocatur, et deniq̄ veriva ſiſi ſenſitiva qualiter dicitur.

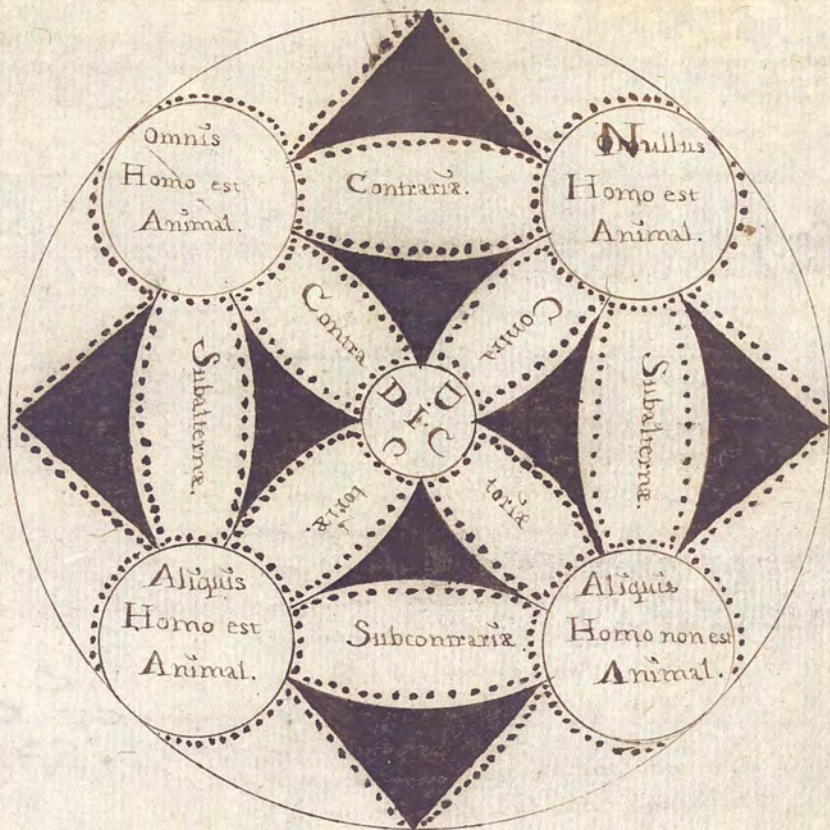
Dividitur propositio ratione materiae in necessariam, contingentem et impos-
sibilem seu repugnantem. Necessaria dicitur in qua predicatum necesse
est convenire subiecto ut in hac: homo est rationalis. Contingens autem in
qua subiectum accidentaliter convenit predicato, ut in hac: homo est albus.
Etenim dicitur repugnantem in qua predicatum repugnat, seu contradicit
subiecto ut accidit in hac: homo est unus. Etiam dicitur propositio in
hypotheticam et categoricam. categorica, seu simplex illa dicitur fieri con-
trar subiecto copula et predicato, ut tale est. V. g. homo est animal. Hypotheti-
ca vero quae ex categoricis componitur ut haec: Petrus est unus et Isaac est unus.

Hypothetica subdividitur in copulativam, disiunctivam, conditionalem et causalem.
copulativa nuncupatur cuius principali nexu est conjunctio et huiusmodi
clarerit exemplo. Disiunctiva dicitur quae duplici contrariis categoricis media copu-
la aut, sive, ut haec: aut pater aut mater. Conditionalis vocatur cuius
partes pro dictionem si ad invicem univertuntur ut in hoc pater exemplo:
si legit intelligit. Causalis denique quae particula quia, sive, alia simili copu-
lativa ut dum dicitur: quia dicitur legit igitur existit.

Capitulum 2. uti de proprietatibus prop^o et j. de oppo^s.

Oppositio quae inter duplicem propositionem versatur sic ab A. A. definitur:
duarum propositionum repugnantia quae quidem quadruplex est. Contradic-
toria nempe contraria sub contraria et tandem sub alterna. Oppositio
contradictoria est repugnantia duarum propositionum secundum quantita-
tem et qualitatem. Exemplum: omnis homo est rationalis, aliquis homo
non est rationalis. Notandum ad oppositionem contradictoriam requiri quod
interminis utriusque propositionis eadem reverentur affectiones, propieta-
tes, et circumstantiae, scilicet eadem affectio, suppositio appellatio etc. ut
in illa dicitur affirmatio et negatio eisdem eodem secundum idem, quod
tempore exprimit oppositio contradictoria.

Oppositio contraria est repug-
nantia duarum propositionum repugnantem universaliter in qualitate,
eadem reversata quantitate: V. g. omnis homo est animal nullus ho-
mo est animal. Oppositio sub contraria est repugnantia duarum pro-
positionum particularium in qualitate etiam quantitate reversata.
ut: Petrus currit, Petrus non currit, quae quidem propositiones in mate-
ria contingenti ponunt esse simul vere, ut haec: aliquis homo est albus, aliquis
homo non est albus. Oppositio denique sub alterna est repugnantia duarum propo-
sitionum in sola quantitate sit exemplum: omnis homo est animal aliquis ho-
mo est animal. Sed utrumque hoc dilucidius percipiatur sequens schema perpendite:

Caput Tertium de equipollentiâ.

Equipollentiâ secunda propositionis proprietas est: duarum propositionum equivalentiâ in significando, quæ facillime obtinetur per particulam negantem subjecto alterius propositionis afixam sub forma sequenti carmine contenta:

Præcontradic: post contra: præ postq; subalter.

Præcontradic indicat propositiones contradictorias equivalentes fieri per hoc quod subjecto alicuius negatio præponatur. Sit exempli: omnis homo est animal. aliquis homo non est animal. quæ sic fiunt æqui-
valentes: non omnis homo est animal aliquis homo non est animal.

2, sic: non aliquis homo non est animal: omnis homo est animal.

Post contra
significat propositiones contrarias equivaletiam modo negatio dicitur sub-
jecto post ponatur unde propositiones istae: nullus homo est animal. omnis ho-
mo est animal. sic equivalens: nullus homo non est animal. omnis homo est
animal. aut sic: omnis homo non est animal nullus homo est animal.

Denique per postquam subaltera declarata subalterna & equipolentes rati semel acce-
ptatio tunc ante tunc post subjectionem addatur. Unde istae: omnis homo est ani-
mal aliquis homo est animal ad invicem equivalentes istae: non omnis homo
non est animal. aliquis homo est animal, 1, aliter: non aliquis homo non
est animal. omnis homo est animal.

Pro sub contrariis nulle originantur re-
gulae, si enim fierent equivalentes vice eorum per post positionem negatio-
nis, sed haec propositione negative postposita, repetitio fieret incongrua, & po-
tius ineptia, tunc affirmative postponatur identica converget propositio.
accipite exemplum: Petrus est doctus. Petrus non est doctus. ubi si negatio
in secunda propositione post additur redicula prioris hinc fiet propositio:
Petrus non non est doctus. Si vero in prima affirmativa namque postpo-
nitur non equipolens negative, sed identica cum illa resultabit.
pro clariori horum intelligentia sequentia caemina observato:

Non omnis quidam non. Omnis non quasi nullus.
Non nullus quidam. sed nullus non valet omnis.
Non aliquis nullus. non quidam non valet omnis.
Uterque non neuter. neuter non valet uterque.
Non alter neuter. non alter non praestat uterque.

Capitulum quartum de propositionum conversione.

Conversio est reciproca translatio unius propositionis in aliam hanc
predicatum in subjectum et subjectum in predicatum. exemplum: homo non est
lapis. lapis non est homo. In quibus conversione triplex est: simplex
scilicet per accidentem et per contrapositionem. Conversio simplex est mu-
tatio subjecti in predicatum et predicati in subjectum servata quantitate et
qualitate propositionis: et dicitur: omnis homo non est rationalis. om-
ne rationale non est homo. in quibus propositionibus quantitas serva-
tur, cum utraque sit universalis, qualitas vero: quia sunt affirmativae.

Convexio per accidens est: transmutatio subjecti in predicatum et predicati in subjectum, variata quantitate exempli: omnis homo est animal. aliquid animal est homo. Convexio denique per contra positionem fit dum in variata quantitate et qualitate mutatur subjecto in predicatum et contra positum alia negatio ante subjectum, et alia ante predicatum. Vg. omnis homo est animal. omne non animal est non homo. Triplicem hunc modum convexionis propositionum ad singulumque pertinentem duplex sequens declarat:

Simplicitex feci convexitum Eva per acci.
Asto per contra, et sic fit convexio tota.

Qui vult indicat propositiones signatas per vocales reportat in hac dictione feci, convexi simpliciter, quae vero per vocales reportat in Eva signantur per accidens convexitum. Et denique convexitum per contra positionem propositiones signatas per vocales in Asto continentur. Nota tamen in dictionibus feci, Eva, Asto, vocales has reperiri: a, e, i, o. per litteram a signantur universales affirmativae, p, e, e. universales negativae, per litteram i. particularis affirmativae, et denique per o. particularis negativae. Totum hoc duplici sequenti commentum castrum:

Fit sicut. a. negat. e. vix generaliter ambg.
Fit sicut. i. negat. o. sed particulariter ambg.

Unde per simpliciter feci indicatur convexi simpliciter propositionem universalem negativam, et particularem affirmativam. Eva per accidens declarat convexi per accidens propositionem universalem negativam et universalem affirmativam. Asto per contra denotat propositionem universalem affirmativam et particularem negativam esse convexendam per contra positionem. Notate vero in utraque propositione convexa nempe, et convexente eadem terminum non propter eas sex vari. Explicationem propositionum moralium, eorumque convexionem, et equipollentiam amitto, quia tempus inutiliter texere periculum. Qui hoc desiderat auctoris tempus per se videri conular.

Liber 3. sumulaxy. caput j. de argum^{ne} eiusque proprietas.

Argumentatio, quae ad certam spectat intellectus operationem est: Copiam autem facti inferri unum ex alio media nova illationis. Vg. sol lucet: ergo dies est. In qualibet autem argumentatione tria inveniri nempe: id ex quo aliquid infertur, illud quod infertur,

et formam quam unum deducitur ex alio, quae illatio seu consequentia
appellatur, signaturque per unam ex his dictionibus. igitur. ergo.

Sic notare libet quod de illatio permittitur aut distinguitur dicens unde
veris distinguitur, l. permittit consequentiam sed distinguitur f. permittit consequens:
cuius ratio est: quia ratione defectus equivocationis retinetur ex parte materiae
illationis quae consequens appellatur. Si autem ex parte formae defectus in-
venitur absolute consequentia negatur. Si enim in antecedenti terminis
non sint rite distincti et absolute falsa, et omnino vera sicut distri-
buatur. Unde nulla manet equivocatio per distinctionem detegendam.

Quae sunt species argumentationis quarum praecipua et optimae mencio-
tur, de quo infra. Secunda species quae entymema dicitur est: argumen-
tatio constans duplici propositione quarum una inferitur ex alia. Vg. Petrus
currit. q. movetur. tertia vocatur inductio in qua ex singularibus recte
enumeratis univiale aliquod inferitur exempli p. hic ignis calefacit,
ille, et ille. q. omnis. tertia huiusmodi argumentandi alicuius univiale
in illis enim a singularibus tenditur in univiale. dicitur vero des-
census sicut ab univiale descenditur ad singularia ut si dicat: omnis ignis
calefacit; ergo hic, ille, et ille calefacit.

Quarta argumentationis species ap-
pellatur dilemma quae argumenta corrupta, seu bifurcata, solet vulgari ex-
di; quia duplici posita propositione, altera inferitur infalibiter, unde ab
alterutra respondeat requiritur liberari sit exempli: l. sol lucet, l. non: si lucet
ergo dies est, si non ergo nox est. Quinta species argumentationis est em-
plogia dicitur, quae quidem est exponens ratio a fortitate, seu a simili. Vg. Petrus in
firmus studet ergo licet infirmus sit potest studere.

Regulae pro recta argu-
mentatione servandae sequentes sunt: prima quod ex antecedenti vero vero
consequens, ex necessario necessary et ex contingenti sequitur contingens.
Secunda est quod ex antecedenti falso sequitur falsum consequens et aliqua
modo verum. Vg. Petrus valet ergo habet alas. Tertia est quod ex impossibili se-
quitur quodlibet. sit exempli: leo disputat. q. cu dicitur ibi: q. est animal. q.
sedet, quae omnia ex antecedenti falso sequuntur. Unde ex illo consequens
et respondentium simul q. necessary et contingens deducuntur. q. sequitur quodlibet.

Quarta regula est quod conclusio semper sequitur de viliorem partem. Ex
quo fit conclusioem negativam esse duomodo aliqua ex praemissis sit nega-
tiva, probabilis vero si probabilis, et particularem si particularis.

Quia dicitur quod nullus ponatur terminus in conclusione qui non fuerit in premissis, aliunde enim conclusio sit defectus premissarum aliquid esset in effectu quod non fuerit in causa, quod quidem aperte repugnat in ratione tunc proloquium: nemo dat quod non habet.

Caput secundum de silogismo.

Sic communiter silogismus definitur: argumentatio in qua quibusdam positis aliud necessario sequitur. perli quibusdam positis intelligitur premissa, et perli aliquid necessario sequitur intelligitur consequentia ex premissis deducta. In quolibet igitur silogismo tres propositiones interueniunt, quarum prima dicitur maior, secunda minor, tertia vero consequentia vocatur. Quae quidem propositiones sunt propria materia silogismi, termini vero, quibus constat materia dicitur remota.

Enim vero praedicti termini tres sunt nec plures possunt esse nec pauciores, primus qui in maiori ponitur est terminus maior nuncupatur secundus qui in minori ponitur dicitur est terminus minor et tertius qui interaque mediis vocatur. Exempli gratia omnis homo est animal: sed Petrus est homo, igitur Petrus est animal. Vbi animal positus in maiori primus terminus est, seu est terminus maior, Petrus vero in minori positus est secundus terminus, seu est terminus minor, et dicitur homo qui in maiori, et minori interuenit dicitur medium.

Silogismi forma est actus dispositio artificiosa. Quae quidem est in duplici differentia, prima materiae praeposita correspondens est: apta praepositionum dispositio secundae quantitate et qualitate. Secunda correspondens materiae remotae est: vocata terminorum dispositio, secundae subiecti praepositionem hae autem dispositio figura vocatur, quae quidem triplex est secundae triplicem dispositionem terminorum. prima est in qua medium est subiectum in maiori et praedicatorum in minori. Vg: omnis homo est animal: sed Petrus est homo, igitur Petrus est animal.

In secunda figura medium est praedicatorum in maiori, simulque in minori exempli gratia: omnis homo est vivens: sed nullus lapis est vivens, igitur nullus lapis est homo. In tertia figura est subiectum in maiori et in minori exempli gratia: omne animal est sensibile: sed omne animal est vivens, igitur aliquid sensibile est vivens. Omnia regum accipite carmine.

Sub praeposita. Secunda bis praeposita tertia bis sub.

Isti suprazelati figuræ novendecim continent ~~varietatem~~ modos recurrendum
multiplicem variationem dispositionis propositionum, qui quidem regu-
libus versibus comprehenduntur.

1. Baktara, Celarem, dazij, ferio, vazalepton,
Celantes, dabitur, faperno, fire somorum,
2. Cesare, Camestres, ferino, varico 3. dazapi,
felapton, disamis, datisi, vocabo, ferison.

Ex quibus modis novem primi ad primam expectant figuram, qua-
ruor sequentes ad secundam, et sex ultimi ad tertiam. sed nota quod
ex novem modis ad primam figuram spectantibus quatuor primi
concludunt directe alij vero indirecte. Ille directe concludit in quo ma-
ior est extremis predicatur de minori, ille vero indirecte in quo extreni-
tas minor de maiori predicatur.

Obtenta recundo in predictis novendecim
modis hæc vocales inveniri: a, e, i, o. quæ denotant quantitatem, et qualita-
tem propositionum iuxta illam regulam: antez a. negat. e. fa. unde in quo-
libet modo eformandi sunt silopismi conformiter ad predictas vocales.
Adverte tamen quod in modis in quibus quatuor, aut quinque vocales inve-
niuntur ut Bazalepton et fire somorum. solum cura sit tibi de tribus
primis, reliquis enim ut casum conset adducuntur.

Ut ergo silopismy
aliquem eformet in quolibet ex predictis modis, primum obtento figuro
in qua vis spiritus eformare et in distributione subjecti et predicati con-
formetis cum regula supra assignata: sub pro prima fa et denique aten-
de tui vocales illius modi ut quantitatem et qualitatem propositionum
per ea signatam obtineat. Quibus peractis quilibet silopismy per bella
eformabit.

Pro modis primæ figuræ directe concludentibus sequenti accipite.
exemplum in dazi: omne spirituale est incorporat, sed aliquis Angelus est
spiritualis; & aliquis Angelus est incorporat. pro indirecte concluden-
tibus exemplum sit in Bazalepton: omnis homo est animal; sed omne
rationalis est homo; & aliquod rationale animal est rationale. si vero in
secunda, aut tertia figura silopismy eformare vultis regula pro illi
assignata servate.

Caput 3. de reductione silopismi.

Reductio vocatio est silopismi imperfecti ad perfectum. Silopismi perfecti

dicuntur, qui ad primum quatuor modos primo spectant figuræ; Vocantur
perfecti, quia conclusio ut clare in illis apparet ut exemplo cognoscatur ori-
dentes concludere hinc ut illogimi ad aliam partem quatuor conexatos mo-
dos spectantes clare et dilucide concludant reducendi sunt ad unum ex ipis.
Reductio vero duplex est alia ostensiva et per impossibile alia. prima ultra-
rior quidem et facilior est reprobatio illogimi imperfecti ad perfectionem
sola propositionum conventionem pro cuius clariori intelligentia recitata
quælibet modis veribus supra scriptis contentis aliquatenus hinc talibus
incipere: B. C. D. E. quæ literæ indicant modum imperfectum et concludunt
se ad perfectum eadem litera incipiente: Baralipson scilicet ad Barbara
Celantes ad Celarent, et sic de reliquis.

Secundo nota in modis imperfecti
partes velarum initiales has etiam literas inveniri. S. p. M. C. S. denotat pro-
positionem signatam per vocalem precedentem convertendam esse simpliciter.
P. esse convertendam per accidens. deinde M. inveniatur mutanda esse promi-
ssa ita ut maior fiat minor et e contra, et denique S. in medio dictionis inposita
denotat modum illum in quo invenitur non per extensionem sed reducendum
esse per impossibile, quod quidem sequentes exprimunt regulæ:

S. vult simpliciter veriti, P. vero per accidens.
M. vult transponi. C. per impossibile duci.

Pro practica accipite exemplum in facismo: omnis homo est animal;
sed nullus lapis est homo, quod aliquod animal non est lapis, qui reducendus
venit ad facio, qui ipsa prædictus est initiali; et quia ad literam, h. sequitur P.
prima propositio quæ per hanc signatur per accidens convertitur sic: aliquod
animal est homo, minor vero convertitur simpliciter, quia ad literam
minori correspondentem sequitur, S. unde sic dicitur: nullus homo est lapis.
denique quia in facismo litera, M. invenitur, maior fit minor, et minor po-
nenda est pro maiori et sub hac forma syllogismi resultat: nullus homo est
lapis: sed aliquod animal est homo, quod aliquod animal non est lapis.

Reductio per impossibile ad dialecticam inventa est, ut aliqui qui ita reprobato-
rent, ut maiorem et minorem concedentes consequentiam recte illatam
pernitenter negent, et illam cogantur, s. ut a concessis reprobatis derivantur,
ut duo contradictoria aut contraria fateantur simul vera, s. simul falsa.
Igitur ut hoc a sequantur præcepta hęc observato, primo ut illogimus inali-
quo ex modis imperfecti prime figuræ constitutus ad aliquem ex perfectis de-
ducatur contradictorie consequentia ponenda est pro maiori, pro minori vero

maior ponatur quae erat in illogismo imperfecto et sic inferatur consequenti contradictoriis
seu contrariis minori iam in illogismo imperfecto concessa.

Exemplum sit in Baraliproni:

Omni homo est animal: sed omnia visibilia est homo: q. aliquod animal est visibile.

Posito: q. quod respondenti concessi exprimitur consequentiam tenet ad hoc negat sic dicatit: q. nullum animal est visibile (quae consequentia necessaria concedenda erat pondante quae eius contradictoriam negavit) sed duplex contradictoriae facta est simul falsum) ponenda est praemissio sic: per se nullum animal est visibile: sed per se nullum hominis homo est animal: q. nullus homo est visibilis.

Silogismi vero in Celantes, e formati ab hac regula excipiuntur. Quia propter
est per impossibile reducitur minor loco maiori ponatur contradictoriae
vero conclusionis pro minori ex quo contradictoriae maiori iam concessa
deducitur sic exemplum: nullum invisibile est animal: omni lapis est in-
visibile: q. nullum animal est lapis, quem illogismum sic conformiter ad
praedictam regulam reducitur: omni lapis est invisibilis: aliquod animal
est lapis: ergo aliquod animal est invisibile. quicquidam in Darij propriis
obtinere sedem.

In modis secunda figurae contradictoriae conclusionis locatis
pro minori, maiori q. retenta contradictorium minori iam concessa ex
minoris deducit. accipe exemplum in Camestres: omni homo est animal: sed
nullum invisibile est animal: q. nullum invisibile est homo: quem sic
ad Darij reprobabis: omni homo est animal: sed aliquod invisibile est
homo: q. aliquod invisibile est animal.

In modis denique tertiae figurae contra-
dictoriae consequentiae ponitur eadem maiori, minori q. sexava maiori q.
prae concessa contradictoriae inferatur exemplum sit in Bocardo: aliqui ho-
mo non est leo: omni homo est rationalis: q. aliquod rationale non est
leo. Reducitur: omne rationale est leo: sed omni homo est rationalis: ergo
omni homo est leo. qui illogismus ut polam est in Barbara locatur. Non-
niam vero liberius, praemissio q. recordatur sequentia carmina accipite:

¶ Maior fit minor et fit contradictio maior. ¶
Derupto Celantes in quo pervertitur ordo.
Sexat maior em variat q. secundam minoris.
Sextia maior em variat, sexat q. minoris.

1 ne 19

Capitulum 4. de divisione silogismi ratiō. materię.

Silogismus dividitur ratione materię in demonstrativus seu analyticus, probabilis sive topicus et sophisticus seu phalacem. dicitur demonstrativus in quo ex præmissis certis et evidentiis certis et evidens infertur conclusio. v.g. totum est maius sua parte: sed Europa est tota, et Hispania pars. ergo Europa est maior Hispania. silogismus vero probabilis dicitur qui una scilicet præmissa probabilis seu verisimili conitar exemplis: omnis mater suum diligit filium: sed Bexa est mater. ergo suum diligit filium. ubi maior probabilis seu verisimili est, illi etenim cum formidine avertimur. Probabilitas alia est intrinseca, alia extrinseca, illa fundatur in pondere rationis; hæc vero in auctoritate doctorum.

Silogismus sophisticus seu phalax est in quo ex præmissis certis apparenter certis apparenter certis vera conclusio infertur. v.g. mus relata est. mus autem caret sonis. dicitur: ergo silaba caret sonis. dicitur. qui in silogismo habetur in Seneca merito epistola quadragesima nona. his temporibus phalacem capiente.

Falacia multiplex est alia dicitur æquivoocationis, quæ tunc accidit dum in præmissis ponitur terminus æquivocus sine distinctione v.g. canis est latrabilis: sed quoddam fulgens in nimium sicus est canis: ergo similis dicitur et latrabilis. alia dicitur falacia ambiguitatis, datur et dum aliqua præpositio plures habet sensus exemplis: liber Ciceronis perditur a Cicerone: sed liber de finibus est Ciceronis. ergo perditur a Cicerone. hæc consequentia est falsa, variatur enim sensus de positione libri ad editionem; quod etiam videtur in illo Appolinii oraculo: aiote Accidia Romanos vincere potes, et in illo ibidem dicitur non morieris in bello.

Uterius alia dicitur falacia compositionis, accidit dum in præmissis fit sensus compositus et in conclusione dividitur, s. e contra exemplum: non est possibile Petrum dormientem currere; ergo Petrus qui dormit currere non potest, quæ consequentia falsa est, quia fit transitus de sensu composito ad dividuum, idem accidit si fiat de dividuo ad compositionem exemplis: Petrus, qui dormit, currere potest. ergo Petrus dormiens currere potest.

Alia dicitur falacia accentus, quæ accidit dum est variatio accentus significationis variatur v.g. tu es qui si: sed qui est et requies ergo tu es requies. sed falacia hæc nimium puerilis: mihi reparatur, alia datur falacia per transiitum unius prædicamenti ad aliud v.g. quidquid emitti comeditur:

sed emisti carnes cruda: q. carnes cruda comedisti; qui syllogismus falax
est quia fit transitus de quantitate in qualitate. Et hoc dicitur falacia
figuræ dictionis que etiam evenit dum variatur terminorum positio.
Exempli q: animal est genus sed Petrus est animal: ergo Petrus est genus. que
conclusio falsa reputatur, animal enim supponit in maiori simpliciter et
in minori personaliter.

Falacia accidentis dicitur dum fit transitus de acci-
denti ad subjectum, i. contra exempli: iste equus est pater: sed hic equus est
tuus: ergo hic equus est pater tuus. Alia est falacia adiecto secundo quidam
dictum simpliciter consistit q. in transitu a termino restricto ad amplum. Vg:
bibere binum est malum exstanti; bibere binum est malum. falacia per ig-
norantiam elemchi accidit dum in syllogismo concluduntur contradic-
toria, que veræ non sunt contradictoria exempli q: domus ista est claua
isto tempore non alio: ergo est claua, et non est claua.

Alia dicitur falacia
petitionis principij in eo consistens quod idem sumatur ad probationem
sui ipsius ut iusti negatur quod homo currit, et sic probatur: animal ratio-
nale currit. q. homo currit. falacia consequentis datur dum ea que
non contextentur accipiuntur ac si contextentur, ut si dicatur: qui
currit movetur. q. qui movetur currit, quid quid est asinus et animal:
sed tu es animal. q. et asinus.

Falacia secundo non causam datur dum pro-
positio que non est causa conclusionis in præmissis ponitur ac si eiet. Vg ho-
mo est vivens et leo est vivens: sed Petrus est homo q. Petrus est vivens. Uti-
ma falacia dicitur secundo plures interoperationes, accidit q. dum inter-
operationi apparenter unice realiter q. multiplici unice tenetur præterea re-
positio exempli: putatur homo, et equus sunt animal rationale? si respon-
deat quod si falax, quia equus non est animal rationale, item falax si
respondeat quod non, homo enim est animal rationale.

• Præterea dividi-
tur syllogismus in communem, et singularem, seu expositivum communis
est cuius medium est terminus communis. Vg. omnis homo est subrigia:
Petrus est homo. q. Petrus est substantia, ubi homo qui medium est est
terminus communis, expositivum seu singularis est in quo terminus sin-
gularis est medium exempli: Christus natus est: sed filius Virginis est
Christus. q. filius Virginis natus est, medium tamen in simili syllogi-
smo perfecte singulari debet esse hinc syllogismus iste: Deus est pater:
sed filius est Deus. q. filius est pater non recte concludit quia Deus ter-
minus communis est aliquomodo.

15

Caput 5. de principiis quibus rectitudo silo- gistica fundatur.

Principium primum quod vix silogistica nititur est: dici de omni cuiusque
est de eorum veri fieri de inferiori quod quid de superiori affirmatur, unde
quia de homine rationali affirmatur, affirmare etiam debet de Petro usque po-
te inferiori contento sub ratione hominis; secundum principium est dici de nullo
cuius expositio est de inferiori negari quod quid de superiori negatur, quapro-
pter quia de homine quod sic lapis negatur, hoc ipsum negari etiam debet de Petro.

Tertium principium est: quod si in eadem univocitate sunt idem inter se, vale ex-
trema perfecte cum media identificata inter se debent perfecte identificari ex
empli: omnis homo est animal. Petrus est homo. Ergo Petrus est animal. Vbi Pe-
trus et animal inter se identificantur in conclusionem, quia identificata fra-
re cum homine in premissis. Ultimum principium precedenti contrarium est
dici de nullo ea quae sunt unum cum media identificata; aliud vero a medio
distinguitur distinguere etiam inter se, quod quidem principium pro silogismo
quibus conclusio negativa est deservit ut patet in hoc; nullus homo rugit. sed les
rugit. Ergo les non est homo; et tales et homo inter se identificantur, quia de
homine in premissis negatur quod de les affirmatur.

Pro pleniori ratione intel-
ligentia silogismi, et ad deductionem consequentis, sequentes regulas sex vade-
re. prima: medium distributum complete in aliqua ex premissis debet
supponere aliunde pro maiori pro aliquibus suis significati, in minori ve-
ro pro alio posse accipi; tunc vero consequentia minime infertur ut hocce
accidit silogismo: omnis Angelus est substantia; sed aliquis homo est
substantia. Ergo aliquis homo est Angelus.

Secunda: terminus in premissis
si perfecte non distributus non distribuitur perfecte in conclusionem; nam
eo proxius modo accipi datur in ista, quo accipitur in illis, defectu huius ra-
gulis silogismus hic recte non concludit: omne rationale est substantia;
sed aliquis urus non est rationalis; Ergo aliquis urus non est substantia.

Si tertio ex premissis negativis nihil sequitur, quod quidem facillime demons-
tratur, non enim sequitur conclusio negativa, in premissis enim negativis
mediis distinguitur ab utraque extremitate, sed ex hoc minime infertur ex
terminatibus inter se distinguere: ut patet est sequenti silogismo: nullus homo est

Lapis: sed nullum maxmol est homo: qd nullum maxmol est lapis. vitium non e-
quitur conclusio affirmativa, quia unice inferitur identitas extrinsecam in-
ter se ex identitate eorum cum medio: sed in premissis negativis non iden-
tificantur cum medio: ergo.

Ultima arguta est quod ex locuti particularitatu nihil
sequitur, in illis enim medium perfecte non dicitur advenire ut videtur est in hoc si-
logismo: aliquis homo currit, sed aliquis claudus est homo: qd aliquis claudus
currit. hinc claudus dicitur inter particularia et singularia, illud enim verum
est et indeterminare unde in alia ex premissis pro uno, in alia vero supponere po-
tuit pro alio; singularia autem cum determinata sit semper pro uno et eo-
dem supponit unde ex identitate extrinsecam cum singulari recte inferitur
identitas illorum inter se ut patet illogismo expositiois superius relato.

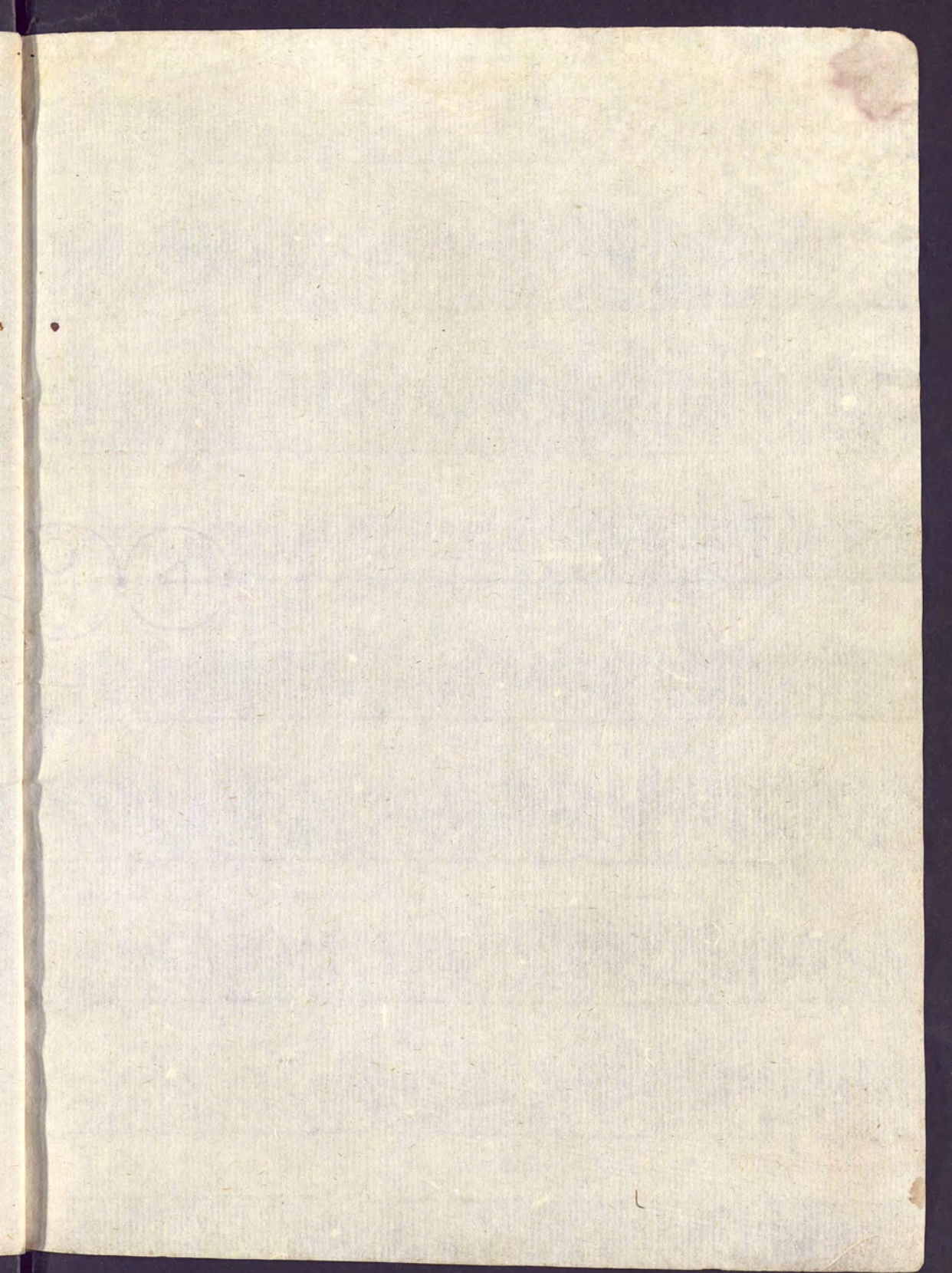
Et hęc crilei calamo tacta sarti ut menti vestra gravata sonne factura per-
ringant dum loquaci disputationibus vicin parant, huius enim summi pre-
fixi scopi intellectum intrinsece ut tutius feliciter per loquaci, alioquin fa-
cultatum calles decurrat; quod ex parte per se quidem non potest
pret non inbutus preceptis, Omnia igitur
memoria retineantur oportet.

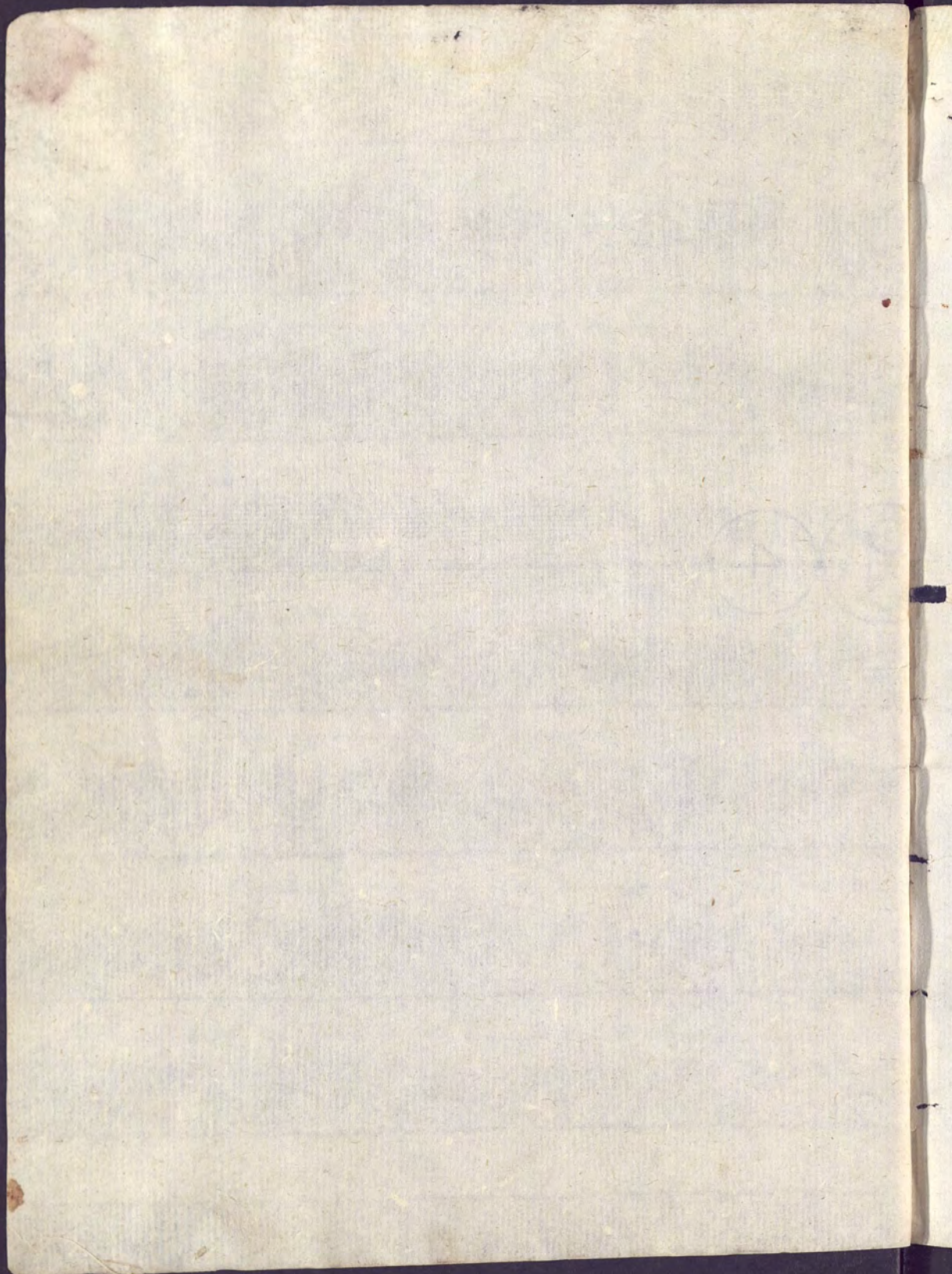
Cedantq; in laudē

Dei, cui laus

in secula

Amen.

Commentaria in magnam Aristotelis logicam

Transacta brevis et pene literarum expositione textum dialecticæ, sive
primæ logicæ, logicam magnam aggredimur, cuius indigentia, quia cop-
tæ difficultatis in deserto studio verè comparanda. nimia ipsius utilitatis pa-
lam est omnibus, quia alia scientia comparare curarum logicæ enim
iuxta diantæ splendore obscura queque menti luminibus pariter diffundit
sunt arcana. Ergo sollicitudine digne huiusque parvuli sunt evacuati me-
tus acquisitionem aciem mentis dirigite, ut in fine tanquam de inventis
scientiarum rebus jucunde gloriemini. quod spero inveniendæ luce præclaris-
sima angelicæ præceptoris Thomæ Aquinatis doctrinæ præsertim in Casina
si scientiarum sibi nesciam Minerva prædidisti. Penulibus, cum pa-
ribus esset, satim ex parte lacrare. Hanc ergo cognoscunt insipientes da-
xare quæ potius logicæ difficultates explanares curato. pro quo in sua
satu primus de præmissalibus logicæ.

Tractatus primus de præmissalibus logicæ
 Questio prima utrum logica sit simpliciter scientia. notat-
 tur aliqua et referuntur sententiæ assertæ primæ III.

Logica communiter dividitur in naturalem et acquisitam. prima est
 naturale acumen intellectus primis principis ornatum. Acquisita vero
 dicitur, quæ studio et labore componatur, et est facultas dirigens intelec-
 ty ut in suis operationibus fallere et sine errore procedat. Subdividitur
 logica acquisita in actuale et habituale actualis est acutus intellectus
 aliquid conficit operum logicæ. Abituale est facultas quædam ex præ-
 cione actus generata, quæ intellectus ad rationes acies efficiendos inclinat.

Ex tribus rationibus pleniori intelligitur notari oportet scientiam esse
 videri in actuale et habituale. scientia actualis est cognitio certa et
 evidens conclusio per principia, habituale vero est habitus certus veri-
 dens per demonstrationem ad quædam. deinde notari logicam artificialem
 seu acquisitam dupliciter bipartem ad huc accipi posse: scilicet secundum quod tradit
 regulas præconstructionis artefactorum quæ tenentur logicæ doctores appella-
 tur, scilicet secundum quod in expertis constituit artefacta sub qua consuetudine
 ne logica utitur dicitur.

In his primis sententiis defendit logicam subiecto

manere scientiam esse. Sic philosophi simpliciter Admonentur, et alij qui scientiam omni negaverunt. Secunda sententia eadem contra opposita propugnat logicam ab utroque munere decentis et utentis esse excipienda. Sic Mexicia Cabeta et Bonedini religionis lumen in occidentem emiserunt in meum Cardinali de Aguirre, cuius vestigia in plures in mundum sequax ut pote in gerens divi Thomae manem ducentia. Tertia denique sententia defensorum logicam excipientiam esse sub precio munere decentis, recurrens sub munere utentis. Tibi secunda sententia placet, unde sit: a recte proximo:

Assertum proximum. III.

Logica sub munere decentis est simpliciter scientia ac ex hoc tradit proceptor Angelicus in metaphysicis lectione quarta sic: logica secundo quod est doctus habet considerationem de secundo intentionibus: Doctorem demonstrative facit sed habitus demonstrative procedens scientia est apud omnes: ex logica sub munere decentis est scientia ex mente angelici doctoris.

Id ipsum rationes suader: logica in collatione doctrinae certae et evidenter procedit expositio decentis simpliciter scientiae consequentia legitima est antecedens praedicatur: logica in collatione doctrinae procedit cum cognitione firmis et certitudinis regularum: ergo certae et evidenter procedit. Provo antecedens logica in collatione doctrinae procedit ex cognitione conformitatis regularum ex principiis invariabilibus et certis: sed in simili conformitate stat firmitas et certitudo regularum ergo.

Provo maiorem: logica in collatione regularum procedit ex cognitione conformitatis illarum cum principiis quibus subiacent regularum conformatae: sed et conformatae cum principiis invariabilibus effecti, ut sunt dicti de omni. dicti de nullo. In quibus eadem unitatis sunt idem inter se. Ergo procedit in collatione doctrinae cum cognitione conformitatis regularum cum principiis invariabilibus et certis.

Assertum secundum

III.

Logica ut utentis est simpliciter scientia. Rationes quadringuae Logica in applicatione regularum indefectibiliter procedit: ergo ut utentis est simpliciter scientia. Provo antecedens: logica conformans utique ex regulis indefectibilibus procedit in applicatione regularum indefectibiliter: sed logica conformans utique ex regulis indefectibilibus: ergo. Provo maiorem: logica conformans utique ex regulis ab ipsa ut docente: sed regulae ab ipsa ut docente col-

Latius sunt indefectibiles: ergo. maior pars; quia non aliter est ut reguli nisi conformando uti, cum illis. minor etiam ex supradictis constat et consequentia inferitur.

Exigetur logica ut utens et demonstrativa: ex potentia. pro antecedenti: logica efficiens demonstrationem est demonstrativa; sed ut utens est est demonstratio ergo. maior constat: et minor sicut domus edificare est edificare, ita efficere demonstrationem est demonstrare. minor et consequentia liquent.

Sed dicitur: logica ut utens procedit sine cognitione exactitudinis, et firmitatis artificij, etenim simili cognitio preterit ad docentem, ut potest ad magistrum et directorem operis. Quod forsitan edificabit in constructione domus ubi cognitio firmitatis non affertur non operari sed ad magistrum et directorem spectari; sed logica ut utens comparata ad logicum artificem, sicut operarius ad domum: ergo.

Respondetur: logicam ut utem firmitatem artificij perfecte dignorum illius enim conficitur, et attentione et respectu ad regulas indefectibiles simile artificij taxatur; aliter enim operari non uteretur regulis, quin in eo quod si forme et regulis contrarij efficiuntur nec verisimile apparet regula respiciere ut artificij indefectibile constaret, et huius indefectibilitatem non cognoscere fortate replicabitur: logica ut utens non cognoscit regulas que indefectibiles: ergo licet artificij cum regulis indefectibilibus conformet ut utens non procedit consequentia licet in operari octomus quilibet conformet artificij cum regulis solati ad magistrum operis non operatur indefectibiliter quia non cognoscit etiam prout regulas sunt. non sunt indefectibiles operari antecedenti: cognitio indefectibilitatis regularum pertinet ad logicam docentem ut potest ad conformantem illas, et primum principium ergo logicam ut utem indefectibilitatem non cognoscit.

In solutione huius replicis iustitiam meam de hac re radiciter explicabo. unde distinguo antecedens non cognoscit regulas que indefectibiles ut illas conformat concedo antecedens: ut illi utatur, nego antecedens. Ad priorationem distinguo etiam antecedens: cognitio indefectibilitatis regularum, ut conformatur, concedo antecedens: ut applicatur, nego antecedens: et sub eadem distinctione nego consequentiam. Ergo et logica docens et utens sine eo quod habet intellectuale, utique cognoscitiva est illius quod ad regulas ut utem.

Cum ergo logica docens ex proprio munere habeat regulas conformare pro edificandis logicis artificibus, ad illam spectat et proprie regulas ad conformandas que indefectibiles. ceterum non constituitur in esse docentis per

horum praeiudicia quod indefectibilitatem regularum agnoscant sed per hoc quod rationem cog-
noscat indefectibilitatem ex fine conferendi rectas regulas pro artificialium recta
construione.

Similiter ad logicam usentem annexam fixitatem et certitudinem re-
gularum agnoscere ut artificii ab illa formatum evadat rectum et in hoc conve-
nit cum logica docente, aequaliter quae certitudinem regularum cognoscit ex fi-
ne illius applicandi seu in artificiali exequendi.

Et huiusmodi ratio est quia
cum logica usent sit (ut dixi) habitus intellectualis non esse obsequium obedientia
licet ut volunt adversarij sed non cognitione et ad veritatem procedit. Et per hoc
clarescunt disparitas ad exemplum operantis dantis: quia cum artificiali operanti po-
tius ad manus dexteritatis quam ad intellectus spectet ideo operarius non per se
noscere regulas sed illas in fide magistri seu quod idem est, ceco et obedientia
in modo executioni mandare.

Solvuntur argumenta

¶¶¶¶¶

Arguit primo ex philosopho libro primo rectius capitulum primo sic agi-
re: si quis dialecticam et rhetoricam ut scientias et non ut facultates per-
tractet inprudens. Ergo ne inprudens videatur dialecticam non scis
nam sed facultatem esse fatetur tenetur. = Secundo: utra eundem philosophi
secundo methaphisico capitulo tertio: absurdum est quae simul scientiam et
modum sciendi. Sed in ore omnium logica est modus sciendi: ergo simul non
potest esse.

Ad primum respondeo ex illo deduci logicam et dialecticam
esse scientiam simul et facultatem esse, sicut ex his verbis: si quis hominem
ut animal et non ut rationalem pertractet inprudens et infelix ho-
minem, nec dum animal sed et rationem esse = ad secundum dic philosophi
solum ad exercere modum sciendi percedere scientiam per se illi ad quae am ad
non esse simul cum illa; hoc enim recta methodus operis = I dic logicam
subiecte et inieceptam scientiam esse solum obiective accipitur et modo-
rum sciendi quatenus scilicet de illis agit. Sed prima expositio conformior
est tenet auctoritati.

Arguit secundo: obiectum logicum non est simpliciter sci-
bile ergo logica non est simpliciter scientia. Consequenter patet et antecedens
probatum: obiectum logicum est ens rationis: sed ens rationis non est simpliciter
scibile: ergo. pro modo minorum: quod simpliciter non est non est simpliciter sci-
bile sed ens rationis simpliciter non est; et tunc sit ens secundum quid: ergo.

12

Confirmatio ens rationis non est proprie et simpliciter cognoscibilis: ex
ergo nec proprie et simpliciter scibile. consequentia inferatur et antecedens
probat ens rationis tantum esse cognoscibile admodum seu ad similitu-
dinem ens realis, et per eius speciem: ergo non est simpliciter cognos-
cibile: in ista argumentum inobliquo mathematico, quoniam scilicet quod
ut potest accidit, est ens secundum quod scibile tamen simpliciter.

Unde
in forma nego antecedens. ad probationem nego minorem ad huius probatio-
nem deturgo maiorem: quod simpliciter non est nec proprie dicamur scibile
predicabiliter concedo maiorem: proprie predicamur scibile, nego ma-
iorem, et sic distinctio minoris, cuiusque in propria probatione nego consequentia.

Si prout ens accipit doctor Anglicus opusculodans, ^{et} dicitur in capite primo
predicamur scibile scilicet quatenus significat essentiam seu existentiam
rei: et predicabiliter quatenus capax est ut de illis aliquid predicetur agri-
tus positus dicimus quod licet ens rationis non sit proprie et simpliciter in
primo sensu, est tamen in secundo sicut et in deo reali vera dicitur et pro-
prie, quod existit inde pendens ab intellectu ita ens rationis proprie
me affirmatur habere esse dependentem ab intellectu.

Cuius ratio est quia ens ratio-
nis ut existit pendet ab ente reali ut potest videri similitudine figurarum;
atamen semel existens in intellectu plura respicit quae de illis per veram e-
nuntiationem possunt predicari, imo per evidentem demonstrationem sciri:
quae enim daret hanc demonstrationem scientiam esse: ens rationis di-
tinguitur ab ente reali sed secunda intentio subiecti est ens rationis in
sententia communi: ergo distinguitur in hac sententia ab ente reali et
tamen similis demonstratio de ente rationis procedit: ergo quod de il-
lo cognitio scientifica datur. et per hoc patet ad confirmationem.

Argu-
et testio: logica non est habitus per demonstrationem acquisitus: ergo
nec scientia. consequentia liquet a definitione ad definitum negative.
provis antecedens demonstratio procedit habitus per illam acquisitus: sed
nulla demonstratio procedit logicam omnis enim per illam aformatur
ergo = ad argumentum negotium ad probationem concessa maiorem, antecedens
gominorem eius simpliciter probationem.

Sicut ergo duplex est logica
alia naturali artificiali alia etiam duplex est demonstratio alia de
logica naturali alia vero ab artificiali proveniens. Unde dicimus logicam
esse acquisitam per demonstrationem naturalem logicam provenientem
non vero per illam quae subsequitur ad ipsam artificialem logicam re-

contrarij evincit demonstrationem esse obiecty logicę artificiali hoc enim
inteligentibz venit de demonstratione per ipsam artificialem logicam e-
formata.

Illas 10 demonstrationes perquam artificiali logica adquiretur per
logicam naturalem eformata eiuusque obiecty proprii dicitur. dixisse
poteo quia aliquomodo etiam logicę artificiali dicitur obiecty qualitas
scilicet potest supra illam reflectere et earegulis conforme dignoscere.

Arguit quarto logica nec ut docens nec ut utens est scientia: nisi ergo primy
et secundy a sebz. prout antecedens: logica ut docens et ut utens. unica dicit
concepty communem omni arti: sed quatenus dicit concepty communem om-
ni arti scientia non est; aliunde omni arti scientia foret; ergo. prout ma-
iorem: logica ut docens unica dicit facilitatem tradendi regulas, et ut utenti
facilitatem illas applicandi: sed facilitas tradendi regulas et illas applic-
andi est conceptus communis omni arti ut patet ex terminis: ergo.

Confirmatur logi-
ca est scientia quatenus resolvit conclusiones ad primo principia sed nec ut docens nec
ut utenti hoc habet: ergo. prout minorum: logica unica resolvit conclusiones ad pri-
mo principia quatenus cognoscit bonitatem consequentiy et aliquo conformitatis
cum primis principijs sed non scire formaliter logicam esse cognoscitqz ac esse
docentem aut utentem: ergo.

Ita argumenty metaphisica nihil valet plenum qd
sua eius subtilitate evincit. Et sic minor plura ex notis in manu scriptis illis
duca defendere logicam nec ut docentem nec ut utentem scientiam esse sed unica
ut cognoscitqz conformitatis consequentiy cum invariabilibus principijs. sed
quod iam fundamento exsuperandis aperte constat.

Unde in forma nego-
cedens. ad probationem dicitur quo maiorem logica ut docens et ut utens
secundy concepty genericy docendi et utendy concedo maiorem secundy con-
ceptum specificum nego maiorem. ad cuius probationem distinguo e-
nam maiorem unica dicit facilitatem tradendi regulas et ut utenti faci-
litatem applicandi proxime secundy concepty genericum tradendi repe-
las et applicandi illas nego maiorem, secundum conceptum specificy
concedo maiorem et sic distingo minorem nego consequentiam.

Libertate
unus logicam scientiam non esse per se ipsum minus docendi et utendi sub illa
generalitate quae a alijs artibus convenit; sed per hoc quod taliter docens doce-
at et utenti utatur quod conformetur doctrinam et usy cum artibus et in va-
riabilibus principijs ut plura et repentem habent ut autem doctrinam con-
formare et predictis principijs ad logicam docentem et conformare usy

ad logicam ut utentem species inde est logica, sub qua regemur doceri
ut utentis scientiam simpliciter esse dummodo considerentur secundum
totum quod expresse dicunt.

Sine dum ad veritatem logicam concipiant sub
generalitatem illa ex propria deinde et utendi ut illi in sumptu sapienter
rationem scienti fingunt hanc quam ferunt: dicitur enim nos ad veritatem
logicam referentiam habere conceptum communiter deinde et utendi scientiam
esse cum tamen hoc minime a se nominis nisi de conceptu expresse
quo formaliter includitur ratio cognoscitiva, videlicet habere intellectum
ut in generalitatem ab intellectu deinde: habere regulam sub conceptu
de deinde et utendi quod quid ad rationem sciendi desiderari possit.

Argues

quibus cui repugnat exercitium demonstrandi repugnat conceptui sciendi.
Sed logicus ut docentis repugnat exercitium demonstrandi ergo maiorae
ta videtur et minorae prout logicus ut docentis repugnat quod proprium
et peculiare est logicus utentis: ita habet exercitium demonstrandi.

Quia

pro maiorem cui repugnat exercitium demonstrandi sub omni sua ex propria con
cedo maiorem sub aliqua sua ex propria nego maiorem, et dingo minorem.
Repugnat exercitium demonstrandi sub aliqua cui ex propria concedo mino
rem sub omni nego minorem ad eum prout concedo maiorem loci dingo
minorem ita habet exercitium demonstrandi sub omni sua ex propria
pro maiorem, sub aliqua concedo minorem, et nego consequentiam.

Exigitur

demonstratio: quod quod explicat aliud docet esse clarum illo, sed defini
tio explicat definitio: ergo est clarior definitio dupliciter videlicet acci
pi, et quatenus est exercitium demonstrandi regulam pro vera definitione
et quatenus in illa applicatur regula pro demonstratione designat. sub
prima ex propria exercitium est logicus docentis quatenus huiusmodi
demonstrationem exercite docet regulam definiendi: sub secunda vero
est exercitium logicus utentis huius enim peculiare est regulam percipi
pro demonstratione executioni mandare utraque ergo demonstratio
exercitium habet quod ad conceptum scienti reguntur.

Argues ultimo:

habitus opinativus requirit scientificus esse sed logica est habitus opinativus ergo
maior contra videtur opinio enim scientia ad indicem opponitur. prout minor
rem logica multo magis elicit actus opinativos ut accidit ut opinio impro
babilem efficiat: sed actus opinativi ab habitu opinativo procedunt ergo.

Dicitur probabiliter possumus logicam ad quae qualicor ex dupli

habitu realiter. ⁵ ~~saltem~~ formaliter distincto, quorum unus in actu opinionis
alius vero in actu scientificos inclinens, consequenter & logicam scientiam
esse subsecunda consideratione, recurrens sub prima. Sed aliter respon-
det logicam primario actu scientificos elicere, recurrens ad opinionem
non, si enim novam difficultatem non adderet supra illos: eliciuntur
enim per hoc praecise quod in illo aliquo praemissa probabili appo-
natur quod nihil facilius.

Inquiret num logica scientiam in parte
topica & sophistica dupliciter logica dicitur erga illos motus topi-
cos & sophisticos: directe quatenus illos elicit, & reflexe quatenus eorum
falsitatem seu opinionem dignoscit. In primo sensu haud ullus dubitat
esse scientiam; cum prout sit fallaciter seu opinative procedat in secundo
vero scientiam esse propriam. Et probatur: habitu procedenti demon-
strative scientiam simpliciter est, sed logica procedit demonstrative in par-
te topica & sophistica ergo. prout minoram logica demonstrat quod illo-
gismus fallax generat errorem, et topicum opinionem ergo.

Dicitur logica
ut demonstrat illogismum fallacem perorare errorem et topicum opinionem
veritatem erga partem demonstrativam: ex hoc ergo minime inferitur scien-
tiam esse in parte topica & sophistica. provari autem dicitur logica ut demon-
strat illogismum fallacem generale erroris et topicum opinionem veritatem
pa obiter quod nulli subest falsitati: sed simile obiter et pari demonstra-
tiva ergo maior contrahit cum sit omnino verum quod illogismus fallax ge-
nerat errorem et topicum opinionem: minor et consequentia liquet.

Neque accidit ad probationem nego maiorem quae non est arguit impli-
cita probatio, si enim omnino verum est illogismum fallacem generare er-
rorem topicum & opinionem neque negari primum falsum esse recurrendum
autem abnoxium falsitati. dum ergo hoc logica demonstrat tunc dicitur de illo-
gismo phalaci et topicum perorare.

Quaestio secunda vixum logica docens,
& utens sint idem habitus realiter

Titulus aperitur, et refertur sententia

¶ 111 115

Habitu intellectus in facultate quaedam est inductus in errorem ut expediat et
faciliter operetur, quod esse nimis laboriosum, et obvaleat operari. Inqui-
rimus ergo utrum idem sit realiter habitus qui regulat conceptus et la-

quod artificium epornatice per dixerunt minus aut expressionem
an vero sit duplex habitus ab invicem realiter distinctus. Maxima realiter
distinctio non habitus docentis ab utente propugnatur cui plures Scotus et
aliqui ex nostris in manuscriptis subscribunt. Nonis opinio contraria
longe probabilior aparetur ergo.

A sextumuniay.

III II III

Logica docens et utens sunt idem realiter habitus. Communi et effica
ci ratio cuius modum positum in intellectu habitus docentis, nulla ratio su
peranda difficultas in huius applicatione regulary; ergo habitus docens
est realiter habitus utens. Contra eadem patet etenim distinctio habi
tus non datur ubi nulla est difficultas vincenda per illum. proinde
te cadent. difficultas in usu et applicatione regulary, videtur ex par
te potentis, et ex parte materiae; sed positum in intellectu habitus docentis
non esset difficultas ex parte potentis neq; ex parte materiae; ergo. in usu
probatum in primis nulla ratio difficultas ex parte potentis; eadem enim
est, quae regulas scit, et illas exequitur: aliter de hoc ratio difficultas
ex parte materiae; rixim scimus per logicam docentem quid sit subiectum
et predicatum facile possumus vel artibus cognitis in modum subiecti
in aliis predicari disponere; ergo.

Faciliter construat

Explicamus hanc ratio: intellectus scit
faciliter construat arte facta topicalia, nullam habet difficultatem
in eis constructionem; sed per habitum docentem scit intellectus
faciliter construat arte facta topicalia; ergo. in usu parte difficultas
enim ad aliquod opus intellectualia unica ex ignorantia dependet.
prodominorem intellectus scit modum construendi arte facta scit illa
construat; sed per habitum docentem scit facile in modo construendi
te facta; ergo.

Respondetur per habitum docentem redit facile intelle
ctus ad construendum regulative non vero exequitur et utaliter. quod qui
dem in arte citatizandi parificat; licet enim qui regulas citatizandi
di dignoscat ingentem partem difficultatem in usu ut ipse exponen
tia testatur.

Sed contra: positum enim in intellectu habitus docentis redit facile
cili ut cognoscat conformiter a pcepta topicalia: sed cognitio est pro
pria intellectus operario, nec alia valet assignari; ergo positum in intellectu
habitum docentis redit facile ad operandum conformiter ad pcepta topicalia
nunc sic: sed operatio est unum ergo redit facile ad unum.

Et tunc: in

Difficultas intellectus ad construendum artificia solitas per explanationem
reperiam constructionis illorum: sed hoc fit per habitum decentem ergo.
maior parum in quibus expectatur ille cum facilius consistit in
ta logice, cuiusvis delucidus explicatur modis construendi in de-
fectu sit in materia seu verbis quorum subministrata minime ad dialec-
ticam atret. Minor etiam patet et consequentia est recte deducta.

Ex qui-
bus patet disparitas ad exemplum nam doctrina tractandi spectat ad or-
tationem ex quo vero ad doctrinam manuum cum optime componatur di-
ficultas in manu cum facilitate intellectus hanc praeponit defectus for-
sam statat nulla. E contra vero in nostro casu ubi utrius doctrina ad leg-
dem atinet potentiam.

¶ 3. ¶ 3. Enervantur argumenta.

Primum primo: habitus dicitur quibus per actus sed auctoritate doctrinae
tanti sunt realiter distincti ergo est habitus. maior tradit videtur ab Ange-
lico pro capite prima secunda quae sit ne qui quae prima quae sit articulo
primo per hanc verba: distincti autem obiecti secunda specie facti dicitur
pater actus secunda specie et per consequens habitus. minor etiam
constat videtur actus enervandi est dicitur. Ex quo est actus di-
rectus: sed actus directus et indirectus realiter distinguuntur: ergo...
consequentia est etiam legitime deducta.

In prima doctrina Angelici pro-
cipit respondet distinguendo maiorem: distinguuntur per actus di-
rectum respicientes obiectum, concedo maiorem: per actus idem obiectum
respicientes nego maiorem. Et distingo minorem sicut realiter distincti et
respiciunt idem obiectum concedo minorem de verum nego minorem et con-
sequentiam; non quia libet actus distincti inferat distinctio nem habi-
tus sed unica illa quae versatur inter actus diversum formatum obiectum
respicientes actus vero doctrinae et utrius licet realiter identitate distincti
idem nam obiectum formale, formam nempe artificiosam respiciunt:
ab eodem igitur reale habitu procedunt.

Doctrina hęc pluribus solida
volens exemplis. Ceterum ab habitu docente procedunt actus realiter di-
cti definiendi scilicet dividendi et argumentandi; est tamen quia pro di-
cti actu eandem formam artificiosam respiciunt distinctio non in habi-
tu docente non exposcunt. deinde actus charitatis quo diligitur proxi-
mi realiter distinctio distinguitur ab actu quo deus diligitur uterque
tamen ab eodem habitu charitatis procedit quia idem met obiectum fra-

niale respicit ut communiter sentit theologi in hac parte: explicet actus de
eius et usus realiter distinguantur ab eodem habitu proveniunt.

Replicabitur:

sed actus logicę docentis et utentis respiciunt diversę obiectę ergo neque
un proveniunt ab eodem habitu consequentia infertur et antecedens
provarur: actus logicę docentis obiectum respiciunt ut dignibile, et actus
logicę utentis ut operabile: sed obiectum ut dignibile formaliter diversę
est ab obiecto ut operabile: ergo.

Distinguo antecedens: diversę obiectę quod

concedo antecedens: diversę obiectę quod, nego antecedens: ad probationem
distinguo maiorem: actus logicę docentis respiciunt obiectę ut dignibile, et
actus logicę utentis ut operabile, dignibilitate, et operabilitate se ha
bentibus ut quod, concedo maiorem, ut quod nego maiorem, et di
tingo minorem: obiectę ut dignibile est diversę ab obiecto ut operabile,
ut quod concedo minorem, ut quod nego minorem ex consequentiam.

In quolibet igitur obiecto distinguendū est id, quod attingitur ab habitu, po
tentiā, et id ratione cuius attingitur. primum obiectę quod, seu ratio quę com
muniter dicitur: secundum vero obiectę quod, seu ratio sub qua merito nuncu
patur. Ut patet in obiecto visus ubi id, quod attingitur negredo vult. albe
dores, id autem ratione cuius attingitur est ratio coloris unde hęc ratio
sub qua vocatur, negredo visum, aut albedo obiectę quod ab omnibus dicitur.

Hinc dicimus, quod licet actus logicę docentis et utentis diversę obiectę quod
proprie rationem respicię respicię, illud tamen sub eadem ratione arti
fici respicię, quod sufficit, et ab eodem habitu proveniunt. quod patet
est in exemplo potentę visus, cuius actus per eandem potentiam elici
untur, et si alius albedinis, alius negredo respiciant, ut sanguinem
sub ratione coloris attingunt. ergo similiter in intellectu.

Respondet secundo:

habitus docens potest adquiri, quin uter adquiratur: ergo ad invicem realiter
distinguentur. consequentia patet, quia ex duobus identificari nequeunt
adquiri, quin adquiratur et aliud. provar antecedens: habitus docens
adquiritur per actus doctrinę, utentis vero per illius repetitam executionem:
sed potest dari prius actus doctrinę absq; huius executione: cum qui
libet prius libito possit se exercere in multiplici regulaz cognitione,
quin ullę arte factę conficiat. ergo.

Confirmatur: habitus docens ad

quiri potest per instructionem magistris: sed hęc precedere valet habitus
utentem, quin imo regulariter precedat, cum prius sit in usu deici

quibus de repulis restandis in constructione artefactorum, quam illi permissio
continere artefacta ne cecum inordinare, et cum multis in simili exornatio
ne procedant: ergo habitus docens potest ad gravis quin uterque adgruatur.

Ad hoc
junctis nego antecedens ad probationem distingo maiorem: habitus docens,
qui realiter uter concedo maiorem: qui non sit realiter uter nego
maiozem, et permissio minoris, nego consequentiam. Ille ergo qui plures elicit
actus doctrinae pro logicis artefactis constituendis proculdubio adquisit per
fectam notitiam de modo constituendi artefacta logica, quae quidem notitia est
sufficiens, ut facilius possit quilibet operari logicum exornare: necd ex
habitu docentem, sed euentem per similes doctrinae actus adquisit.

Doctrinae ergo ex
peris utrius deducta sequenti ultimum corollarium dicitur: habitus docens per
fecte instruens intellectum, ut facilius constituat artefacta logica: sed habitus
imperfecte instruens intellectum ut constituat facilius artefacta logica est
habitus uter: ergo habitus docens est habitus uter. maior constat de
habitu docens regulari confert intellectui pro facili artefactorum constitutione
sed regulari confert intellectui pro facili constitutione item est ac illi, in
struere ut facilius constituat ergo. pro minore superius est simile:
habitus perfecte instruens intellectum ergo a uny operationem est habitus uter:
sed habitus instruens intellectum ut facilius constituat artefacta illi instru
tibus ergo unum operationem constructio enim idonea est ac uny, et ope
ratio: ergo.

Sed dicitur ex duobus identificatis requirit uny augeri quoniam aliud augetur
ita: sed augeri potest habitus uter, quin docens augetur, et econtra: ergo
similes habitus non uny identificatis probat minorem actus uny ponent ite
rari quin ite ratur actus doctrinae et econtra. sed habitus uter augetur per
uny et docens per doctrinam: ergo. = Vel respondeo habitus docens augetur per ma
iorem regularem cognitionem quae autem maior fuerit in simili cognitione fa
cilius redit in intellectu ad uny in quo stat habitus uter in augmento: ca
po. l. uterque augetur. i. necesse.

Similiter quilibet actus uny supponit do
ctrinam cui conformis evadat: ergo quoties uny iteratur ita rari debet et
doctrina sic quae ne dum habitus uter sed et docens augetur. si autem uny
elicitur absque attentione ad regulam tenere non provenit ab habitu uter
te sed a quadam artefactione. ut accidit in betula recitante ex consue
tudine animi proxi diuacuo et forisam dominante: tunc enim oratio
non provenit a virtute religionis sed ab artefactione ex repetiti oran
di actibus delectata.

Ad confirmationem dic logicam de centem fide

magis adquiretam potius esse habitus fidei humanæ quam logicam, quia non nititur principi invariabilibus, sed humano et fallibili testimonio, ne faciat quod talis habitus idem obiecto respiciat ad logicam docentem: hæc enim illud respicit simpliciter exaudi, ille vero est obnoxius exaudi.

Ad quæ textus: habitus rationis realiter distinguitur ab scientifico: sed logica utens est habitus exoratoris, et docens scientificus: ergo realiter distinguitur, proæxi minorem quoad primam partem, nam quoad secundam ex respiciendo obiecto: habitus conficiens illogismum fallacem et exoratoris exoratoris dicitur: sed logica utens conficiens illogismum fallacem, et exoratoris: ergo. = Concedo maiori nego minorem ad probationem distinguo maiorem, habitus conficiens illogismum fallacem et exoratoris et sine fallendi, concedo maiorem ad fine vitandi exoratoris nego maiorem, et distingo a minori nego consequentiam.

Illogismi fallaci ex duplici fine ponunt elici, l, ex fine fallendi, seu obtinendi veritatem, l, ex fine illam adquirendi et vitandi exoratoris. Si ergo ex primo fine eliciantur non ad logicam utentem, sed ad Abutentem tem logicam ex primo fallendi habitu spectant.

Si autem per dictum illogismum secundum fine eliciantur proprie ad utentem necdum ad logicam utentem, sed ad ipsam etiam ut docentem, cuius morem est non solum adquirere veritatem, sed et exoratoris vitare, percipiendum accipite exemplum in medicina que necdum agit de alexipharmacis ut salutem corpori tribuat sed etiam de toxicis, et venenis ut infirmitatem vitet, similiter moraliter theologia necdum agit de virtutibus ut illis ornemur, sed etiam de vitiis ut peccata vitemus.

Contra dicitur facile inferri logicam docentem dicitur solum exquirere, et per rationem distinguitur dicitur enim utraque veritas sit entium expressitur tamen et docens quatenus regulari confert, et utique quatenus artificij format. admodum quæritur animal et rationale aliqua sit indistincta carnis hominis, hic quatenus venit cogitatur ut animal, et quatenus discutit tumitur ut rationale.

Secundo coligitur logicam esse generalitatem simplicem, minime vero explicitus habitibus, ab invicem realiter distinctis composita: cuius ratio est quia licet inveniantur in illa habitus definiendi, dividendi, argumentandi etc. non multiplicem sed unicum habitus continentur quia in idem tendunt obiecto formale quo nempe formam artificiosam que est ultima formalis ratio arguendi omnia et quolibet instrumenta

Logialia

Quae quidem doctrina derivatur ex Angelica praecipue primae
cundae quaestione quinquagesima quarta articulo quarto ubi sic ait in
corpore: igitur conueniunt habitus secundum ea ad quae respondent sic
inueniuntur in eo quodam multiplicitate. Sed quia illa multiplicitas
est ordinata ad aliquod unum ad quod principaliter respicit habitus.
Unde est quod habitus est qualitas simplex non conuenit ea ex pluribus ha-
bitibus etiam si ad multa respondent: non enim unus habitus respondet
ad multa nisi in ordine ad unum ex quo habet unitatem.

Questio tertia: an logica sit simpliciter
ars, I, solum secundum quid, notat ut alog.

III II

Sextus intellectualis sunt habitus illi, qui intellectu perficiunt ut unitatem
atque at communiter quinquaginta numerantur: intelligentia, sapientia,
scientia, prudentia, et ars. Intelligentia dicitur habitus ille a quo in
tellectu habet principium per se notis, ipsa quoque propria per se ipsa
aerentia. Sapientia est cognitio respectu ultimae causae seu universalissima
principia, ad distinctionem scientiae quae obiecta per principia magis deter-
minata dicitur. Prudentia est exactio agendorum ut honeste vivatur.

Artis denique sic a philosopho libro sexto Ethicorum capite quarto definitur:
habitu conrecta ratione efficiens. dividitur in liberalem et mechanicam.
prima est, quae actiones internas animae dirigit. Secunda vero quae dirigit
operationes externas corporis. Artes liberales septem communiter re-
sentur: grammatica, rhetorica, logica, arithmetica, musica, geometria,
et astronomia, quae omnes sequuntur enumerat carmen.

Lingua, tropus, ratio, numerus, tonus, angulus, arithmetica,
mechanicae item septem numerantur: opusculum, venatoria, militaria,
nautica chirurgica, textoria, et fabrilis, quae etiam sequuntur con-
tinet carmen.

Rus, nemus, arma, faber, vulnere, lana, rates.

A sextum unicum.

II

Logica unice secydy quid, et per quandam similitudinem est ars. Ita dicitur ab Angelico secydy prima secydy questione quinquagesima septima articulo tertio ad tertium sic aucte: in ipsi speculabilibus invenitur aliquid per modo de cuiusdam operis tula constructoris prima opus numerandi et mensurandi... et ideo qui quinquagesima tula speculativi ad huiusmodi opus ordinantur: dicuntur esse per quandam similitudinem; scilicet liberales, ad differentiam illam unice artium, quae ordinantur ad opera per seipsum exercita.

Ex quibus sic habitus ordinatus ad constructionem syllogismi est ars per quandam similitudinem: sed logica est talis habitus: ergo secundo: aut liberalis quatenus differat a mechanicis et artibus per quandam similitudinem: sed logica in veritate est de liberalibus, et non mechanicis: ergo.

Efficaci ratione sua dicitur actus logicus non est simpliciter ars: veritas ergo quod sit ars secydy quid pro se antecedens non est ars simpliciter cui simpliciter non convenit definitio artis: sic se habet logica ergo. pro modo minoram: cui proprie non convenit efficere, seu facere non convenit simpliciter definitio artis, sed logicus non convenit proprie facere: ergo. maior ex ipsa artis definitione constat. pro parte minor: facere est actus transiens in rem exteriori materialem: sed similis actus non convenit logicis, cuius actus ut pote conceptus inter nos dicitur exteri intra intellectum et manum: ergo.

Ratio haec sumitur ex Dico 8° h^oma loco superioris allegato, ubi haec habetur: est recta ratio factibilis prudentiarum est recta ratio apibilis: dicitur autem facere, et agere: quia ut dicitur nono metaphisico, factus est actus transiens in exteriorem materiam, sicut edificare, recare, et huiusmodi: agere autem est actus permanens in ipso agente sicut videre velle, et huiusmodi.

Sed dices: actus logicalis etiam transiunt in exteriorem materiam: ergo logica convenit proprie efficere, pro parte antecedens: logica introducit formam artificiosam in vocibus: sed vox est externa materia: ergo. Respondetur logicam introducere formam artificiosam in vocibus tanquam in instrumentis quodammodo conceptus inter nos manifestandi: unde finis logicus est idem intellectus conceptus perficere et disponere; non vero recare in intellectus manentes ut accidit in actu edificandi, cuius finis est dominum, v. g. artificialiter disponere.

Obiectiones in contrarium solvy

2ta & III^a?

Obijce primo. logica est simplicitate scientia: ergo nec per similitudinem est ars. pro ut assumptum: scientia enim et ars ad invicem opponuntur, ut pars differentis habity intellectuali em dividentes: sed differentis ad invicem oppositæ nequeunt in logica coagulari: ergo. maior certe videtur. minor etiam constat etenim rationale et irrationalis nequeunt in eadem specie coniungi; quia sunt differentis rationem commensuram animalis dividentes = secundo scien-
tia agit modo resolutorio et de universalibus, ars vero modo compositivo et de particularibus: ergo scientia et ars ex diametro opponuntur.

Instratur argumentum scientia enim et sapientia sunt differentis dividentes habity intellectuali; et tamen conciliantur in modo saphirica. Unde nihil mirum quod scientia et ars federentur in logica, cuius ratio est quia optime coheret quod logica dicitur et conservat arte facta logicalia quae sensu reposita ut ars; et quod arte facta artificium conformem cum certis et invariabilibus principiis sub qua consideratione merito opinetur conceptum scientis.

2ta Ex quo quod possumus facilius respondere, quod licet conceptus scientis paretur cum conceptu artis proprie et simplicitate talis minime tamen cum conceptu artis secundum quod est per similitudinem. Ut videre est in Christo Domino, qui Deo per similitudinem dicitur, licet aliunde maximam oppositionem importet cum conceptu proprio et específico colentis.

Ad hoc dum dic scientiam agere etiam de singularibus quatenus dicitur rationem communem et specificam ipsius. ut patet in modo saphirica, quae de hac singulari quantitate pertractat secundum quod dicitur rationem entis ipsam specificantem. Unde nihil mixtum quod logica de singulari agat arte facta, dum modo illud respiciat sub ratione artificii ex qua logica speciem deturmit. nec operatio seu compositio cum conceptu scientis pugnantem videtur scientia enim non componit ut sicutque sed opus conformat cum certis, et invariabilibus principiis ad quae omnia arte facta resolvit, ut in superioribus habetur.

Obijce secundo: logica est proprie artificialis; sed ars proprie talis non est ars per similitudinem: ergo. pro ut ^{maior} ~~artificialis~~.

aut liberalis est recta ratio operis interni: sed logica vera, & proprie
 est recta ratio operis interni: ergo. = assumptum prima fronte falacis-
 simum apparet etenim in illo fit transitus a termino restricto ad amplum,
 seu a dicto secundum quid, ad dictum simpliciter. unde ad minus maiori & mino-
 ri nega consequentiam etenim: deus accidit in presenti acri dicitur: im-
 mago Cuius est vere homo pictus ergo est vere homo, tibi erabium est meli
 expectanti: ergo malum est vivere viny.

Quapropter licet logica sit aut libe-
 ralis vera, & proprie, minimam participat propriam artium rationem, cum non sit
 proprie efficiens & formam introducens in operationem materiam, et
 requiritur ad proprium artium conceptum, sed agunt et illam in ea ipsorum
 intellectu derelinquent.

**Questio. 2. quid sit praxis? an detur in
 intellectu aliquando tunc. II**

ago Praxis nomen primum est, quod a verbo praxo greci derivatur. quod quidem verbum
 idem greci, ac actus, seu operatio latine significat. nec in lingua latina
 man aliquod invenies praxis correspondens, ad verum tamen praxis non est
 se idem ac practicum, sed penes hoc differunt, quod actus practicus est ac-
 tus dirigens, praxis vero actus directus seu obiectus actus practici & simul
 potentia valem actum efficiens.

Circa naturam praxis explicandam plu-
 rimum dividunt auctores. doctor subtilis sic illam definit: est actus at-
 tectus potentia ab intellectu, naturaliter posteriori intellectione, natura-
 li conformiter addicam rationis. Hec tamen definitio questionem
 locum non permittit quatenus ait praxis esse actus alterius potentia
 ab intellectu, quae propter, ne difficultas. l. in prolimine dicitur
 ponimus nec incongrue, dicere quod praxis est operatio supra regulam
 prae principia practica, quibus praetermittit.

Resolvitur dubium II

Si datur in intellectu praxis propria, & simpliciter alio. Rationem datur:
 sitalis praxis in intellectu datur, esse practicum in ordine ad illam: sed
 non est ergo. maior contra prae potentia quilibet practica. dicitur pro
 habitudinem ad praxim. minor pro ratio: intellectus non est practicus quin
 extra tendat: sed intellectus practicus in ordine ad praxim quae datur in illo
 non tendat extra se: ergo. minor & consequentia liquet. maior etiam ex
 illo de cantato diplomate constat. intellectu est tunc fit practicum,
 sed idem est intellectu extendi ac extra tendere ergo.

Respondit intellectus fixi practicum extensione si dependente extrate; ce-
terum ex hoc non inferatur non possent fixi practici sine illa, etenim pre-
dicti actione affirmativi et non exclusivi. Sed contra est propter digne
licet quatuordecim de veritate articulo quarto sic explicatur propo-
sitiō: intellectu practico idem est quod intellectu operatiui. unde
sola extensio ad opus facit aliquem intellectum practicum. Perpende li. 10. l. 1.
et vide utrum aksioma pūe affirmatiuum sit. l. ex clusivis?

Hic in resolutione
nostra suadet, nullum actum intellectus esse praxi: ergo non datur praxi
in intellectu. prout antecedens si aliquis actus intellectus esset praxi cog-
nitio illi dirigens practica esset. sed hoc repugnat expo. maior cetera videtur
etenim similis cognitio praxi habere pro objecto. ergo = ver practica.
prout minor. cognitio dirigens actum intellectus illum dirigit ut recte objec-
ty dignoscatur. sed similis cognitio non est practica cum non habeat pro
objecto operationem, sed objecti cognitionem. ergo. prout maior. actus
intellectus est proprie cognitio obiecti. ergo cognitio illum dirigit
ut recte obiecty dignoscatur, et directio sit proprie rectitudinem actus

Fitsatis obiectionibus. §§ III §§

Obiicit primo: actus directus a voluntate habet rationem praxi: sed actus
intellectus ponunt dirigi a voluntate: ergo. maior patet in potentijs subditi
voluntati, quorum actus habent rationem praxi, qui a voluntate dirigun-
tur. prout minor. voluntas imperat intellectui ut eliciat actus stu-
dij dirigat actum intellectus: sed voluntas hoc taliter imperat: ergo.

Confirmatur: actus a prudentia directus est praxi sed prudentia
valet actum intellectus dirigere ad sollicitudinem et moderatē studendi: q.
maior patet cum prudentia sit habitus practicus quilibet ac-
tus ab ea directus praxi debet esse. minor et consequentia contrarij.
secundo. voluntas potest dirigere cognitionem moraliter malam
l. moraliter bonam: sed talis cognitio est praxi: cum actus bonus. l.
malus moraliter sit praxi: ergo.

Ad obiectionem distinguo maiorem ha-
ber rationem praxi, q. intrinsicē, l. extrinsicē, concedo maiorem: pro-
prie intrinsicē, nego maiorem. et concessa minori, nego consequentiam
invenit distinctionis, que etiam debet confirmationi applicari. pro solu-
tione tamen advertit, quod non quilibet actus dirigens practicus est,
nec directus praxi, sed illi duntaxat qui in operatione gradus sit-
tunt seu qui operantur ex fine operandi.

Huius doctrine ratio est

qui adantur quamplurimi actus apprehensiva intellectu. voluntate diu-
 si bitraman ex proprio conceptu suum speculativi, ut actu morali
 et philosophis et aliarum scientiarum quia praedicti potentius diriguntur
 ut laudabiliter fiant quibus ob hoc actus speculativi rationem amittunt
 idem accidit in politica quae impetatur ut scientia speculativa ad
 bonum commune in civitatibus doceantur quoniam hoc talis scientia
 respiciat rationem praxi.

Ex quibus constat solutio etiam actus
 intellectus quantum ad voluntatem, prudentiam, ab ipso actus intellectu
 directi scilicet respiciunt suum obiectum ut verum, et contemplabile
 minime vero ut operabile et bonum quia finis intellectus non est con-
 ponere et operari, sed obiecti veritatem dignoscere. Unde praedicti actus
 quamvis voluntate directi maioris intrinsece speculativi. ex hoc pa-
 tet ad confirmationem.

Ad secundum distingo maiorem: moraliter bonam
 et moraliter malam extrinsece concedo maiorem intrinsece nego maiorem,
 et distingo minorem: talis cognitio praxi est intrinsece nego maiorem
 et sub eadem distinctione nego implicitam probationem, et consequen-
 tiam quia quod studium est cognitio moderate et laudabiliter fiant
 non habent ex fine intrinsece intellectus ad quem (ut dixi) solum spec-
 tal veritatis cognitio.

Relinquitur ergo, quod actus intellectus renice potius
 habere malitiam et bonitatem extrinsece consequens quae est extrinsece
 praxi: quatenus ordinantur ad bonum et ad malitiam per voluntatem.
 quatenus denumerantur bonum et malum ab bonitate et malitia actus volunta-
 tis: quod quidem eis ab extrinseco advenit.

Obijciat secundo: actus intellectus
 directus regulis est proprie praxi: sed talis actus datur in intellectu quod
 pro maiorem actus per quem regulis reducuntur ad praxi est pro-
 prie praxi, sed per similes actus regulis reducuntur ad praxi: cum
 elicatur conformiter ad illas: ergo. = Nego maiorem ad probationem
 distingo maiorem: per quem regulis ad operandum reducuntur ad
 praxi. concedo maiorem: regulis ad speculandum, nego maiorem. et
 distingo minorem: regulis ad operandum nego minorem: regulis ad spe-
 culandum sub distingo: reducuntur ad praxi proprie nego mino-
 rem ad praxi latam et impropiam, concedo minorem. et sub eadem
 distinctione nego consequentiam.

Porro regulis quibus intellectus utitur,
 illy sunt per quas dirigitur, ut recte conclusionem deducat et obiecti
 veritatem procul a falsitate dignoscatur, cumque hoc potius speculati,

sit quam operari: inde est predicta resilla non ad operandum, sed ad
speculandum esse: licet ratione simili speculatio dici possit operatio lar
ta est impropria, de quo futurus infra.

Logica

Questio. s. utrum sit scientia specula-
tiva. I. practica: prelibantur aliqua,
et referuntur sententia. II.

Præter difficultatem, in præcedentibus facile Princeps, nimis prælixo ab ali-
quibus agitatur, loquimur inuenitur tempus, in explicanda natura
practici, et speculativi. sed quia tempus est inuoluntate perime simul
ab hac re facillime expediemur. scientia ergo speculativa est simpliciter
capite differat a practica: primo ex fine; etenim, ut ait Aristoteles se-
cundo methaphisicæ cap. 2: finis speculativæ est veritas, practice au-
tem operatio.

Differat ulterius ex parte objecti: quia scientia speculativa
veritatem respicit, et illam speculatur: practica vero respicit rem, per
illam operatur. denique scientia speculativa a practica differat ex modo
procedendi, speculativa enim modo resolutivo procedit, quatenus
conclusiones ad invariabilia principia resolvit, practica vero rege-
rit modo compositivo in quantum modo præscribit, et res componitur
sive operatur.

Notandum tamen duplicem esse finem alium operantis et alium
operantis primus est ad quem operatur ipsa ordinatur scientia. secundus
autem ille est ad quem scientiam ordinat qui illam acquirit. accipi-
te clarum exemplum in medico in quo finis operis, seu medicis est
corpus sanare finis autem medici, seu operantis est vitam comode
ducere, qui quidem finis extrinsecus est respectu medicis.

In hac re tot
sententia sunt, quæ esse possunt. Prima tenet logicam nec esse determinate spe-
culativam nec practicam, sed inuenitur quoddam indifferens egranimiter de
seu in se scientia practica et speculativa. Sic Petrus Niger, Tabarella, S-
miglecius, et alij. secunda autem tenet logicam esse simpliciter practicam et
simpliciter speculativam. Sic doctor optimus, Baguacius et Hulhaus qui
tibi subscribunt aliqui ex Societate Societatis.

Tertia arbitratur logicam esse
simpliciter practicam nullo modo vero speculativam. Ita Fonseca Co-

nimbicentis. *Primo*, et alii apud eminentiimum dignitate. quos a se tenent
 na aliquantulum specialis agendum non suffragantur modum genitum, et
 ab aliquibus ex notis exstitit, defendit logicam esse simpliciter primario
 speculativa, et simpliciter secundario practica. quibus denique propugnat
 esse simpliciter speculativam, improprie autem et metaphorice practi-
 cam. hanc utpote Apologia procepto conformationem liberius amplectima-
 rit ergo:

A sextio prima

S I

Logica est proprie, et simpliciter speculativa. Ex prece traditur auctoritate
 ab Angelico procepto prima secunda questionis quinquagesima septima
 articulo tertio ad tertium verbum iam supra relatum. et ulterius articulo primo
 ad primum verbum haberi: practici ergo l. operativi, quod dividitur contra
speculativum sumitur ab opere exteriori, ad quod non habet hordinem habi-
tus speculativus. sed tamen habet hordinem ad interius opus intellectus
 ergo habitus practicus contra distinguitur ab speculativo quatenus il-
 le ab opere exteriori hinc ab interiori determinatur: sed logica summi proprie-
 tate ab opere interiori cum eius arte faciant opus interius: ergo proprie
 est habitus speculativus.

Ratione probatur aextum: habitus perfectior intel-
 lectus ut speculativus est speculativus sed logica hoc facit ergo. maior contra
 ratione enim habitus speculativus valet tribuere perfectionem speculativam
 pro modo minor habitus perfectior intellectus ut cognoscitivus veritate illum
 perficit ut speculativus: sed logica est huiusmodi cum per instrumentaria
 endi intellectus redat promptiorem perspicacitatem et acutioram ad veri-
 tatem cognoscendam: ergo.

Dicitur: logica primario dirigit intellectus
 ut recte speculetur: ergo est simpliciter speculativa proo concedenti: lo-
 gica primario dirigit intellectus ut cognoscat conformiter ad propria lo-
 gicalia: sed sic cognoscere est recte speculari: ergo. proo minore, cog-
 noscere conformiter ad propria logicalia nihil aliud est quam sic dis-
 ponere objecta ut intellectus non erret in eorum cognitione: sed hoc
 est recte speculari, seu objectorum veritatem recte cognoscere ergo.

Rursus:

Logica primario intendit artificiosam objectorum cognitionem, sed artifi-
 ciosa objectorum cognitio est proprie speculatio: ergo. proo maiorem logi-
 ca intendit primario diffinitionum, divisionum, et argumentationum
 sed diffinitio, divisio et argumentatio est artificiosa a objectorum cognitione;

iam per definitionem dignoscatur artificiosa essentia per divisionem partes,
et per argumentationem propriam etiam: ergo.

Respondetur ad obiectum actus intellectus cognoscentem essentiam obiecti per definitionem partes per divisionem
quod bifariam potest fieri: I. quatenus dicitur huiusmodi ad obiectum, quo sensu li-
venter fatentur esse speculativum; licet quatenus est dispositiva artificiosa per
conformitatem cum regulis logicalibus sub qua consideratione dicitur esse
operis artificiosi, logicamque, sic illum respicientem esse simpliciter
practicam.

Sed solutio hęc per se cluere non potest. Ut diximus tamen
revertitur primo nam opus illud est perfectio speculativa: ergo perfectio
pectis ad tale opus logicam requirit esse simpliciter practicam. Provo an-
te cedere: opus tribuitur rectitudinem speculationi ut perfectio spe-
culativa; sed predicti operis tribuitur rectitudinem speculationi: ergo.
provo minorem: opus pellens errorem ab speculatione huiusmodi proculdubio
tribuit rectitudinem, imo potius speculationi ut rectitudo in eo stat quod
sine errore eliciatur: sed simile opus ut pote in conformitate cum regulis
logicalibus consistens pellit errorem ab speculatione: ergo.

Explicatur:
speculatio facta iuxta regulas logicę non est obiectum habitus simplici-
ter practici: sed est obiectum logicę: ergo logica non est simpliciter practi-
ca. Provo maiorem speculatione facta iuxta regulas logicę est perfectio spe-
culativa: sed perfecta speculatione non est obiectum habitus practici licet
non perfecta operaria habitus speculativi: ergo.

Ut diximus: logica non
est simpliciter practica per huiusmodi ad modum speculandi: sed dis-
positiva artificiosa actu intellectus est modus speculandi: ergo. ma-
ior patet, speculatio enim est modus speculandi sicut in extra lineam
speculativam, consequenterque extra speciem habitus simplici-
ter practici. Provo minorem dispositiva artificiosa predicti actus est mo-
dus cognoscendi essentiam, partem, seu proprietatem obiecti: sed modus
cognoscendi idem est ac modus speculandi: ergo.

Denique: habitus dixi-
geni intellectus ad vitandam errorem speculativam est simpliciter speculativus:
sed logica quatenus actu intellectus artificiosa dispositiva, dicitur intellectus
ad vitandam errorem speculativam ergo. Provo minorem logica quatenus actu
intellectus artificiosa dispositiva, dicitur ad vitandam falsitatem sed falsi-
tas est error speculativus ergo.

Secundo provatur actus: illa scientia est

simpliciter speculativa, quae primario nititur principi speculativo in se ad speculandum de se ipsis: sed sic re habet logica: ergo. proximo nam: logica primario nititur hiis principiis: dici de omni. dici de nullo. quae sunt eadem unitatis sunt idem in se. sed hae non primario speculativa esse ad speculandum de se ipsis; in illis enim omni rebus speculatio fundatur: ergo.

Sed dicitur: logica nec dum de principiis speculativa sed etiam practica utitur: quatenus docet syllogismum componi tribus propositionibus et definitionem constare genere et differentia: sed propter primum est simpliciter speculativa ergo propter secundum, scilicet quia a principiis practica utitur est simpliciter practica.

Ad haec solutio

haec in primis rejicitur quatenus astruit logicam esse simul simpliciter speculativa, et simpliciter practica. Nam scientia simpliciter speculativa primario sinit in speculatione, practica vero in operatione sed logica nequit primario sinit in speculatione, et simul in operatione: pro ratione: logica, ut pote una et simplex scientia nequit ad duplicem finem primario ordinari: sed hoc accidit dum modo primario sinitur in speculatione, et simul in operatione: ergo.

Secunda objection

logica est ad aequam speculabilem. ad aequam operabilem: ergo logica est simpliciter speculativa, aut simpliciter practica, et non simul utraque. consequentia inferitur, et antecedens probatur: si enim objectum logicum simul esset ad aequam speculabilem logicam sinitur, et non sinitur in operatione. (idem dicitur de speculatione). sinitur: quia objectum respicitur ut operabile, ad aequam: non sinitur: quia etiam transitur ad speculationem, quo nihil abstrahitur.

Unde ad replicam dicitur praedicta principia unice recurrenda, et recurrenda quid esse practica: logica enim non docet syllogismum constare tribus propositionibus et definitionem generis et differentia ut in constructione syllogismi et definitionis: quod sinitur: sed ut medij illis et enigmis, et propriis et variis artificiosis re dignoscatur. Cuius doctrina per spicua est in mathematica, quae dicitur trianguly sive licet, articulis exponitur nusquam exposita a conceptu speculativo: hoc enim facit esse contemplandi proprietate rei objecti minime ex utraque in operatione.

= A sextio secunda =

Logica est propria & secundum quid practica pro ratione: logica est
practica quatenus respicit opus: sed respicit opus improprie & secun-
dum quid: ergo. pro ratione: logica respicit opus internum seu intra
intellectu existent, actus ad speculationem: sed tale opus est improprie
& secundum quid, seu proximum cuiusdam operis, ut habetur ex Avicenna.

Confirmatur: logica est improprie & secundum quid ergo improprie & se-
cundum quid est practica. antecedens constat ex dictis consequentia probatur
aut est habitus practicus: ergo si logica est aut improprie & secundum quid
improprie & secundum quid est practica. antecedens probatur: aut indi-
catur proprio conceptu ad opus formatum: sed habitus practicus est
ad opus formatum in actu: ergo.

Dicitur: habitus simplicitatis spe-
culativae nec improprie & secundum quid est practicus, sed logica est
habitus simplicitatis speculativae in nostra opinione: ergo. pro ratione
interim: habitus simplicitatis speculativae essentiali oppositionem
improbat cum practico: sed habitus essentiali oppositionem im-
probat cum habitus practico nec secundum quid est practicus: ut
patet in rationali, quod nec secundum quid est rationale, ut patet illi es-
sentialiter oppositum: ergo.

Idem die improprie, quod diximus de concep-
tu artis & scientiae logica simul existit. nec practica contraria existit,
aut non rationalis non improbat conceptum improprie, quod
ponit a rationali participari, pro ratione artis conceptum improprie
dicit, quatenus erga opus internum regitur.

Contraria fundamenta solvantur. ¶ Arguimus: logica nec
dum respicit ad speculativum, sed etiam ad practicum: ergo est simul practi-
ca & speculativa. probatur antecedens: logica nec dicitur procedi modo revolu-
tivo, sed etiam modo compositivo: sed procedere modo revolutivo est se
extendere ad speculativum, & modo compositivo ad practicum: ergo.

Confirmatur: logica tendit erga usum objecti modo practica & speculativa:
ergo idem quod primum. probatur antecedens: logica confertur regula ad
constructionem, seu operationem si logici procedit modo practico ex
gausum objecti, & hinc proprietas demonstrandi procedit modo spe-
culativo: sed tunc hoc facit. ergo.

Ad argumentum in negotio antecedens. ad pro-
bationem non distinguitur maiorem quoad secundum quid: sed etiam modo com-
positivo improprie & ex fine secundum quid, concedo maiori pro proprio

Ex fine primario, nego maiorem et diuina modo nego conuegi
 quoniam. Certe ex argumentis deducitur nullam esse scientiam,
 que non sit practica, que libet enim dum demonstrat modo compositio
 procedit: expo sic hoc in forma logica con practica non est idem dicendi po
 ne de omnibus et singulis scientiis, cum tamen plures sint practice specu
 lativę.

Dea propter eoque logica si logice exponitur, et operativa non licet co
 ligere esse simpliciter practica, primo: quia talis operativa, ut pote in tra
 intellectus manens impropria, et secundo: quod dici debeat, secundo: quia tal
 pica simul est operativa non elicit ex fine contemplandi; nullum enim
 logicum instrumentum format, ut sit in illius constructione sed ex cog
 nom parte, sive proprietas rei obiecti contemplatur, ut constat ex di
 ni, et ubi ius contrahis ex dicendis.

Ex hoc patet ad confirmationem, que
 nullam addit difficultatem; logica enim confertur regulas prioris logice
 constructione, hoc facit ex fine dirigendi intellectus, ne exat in contempla
 tione sui obiecti est videtur est in hoc illogico: omnia uniuersalia est predi
cabilia, sed panis est uniuersale ergo panis est predicabile: qui quidam non
 formatur ut formatur, sed ut generis predicabilitatis certo dignoscatur, seu
 contempletur.

Arguit secundo: habitus perfectus intellectus et practicum et speculativus, est si
 mul practicus et speculativus; sed logica est habitus huiusmodi ergo
 maior est doctrina nostra, pro minore: habitus dirigens intellectus non
 est incognitio ne speculativa et practica, perficit intellectus et specu
 lativus et practicus; sed logica hoc facit: ergo.

Ex minore: logica diri
 git intellectus, ne exat incognitio metaphisica, que speculativa est, et erig
 ne exat incognitio moralis, que est practica: ergo consequentia recte
 deducitur, et antecedens etiam conuicta videtur, quia tam cognitio ame
 thaphisica elicitur, quam elicitur a theologia moralis nitentur regulis
 logicalibus, que omnibus scientiis derivant.

Ad Arguuntur concessa maiori
 nego minorem. ad praxiam, distingo maiorem: ne exat incognitio ne
 speculativa et practica, qua speculativa et practica est conuicta maiorem:
 qua scientifica, nego maiorem. et distingo minorem: logica hoc facit
 et est perficit intellectus, ne exat incognitio ne speculativa et practi
 ca qua speculativa et practica est nego minorem: qua scientifi
 ca sub distingo: ex fine intrinseco seu operis nego minorem: ex intrinse
 co seu operantis concedo minorem, que distinctio reliquit pro positio
 nibus applicatur.

Igitur duplex est finis alius intrinsicus, sive intra propriam materiam
logice, dicitur finis operis, et alius extrinsecus sive extra materiam pro-
prium, qui quidem dicitur finis operantis. primus est intellectum diri-
gere ne exeat incognitione artefactorum logicalium, seu illum disponere ut
logicalia artefacta recte cognoscatur et contempletur. Et hic finis est a
quod logica sumit speciem et denominatur speculativa.

Finis autem ex
trinsicus et operantis est dirigere intellectum ne exeat incognitione me-
thodica morali, aut philosophica, non quia tales cognitiones prac-
ticae aut speculativae sunt sed quatenus sunt scientificae: logica enim so-
lum ministrat aliis scientiis ut earum conclusiones exadgat scientifi-
ca seu quod quod idem est, deducta iuxta methodum praescriptam ab logica;
haec enim non est respectu aliarum scientiarum modus speculandi
aut operandi, sed unice modus sciendi.

Augustinus protestatur sententia: sci-
entia, quae proprie non queritur non est simpliciter speculativa: sed logica
non queritur proprie: ergo, maior est manifestum: etenim scientia specula-
tiva queritur proprie cuius obiecti speculationem. minor est ratio, unde
tunc Divus Thomas opuscula septuagesimo supra doctrinam de trinitate solutione
ad secunda ubi sic ait: res de quibus est logica non queritur proprie se ipsas, sed
ut ad minicula quodam ad alias scientias: experientia, ideo logica cognoscitur
non sub philosophia speculativa, ut partem principalem sed quatenus
dam reductionem ad eam, prout ministrat speculationi sua instrumenta.

Respondet Divus Thomas loqui de logica secundum quod tendit in finem
extrinsecum, sive secundum quod ministrat aliis scientiis et facile coligi-
tur ex illis beatus proat ministrat speculationi sua instrumenta: in quo
sensu libenter fatemur non esse scientiam speculativam ad sed ad
minicula quodam ex partem minus principalem. hoc tamen mini-
me tollit quod logica quatenus tendit in propriam materiam, ip-
sam primario specificantem sit simpliciter speculativa. =

to: habitus respectu primario operationem.) Argues quare
est primario practicus: sed logica primario respicit operationem.
ergo, proat minorem: logica primario respicit finem illum in quo
ultimariunt, sed sicut ultima in operatione. ergo, proat minorem: lo-
gica sicut ultima in artefacto recte iuxta sua regula constrictio: sed
artefactum prout sic est operatio: ergo.

Confirmatur ideo logica docet re-
gulari argumentandi ut logica recte argumentetur: sed argumenta sunt
selogium non recte conficere seu operari ergo docet regula argumentandi

propter operationem consequensq; in illa ratiōe secunda: logica speculativa
 gulari artefactorem et operatur artefacta: ergo ratiō in operatione.

ponimus huic argumentis respondere prima negando maiorem præcedenti
 logici ad probationem distinguo maiorem ratiōe ultimo artefacta quod sit
 speculatio concedo maiorem: quod sit operatio subdistingo in propria et in
 na concedo maiorem propria et externa nego maiorem, et sic distingui
 noxi nego in sensu distinctionis consequentiam.

Solutio conformis est singuli
 copreceptoribus superius probatione conclusionis alata, ex quo dicimus lo
 gicam artefactam logicam respicientem pro fine potius speculationis quæ
 ad operationem terminari; etenim similes artefactæ, ut pote operatio in
 tena, sive intellectus proficiens ut recte dignoscatur obiectum non ad lineam præ
 hanc, sed ad speculativam spectare videtur licet aliunde talis speculatio
 tis dici valeat operatio impropria logica denominari propter præhanc.

Et hæc doctrina ex prædicta divisione auctoritate deducta satis superius sit
 pro solutione difficultatis oppositi; quæ adhuc aliter satisfieri potest unde
 de ad argumentis concedo maiori nego minorem ad probationem etiam
 concedo maiori minor negatæ ad cuius probationem nego maiorem
 et concedo minori nego consequentiam.

Ratio solutionis congrua lo
 gica minime format syllogismum intra propriam maiorem ex fine
 illum construendi, sed ut proprietates sui obiecti dignoscatur et compre
 henditur, ut patet in syllogismo iam superius relato, et quolibet alio qui
 in materialibus et formatur, omnes enim in id unice tendunt ut ins
 trumenta logicalia reliqua, quæ ad illorum perfectionem spectant
 procul ab errore cognoscantur.

Ecce vellent ab adbovaxi aliquem
 syllogismum, definitionem ve intra materiam logicam et formam
 ex hoc præcisè quod recte iuxta regulas alogica præscriptas constru
 tur; non vero ut essentia, seu proprietates alicuius veritatis logicalis ac
 rificione intellectui manifestetur; hoc enim esset prædicti instrumenti
 conceptum modi sciendi designari.

Arguet quinto actus primarius logicæ res
 piciunt obiectum operabile, ut operabile: ergo etiam logica probatur
 recedens: actus primarius logicæ sunt doctrina ad artefacta, et usus talis
 doctrinæ: sed similis actus respicit obiectum operabile ut operabi
 le: ex doctrina sicut modus operandi, dicitur applicatio talis doctrinæ
 ad opus: ergo.

ad arguendum distingo antecedens respiciunt obiecty operabile, ut opera-
bile primario nego antecedens; secundario concedo antecedens, ad pro-
vationem concedo maiori, distingo minorem: ut operabile, prima-
rio nego minorem secundario concedo minorem. Et sic distincta im-
plicita prolatione, nego consequentiam. logica ergo regulata confertur
pro constructione instrumentorum sciendi simulq; illis usum, prima-
rio intendit obiectum suum sine falitate contemplari, unde soluta respi-
cit predicta instrumenta tanquam medium acty ad explorand; non veroty
quamopu incuius perfecta constructione ultimo gradum iuvat.

Et in hoc
manifeste difert a facultatibus practicis, quarum operationes seu ope-
ra minime deexcipiunt ad speculationem, sed earum perfectio in eis ita
quod sint conformes regulis ab ipsis concipiunt. Unde predicta facultate
semper ad operationem terminantur nec illam ponunt ad speculatio-
nem ordinare.

Ad confirmationem (cuius solutio ^{causa} praetermissa) distingo
antecedens: ut logicus recte argumentetur ex fine primario indagandi
veritatem obiecty logic; concedo maiorem: ut logicus recte argumentetur
sistendo in ipsa argumentatione nego maiorem, ex prima minoide
operatione propria nego utramq; consequentiam. Quis enim argu-
mentatio intra propriam logic; materiam id est ut perfectam no-
titiā sui obiecty adplicatur, illumq; perfecte contempletur, per quod
patet ad secundy.

Argues sexto logica respicit ut proprium obiectum
aliquid operabile: ergo est simplicitas practica, proas antecedens logica
respicit ut proprium obiecty ens rationis: sed ens rationis est quid opera-
bile, cum fiat ob intellectui: ergo. = distingo antecedens aliquid operabile
primario nego antecedens; secundario concedo antecedens ad pro-
uatio non concessa maiori distingo minorem: est quid operabile, in esse effec-
tui, et secundario concedo minorem: in esse obiecty ex primario nego
minorem et distincta implicita prolatione nego consequentiam.

Et in
logica secunda intentio nec officia, ^{ut} operetur, quę in veriori senten-
tia entia rationis merito dicuntur, nequaquam ratione illas efficiunt
sine primario efficiendi, sed ut earum proprietatem, et perfectionem
simulq; mutua connectionem contempletur, quod futuris opediandis
apparebit.

Questio sexta quodnam sit obiecty

30

adequatum logicæ. — obiecti essentia, si
mutæ eius divisiones assignantur, et refe-
runtur sententiæ. S. I. S.

Priusquam disputationem hanc discutiamus, naturam obiecti in com-
muni oportet explanare, cuius notitia per utilitatem certe ad quamlibet esse
facultatem penetrandam. Obiectum igitur illud est, quod obiectum
potentiæ. i. habitui seu quod a potentiæ attingitur. i. ab habitu, quæ prop-
ter coloratæ obiectum est potentiæ visibily audibile potentiæ auditivæ ha-
bitum voluntatis, et verum intellectus.

Notare tamen inter obiecti sub-
iectum, et materiam expressivam saltem intercedere distinctionem:
unde eadem res obiectum dicitur quatenus potentiæ obiectum. sub-
jectione vero quatenus passiones, seu proprietas de illa demonstran-
na. Etenim materia circa quam inquam scientia, habitus, i.
potentiæ versantur ex illa. Aliqui triplex hoc munus realiter
existative distinguunt. alij pro suis confundunt; sed utrumque iudicæ,
absq; speciali fundamento.

Secundo nota obiectum primo divide in
materiale et formale: formale est quod ratione sui attingitur. materi-
ale autem quod attingitur ratione alterius. Unde passio dicitur ob-
iectum materiale potentiæ visivæ, quia attingitur ratione coloris. Deo-
lor passio est albedo nempe. i. nigredo obiecti formale nuncupatur
quia ratione sui attingitur.

Obiectum formale subdividitur in formale
quod, et formale quod. obiectum formale quod est formatum illa, quæ attingitur
ab habitu. i. potentiæ. Obiectum formale quod est formatum illa subqua
sive ratione cuius attingitur. Accipite exempli in potentiæ visivæ, cu-
ius obiectum formale quod est albedo. i. nigredo, quæ ab ipsa potentiæ attingit-
ur, et obiectum quod est ratio coloris subqua, seu visus cuius albedo, et nigredo
perdicitur potentiæ obiectantur; non enim attingitur albedo. i. quia albedo
est, sed quia habet rationem coloris. Sinc obiectum quod solet etiam ratio
subqua nuncupari, quia sub illo, seu ratione eius omnia obiecta in ad-
quata et passiva attinguntur.

Adversus tamen oportet, obiectum formale
quod solum dici formale respectu obiecti materialis, quia in ad obiectum
formale quod comparatur, non formale sed materiale dicitur.

præterea obiecty dividitur in primariu & secundariu. primariu dicitur, quod attingitur propter se; secundariu vero quod attingitur in ordine ad aliud. Unde respectu habitus charitatis Deus obiecty primariu dicitur, quia propter se amatur; proximu vero secundariu quia amatur propter Deum sive in ordine ad illy.

Deinde: aliud est obiectum totale, & adequat; aliud inadequat & parziale. illud est ultra quod non se extendit potentia; habitus, ut color respectu visus, & verum respectu intellectus. Inadequaty est ultra quod potentia. l. habitus se extendunt, et albedo respectu visus se extendentur etiam ad nigredinem. Ex obiecto autem inadequato illud dicitur attributionis, quod alia excedit dignitate quæ propter Deum dicitur obiecty attributionis metaphisicè, quia omnia entia infinite excedit.

Ultimò dividitur obiecty in motum tantum, & terminativum tantum, et in motivum, & terminativum simul. Motum tantum illud est, quod potentiam movet ut ad aliud terminetur ut imago desiderii quæ ad Deiparæ cognitionem movet. Terminativum tantum est rei illa, quæ terminat actum potentie, l. habitus, non tamen movet, ut Deiparæ cognita & cognitionem relata. Motivum & terminativum simul est, quod simul movet & terminat actum habitus, l. potentie, ut leo & homo respectu intellectus.

Ita tamen ut obiecti adequati & specificativi scientie plenam obiectivam doctrinam sequentes regulas observare debent; prima, quod sit quid necessarium hoc est, quod habeat passiones & proprietates demonstrabiles seu quæ necessario cum eius essentia connectantur. Secunda quod per se attingatur abs secessione, non vero per accidens. Tertia, quod sit quid completum & unum sufficienti unitati ut scientia in generalis specificata ab omni, non ipsa distinguatur. quarta denique est quod contineat omnia de quibus scientia pertractat ut illius sit perfecta mensura.

Hinc ergo præmissis, simul cum communia. a. placito supposito, obiecty adequaty Logicæ esse modum sciendi inquirimus an sit modus sciendi latus, an strictus, l. an de quoque strictissimus. prima sententia propugnat obiecty primariu adequaty Logicæ esse modum sciendi strictissimum demonstrationem scilicet sic subtilis Doctor Albertus magnus Barques, & alij. Secunda tertia esse modum sciendi strictum prout nempe comprehendit, definitionem, divisionem, & demonstrationem. tertia denique contendit obiecty primariu adequaty Logicæ esse modum sciendi in omni sua latitudine videlicet prout continet definitionem, divisionem, propositionem, demonstrationem, & prædicabilia cum hæc sit.

A sextum unicum.

¶ II.

Objecti primarii ad eam logicam est modus sciendi late sumptus
 seu ad eam efficiendi ratione (omnium auctoritatibus principum dicitur
 me infra oportunitate referendi) illud est objecti primarii ad e-
 quam logicam, quod continet omnia de quibus logica primario agit; sic
 habet modus sciendi late sumptus: ergo, pro maiorem logicam prima-
 rio agit de definitione, divisione, propositione, argumentatione et quae
 sunt praedicabilia: sed haec omnia continent modum sciendi late sumptus ergo

Minor et consequentia ligent pro maiorem: logica primario agit de
 instrumentis completis et ad aliud per se non ordinari: sed talia sunt in-
 strumenta praedicta ergo, pro maiorem instrumenta in quibus defini-
 tionibus non explicatur haec ad aliud non completa et ad aliud minime
 ordinata: sed in definitionibus praedictam instrumentorum non
 explicatur haec ad aliud ergo, maior est vera, et minor constat in quae-
 las definitiones dependenti consequentia infertur.

Respondent aucto-

rei primae sententiae instrumenta ad primam et secundam intellectus
 operationem spectantia ordinata ad demonstrationem sicut partes
 ad totum cum ex illis demonstratio componatur, ut partes in hac: om-
nino homo est animal rationale: partes est homo: ergo partes est animal ra-
tionale. ubi in primis invenitur propositio; constat enim triplici pro-
 positione; invenitur etiam divisio cum homo dividatur in animal et ra-
 tionale; tertius etiam definitio; cum ipsum animal et rationale sit
 definitio hominis. et denique reperitur genus et differentia quae
 sunt partes definitionem constituentis: ergo sola demonstratio exit
 obiecti primarii ad eam logicam potest comprehendere omnia, quae logica
 praestatur.

Sed contra nam praedicta instrumenta possunt bifarie sumi, l. qua-
 tenus sunt quodam totum improprie alinea complecti. quatenus inesse
 itaque partes demonstrationem constituentis. in primo sensu nullum or-
 dinem ad demonstrationem imponant; definitio enim (idem
 de ad alijs) quatenus consideratur in esse arte facti per effectum in-
 nam rei explicantis nullo tenus exprimit minus partes demonstra-
 tionem constituentis, sed potius totius ex genere et differentia consti-
 tuti.

Sub hac igitur consideratione definitio valet primario per logi-
 cam attingi tanquam totum complecti et independens, cui nihil de
 se propria perfectione, uti exigunt a ratione obiecti prima-
 ris, quod quidem passificari poterit ex exemplo gubernari respectu demus-
 trationis in inspectionibus a tacto, et alijs quam plurimis, cuiuslibet obij-

Argumenta solvuntur. III.

Arguet primo propria reverentia: illud ex objectis primarium ad equa-
tum logicum ad quod omnia instrumenta logica ordinantur: sed ordinan-
tur ad demonstrationem ergo: maior causa videtur, et minor provatur:
omnia instrumenta logica ordinantur ad ultimum finem ad equa-
tum logicum: sed demonstratio est ultimus finis ad equatum logicum: ergo
probat minorem: et ultimus finis ad equatum logicum ille est in quo logicum ul-
timo ad equatum sicut sed rursus ad equatum in demonstratione. Probat
minorem logica ad equatum rursus in perfecta intellectus instructio-
ne sed demonstratio est perfecta intellectus instructio per hanc
enim perfecte illustratur ut per scientificam obiecta cognoscantur ergo.

Confirmatur: logica respicit suum obiectum ut medium sciendi, il-
lius enim est intellectus per se instrumenta quibus ad sciendum di-
rigatur: sed ulla demonstratio est medium sciendi ergo. Probat mi-
norem medium sciendi est illud quo obiectum scitur: sed solutio scitur
media demonstratione, cum solatur habitus scientificus generetur ergo.

Ad argumentum distinguo maiorem: ad quod ordinantur omnia instru-
ta logica primario et proprio conceptu concedo maiorem: secundaria-
rio et proprio extraneo nego maiorem. Ad distinguo minorem: ordinantur
proprio et primario conceptu nego minorem: extraneo, et extraneo
concedo minorem. Ad probationem concedo maiorem nego minorem
utriusque illegitimi. Ad ultimam probationem distinguo maiorem ad-
equatum sicut in perfecta et ad equatum intellectus constructione con-
cedo maiorem: in perfecta et in ad equatum nego maiorem. Ad distin-
go minorem est perfecta intellectus instructio et ad equatum nego
minorem et in ad equatum concedo minorem et nego consequentiam

Diffinitio ergo idem dicit de alio instrumentis) minime ordinatur ad
demonstrationem proprio et proprio conceptu diffinitionis, sed
unica sub ratione metis, aut extrinsecati maioris, minoris illi acci-
dentia dicitur ad veniente, ut patet in ipsa demonstratione superius in con-
pore questionis alia, in qua animal rationale non componit demon-
strationem nec ad illam ordinatur inesse diffinitionis aut divisionis
nis, sed quatenus sub induit secundum intentionem extrinsecati
maioris.

Cum ergo predictae intentiones extrinsecatae et accidentales sint con-
ceptus primario diffinitionis, aut divisionis inde est intentionalis

non ordinari primario, et ex proprio conceptu ad demonstrationem, sed
 unica secundario, et ex conceptu eius accidentaliter extraneo, unde instrumentum
 hanc secundum conceptum primarium suum quodammodo completa quibus
 nihil deficit ut intellectus perfectus instruant in propria linea cuius linea.

Hinc videtur, quod licet demonstratio perfectior sit alijs instrumentis mihi-
 me utar intellectus in illa tanquam in perfecta et adequate instructione,
 sed vice tanquam in perfectione et inadequate; cum quo optime compo-
 nitur quod etiam videtur in alijs instrumentis et potest in propria linea per-
 fectis palam est hoc in metaphisica quod licet Deum respiciat tanquam
 obiectum perfectionem nullatenus illud respicit tanquam ad equatum
 obiectum cum etiam contempletur alia entia in propria linea perfec-
 ta tanquam obiectum inadequatem.

Sed dicat diffinitio in eodem taliter
 ordinatur ad demonstrationem: ergo ordinatur ad illam primario et ex
 proprio conceptu. Consequentia infertur et anteceditur: diffinitio
 ordinatur ad demonstrationem quatenus explicat essentiam rei, sed hoc
 ei comparatur primario et ex proprio conceptu ergo. pro maiorem diffini-
 tio nihil derogat ad demonstrationem quatenus explicat essentiam rei: ergo
 ad illam ordinatur quatenus essentiam rei explicat: nego anteceditur
 ad probationem distinguo maiorem quatenus explicat essentiam rei impli-
 cite et pro substracto concedo maiorem: formaliter et pro expresse nego
 maiorem et concedo minorem: nego consequentiam. ad probationem distin-
 go anteceditur quatenus explicat essentiam pro substracto et simplicitate con-
 cedo anteceditur formaliter et expresse nego anteceditur et consequentiam.

Diffinitio ergo quae essentiam rei explicat est pars demonstrationis, non ta-
 men quatenus proformali illam explicat, sed quatenus secundam in-
 tentionem medij seu extremitatis subinduit, solent enim in hoc sensu
 infertur conclusionem: quatenus aliunde hanc eadem diffinitio implicite, et
 pro substracto essentiam rei explicare derogat ut secundam intentionem
 medij aut extremitatis propter inferendam conclusionem respiciat.

Dicas secundo intellectus ultimo sicut in solo discursu: sed demonstratio
 discursus est, secundo alia instrumenta logicalia: ergo. pro maiorem
 intellectus unica sicut ultimo in operatione illa quam ultimo appetit: sed
 ultimo appetit discussionem: ergo. pro maiorem intellectus ultimo appetit
 cognitionem perfectionem: sed discursus est cognitio perfectionis: ergo.
 nego maiorem ad probationem concedo maiorem distinguo minorem et
 ultimo appetit discursum, secundum similitudinem concedo minorem:

secundum in apprehensivam, seu iudicativam nego minorem et conditionem
in maiori propositioni minori si concessa nego in eodem sensu consequen-
tiam.

Cum ergo intellectus triplici gaudeat operatione, triplici etiam
potest appetitum, alio scilicet apprehensivo, iudicativo alio, altero discursi-
vo; primum autem et secundum completat quatenus apprehendit recte, et
iudicat, obiecta medijs instrumentis ad primum et secundum ipsius
operationem spectantibus. eo quo fit, quod in praedictis instrumentis ul-
timo sicut in complemento appetitus iudicativi, et apprehensivi
sicut aliunde secundum appetitus discursivum ad demonstrationem proprie-
tatis tamquam ad ultimum et proprium complementum talis appetitus.

Quia tertio demonstratio est unum per se, ergo nequit constitui ex partibus ab il-
la accidentaliter ordinatis: ergo definitio, divisio, et per se ordinata ad demon-
strationem. Dicendum quod licet definitio, divisio, et absolute sumptis acci-
dentaliter ordinentur ad demonstrationem ex suppositione tamen quod
recordam intentionem proximius medijs aut ex extremitatibus subducant
per se ad illam ordinantur; ita enim essentialis est definitioni sub-
stantiae extremitatibus ordo ad demonstrationem componendam, sicut
praedicato et subiecto ad componendam propositionem.

Ad confirmationem
nem dic, non solum demonstrationem media qua perfectissime scitur ob-
iectum, sed etiam definitionem divisionem, et medijs quibus scitur perfecti-
te (sicut scilicet scientia per cognitionem exactam, et sine errore) rationis
modi sciendi participare cuius ratio est quia finis logicus est discursus intel-
lectus, ne erret in apprehendendo, iudicando, et discurrendo: unde nec dy-
respicit tamquam obiectum primarium demonstrationem vicium au-
feritur error ad iudicium, sed simul alia arte facta medijs quibus aufer-
tur ab apprehensione et iudicio.

Hec obest, si dicat, haec apprehensivam etiam
se non posse; consequenter et intentionem ad apprehensionem spectantia
errorem non vitare. non inquam obest, quia apprehensio licet exacta non
potest affirmare, et negare, quod affirmare, et negare non debet, qui error
compositus nuncupatur; potest tamen errare apprehendendo ante
malum ut speciem infirmam, et rationale ut genus, quod est error simpliciter.

Argues secundo: illud est obiectum adequatum logicis, quod deficiente logica
adequate deficiat: sed deficiente demonstratione deficere adequatum logicis:
hinc in impet demonstrationem ad quatuor: ergo. = secundo actus per quem
logica comparatur sunt in obiectum primario: sed solum comparatur

per demonstrationem: ergo hęc una est eius obiectum primarij: ad argu-
menty distingui maiorem que deficiente tamquam obiecto deficere ad equa-
telepica, concedo maiorem tamquam causam nego maiorem. et distinga
minori nego consequentiam

In omni scientia manifeste instatur argum-
ty: deficiente enim demonstratione, omnes scientie deficiunt et pote per
illam acquirere; et tamen non est obiecty omny scientie ergo. casu ergo,
quod demonstratio deficeret non deficeret logica, ex defectu obiecti illam ex-
pecificantis; etenim ad hoc maiorem definita, divinita de quibus tunc ca-
sus potest primarij pertractare: deficeret autem; quia in p[ro]p[ri]o d[omi]ni h[yp]ote-
si non est causa illius productiva.

Ad 2. respondeo primo permissa mai-
ri distinguendo minorem solum per demonstrationem comparatur ut est
habitus demonstrandi concedo minorem: ut est habitus diffiniendi;
dividendi et nego minorem et consequentiam; etenim logica quae re-
net ad diffinitionem et divisionem inclinatur per actus diffiniendi et di-
videndi potest acquiri; licet aliunde prout habitus demonstrandi per de-
monstrationem exigat comparari. sicque nedum respicit tamquam
primarij obiecty demonstrationem sed etiam alia instrumenta prop-
ter ipsam rationem argumenti.

Aliter rationem possumus occurrere illi
distinguendo maiorem: accipit per quos logica comparatur et simul illo
pro obiecty concedo maiorem: accipit per quos, nego maiorem. et distingo
minorem per solum comparatur per demonstrationem, absolute sum.
per nego minorem: per demonstrationem, quae sit perfecta cogni-
tis diffinitionis, divisionis et concedo minorem et nego consequentia
cy enim logica sit habitus diffiniendi, dividendi, enunciandi et ex-
plicat comparari per demonstrationem quae sit perfecta virtutis dif-
finitionis, divisionis enunciandi et: unde hęc concurrunt ad logi-
ca acquiritionem tamquam obiecty demonstrationis illi generis
quod sufficit ut primario logica consideretur.

Itaque ut ait pro se
cyda sententia illud est obiecty adequaty logicę quo ex eo adequatę
vilitate sed vilitate adequatę per diffinitionem divisionem et argu-
mentationem ergo. materia vera debet esse pro maiorem eorum
adequate vilitate quatenus perfecte cognoscuntur essentia partu-
et proprietatis obiecti: sed ignoratur perfecte per diffinitio-
nem divisionem et argumentationem ergo. pro maiorem non
diffinitio manifestat essentiam divisionis partu et demonstratio pro

proprietates: ergo.

Concedo maiorem nego minorem ad probationem distinguo
maiozem quatenus perfecte cognoscitur omnibus modis, quibus cognosci
possunt. concedo maiorem: hoc l. alio modo nego maiorem et distinguo mi-
nozem cognoscitur perfecte omnibus modis, quibus cognosci possunt ne-
go minorem: hoc l. alio modo concedo minorem quatenus non exprobat
subsequens probatio; igitur quidquid scibile est in objecta adequat quoad
substantiam sicut per modum sciendi stricte sumpto, non vixo adequat
quoad modum.

Huius ratio est, quia prout modo dicitur cognoscendi objecti in
argumento relatiq; tenet ad huc modum illud cognoscendi enuntiativae,
tamquam genus, speciem aut differentiam ista: potius autem cognitio
objecti in eo stat, quod cognoscatur omnibus modis, quibus potest cognosci
praecipue in logica cognitione: logica enim potius curat de modo cogno-
scendi adequato, quam de cognitione adequata quoad substantiam.

Hae doctrinae hae in quibus debet esse tenentis nobis in hac parte ad verum
is; illam enim illustrat P. mus P. Fixus de Santalla tomo primo de pu-
tatione quia est enim ex cognitione omnium possibilium in Divina
Omnipotencia huius comprehensionem non infert; quia licet simili
cognitio omnipotentiam quae ad omnes suas perfectiones dignoscatur,
non tamen illam cognoscit omnibus modis, quibus cognosci potest
unde ad cognitionem unde quoad perfectam necessarium requirit objec-
tum adequat quoad modum cognoscere. quid ergo quod nos simile de
de logica aeternam et adequat dignoscatur objecti.

Itaque quarto pro co-
dam sententia: genus est differentia ordinatur ad definitionem, cum il-
lam tamquam partem constituit; sed logica non agit primario de instau-
menti ad aliud ordinatur: ergo logica non agit primario de genere, et
differentia: igitur falsum aeternum quingue praedictabilia est objecti prima-
rium logicum - distinguo maiorem: ordinatur ad definitionem prima-
rio est sub minore ad nego maiorem: secundario est sub minore cum, ~~aut~~
ab concedo maiorem. et simul concedo minorem utramque nego consequit.

Duplex datur minor in genere cum scilicet, et ad; minor cum nihil aliud
est, quam minoris conditioni dicitur; ex sub hoc genus definitionem compo-
nit; huc enim exigitur constitui per praedicta commune tamquam per exa-
tionem conditioni dicitur et per particularem tamquam per infirmam diffe-
rentiam; unde huc quatenus definitionem constituit ex primis con-

ceptum ab seculo aliter differendi. sub hoc autem duplici conceptu cum et a b
scilicet, libertate fatemur nec genus, nec differentiam esse obiectum pri-
marium logicis, sed potius partes definitionem constituentes.

Ita tamen per
ter hos conceptus aliter ingere et differentia dignoscitur quia concep-
tus ad nuncupationem, sive quod idem valet conceptus superexcessus ad
plura, qui quidem agere et differentia importatur secundum
quod respiciunt plura de quibus ponuntur predicata; sub hoc autem con-
ceptu attingi primaria logica minime ducimus; etenim ordo ille gene-
ris, et differentie ad inferiora huc non respicit tanquam perfectiorum,
sive compactis, sed tanquam partem terminum supponit in genere,
et differentiam in propria linea completa et sub omni perfectione illis
correspondentem.

Sed dicitur: genus (idem dicitur de illis predicabilibus) secun-
dum conceptum ad est quid incompletum: ergo sub nulla consideratione
est obiectum primarium logicis: pro var antecedens: genus secundum con-
ceptum ad comparatur ad species ut perceptibile per illas; species enim
respicit tanquam actus, non potentia: ergo nec secundum conceptum ad est
quid incompletum = Ergo antecedens ad pro var antecedens in pro var ante-
cedens: ut perceptibile, in re generis, et formaliter nego antecedens pro
substantia et materialiter, concedo antecedens. Ergo consequentiam.

Ad hoc genus creatur importat conceptus ad valet dupliciter sumi, s.
materialiter, et pro substantia scilicet, ut dicit natura animalis per-
ceptibilis per differentiam in qua et animali species resultat: huiusmodi
creatur dicit secundam intentionem generis sub qua consideratur
non est per inferiora perceptibile, huc enim non perficiunt secundam
intentionem generis, sed ipsam animal habens secundam intentionem
sive quod idem est non perceptiunt animal ut genus, sed tanquam eius natu-
ram quam dicit pro substantia.

+ Pro complemento in quibus an subiectum
et predicatum sint obiectum primarium logicis negatur respondetur sua dicitur
quod primario ad aliud componendum, ordinatur nequit esse obiectum
primarium logicis: sed subiectum et predicatum primario ordinantur
ad aliud componendum. ergo pro var minus termini subiectum et predica-
tum sunt termini proportionales ut in parva logica ex philosopho habent:
sed termini primario ordinantur ad aliud componendum; cum sint essen-
tialiter partes: ergo.

Confirmatur et extenditur contra iuramentum fundamentum:

subiecty et predicaty diffiniuntur in ordine ad proportionem: capois
essentialiter convenit talis ordo, consequenterque nequeunt proximio per se
procedere. pro antecedenti: subiecty et propria diffinitione est id de
quod dicitur predicaty, hoc autem est quod dicitur de subiecto: sed prout sic in
ratione ad proportionem diffiniuntur, cum hoc in eo stet, quod predicat
condicatur de subiecto: ergo.

Sed obijciat: ideo genus est obiecty, primum
logiq, qualiter respiciat inferiora illa respicit in vi peritiamini: sed etiam
subiectum respicit predicaty, et contra, in vi peritiamini: ergo. pro maiori
nozem subiectum respicit predicaty, ut patet de vi ratio nem predicati
ergo idem respicit in vi peritiamini: concedo maiori nego minorem ad
proportionem nego antecedentem, et consequentiam.

Subiectum igitur unice
piciat predicatum tanquam partem eam quae est subiecto resultat propositio.
nec facile percipi potest predicatum sicut et subiectum perinde ad acti
nem, pro proportionem etiam in eorum essentia in bitur talis ordo cum
illam constituent sub ratione subiecti et predicati, nunquam ergo ad in
sionem respiciuntur tanquam partem terminum, sed semper admix
tam habent rationem partem.

Replicabitur predicaty comparatur ad subiectum
nem sicut predicabile ad subiectibile, sed predicabile comparatur ad sub
jectibile tanquam ad partem terminum ut connotat et nupta dicitur: ergo
nego maiorem, quia predicabile comparatur tanquam quid superius,
in propria linea perfectum, predicatum vero tanquam quid in
completum et ad proportionem componendam ordinatum.

In istis: pre
dicaty comparatur ad subiecty quatenus de illo predicatur: sed prout sic
dicitur quod completum est in propria linea perfectum: ergo, pro maiori
nozem: predicaty quatenus predicatur de subiecto dicitur in actu, quod
ut predicabile dicitur in potentia: sed ut predicabile dicitur in poten
tia est quod completum, et in propria linea perfectum, ut diximus supra:
ergo.

Concedo maiori nego minorem ad proportionem distinguendo maiorem quod
ut predicabile dicitur in potentia proformali nego superius: pro substracto,
concedo maiorem. minor etiam proformali ratio dicitur et in predicabi
le proformali genui, v.g. non in potentia, sed actualiter est quod completum,
et in linea genui unde quaque perfectum, ideo non transit ad actum predi
cationis secundum quod dicitur proformali, sed unice secundum quod in po
ta pro substracto.

Unde dum animal in actuali praedicatione de homine ensortitur, non dicitur de illo in esse generis, sed sicut secundum conceptionem animalis. quae propter proportionem hanc homo est animal vera ab omnibus reparatur, sicut autem in: homo est genus. Cuius contrarium accidit si animal quatenus est formaliter genus dicitur in actu ut praedicatur, quod in esse praedicabile importat in potentia, sed de his alibi clarius tractatur de praedicabilibus apparet.

Questio. an obiectum primum ad quatum logicum sit modus sciendi formalis aut obiectivus. I. simul utrumque. nonnulla prolixius, et referuntur sententiae S. I. S.

Subtilis hae disputatio, a quibusdam per acute exaggerata, ad modum difficili. I. inter difficultes reparatur. ut omnis autem equivoque soluta ex medio advertere oportet modum sciendi formalem esse actus intellectus artificiosae dispositio, obiectivum vero respectu logicalibus intentionibus subinducatur. Exemplum est in definitione hominis in qua actus intellectus cognoscens animal cognoscens, et rationale ut differentiam dicitur definitio formalis, animal autem et rationale sic cognita dicitur definitio obiectiva.

Sicut ergo ex rebus, et artificiosae illis applicato fit concretus artificiosae obiectivus, sic ex actibus, et eorum artificiosae fit concretus artificiosae formalis. Bine actus intellectus sunt subiectivus artificiosae formalis, et vero artificiosae obiectivus. Inquirimus ergo num obiectivum primum adequatum logicum sit artificiosum respectu in actibus intellectus, an vero quod in ipsis rebus invenitur, I. denique usum ex illis formalis nimirum et obiectivum tanquam ex duplici inadeguato resultet.

Enim vero nemelipsi de acceptione actionis intellectus allucinemini notandum tripliciter positioni. primo directe quatenus a logica conformata ad regulam elicivam ad representandum, seu attingendum obiecta artificiosae. secundo reflexe, quatenus logica per alios actus contemplatus contemplatus eorum formae, et e iura proprii scriptum regularem. tertio denique quatenus subinducitur secundum intentionibus logicalibus ut eorum partem essentia, ut dum dicitur hae prophetia nihil animal, I. negat. I. actus intellectus sunt accidentis, et in hac autem acceptione committunt artificiosae formalis, et subinducunt obiectivus; tunc enim se habent respectu logicae sicut alii et in quibus secundae intentiones obiectivae introduunt.

Esuitica seculo accipit propugnare obiectivum primum

zum ad equatū logicū esse artificium formale; cui communiter adixerantur ho-
 minū auctores artificij obiectivū esse obiectum primariū et adequatum
 logicū. Media autem sententia utriusque relatam comico fuisse copulata de
 siderans tunc obiectum primarium adequatum logicū et artificium formale;
 et obiectivo quod dicitur. Communis est apud nostrates, quibuslibet et subsci-
 begni Thomistarum opinio tironum captivi preceptibilior ap. aucter,
 quapropter cum illis sit:

A SEXTUM UNICUM. SUI

Modus sciendi obiectivus est obiectū ad equatum logicū. Traditur ex hoc
 a sextum hoc ab Angelico preceptose quarto metaphisicū lectione quarta
 sic aienti: ens est duplex; ens rationis, et ens naturę; ens autem rationis
 proprie dicitur de illis intentionibus, quas ratio ad invenit in rebus conside-
 ratis, sicut intentio generis speciei et similis, que quidem non invenitur
 in rebus natura, sed consideratorem rationis consequentem, et huius
 modi scilicet ens rationis est propria subiectum logicū, ex quibus sic sed
 intentiones quas ratio ad invenit in rebus consideratis sunt artificium
 obiectivū ut ex notabilibus patet: ergo hoc artificium est proprie subiectū
 logicū; consequenterque eius proprium obiectū; cum subiectū, materiaque
 eaque, et obiectū ex se invicem distinguantur, ut superius habetis.

Propterea illę intentiones sunt obiectū logicū, que considerationem rationis con-
 sequuntur; sed vice intentiones obiectivę consequentia considerationes
 rationis formales enim sunt in ipsa consideratione, seu actu rationis.
 ergo denique ut rationem quamdam precludat. Doctor Angelicus du-
 plex ens distinguit naturę scilicet, et rationis; de hoc autem affirmat
 esse proprie subiectū logicū nō dico de illo sed artificium formale est
 ens naturę obiectivum autem et rationis ut ex dictis constat: ergo ar-
 tificium obiectivum est proprie subiectum logicū, secus autem formale.

Ratione rursus a sextum: obiectum primarium adequatum logicū est
 forma arte facti logicalis, sed secunde intentiones obiectivę sunt forma arte
 facti logicalis: ergo, maior pars est in omnibus artibus, que ad equum ob-
 iectum adequatum est forma arte facti ab illis constructi, ut constat in arte do-
 mificatorie cuius obiectū est forma domus. pro vobis innoxem: arte facta lo-
 gicalia sunt diffinitio, divisio, genus, species etc. sed forma generis (id est dic-
 de alijs) est secunde intentio obiectiva: ergo, pro vobis innoxem: forma gene-
 ris est illa que animal. 29. introducit generis dispositi: sed hoc est secunda
 intentio obiectiva cum referat ex parte animalis arte facti dispositi,

non vero ex parte actus artificiantis expo.

27
 sicut philosophia exempli gratia dirigit suos actus, ut est, et mobile a quo ens
 ita logica actus suos dirigit, ut objecta artificiosae cognoscantur, sed non sunt ob-
 jectum philosophiae actus immobilia attingentes, sed ipsorum esse mobile a quo;
 ergo nec exunt objectioni logicae actus artificiosae cognoscentes objecta, sed ip-
 sa objecta artificiosae cognita.

Vt autem actus intellectus non sunt vere proprie
 generis, nec differentia nec aliud esse facti logicum, saltem in actu, quo dicitur
 loquimur in praesenti; ergo proinde sic nequeunt augeri primario et formali-
 ter a logica. proinde antecedenti generis est quod praedicatur de pluribus differen-
 tiis specie: sed animal, v.g. praedicatur de pluribus differentiis specie homi-
 nis scilicet, leonem et amini nempe actus intellectus et enim falsum est propro-
 prietas ista: homo est actus intellectus; leo est actus intellectus; vere autem
 hae homo est animal; leo est animal expo.

Denique in actibus intellectus non
 datur proprie forma generis: ergo nec sunt proprie et formaliter generis, proinde
 antecedenti forma generis illa est, cuius natura generica de pluribus praedica-
 tur: sed similis forma non datur in actibus intellectus: ergo, proinde in maiorem
 posita in actibus intellectus praedicta forma illorum consistueret praedicabile de
 pluribus: sed hoc repugnat et contrarietate praedictis: ergo, proinde maiorem
 posita in actibus intellectus tali forma illi tribueret suum effectum formalem:
 sed effectus formalis formae generis est constitutio subiecti in quo recipitur
 praedicabile de pluribus: ergo.

Altera superior ratio in diffinitione formali pro-
 prietas diffinitio formalis non est proprie et rigore diffinitio: ergo nec ob-
 jecti logicae primario, proinde antecedenti diffinitio cui non convenit proprietas
 vera diffinitio non est proprie et rigore diffinitio sed diffinitio
 non formalis non convenit proprietas vera diffinitio: ergo, proinde in
 maiorem proprie est vera diffinitio quod convenit actus eius diffini-
 tiis sed diffinitio formalis non convenit actus eius diffinitio: ergo.
 proinde in maiorem diffinitio formalis hominis, v.g. est actus intellectus
 hominem diffiniens: sed talis actus non convenit actus eius hominem dif-
 finitio; non enim valet: est homo ergo actus intellectus est actus in-
 tellectus expo homo: ergo.

Auctor Societatis respondens, formam arti-
 ficiosam generis, speciei, diffinitionis, &c. esse ipsam artificiosam in
 positionem actuum intellectus denominantem objecta extrinseca

artificiatam, non vero secundam intentionem obiectivam distinctam ab
artificio actuon intellectus, & receptam in se in re in obiectis; hanc enim
admittere videntur. sed solutio hęc facili negotio expeditur, et relevat
expensis, rejicitur. quis enim dicat formam domus esse actionem ope-
rarij non vero rectam dispositionem in ipsa domo intrinsicè receptam
sed logica respicit artefacti logicale sicut transdomificatio xia domum:
ergo forma artefacti logicalis non est actus intellectus artefactiose
disponens obiecti, sed ipsa obiecti dispositio causata per actum.

Deinde. l. illa artificiosa dispositio est forma artefacti logicalis prout
objecta denominat artificiatam, l. prout disponit artificiatam actus intel-
lectus non primum tunc enim obiecta ipsa estent expressivè logicè, quod
toto viribus negant ad re ipsam. non secundum: aliunde ipsa actus intel-
lectus estent genus & differentia in diffinitione hominis; consequenter ex
cum homine convexerentia, quo nihil abstrusius: ergo.

Dices etiam genus
obiectivum uti a priori aposita importat secundam intentionem quæ requirit
de pluribus predicari; non enim valet dicere quod homo. l. leo est secun-
da intentio generis et tamen genus obiectivum est utranque obiecti prima-
rii in logicè: ergo quod actus intellectus dispositus in modo unigenis for-
malis non possit predicari de homine, leone etc. nihil prohibet ut si ipse
prægenus, simul que logicè proprium obiecti.

Hęc replica, quam nullus
ex orthodoxis omittit elaxissima disparitate exornat: licet enim secunda
intentio obiectiva disponens animal in modo unigenis nequeat predicari
de pluribus ut quod, seu esse id, quod predicatur, potest tamen predicari
ut quo, l. quod idem est esse ratione cuius animal de pluribus predicatur:
sed artificiosa dispositio actus intellectus nec est id, quod predicatur
nec ratio ut actus intellectus predicatur: ergo prout disponit actus
artificiose nequit esse forma generis, nec actus illam recipientes
denominationem generis propriam accipere.

Uterius: genus est con-
cretum ex natura predicabili & secunda intentione illi predicabilitatem
tribuente: sed actus intellectus artificiose dispositus non sunt simile
concretum etenim nec recipere possunt, nec artificiosa dispositio illis
potest tribuere similem predicabilitatem: ergo. Denique licet secun-
da intentio generis obiectivi non possit predicari de pluribus potest ta-
men de illis predicari natura secunda intentione subindata: sed

ingenere formali nec secunda intentio nec actus illa subinducta pos-
sunt de pluribus predicari: ergo cum hęc predicabilitas constituant ge-
nus in esse talis non formalis, sed obiectivum esse proprie et exigente
genus.

Communio et efficaci rationalis ultreius suadet hoc: actus obiecti formale
adequatum logicę est illud in quo logica ultimo nititur, sed non nititur ultimo in
actibus artificiali intellectus: ergo. pro minore: logica non nititur ul-
timo in actibus medijs quibus attingit suum obiectum: sed hoc attingit
medijs actibus artificialis intellectus: ergo. maior constat in potentia
intellectiva quę non nititur in actu, quare in temere cognoscit, sed in praesente
recognita. minor etiam lateat in deum; ceterum obiecti logicę ut patet artifi-
cialis medijs actibus artificialis attingitur. Et denique consequentia v. latea
legitime data.

Respondetur dupliciter logica actus artificialis attingere, 1.
propter medijs illis res artificialis disponit, 2. propter similem actus conformem
cum regulis logicę. in primo casu fatentur ad excessum non esse obiecti
logicę: sic enim exprimitur causalitatem, et tendentiam ad artificij obiecti-
vum. in secundo autem consideratione eis concedunt rationem obiecti-
vum quia propter sic tantum materialiter et pro implicito rationem causali-
tatis important, exprimitur vero et formaliter dicunt conformitatem
regulis in qua sunt conceptus obiecti.

Sed ulterius hęc multum videntur impugnanda.

primo: quia actus intellectus (et nuper eximi censent ad excessum) non nititur
obiecti logicę in illa consideratione sub qua causant artificij obiecti-
vum: sed ad ut conformes cum regulis causant artificij obiectivum:
ergo. pro minore actus intellectus causant artificij obiectivum propter
re artificiosam, sed non causant propter artificiosam nisi ut conformes
cum regulis cum talis conformitas formaliter exigatur ad perfec-
tā artificiosam cavendum: ergo.

hęc quia ad
duplicem nulla
est arg.

Explicatur impugnatio actus intellectus
causant artificij obiectivum quatenus res artificiosam disponunt: sed res
artificiosam disponunt quatenus conformantur cum regulis artificiosam
dispositionem taxantibus: et hoc causant artificij obiectivum quatenus
cum regulis conformantur. Subiungitur: sed propter causant artificij
obiectivum requirunt esse logicę primarium obiecti ergo nec ut conformis
cum regulis.

Secundo: logica attingit artificij actus propter contradi-
ctorium ab obiectivo: sed propter sic importat formaliter causalitatem

ergo. maior patet alioquin logica non diceretur intertextum artificij. minor probatur: artificium actuum ut contra distinctionem adjectivam importat formaliter id per quod distinguitur ab illo: sed de inquitur per rationem causalitatis etenim eorum dixerunt in esset quod forma leon causalitatis, seu cognitio artificiosa objectivum dexto rei artificij logico induit seu artificiosum dispositum: ergo.

Tertio. artificium actuum ut attingitur a logica procedit a ratione causalitatis. l. non? si hoc secundum: ergo nequit attingi inesse obiecti ut ipsi facerentur ad veritatem: si primum ergo solum annexum artificium procedens ab actibus, qui sunt formaliter ipsi causaliter esse obiecti primarij logicj: sed artificium procedens ab actibus non est artificium actuum, seu formale: ergo saltem annexum artificium formale esse primarium obiectum logicj.

Denique: ex resolutione in textu subsectionum, et predictum esse obiecti primarium logicj: sed hoc ad veritatem fati tenetur: ergo solutio illorum doctrina ad veritatem. probatur regula: id est artificium formale esse obiecti primarium logicj, quia ut conformem cum regulis solum materialiter, et pro implicito importat causalitatem impedientem rationem obiecti: sed ex hoc legitime in textu subjecti et predictum quatenus conformantur cum regulis veritatis, pro implicito et materialiter importare conceptum partem et in completum illi autem minus obiecti ergo.

Argumentis in contrarium occurrunt tria.

Arguet primo ex angelica doctrina primo posteriorum sectione prima sic aiente; sicut ex hoc quod homo de actu manu ratiocinatus, intentus et actu edificatoria, facili perquam facili et ordinate actioni manu expecta reperit; eadem ratione aliquid necesse est, quod directiva ipsius actus rationis perquam homo in ipso actu rationis ordinate, facili et sine errore procedat; et hoc autem est logica, id est, rationalis scientia, quod non solum est rationalis ex hoc quod est secundum rationem, quod omnibus artibus commune est; sed ex hoc quod est circa rationis actum sicut circa ipsam propriam materiam.

Ex quibus hinc annexum ad veritatem illud esse obiecti primarium logicj quod eius materiam propriam informat: sed artificium formale importat propriam materiam logicj: ergo. maior constat in obiecto cuiusvis actus, seu scilicet. probat minorem actui menti sunt propria materia logicj ex

mente dicitur Angelicus: sed hoc in forma artificium formale: ergo =
 distingo maiorem quod eius materiam propriam obiectivam concedo
 maiorem: quod in forma eius materiam propriam causalem illam
 nempe quod obiectum logicum causat nego maiorem, et distinctam maiorem
 nego consequentiam. Ad probationem distingo maiorem materia
 proprie causalis concedo, obiectiva nego maiorem et concedo minori
 nego consequentiam.

Solutio hęc innuitur a dno thoma equi paraxantologica
 respectu actus intellectus cum actu dominificationis respectu actionum manus:
 sed non sunt obiectum actus dominificationis actiones manus, sed artificium pa
 illar operationum: ergo nec est obiectum logicum actus artificiosi, sed artificij
 per similes actus constructivi. Velinquitur ergo, quod actus intellectus,
 sicut et manus actiones unice sint materia propria causalitatis, et effec
 tive, quatenus scilicet causant formam artificiosam vel artificiosam dispo
 nentem; non vero obiectiva sive quę per formam obiectivam denominetur.

Dicitur doctor angelicus in prohemio ethicorum ait, quod sicut philosophia
 moralis versatur circa operationes voluntariis, sic logica respicit ex parte opera
 tionis intellectus: sed philosophia moralis respicit operationes voluntariis quę
 quam obiecta primarię: ergo logica respicit etiam et obiecta primarię
 actus intellectus. = Concedo maiorem, nego minorem; non enim op exationis
 voluntarię, sed ens morale per illas actus et obiecta primarię moralis
 philosophię: hęc enim ex proprio fine habent dignitatem quęnam obiect
 rationis sint et amplectenda, et quęnam mala sunt et detestanda, et vo
 luntatem ad illam desiderandam seu amplectendę manu ducant unde il
 lius finis et obiectum est ipsum ens morale, non vero actus voluntariis illius
 generis.

Arguet secundo: Obiectum formale adequatum logicę est medium sciendi
 proprie tale: sed artificium respicitur in actibus intellectus est medium sciendi
 di proprie tale: ergo per hoc maiorem: medium sciendi proprie tale illud
 est, quo instructus intellectus per vel artificiosę cognoscat: sed sic instructus
 intellectus per artificij respicitur in actibus: ergo, per hoc maiorem: per illud
 instructus intellectus, vel per artificiosę cognoscat per quod dicitur, ut
 illa cognoscat conformiter ad regulas similes cognitionem rationis: sed
 hoc habet per artificij actus; hoc enim consistit in conformitate actuum
 et regulis logicę: ergo.

Ad argumentum: concedo maiorem, nego minorem. ad
 probationem distingo maiorem: quod innuitur ultime, et complete concedo
 maiorem: causalitatis, et incomplete nego maiorem. et distingo minorem:

intuitus ultimo, et completo, nego minorem: causaliter, et incompleto con-
cedo minorem. quod distinctio sequenti proutioni applicatur = nullus deus, et
eulogiz objection illud per quod intellectus intrinsecus et objecta artificie
cognoscat, hoc autem perfecte non obtinet per deductionem actus, sed per arti-
ficiam, quod in objectis reperitur.

Quod enim intellectum maxime iubet, ut
hominis exempli proutia essentiam perfecte cognoscat sicut ille secundum intentionem
nam, quibus animal disponitur in modum generis, et rationale in modum
differentie: tamen in essentia hominis prout ab omni confusione percipia-
tur, requiritur distinctio qua clarè, et precipue manifestetur: sed essentia
hominis precipue manifestatur per animal et rationale inducta, et
distinguitur obiectiva generis, et differentie, ergo intentiones istę necessariò
requiruntur, iubanturque, cui hominis essentia dignoscatur.

Præterquam quia intellectus per dictam secundam intentionem, medijs actibus artificie cau-
sat et productis, sic inuicem causaliter et incompleto intrinsecus per se in actu, com-
pletur, et formaliter per secundam intentionem, quibus ratione competit
ratio modi sciendi proprie salis. Sed modum quo domus dicitur perfecta,
causaliter quidem per actiones eius artificie, et dispositionem produ-
centis, formaliter vero per ipsam dispositionem, seu artificie in domo re-
positam.

Replicabis: intellectus non intrinsecus, et res artificie cognoscat per se-
cundam intentionem obiectivam: ergo. xit solutio. proutatur supposita. non
intrinsecus intellectus et res artificie cognoscat per illud, quod supponit in-
tellectus artificie cognoscentem: sed secundum intentionem obiectivam suppo-
nunt intellectum artificie cognoscentem: ergo. Maior cura videtur,
in illius confectio possit esse auxilium. minor proutatur secundum intentionem
obiectivam prout per cognitionem artificie: ergo supponunt intellec-
tum artificie cognoscentem. = dicitur ergo minorem non suppositam, non
intrinsecus subjective concedo: obiectivam nego minorem de consequenti.
ad prouturam dicitur maiorem: quod supponit in esse effectui et simul
in esse obiecti concedo: precise in esse effectui nego maiorem et aliunde
minorem supponunt in esse effectui ^{concedo}: in esse obiecti nego minorem. quod
distinctio proutioni applicatur.

Sicut ergo quodlibet obiectum ab habitu po-
tencia ad actum supponit actum adingentem, quin hoc prohibeat, quod ipse
actus ab obiecto, proutquam ab specificativo proveniat quilibet enim ac-
tus accipit speciem ab obiecto, sicut et secundum intentionem obiectivam sup-
ponant cognitionem artificie, possunt tamen in esse obiecti sufficienter

precedere, ut dirigant ipsam artificiosam cognitionem.

Insuper: artificiosam ob-
iectum non instruit intellectus antequam sit; alioquin negdum habet esse: exponit
lo modo instruit intellectus. Maior contra videtur, quia per se non exim per se valet
instructio, quod nullum habet esse. Minor proinde: nequit artificiosam ob-
iectum instrui, quod instructus supponit: sed dum artificiosam obiectum ha-
bet esse supponit intellectum instructum: ergo, praeter minorem: artificiosam
obiectum supponit cognitionem artificiosam, cum habeat esse per illam:
sed quod supponit cognitionem artificiosam supponit etiam intellectus
instructus, ad hoc enim instruitur, ut eliciat artificiosam cognitionem.

Distingo maiorem: antequam sit in executione, nego maiorem: antequam sit in
intentione, concedo maiorem. Ad probationem concedo maiori distingo mino-
rem: dum artificiosam obiectum habet esse, in executione concedo minorem: in
intentione, nego minorem. ad probationem distingo maiorem: artificiosam
obiectum, exequitur concedo maiorem: intentionem nego maiorem, et con-
cedo maiori nego consequentiam = fateor, artificiosam obiectum in esse ef-
fectu, seu ut exequitur, et existens intellectum supponere sufficienter instruc-
tum, ut cognitionem, seu actus artificiosos eliciat, illorumque praesentia nul-
latenus dirigere ut argumentis exaequat.

Hoc tamen non obest, quod minus
in esse obiecti et finis intenti sufficienter procedat, ut instruat intellectum
ad actus artificiosos eliciendos; prius enim est, quod intellectu intendat, et
speculative medietur formam et dispositionem artificiosam, quam quod illud
per actus artificiosos et formam, quae propter, sicut artifex in domum constru-
at prius mente contemplantur, et idealiter praecognoscit formam domus
aqua tanquam ab objecto, et sine dirigatur ut domum exercite operetur sic
dialecticus ut propositionem, aliud re intractum logicale conficiat me-
tritur per ipsam propositionis formam idealiter praecognitam, et facile
praesumptit in executione propositionis constructionem.

Semel enim haec
propositionis dispositione et formam praesconceptam et speculari fuerit
praesumptio vadit ad eliciendam propositionem, quae polleat forma, et di-
positione iam praesconcepta, et mediana. hinc prius est intellectu instruitur de
regulae propositionis, et illius perfectam ideam et formam, quam aliquam parti-
cularem propositionem construere, nisi in simili constructione deficiat, et
ubi forma abstracta logicalis in esse obiecti, et finis intenti praecedat et
tu artificiosam intellectus, licet aliunde inesse effectum, et ut exequatur
sit illis portio. dicitur xao, si idea, qua exemplar caa efficiunt; quia in ratione
nil capiat efficiuntur, dicitur xao, illa sine aut quasi attentione ad exemplar
quae actu logicalis, et artificiosam sine ad ipsa obiecta.

Figurata, et simul in dicitur replicabit: illud est objectum logicum in quo est dabilis
error per se primario aufertur ab illa: sed in artificio objectivo non est dabilis
talis error: ergo maior contrahit finis enim est objectum logicum est procaere sine ex
tore. procaer minorem: error, qui potest darsi in artificio objectivo aufertur
a logica per resultantiam: ergo non per se primario. procaer antecedens: ex
hoc patet, quod logica recte disponat actus intellectus a resultanti a certitudine
in artificio objectivo: sed comodo quo in artificio objectivo ponitur rectita
do aufertur error: ergo talis error aufertur per resultantiam.

Explicatur: pa
sita directio ne in actibus intellectus non est dabilis error in cognitione obse
rationi: ergo omnis error aufertur per directionem actus: sed logica intendit
primario omnem errorem auferre: ergo intendit primario directionem ac
tionem intellectus. — Ad argumentum concedo maiorem, et nego minorem. ad pro
tionem distingo antecedens: aufertur per resultantiam effective concedo antecedens:
formaliter, nego antecedens ad probationem distingo maiorem: resultat recti
tudo effective, concedo maiorem: formaliter nego maiorem. et concedo mino
ri in sensu distinctionis, nego consequentiam.

Distinguitur intendit logica error
a rebus auferre, et effective, quatenus actus intellectus disponit ut causam re
cundas intentiones in rebus, et formaliter quatenus intendit quod res propie
tis recundas intentionibus in dicitur conformetur cum regulis logicis. in primo
sensu dicimus logicam errorem a rebus auferre per hoc procaere quod actus
intellectus rectificet; quia ad auferendum errorem effective sufficit rectifi
casse causam efficientem.

185
Intecundo autem sensu dicimus errorem a re
bus auferi quatenus secundu intentiones objective intrinsece disponunt
esse conformiter ad regulas taxante similitem dispositionem, et tunc error
formalis unice valet auferi ab objectis per formam, si cuius obiectum intelle
ctui ut obijci debeat ne in illorum actus in via deficiat a procaere pro regulis.
binominis quod licet rectitudo logicalis reposita in objectis effective ponitur
per actus artificiosos formaliter taxantem ponitur per recundas intentiones in
intrinsece objecta disponente.

186
Quod quidem exemplificare valet in imaginem
cuius rectitudo necdum provenit proprie effective ab artifice, sed etiam
formaliter provenit a forma ipsa in imagine recepta per quam habet quod
regulis actus conformetur. Unde sicut nullus dicit, quod actus primario inter
dit rectificare actus nisi artifice imaginem operante, sed ipsam imagi
nem per illum operantem, ita necdum valet ad rectitatem logicam primario
intendere rectitatem, et dispositionem, sed objectum artificiosam rectitudinem.

Sed dicit: artificium obiectivum unum inspicitur a logica quatenus fit ab illa: ergo inspicitur ut eius effectus. Hanc sic res logica non inspicit artificium obiectivum in utroque effectu nisi quatenus respicit causam efficiendam actus nempe artificiosos intellectus: ergo hoc primario illud vero secundario, et ex resultationem respicere. Antecedens patet, Logica enim expressio instituta est ad faciendum a se facta. Consequentia est recte deducenda: Distinguo antecedens: unice inspicitur a logica recordatio quatenus fit ab illa concedo: primario neque antecedens et in se para in sensu distinctionis consequentia concessio minoris subsumpta neque ultimam consequentiam.

Ratio solutionis est, quia artificium obiectivum, potest considerari materialiter, et in se sui ut facti scilicet, ulterius quatenus in se habet formam artificiosam regulis logicis conformem. In hac autem secunda consideratione inspicitur primario a logica, recurrens in prima, etenim logica non intendit artificii officium esse primario illud efficiendi, sed solum illud disponere ut cum suis regulis conformetur: unde in huius conformitate specularis ultimus cedit nihil cogitando de eo, quod factum sit, non.

Replicatur:

sed artificium obiectivum ad se ut conforme cum regulis dicitur esse rationis factum per actus artificiosos: ergo sine esse effectus non attingitur primario a logica, nec ut conforme cum regulis valet attingi. proinde minoris conformitas ipsa artificii cum regulis et inspicitur per actus artificiosos: ergo ad se ut conforme dicitur esse rationis factum per illos. consequentia inferitur et antecedens etiam patet, actus enim artificiosos sequitur artificium obiectivum, simulque huius conformitatem cum regulis ut pote ab ipso indistinctam.

Distinguo subsumptionem dicitur

progre, et implicite concedo ex progre progre nego minoris. et distingo antecedenti propositioni, nego consequentiam. etenim artificium obiectivum ex se ipso epigit conformari cum regulis logicis, quo progre conformitas huius, potest considerari ut facta, ut ab ipso artificii obiectivo essentialiter epacta: ex quo dicimus quod licet simile artificium quatenus reduplicat conformitatem fictam nequeat primario attingi per logicam: obtemperat tamen quatenus reduplicat conformitatem utabilem ex actum, in quo sensu nullam ex primario rationem: non enim inspicitur quod simile artificium epigit conformari cum regulis, licet taliter conformitas ipsa sit actus.

Insuper protestatio rationis

na: ergo artificium obiectivum proscindit a ratione effectus, ut a logica primario

attingatur: sed non minus convenit artificii obiectivo ratio effectus, quam for-
malis conceptui causalitatis: ergo etiam formale praecedere debet conceptu-
ta causalitatis, et sic praemissio per se loquitur attingit - conceptu prima consequen-
tia negat minorem et consequentiam ex ille deductam. Disparitas in eo est quod
artificium obiectivum, in eadem est effectus, sed etiam terminus in cuius contempla-
tione logica gradum sistit; quilibet enim actu sistit in artificio ab illo constructo:
formale vero potius est constructio, et ratio factio quam artefactus ab illo constructus:
nunquam ergo respicitur tanquam terminus sed semper in re casualitatis, et
vix.

Supra quarto: obiectu adequatum logice est modus sciendi definitio nempe,
divisio argumentativa: sed hae artefacta consistunt formalissime in actibus
intellectus: ergo. pro maiorem: definitio uti actus quo aliquid definitur, di-
visio actus, quod dividit, et demonstratio actus quo demonstrat: ergo formaliter
consistunt in actibus - distingo maiorem: definitio uti, effectiva na-
go maiorem effectiva seu obiectiva concedo maiorem. et distingo maiorem
hae artefacta effectiva concedo minorem: effectiva seu obiectiva non potius
et distingo antecedenti pro rationis nego in eodem sensu consequentia.

Definitio ergo, sicut et argumentativa sunt ita pro actu definitio, seu
seu argumentandi, et etiam propria definitione, seu argumentativa
facta; quae propter necdum dicitur definitio homini actu ille, pro homine
definitio, sed etiam animal et rationale in modum generis, et sepe hinc dis-
paritas cum per hae convenit homini intellectui praefiat. de definitione autem
in hoc recundo, sensu esse logice praemissum obiectu a terminis propter supe-
rius dicta. Et ne grammaticis de meo actu, formae proculi habeo pro hinc
et eandem rem actum et effectum multoties applicari ut palam est in
haec voce praemissio, quae necdum imaginem praemissam, sed et actionem ingendi signi-
ficat.

Explicitur: definitio vera conformis cum reguli definitionis est propria
et rigida definitio: sed actus definitio proprie conformatus cum reguli
definitionis: sic enim cum attentione ad illa: ergo - distingo maiorem est
proprie definitio effectiva, et effectiva concedo maiorem effectiva pro hinc nego
maiorem. et distingo minorem: conformatus per modum definitionis effectiva
concedo minorem: effectiva, nego minorem et in eodem sensu consequentiam.

Sicut enim licet actio artificialis conformetur cum reguli non dicitur
proprie artificialis, quod quidem est obiectu artis, sed unica causalitatis artificialis,
sic actus intellectus reguli definitio conformis dicitur non causalitatis
definitionis, seu definitio effectiva, vel formalis non vero effectiva et obiectu

que uice ^{est} propria definitio = Nec licet formalis definitio est propria diffi-
nitio formalis: ergo est propria definitio; in signem enim communiti salutem
pertransiuntur in unum ueluti ad complura.

Arguet quinto: objectu ad equez ceteru-
libet potentis, h. actus decti predicari de omnibus objectis et actus potentis: sed mo-
dus sciendi objectum non predicatur de omnibus objectis logicis: ergo non est
eius objectu ad equez. maior patet in objectu potentis uisus scilicet color,
qui predicatur de omni objecto a potentia uisus a tingibili. per hoc uisus uni-
modus sciendi objectum non predicatur de modo sciendi formali: sed hoc
saltem secundario est objectu logicis: ergo.

Respondet, modum sciendi objectum sciendi
quomodo predicari de formali, ut enim sepe reperitur haberi artificium formale
efficit artificium objectum ergo est objectum saltem effectiue et tunc suffi-
cere ad rationem objecti ad equez, et primarij, quod alia objecta in unum prin-
cipaliter ad illud ^{objectum}, Deus enim est objectu ad equez uel theologia, et
tamen non predicatur de uisibus, et uisus de quibus etiam per hoc uisus
theologia per hoc percipit, quod aliquomodo ad Deum ordinatur. Similiter
actus uisus secundario assequitur per uisum, et si enim color de illis
minime predicatur ordinatur tamen ad illud

Arguet sexto: Objectu prima-
rium actus est finis in quo actus ultimo uisus: sed logica uisus est ultimo in dicitur
fione actus intellectus: illius enim est operationes intellectu dicitur uisus ergo
Secundo nullus dicitur dicitur confusio de parte objecti: ergo sufficit quod logica di-
ligat actus intellectu. Proxi antecedent: si aliqua esset confusio de parte
de objecti daretur in Deo a nobis cognito: sed hoc est manifeste absurdum: ergo.
Ad arguendum dicitur maiorem: finis intrinsecus concedo maiorem: ex-
trinsecus, nego maiorem et dicitur minorem uisus tamen quam infra intrin-
seco nego minorem: extrinsecus concedo minorem et nego eorum equez uisum.

x Sic enim instrumenta talia, qualis est logica intrinsecus et primaria respicit
instrumenta, extrinsecus uero dicitur rationem, quoniam modis sui instrumentum
preterit. patet in freno factoria, cuius objectum primarij, et finis intrin-
secus est frenum, et qui autem gubernatio solum extrinsecus per illam res-
picietur = Ad recordandum uisus nulla esse inconueniam dicitur in dicitur con-
fusione non respiciendam quatenus non ita respicitur intellectu nostro preter
stata, ut illum posimus dignoscere absq. recordis intentionibus, quod licet nul-
lam tribuat Deo claritatem absolem, tribuunt tamen respectu nostri in-
tellectus, qui noquit Deum aliter clare percipere.

Arguet septimo: metaphi-

Idea respicit proprios actus tanquam obiecty formalem, quoniam proha beat
ratio causalitatis est: ergo et logica suos actus valde primario respicit, propter
consequentiam: ideo primario est verum, quia metaphisica potest supra pro-
prios actus reflectere: sed etiam logica non enim est potior ratio unius, quam
alterius: ergo. = distingo maiorem: ut sunt conceptus formales nego antecedens:
ut conceptus obiectivi sunt, concedo antecedens. = distingo consequens: ut
conceptus formales sunt, nego consequentiam quatenus secundas inten-
tionis obiectivas subinducit concedo consequentiam. ad probationem dis-
tingo maiorem, quia potest reflectere supra proprios actus ut sunt con-
ceptus formales nego suppositum: ut sunt conceptus obiectivi concedo mai-
orem et concedo aminori applica distinctio, consequentia.

Dupliciter va-
let metaphisica proprios actus reflexe considerare, scilicet, quatenus sunt respicen-
tationes, seu speculationes sui obiecti, sub qua consideratione exprimentur
conceptus formales; et quatenus sunt respicentarii, cogniti per alios ac-
tus illi arripentes in ratione qualitatis intellectualis ut in hac proportio-
ne: actus intellectus est qualiter intellectualis in prima consideratione cog-
noscitur tanquam maiorem cognoscendi obiecty metaphisice, non verum
quam obiecty in quo ultima metaphisica sita.

In secunda vero consideratione
ne amittunt pro formali, et exprimitur conceptionem medij, dicuntque esse
qualitatem localem in predicamento unde potius exprimentur esse cogni-
ti quam actus cognoscens. Et nihil est primario, quod propter sic primario
a metaphisica considerentur. Ergo vice sequitur, quod logica potest
primario respicere actus intellectus et subinducit secundas inten-
tionis obiectivas, quod illorum essentiam seu propriam et manifestantibus
modi in notabilitate insinuat, secus vero rimantur in ratione com-
muni sciendi formale decurrit essentiali conceptu est respicentarii, et cau-
sae artificij obiectivi. g

Quoquidem doctrina mihi conspicua videtur eol,
maxime quia ratio formalis specificativa per modum actus est medij ne-
quis eundem habitum et specificare per modum obiecti: sed ratio artificij
formalis logicam et specificat per modum actus: ergo neque illam spe-
cificare per modum obiecti. Et de sexis recurrit ad reflexionem, cum
modo hoc non est specificativum per modum actus artificij non pe-
formale, et hoc illius secundas intentionis obiectivas in actibus intellectus
introducatur: momento enim specificativo per modum actus, necesse est
quod per modum actus specificet.

Questio. 8. an artificium actuum intellectus sit ens reale, l. rationis.

aliqua præmitto, & sententias refero. Si

De quædam contrarietate non plures ex Thomæ simul cum præcedenti, & in ne
diate subsequenda sub proxima figura dicenda, & rationem. Nos vero ita
sim triplicem hanc difficultatem excipiamus, ne audientis mentes sit dif-
ficillimis spectibus in divinis propositis & fuerint nostrandi vero ens præmodi-
vidi in reale & rationis. Reale dicitur quod vere in ratione naturalia existit in
dependente ab intellectu, ut homo, petra, arbor, &c. ens autem ra-
tionis illud est quod tantum habet esse in intellectu cognoscere quod non
est per inde acci cred. Et hoc ens est in duplici differentia: aliud dicitur
rationis & sua fundamentum, & aliud sine illa.

Ens rationis sine fundamentum
dicitur, quod quilibet pro suo libito fingit, l. concipiendo lapidem oculatum,
l. canem rationale, seu alia figmenta quæ non formatione nec ratione de-
mit ex rebus fundamentum. Ens autem rationis cum fundamentum illud est
ad cuius formationem re ipsa fundamentum præterit, ut cum in intellectu existit.
Litudine hominis cum equo invita se vitia fundamentum deservit, ut
natura animalis homini & equo communis concipiatur. De hoc ente ra-
tionis præterit concipiatur præcedit, minime vero de illa quæ præcedit ab in-
ni fundamentum confingitur.

Variæ in hac re dicuntur auctores. alij pro præterit
artificium formale esse ex propria ratione realem denominationem præterit
actui intellectus artificiosi dicuntur. alij deferantur esse ipsam entia-
tem actus recte præterit rationem objectivam. Si autem omnes conveniant in eo,
quod artificium formale sit ens reale. Sed non vero cui plures ex Thomæ
adertit asserit simile artificium esse ens rationis cum fundamentum ex
ipsi rebus desumpto, quibus positus sit:

Asextio UNICA. II.

Artificium repositum in actibus intellectus est quid reale realiter indis-
tinguitur ab entitate actus. duplicem partem continet a rebus quæ non præ-
ma sic efficaciter suadet: artificium formale in actibus intellectus re-
positum stat in rebus actus cum regulis logicis & ad similitudinem conformi-
tatem nullum exigitur ens rationis: ex quo simile artificium est ens reale præ-
terit rationem actus intellectus conformantur cum regulis logicis quæ non rebus
cuius objectiva cum attentione ad illas: sed ad hoc nullum exigitur ens rationis.

videtur in actibus cuiuscunque artis contingentibus objectis conformiter ad re-
gulas ab arte prescriptas, quin ad naturam generalem de quibus est ratio in con-
creta: ergo.

Communis & efficaci ratione verius suadet ad veritatem: actus intellectus ut
artificiosus causant effectum realem ergo propter hoc non quid reale. Consequenter in for-
titer communi illa prologus nemo dat quod non habet. propter hoc antecedens: actus
intellectus ut artificiosus causant habitum logicalem: sed habitus hic est quid reale:
ergo. maior patet, cum habitus logicus, ut pote artificiosus per actus artificiosos
generatur. minor ex consequentia in negabili videtur. — Explicatur: habitus re-
alis per actus reales generatur: ergo habitus realiter artificiosus per actus reali-
tes artificiosos debet generari. sed actus reus realiter artificiosus per artificium
reale ergo.

Hinc ratiōnis obdurus validissimo commentus respondens ad ex-
plicitum logicalem habitum generari per realem entitatem actus intellectus dependet
tamen ab eorum artificiositate rationis tanquam a prima conditione. Quod nul-
lum repugnant in se, quia ad axamenta non leges, aut, causant gratia
realem, et si dependet ex axamento significationis, quod tamen est ex rationis.

Sed solutio hęc proleuamur ex ratione supra apponita, quę sic ulterius insinuat
ratur. primo, quia actus artificiosus causant habitum logicalem quatenus
informant demonstrationis dispositi, demonstratio enim quatenus est causa
habitus scientifici, ut ex superioribus habetur: sed dispositio actus in formam
demonstrationis est ipsum artificiosum formale: ergo actus intellectus causant
logicam, quia formaliter artificiosus: ergo artificiosum non est ^{mexa} ^{conditio}, sed
formalissima ad generandum habitum generalem conuenit.

Secunda: omnis con-
ditio ad causandum supponit in causa virtutem intrinsecam productivam ef-
fectui: sed artificiosum actum non supponit in illis virtutem productivam habi-
tus artificiosi qualis est logicus: cum actus nāde sumpti nequeant producere
effectus artificiosos: ergo artificiosum actum non est mexa conditio. maior con-
stat in applicatione ignis se habentis ut conditio ad comburendum, quod quidem in ip-
so igne virtutem comburentivam supponit. minor ex consequentia causa videtur.

Tercio: conditio nihil reale tribuit effectui: sed artificiosum actum tribuit logicę re-
alem conceptum artificiosę; cum simili conceptus nequeat ab entitate natu-
rali actionem producere: ergo artificiosum actum non est mexa conditio: maior pa-
tet in ipsa ignis applicatione, quę nihil ponit in combusto reliquę ex superioribus
constat — ad praxiam emendic significationem verborum supponere in ipsi sacra-
mentis virtutem pro contentivam gratię (ad hoc supposito quatenus per sacra-

mentaculorum a conditione rationis dependere, quod quidem egrè fortè) artificium autem formale non supponit in actibus virtutum productivam habitus artificiosi.

Ad id ad secundam partem pro aru assenti: actus intellectus cum formaliter artificiali per hoc, quod obiecta cognoscantur cum connotatione ad regulas generales: sed per propriam essentiam hoc habent: ergo per propriam essentiam ut formaliter artificiosi. maior connotat ab exemplo actus cum solentari sunt formaliter moralis perquam connotationem ad regulas morum. Similiter actus necessarii Dei videtur liber per hoc precise quod obiecta liberum connotet. minor etiam per ut ab exemplo deducitur ad connotationem legum infra.

Argumenta solvuntur III.

Arguit primo ex Divo Thoma initio posteriorum sic dicitur, aliter dicitur quod ratio facit in proprio actu, ut cum ordinat conceptus suos ad invicem, sed ad logicam ratio facit in proprio actu est artificium formale ut potest habere ex parte actus intellectus, et aliter de fictione, cum fiat ab intellectu: ergo = Et ergo secundam partem minoris ex Divo Thoma de sumptibus et ceteris non omnia, quod ratio facit, est fictionem dicit de veris in parte in intellectu est dicitur, quod licet ratio faciat sunt ab intellectu. sententia ergo Angelici proceptus, quod ratio facit ordinem in proprio actu quatenus illud ordinat ad obiectum conformiter ad precepta logica, in quo nullum involvitur ens rationis fictionem.

Arguitur. artificium propositionis formalis est ens rationis ergo idem dicitur de omni artificio formale et enim non est potius ratio unius quam alterius. pro aru antecedenti: artificium propositionis formalis stat in ordine actus ut representantis subjecti ad se ipsum, ut representantem predicatum: sed hic ordo est ens rationis: ergo. pro aru minoris: actus representantis subjecti solent virtualiter distinguitur a se ipso representante predicatum: sed ordo inter extrema tantum virtualiter ad invicem est ens rationis: ergo. maior patet quia ad predicandum animal. sig. de homine sufficit actus cognoscens hominem ut subjecti secundum unam virtualitatem, et animal ut predicatum secundum aliam. minor et consequenter liquet.

Ad arguendum

nego antecedens ad probationem nego maiorem, et si communiter concedatur in merito tamen, qui artificium formale non consistit in ordine actus representantis subjectum ad se ipsum representantem predicatum, sed in ordine actus representantis subjecti et predicatum ad subjectum et predicatum ipsum representantem, cuius ratio est, quia artificiosus actus intellectus videtur in actu representantem obiecti conformiter ad precepta lo-

ficatio, hęc autem representatio non exprimitur in ordine duplici illius vixta
aliter in textu, sed in respectu utriusq; objecti: in hoc ergo loco dicitur de
tunc artificiosa dispositio, consequentem idem actus dicitur subjecti, et predi-
cari formale per hoc precipere quod hominem aingat per modum subjecti, et ani-
mal per modum prædicari recluso ordine ipsius ad se ipsum.

Dicitur: propositio formalis composita ex subjecto et prædicato formali: sed partes aliquæ totius
componentes mutuo se respiciunt, et ab invicem ordinantur, cum ex his
inter non ordinatis nullum totius resultat: ergo = de tempo maiorem. et prædica-
to, quod nunciat de subjecto nego maiorem: et prædicato negat = de tempo maiorem, con-
cedo maiorem. et de tempo maiorem: partes aliquæ totius præcipere et formaliter
tale componentem concedo maiorem. componentem et aliquid totius præcipere
sentantur tale nego maiorem et consequentiam.

Itaque propositio formalis
est meta representatio propositionis objectivæ, unde totum sicut esse debet ex-
presse in ordine ad illam. hinc notatur quod eius artificium non sit meta ergo
per se aliquem ordinem præcipere inter se, sed per directionem ad partes propositi-
tionem objectivam componentem qua præcipere propositio formalis dici non
debet totum compositum ex partibus, sed representatio totius ex partibus consti-
tuta.

Quod ut clare præcipiatur discrimen inter propositionem non formalem et objec-
tivam per perditio, formalis enim non est id in quo rem nunciatur de alio, sed
potius id quod unum de aliis enuntiat: ergo non datur in illa forma subjecti ad
prædicatum, sed unica ordo ad prædicatum et subjectum. Contra vero in propositio-
ne objectiva cuius artificiosa dispositio inest, quod unum extremum
per modum prædicati ordinatur ad aliud tanquam ad subjectum: hęc ergo com-
posita ex partibus ad invicem ordinatis formalis autem est in simplici
actu similis partes active copulante.

Itaque textus deo artificium forma-
le reale erit, quia effectus realiter producit: sed causaliter hæc falsa di-
ditur: ergo. præcipere maiorem: artificium objectivum causaliter in ipsum
realem effectum habet non nemp logicaliter: et tamen est ens rationis.
ergo = concessa maiori, nego maiorem. ad probationem distinguo maio-
rem causaliter existente, et terminative concedo maiorem: effective,
nego maiorem. et concessa minori, nego consequentiam.

Contra solutio
est differentia inter causam effectivam, et terminativam intercedente: ista
enim ut pote videtur esse effectus illud debet præcontinere: causa autem ter-
minativa unice causa et terminativa terminanda habet terminum effectus

per effectum producti. Actus ergo intellectus exigunt reale artificium vic-
tius cum habitu logico proportionatus, illius in propria virtute per conti-
nent. Contra accidit in artificio obiettivo, hoc enim ex parte per se continet
et terminans habitum logicalem unice exigunt esse per illum contemplabilem
quod optime componitur convenientia rationis.

Itaque quare in secundo
partem attentionis: quod ab actibus intellectus realiter reparatur ab illis re-
aliter distinguitur: sed artificium formale realiter reparatur ab actibus: g.
propter maiorem: artificium formale consistit in connotatione ad regulas logi-
cales: sed connotatio hęc realiter ab actibus reparatur; cum ellici ab intellectu
possint sine attentione ad regulas logicales: ergo.

Confirmatur. artificium for-
male aliquid addit ad naturalem entitatem actus intellectus: ergo realiter ab
illis distinguitur. propter antecedens: artificium formale tribuitur actibus quod
et laxiori modo cognoscatur objectioni: sed nequit hoc facere quin aliquid addat ad
eorum naturalem entitatem: ergo. propter maiorem: nequit artificium
formale tribuere actibus, quod et laxiori modo cognoscatur objectu, quin illis
conferat virtutem ad sic cognoscendum: sed hęc virtus aliquid est, per
nihil enim objectum et laxiori modo non cognoscitur ergo.

Ad argumenta, quoniam
maiori, distingo maiorem: realiter reparatur quo ad entitatem, non maiorem:
quo ad denominationem, seu exercitium, concedo maiorem. et per rationem dis-
tinguo maiorem: artificium formale quo ad entitatem nego maiorem: quod
ex exercitium, et denominationem concedo maiorem et concessa in eodem sententi-
noxi, nego consequentiam. En connotatio doctrinam per actus replentibus
tribuitur a pluribus oppugnaturam, ergo recte precepta viam parat, ut pluribus
obtusis in his occurrat et difficultatibus, tunc in philosophia, tunc in sacra
theologia pariter occurrunt.

Satis, quod actus intellectus elliciti abque conno-
tatione a regulis non denominantur artificiosi, quia propter sic est deficit conformi-
tas cum regulis in qua similis denominatio consistit. Hac tamen connotatione diffi-
cile illa permanens entitas adequata artificij formalis, ut per se indistincta ab en-
titate naturali actus intellectus. deficit ergo in simili entente artificium for-
male ut denominans actus artificiosus minime vero quo ad entitatem ipsi-
us artificij denominantis. Satis hoc in actibus voluntatis, quibus ententia commu-
ni reduntur moraliter non est per praxam connotationem ad regulas moris ex quo
fit quod eorum moralis honorari difficiat ex defectu connotationis quo ad plu-
ram denominationem morante eorum entitate naturali.

Replebitur ergo de deficienti connotatione regulatum deficit denominatio artificiali:
sed in hac denominatione consistit formaliter artificialiter, pro xaxa minorum max-
ificium consistit in illo per quod actus transit de linea naturali in artificialem:
sed transit per talem denominationem, cum tunc constituat actum artificiosum ad
regulam conformem: expo. = Concessa prima consequentia distinguo subitum ptam:
in hac denominatione consistit formaliter artificium quod ad expressionem et de-
nominacionem concedo minorem: quod existit in nego minorem: sed pro xationem
concessa maiori distinguo minorem: transit per xative, et de nominacione concedo
minorem: existit in nego minorem. et sub eadem distinctione nego consequentiam
constat ex dictis solutio.

Insuper ergo de deficienti connotatione deficit expressio: sed realiter
pro xio est aliquid reale: expo aliquid reale separatur ab entitate actus: expo et ent-
itas realis essentialiter reale xum reali consistit in se con xativa: pro xta minorem:
talis expressio non est aliquid rationis: expo est aliquid reale = Secundo: separata
expressione separatur esse expressionis: sed esse expressionis est extrinsecus
cum esse et durat in idem veniant: expo. pro xta maiorem, separata expressio-
ne separatur id, quod est expressio: sed id quod est expressio est esse expressionis.

Denique: l. expressio, seu denominatio sumitur proprie voce, l. pro eo quod dicitur
parte rei significari? si primum: expo separata connotatione ad regulam, videlicet sepa-
rata denominatione, seu expressio quod ad pro xationem maxime quod realitatem, et con-
sequenter actu denominabilem artificiosum, quod ad realitatem licet non quod vo-
cam deficientem, ratione ad regulam logicalem quod nihil absurdum, si recurren-
cipi separata ab actu denominatione, seu expressione, separatur etiam rei per
talem expressionem significari, sed rei per talem expressio nem significari est en-
titatis pro xationis expo nec dum expressio, sed et entitas separatur, et sic artificium for-
male expressive et extrinsecus ab actu distinguitur.

Item: pro xibus difficulta-
tem, quam male in summa fecerit. pro cuius tamen solutione, concessa prima consequen-
tia, distingo subitum ptam: est aliquid reale, pro xta expressio concedo minorem; ent-
itatum subditum: pro implicite concedo minorem: pro xta expressio nego minorem.
et sub eadem distinctione nego consequentiam. Sed pro xationem concedo con-
cedens, et distingo consequens est aliquid reale pro xta expressive concedo conve-
nientiam extrinsecus: sub distingo implicite concedo consequentiam: expressio ne-
go consequentiam = ad secundum distingo maiorem separatur esse expressionis
secundum expressio concedo: secundum implicitum nego maiorem, et concessa mi-
nori, applica distinctionem consequentiam, et pro xationem.

Actus ergo ab intellectu artificio-
so procedens artificiali dicitur qui elicitur cum ordine et connotatione ad regulam
logicalem ipsius intrinsecas. Quia pro xta artificialitatis dicitur ex entitate actum re-

regulari loquatur inspiciente, seu connotante. Ceterum cum entitas hęc non sit cum ratione
tatione essentialiter connotata potest deficere connotatio regulari, quam entitas connotandi
ficiat ut entitas est, licet aliter debeat deficere ut sic expressa, seu quod idem est ut ordinata ad
regula logicę.

Supra hęc dicimus, quod dum efficitur ab intellectu abq̄ attentione ad
regula deficit artificiosum quoad expressionem, minime t̄ eo quod ad eum entitas rem,
hęc enim non consistit in hoc quod sit, s̄, aliter exprimitur: unde exprimitur saltem. Secūda
sa quatuor expressione. Ex quo ad ultimum dic, quod denominatio seu expressio artificiosi
non sumitur propria voce, sed pro eo, quod exprimit res significata, seu quod idem est pro
re significata secundum exprimat, sive denominationem numero secundum entitatem.
Unde deficiente ab actu intellectus expressione, seu denominatione artificiosi deficit entitas pro
ut recipitur regula, non expressio entitas arti: hęc enim saltem sive regula recipiat, sive non.

Hinc autem ad confirmationem argumenti distinguo antecedens: aliquid addit ex
pressioni, et speciei; concedo antecedens: aliquid entitati nego antecedens. Et distinguo
consequens: distinguatur expressio, concedo: entitati nego consequentiam. Ad pro
rationem, concedo maiorem, distinguo minorem, quoniam aliquid expressioni addit, concedo:
aliquid entitati nego minorem. Ad cuius probationem maiorem concedo, et sic distinguo
minorem: aliquid est, ab entitate actus indistinguitur, concedo: distinguitur subdistinguo;
expressio concedo minorem: entitati nego minorem et in eo definitur nego consequentiam.

Deinde, quod actus intellectus habent ab artificiosa dispositione, quod dicitur et dicitur
dignoscant objectis: ad hoc autem necesse non est quod eis aliquam entitatem super addat,
sed sufficit quod ipsi actus per propriam entitatem regulas logicas consent, et respi
ciant, ut patet in actibus voluntariis, hijs qui dem habent recte, et moraliter attingere objec
tum per propriam constitutionem ad regulas morales similiter consistit in relationibus ut existi
cendis in metaphisica palam est.

Supra quinto considerandum in naturale, et artifi
ciale: res entitas actus ens ens naturale, et oorum artificiositas ens artificiale: g.
ad inueniendum distinguendum - distinguo maiorem: dividitur in naturale et artifi
ciale tanquam in duplicem expressionem, concedo maiorem, tanquam in
duplicem entitatem nego maiorem. Copiamus modo extrema ad inueniendum
distinguentur, quod dividitur, rationem superiorum, ens autem naturale, et artifi
ficiale rationem communem dividunt tanquam duplex expressio eiusdem
met entitatis proximum si sermo procedat de artificio actus intellectus,
quod unice addit ad entitatem naturalem actus maiorem connotationis ad re
gulas logicas, ut supra stabilitur habetis. Recolere quod diximus questione tercia
relatione ad primus argumentum.

Supra ultimo: ad duplicem causam realiter

dicuntur duplex effectus realiter distincti, sed effectus potentia: sed artificium actus
provenit a logica, actus vero ab intellectu realiter a logica distincto: ergo artifi-
cium realiter distinctum ab actu. Solutio consistit in philosophia moralis, a
qua et simul a voluntate provenit actus moraliter bonus, quin moraliter prode-
nens a philosophia morali distinguatur ab actu proveniente a voluntate et hoc
precise quod ab hac provenit potest effective ab illa vero regulari: sed etiam ac-
tus intellectus provenit regulative a logica, et effective ab intellectu: ergo.

Dei quod homo in esse hominis provenit ab alio homine, in esse corporis
a sole, et in esse curis a Deo; et tamen conceptus isti in unica et eadem hominis
entitate reperiuntur: ergo actus ut artificium sui produci valeat a logica et in esse
cognitionis ab intellectu et si artificium realiter non distinguatur ab actu, quia
ad terminandum duplicem eundem causam sufficit expressio effectus duplex conceptus
unius sive expressio.

Questio. 2. An artífij obitū R^e sit, N. R^{ationis}. S.

Referuntur. S. I.

Contra hoc obitū nimirum videtur actones sententiarum varietate. Solec-
tione referantur aliarum inutiles innoxia virtutū. Sola societatis commu-
niter dicitur artificium obiectivum esse reale et tunc eam denominationem
abstractivam artificium provenientem. quod propter obiectum consistit ex generis
subjecti, l. predicati quatenus cognitum est ut generis, ut subjecti aut predicati. Ho-
minica vero frequenter defendit simile artificium esse formam quamdam nar-
tariā abai in rebus in se, illas in rebus artificiosas continentem.
Nonnulli autem Thomistae propugnant artificium obiectivum esse denominationem
realem non autem realem, sed rationis, sed hoc dicendi modus abibi impu-
nandem relinquimus nunc autem sit

Assertio unica. S. I.

Artificium obiectivum est ens rationis et additur auctario ab Aristoteli Doctore
metaphisicis lectione. 2. v. abitū iam supra relatis. ait enim secundas inten-
tiones, quae ratione adveniunt in rebus considerari esse ens rationis: sed se-
cundae intentiones in rebus adveniunt sunt artificium obiectivum: ergo.

Non dicat predicata secundas intentiones esse ens rationis subjectivum ac-
tus videlicet intellectus et tunc esse realem, qui quidem sub-
jectantur in ratione. non inquam dicat primo quia sic ex Aristotele

est ibi loquitur de ente rationis obiectivo exemplo, et proprie reali, ut colitur
 ex generali principio, et est in reale, et rationis quom ibi expressum est
 dicitur = secundo quia considerat quod secunda intentione non invenitur in ratione
 natura: sed actu intellectus in ratione natura invenitur, licet reperiatur
 in anima, alia potest dicere, quod non datur in ratione natura
 intellectui, nec solvatur: quia invenitur in anima: ergo.

Ratione prota-
 tura dicitur: artificium obiectivum est forma rei artificiosae disponens: sed forma
 huius est ens rationis: ergo. maior contrarietatis, et minor protatur: forma rei artifi-
 ciosae disponens est forma, quae cum non sit in sebus apprehensibilis illi: sed ta-
 li forma est ens rationis cum ratione habeat esse ab intellectu et extrinsecum
 contrarietatis: ergo. pro modo maiorem: forma rei artificiosae disponens non secundu-
 intentione subjecti, praedicati, generis, aut defectus: sed talis intentione
 apprehenditur in sebus rebus potest contrarietatis, nec illi invenitur per
 apprehendatur: cum nulla rei sit representatio subjecti et praedicati: ergo.

Confirmatur: forma generis obiectivi est relatio illa per quam animal ex omni
 gratia ordinatur ad species hominem scilicet, verum, leonem &c. sed similis
 relatio est ens rationis: ergo. pro modo maiorem: relatio unius ad aliud inter op-
 timum realiter identificata est ens rationis: sed animal est idem realiter
 cum homine, vero, leone, &c. ergo relatio per quam animal ad has species
 ordinatur est ens rationis. pro modo maiorem: inter optima realiter iden-
 tificata neque datur relatio realis: nullus enim ad seipsum realiter ordinatur:
 ergo. similis relatio est ens rationis.

Respondetur: animal per praedictam rela-
 tionem respicit se superius species sibi inferiores, sed respectus hic est
 ens rationis: ergo. pro modo maiorem: respectus hic non existit in ratione na-
 tura: ergo. pro modo antecedens respectus animalis ut superioris ad species
 sibi inferiores est respectus animalis et universalis: sed talis respectus in
 ratione natura non existit: nisi dicatur datur universalis a parte rei: ergo. Idem
 accidit in hac propositione sibi inferiori: homo est animal, cuius artificium
 est in ordine hominis per modum subiecti ad animal per modum praedi-
 cati: sed homo est animal ad invicem realiter non ordinatur ut per
 realiter indistincta: ergo. similis ratio est ens rationis.

Respondent ferunt
 artificium obiectivum formaliter consistere in ordine ad denominationem pro-
 taturae ab ipso actibus reartificiosae cognoscentibus. quae proprie generis
 obiectivi: ergo. nihil aliud esse dicunt, quam conceptus quodam extrinsecus
 contrarietatis ex actu artificioso cognoscente animal ut genus ex eo animalis sic

Cognitio; consequensque formam generis, sicut et cuiusvis alterius artificialis
constitutivam; a non; esse ipsam artificiosam cognitionem denominantem
objecta artificiosa cognita: cumque realis cognitio sit adaequata reali, hanc
inferunt formam aeternam objectivi realium esse.

Sed doctrina hae et si prope
proa re vera opinione defendenda valde inveniuntur in ipsa natura. prima:
quia actus intellectus artificiosae disponens objecta comparatur ad objecta
artificiosae disposita, sicut actus artificii domum edificantis ad domum
mura edificatam; sed domus non constituitur formaliter per actum, seu cau-
salitatem artificii, sed per formam ab actione causam; per quam artificiosae
causalitatem; ergo nec objecta constituitur formaliter artificiosa per ac-
tum artificiosum, sed per formam ab actu causam et in objectis re-
ceptam.

Secunda cognitio artificiosa attingit deum ut superius, et univer-
sale in qua forma generis consistit, sed superioritas et universalitas forma-
lis non consistit in artificiosa cognitione; p. pro domo enim, superioritas
est; et universalitas, et cognitio ex parte generis, per artificium, cum cognitio
est; non est ipsa artificiosa cognitio, nec in ea consistit; hae enim non cognita est
sed cognoscens = Sexto, et explicatur: animal esse cognitum ut superius, et
universale et superioritatem et universalitatem animalis esse ex ordine
ipsius cognitionis; sed terminus cognitionis, non est ipsa cognitio; ex superio-
ritate et universalitate in quibus formaliter consistit artificium sunt
quod distincte a cognitione; hae ergo non est forma artificiosa animalis di-
ponens in modum generis.

Quarto: forma artificiosa generis objectivi constituitur
animalis p. superioritatis respectu speciei; sed non constituitur sic per cognitio-
nem artificiosam; ergo similis cognitio non est forma generis objectivi, pro domo
enim; animal respicit speciem tanquam inferiora per formam generis consti-
tuitur superius, sed per cognitionem artificiosam non respicit speciem tan-
quam inferiora; cognitio enim adaequata realiter in ordine animalis
ut cognitio ad illam ut cognoscentem et contra; ergo.

Denique: cognitio
attingens animal ut superius et universale fingit superioritatem et uni-
versalitatem in animali; sed superioritas et universalitas est forma gene-
ris; ergo hae facta sunt minime aeternae reales, pro eo accedens; cognitio re-
presentans animal cum aliquo esse, quod in se non habet fingit illud
esse in animali; sed cognitio attingens animal ut superius et universale
illud representat cum superioritate, et universalitate, quam non habet, et
se enim nec universalis est, nec superior; ergo.

Solvuntur argumenta. 55

Argues primo: artificium obiectivum, seu obiectivum logicum, ergo non est ens rationis.
 prima consequentia: logica dicit relationem realem ad suum obiectum:
 sed nequit dicitur relationem realem ad ens rationis. pro ut minor est: rela-
 tio realis exigit terminum realem: sed ens rationis non est terminus
 realis: ergo. Secundo: artificium obiectivum, logicam expecificat: sed
 ens rationis nequit logicam exspecificare: ergo. pro ut minor est: lo-
 gicam specificare est illam in tali specie exspecificare: sed ens rationis
 nequit logicam ullo modo exspecificare: hinc enim illud excedit in perfectio-
 ni: ergo.

Ad argumentum concedo antecedens, et nego consequentiam. ad
 probationem distingo maiorem relationem realem transcendentem, et
 concedo maiorem: predicamentalem, nego maiorem, quod distinctio mi-
 nori, et probationi applicatur. logica ergo sicut et alia scientia, et pro-
 portio sui obiecti relationem transcendentem, quod terminus realem non exigit
 ut clare videbitur in metaphisica dum de divisione relationis sit sermo.
 Ad secundum, iam super eum tracto, distingo maiorem: logicam specificat,
 intrinsicè nego maiorem: extrinsecè, concedo maiorem. et distinguo mi-
 nori extrinsecè nequit logicam specificare, intrinsicè concedo: extrin-
 secè, nego maiorem. quod distinctio applicanda est probationi.

Duplex est spe-
 cificativum: aliud intrinsicè, et intrinsicè constitutum ut anima rationalis
 hominis aliud extrinsecum et in ipsam extrinsecè terminantur, uti accidit
 in obiecto respectu scientia, virtutis, habitus, primum ut pote existens et
 se intrinsicè rei reale est dicitur modo rei per ipsum specificari ut etiam reali.
 Contra accidit in specificativo extrinsecè, hoc enim cum nullam realem
 entitatem conferat rei ab ipso specificato, nullam ad specificandum reali-
 tatem exigit. patet hoc in arithmetica, cuius obiecti specificatio est nu-
 merus qui quidem iuxta patrem suorum ad veram opinionem propriam
 tri est ens rationis, videtur id ipsum in metaphisica, quod licet scientia
 alii specificatur ab ente rationis.

Omnium tamen erigatur obiecti scientiam
 si intrinsicè terminet, et specificat sufficit quod in esse sensibilis cum illa proportio-
 nis, seu quod habeat obiectivum veritatem, aqua tanquam ab ipso ens de su-
 matum de sua formalis, accit scientia quatenus sic sit vera cognoscens, quia
 obiecti est vera cognoscibile: totum autem hoc habet ens rationis ut artifice-
 rum et conforme cum rebus: sed quia consideratione attingitur ab ipso in esse
 obiecti specificativi.

Replicabis ens rationis non est primarij specificarij, ad hoc extensum in
Intellectu: ergo nec habitus intellectualis qualis est logica. probo consequen-
tiam: habitus intellectualis est determinatio intellectus ad id, sic et primi-
arij objectum cognoscendi: ergo requirit habitus respicere tanquam speci-
ficarij primarij, quod non est primarij specificarij intellectus: ergo si ens
rationis primario non specificat intellectus, nec logicam valet primario speci-
ficare. In primis respondeo negando antecedens: quia in plausibili opinio-
ne objecti primarij intellectus est ens prescindens a reali et rationis: ergo quod
libet ens valet intellectum partialiter specificare.

Secundo respondeo cum Eminentiſſimo
meo Cardinali de Aguirra, proximo antecedenti, negando consequentiam: quia
habitus nec dum valet determinare intellectus ad aſſurgentiam sui objecti primi-
arij, sed etiam secundarij, et enim habitus intellectualis instituitur ut ad in-
cendat difficultates intellectus: probo hic nec dum patitur difficultatem in
ca primarij, sed etiam ex a secundarij objectum, quia propter habitus intel-
lectualis utraque difficultatem vincere valet, sive ad primarij, sive ad secun-
darij objecti cognitionem illum determinando: logica ergo potest primario ens
rationis respicere tanquam specificarij et si hoc secundario respiciatur ab in-
tellectu.

Aguires. 2. intellexit artificiosum cognoscens nihil intrinsecum ponit
in objecto: ergo artificiosum objecti consistit in utriusque denominatione:
sed hoc est reale: ergo. probo antecedens: intellectu absolute cognoscens
objecti nihil intrinsecum ponit in illo: ergo nec artificiosum cognoscens. Sicut
dicitur consequentia: ideo absolute cognoscens nihil intrinsecum ponit in
objecto, quia ad illud absolute cognoscendum sufficit cognitio illud denomi-
nans absolute cognoscens: sed etiam sufficit artificiosa cognitio ad illud deno-
minandū artificiosum cognoscens: ergo.

Confirmatur: cognitio artificiosa est deter-
minata species cognitionis artis: sed hoc nihil ponit in objecto cognito propter
secundam denominationem ergo nec cognitio artificiosa. Argumentum hoc in quo
maxime fidem. Tertium validissime meo videri instaurat in eorum opinione en-
tia rationis, quae mixta admittente unde sic argumentos: pro hoc propter, quod
ergo cognoscam objecti illud denominatur a me cognoscens: ergo pro hoc propter, quod
ergo cognoscam lapidem oculatus lapis oculatus denominationem a me cognoscens
non sic, sed cognitio haec est species cognitionis artis: ergo nihil ponit in objec-
to: ergo lapis oculatus est quid reale nihil dicitur propter cognitionem

Ad argu-
mentum ergo nego antecedens, ad probationem concessam antecedenti nego consequen-
tiam, ad probationem distinguo maiorem: ideo propter nego supportum.

ideo, quia nihil est igitur ex parte objecti recognoscatur concedo maiorem. et
distinguo minorem: sufficit artificiosa cognitio atque exigentia intellectu arti-
ficiose cognoscatur, concedo minorem: atque exigentia objecti artificiose cognos-
cibili nullo minorem cum consequentia. Idcirco ad cognoscendum objectum perfecte arti-
ficiose necdum requiritur artificium ex parte intellectus ut illud cognoscatur, sed
etiam claritas, et recta dispositio ex parte objecti qua contrahatur artificiose cognos-
cibile.

Hec autem claritas, et recta dispositio non conuenit formaliter in cognitione
denominante objectum artificiose cognitum; sed in illa quod denominat objectum artifi-
ciose cognoscibile. cum autem objecta ex se metipsum habeant partem artificiosam
cognoscibilitatem ex parte ad terminandum artificiosam cognitionem dicimus
intellectum illud tribuere imprimende in objectum secundum intentionem generis, et
speciei, subiecti, per dicitur. Et quod conuenit objecta classe artificiose cognoscibi-
lia. cuius ratio est, quia ad logicam adequatam eductio per perfectam cognitionem nec-
dum spectat dicitur in intellectu ut perfecte cognoscatur, sed etiam obiectum ut per-
fecte cognoscibile redatur.

Hec contra rationem inicit partem absolutam cognitionis,
immo in aduersionem retroque. ideo enim absoluta cognitio nihil intentionem
ponit in obiecto, quia hoc supponit absolute cognoscibile. quilibet enim res
habet ex se metipsum cognoscibilitatem absolutam. Contra vero accidit in cog-
nitione artificiosa, hęc enim cum nullo objectum supponat artificiose cognos-
cibile illud artificiose disponit ut artificiose dignoscatur.

Ad affirmatiuam

distinguo maiorem: cognitionis ut sic speculative nullo maiorem: practica con-
cedo maiorem. et distingo minorem, hęc den cognitionis ut sic speculative concedo mi-
nozem practica nullo minorem et consequentiam. cognitio ergo attingit objectum cum
aliquo esse quod in se non habet practica dicitur, quatenus simile esse ponit in ob-
iecto. talis autem est cognitio artificiosa attingit animal. U. g. ut genus, hęc enim
attingit ex parte objecti generalitatem, quę cum in obiecto minime inueniatur per
cognitionem artificiosam fingitur. Ex parte modo, quę ad attingendum partem ut ni-
quam necesse est, quod nullo modo in illo fingatur. Verat ergo quod cognitio artificiosa
speciei determinata sit practice cognitionis.

Replicabis: per hoc patet quod intel-
lectus per dicitur animal de homine homo est subiectum, et animal predicatur; sed
per actum realem per dicitur animal de homine: ergo per actum realem homo
constituitur subiectum, et animal predicatur. minor et consequentia certę viden-
tur, et maior autem eadem apparet; si enim intellectus predicatur animal de
homine, animal est quod dicitur de homine. homo vero de quo dicitur animal hic
ergo est subiectum et illud predicatur = distingo maiorem: homo est subiectum

Et animal proprie et causaliter et effective concedo maiorem: complete et formaliter nego maiorem. et concedo minorem, nego sub eadem conditione consequentiam.

Actus ergo enunciatus animal de homine intelligitur rationem subjecti et predicati: quia propter dici debet causa effectiva: illa enim intentionum, minima et formalis animal, et hominem in modo con subjecti et predicati disponens: similes ergo denominationes accipiunt ab actu intellectus causaliter, formaliter vero ab ipsa forma subjecti, et predicati illis insinsecas. Vt accidit in domo, quae licet accipiat esse causaliter ab aedificatore formaliter tamen per se ipsam per formam illam intentione disponentem, et eius partes ad invicem ordinantem.

Instabilis: dum modo intellectus enunciatus non de alio, et similia recorda intentionis rationis ex parte objecti resultat datur subjecti, et predicati, quae sunt partes propositionis: sed in simili casu nullum est rationis inventum: ergo subjecti, et predicati formaliter non consistuntur per formam actionis = Negamus rem aperte implicatorem; implicat enim, quod unum est actus de alio sine ordine cuius per modum subjecti ad alium per modum predicati: sed in hoc rat forma rationis: ergo maior implicatio coniungit, dum predicatum et subjecti vult stabilire quin resultat recorda intentionis rationis. Sicut implicat quod domus fiat quin resultat forma, eius partes ad invicem disponens.

Argues 3. artificium objectivum est modus sciendi: sed ens rationis non est modus sciendi: ergo pro minoris modo sciendi representat rem ut est in se, aliter enim itam representans falleret intellectui: sed ens rationis non representat rem ut est in se, sed aliter: hoc est: ergo = Confirmatur: artificium objectivum non est modus sciendi factus ergo nec ens rationis. pro var antecedens. si artificium objectivum esset modus sciendi factus logica non haberet pro objecto modum sciendi, sed quod significat eum modum sciendi: sed hoc est manifestum ab actu ergo. = Secundo: si modus sciendi factus esset objectum logicum, hoc non haberet verum objectum, sed factum, sed hoc requirit dici: ergo.

Ad argumentum concessa maiori, nego minorem de modo sciendi secundo quod dicitur pro formale ad probationem dicitur quo maiorem representat quod est in se, ex parte modi cognoscendi nego maiorem, ex parte rei cogniti concedo maiorem, et distinguo minorem: non representat rem ut est in se ex parte modi cognoscendi concedo, ex parte rei cogniti nego minorem et consequentiam = **I**temque artificium objectivum non representat rem aliter ac est in se ex parte rei cogniti ita ut rem ipsam proponat cum alijs esse et ibi representat, sed taliter ut illi tribuat quendam dispositionem in ipsa fundatam viciniam entis: rem clariori modo percipiant, quae quidem dispositio non tribuitur rebus in se ipsis sed in notis intellectui.

Quia propter intellectus sic cognoscunt

objecta circūstantiū quod ipsa potest et clare discernantur. Dicitur fit quod hic modus cognoscendi nullo modo officit cognoscendū obiectum, immo manifeste proficit claritati cognitionis, cum ipsa objecta exhibent intellectui maxime fundamenta et regit illa cognoscat. Contra quidem accidere, si intellectus exhiberet obiectis ali quod esse illis repugnā, concipiendū hominem rationalem, utrum circūstantiā.

Itaque resimilis aliter imponere videatur ad attingendū obiecta ut autem in se accipit claritas exemplum in conspicit; hęc enim objecta representant, imo aia, et propinquiora quam in se. Et tamen maxima conducunt ad cognoscendum illa clariori modo, et est tunc in se: explicat modus sciendi obiecta representet eundem secundis intentionibus, quæ in se non habent, et consequenter aliter ac sunt in se, potest tamen conducere ad claritatem cognitionis.

Confirmatio prima fronte difficilis

clarissimi exemplis delectetur. Etenim possibile obiectum est scienti simpliciter intelligenti, et est suorum scienti rationis: et tamen non sunt obiecta possibile respectu: explicat ens fieri sit modus sciendi, et simul obiectum logicum, non est modus sciendi fictus, nec ficti obiectum. Similiter: non est apertum est obiectum voluntariis: et tamen non est illius apertum obiectum: exponit quod prius.

In forma ergo concedo antecedenti neque consequentiam: quia optime componitur, quod artificium obiectivum sit ens rationis, seu ficti, et quod non fingatur esse modus sciendi: quia non fingitur quod secundum intentionem fieri maxime conducant ad cognitionem obiectivam; non enim conducunt quæ tunc sunt, sed ut conformes cum regulis logicis, prout sic autem licet præsuppositi ve et materialiter sint ficti, tamen vero formaliter, et proprie subijta conceptu solum expriment esse artificiosas.

Confirmatio secunda ut pote habitus artificiosus

potius exeat de secundis intentionibus in arte artificiosus, quam in ens ens: hęc est, quod licet in se, et materialiter sint ens rationis, sed modo formaliter, et ex parte artificiosus sint illam valent specificare, ut equa eius propinquum, et verum obiectum, non autem figuram ut intendit confirmatio. Et ne solutio optatione fortasse videatur, illam in accidenti confirmo, quod licet in ab alia deopis et ens secundum quid, est tamen vere et simpliciter obiectum metaphisicū, quia similem dependentiam et impropriam non exprimit re beneconveniens, sed in ens accidentis de materiali retinente ad specificandū metaphisicam.

Atque quarto, hęc tunc indicia replicabit: modus sciendi realiter manifestat ignotus: sed ens rationis non manifestat realiter ignotum: ergo non est modus sciendi: et non est obiectum logicum artificium namque obiectivum requirit esse ens rationis.

maior pars non enim fingitur quod definitis manifestet euentiam dicitur pars
et demonstratis proprietas. si uero minorum: realiter manifestare ignotum est
aliquid reale: sed nihil reale verificari potest de ente rationis: expo.

Conceda ma-
iori, distinguo minorem: non manifestat realiter ut quod, concedo minorem: ut quod
subdistinguo: effectiue concedo minorem: obiectiue nego minorem. ad praedicationem
distinguo minorem: realiter manifestare effectiue concedo maiorem: obiectiue
subdistinguo ut quod concedo maiorem: ut quod nego minorem. et conceda minori, ne-
go consequentiam. Nō dū igitur scienti alio imponat, praedicata scilicet quae igno-
tum manifestant, et secundas intentiones illa disponens ut ignota manifestet:
praedicata autem illa manifestant ut quod, secundas autem intentiones ut quod, et
posteriori dispositioni ad manifestandum.

Paret hoc in animali rationali, quod quid
cuentiam hominis manifestat se habentibus ut quod secundis intentionibus generis
et differentis, quatenus relata praedicata essentiam hominis non manifestarent
nisi in motu generis, et differentis disponerentur. Cum enim regulis definitionis
praecipiant deesse illam conuentionem generis, et differentis, nullaque rei, exprime-
ri praeter formalem generis nec differentis, sed uice fundamentalem necesse
est quod in modo generis et differentis disponatur per secundam intentionem et re-
sentiam rei explicat conformiter ad praescripta regulary.

Hec ut praedictis conuenit
intentiones euentiam hominis realiter ut quod manifestent requiritur quod de illis
aliquid reale significetur, seu quod sint entia realia, sed sufficit quod in uoce cognor-
entia, ut ex eorum cognitione ducatur realiter intellectui in cognitionem rei praedi-
cata ut quod manifestata. Et paret in uocibus, quae significatione est aliquid ratio-
nis, et tamen realiter manifestant intellectui conceptu in rebus, et per praescripta
uocis significatur. Similiter serui in quibus dicitur realiter rex ut per relationem
rationis ad dominum.

Quo pacto fundata ad idem sapiet videatur solutio sic illam con-
ferimus in definitione entis rationis, in qua praedicata essentialia entis rationis
huius essentia realiter manifestatur: et tamen praedicata essentialia entis ratio-
nis entis rationis non, alio modo eon illo minime conuextentia: ergo quam optime
compositum quod paret rationis aliquid realiter intellectui manifestetur. Denique
aue rationis de propria ut uocis ueritatē ad praedicta, fignones, quae quidem intellectui
intendant illis plura manifestant, ino solentatem allicient ut, si ipsa spei extra
testatur. quid ergo nisi quod, ut rationis aliquid intellectui realiter manifestet.

Augustinus denique: satisficentiale est ens reale: ergo et in obiecto con. pro
uocis consequentia: id obiectum est reus, quia actus intellectui per se significat eam.

actu dicitur ante modum et formam dicitur proxima demonstrationem per se
 posse logicam habituales precedens, ab intellectuali virtute in mediate
 procedit.

Dicitur primo: intellectus propria virtute et independenter a logica potest esse
 causa proxima actus logici formaliter scientificum: ergo etiam efficere potest sine lo-
 gica proxima actum philosophicum, qui sit formaliter scientificus: sed per actum scienti-
 ficum philosophicum adquiretur philosophia: ergo hoc valet adquirendum independenter a
 logica. — per se modo antecedenti, dicitur in quo consequens: sine logica habituali con-
 cede: actuali, nego consequentiam. Et concedere minoribus: improprie ergo etiam
 illary est illa.

Et igitur clara disparitas, quia primus a actu logicali formaliter scientificum
 cogitit ex parte intellectus dicitur actualem de regulis et principiis quibus similibus actus confor-
 matus. unde nihil mixtum quod scientificum sit cum poleat forma, et dispositione logicali
 tui vero philosophicus independenter a logica saltem actuali simili casus dispositione id est
 obnoxius est falsitati hęc enim illi accedere potest ex de formitate cum aliqua logica pro-
 ceptis. ergo fit, quod licet intellectus independenter a logica habituali potest efficere
 quomlibet actum scientificum, minime tamen independenter a actuali illum accendi-
 ter disponente et similibus proximus fiat causa. hinc infero primum antecedens grati per-
 mity interminis implicare dicitur ab actu formaliter scientificum logicam actualem
 excludat.

Dicitur secundo: logica habitualis precedit omnem demonstrationem in materia
 aliam scientiam et formam: ergo hęc exis ad illam scientiam comparanda necessaria,
 non vero actualis uti a nobis defensata. prout antecedens logica habitualis adqui-
 ritur per demonstrationem et excitationem ex parte materiae demonstrationis et
 nary hanc potestate. omni si igitur inveniuntur principia certis, et similibus general-
 scientiam: valis est demonstratio: ergo: sed hęc ex parte demonstrationis precedit quante-
 bet aliam cum sit materia omni demonstrationis: ergo hęc etiam precedit logica
 habitualis per se illam adquirenda.

Dicitur et probabiliter potest per demonstrationem et
 laram non adquirendam logicam habituales: quia nullus habitus valet per unum cum actu
 comparari: unde licet precedat omnem demonstrationem in materia aliam scientiam
 nary et formam, ad hęc non requiritur logica habitualis demonstrationis aliam scientiam
 nary precedere nec esse ad illam simpliciter necessariam.

Sed alia via occurrit libet
 negando antecedens. ad prout rationem nego maiorem; obnoxius enim valet logica ad-
 quiri per demonstrationem factam in materia cuiuslibet scientiam et nary si
 mixta demonstrationis ex parte forme reprobata in principia logica, et nary
 gicis conformata cum omnibus causis, et principis eius reprobata dispositionem
 taxantibus. per similes autem cognitionem argui valet intellectus, non nisi cum de fa-

ma, et metodo in alijs demonstrationibus servanda ut recte, et sine errore disponar-
tax, quod sufficit ut praedicta demonstratio sit inveniata, et ex parte, nec ex altera, quae in
repleta aponitur.

Cogitatio rati inferens intellectum elicitam potest esse primam demon-
strationem in materia cuiusvis scientiae, illamque se habere in principio proximitate il-
lius scientiae quodammodo, et in principiis logicalibus quae ad formam, quae resolu-
tione exacta demonstratio illa exiit conformi necesse, proximoque, peculiariter
suo praedictae scientiae, sed etiam logicalibus praecipuis in quo servat ad quae per
fectio est infallibilis veritas demonstrationis ad adquisitionem scientiae et inveni-
aliter operata.

Cum autem conformitas haec cum principijs logicalibus, seu actualibus
resolutio demonstrationis ad illa, quae formaliter in eis logica actuali inveni-
tiam potest valere ab intellectu ut patet in prima actu scientifici logicali,
quomodo liber fuerit elicitus: ideo dicimus ad aliam scientiam comparan-
das solum requiri logicam actualem non tamen habitalem uti communiter
accidit ad ad praedictae scientiae.

Argumentis occurruntur sunt

Primum primo potest dari cognitio certa et evidens alicuius conclusionis inde-
pendenter a logica actuali, sed similis cognitio sufficit ad adquirendam sci-
entiam: ergo hoc valet ad quae sine actuali logica. Prout maior est: cog-
nitio penetrans veritatem conuegentem per penetrationem veritatis primitiua
non est certa et evidens: sed si similis cognitio exiit valet inde pendere a
logica actuali: ergo, prout minor est, potest aliqui dignoscere certo et
evidenter per rationem rationalem, ex eo quod homo sit rationalis et prout
sit homo: sed hoc firmius valet inde pendere a logica: ergo.

De ratione rationum
in corpore generationis est illa et aliam facty praecipuum est pro ad veriam opi-
nionem ad illud expono maiorem, ad praedicationem dei in quo maiorem:
et in cognitio certa et evidens materialiter, sed experimentally, si formaliter
concedo maiorem: formaliter sub dicto: si simul per se etiam et axioma
etiam primitiua, concedo maiorem: in autem, nego maiorem, quae distinctio re-
liguis applicari debet.

Ille igitur qui a veritate praedictae conclusionis, nulla mentione
facta regulacione, et vice habet, quod certitudinem materialiter
est, oportet dicam experimentalem non vero formalem, et scientificam: hae-
c enim necesse requirit quod elicitam demonstrationem a veritate conclusionis
ex primitiua debeat, sed etiam quod sciat quae ex primitiua inferantur, etiam
ex multis capitibus subesse falsitatem.

actu artificiali sunt in eadem linea, et hodie ad intellectum dicitur. Contra vero
actu supernaturali, qui in potentia actionis lineae quam intellectus egreditur ad sui produ-
tionem habet supernaturali, qui intellectus elevat, ut cum illis proportionantur.

Arguitur quare: doctrina nostra emittit talia logica utentem: ergo non est admittenda:
da: priora antecedentia: doctrina nostra sicut logica utentem priora in unum:
ergo priora antecedentia ideo ad actu artificiosum aliarum scientiarum in unum redi-
tus logica utentem, quia quilibet scientia valet efficere artificiosum ex hoc proprie quod re-
gulae logicae dignoscantur, sed ^{has} hanc ~~hanc~~ dignoscantur intellectus: ergo hinc efficere va-
let artificiosum in materia logicae regere, et sic logica utentem priora superflua erit.

Respondet, alias scientias non efficere artificiosum in propria materia ex hoc proprie
quod priora logicae regulae, sed quia ex proprio conceptu epigenetico procedunt actu
formaliter scientificos, quod natus fieri quoniam artificiosum producat. Et ulterius
quia qui dat formam dicit consequentiam ad formam illam patet ex dictis. Ergo ratio
infinita quod logica sub nomine utentis efficere debet actu proprio non etiam
logicae, sed per ratio, ac in alijs scientijs.

Arguitur ultimo ex Dictione alio superius alie-
to ubi hoc addit: unde oportet quod quaedam partes logicae habeant doctrinam et unum
ut dialecticam tentativa, quaedam autem non doctrinam et non unum sicut demonstrati-
va: utrum namque est verum dicitur quod modo ad invicem sententia ad concludendum
aliquod probabiliter in singulis scientijs: similiter dicitur de sophistica:
ergo saltem ad verum probabiliter et sophisticos aliarum scientiarum concurrunt logica
effective.

Concedo consequentiam, si loquatur de aliquibus syllogismis et proman-
tis in materia aliarum scientiarum, ad quos logica necesse concurrit regulae pro-
prio, sed etiam aliquod logicum principium conferent in quibus syllogismus fundetur.
quo in essentia iucunda fatentur logicam effective concurrere. quia hoc obstat
sectioni nostrae, quae de illis procedit syllogismis, qui fiunt in materia aliarum sci-
entiarum et in eorum principijs in materia fundentur. Et dicta de logicis provinciali-
bus satis.

Tractatus secundus de ^{conclusionibus} proximalibus logicis.

Quia praeter rationem univalem et hanc sententiam, ut nuper epigramata de ente
rationis logicae plenius calcantur locum hic communiter obtinuit et si ad verba
philosophicam aliam potius quam ad logicam spectet. Sicut tamen qui modo hanc de
sententiam praeter de ente rationis experientia, essentia, causa, et ordine operantur in
metaphysica discutiant. Sed variatio haec nullius momenti minime officit, ut con-

recedendum quod plus apud p. a. in valuit despiciamus. Sit ergo.

Questio prima an dentur entia rationis, tum fundata, tum sine fundamento.

Non nulla permitto, et sententias refero.

SI.

Triplex est ens rationis accipi consuetum effective, subjective, et objective. Ens rationis effective dicitur quod quid est efficax ab intellectu. Unde actus intellectus entia rationis in hoc sensu dicuntur. Ens autem rationis subjective illud est quod subiectatur, et recipitur in intellectu ut habitus intellectuales, et species intelligibiles. Ens denique rationis objective appellatur quod habet esse in intellectu per modum objecti cogniti.

Dupliciter accideret alia enim sunt que preter esse quod habet in intellectu aliud etiam sive ipsum aliter extra intellectum habent, ut homo, lapis, &c. hęc autem improprie entia rationis dicuntur appellari. Rēta tandem sunt, que nullatenus esse habent preter se in intellectu ut boni alatus, Centaureus, &c. de his questio præcedens. In qua prima sententia absolute negat entia rationis, sic Valerius Maximus Picus in quibusdā articulis illiusdem Causæ, et Eminentiissimi Spondani quibusdam, et alia familiaris nostrę in manuscriptis subseribit. Secunda entia rationis coniectura præcipue cui ex dictis subseribere videtur.

Assertio nostra § II

Dantur entia rationis que rationem tantum habent esse in intellectu fingente sic dicens Averroës in capite tertio protologię hęc verba: multa non congrue cogitamus non esse que scimus esse, et multa esse que non esse scimus; non ex affirmando, sed fingente ita esse cogitamus. Consonat ut solet Doctor Angelicus operisculo quadragesimo secundo ubi hęc habet: sunt efficacia entia rationis quando intellectus nititur apprehendere quod non est ens, ac si esset ens. Nichil in contrariis assertionibus nostrę ex cogitanti videri quod predictas auctoritates non adverteat.

Suadent ergo ratione, ens rationis est quod tantum habet esse in intellectu fingente, sed plura dantur que tantum habent esse in intellectu fingente: ergo, maior est entia rationis definitio ut dixi dicens non ex parte. prædico minorem plura que ex parte requirunt ab intellectu cogitanti: sed hęc tantum habent esse in intellectu fingente ut constat ex terminis: ergo, prædico maiorem: intellectus multoties concipit contrarię hominizatione

nalem aliterq. dicitur qd. sed hęc eximie negantur: expo.

Exiget: quod quid intellectus cognoscit esse ens reale, rationis: sed plus cognoscit in quibus non est ens realia: q. maior est eisdem quia quod nullatenus est ens negativum ab intellectu cognosci, cognoscit illas enim in parte sive proprietate caritatis. pro minoram intellectus cognoscit, in parte sive proprietate caritatis, privationes et negationes: sed hęc non sunt ens realia, imo nec ens realia caritatis: expo.

Respondet: quod dum intellectu cognoscit in co-cetoy. sive unice attingit ex parte objecti naturam ipsi et co-cetoy, et unice quomodo natura est ens reale. similiter dum privationes et negationes concipit admodum formę positivę solum attingit ex parte objecti ipsum reale quale esse privationis, et negationis, et formam positivam, in quo nulli involvitur ens rationis: ex dicto ergo habet existentia minima sua et ex.

Sed contra et primo: cum dum intellectu in co-cetoy cognoscit concipit ex parte objecti etiam quandq. naturam conflata, sive constitutam ex natura ipsi et co-cetoy, quod facta negat quia naturam illas identificatas cognoscit: sed cognoscere identificatas naturas ad invicem repugnantes in quibus rationis, cum talis identitas a parte ipsi repugnat: ergo ex parte objecti concipit intellectus ens rationis.

Secundo et explicatur: dum in co-cetoy cognoscit concipit naturam unigenitaturę co-cetoy, et co-cetoy: sed tunc efficitur ens rationis: expo. maior constat et enim similes naturę concipiontur ut constituciones in co-cetoy, quod a parte repugnat, quia unice concipiontur. pro minoram dum concipiontur unice naturę realia ininvibiles, efficitur ens rationis: sed deonaturę ipsi et co-cetoy unice concipiontur cognoscuntur unice naturę realia ininvibiles, cum similes naturę negantur realia unice: expo. maior patet quia tunc totus concipitur aliquid, quod realia existere negat. minor et consequentia co-cetoy videntur.

Tertio dicitur concipitur tamquam forma in oculo existens concipitur aliquid quod tantę habet esse objectivę in intellectu: ergo tunc efficitur ens rationis: primo accedens: dum concipitur quod nec existit negativitate potest aliquid concipitur quod tantę habet esse objectivę in intellectu: sed dum concipitur, cecitas tamquam forma in oculo existens concipitur aliquid quod nec existit nec existere potest, ut cecitas negat existere in oculo tamquam forma. Ergo. — Existens ens rationis cum fundamento fute contrabitur et dicitur.

objectiones solvuntur. §. III.

Primo: primo negat assignari causa ens rationis producta ergo nec existere ens rationis.

antecedens recedens, si aliqua assignetur eius maxima intellectiva: sed hic non: ergo, pro-
bat minor: causa realiter causarum negata enerationis produci: sed intellectiva est cau-
sa realiter causarum: ergo, probatur maior: causa quae realiter causas negat ef-
fectus realiter non causat: effectus enim proportionari debet esse causa: sed ens
rationis non effectus realiter: ergo. — Ad argumentum nego antecedens. Ad probationem
nego minorem ad huius probationem, nego maiorem et etiam ultimam maiorem negatam
eius implicitam probationem distingo: quod si per proportionari cum causa recen-
dy quod formaliter est causa ab effectu ut cavetur, concedo: aliter nego. Et con-
cedo nego consequentiam.

Cum ergo ens rationis unice habeat esse intelligibile solum
exigit ex parte causae quod sit intellectiva, cum illa per se proportionaria, rea-
liter prae determinati se habentes, effectus enim non exigit similitudinem cum
causa secundum totum quod hic imponat, sed unice secundum formalitatem illam sub qua
causa formaliter accipitur effectus. Patet in homine qui licet per causam infinitam
generali sit Deus producatum, in infinitudine tamen a Deo assimilari non debet,
semel in eadem forma causatur, quae licet producatum ab agente positivo causis
se forma subsequente entis positiva non est, nec cum agente positivo quae talis pro-
portionalia.

Replicabit ens rationis intelligibile non est: ergo nec quae intelligibile pro-
portionalia cum intellectu antecedenti probatur: esse intelligibile praecedit intelle-
ctus cognoscens: sed ens rationis non praecedit intellectus cognoscens cum sit effec-
tus subsequens ad cognitionem: ergo. — Distinguo antecedens: intelligibile non est ex
ante concedo: signatur, nego antecedens. ad probationem, concedo maiorem, distingo mino-
rem: ens rationis signatur simpliciter, nego minorem: ex excipit exceptionem, est causa minorum
et sub eadem distinctione nego implicitam probationem et consequentiam.

Sicut ens
rationis non habeat esse actuale et ex excipit antecedens ad cognitionem haberi
non esse signatur et possibile consequens signatur cognoscibilitatem continen-
tem in non repugnancia, seu in habitudine ad terminandum operationem actuali cog-
nitionem. Et enim quodvis entis rationis positiva sub existentia tantum
vixit cognitionem, minimam tamen aequam sub existentia ponatur, quia in hoc
statu habet possibilitatem ad terminandum cognitionem in qua eius cognoscibilitatem
continuit, sicut producibilitas creaturarum in habitudine ad terminandum actionem illa-
rum productionem.

Augur se eadem propositiones cum non sunt simul verae, negatio entis ratio-
nis est ens rationis: negatio entis rationis est ens rationis: sed est simul verae si daretur ens
rationis: ergo. Maior causa videtur, et minor probatur: impeditur propositio prima est
vera sicut hic: negatio hominis non est homo: aliunde secunda vera daretur sicut quod
ens rationis existat, quia tunc casus omnis negatio est posterior habens esse in intellectu.

est et cui rationis, ut constat ex ratione proxima accipit

Ita rationis accipit

facit negationem fundamentalem nempe *formaliter*. Si enim *formaliter* dicitur accipitur pro *caentia*, sive non est *formis*; *formaliter* vero quatenus est ab intellectu concepta ad modum entis, quatenus est *entis* rationis, quatenus positi dicitur *propositio* vera est *indivisa* sensu nam prima vera est *negatio* *fundamentaliter* accipitur; *formaliter* si enim *formaliter*. Contra accidit in secunda, quia *falsa* est in *essenti* *fundamentali*; *vera* autem in *formali*.

Replicabitur: negatio non est id quod negat: sed negatio

entis rationis *formaliter* sumpta negat *entis* rationis: alio de non est huius *negatio* *formaliter* sumpta non est *entis* rationis *ex* *proxima* *propositio* *vera* est *indivisa* *formali*. — Contra maiori, nego *mixtam*, quia *negatio* *entis* *rationis* *solum* *entis* *rationis* *negat* *in* *essenti* *fundamentali*; *secus* *vero* *formaliter* *accipitur* *pro* *positio* *sic* *enim* *concepitur* *cum* *alio* *est* *ab* *eo* *quod* *habet*: *sed* *tantum* *negat* *entis* *rationis* *secundum* *quod* *negatio* *est*: *nihil* *ex* *mixtum* *quod* *aliter* *concepta* *illud* *non* *negat*.

Invites: *ex* *negatio* *entis* *rationis* *formaliter* *sumpta* *est* *entis* *rationis*: *ex* *negatio* *hominis* *formaliter* *sumpta* *est* *homo*: *hoc* *autem* *repugnat*: *ex* *eo* *de* *est* *homo* *pro* *positio* *ideo* *enim* *negatio* *entis* *rationis* *formaliter* *sumpta* *est* *entis* *rationis* *quae* *pro* *positio* *concepitur* *ad* *modum* *entis*, *negatio* *autem* *hominis* *formaliter* *sumpta*, *sive* *concepta*, *non* *est* *homo*, *sed* *solum* *concepta* *acti* *entis*.

Exis inquit *distinguatur* *ex* *negatio*

entis *rationis* *saltem* *fundamentaliter* *sumpta* *non* *est* *entis* *rationis*: *ex* *est* *entis* *reale*; *cum* *non* *est* *signabile* *modum* — *contra* *prima*, *nega* *secundum* *consequenter*; *enim* *negatio* *entis* *rationis* *cum* *esse* *nihil* *est* *neque* *est* *entis* *reale*; *et* *rationis* *habet* *negationem*: *sed* *homo* *est* *negatio* *entis* *rationis*, *cum* *non* *est* *entis* *fig* *ty*: *ex* *homo* *neque* *est* *entis* *reale*, *h* *rationis* — *distinguatur* *sub* *sumptam* *est* *negatio* *entis* *rationis* *illam* *conat*: *formaliter* *nego*. *Si* *quidem* *homo* *non* *constituitur* *formaliter* *per* *negationem* *entis* *rationis*, *sed* *huc* *requiritur* *ad* *esse* *hominis*, *quid* *ex* *quod* *fundamentaliter* *sumpta* *est* *entis* *reale* *in* *entis* *rationis* *est* *pro* *positio* *nihil*?

Itaque ratio: *nullum* *datur* *fundamentum*, *ut* *res* *aliter* *ac* *est* *cognoscatur*: *si* *nae* *datur* *ex* *rationis* *cum* *fundamentum*, *pro* *positio* *accidit* *entis* *fundamentum* *ut* *res* *cognoscatur* *aliter* *ac* *est* *in* *esse* *fundamentum* *ut* *res* *non* *cognoscatur*: *sed* *nullum* *datur* *fundamentum* *ut* *res* *cognoscatur*: *ergo* *pro* *positio* *maiori* *fundamentum* *ut* *res* *cognoscatur* *aliter* *ac* *est* *in* *esse* *fundamentum* *ut* *cognoscatur* *et* *alio* *est* *ab* *eo* *quod* *habet*: *sed* *hoc* *est* *fundamentum* *ut* *non* *cognoscatur*; *et* *res* *cognoscatur* *alio* *est* *ab* *eo* *quod* *habet* *si* *proxime* *ignoscatur* *ut* *videtur* *in* *ditto* *h. g.* *cognoscatur* *cum* *vel* *est*: *ergo*.

Hæc ergo antecedens ad privationem nego maiorem ad huius privationem distinguitur
-torem: ab eo quod habet formaliter, concedo: virtualiter, fundam. virtualiter nego maiorem
-distinguitur minoris nego consequentiam = præcipua est solutio in animali & rationali
-prie. Quis enim dicit quod animal cognoscit per abstractionem cognitionem sit animal
-prie ignorat? Et tamen potest sic cognoscere aliter ac sit in se; attingit enim ubi
-tinetur est separatum a rationali, in se tamen est identitatis cum illo. hoc autem ob
-aliam rationem nisi quia intellectui sufficiens præstat fundamentum ut sic illud cog-
-noscat.

Species igitur rei aliqua tribuit fundamentum ut aliter ac sit cognoscatur,
-sicut non aliter desci ab intellectu cognosci, quia in hoc cogitatio realis prædictam
-ignoscitur ab intellectu; hic enim non tribuit rei aliquid esse ei repugnans sed omnia
-illud quod ex proprio ex proprio conceptu, hoc autem requiritur ut cum rei cognoscibi-
-litate proportionata uti scilicet ad cuiuslibet objecti perfectionem cognitionem, qua
-proprie cum animal in corpore dicitur ut potest virtualiter distingui a rationali tribu-
-at intellectui fundamentum ut illud sine rationali concepiat, nullum enim in con-
-ventionem sic illud præcipit.

Similiter oritur in privationibus & negationibus, quæ cum
-nullam entitatem esse habeant & aliunde præcipi non possunt nisi sub ratione
-entis sufficienti: immo necesse præstat fundamentum ut in illis aliqualem fin-
-gat entitatem viciniam cuius virtuti cognoscitur objectantur. præcipitque communiter
-ancillæ dicit in Deo relationem rationis ad creaturam: quia ut illorum causa tri-
-bitur intellectui fundamentum ut in Deo hordinem aliquem ad illa præcipiat, quia
-ex hoc sequitur quod Deus cum tali hordine cognoscitur sit Deo ^{non} ignoratur, ^{non} cognoscitur.
-cognoscitur. De quo autem nullum præstat fundamentum ut ex creatione ipsi repug-
-nant cognoscatur: non ergo tenet exemplum.

Arguitur quarto: requiritur rationis cog-
-nosci: ergo nec contrariæ præstat antecedens: ens rationis requirit speciem immittere ut cognos-
-catur: ergo nec cognosci præstat antecedens: omnis species ab objecto immittit exanti præ-
-sensu; nihil enim est in intellectu quod prius non fuerit in sensu: sed species entis
-rationis: requirit per se ens transire ex materialis non sit: ergo = Si ergo antecedens
-ad privationem, concesso antecedenti, distingua consequens: nec cognosci per speciem pro-
-prieam, concedo: per speciem entis realis nego consequentiam, ad privationem, con-
-cesso maiori, nego minorem et consequentiam.

Ex eo solutio dicitur, quod cum ens
-rationis ad similitudinem entis realis cognoscatur per huius entis speciem præcipit de-
-bet. nec in contrariis est contrariis opposita licet enim ens reale ut realiter ipsi oppona-
-tur convenit tamen ex analogia sub ratione communi entis, quod sufficit
-ut species entis realis simul ens rationis representet; cum similibus species ut pote
-materialis prius sit in sensu quam in intellectu nihil sequitur contra relecti prologium.

Replicabis: neguis ab eodem specifico principio provenire duplex actus specie edivi-
ser: sed cognitio entis realis specie difert a cognitione entis rationis cum diversio ob-
jecti attingat: ergo neque sunt similes cognitiones ab eadem specie provenire: ergo
species entis realis neque respicitur ad ens rationis. — Distinguo maiorem: ab eo-
dem principio univoco concedo: analogo, nego maiorem. et concedo minori, in
sensu distinctionis nego consequentiam

Species ergo entis realis cum perfectione sit quo-
libet ens rationis necesse continet in sua virtute expressivitate ens reale quos primario re-
presentat, sed etiam ens rationis quod respicitur secundario, quia propter analogiam est
et diversio rationis, quod sufficit ut influere valeat in duplicem illam cognitionem spe-
cificam diversam: et ininde ratione cuiuslibet rei analogo superius, et in inchoatione
est a sepe indivision effectiva. ut videtur in Deo. Leonem hominem, et formam propter
certe.

Inquis in quo consistat formaliter ens rationis? dicendum ens rationis formaliter
consistere in hoc quod habeat esse pure objective existens in intellectu suadetur: ens
rationis formaliter consistit in eo per quod in materia difert ab ens reali: sed differt ex
hoc quod habeat esse pure objective in intellectu: ergo. Propter unionem: ens rationis, di-
fert ab ens reali per illud unde ei immediate opponitur: sed opponitur per habere esse in
intellectu pure objective: cum ens reale habeat esse independentem ab illa: ergo.

Confir-
matur: ens communiter accepto, nam formaliter in abstractione ad existendum: sed ens reale in
abstractione ad existendum realiter extra intellectum. ergo ens rationis in abstractione ad existen-
dum in intellectu pure. Nunc sic sed pure in intellectu existere est habere esse objective in il-
lo: ergo. — Sed objicitur pro opinione auctente ens rationis formaliter consistere in agra-
to et per se habentibus realibus per falsam cognitionem veritatis: homo cognitus ut equus
formaliter ens rationis: sed hoc ens rationis solent dici natura hominis et equi unum
per falsam cognitionem: ergo.

Dic simile ens rationis: solent casualiter et effectivum con-
sistere in cognitione per dicta natura: falso quod unum formaliter et in se in re
in unionem veritatis naturae similis cognitionem exstante aliunde cum per se cogni-
tio sicut et natura hominis, et equi reale sicut nihil ficti oppositum ens rationis reale
unde conflatur illud esse ad equum reale. Existens in reum natura quod per pugnat et
conceptu et quod est ens ficti.

Sed dicitur opinio composita quod partes aliquid totum consti-
tuunt sicut in corruptibiles, et quod totum ex illis exultant corruptibile ut: ergo etiam si
quod partes per se et aggregata componentis sunt reales illud autem ens rationis compositum
ita infertur, et antecedens claret in homine qui corruptibile est licet alioquin et materia
et forma in corruptibilibus componatur. — Dicendum unionem copulativam materialem et fa-

man. et extrinsecam et coexistibilem esse quod iudicium in homo coexistibilem dicitur ratione illius
formam duplici unio inclinat in amaritia et forma. In coexistibilem non exp. et illa
dic ab illis ratione quod ad coexistibilem unio et distingui et pro ut sic coexistibilem esse.

Questio secunda utrum extinsecam denomi- natio reale sit, I, rationis.

Aligua prohibentur, et numerantur sententijs.

¶ I.

Denominatio idem a quibus grammaticis solent ac nominis impositio, hactenus aceptione pro-
terminata de illa loquimur quatenus ab aliqua forma procedit subjecti, cui communi-
tate denominantur. Et est in duplici differentia alia intrinseca, quae procedit a forma intj-
sece recepta in subjecto, ut denominatio albi ab albedine, et cognoscens a cognitione sola
vero extrinseca, quae a forma extrinseca terminata ad objectum, quod denominat determinat
ut accidit in petro qui virtus, seu cognitio a cognitione, seu visione denominatur.

¶ Utitur

ad extrinsecam, aliter esse formas absolutas, relativas alias. Absolutae solum denominant subjectum,
in quo intrinsece reperitur, ut albedo patientem. Relativae autem ne dum denominatione
subjecti, cui intrinsece inhaerent, dicitur in quo reperitur, sed etiam objectum, ad quod extrin-
sece tendunt. Patet in cognitione, et visione, quae nec dum denominatione potentiam, cui intrin-
sece inhaerent videntem, seu cognoscentem, sed etiam vim, seu cognitionem objecti illud ad
quod extrinsece terminantur. In primo sensu dicuntur denominationes intrinsecae in
reoribus autem extrinsecas nuncupantur. Et de his praevens dubium procedit.

¶ In quo per

ma sententia tenent omnes extrinsecas denominationes esse formaliter ens ratio-
nis, sicut Rubi et alij. Secunda propugnatur solum extrinsecam denominationem cog-
niti formaliter esse ens rationis hanc defendit Majores Soto Ona, et Durandus.
Tertia denique censet omnes extrinsecas denominationes, a quacumque forma procedunt
esse formaliter ens reale. pro hac stat Socrates Comarumimus Agrippa, quae etiam dicitur
manum esse a quibus Bonitatis, et sicut in pluribus pro contraria sententia referantur. No-
tis placet sive Ientica sive sive Bonitica de qua parum aut nihil curamus, de modo cap-
tui nonne a quibus procedunt. Unde sit

Assertio unica III

Denominatio extrinseca a quacumque reali forma procedens est formaliter quod reale
tamen suadet a ratio. per se esse cognitum per se est denominatio extrinseca: sed per se
quod reale: ergo. pro nominibus: per se esse cognitum per se est cognitionem, et est minus

idem dicitur de virtute terminari ad per se, et per se cognitionem terminari: sed hoc est quod
 reale; cum per se vere et realiter terminet cognitionem, et hoc realiter terminatur ad per se
 exo. Propter: implicat me realiter formaliter cognoscere per se, quoniam per se dicitur terminari
 realiter et formaliter a me cognosci: sed primum accidit per ocula figure. exo. et exo.
 exo. minor constat cum consequentia, et maior suadetur implicat me realiter formaliter
 per se cognoscere et per se realiter et formaliter a me non cognosci, sola de figura
 per se vocem activam et passivam: sed idem est per se non cognosci ac esse cognosci, si illud
 nunc dicitur non infirmitatis grammaticae. q.

Secus: objecti esse virtutem nullum in
 sit esse rationis; hoc enim solum valet fieri a ratione: sed objecti esse virtutem
 est denominatio extrinseca: exo. minor est consequentia ligent, et maior etiam
 certa videtur; proxius quippe realiter a passivitate objecti non esse formaliter virtutem
 to, quoniam adit homo qui esse rationis confingit. Denique sicut cognitio denominat potentiam
 nam cognoscere quatenus exercitur ab illa sic denominat objecti cognitio quatenus circa illud
 exercetur: sed quia realiter exercitur potentia non denominat realiter cognoscens: exo.
 quia circa objecti realiter exercetur illud denominat realiter cognoscens: sed esse rea-
 liter cognitio est realiter denominatio: exo.

Sicent ad veritatem quod passivitas est proprietas
 nequeit denominari formaliter cognitum, l. virtus quoniam virtus et cognitio concipiuntur ut
 intrinsece inherentes passivitate enim effectus formalis formae est ipsa forma esse commu-
 nicata: cumque aliter de virtute et cognitione non sint realiter communicata passivitate in-
 de est illarum communicationem sicut et denominationem ex illa resultante esse
 quid rationis. Adversus propriam ad hoc quod virtus et cognitio concipiuntur ut intrin-
 sece communicata passivitate hanc solum denominari fundamentaliter cognitum

Sed solutio hanc rationem nos tam non infingit imo ex illa, et si passivitas
 virtus passivitas manifeste ignoratur. demonstratio impugnativa forma extrin-
 sece denominat rebus sufficit extrinseca communicata: sed hanc optinet inde
 fundatur a figure: exo. maior patet, quia virtus communicata formae,
 qualis forma. pro minoris figure ad hoc virtus ad veritatem virtutis formae
 extrinsecam communicationem: exo hanc habet inde esse extrinsecam.

Uterius forma intrinseca realiter formaliter denominat per intrinsecam commu-
 nicationem: exo forma extrinseca denominare debet per extrinsecam communi-
 cationem; alioquin in uno differtur. Denominatio extrinseca nequeit concipi cum
 esse illam, deservente sed intrinsece communicata deservente extrinsecam denotatio-
 nem: exo. pro minoris: intrinsece communicata est proprium et specificum des-
 minationis intrinsece: exo deservente extrinsecam.

Enodantur objectiones

Obiectio prima: patientem, v.g. exercitium dicitur formaliter exercitium visionis erga patientem: sed exercitium hoc non est reale: maior corruptio est contra patientem: exercitium reale aliqui subjecto debet intrinsece inherere: sed simile exercitium nulli subjecto intrinsece inheret: ergo, propter minorem: in patientem non inheret intrinsece: potentia visionis aliam vim determinat, sed nec patientem cum patiente nihil intrinsece a praedicto exercitio realiter accipiat: ergo.

Diuisio: maior: dicitur exercitium extrinsece concedo intrinsece non nego maiorem. Ad praedictam concessam maiorem, nego minorem ad ultimam praedictam nego maiorem cuius implicatam praedictam non distinguit: illam vim determinat sic capax est reali denominationis praemittit eius incapacitate supposita nego maiorem. Et concessam maiorem, nego consequentiam. Dico visionem esse formam subjecti simul et obiecti communem: diuisimode tamen: nam obiecto extrinsece subjecto autem, potentia intrinsece communicatur, quia hoc coligitur licet quod potentiam vim determinat. Primo quia denominatio viti uocis conuenit: extrinsece visionis minime uox potentia a quoque dicitur.

Secundo: quia denominatio cuiuslibet formae solum tribuitur iuxta exigentiam et capacitatem illam accipere: et ideo potentia uiva non sit capax denominationis viti: non enim est obiecti cuiuslibet: inde est visionem intrinsece in illa exceptam et non praedictam denominationem viti, sed potius uidentis. Contra: accidit in obiecto visionis, cui ut pote capax denominatio viti, non uidentis, sed viti denominat. Nec vim facit quod forma subjecti non denominat secundum omnem suam praedictionem et si accipiat in illo, ut patet in pede qui formam accipit rationaliter, aliter tamen incapacitatem minime denominatur dicitur.

Reply: patientem denominari uisum, nihil est aliud quam uisionem patientem in formam et patientem uisionem accipere, sed nec uisio realiter patientem in formam, nec patientem uisionem realiter accipit: ergo patientem esse uisum non est quid reale. minor conuenit et maior praedicta: patientem denominari uisum est illi accipere effectum formalem uisionis: sed hunc non accipit quatenus uisio patientem in formam, et patientem uisionem accipit: cum effectum formalem formae sit ipsa forma communem uisum uive acceptam. Distinguitur maior enim uisionem patientem in formam, et patientem uisionem accipere, intrinsece nego: extrinsece concedo maiorem et alijs applica dicitur.

Reply: dicitur est obiecti formae realiter uisionis, v.g. aliud inherens et aliter uisum aliud. patientem accipit intrinsece inherens quod quatenus uisionem accipit patientem uisionem realiter reseruat quod quidem subjectum uisionem intrinsece accipit

ab illa intentione informata. Subjectionem vero adhesionis solum requirit quod visio
illi adhaereat seu ad illud referatur. Ex qua adhaerentia et terminatio resultat conve-
ny ex trini ecy qualiter ex forma visionem nempe realiter existit esse subiecto infor-
matis, et subiecto ex trini esse realiter illam recipiente. Ad quod nullum exigitur ens
rationis ut ex terminis patet.

In ista exomnatio visio est accidens resp. ecy potestatis:
sed quia libet accidens in hys et subiecto quod accidens videtur afficit esse denominati
ex eo denominatio visio dicitur in hys etiam resp. ecy potestatis non realiter: ergo figuram
Conceda maiori, distinguo minorem: dicitur in hys etiam resp. ecy subiecti quod acci-
dens realiter afficit esse denominari in trini esse concedo minorem: ex trini esse et ter-
minative, nego minorem et consequentiam.

Ita dicitur in ista quia visio cum non
sit duplex sed tunc accidens tunc compositum in hys etiam: hys autem suffrag-
tor salutaris per hoc quod in hys etiam potestatis visio, in illa intentione recipitur. Nec
necessaria est, quod secundo omnium eorum conceptionem in hys etiam in trini esse, ut patet in
conceptu ad relationis, qui solum in hys etiam quatenus accidens est non vere quatenus
realiter conceptus accidens.

In quibus accidens: denominationis cognitio et delicti a creatura
non deo existit esse: sed si nullo denominationes reales non sunt, aliunde aliquid reale
Deo in tempore veniens contra eius infinitam immutabilitatem: ergo Conceda
maiori nego minorem, quam non extorquetur impliciter a priori: licet enim
maximam sit inconveniens quod Deum in trini esse materiam, nullam tamen est in
eo quod materia existit esse, hoc enim non est amittere propriam perfectionem,
et non accipere uti in se in mutabilitate sed tantum mutationem et variabile
talem creaturam terminare, quod sufficit de non cognito in cognito etc.

In quibus visio existit esse est quod tantum habet esse objective in intellectu: sed ho-
mo ut cognitus tantum habet esse objective in intellectu: ergo. pro ut minor in ho-
mo ut cognitus non habet esse in re, namque contra intellectum: ergo. Conceda maiori
nego minorem quod, homo ut cognitus terminat materialiter per se hominem
minime cognitionem de quo nullus dubitat esse ens reale: et, sumitur forma
Cura pro cognitione scilicet illam cognitionem determinante, que etiam realiter est
quia licet habeat esse intentionale non tamen per se objective sed subjective
in intellectu, per quod patet ad ultimum per probationem.

Dicitur quod non
est in se independens ab intellectu in existit esse, sed homo ut cognitus utique
est in se independens ab intellectu illo cognoscente: ergo. Distinguo ma-
iorem quod, quod est in se independens ab intellectu fingente: concedo. ab intellectu
absolute cognoscere nego maiorem. et distingo minorem nego consequentiam

Cognitio enim realis est licet solus cognitio ab intellectu, hinc autem est, quod dicitur
nam cognitio denominatur: unde dicitur mixta quod propter hoc non est homocentrica rationis,
sed est reale ratio, et propria. Et in hoc in specie expressa, quae unice etiam est in
independens ab intellectu.

Et autem nullum non movet eam eadem in nostram cog-
nitionem foris non est: cognitio potest cogitari in intrinseca objecto cognitio, et
hoc esse licet licet: ex parte non est est rationis: sed similis cognitio est dicitur
natio est in specie respectu objecti: ex parte = Dicitur tunc carum cognitionem non est de
nominatio neminem est necam; hinc enim saltem proprie ad per dicitur figuram.
Si tamen tibi placuerit illam objecto intrinsecam percipere eam denominabit
intrinsecam. de hac tamen tunc non tunc non procedit, est in hoc argumento dicitur
reale. Et cum patet est quendam sententiam, quia sic percipi valere ab imperio.

¶ Haec denique: ex hoc quod columna sit ad dextram alicuius dextra denominata,
intra autem quatenus ad sinistrae dicitur vel denominationi: in reale non veritas
aliquis saltem non est rationis. propter autem minor: denominatione, quae non prodest
a forma intrinseca, et tunc esse respectu communitate non sunt reale: sic acci-
dit in praedictis denominationibus est manus aqua colona dextra, et sinistra dano
minora nullo modo ei applicatur = Dicitur praedictam columnam dextra, et sinistra
per respectu propinquitate ad hanc, et illam manus; quia alicui absolute non pra-
manum non respiciat ut vicinior, sive propinquior, et tunc respicitur, et contra.

Quaestio 3. quoniam sit causa entis rationis effectiva. Manifestat titulus. si.

Quaestio duplicem causam ad quemlibet effectum concurrere philosophia docet
materiam videlicet, formalem, efficientem et finalem. Quae proprie est
entis rationis sui effectus ab intellectu, alia potentia, proinde dicitur, a. a. placere
productus neque est quatenus praedicta causa ad eius productionem concurrere.
Et primo ergo cuius causam materiam est illud in quo fingitur forma ra-
tionis, formalem autem ipsam formam a potentia figuram, et finalem directio-
nem intellectus est tunc cognitio ab ipso dividit, et solus procedit de causa efficien-
ti, circa quod dicitur opinantia, a. a. quorum placita in fecerit referam. tunc sit

OPINIO NOTXA SII

Solus intellectus est causa effectiva entis rationis. suadet enim rationis efficiere
est composita quod non est ad modum entis sed hoc solus est intellectus cui unice

convenit objecta cognoscere secundo tunc efficacia eius rationi: dum attingit
tunc non enim sub ratione entis; sed solum intellectui attingere valeat non en-
tia sub ratione entis: ergo pro ratione in rationem quod quid attingitur sub ratione
entis est objectum specificatum intellectui: sed solum intellectui valeat attingere eius
objectum specificatum: ergo.

Alia sententia, et eorum fundamenta refello.

III.

Latissime quidam ens rationis accipiunt, pro eo scilicet, quod ratio habet esse in se
aliqua potentia, sed in hac acceptance propria nomen clarum diminuta desero: nun-
cupationis sensus potentia; in actione occupatione gratia admissa eorum fundamenta
solvere conabor, qui alij potentia ab intellectu non entis rationis effectivam adocu-
tant.

Scotus pro tempore opinantur voluntatem esse rationis efficacia. probatur primo
quia voluntas habet ad aliter ad quod nequit realiter habere: ergo facti-
cat relationem rationis: sed hoc ens rationis est: ergo. Mater tractat dum pro-
batur. Deum habere ad creaturam; hanc enim imponi pro ultimo fine: sed Deus
nequit ad creaturam realiter habere: imo hoc autem axioma Catholicis abhorret-
cunt: ergo.

Secundo sepe voluntas tam attingit aliter ac est in se: ergo facti-
cat ens rationis: sepe voluntas malum attingit et bonum: ergo tam attingit aliter
ac est in se = Ad primum dico voluntatem non efficacia habere illum Deum ad creaturam,
sed facti ab intellectu supponere qui creaturam ut ultimam finem solvatur
proponit quod quidem in illa fecerit prologio nihil volitum quin percognit.
De quo patet ad recedendo voluntas enim nequit attingere malum ut bonum quin
proponit ab intellectu proponatur: nunquam ergo hoc voluntatem fingit sed sig-
tam ab intellectu supponit.

Replicabis intellectu nequit attingere malum ut bo-
num quod propositum objectum voluntatis: ergo non intellectu voluntas efficiens
rationis consistens in attingendo mali sub ratione boni = Concedo antecedente ne-
ga consequentiam etenim voluntas attingat malum ut bonum sufficit quod intel-
lectus fingat voluntatem in mala, illam attingendo sub ratione veri admodum quod dicitur
procedit hominem est: illum attingat sub ratione entis, simili enim fingitur pro-
supponit iam habet voluntas objectum quod sub ratione boni prosequatur.

Dicitur Augustinus,

XX

et Augustinus propositum reddi voluntatem ens rationis efficacia duce regenti rationis:
potentia illa efficacia ens rationis quod tam attingit aliter ac est in se: sic accidit sensui
exteriori ut patet in quibuslibet circumstantiis objectum dicitur tam attingente, similiter
in visu, qui colorem in hinc de coloribus, et caetera patet, ut veritas attingit, cum

men veri non sint: ergo.

Utrum contrarietate in bitis triangulari representantur objecta rationis, et de
sensu coloribus hominum, quoniam simile coloribus in objecto existant. Denique in bitis quae ut
fragra in aqua conspicitur et in tuncibus quae navigantibus moveri videntur, quod ra-
tionem sic realiter non existit sicut enim piscibus qui spicas, l. ubas pisces etiam aliquid
colorati sunt et reflexa ac in vray effert et realiter.

Utrum alij similibus occurrat ratio ad eni-
xationis et formandi non sufficientiam quomodo libet percipere aliter ac est in se, sed necesa-
ria requirit quod rei aliquid esse tribuatur, quod nec existat, nec ex se ponit in seum
natura. Quoniam ex objecto aliquid percipit cum alio esse ab eo quod habet non statim
enim rationis et formandi quomodo simile objecto habere ponit absolute esse illud quod
habetur hinc; aliter enim rationis non dixerunt, ab esse ponibili, sed uti ab illo
indistinctum percipere, quod quam fallerunt in quibus videtur.

Hinc ad arguendum
concessa maiori in sensu ut per se lateo repa minorem, quam in de va ex omni parte
suadent, quia enim febricitans non fingit induci amaritudinem, sed hoc realiter
est provenient ab humore vitioso, sive cholerae sicut in hanc rem palato, quoniam amariti-
tudine caugit sed dulcedine civi impedit perceptionem. ab illa de vinum in hinc
de patore et columbis attingere vixam similitudinem colorum, in quo quae illam con-
sistat (cuius de cetero proprium obtinet locum) unde non ex se figuratio aliqua, licet
aliquando intellectui praeferat fundamentum ut coloris, illos utriusque apprehendat, per quod
patet ad illud de volucibus et vitio triangulari.

Ad alia de motum reflexum etiam esse
xam similitudinem a colore navium casu provenient, similitex fractio vixit xera-
pater obtinere qualiteram medij acit videlicet et aqua unde ait magnus Reipurinus
quod si quis xam non frangit in aqua videtur circum inde a festiva integrari non
malum habere nuntius sed malum est iudex: sicut enim aliud est aer aliud aqua
vixit est volutex in aere, aliter in aqua resuratur. En ubi acerbis medis in vix po-
sito quod vix a sine xam fractu vixi representetur: exo similitex fractio ne quae
fici a potentia vixita sed illam in medio in vix posito supponit ex quo colligit quod
in hoc exempli in omni aliquid est rationis in vix dixeret potius dixeretur fieri
a bitis aqua et aere ut aliter quam sint in vix representantibus, quam a visu illa
ut vix representantur a impente. Similiter sequitur specula etiam per dicta entia ratio-
nis et a maiore posse, in illis enim representantur potius per dicta coloris, ex hoc quod
per dicta specula, ut si vix coloribus opponatur quod in vix quod coloris vixit et hinc
in specula.

Dicitur: potentia vixita multoties attingit rationem commensuram coloris singu-
lari non avara: exo per se videtur unum ab alio esse percipit xam aliter ac est in se.
Consequenter in inferitur et antecedens patet, sepe enim objecto motum exempli

alioquin videretur eius determinationem colorum nondi-
cipiar: ex quo accipitur ratio communem colorum sine singulari. In primis igitur con-
cilio rationis excipere posse rationem communem colorum quia particularum attingat, ad
tamen non eformare eius rationis, quia non fingit exordium rationis intentionem
que: hinc enim solum habet esse intentionale et intelligibile ad quod vivit in potestate
materiali colorum et ^{etiam} intellectu per excipere negatur. Dicit tamen simili in essentia
vivit ex parte et in parte rationem determinationem colorum, ita tamen confuso ut nega-
at illam dicentem, quod insufficientem est ad precisionem hinc enim requiritur quod unum
ex extremis nullo modo percipiatur.

Quia etiam operantur imaginativam et rationis
eformare, ut autem eorum et nostras rationes calcatis notare oportet imaginativam
esse virtutem que formatam imaginem eorum eorum, que quidem non accipit
tantum objectum quoad essentialia ut facit imago ab intellectu formata, rediens quoad
accidentia et extrinseca in eadem que eorum scilicet sicut membra sunt ut fa-
cit pictura, sed de hoc paulatim contrabitur et dicitur.

Itaque vero lex hac ratio per
tam impetitionem abscondit perceptionem questionem prima de veritate articulo undecimo
in ratione: imaginatio hinc apprehendit ut plerimum eorum et non est quia accipit
hinc ut presentem cum sit abiens: et ideo dicit philosophus quod verum non est
dominus falsitatis sed phantasia. Et quibus sic colligit: ex phantasia, tunc imma-
ginativa fingit presentem realiter non existentem fingit enim presentem et abien-
tis: ex quo etiam rationis eformata.

Dicit imaginativam nullum esse rationis eformare licet
tam realiter abiens ut presentem concipiat, quia similis est esse actus non habet
illam presentiam habet tamen in potentia. unde in similitudine non accipit imma-
ginativa aliquid quod nec est nec esse potest ut requiritur ad esse rationis eforman-
dum, sed unice presentiam possibilem concipit ut actus existentem quod non est esse ra-
tionis eformate sed falso aliquid apprehendit.

Explicit in eodem angelico doctore
primam partem questionem duodecimum articulo nono ad secundum ubi dicitur: imaginati-
vum presentem per se percipit presentem et aliter eformat monitionem auream. modo sic:
sed nisi auream magis est magis esse potest: ex quo percipit aliquid quod non est esse
que esse potest: ex quo fit esse rationis dicitur enim imaginativam monitionem auream concipit
presentem nihil impossibile percipere, nullam enim repugnantiam involvit quod de-
ut producat monitionem in se et plerumque magis accipit ut presentem ab imaginati-
va.

Siquidem illa solum concipit accipit quodam, quod habet figuram monitionem
naturam auream, et monitionem naturam auream, non vero percipit identitatem de-
finitivam naturam cum similitudine sit entitatis et potest esse mare identitate requirit

ab illa percipi.

Dicit canis nocte a grediente humbram et in ea acris homo, talis animal oriente-
nacione latet similiter omni fugit ab homine lupina pelle contigto: expo canis imaginaria
tur humbram ut homo ^{non} et omni hominem ut lupum i.e. expo imaginaria est rationis et format
dicendy quod canis a grediente et latet in figura eam illam confute perfectam quia negat
dicere nate quid sub illa latet. Similiter omni pellem lupineam conspicit ob eius cum lu-
po in imitacione fugit ne forte latet sub illa. In quo nullum est rationis in modo dei ratio
enim non habet hanc rationem in figura hanc cum homine, huiusmodi ergo quod negat
rati ad est rationis in modo dei.

Quibusdam quedam pro entis ratione dilucidanda da hexitex resolutus.

Inquiret primo quatuorplex substatⁱⁱ dicendy in prima sua divisione duplex esse aliud dici
rix cum fundamento aliud autem in se ideo sed de hoc iam bonis in precedentibus conserans
rationis cum fundamento sub dividitur in negativy privativy et relativity. Sua deinde be-
nixa tota enim rationis fundata quod sunt fundamenta ad illa: scilicet unice concepty
et concepta est rationis privativy, relativity negativy, et ppa.

Pro terminorum: fundamentum ad ens
rationis est, et casus in entis alicuius, et ens aliquod positivy. si privy, et casus illa est
alicuius quod deo ante subjecto et tunc est ens rationis privativy, et est casus in
alicuius quod non deo ante et est negativy. Si vero fundamentum sit aliquod positi-
vum, et concipitur privy a parte rei et sic nullum est rationis formatum, et privy in
in ratione conceptus et tunc formatum est rationis relativity, cum privy et conceptus
ad invicem ordinentur et per modum superioris, et inferioris, et ut in eis ad invicem: expo.

Alii dicuntur ens rationis fundatay per decem dividi per decem. Sic patet in
sui, Obiecto et in figura. privy autem quia dicitur Angelus ad modum Iubenis concipitur effi-
citur ens rationis cum fundamento: sed simile est rationis non est relativity, cum non
dotur inter conceptus eiusdem entitatis ad invicem ordinantur, nec privativy aut
negativy. Angelus enim non est privatio aut negatio: expo.

In primis dicit nullum est
rationis et formati per cognitionem a ringentem angelum ad modum Iubenis, et tunc
dy Angelus sic cognoscitur non applicatentur illi entitatis Iubenis sed unice per huius
speciem differencia quatenus ex eo aliquo modo convenit in pulcritudine robore et ve-
locitate perfectam cum omnibus quibus a deo notitia Angelorum certum sit illis incorpo-
ratis esse.

Si vero aliquis Angelus ad modum Iubenis substantivay concipiat, sive identivay est

intertextum que apprehendat ens rationis proculdubio eformabitur hoc autem est nega-
tione quippe in angelo datur aperiens omnimoda negatio inventum et oppositum ei
natura invenit.

Inquiret secundo: num ens rationis per triplicem intellectus
operationem valeat eformari.

Affirmative respondet: etenim simplex apprehensio conceptus valeat quod non est acci esse que
1. ipsa ignoscit experientia multoties concipimus coexistentis admodum entis animalis
relati ad hominem in coactis, et alia huiusmodi. Insuper quod in se ipso non est per
tra multoties indicatam esse quod nec est neque esse potest, et denique plures de-
ducimus per dicitur rei convenire quod ipsi realiter recipitur: ergo.

Questio 4. utrum Deus sentia rationis cognos- cat et efficiat.

Recensentur Sententię.

SI.

Communis philosophorum usus patens communi alii ad sacram de electionem spectat hinc
et ceteris consensum illud plerumque in utilitatem et bono dicitur et tribu alicuius fore
valde periculis. Insuper ea dabimus que ad ista veranda de ens ratio-
nis dicta supra indicaverimus.

Prima sententia censet Deum nec ens rationis
eformare nec a nobis faciem cognoscere. sic illaxem Suarezianus, et Barquez. Se-
cunda censet Deum omnia ensa rationis cognoscere, nullum tamen efficere
sic communiter Thomę quibus adhaeret optimus Doctor, et alii, et alii, et alii
de monito, et alii. Tertia propugnat in Deo dari vim effectivam aliquorum
entis rationis respectu idealiter idealis, quia hinc dicitur procedere ex per-
fecta cognitione ita Caseranus, Maximus et Araxus cum alijs ex Thomisti-
ca scola.

Quarta denique propugnat Deum omnia ensa rationis efficere.
sic foveca Valentia et Eminentissimus noster Cardinalis de Aguirre, cui
verba auctoritatem in manu scripti subseribit, adue autem a a relati
aliquantulum disident alijs auctoribus Deum eformare ensa rationis non
ex per actum de sensu alicuiusdem per actum ab auctore. In sententia propugnan-
te mentem nostram sequentes auctoritates declarabunt.

ASSETTLO PRIMA. III.

Deus quolibet ens rationis perfecti me cognoscit. probatur effectivus. nulla
verbo subdistinguitur de omni intellectu: sed verum nomen ens rationis est quod

fifty. ego hoc diximus intellectu cognoscit. hinc sic sed negat cognoscere ens
rationis cuiusque fifty quod est rationis cognoscit. ego. Con. hinc materia.
Deus cognoscit et de quo nunc in hac aula disputamus. sed hinc purior
De ente rationis: ego. materia sine per intellecta divini intellectus negare non pos-
test. minorem cognoscit demonstrat et consequentia videtur legitima.

27
Hic: Deus perfectissime comprehendit cognitionem nostram. ens rationis
formationem. ego cognoscit ens rationis per ipsam formationem. per ipsam
sequebantur: namque Deus perfectissime comprehendit cognitionem nostram
ens rationis formationem quia illam cognoscit. per ipsam formationem ad
rationis sed negat cognoscit per ipsam formationem ad ens rationis. quia
ens ratio indigna causa ego. materia constat etiam comprehendit
ita cognitio cognoscit rem omnibus modis quibus videtur cognoscit. minor
et consequentia legitima.

Explicatio. requirit Deus cognoscere cognitionem
qua ens rationis. forma quia cognoscit. ma ens rationis formatione: sed
nunc cognoscit ma ens rationis formatione quia cognoscit ens rationis
a me formationem. ego. materia est terminus contrari. minor autem etiam ex-
ta videtur quia cognoscit ma ens rationis formatione videtur accog-
noscere ens rationis que a me. formationem; hoc enim videtur dicitur per ipsam
actionem. per ipsam. consequentia legitima in textu. hinc

Hinc validissime
de merito respondet P. Barquera ad comprehendit cognitionem nostram
entis rationis effectivam significat quod cognoscit. eius terminus primarius
entis videlicet reale, non in requirit quod dignoscit. ens rationis secundari-
ti tanquam terminus secundarius. Sed contra. Deus comprehendit
cognitionem nostram entis rationis effectivam illam cognoscit per dis-
tinctionem ab omni non ipsa: sed tunc per ipsam distinctionem ab omni
ipsa. ego illam cognoscit ut fontem. ego etiam in terminum ad
entis rationis.

Secundo cognitio comprehendit. xam cognoscit quod non cog-
noscibilis est. sed cognitio entis rationis effectiva necdum cognoscibilis
est per ipsam formationem primariam ad ens reale, sed in secundario termina-
ta ad ens rationis. sic enim nobis cognoscit. ego. materia est definitio
cognitionis comprehendit minor et consequentia constat. Denique
nunc Deus suam omnipotentiam comprehendit quia omnia possibile
cognoscit: sed hoc non terminus secundarius. Denique omnipotentia
qua cognitio comprehendit. na. dy terminus primarius, sed et secunda-
rio attingere debet.

Assertio secunda § III.

De generatione entia rationis sine principio Divino cognitionis formati. Ita
 de creatione hanc doctrinam Anglicam aperit quod capitulo secundo capite
 primo sic dicit: ens est objectum intellectus primum et omnibus scilicet possit
nisi secundo quod est ens actu et dicitur non omnia per se. Unde nec pos-
 son ens intelligere potest intellectus scilicet non ens nisi in modo ipso
 aliquo modo quod est intellectus apprehendere se ipsum ens rationis. utitur.

Ex quibus Aristotelis verbis vale dicitur non ex utraque ratione pro auctori-
 tate nostra quod est hanc formam proponere libet. Deus independenter
 ab intellectu creato perfectissime non entia cognoscit: sed nihil si-
 xi potest nisi secundo quod est ens: ergo Deus non entia cognoscit secun-
 dum quod sunt ens: modo sic: sed cognoscere non entia secundo quod est
 ens est formatum ens rationis: ergo. Suadet etiam subsumpti. ens rationis
 formatum dum cognoscit quod non est perinde ac si esset: sed cognos-
 cere non entia secundo quod est ens est cognoscere quod non est per in-
 de ac si esset: ergo.

Explicatur: sicut bonum est objectum solvitur, sic ens intel-
 lectus: sed voluntas nequit attingere objectum nullam habens unitatem: ergo nec intel-
 lectus quod nullam habet unitatem. Aliunde Divinus intellectus attingit non en-
 tia: ergo quia in illis aliqua entitas reperitur non reali: ergo forma per ipso-
 utitur quod nulla modo est ens non est objectum intellectus Divini: sed non en-
 tia sunt objectum intellectus Divini illa cognoscitur: ergo sunt ens aliquo modo:
 non reali est existens: ergo per objectum est rationis. Major suadet: quod
 nulla modo est ens non est cognoscibile: cognoscitur hanc enim est propriam
 unitatis: sed quod non est cognoscibile non est objectum Divini intellectus.

Deinde supponitur adverteatur creatio Deus independenter ab intellectu
 creato cognoscit omne verum: sed est omnino verum entia rationis ens
 quod distinctum ab ente reali: ergo hoc Deus independenter ab intellectu creato
 cognoscit. Hinc sic: sed nequit Deus hoc cognoscere quia entia rationis
 generationem formati: ergo. probo minorem: nequit Deus cognoscere entia ratio-
 nis ens quod distinctum ab ente reali, quoniam illa objective sunt in intellectu Divino:
 sed entia rationis formati a Deo quatenus objective sunt in intellectu Divi-
 no: ergo.

Confirmatur: Deus ex propria perfectione epigri cognoscere hanc cen-
 sy esse ens chimæriæ et repugant: sed per hanc cognitionem formati ens ratio-
 nis: ergo. major patet, quia similis cognitio est omnino vera, Deus autem

ex propria perfectione existit omnem veram cognitionem elicere pro modo innoxem: per illam cognitionem e format. Deus ens rationis perquam hinc cessus existit ob-
jective in intellectu Divino: sed per cognitionem qua cognoscit hinc cessus ex-
pugnare existit hic objective in intellectu Divino: alioquin Deus illius repugnans
tam non cognosceret: ergo.

Confirmatio secunda. Deus perfecte cognoscit hanc pro-
positionem: hinc cessus existere non potest: sed negat illam cognoscere quoniam
hinc cessus cognoscat, et si objective in eius intellectu: ergo. maior pars,
quia predicta propositio, et pote nullam involvere falsitatem negat a Deo non
cognosci: pro modo innoxem: negat Deus talem propositionem cognoscere quoniam
subjecti dignoscat: sed hinc cessus subjecti est predicti propositionis: ergo.

Hinc validissimo pendente occurrit pars. Illud affirmans. Quam cognoscat pri-
vationem ut nihil hinc cessus autem ut quid repugnans, in quo nullum involvitur
ens rationis, independens enim a qualibet fictione hinc cessus repugnat, et nihil
sunt probationes et negationes. Sed contra in predicta casu hinc cessus est terminus
divinam cognitionem: sed non ut nihil: ergo ut ens, pro modo innoxem terminare di-
vinam cognitionem est aliquid ex ipsa terminorum apprehensione: ergo.

Secundo simili
in eventu Deus tribuit hinc cessus privationibus et negationibus eius objecti sui intel-
lectus: ergo ens rationis e format, et enim contrat ex eius diffinitione tunc ens ra-
tionis e format a deo nec nullum ens reale habentis existentia eius objective. pro-
vo antecedens: simili in eventu Deus tribuit hinc cessus privationibus et negationibus
existere in intellectu Divino: sed ut ex existere potest in intellectu Divino per esse ob-
jectivi: ergo. Tertio cognoscibilitas est proprietatis entitatis: sed hinc cessus priva-
tionis et negationis non attingunt ad Deo nisi ut cognoscibilis: ergo nequeunt attingi
ut nihil nec ut repugnans. q

Quarto et admittitur totum quod continet solutio: negat
Deus cognoscere privationes et negationes ut nihil hinc cessus autem ut repugnans
quia hinc cessus existant objective in Divino intellectu: sed hoc prode ens ra-
tionis e format: nisi nullafictio intercedat: ergo. pro modo innoxem ens rationis
est quod habet esse pure objective in intellectu: sed sic accidit adde ista solu-
tionem: quod privationes et negationes libet ad Deo concipiuntur habeant esse pure
objective in Divino intellectu: in re enim nihil sunt: ergo.

Explicatur: comodo
quod aliquid existit est ens: sed hinc cessus privationis et negationis qualiter
quoniam a Deo concipiuntur ut esse existant in Divino intellectu ergo ut esse
existit ens rationis. Denique: ens rationis fit ab intellectu quatenus ab illo
concepitur quod nec existit, neque existere potest: sed a Deo concipiuntur ista

67

solutionem hinc accipit, negationes, & privationes, quae necesse sunt negare
epithetonem: ergo.

Aliter delectat rationi nostrae accedendo Deum conice
sicut et dicitur cognoscere chimera, privationes & negationes tamquam
ens potest scilicet quod est tribuatur cognitione nostra minime vero ab
intellectu Divino: hic ergo nullum efficit ens rationis. Sed contra: quia ut
habet ex dictis aduc intellectus creato recipiente Deum chimerae et priva-
tiones cognoscit: sed non potest quod ipsis intellectus nostris tribuatur: q.
maior constat, quia Deus praedicta cognoscit, per aequivo illa attingit et
distincta ab omni ente possibile esse intente, qui quidem ut potest verissime ex
ppia veritate Divinae cognitionis immediate procedit minor et consequentia
eius videntur.

Secundo quid quid Deus cognoscit habet esse obiectivum in Divino in-
tellectu: sed Deus cognoscit praeter entia rationis, quae et fieri possunt nunquam
rationis a creaturis, ut sunt illa quae continentur in possibilibus nun-
quam existentibus: ergo habent esse in intellectu Divino. Immo sic: sed en-
tia rationis quae nunquam fiunt a creaturis non habent esse in illis
intellectu: ergo aliqua saltem entia rationis sunt in intellectu Divino
& non in creato: ergo sunt immediate in illo.

Sexto Deus independenter
ab aliquo contingenti omnes privationes, negationes, chimerae, & simulque
entia rationis dignoscit: sed intellectus creatus est aliquid contingens
ut potest necesse non existens: ergo praedicta cognoscit independenter
ab illo. Propterea maiorem: Deus omnia relata cognoscit in hac proportio-
ne: omnia entia rationis, chimerae, & privationes, et negationes deingue-
rentur ab ente reali positivo: sed hae proportionis non dependet ab ali-
quo contingenti q. iii. necesse est exemplum veritatis: ergo.

Alia ratio.
ni nostrae respondent Deum cognoscere privationes, & negationes qua-
tenus per actus diversus remota forma opposita, unde tenebrae dignos-
cit quatenus aere non esse lucidum, et cecitatem quatenus a vi-
sui non esse in oculis, tunc enim cognoscit lucem contra positam
tenebris et visum ut opposita cecitati. Sed contra Deus cognoscens aere non
enclucidum mediantem saltem et de contrariis tenebrae attingit, sed nihil
attingit nisi sub ratione entis quod est obiectum intellectus: ergo.

Secundo etiam
nobis attingentia privationes & negationes per formas oppositas: & tam-
aduc iura ad versarios, entia rationis & formam, quia illa sub ratione entis
attingimus: ergo. Sexto nequeunt privationes, & negationes per se in-

las cognosci que non potest sine cognoscibili: sed cognoscibilis cognoscitur ad
ent: ergo neque non cognosci quin sint ens. Sed non sunt ens reale: ergo De
neque per dictum modum cognoscendi per rationem et negationem illis tribuitur
se objective in intellectu Divino: sed in se nullum esse habent: existunt pu
te objective in Divino intellectu, cum represententur per rationem per
Deum et formam.

Sua deinde auctio nostra specialiter de respectibus idea
libus ex Divo Thoma prima parte questionum quinta decima articulo secun
do ad textum: respectus quibus multiplicatur idem non casualiter
causatur: sed ab intellectu Divino comparante suam existentiam rebus: quo
quibus sic respectus quibus multiplicatur idem sunt respectus rationis:
sed casualiter a Deo ut patet ex Divo Thoma: ergo. major enim prius loco citato
solutione ad quartum artem quod tali respectus non sunt reales, sicut
illi quibus distinguuntur personae; sed sunt respectus intellecti a Deo.

Respondent. Diversarij simili respectus fundamantaliter sumpti a
Deo casualiter, secus autem si sumuntur formaliter quo intensu sunt entia
rationis = sed contra: quia respectus idealiter fundamentaliter sumpti sunt
ipsa essentia Divina ratio immutabilis a creaturis: sed hoc nequit a Deo
causari casualiter sic ut ens creatum, infirmum, et independens: ergo
similes respectus non fundamentaliter sumpti a Deo casualiter: sed formaliter

Secundo respectus idealiter fundamentaliter sumpti reales sunt sicut
et ipsa essentia: sed respectus a Deo causati non sunt reales et intellec
ti a Deo ut habetur ex Divo Thoma: ergo. = Tertio tales respectus cau
santur a Deo comparante existentiam Divinam creaturis: sed respectus
fundamentaliter sumpti non casualiter a Deo comparando, sed esse
niam non comparabilem ad creaturam cognoscibilem: ergo.

Quarto: Deus suam
existentiam cognoscit quantum cognoscibilis est: sed necdy cognoscibilis
est absolute, sed etiam ut immutabilis a creaturis: ergo sic illam cognos
cit. nunc sic: sed nequit essentia Divina cognosci ut immutabilis
a creaturis quin cognoscatur in ordine ad illam tanquam ad eius
considerationem quo respectus rationis formaliter concipitur. = Quin
to explicatur: intellectus cognoscens animal in ordine ad species,
quod realiter non respicit aliter rationi relativo non in animalibus: ergo.
Deus cognoscens suam existentiam in ordine ad creaturam ad quam rea
liter non ordinatur potest etiam in illa respectu rationis. Patet ergo
conim per relationem rationis ad aliquid comparatur ad quod nequit rea

liber comparari.

Adverse opinionis fundamenta sobuntur. SIII.

Itaque primo: repugnat Deus cognitio imperfecta libi cui cognitio entis rationis effectiva: ergo. proinde minorum cognitio entis rationis effectiva est cognitio rei aliter ac est in se: sed cognitio rei aliter ac est in se est imperfecta: ergo. maior est communiter accepta. proinde minorum: ea cognitio perfecta dicitur, quae obiectum est in se attingit: ergo cognitio rei aliter ac est in se est imperfecta.

Confirmatur: non minus est Deus se esse verum incognoscendo, quam se esse verum in dicendo: sed Deus se esse verum in dicendo nequit dicere rem aliter ac est in se: ergo Deus se esse verum incognoscendo nequit rem aliter ac est cognoscere. Secundo 2 repugnat Deo cognitio fictitia: talis est cognitio entis rationis effectiva: ergo. minorum extra videtur, et maior provatur: cognitio fictitia repugnat cognitioni verae, sicut Deus fictus non est Deus verus: sed Deo repugnat cognitio, quae vera non sit: ergo.

Conceda maiori, nego minorem ad provocationem dicitur pro maiorem: est cognitio rei aliter ac est in se cognoscibilis: nego aliter ac est in se physice concedo maiorem, et distinguo minorem: aliter ac est in se physice nego minorem: aliter ac est in se cognoscibilis nego concedo minorem ad ultimam provocationem distinguo antecedens: et est in se cognoscibilis concedo aliter nego antecedens et applica distinctionem consequentem. Itaque confirmationem aliter concedi distinguo dicitur dicitur ergo.

Solutio hae doctrinae non est per laudari Cardinalis aliquantulum adverse tenet: exprimit tamen nostrae tale quoddam iudicium in hac difficili controversia. Verum tamen ut illam ex omni parte percipias, scias oportet tunc cognitionem perfectam esse obiectum conformari deum illud attingit ut cognoscibilis est in se ut ex parte cognoscit: cui tamen rationis cum in se sit proinde nihil exigit ut cognoscatur habere esse obiectivum in intellectu per quod terminet Divinam cognitionem. Unde Deus sic illud cognoscere eius proportionaria cognoscibilis dicitur.

Hanc facile percipias quo modo cum rationis sit quoddam ens comparabile est ad similitudinem entis rationalis, quatenus scilicet hoc cum in se est in se intellectu, illud autem est in se proinde nihil est in se intellectu habere esse intentionale ex parte obiectivum, quod requirit ut intellectu illud attingat sub ratione entis: quibus positis totum operari non est percipere solutionem in forma argumenti applicatam.

Et enim ex eorum rationis ut negata haberi negatur. Ad cognoscendum nisi quod scimus ac-
cipit esse obiectivum in eorum intellectu in deum. Quoniam si illud attingerem cognosce-
re obiectivum ut est cognoscibile alicuiusmodi ac est physice sive est melius dicam alicui
ac physice non est, quod doctrina namque aperit ut perfecte dignoscatur qualiter de-
us entia rationis est formae in cognitione impossibilis, privationis et negationis;
haec enim etiam ad deum cognoscuntur quatenus accipiunt esse intentionale, sive
obiectivam existentiam in intellectu divino, et non aliunde in se in praeiudicium nihil
in deo esse entia rationis per distinctionem intellectus et formata.

Dices: ergo ideo deus
entia rationis est formata quia obiecto esse intentionale non haberi confert, similiter
se; sed hoc etiam accidit in cognitione hominis, et; et tamen etiam confert esse
obiectivum et intentionale quod in se est extra intellectum non haberi: ergo etiam
in cognitione hominis est formata entia rationis. Distinguo primum consequens:
entia intentionale non habenti, neque esse physice, concedo esse praeiudicium inten-
tionale non habenti, nego consequentiam, et distinguo subsumptam quod in se
est extra intellectum non haberi, habet tamen physice, concedo nec physice
haberi nego minorem et consequentiam.

Latet solutio; ideo enim deus entia ra-
tionis est formata deum privationes et negationes cognoscit, quia eis nullum
aliud esse habentibus tribuit prae intentionale et obiectivum quatenus il-
las tanquam obiectivum saltem secundum attingit. Tunc autem sicut et quod
liber alicuiusmodi licet accipiat ab intellectu esse intentionale in se non ha-
bet realiter et physice existentiam in quo est defectus ab esse rationis, et contra eo
utitur definitione tam superius dicta, et contra eam recipit.

Dupliciter:
ergo licet deus confert privationibus et negationibus esse intentionale et obiectivum illas
tamen attingit ut sunt in se sive ut nihil: sed per cognitionem rei ut est in se nullum
et formata entia rationis, alioquin omnis cognitio obiecti realiter existentis entia ratio-
nis est formata; ergo = Distinguo primum consequens: ut sunt in se sive ut nihil
licet ut reduplicante obiectivum alicuiusmodi, concedo; et reduplicante rationem attingendi
nego consequentiam et distinguo subsumptam per cognitionem rei realiter exis-
tenti concedo rei non existentis, et quod ut praeiudicium nihil nego in se in distinctione su-
perius minorem, et simul consequentiam.

Quia ratio est quia cum privationes et
negationes cognoscitur contra ad cognoscendum obiectivum existentem in intellectu, si-
ve ut dicitur esse intentionale se haberi ut ratio, et motus illas attingendi hinc ut
cognitas esse divinitus cognitionem terminare ut nihil physice et in se, quod in se non
dicitur esse obiectivum alicuiusmodi; aliter tamen ac physice se habent quatenus reduplicant
esse obiectivum tanquam rationis illas attingendi.

Ex quo satis constat Deum ex parte privationis & negationis non minime attingere aliquam entitatem illi repugnantem, ut multocius accidit in hominibus tenentibus astringentibus tanquam aliquid in aere existens ut dicitur de aere esse veritatem consistat inquam Deum enim veritatem sive certitatem et alia huiusmodi attingit per accidens diversis quatenus aut vitium in oculo non existere, aut lucidum non esse, quo in eventu per accidens privationis attinguntur ut nihil in se. Ex parte objecti, ut aliquid autem per se intentionale et abstractum, quod sufficit ad ens rationis et formam.

Ex dictis constat de propria confirmationem. ad secundam distinguo maiorem: cognitio fictitia proprie talis, concedo maiorem: improprie et late non pro nego maiorem. et distinguo minorem talis est cognitio nisi rationis effectiva, proprie et rigore, late et improprie concedo minorem proprie per se, nego minorem et consequentiam. Fictio igitur proprie talis est ut quod rei tribuit ex parte objecti aliquid esse illi repugnans ut tenet existentiam, h. homini entitatem leonis, secus autem illa quod rei nullum esse habent confertur ex parte objecti, et intentionale.

Et enim hoc esse simile rei non repugnat immo ad illa exigitur ut cognoscatur. Cum autem actus confertur simile esse pure intentionale et abstractum est rationis et formae proprie dicta hinc est aliquammodo dici figuram non pro videlicet fingere pro facere ut accipitur in illo phalmarum: qui fixit oculum non considerat, et in hoc sensu est accipiendum Doctorem hinc dicitur de mari non entia intelligi non posse nisi fingendo ipsum esse aliquammodo.

Itaque respondeo: Deum universe ex generatione entia rationis efficiente nullum fieri posse ab humano intellectu: sed hoc ubi unum creatur, h. ipsa propria experientia: ex quo negatur Deum universe ex generatione entia rationis officere. Maior probatur: si enim Deum ex generatione et univere entia rationis et formae hinc per se per se experientia facta ad intellectu huiusmodi fierent enim ab eterno: sed intellectus huiusmodi facere negatur quod factum superponitur: ergo.

Sed qui ad huc ratione hinc experientia creatur nullum ens rationis et formae posse sed quoniam immo in parte nostra experientia passiva nos docent prohiberi enim fingimus ut quodque in omni ipse experientia. Unde facile credimus Deum nullum ens rationis et formae quoniam aliquid intellectu homines subterfugere; illud enim probabilibus ratione rationis suadet, hoc vero repetitur experientia demonstrata.

Unde ad argumentum dicit Deum omnia entia rationis officere in casu non esse ut itaque nequeat fieri ab intellectu nostro. Sic enim cum illa non conspicitur in omni intellectu, ad quem per

ninguam nequit ulcuius ens rationis in mente divina preexistens et format quatuor
negationes et privationes et alia huiusmodi dignationes cui confertur ens per objectum
et intentionale quoniam in contrariis sit quod procedant facta in mente divina ut patet
in clarissimis exemplis.

Quod ens in hac prophetia considerat quatuor Deum minime
talis quod iudicij talem Deum existere afixerit: sed tunc carnis iudicium faceret
ipsi in ratione ens rationis quod factum ab apprehensione supponeret: ergo. pone ens
quod duplex expositio simul et simul ad idem ens rationis continetur, et inquisi-
tionem ex illis ens rationis formati et qualibus assignata, ite non xogo, cum
ab hac et non ab illa? cy utriusq; par sit ratio. si vero respondeat ad duplici il-
la cognitione formati; cum a divina simul et cum a fixa requirit.

Respondeo:

ideo voluntas nequit ens rationis formati in contingenti mali ut boni quia illud factum
supponit ab intellectu in contrariis ex dictis ergo doctrina nostra falso nititur fun-
damento = contingit accidens: ergo ad illud ut factum extrinsecum, contemnitur
cedens: aliter nego contemnitur. Voluntas ergo non videtur res ad se, seu quod idq;
est non facit illas sibi presentes ut facit intellectus, sed fertur ab ipsi res ut
in intellectu presentibus. Deum ergo habente rationis trahitur ei non tribuit
aliquid tunc: unde nihil mirum quod ens rationis non format.

Intellectus au-

tem creatus tribuit actus presentiam intentionalem, quatenus illas presentes
sibi facit elaborando speciem illam dixit. i. indixit esse representativam
cum autem similitudinem speciem elaborare ponit et in omnia a deo cognita sup-
ponat hinc est adu. parte privationibus et negationibus confertur presentiam objec-
tivam ens ens rationis formati in illa cognitione quantumvis formatum
a deo supponat.

Enimvero ut doctrina haec non opponat clariora operatur notare operari
privationes et negationes accipere esse intentionale et objectivum quatenus per species
ens reale intellectus representat illa indixit esse de connotato et inferiori intellec-
tus representantur; quia ut hoc precise intellectu operari ponitur in quo eorum
cui objectivum formalissime respicietur cum idem sit aliquid ponit eorum
intellectus accipere esse objectivum.

Unde ut aliquis ex cavorem exemplis dignetur
requiritur species, quod illi representat rationem non esse in oculis: hoc enim spe-
ciem dixit esse in oculis indixit autem esse de connotato et inferiori intellectu
representantur; quia ut hoc precise intellectu operari ponitur in quo eorum
in idem venit esse objectivum. Nota tamen quod ex cavorem quatenus terminat indixit
representantur per species dicitur esse esse immediate cognoscibilem cognita
autem quatenus sic denominatur per rationem cognitionem; utrumque vero accidit

accidit

simul et simul sola praecedentia signa, intelligitur.

Arguetur tertio: negari De-

um aliquid sine fundamento et formae: sed entitati chimerae, et sine funda-
mento in parte oppositae contrarietati fundatis uicis repetitionibus constat: g.
Dicendum quod licet chimera nullum Deum praesent fundamentum et cognoscitur
est tamen sufficiens fundamentum ex parte ipsius intellectus divini, ut illa cog-
noscat: quia ut non fecerit deus ex ipso necesse est, sed est ens, exentia et quod
causa; et non autem ut illa cognoscat operari ipse confesse est, quod ens est in natura
nata, hinc est ens rationis effice deum chimerae sive impossibilia cognoscit.

Arguetur quarto: Deus cognoscens hunc ens, et materiam, aliter ac in se ex parte
re objecti: sed hoc ex parte militat contra doctrinam huc uiguet ad uiam: ergo.
maior uaderet: Deus cognoscens ex parte objecti ut identificata, quae realiter
non identificata at in ipso non aliter ac in se ex parte objecti, sic uenit
in cognitione huiusmodi hic enim essentialiter consistit in identitate duplici
naturae et essentiae identificata: ergo. = Distingo maiorem cognoscens per
a sensu concedo maiorem: per a sensu nego maiorem. Ad probationem et ig-
Distingo maiorem cognoscens per a sensu, concedo, per a sensu nego maiorem et
in eodem sensu minoram et consequentiam.

Bis praesens uale hinc ens uic

et aliaque uic chimera dignosci, per a sensu non quatenus identitas hinc, et ens
attingit ut tanquam aliquid existens in reynatura, per a sensum quatenus
attingit ut tanquam aliquid repugnans et impossibile in primo sensu cognos-
citur aliter ac in se ex parte objecti; identitas enim uera impossibilis uic
existens cognoscitur secus accidet in actu de sensu; hic enim identitatem impo-
ssibilem et impossibilem dixerunt.

Cum autem similes identitas hinc et ex

ui adue cognita ut impossibilis accipias ut objectum in intellectu, hinc oritur
Deus sic hinc ens cognoscens non ens rationis propter dicta et formae, et hoc
facile negotio praecipitur quomodo Deus in reynatura logicalia procul ab
sensu i falitate conficitur quatenus scilicet cognoscit respectu animalis ad spec-
es, sive subiecti ad praedicatum tanquam nihil ex parte objecti non uero ad modum
sensu existenti: ut ab humano praecipit solet intellectu.

Replicabitur: actu nonis

tuens entis rationis existenti non illud non se formae: sed actu de sensu quod
Deus cognoscens chimera non existere sive esse impossibili non tribuit entis ra-
tionis existenti non: ergo. praesens minoram: actu quo Deus cognoscens chimera
non existere negat existenti chimerae quae est ens rationis ergo non tribuit
et illi existenti entis rationis. = Distingo maiorem: non tribuit entis rationis

exis remiam phisicam nego, objectivam concedo maiorem & dilingo minoram. non
tribuit vniuersam objectivam nego: phisicam concedo minoram. ad huius
propositionem dilingo antecedens nego existentiā phisicam concedo; objectivam
nego antecedens, et sub eadem dilingo consequentiā.

Deu ergo cognoscens
accidens eius chimæam non existere neq; eximè sponte unica negat illi existentiā
phisicam positivè et realitè non vxo intentionalem et objectivam; etenim nō cog-
noscat existere non posse objective, sed vxo realitè et phisicè immo contrariè apor-
tam involvit contradictionem impossibile enim est dicens affirmatè chimæam quæ cog-
noscat, et de qua loquitur non existere objective in eius intellectu. Et huc usque dicta
de hoc tractatu sufficiat

Tractatus tertius de vniuersalibus. Vniuersalis natura dilucidatur, et quadruplex sit illud breviter declaturus. § I.

Materia difficilior nimis agnoscitur per eandem rationem per res cum motu
phisicis non logicis per characteris insuper ut dicenda de prædicabilibus huius di-
lucidiora appareat: ergo de fixis mentis oculis, intentionis animi obtutu præponi
tractatus conspicendus ut in illo expendenda et pertractanda calcantur.
Vniuersale igitur, ut l. i. §. 1. vocat signoscit et rationem versus plura, l. 2. rationem generatam
propter.

Triplex autem vales rationem ergo plura vocat ut causa ut representati-
o, et ut natura. Quæ propter triplex etiam assignatur universale, in causando, in
representando, et in essendo. Vniuersale in causando est causa diversos representandi
effectus, et Deus zelare ad creaturas, et sol ad corpora sub litoralia. Vniuersale
autem in representando est unum plura representandi. ~~Et hoc est animal, quæ li-~~
cet una plures res significat, seu representat. Vniuersale deniq; in essendo: est quod
pluribus in esse natura est. Sic Aristoteles et Doctor Angelicus præmia per hi her-
monias lectione decima et septimo sub baptisq; lectio netertia decima littera B.
communiter rationem definitur unum apte ad essendi in pluribus.

Et de hoc vniuersali
in essendo præter institutum tractatus. aliquam rationem vniuersale hoc conditio-
nes oportet. præmia quod natura vniuersalis sit vera univocè univocè et per-
fecta, et per hoc analogè æquivocè a conceptu vniuersalis excludentur, quia licet
nomen sit idem rei per nomen significata, l. 2. est omnino diversa ut in æquitate
l. 2. partim eadem et partim diversa ut in analogis, similiter nomen complexa et
parte non una, sed duplici natura, includenti. Secunda conditio est quod

universale sit rem in statu abstractionis et multa in eadem concretione.

Defectus huius conditionis negat de universalis natura divina quae licet sit apta ad eundem in rebus personis non multiplicatur in illis sed permanens, ut fides declarat. Tertia et ultima universalis proprietas in eo stat quod natura universalis aliquomodo distinguitur ab inferioribus et aliquomodo identificatur cum illis primum ut ab eis procedat secundum ut de illis procedat. Sed de hoc fasset in subsequentibus verba sit

Questio prima utrum a parte rei dentur naturae universales a singularibus separatae. Sententiae referuntur, et cuius in opinio Platonis refutatur.

§ II

Prima sententia propugnat dari naturam universalem a singularibus separatam per se substantivam, et veram, et imperceptibilem, dicentemque ideam quorundam similitudinem fieri individua, et singularia in hac ignota operatione idea hominis natura quaedam est ab hominibus in singularibus separata, quae quidem non dicitur hic esse ille homo singularis, sed potissimum homo ad cuius similitudinem omnes particulae homines producentur.

Opinio hae platonice

mentis tribuitur, simile naturae esse in concavo levi ut ab ipso Platone determinationem non nulli referunt. his autem praesentibus sententia ut superior relata facile multis impugnetur. Prima namque simile naturae est a deo dependens non est si primum caperetur quid singulari et omnino a deo producantur per actionem singulari, quae terminatur etiam singulari, et potius sit actus: exponaturque illi sicut potius chimericis cum chimericis et impossibile sit aliquid existere in re natura quod a deo non dependeat.

Secundo: quod

an abstractio separatae requiritur, praedicari de illo; sed quilibet universalis natura praedicari non valet de singularibus: ergo non est ab illis separata. Tertio: Platonis autem ideae separatae a deo, et Plato, quia in tali idea ad invicem conveniunt: sed etiam Plotinus existens convenit cum se ipso prout in idea: ergo attendere de re extra rem ideam in qua Plotinus idealis conveniat, est incepto ^{ut} exigui. Ergo manifeste sequitur procedenda in infinitum, necessario iterum ad Platone.

Quarto: si praedicatur natura sunt essentia ipsa individuum, et singulari, non est primum: ergo non sunt distinctae, et separatae a singula

ubus. Si scien^{ti}is: ergo singularia non conveniunt in aliqua ratione communi,
erit non dantes in ubus naturis universales = denique si in istis idem non desce-
ndit ad aliquid sciend^{um}: ergo omnino sup^{er}flue sunt, cum nequeant esse obiecta
scientiarum uti ait ut ait Platonem. prout autem cadent: quod libet res sciri debet
per aliquid ipsi in se sciri: sed per idem idem non cadit nec debet. ergo non de-
scendit ad aliquid sciend^{um}.

Notare tamen quod platonis opinio exponi solet de
Corinthiis ideis illis nempe quod in mente divina ex complexione sunt omnia creatu-
rarum. In hoc autem sensu uti vixit in eam amplectimur: Ceterum Aristote-
les Platonis per viginti annorum spatium discipulus, illud in primo sensu expli-
cit et impugnat, quod sufficiens videtur ut in hoc sensu similis opinio tra-
ditur a Platone ex latere. Secunda sententia est nominatum a veteribus solas vocari
universales esse scientiarum non de rebus. sed de vocibus sive nominibus agere. sed
et ex hoc nominales commensurate non capitur. Sexta denique natura univer-
sali singularibus identificata propugnata.

Assertio unica §. III.

Non solum dantur voces, sed et naturae universales, ne autem ex voce proceda-
mus per libere cui nisi in presenti non daretur naturae, quae universales est
a parte rei; sed ex parte a parte rei naturae, quae de nominantur universales, insti-
ta abstractionis quatenus scilicet per intellectus abstrahuntur a singularibus,
et consi^{derantur} de se, sensu inferiori declarando. In quibus autem Aristote-
lis Platonis nostri Aristoteli libro primo de incarnatione Socii capitulo cogit
de ideis nostri temporis immo dialectici hanc non nisi flatu vocis sub-
stantiae universales esse dicunt.

Ratione id ipsum recedat: universale est unum
apud se identificans, complexibus: sed non vox homo s. p. sed res per istam
significans identificatam pluribus = Confirmatur obiecta scientiarum
sunt universalis: aliunde sciri et non vocis: ergo. Mater causa videtur, et mi-
nor propter obiecta scientiarum illarum de quibus scientia pertractant: sed
scientia pertractant de rebus: philosophia enim docens hominem conve-
re corpore et anima minima agit de hac voce homo, quae corpore et ani-
ma caret, sed de re per istam vocem significata.

Dicunt, nominales obiecta
scientiarum non esse materiales, ex parte ipsi accepti, sed quatenus
supponit pro rebus ut vox homo a philosophia considerata quae vocis pro
natura humana per illam significata supponit = Oponeo ergo hoc vox homo
est universalis quatenus pro re universalis supponit non autem pro re
sive ut hoc vox Petrus: ergo vox homo voce est representative realis signifi-

dicative universalis, quod libentissime fatemur. patet consequentia: quia eo modo simili vox est universalis quo pro re universalis supponit: sed soly supponit re-
presentative seu significative: q̄.

Explicatur: vox homo universalis est quatenus pro re universalis supponit. q̄ solutio concederetur rem universalem, et sic necdy datur universale in significando, seu representando, sed etiam in essendo, quod ad veraxij asserere veniunt = Dicit hanc vocem homo non significare naturam humanam fluxibus hominibus communem, et universalem, sed immediate significare omnes homines = Sed contra, quia in hac predicatione: Petrus est homo omnia singularia non exnuntiantur de Petro, et tamen enuntiat quod vox homo significat. ergo non significat immediate omnia singularia.

Objectiones disolvo. 52.

Obiectis primo: vox homo. v. q̄. non significat quae possit de fluxibus predicari: ergo nec naturam universalem: restat q̄. quod universalitas sit in ipsa voce. utraque consequentia liquet, et antecedens suadetur: Vox homo non significat naturam, quae possit cum fluxibus identificari: q̄. proo ans: vox homo significat naturam quae possit identificari cum petro et paulo; aliunde petrus, et paulus possent identificari inter se iuxta textu prologuij, quae sunt eadem &c. ergo nec significant naturam quae possit identificari cum fluxibus.

Explicatur: natura petri pauli &c. sunt plures naturae: sed vox homo significat naturam petri &c. ergo non unam sed plures significat naturas. proo ans minor: vox homo significat naturam quae identificari potest cum petro paulo et francisco: sed solum eorum natura potest cum illis identificari. ergo = Ad objectionem duplici primo antecedenti negato ad ultimam provationem nego etiam antecedent, vel illud claritati gratia distingo: non significat naturam quae possit identificari cum petro et paulo indivisa manente concedo: cum sui divisione, nego antecedent, quod non exortquet eius implicita provatio.

Natura ergo quae singularibus abstracta communis est et universalis multiplex est in statu contractionis in quo tot sunt naturae numerice distinctae quot sunt homines: sine igitur quod natura humana per hanc vocem homo significata possit identificari cum petro et paulo cum sui tamen divisione quatenus alia est in petro, et alia in paulo. Ergo minime sequitur quod petrus et paulus habeant eandem numeronaturam, ac proinde sint idem inter se.

Ad applicationem distingo magis, sunt plures

numera concedo maiorem, specifico, nego maiorem. Et distingo minores significant naturam Petri & ut specifico unq, concedo minorem, ut numerice multiplicatq, nego minorem. ad probationem distingo maiorem: significat naturam specificam concedo, ut numerice multiplicatq, nego maiorem, et distingo minorem: idem natura Petri & ut precise multiplicata, nego minorem, ut specifico una, concedo minorem, et nego consequentiam. Verum est hanc vocem homo significare naturam, quae possit de omnibus hominibus predicari, illius identificari, hae autem naturae universalis essentialiter convenit ut pote agit ad ostendy in pluribus ut clare constabit ex dicendis.

Pro sententia Platonis: natura universalis est una astra ad se identificandam cum pluribus: sed natura cum aliquo singulari identificata nequit identificari cum pluribus: ergo natura universalis non est identificata cum singularibus, sed separata ab illis. probat mixt: natura identificata cum aliquo singulari Petro & est hęc numero natura: sed hęc numero natura nequit identificari cum pluribus; aliunde plures homines eandem naturam numero habent: ergo.

Concessa maiori, distingo minorem: nequit identificari cum pluribus supposita eius abstractione a singularitate nego, antecedenter ad abstractionem subdistingo: nequit identificari cum pluribus remote et fundamentaliter, nego: proxime et formaliter, concedo minorem. ad probationem distingo maiorem: est hęc numero natura in statu abstractionis nego: antecedenter ad illud concedo, et distingo minorem: nequit identificari supposita abstractione, nego minorem antecedenter ad illam distingo: remote et fundamentaliter nego: proxime et formaliter concedo minorem, et nego in eodem sensu consequentiam.

Ergo natura cuilibet singulari nequit cum alio identificari prima singularitate retenta, hęc enim ut pote determinativy naturae ad hoc et non ad aliud individuy tollit ab ea indifferentiam se identificandi cum pluribus, quae quidem indifferentia illi confertur per abstractionem ab individui et singularibus eque idem similis abstractio illam liberat ab impedimento similem indifferentiam auferente.

Cum autem natura quolibet identificata singulari possit ab illo abstracti, seu intentionaliter separari per acty considerantem eius essentialia predicata nihil de singularitate cogitande (ut dicitur in subsequentibus) ideo desimus in statu contractionis ad aliquod singulari improprie remotam et mediatam potentiam ut de pluribus predicetur, mediatam inquam quia inter naturam contractionis et eius proximam potentiam ut de pluribus predicetur mediat abstractio tribuens illi ultimam capaciter ad se iden-

significandum cum predictis singularibus.

Replicabitur: natura a singularibus abstracta non existit in re sed est pura conceptio intellectus: quod si actus intellectus sive voces interius existit universalis, non vero res per actus, sive voces significatas ergo dum sententiam Platonis vitare conamur in nominali incidimus. — Distinguo antecedens: est pura conceptio intellectus objective sumpta concedo, formaliter accepta, nego antecedens, et utramque consequentiam.

Concepta formaliter sumpta est actus ipse intellectus qui rem aliquam percipit, res per concepta dicitur conceptio objective sumpta sive quod idem est objecti conceptionis. — Dum ergo naturam a singularibus abstracta ponitur in statu abstracta actionis ipsa realiter natura aliter cum singularibus identificata, que quidem prout sic universalis dicitur: universalis est non stat in actu, sive voce interna, sed per se naturam per similem actum representatur.

Ex quaest. 3. naturae universales sunt objecta scientiarum; sed objecta scientiarum non sunt cum singularibus identificata: ergo nec naturae universales. propter mixtum: quod identificatur cum singularibus est contingens, et defectibile: sed objecta scientiarum non sunt defectibilia, et contingentia. propter maiorem contra apparet quod enim identificatur cum singulari est in continuo fluxu, et mutatione, sicut et ipsum singulare. propter mixtum de objecto contingenti et defectibile nihil contra fixum et indefectibile valet sciri; sed scientia est assensu contra fixum et indefectibile: ergo.

Concedo maiorem nego minorem: ad probationem distingo maiorem: est contingens et defectibile physice et quoad existentiam, concedo: metaphysice et quoad scientiam nego maiorem, et concedo in eodem sensu minorem nego consequentiam. Reliqua in sensu distinctionis intelligi debent. Quilibet expositio dupliciter est consideranda physice videlicet et prout existit, et ulterius metaphysice et quoad eius predicata essentialia. In primo sensu contingens est et defectibilis cum potest immo debeat existentiam amittere.

Sivera quoad predicata essentialia consideretur perpetua et indefectibilis debeat reputari, licet enim hic numerus triangulorum vel deficere possit omnino tamen indefectibile est triangulum esse quod tribus angulis constat, in hoc enim eius essentia consistit. Similiter indefectibiliter verum est hominem esse animal rationale et simul non existere individuum naturae humanae.

Ex hoc patet? objecta scientiarum prout ab his attinguntur semper immutabilia, et perpetua existunt.

Scientia enim versantur ex parte eorum essentias considerando praevidelicet ab-
eistentia patet in philosophia quae ut demonstrat quod quid quid movetur ab alio
movetur nihil comparando de eo quod aliquid determinatur hic et tunc movetur
similiter logica demonstrat syllogismum constare tribus propositionibus nulla
mentionem facta de hoc aut illo singulari.

Replicabis: quid quid ex materia
et forma compositus est ex propria conditione corruptibilis: sed homo inesse-
lis, sicut et quavis alia sublimari creatura compositus ex materia et forma:
ergo. mater videtur certa; materia enim est principium corruptionis minor con-
suetudinem consequentia. — Sic materiam esse principium corruptionis ut posi-
ta sub existentia, minime tamen independentem ab illa; aliquid enim cor-
rumpi idem est ac existentiam amittere, unde corrumpi nequit quod existen-
tiam quam amittat non habet. In compositis quod materia ad summum exit principii corruptio-
nis potentialiter quatenus sunt in potentia ad existendum; hoc autem ab-
ilis non auferet indefectibilitatem actualem.

Questio secunda utrum natura habeat
a parte rei unitatem pluribus communem.
Nonnulla prolibet et refruissententia
§1.

Intricata valde difficilis controversia haec communiter censetur. pro-
ius capto praeferre libet unionem esse entis indivisum in se et divisum a quolibet
alio. Ita propter unitatem idem est ac entitas indivisa; sive ratio entis in
recto, sive in obliquo ingrediatur iuxta diversa placita doctorum. Unitas autem
trisecta est: alia videlicet singularis, sive numerica a principio individua-
tionis desumpta vicinius Socrates dicitur hoc numero naturae huma-
nae individuum ab alijs numerice, et materialiter distinctum. Alia praeterea est uni-
tas formalis sic nuncupata quia desumitur a forma, et haec unitate Petrus
constituitur individuum, et unus absolute in ratione hominis. Denique alia est
communitas unitas illa nempe quae natura constituitur una in pluribus
quae quidem ad distinctionem praecedentium plura exigit, s. existentia, s. sal-
tım impossibilia respectu quorum vertitur. Inquirimus igitur an unitas haec commu-

nis naturæ a parte rei sive in statu phisico et contrahæctionis conveniat. 74

Subtilis doctor passim affirmativam teneat, variè tamen ab eius domesticis oppositur. Alij siquidem asserunt illum propugnasse in natura a parte rei unitatem positivam actualem in eo consistentem quod natura sit actu positive una in multis non numerice, sed formaliter. Alij deinde Scotum inter proprios de unitate positiva non actu, sed aptitudine, que quidem in eo stat quod natura licet actu in fluxibus non sit apta tamen est in sta phisico ad essendū in illis.

Alij deniq̄ explicant Scotum de unitate negativa in hæc sita quod natura, que est in Petro sit ex se indifferens ut sit in Paulo, quatenus ratione sue nullum impedimentū importat ad essendum in illo, et certe verosimiliter a parte Scotum hoc existimare ut peritioribus Scotistis apparet. Eminētissimus nostræ Spondani propugnat naturam esse a parte rei universalem quatenus dicit unitatem similitudinis in fluxibus individuis, concretę unitatem hæc ad universalitatem sufficere. Iudicij nostrum Thomistis simul et Jesuitis familiare sequentes assertiones persequi quoniam facient.

ASSERTIO prima II.

Natura in statu contrahæctionis non est una positive in fluxibus actu, nec aptitudine. prima pars assertionis efficaci suadetur rationibus: natura in statu phisico, et contrahæctionis est actu positive multiplicata in fluxibus individuis: ergo non est una actu positive in illis. Consequentia querit, multiplicitas enim a parte contrahæctur unitati. probo aut: natura in statu phisico et contrahæctionis est essentia ipsa individuary: sed essentia hæc actu multiplicata est in fluxibus individuis. q̄. probo mix: tot sunt essentię individuary, quot individua; aliunde essentia Platonis exempli ḡ. eadem est ac essentia Socratis. q̄.

Explicatur: natura Petri alia est a natura Pauli: ergo non est actu una sed plures. probo aut: natura Petri est identificata cum Petro: sed quidquid identificatur cum Petro aliud est a natura Pauli que cum Petro non identificatur: ergo. Secundo: mixabile Trinitatis Arcany in eo stat quod Divina natura sit una in tribus Personis realiter distinctis: ergo si natura divina esset una in fluxibus individuis realiter distinctis existeret in creatis aliquid ita mixabile ac ipsum Trinitatis mysterij, que nihil absurdius

Immediate occurrunt Scotistę asserentes naturam Petri distinguere a na-

tura Pauli materialiter et numericè non vxo formaliter et specificè; quia
licet Petrus a Paulo differat secundy predicata materialia individuantiã
naturæ, minima tamē difert genes predicata formalia, et specifica ni dicamus
Petrum specificè distingui a Paulo ex quo inferunt naturam vxiusq; sicut et
aliosq; individuorū eadē formaliter et specificè unam respectu illorū.

Sed contra:

quia predicata formalia et specifica Petri sunt ratio hominis ad eorum contractio-
ta: sed hæc multiplicatur in Petro, et Paulo: q. probō mixt. Petrus et Paulus sunt da-
plex homo: ergo ratio hominis multiplicatur in illis: Deinde: predicata specifica
Petri deficiunt ex eo deficiente: sed non deficerent dummodo esset eadem cum py-
dicatis specificis, et essentialibus Pauli: hæc enim possunt in Paulo permanere adue-
deficiente Petro: q.

¶ Sextio: quia ex solutione coligitur Deum nullum hominem posse
annihilare alijs: alijs non annihilati quia tunc casus predicata essentialia illius
hominis ut pote eadem in omnibus permanent in alijs: sed repugnat annihilatio quo-
niel tota res non destruitur: q. si nihiliter nec Deus paret aliquem hominem supra exis-
tentes creare: quia repugnat creatio presupponens in rerum natura predicata
specifica rei creatæ; creatio enim est productio rei ex nihilo rei præsupposito:
sed predicata specifica illius hominis iam supponebantur in alijs, qui illum præcedunt.

¶ Despondent? quod licet natura ut prædicative individua et singularis sit multi-
plicata a parte rei, secus accidit si consideretur ut distincta formaliter ex natura
rei a singularitate, sic enim sicut nullum dicit multiplicationis principium, ita
est formaliter in multiplicata, et una = Solutio hæc ut pote præcedentis explica-
tio eisdem subiacet impugnationibus, et in primis deficit quatenus distinctionem
formalem ex natura rei supponit quam si demis scoditatur fere omnes impugnat.

Sed illa admitta aduc impugnatur primo: quia staty secundum se cum statu con-
tractationis confundit in merito quidem; quia aliud est natura secundy se consi-
derata, et aliud considerata in statu phisico, et individuatiõis, in quo semper intelli-
tur individua et singularis, non vxo quatenus solum dicit predicata essentialia quo-
in sensu præcedit a statu contractationis rerum inferius delectanda: Secunda natu-
ra a parte rei est divisa ratione singularitatis, q. ratione sui non est una. probō hanc con-
sequentiq; repugnat petry cum mixt. casu per accidens, et ratione altere rei, et vixum
ratione sui: ergo ad simili: cum non minus opponatur unitas et divinitio quam mixt. et
vix.

¶ Sextio: repugnat naty a parte rei unitas communis ex identitate reali cum individui
sed implicat sensui in quo non identificetur cum illi: q. probō minor. statu contractationis

78
in eo stat quod natura sit realiter identificata cum individui: §. 2.º natura Petri aducit
formaliter ex natura rei distincta a Petriate est realiter natura illius: sed natura realiter iden-
tificata ex Petri determinata est et minime communii: §.

¶ Quinto: et roboratur assertio:
requerent Petrus et Paulus dici duplex homo quin utriusq; natura multiplicatur: sed de-
cetur duplex homo: ergo eorum natura, sive forma multiplicatur: ergo non sunt idem in-
natura. probro minorem: nomina numerabilia adiuncta nominibus substantiis multipli-
cant formam, sive naturam ideo §. requirit dici tres Dii, benetamen tres creant, sive
tres Inmensi: sed homo est nomen substantivum: ergo Petrus, et Paulus requirunt dici duplex
homo quin utriusq; natura multiplicatur = Denique: ideo non dantur plures Dii, quia
licet Petrus Filius, et Spiritus Sanctus distinguantur in Personis, non distinguuntur in na-
tura, sive essentia: ergo si individua naturae humanae non distinguuntur in natura,
sed in singularitate non erunt plures homines, sed unus homo.

¶ Secunda pars assertionis
suadetur: naturae in statu contrahactionis repugnat esse positive in pluribus: ergo non
est apta ad essendy positive in illis: ergo nec univertalis aptitudine. probro ant: natura
in statu contrahactionis est positive singularis: sed naturae singulari repugnat esse in
pluribus: §. probro mix: natura singularis determinata est ad hoc numero individuy
Platonem §. 9. sed naturae Platonis repugnat esse in pluribus, requirit enim ad So-
cratem transire a miso Platone: §.

¶ Multiplicatur: ad impossibile nulla datur aptitudo:
sed impossibile est quod natura renus individui sit in alij: ergo et quod sit a parte
rei apta ad essendy in pluribus. probro mix: impossibile est quod natura Petri amit-
tat Petriatem, et Paulitatem subinduat, hoc enim capere spargit et dolet pigra o-
ricum de transmigratione animarum unius animalis in alio in illo contenty. Ergo
ergo namque fuit puer olim deinde puella arbustum, et bolucis, mutuy in §. quo-
re piscis.

¶ Dicit naturam Petri solum esse determinatam ad illum ratione singularitatis et
individuationis perquecom impeditur ut sit in alij: hoc autem non tollit quod ratione
sua sit apta ad essendy in quolibet individuo, ablata enim singularitate cui libet
posset communicari = Optime: sed impossibile est quod natura Petri amittat a par-
te rei singularitatem Petri: ergo impossibile est quod alij communicetur,
aliunde nullam aptitudinem dicit ad impossibile: §.

¶ Deinde: natura est impedita ad
essendy in pluribus ratione singularitatis: ergo apta non est ratione sua. ant: traditur ad
vera rati, et consequentia probatur: ex eo homo non est capax ad rugiendy, quia licet re-
quirit ei non repugnet ex conceptu animalis, repugnat tamen ex conceptu rationali: sed
etiam naturae repugnat abtudo ad essendy in pluribus ex conceptu singularitatis

sed et ratione sua non repugnet.

Assertio Secunda §3.

Natura a parte rei non est negative universalis. assertio hęc explicatio colligitur, ultro
etiam suadetur: natura negative universalis nullum impedimentum dicitur ad univer-
salem: sed a parte rei habet positivum impedimentum ad universalitatem. §. maior
pars siquidem homo essentialiter consideratus est negative albus, quia non habet
negativam ordinem, quod impedimentum est ad albedinem. probo mixt. singularitas est posi-
tivum impedimentum ad universalitatem: sed natura a parte rei est singularis. §.

Explicatio: natura negative universalis indifferens est ad singularitatem, et universalitatem,
sicut homo negative albus ad albedinem, et negativam ordinem: sed natura a parte rei non est in-
differens ad universalitatem, et singularitatem. §. probo mixt. natura indifferens ad singu-
laritatem, et universalitatem nec universalis est nec singularis: sed natura a parte rei
est determinate singularis et potest existere in aliquo individuo. §.

Dicitur naturam a par-
te rei esse singularem accidentaliter et ratione status sicut autem ratione sui: sed
in eo sensu in quo non est singularis est universalis negative: ergo a parte rei univer-
salis negative est ratione sui. — Distinguo mixt. sicut autem ratione sui physice sumpti
nego mixt. metaphysice et precise accepti concedo mixt. minorem, et ~~mixt.~~ consequentiam.
Dicitur §. natura humana metaphysice accepta quatenus videlicet solum dicitur esse ani-
male non imponit singularitatem, sed universalis negative, sicut autem ^{si} phy-
sice consideratur.

Sic enim accepta singularis est et determinata ad aliquod indivi-
duum, incapax §. identificandi cum alijs et ex dictis habetis. Et impugnat quid
solutio simul §. corroboratur assertio: natura in statu contractionis est negative
universalis realiter, et per rationem non secundum: equidem similis status sup-
ponitur ad actum mentis entis rationis effectivum. non primum: quia natura realiter
negative universalis est realiter non singularis: sed in statu contractionis
natura est realiter singularis. §.

Secundo: §. contrarij loquentes de natura
ratione sui illam precipiunt a singularitate, et non: si primum extra rem
loquuntur quippe controversia hęc de natura physice et singulari procedet.
si secundum: ergo loquentur de natura individua, et singulari: sed hęc univer-
salis non est: ergo =

Denique: universalis excludit singularitatem, et contra:
sed natura universalis in statu logico existens non est negative singularis: ergo nec
in statu physico, et individuationis est negative universalis.

Scoti fundamenta solvuntur. 1

76

Ad quem primo in prima maiore: natura Petri est formaliter una cum natura Pauli, sed talis natura est in statu contrahactionis: ergo. proba maiorem. natura Petri non dividitur a natura Pauli formaliter: ergo est formaliter una, unitas enim est coeherentia divisionis: proba antecedens: divisio formalis est divisio specifica, sicut materialis numerica; sed natura Petri non dividitur specifica a natura Pauli; aliunde Petrus et Paulus distinguerentur specificè: ergo nec formaliter.

En precipue
adversus opinionem fundamenti: ad quod respondeo negando maiorem. ad probationem
distinguo autem. non dividitur formaliter ut quod, concedo: formaliter ut quod, nego autem. ad probationem distinguo maiorem: divisio formalis ut quod, concedo; ut quod, nego maiorem. et concessa minori, distinguo consequens: ergo nec formaliter ut quod, concedo: ut quod nego consequentis. Distinctio formalis ut quod illa dicitur que a forma, sive predicati formalibus oritur: distinctio vero, sive divisio formalis ut quod illa est que licet a predicati materialibus oriatur in formalibus tamen exercetur.

Prima distinctio necdum distinguit extrema, sed de similitudinem causarum inter illa. secunda causas distinctionem non auferens similitudinem; qua propter exerceri valet inter individua eiusdem speciei: ergo natura Petri distincta est a natura cuiuslibet alterius individui humani naturae ut quod sive distinctione oritur a predicati materialibus Petri, et exercetur in predicati eiusdem materialibus, simul in formalibus, sive in natura.

huius ratio est: quia
con singularitas sive predicata materialia Petri identificata sint cum eius natura sive forma neque exerceri distinctio in predicati materialibus, que simul exercetur in formalibus, neque ex hoc infertur Petrum distingui specificè a Paulo; distinctio enim specifica illa est que ex parte oritur a forma similitudinem tollit inter extrema, que distinguit, quod quidem non venit in presenti; cum distinctio inter Petrum et Paulum non determinatur ab utriusque natura, sed ab eorum singularitatibus.

Replicabitur: ergo Petrus caret distinctione specifica ex Paulo: ergo habet unitatem specificam cum illo. prima consequentia est doctrina nostra, secunda suadetur: unitas est coeherentia distinctionis: sed Petrus caret distinctione specifica cum Paulo: ergo. Distinguo secundum consequens: unitas specificè convenientis ex similitudinis concedo, identitati nego consequentis: ad probationem distinguo maiorem: unitas est coeherentia ^{visio} distinctionis alicuius, vel omnimode, concedo: alicuius precise, subdistinguo: unitas similitudinis

concedo, identitatis, nego maiorem, et concessa minor, nego consequentiam.

Ut ergo natura Petri habeat unitatem specificam identitatis cum natura Pauli nec
de requisita carentia distinctionis specificae, sive extra a forma, sed etiam carentia dis-
tinctionis formalis ut quod, sive in formis ex exercit; hae enim unitate separata na-
turam Petri a natura Pauli eum quo incompatibilis unitas identitatis intererat.
Cum q. Petrus et Paulus formaliter ut quod distinguantur nullam important unita-
tem specificam identitatis, sed solum convenientiam, et similitudinem.

Insuperis?
unitate extra a natura non exercetur in singularitate, eadem Petrus, et Pau-
lus unica animaliter in natura; ergo nec distinctio extra a singularitate exerce-
tur in natura; ergo nec formaliter ut quod distinguitur natura Petri a natura Pau-
li: ergo gaudet unitate identitatis. — Dic singularitates Petri, et Pauli ut posse
se ex ratione sui oppositae, solum analogice convenientes incapaces esse formalis
similitudinis, nihil q. mixtae, quod hae non expectat in illis.

Instabis: diversi-
tate extra a singularitate non exercetur in natura: ergo nec distinctio — Nego conse-
quentiam, natura enim capax est distinctionis, incapax autem diversitatis;
cum ex se imponat similitudinem in omnibus individui. — Ad hoc multipliciter
dicitur: unitas specifica solum tollitur per distinctionem sibi oppositam; sed distinc-
tio numerica, sive a predicatis materialibus extra non opponitur unitati speci-
ficae, sed numericae: ergo.

Secundo talis est distinctio qualis ergo distinctionis: sed
haec formalis non est commemorata a materia: ergo nec ipsa distinctio. Minor et conse-
quentia liquet. Maior autem eo eo constat quod distinctio est in eadem linea ac
ergo distinctionis — Denique extensio quantitativa in substantia exercita substi-
tialis non est ergo nec distinctio numerica exercita in predicatis formalibus forma-
lis est.

Ad hoc ubi secunda opinio debet ad primum ergo concessa maiori
distingo mixtae non oppositae directe concedo: indirecte nego minorem. distinctio
numerica, sive a singularibus extra immediate et directe opponitur unitati nu-
mericae, mediae autem et indirecte destruit unitatem specificam quate-
nus singularitates a quibus extra ducit similitudinem distinctio includit naturas
et identificantur cum illa ergo quod divisio Petri a Paulo indirecte divi-
ditur omnia, quae in illo continentur.

Petrus q. necdum est aliud individuum a Paulo
sed etiam aliud ens, alia substantia aliud animal, et alius homo: ponitur in
retinenda numerica distinctione, tamen est unitas identitatis. — Ad secundum distingo

maiori: talis est distinctio ut extra, qualis origo distinctionis, concedo; ut ex eadem sub-
distingo: in principio agitur origo, concedo: in alio nego maius. cuius impliciti pro-
bationi distinctio hęc de ver applicari.

Distinctio igitur ut ex eadem denominari debeat ab op-
tatis in quibus exercetur, sicut opposito et alicuiusmodi, cum ergo extrema forma-
lia sint, quod mixtum quod formale nuncupetur distinctio. Nec probatio implicita
contrarij vincit; falso enim asseritur quod distinctio in eadem linea sit ac eius origo;
propter eam enim sunt in linea accidentali, licet natura que est eadem origo sit in
linea substantiali. Ad ultimum dicitur extensionem a quantitate origo substantialem
esse ut quod; facit enim quod una pars substantię sit extra aliam.

Ad quod 2° natura
omnium individuorum venia definitione definitur: ergo est una; siquidem eadem def-
initio nequit plures naturas attingere. Secundo: natura quatenus terminat
definitionem est universalis, cum singularia non definiantur. Sed terminat def-
initionem secundum quod habet a parte rei etenim esse reale naturę definitur:
ergo est a parte rei universalis. Tertio natura a parte rei predicatur de pluribus, ra-
ta enim Petrus est homo, Ioannes est homo: igitur est una in illis.

Ad argumentum distin-
go autem: ut ex definitione definitur metaphisica considerata, concedo: phisice sumpt-
ta nego autem, et distinguo consequenti: est una sumpta metaphisice, sive in statu
abstracti actionis, concedo consequentiam, phisice considerata nego consequentiam.
Natura enim homini igitur solum terminat definitionem quatenus est abstracta
a singularibus, non vero prout existit a parte rei, et subiacet a accidentibus illius
individuantibus, aliunde definitio etiam attingeret accidentia, cuius contrarij
evenit cum homo definitur per hoc quod sit animal rationale.

Ad secundum:
concedo maiori, nego minorem, cuius implicitam probationem distinguo: cum esse
reale naturę definitur in statu phisico, nego: in statu metaphisico concedo. De-
rum est quod esse reale naturę definitur, non tamen prout a parte rei existit, sed
ut a singularibus abstracta actus; quia definitio non explicat naturam secun-
dum quod habet in individuo, sed secundum quod ei convenit in statu precisio-
nis, que de pluribus predicatur, per quod patet ad tertium: siquidem ra-
tio hominis que de pluribus predicatur supponit abstractionem denudat-
tem naturam a singularitatibus ingredientibus quod de pluribus predicatur.

Replicabitur, natura predicatur de pluribus quatenus est species: sed a parte rei
est species, igitur probatur maiori: Petrus a parte rei specificiter defert ab equo per naturam: sed
nequit specificiter deferre per id quod species non est, igitur. Concedo maiori de specie

formali, distingo minoris: a parte rei et specie fundamentaliter, et pro subtracto, concedo:
formaliter, nego minorem. Ad probationem distingo maiorem: specificè fundamentaliter, concedo: formaliter, nego maiorem, et distincta minori, nego consequentiam.

Pult
dicere distincto quod Petrus difert a parte rei specificè ab equo quatenus habet naturam
quæ in data secunda intentione speciei: cui formaliter speciei, non vero quæ sit formaliter
speciei a parte rei, sed unica fundamentaliter et pro subtracto quæ in natura Pe-
tri subtracto est quod supposita præcisione a singularitate recipere valet prædictam se-
cundæ intentionem speciei.

In istis: sed Petrus difert formaliter specificè ab equo a par-
te rei ergo nulla est solutio probatur sub supra natura Petri non est formaliter specificè
indistincta a parte rei a natura equi ergo Petrus difert a parte rei formaliter specificè
ab equo. — Ergo supposita, quia a parte rei nulla datur speciei formaliter: hæc enim con-
sistit in secunda intentione ab intellectu naturæ collatæ in statu præcisionis, unde a par-
te rei Petrus, et equus nec distincti sunt nec indistincti formaliter specificè.

Responsum 3. uni-
tas similitudinis sufficiens est ad positivam universalitatem: sed datur a parte rei:
ergo. probatur major: unitas illa, quam maior dari non potest sufficit ad posi-
tivam universalitatem, sed requirit dari in individuo maior unitas quam simili-
tudinis: q. — Ergo major: ad probationem distingo maiorem: quam maior dari non po-
test a parte rei nego: in intellectu, concedo maiorem, et distincta minori nego conse-
quentiam.

Licit a parte rei nequeat excogitari maior unitas quam convenientis et simili-
tudinis, tamen accidit in intellectu in quo natura gaudet maiori unitate illa
nampe quæ nequæ excludit diversitatem, sed etiam entitativam distinctionem, et uni-
tas hæc necessaria ad universalitatem requiritur, sequidem unitas convenientis et simi-
litudinis potius a negatione est et pluribus unitatibus quam unitas proprie exi-
gose talis.

Responsum 2. natura a parte rei ad erigendum in pluribus aptitudinaliter saltem
est universalis: sed natura a parte rei est apta ad erigendum in pluribus: q. probatur mi-
norem: natura pluribus communicabilis a parte rei est erigendum in illis: sed a parte rei
est pluribus communicabilis: q. probatur minorem: natura a parte rei est pluribus
communicata; ergo est communicabilis: de actu quidem ad potendum valet consequen-
tia. Distinguo maiorem: a parte rei ad erigendum in pluribus cum sui indivisione, concedo;
cum divisione sui nego, et sic alia distingue.

Natura ergo communicabilis
est pluribus a parte rei quatenus multiplicari valet in individuis per varias ge-
nerationes; quæ communicabilitas, seu potentia ad se communicandum ita

78

est in potentia qua quilibet homo producere valet sibi similem. Cumque potentia huiusmodi ut pote in quolibet homine existens multiplex sit, ideo dicimus naturam non habere aptitudinem cum subdiuisione ad essendum in pluribus uti ad universale requiritur.

Argues quinto: in rationem probandi: materia per unam formam determinata capax est ad terminationem per aliam ergo natura determinata per unam singularitatem capax etiam erit per aliam determinetur: ergo et univ. aliaq. similitudine. secunda consequentia infertur ex prima, quae sic suadetur primum est verum, quia materia, aenti sui essentialibus, equanimiter respicit omnes formas: sed etiam aenti essentialibus predicatis naturae non magis inclinatur ad unam singularitatem, quam ad aliam: ergo.

Concedo antecedenti, nego utramque consequentiam. ad probationem distingo maiorem: quia praecisè, nego: supposita possibili transitu sit ad aliam et aliam formam, concedo maiorem. et distingo minorem: non magis inclinatur 2^a et possibili est transitus de una et aliam singularitatem, nego: et impossibile est concedo minorem, et nego consequentiam. In eo stat dist. pariter quod materia ut pote realiter distincta a forma transire valet ad aliam corrupta prima; natura vero cum indistincta sit a singularitate determinata necesse est dum singularitas deficit: unde est impossibile est transitus ad aliam singularitatem.

Argues sexto: in secundam assertionem: naturae a parte rei repugnantia universalitas: ergo est negativa universalis. probat aut: natura quae est a parte rei sit universalis per intellectum: sed non fieret dummodo ei universalitas non repugnet: p. Distinguo aut: non repugnat universalitati proximè, nego: remote concedo antecedenti, et nego consequentiam.

Alia est non repugnantia proximate pro carentia impedimenti universalitatem retardanti, alia remote in eo consistens quod natura possit separari intellectualiter ab impedimento, singularitate scilicet ut retardet non singulari, sive negative universalis, et ergo natura si a parte rei singularis nullam habet universalitatem negativam proximè sed unica remote quatenus beneficio virtualis distinctionis valet intellectui cognoscere naturam sine singularitate.

Dicit: natura excludit a se concepta formali singularitatem: ergo ratione sui est negativa universalis. In primis nego aut: quia nullatenus diminuit formalem naturae a singularitate in statu contractionis. Secundo respondet admissa distinctione formali conaturae rei inter singularitatem et naturae hanc non esse negative universalis quia ducit distincta formaliter a singularitate manet realiter determinata et singulari cum quo a parte rei

— pugnat negativa universalitas ut patet ex dictis.

Questio 3. an natura in statu secundum se unitatem pluribus communem Aliqua suppono et sententias refero. §1.

Triplex status communiter in natura recensetur. Alius phisicus, operacionem intellectus procedens in quo natura contracta est determinata et per individua, alius precisionis in quo abstracta est et precisa a singularibus. Tertius est status secundus se in quo natura importat sua predicata essentialia positiva, et etiam negativa, quae essentialiter conueniunt eorum essentia. Unde homo secundum se naturam dicitur esse animal rationale, sed etiam non esse lapidem, uxorem, aut leonem. §1.

Statu
autem secundus se in eo conuenit eorum status precisionis, quod utique importat actus intellectus naturam ab individuo precipiendum; defertur tamen quia status secundus se dicitur predicata essentialia naturae in recto, precisionem autem in obliquo: status vero precisionis in recto importat actum precipiendum in hoc igitur statu natura respicit inferiora, tamquam terminus a quo, tamquam terminus ad quem. Cuius vero in statu secundus se natura se non respicit inferiora.

Deinde oportet scire alia conuenire naturae in statu secundus se ratione sui essentialiter quae quidem illata in omni statu committitur alia vero ratione status, quae illo amittit naturam non importat: statu enim secundus se deficiente, et deficiente necesse est quod natura conuenit ratione illius. his igitur promissis Thomae in hac re agunt eum Terentius videtur a primis natura naturam in statu secundus se unitatem habere unitatem pluribus posse communem.

Porro Patet Fonseca diuersimode remittam mediatur; distinguit enim duplicem realem statum in natura, alium in quo individua omnia praecedunt solum dicit essentialia predicata, quae ut valia priora sunt prioritate ordinis quae habet predicato accidentaliter aduenienti naturae; et in hoc statu est naturae esse pluribus positive communem. Secundus status ille est iuxta hunc ductorem in quo natura contracta est ad individua a quibus multiplicatur, solitudo predicata unitas quae priora statu est omnia.

Assertio unica §2.

Natura in statu secundy se nullam habet unitatis positivę pluribus communis, sed unitatem negativam, efficaciter existens in se: unitas positiva naturę secundy se excogitata a Fonteca, est unitas realis: sed hęc omnino repugnat: q. probato minoram: repugnat unitati realis quę a parte rei nequeat existere: sed predicta realis unitas requirit existere a parte rei, ipso annuente Fonteca: q. probato maioram: unitas realis est ens reale; sed repugnat ensi reali, quod a parte rei existere nequeat, constituitur enim per aptitudinem ad existendy: q.

Confirmatur: quod positive convenit nature secundy se, illi combenire debet in statu contractionis: sed unitas positiva pluribus communis non combenit nature in statu contractionis: q. probato maior: quod combenit nature positive secundy se et essentialiter combenit, sed quod sic combenit nature debet illi in statu contractionis combenire cum essentia illa in omni sua communitate: q.

Secundo: natura secundy se non distinguitur realiter ab indivisibili, ergo nihil realiter combenit quod non combeniat in indivisibili, sed in statu contractionis: sed in indivisibili non habet unitatem realem pluribus communis: ergo ne sumpta secundy se. aut est doctrina per se communitatis et reliqua contra unitatem sequitur ad ens: sed natura nullam entitatem habet realem quę in se combeniat in indivisibili, ergo nec unitatem.

At Fonteca predictam unitatem nature realiter combenire secundy se esse eventum, secus autem secundy se esse existentem, nihil q. minus quod non descendat cum natura ad statum existentem, et contractionis. Sed contra: quod enim combenit nature secundy se esse eventum essentialiter illi combenit, sed quod combenit essentialiter nature descendit cum illa ad statum contractionis, cum ei combeniat in omni statu: deinde quia omne ens reale constituitur per aptitudinem ad existendy: sed unitas illa positiva contra existentem non est annuente Fonteca, ergo nec realis.

Suadet secunda pars assertionis: natura in statu secundy se indifferens est ad unitatem et pluralitatem: sed natura sic indifferens est una negativa: minor explicatio est unitatis negativę. probato maioram: natura secundy se nulli impedimento habet ad universalem, nec ad pluralitatem, sic enim importat sua predicta essentialia rade considerata: ergo est indifferens. Constat doctrina hęc ex Divo Thoma capite 2 de ente et essentia sic aente: si quę xatur utrum sit natura. (de illa loquitur secundy se) possit dici una, l. pluralis neutry conceddy est: quia utrumq. est extra intellectum humanitatis, et utry potest sibi accedere.

Quę contra assertionem militari dissolvuntur?

Arguit primo ex Angelico Doctore opusculo quędam primo 2. cap 8. aente natura manifeste esse quod habet in intellectu, et in indivisibili habere quędam unitatis unquam ad in seioram descendit. Item ex eodem opusculo cap 7. et tamen in ipsa natura absolute accepta secundy quoniam est in inferioribus considerata quędam unitas cum definitione eius situra, et nomen unum ut patet. Dicendy Divo Bononi loquitur de unitate negativa, quę nature convenit in statu secundy se propter ad omnem operationem intellectus secundar intentiones generati aut speciei & fingenti, non vero

propter ad omnem intellectus operationem abstractantis, siue considerantis naturam precise secundum
sua predicata essentialia; hic enim unitas et quae convenit naturae absolute considerantur, cum quae ad in-
feriora non descendit.

Arguetur. 2. natura secundum se non est divisa positive: ergo et positive indivisa: sed
natura positive indivisa est positive una, unitas enim idem est ac indivisio. 9. Concedo antecedenti, nego
consequentiam; siquidem natura secundum se unice imponit positive eius essentialia predicata nec
divino autem nec indivisio est predicatum essentialiter naturae, si enim divisio esset eius essentialiter predi-
cationem, semper divisa foret, nunquam enim valet suam essentialitatem amittere. Similiter esset semper
indivisa de modo indivisio foret eius essentialitas.

Cum autem natura unice indivisa sit in statu logi-
co, divisa autem, et multiplex in statu contrahactionis, naturae mei essentialiter convenit, sed acciden-
taliter, siue ratione status ipsi accidentali. Quia propter secundum se considerata ad divisionem, et
indivisionem precipitatur, licet 9. prout sic non sit positive divisa non licet colligi quod sit unice in-
divisa positive; sicut ex eo quod animal non sit secundum se rationale colligi non potest
quod secundum se sit irrationale.

Replicabitur: unitas positive est carentia divisionis: sed natura
in statu secundum se dicit carentiam divisionis; ergo est una positive. probat maiorem: natura
in statu secundum se non est divisa ergo dicit carentiam divisionis. Distinguo maiorem: est ca-
rentia positive divisionis, concedo; negativa, nego maiorem. et distingo minorem: dicit
carentiam positive, nego, negativam, concedo, et nego consequentiam.

Duplex igitur est
carentia divisionis, alia positive, quae consequitur ad predicatum oppositum divisioni,
quod est unitas, siue indivisio; alia negativa in eo consistens quod natura nec dicit divisio-
nem nec predicatum oppositum divisioni sed unice non repugnantiam ad utrumlibet, et haec
carentia negativa divisionis potest natura in statu secundum se, quatenus in illo
ad divisionem et indivisionem precipitatur, eam solum imponit sua predicata essen-
tialia, ideoque non est una et indivisa positive in predicto statu et replicari intendit.

Insuper: natura secundum se dicit carentiam positivam divisionis. 9.
est indivisa positive. probat antecedenti: natura dicit carentiam divisionis ra-
tione suae essentialitatis, quae est quid positive; sed carentia quae sequitur ad predicatum
positivum est positive. 9. minor constat ex nuper dictis, probat maiorem: natu-
ra non potest dividi ratione superessentialitatis; ergo ratione superessentialitatis dicit carentiam divisionis

Nego autem ad probationem maiorem. Ad huius probationem distingo autem: non potest dividi ratione
superessentialitatis divisione ipsi competente ratione superessentialitatis, concedo: ipsi competente ratione
status, nego antecedenti. Et distingo consequenti: dicit carentiam nega-
tivam, concedo consequentiam, non positivam, nego consequentiam.

Facile sofirmatur huius repleti deprehenditur, rariam quidem appellatio depre-
 cato quae negativa adpositiva. Vt non quicquid est naturam dividi non posse divisione
 quae illi conveniat ratione sui essentia, sive essentialiter, definitio enim non est essentia
 cui naturae; aliunde semper ei in omni statu foret divisa. Cum hoc autem obtinere
 horet quod ratione sui dividi possit, divisione ipsi adveniente ratione statu con-
 trahactionis, sive quod ratione sui non dicat quae dicatur positive oppositae, divisio-
 ni unitatis videlicet ponitur.

Sic enim natura rationis sui sive essentialiter in propria
 positivam unitatem dividi non potest in statu contrahactionis in quo etiam ex ar-
 guto illi essentialiter convenit, et quidem doctrina haec peripatetica fit clarissima in
 parva, patet enim nec est negare esse potest ratione sui aliter et verum ratione sui
 non dicitur predicatur oppositae positive albedini; aliunde nunquam esse potest
 falsus ergo.

Insuper, natura secundae se non est positive divisa rationi annuentibus; p.
 est positive non divisa; ergo et indivisa positive. Secunda consequentia infer-
 tia opposita, quae etiam constat, quia iuxta tertiam delectio regulam a propo-
 sitione negativa valet consequentia ad affirmativam, variato predicato definito
 ad infinitum = Concedo antecedenti, nego consequentiam; quia est regula illa
 veritas in sensu absoluto, secus autem in reduplicativo, qualis est natura; cognoscit?

Pateo hoc licet enim valeat animal non est rationale ergo est non rationale;
 non tamen valet animal secundae se non est rationale, ergo secundum se est
 non rationale; quia animal secundae se accidentale est rationale, et nega-
 tio exclusiva rationalis. Exponitur: divisio et non divisio sunt contra dicto-
 rias; sed cui non convenit unum contradictorium, convenit aliud; ergo si
 natura non est divisa est non divisa sive vera. Dic hoc etiam ut non esse
 in sensu phisico et absoluto non autem in reduplicativo in quo natura absoluta
 est contradictoria persequitur.

Ad quae tertio in rationem provariavam, aliquid non
 convenit naturae in statu secundae se quod ei non convenit in statu contrahactio-
 nis; ergo positiva unitas ad invicem cognoscitur valet convenire naturae in statu
 secundae se quae ei conveniat in statu contrahactionis; Consequentia infer-
 ta et antecedens provariava; unitas negativa convenit naturae in statu secundae se
 sed ei haec non convenit in statu contrahactionis ut constat ex questione praecedenti;
 ergo, similiter natura in statu secundae se est ingenerabilis et incorruptibilis;
 sed hoc ei non convenit in statu contrahactionis. ergo.

Ad argumentum distin-
 go antecedenti, aliquid convenit naturae in statu secundae se ratione sui nego.
 ratione unitas concedo antecedenti, et nego consequentiam. Ad provariavam
 distinctiva maiori minorum concedo nego consequentiam. alia sunt ut haberi

et notabile quod natura in statu secundum se convenit rationi sui sive essentialiter, aliter vero quod ei convenit ratione status sive ratione intellectu naturae solitarie considerationis illam a singularibus praecedenti.

Dicendum ergo naturae

in omni statu convenit, quod ei ratione sui essentialiter convenit in nullo enim essentialiter suam amittere valet, secus vero quod ei convenit ratione realitatis sui status sive considerationis intellectus, hoc enim necessario deficit naturae amittit praedicta consideratione, uti amittit sua diem in alio statu collocatur. Unitas autem negativa sive indifferentia ad universales et singularitatem non convenit naturae ratione sui essentialiter; aliunde in omni statu eius indifferentis ad utrumlibet quod ei omnino fit non; in statu enim contractionis et determinate singulari, universaliter vero in statu logico.

Manet ergo quod praedicta indifferentia, sive unitas negativa naturae convenit ratione status secundum se, dependenter ergo ab operatione intellectus naturam a singularibus abstrahenti. Pro quo periphrasem est solutio ad praesens adducta; unitas enim positiva ut ait Patet Fonseca naturae convenit ratione sui, independenter ergo ab operatione intellectus, unde manifeste colligitur quod ei etiam convenit in statu contractionis, et si in illo nullam habeat unitatem negativam propter rationem oppositam.

Sed dicat:

natura ex se et ratione sui non est singularis: ergo ex se et ratione sui est negative universalis. Antecedens certum, quia ex consequentia sua dicitur: ex natura est negative universalis ratione status secundum se, quia ratione illius non est singularis: ergo si ratione sui singularis non est, et si etiam negative universalis. = Concedo antecedens, nego consequentiam. Ad praesens distinguo antecedens: quia praesens nego antecedens: quia ratione illius non est singularis, nec singularitatem praesens concedo antecedens, et distinguo consequens: si ratione sui non est singularis nec praesens singularitatem, concedo nullam praesens nego consequentiam.

Natura ergo ratione sui quae libet statum praesens, unde sic sumpta per omnes debet, consequenter nec careat singularitate, et multiplicatione, nec illam dicit, si enim ratione sui sive essentialiter singularitatem imponeret nunquam posset illam amittere, simul tamen si singularitatem exeret illam non posset in statu contractionis recipere, nec ad individua valeret descendere. = Et tunc oritur quod natura ratione sui non sit negative universalis, cum prout sic non imponeret carentiam singularitati et multiplicationi in qua sita est universalitas negativa, sed prout praesens se habeat sive ad multiplicationem, sive ad eius carentiam solent dicat esse animal rationale, nec rursus a singularibus, quia hoc iam imponit actionem intellectu de nuda natura et abstrahenti, nec cum illis conjuncta quia prout sic imponit statum contractionis naturae ratione sui accidentalem.

Insuper ergo natura ratione sui permittit carentiam singularitatis; sed in carentia singularitatis ita indifferentia sive unitas negativa. 3o. ratione sui permittit indifferentiam sive unitatem negativam. hanc sic: sed quod natura dicit ratione sui dicit etiam in omni statu in statu a parte rei permittit unitatem negativam: ergo a parte rei erit una negativa.

Dicit per similitudinem differentie terminative sumptam, quod est ipsa indifferentia permittit non convenire naturam essentialem, et ratione sui, sed unice subjective acceptam quod nihil aliud est quam ipsa natura permittit indifferentiam ipsi conveniensem ratione status secundum se, ergo patet per dictam indifferentiam sicut et unitatem negativam non convenire naturam ratione sui sed eo magis status solitudinis.

Argues. 2.

natura secundum se est ens positivum: 9. est una positivum; unitas enim necessario requiritur ad ens. Secundo: natura prior est sui accidentibus: sed singularitas est accidenti respectu naturae: 9. est prior illa: 9. est una positivum; in illa enim prioritate nullam improbat divisionem = Conterio antecedenti distingo consequenti: est una unitate transcendentali, conceda communem per predicamentali nego consequentem.

Unitas transcendentali in ratione entis inclusa alia est ab unitate communi consistente in abitudine ad evadendum in pluribus; plura enim sunt entia quae similem abitudinem non dicunt nullum vero quod unitatem transcendentalem non imposter. ad secundum dicit: singularitatem non esse accidenti positivum naturae scilicet ad rationem, sed metaphysicam in eo consistens quod concipitur extra essentiam metaphysicam naturae ad quod sufficit quod hoc singularitatem praecedit per se de ratione

Verum in sophismatibus pariter in hac subtili disputatione occurrentibus inveniuntur. primo ex dictis colligitur de novo dictionem inter has propositiones: natura secundum se est ens non est singularis, nec communis nec divina nec indivisa. hanc secundum se est ens est non singularis non communis non divina non indivisa. primum enim verum est quatenus significat nec singularitatem nec universalitatem nec divinitatem, quae de se unitate naturae. secundum autem falsum est quatenus innuit naturam secundum suam essentiam, sive essentialiter in partem essentiae singularitatis universalitatis. 9o.

Quod quidem falsum est; natura enim nec essentialiter dicit singularitatem nec carentiam illi; alio in omni statu esset singularis, singularitate carenter. Similiter licet veritas propositionis hae: natura secundum se essentialiter non dicit positivum repugnantem divisioni, falsum tamen hoc natura secundum se essentialiter dicit positivum non repugnantem divisioni.

quippe non repugnantiia positiva idem est ac abritudo ad evadendū implicite; hęc
autem rationem convenit naturę in statu logico minime vero essentialiter rationatur.

Quasi colligitur ad invicem: statem negativę non sufficere quod singulari non sit
de cetero natura sive quod natura non sit essentialiter singulari. Resultat
requiritur quod careat singularitate; natura enim negativę communis idem
est ac natura non singulari: sed unice de natura quę caret singularitate de-
citur quod non sit singulari: ergo. Ergo facile deducitur universalitatem
negativę unice convenire naturę recundę se ratione naturę qui ut pote in pro-
cessu a singulari ad comitem incompotibilis est cum ipsa, in se ipse circa
rem in natura.

Denique colligitur: in generalitatem et corruptibilitatem con-
venientem naturę in statu recundę se ipsi etiam convenire ratione naturę
quatenus per illud dicitur carentiam singularitatis a qua procedit quod natura
generetur et corruptatur. In statu autem phisico aliquomodo natura
singulari et ingenerabili est et incorruptibili non quia imponit cor-
ruptionem corruptibilitati et generalitati sed quatenus hec non sunt de esse
naturę.

Questio. 4. num de tur a parte rei unitas formalis minor unitate numerica. Dubium resolvitur et contraria solvitur.

SI.

Non procedit questio de unitate communi et univexali, sed de absoluta sumpta
pro carentia formali divisionis. Quo supposito affirmative respondeo cum phi-
losophe quinto metaphisice textu undecimo sic aiente: univexaliter enim
quicunque non habent divisionem in quantum non habent unum sunt
ut si in quantum homo non habent divisionem unum homo, tamen in quantum
animal unum animal.

Id ipsum ratione quo procedit verbi de tur a parte rei
cuius dicitur: carentis aliquid est unum quatenus caret divisione: sed Petrus si quod
homo caret divisione. qd. max. est phisicis: minorem partem: Petrus quado
mo non duplex sed unum est homo: quia homo caret divisione: sed prout sit im-
posita sua predicata formalia ergo habet unitatem formalem. Confirma-
tur: quia Petrus nequit dividi in plura individua est unum numerica sed nec di-
vidi potest in plura formalia sive essentialia. est unum formaliter.

Respondet:

Petrus per idem numerum unitatis est individuum in se et divinum a quo liberalis indi-
viduum naturę humanę simul ab equo leone etc. = sed contra quia licet Petrus per unitatem

a singularibus abstractis. Alia est opinio aereoni predicti universalitatis abstractae esse quodammodo idola sive simulacrum ab intellectu configit haberi in eae apud heros quod quid in singularibus reperitur, unde de homine per actum intellectus concipitur objectum immediatum talis actus est predicti idola in quo tanquam in imagine considerat predicta similia huius, quae in Petro Paulo et quolibet alio individuo inveniuntur.

Sed opinio hae communiter rejicitur, quia predicto simulacro ad abstracti nequit definitio universalis ut posse incapaci re idem significandi cum in feris et brutis, nunc dicitur quod Petrus Paulus et Antonius non idola sive simulacra quod; hoc ergo ad summum est universale in re presentis quod est contra praesens quae situm.

RESOLUTIO NOTRA. S II.

Substantivum logicum & metaphysicum universalitatis non est collectio individuum, sed natura ab illis abstracta.

Prima pars resolutionis suadet: substantivum quicquid universalitatis est unum abstrahendum in pluribus, non sic collectio individuum, ergo. primum in natura collectio omnium in dividuum unum est fluxus et statum unum spiritus in natura non est unum abstrahendum in pluribus. Confirmatur in abstracto specificum, ut per predicatum de quolibet individuo sub illo contento: sic collectio omnium in dividuum necesse est de quolibet individuo predicari. Et sum quidem in quod Petrus in omnia individua humani naturae, ergo.

Dicitur adversarij collectionem illam individuum non predicari de quolibet inferiori secundum se, sed unice quo ad illam partem quae correspondet subjecto de quo predicatur. Ita propter in hac propositione Petrus est homo est homo solum predicatur de Petro quatenus illico respondet non vero quatenus correspondet Petrus, Antonio; predicatur enim talia sunt qualia pertinentia a subjecto. Patet in sententia Thomae, averentia est includere omnes differentias, quatenus hoc deducit in omnes illas predicari de substantia de qua predicatur de illa.

Sed contra quia predicatio hae Petrus est homo est natura universalis de particulari, sive superiori de inferiori ergo similitudo est superior et universalis quatenus est collectio omnium individuum non omnia individua de Petro predicantur. Amplius: si enim in predicata enumeratione solum predicatur collectio individuum de Petro quatenus illico respondet predicatis hae: Petrus est hic homo est predicatio universalis de particulari contento sub illa: quia magis solutio est idem in parte copulae predicari, ita prima propositio.

Item licet enim in analogia talia sunt predicata qualia pertinentia a subjecto, secus vero in univocis, alias locum natura beret prologium illud dum quicquid de quoquam predicatur dicitur de subjecto

quidquid continet predicatum. Secunda resolutionis pars stabilita: substantia non
 pluralitatis est natura una abstracta de pluribus predicati: sic natura a singularibus
 abstracta. Provo minoram: quia natura hęc in primis abstracta predicati de infe-
 rioribus cum sit de eorum essentia, aliunde est una cum eis delecta pluralitatem,
 ut potest ab illa separari esse parva: ergo.

Ex armanitur opposita 5.?

Arguet primo: illud est substantia proximum universalitatis cui unitas appli-
 catur sed hęc applicatur collectioni individuum non vero naturę ab illa abstracta
 ergo. Provo minoram unitas applicatur subjecto diviso & multiplicato secun-
 ditate contenti quod enim unę est unitate non eger: sed collectio individuum non vero
 natura ab illa abstracta est subjectum multiplex et divinum: ergo.

Confirmatur: ubi
 tractatione universalitatis specificamur. e.g. cu quod species humana significat
 sed species humana significat omnes homines sive omnia naturę humanę uniti-
 vidualia ergo hęc est substantia universalitatis specificę. Explicatur: pro hęc
 ut com homo omnia in dividua naturę humanę significatur: sed in illa pro-
 cepti substantia specificę universalitatis secundum id quod significat: ergo.

Ad argumentum concessa maior nego minoram ad pre visionem de in-
 go maiorem subjecto diviso & multiplicato in eum compositum de unitate
 & multiplicatiore nego maiorem: in eum diviso sive unitate de unitate et
 multiplicatione concedo maiorem, minoram et nego compositam. De-
 tul ergo natura a singularibus abstracta confecti illi unitatem, quę causa
 libet consistit in ipse actu, formaliter vero in forma rationis ab eorum
 mente et accepta in natura.

Hęc autem unitas non accipitur in natura secun-
 de divisionem, sive in eum compositum divisionis, sed in illa divisione in unitate
 tunc, & ad divisionem separata natura enim unitatem accipiens amittere de et
 divisionem exceptione oppositam vocati. Hora precedens experimentum nulli-
 us ponderis est dum modo de forma unitatis loquimur, hęc enim cy-
 lippent naturam abstractam & in abstracto, ita unitatem in eum
 accipitur in natura divisa.

Ad confirmationem simul & explicationem indig-
 dem species humana nam scilicet et hęc unitatem homines significat
 non secundo rationem & articulatam et individuum sed eorum conceptu
 notionem hominum ab individuationibus, et singularibus abstractis sicut
 hęc est triangulum non significat triangulum legum autem sive eorum, sed
 triangulum ut sic ab omni particulari predicto.

Arguet secundo: natura ab in-

inferioribus abstracta negata de illis predicari: sed natura conveniens incepta
quam cadit conveniens deus predicari de omnibus inferioribus, expo.
prova maior enim natura ab inferioribus abstracta non identificatur cum il
lis nisi concedat in creatis sacro sanctis personis. Itaque non: sed negata de inferio
ribus predicari quod non identificatur cum illis, ab identitate quippe predicari
cum subjecto vera dicitur propositio: expo.

Ad argumentum vero maiorem ad
argumentum de inq. maiorem: non identificatur cum illis pro forma si regula
ad recordam intentionem universalitatis concedo, pro materiali si regula ad substantia
ty et per predicatam subditio: non identificatur cum sui indivisione concedo:
cum divisione sui nego maiorem et concedo minori nego consequentiam, per
quod constat solutio ad inconveniens allegationem, quod nullo modo colligitur ex
opinionem nostram et non natura divina identificatur realiter cum personis
indivisa et immultiplicata manente.

Natura ergo ab inferioribus abstracta sub
indivisa secunda intentione universalitatis vicinis ad eundem plezibus pre
dicabili, una est respectu illorum. Itaque propter naturam cuius de inferioribus
valeat predicari et secunda intentio est ratio talis predicabilitatis. Ideo et
propositio hęc: Decurrit homo est omnino vera, secus autem si dicitur est secunda
intentione species.

Itaque natura potest de inferioribus predicari requiritur quod
indivisa manente identificatur cum illis: sed sufficit quod identificatur
cum sui divisione et multiplicatione, hoc enim sufficiens est ad veritatem enun
tiationis predicantis naturam de quolibet inferiori. Natura ergo una et indi
visibilis est in statu abstractionis ubi nullam importat singularitatem divinam aut
et multiplicata in statu phisico et contractionis oblationem oppositam.

Applicatio:
ergo natura divina et multiplicata ob identitatem cum singularitatem adue non
veralis est respectu illorum: ergo licet collectio individuorum identificatur cum
individui valeat universalitatem subire et de illis predicari. = Prima conca
sa nego recordam consequentiam obnotam disparitatem; licet enim natura
cum singularibus identificatur, progre in illis tamen ab illis secus autem col
lectis individuationem quę et importat individua, et omnia si considerata
adequate, et pauciora si non adequate sonatur.

Questio 6. perque acutus intellectus fiat univer
sale tum logicum, tum metaphisicum.
Finitus exponitur aliqua notantior, et referuntur sententię.

Et contra hoc inq. sub epiphora ad positivam perfecte percipiatis p[er] se, quae in libro
 de anima per se dicitur ab auctore ubi dicitur q[uo]d reperiuntur caliditas et pondus p[er] se
 dicitur in intellectu nostro non p[er] hoc ut in sensibus exterioribus in se p[er] se
 sa commune a se; nihil est in intellectu quod p[er] se non fuerit in sensibus
 sensus exterioris auditus nempe, sius objecta percipit p[er] species ab ip[s]is immu-
 sat, quae p[er] representationes objectorum concipiuntur.

Hec autem species in sensibus
 exterioribus existentes ad se non transeunt in internas, quia compositae dicuntur, quia species
 omnium sensuum exteriorum percipit illas, ad invicem distinguuntur quae p[ro]p[ri]e dictionem
 percipit inter videre et olfacere intercedens, illas utrimque dormientes tan-
 te olfacere sive videre somniamus. Ex hoc autem sensu species in fantasia sive in
 imaginativam mittuntur, quae virtus est talium specierum conservatrix, etiam in
 absentia objecti; quod fit ut auribus obstruatis oculis simul clausis et auro
 vivas et auditas imaginemur.

Haec tamen imagines sive species ab imaginati-
 va formatae objectionum representatione unice quo ad operationem colorem scilicet p[ro]p[ri]-
 etatem et ad similitudinem ad imitationem speciei ab intellectu productae, quae
 objecti quoad essentiam representat. Per se ergo in specie ab imaginativa p[ro]-
 ducta veluti in quadam p[ro]p[ri]a representatione in specie veluti ab intellectu for-
 mata quoad animal rationale, secundum quod nec imaginativa nec p[ro]p[ri]a
 illud valet representare.

Et fantasia transit in cogitativam, quae species p[er] se
 fit intentionata, sive quae utales sensibus non percipiuntur nempe appetit, amicitia,
 inimicitiam et se positivam; quae quidem virtus in bonis dicitur g[er]minat-
 iva in malis obis percipit oppositionem cum bono &c. Ut autem sensus praedictus
 alter est qui memoria sensitiva dicitur in quo species ac cogitativa formatae
 & extrinseca est tenentur quaedam continentur.

Ad sensum autem velatos requi-
 rit intellectus agens, qui veluti spiritalis incapax est species materiales p[er]ci-
 piendi. Quae p[ro]p[ri]a potest virtute illas de p[er] se dicitur a conditionibus materialibus
 tempore scilicet quantitate, colore, loco & intentione &c. Quae species dicitur
 electivae et sublimiores quo dicitur in quibus representatur natura s[er]v-
 ne singularitate nuda & app[er]tenti conditionibus materialibus quae rati dicitur
 quae formae est hoc quod percipiuntur in materia conveniunt.

Species denique
 ab intellectu agente productae in intellectu recipienti p[er] se p[er] se dicitur
 dicitur species intelligibiles receptiva, medijs quibus objecta modo spiritali
 cognoscit, dicitur p[er] se dicitur quae praedicta species pariter sive recipit. Ex quo
 autem actu tendere valet in objectum p[er] se p[er] se dicitur atractionem negativam qua-

tenus naturam cognoscit recedendum. Etiam eventum intellectus rationis fuerat regula
tionem nec tamquam terminum agens naturam nec separata nec tamquam ad quem
illam ordinem.

Secundo videtur esse exori per abstractionem positivam cogitendo videlicet na-
turam a singularibus abstraxit, ipsa singularia primum dicitur terminum agens ratione
cedit. Tertio per naturam cogitit illam simpliciter comparando per modum subje-
cti ad infirmitatem tamquam ad terminum sui superioritatis et hic actus comple-
ditur comparans. Denique ex natura naturam ratiocinatio per comparationem compos-
itam quod est actus ille quo naturam de inferioribus perducit.

Universale metaphysicum est.

Secundum propter exori
versale metaphysicum est naturam sine singularibus cogitans sine ab illis ab-
straxit. Tercio videtur esse unum verum plura sine incompleta respiciens. Quibus po-
sitive inquirimus per quem ex naturam naturam per universale logicum et metaphysi-
cum. Si autem non ad id per se in se nullum est per se dicitur actibus cui vim effec-
torem universali non confertur unde quod quidam facile protulit opinionem patet
non inveniri. Quia propter ab individuali opinionem relationem super se edendy con-
ter non sum verum iudicij directam a ratione aperieta.

Assertio prima SII

Per abstractionem positivam intellectus passibilis fit universale metaphysicum
efficaciter suadetur auctoris: universale metaphysicum est natura positivum:
sed hoc habet per abstractionem positivam: ergo. pro modo in rationem per illud naturam
fit natura positivum per quem conceptus excludens positive singularia:
sed hoc habet per abstractionem positivam: hac enim posita respicit singularia
tamquam terminum agens positivum recedit. ergo. maior constat quia natura
lum tale excludere singularitate sine positivum divisionem per extremum op-
positum positivum videlicet unitatem. minor ex consequentia liquet.

Confirmatio ad conclusionem aliam opinionem: universale metaphysicum non
fit per abstractionem negativam intellectu passibilis nec per positivum intellec-
tus agentis: verum ergo quod fiat per positivum abstractionem intellectu pas-
sibilis. Antecedenti quoad primum partem suadetur: per abstractionem nega-
tivam non fit natura positivum: sed universale metaphysicum est in po-
sitive sentire ergo. pro modo maiorem eodem fit natura vera quod divisionem
excludit: sed per abstractionem negativam non positivum, sed negativum divisionem
excludit. ergo.

Superius antecedenti suadetur quoad secundam partem: universale
metaphysicum imperat formam rationi naturam formaliter naturam consistit
ergo: sed talem formam fieri nequit per intellectus agentem: ergo. pro modo in rationem.

forma rationis consistit in cogitatione: sed intellectus agens cognoscitivus non est: ergo
exinquitur per illud.

Assertio Secunda III.

Univox de logicum fit per simplicem comparationem: prout ex Angelico Preceptorum
questionum septima de potentia articulo undecimo sic dicitur: hujusmodi
sunt relationes rationis quae attribuentur ab intellectu rebus intellecti proxime sunt
intellectui, sicut relatio generis, et speciei. Quae enim rationes intellectu ratio adin-
venit considerando ordinem eius quod est in intellectu ad res quae sunt extra. Sed in extra
verale logicum sicut in praedictis relationibus ergo fit per intellectum comparationis
simpliciter naturam ad inferiora.

Nonnulli dicunt praedictas relationes supponit
in natura nec ab intellectu fingi cuius cogitationis est Magister Manso, quicquid
formitum tanquam parum grammaticum capis quia to ad inveniunt in
praedictis sive excogitas sed potius ipse capendus quippe non intellectus rebus ma-
tricio pro eadem a grammaticis ut supra accomminis cor. ut videtur et apud Ioa-
nem Bareratio: et ibidem autem comminico idiomate disparis fingit signi-
ficat sicut Antonius de Braxense, et ipsi Dateratio.

¶ Fundamentali ratione prout dicitur annexio: ratio de logicum sicut est in
peculiaritas per modum superioris ad inferiora: sed hic respectus fit per simplicem
comparationem ergo. materialiter univoxale sicut idem logicum, s. et species lige-
nus, aut aliud ex predicabilibus: sed genus idem dicitur de quolibet alio predicabilibus
sicut in praedictis respectu cuius de finitatem per ordinem ad inferiora: ergo. pro
minorem simili respectu fit quatenus natura intellectualia de ordinata ad infe-
riora sed ordinata hae est simplex comparatio: ergo. pro minorem quia mi-
li respectu non consistit in hoc quod natura realiter est independenter ab in-
tellectu inferiora respectu naturaliter esse a parte sui universaliter ergo.

¶ Confirmatio
natura et simul explicatur ratio praedicta forma universalis loqui est relatio
rationis rescorat ex Angelico Preceptorum: sed relatio hae fit per simplicem
comparationem ergo. pro minorem: relatio rationis fit per actum illam
potentem in natura: sed simplex comparatio ponit in natura per dicitur relatio-
nem: ergo. pro minorem: simplex comparatio est actus referenti naturam ad
inferiora ergo ponit praedictam relationem in illa.

¶ Invenitur per nullam abita-
tionem naturae ad inferiora fit logicum universale: alio modo nec per com-
parationem compositam: ergo. si videtur per simplicem comparationem.
Consequenter patet ad sufficientem praedictam enumerationem. Et considerandum quod

primam partem suadet: natura sit universalis quatenus cognoscitur versus
individua: sed per nullam abstractionem sic cognoscitur: ergo, pro modo
natura per abstractionem separata excedit ab individuis: ergo per idem
non cognoscitur versus individua.

Tam ergo quoad secundam partem, pro modo id ip-
sum non antedemum comparatum compositum supponit naturam logicam universalem ergo
negativam hanc universalis per illam pro modo antecedens: comparatum compositum est
actuali predicata naturae deus: inferioribus: sed per se actuali supponit
naturam logicam universalem ergo, pro modo minorum predicata actuali supponit
naturam logicam predicabilem: ergo est universalis cum predicabilitate in univer-
sali pro modo. — Si variae occurrunt advenant, sed et non rationes solutio-
nes sunt argumentationum ex parte.

Aliarum opinionum fundamenta solvuntur § III.

Primo in prima assertionem: universale metaphysicum sit per abstractionem
intellectu agentis: ergo per negum per abstractionem non remanet intellectus passivus.
pro modo antecedens: ratione loquendo in speciebus distinctis representat universale per
per abstractionem de partem naturam a conditionibus individualibus. Secun-
do: natura abstracta a pluralitate est metaphysice universalis: sed abstracta ex parte
intellectu agentem: ergo, pro modo minorum: per intellectus agentem abstracta natura
a conditionibus individualibus: sed adhuc pluralitatis de universa ergo.

Contra-
maturae: species ad intellectus agentem producta respicit natura metaphysice
sic universalis: ergo natura est in universalis per intellectus agentem per se
speciem et partem, pro modo antecedens: species illa non representat na-
turam singulari ex parte universalis saltem metaphysice ut non sit arripit
la medium. Secundo pro modo antecedens intellectus passivus attingit naturam
pro modo implicita specie representata: sed intellectus passivus attingit naturam
universalis ergo pro modo sic respicit natura in specie elaborata per intellectus agentem.

17
Tercio: natura per intellectus agentem abstracta dicitur non representat
se in pluralibus ergo est metaphysice universalis, pro modo antecedens: natura ab-
tracta a pluralitate ut in pluralibus dicitur non representat non ad eundem
modum: sed natura per intellectus agentem abstracta dicitur representat ut in plu-
ralibus per se et per se abstracta a singularitate in generalis representat ut in
tunc ergo.

Secundo natura contra a singularitatem est singularis: ergo abstracta
est in universalis: non logica ergo metaphysice. — Ad argumentum distinguen-
tium: universale metaphysicum videtur et in actu primo concedo: complexum

et maiore reponeo antecedens. Ad primam probationem dico. In principio doc-
 trinae logicae de universali incompleto, nali, et in actu primo. Ad secundam dico.
 Ingo. maiorem. abstracta per primam abstractionem intellectus partibilis
 conceda. per abstractionem intellectus agentis subdistinguitur in maiore et
 universali in actu primo concedo. in actu secundo nego maiorem et concessa
 minori nego consequentiam.

Ad confirmationem ad inigo antecedens. moda-
 plura in actu secundo in actu primo concedo in actu secundo nego antecedens
 et in eodem teni consequentiam. Ad probationem concessa antecedens ad
 inigo consequens dico. In ratione data si quidem in ex singulari eadem et uni-
 versali eadem composita in diuersa re uoluita nali in actu primo. Ad
 cendum ad inigo maiorem ad inigo prout in explicita specie representati re-
 tata de defectu in actu primo et secundo concedo. in actu secundo que-
 ro maiorem et concessa minori de re uoluita in actu secundo dico. Inigo con-
 sequens re tata de defectu in actu primo et secundo concedo. non re tata de
 consequentia.

Nota est quod prout in specie ellicia ab intellectu agente universali
 et uoluita et incompleto et uoluita completa et in actu secundo. hoc enim solum
 et conuenit quatenus ut una concipitur per intellectus partibilem ut uoluita
 bit statim ex dicendis. Ad illud quo argumentum uigetur de naturam non
 consistit in se. per hanc positum uoluita et in actu primo et in actu secundo
 ut in pluribus sed per illorum persistitiam et in decisione et stabilitate in
 superabitur. Ad tertium dico. concessa antecedens dico. Inigo consequens. et in uniu-
 ersali nali et complete concedo prout complete subdistinguitur abstracta per
 se in abstracta abstractionem intellectus partibilis concedo per abstractionem intel-
 lectus agentis nego consequentiam.

Ad primam resolutionem in istam ad explicita que
 definitionem totius in gratiam claritatis representam perfecte dignitatis per uoluita
 ad intellectu ad in se prout non in actuali representatio naturae in actu
 secundo sed ritur et representatiua, seu reman quoddam intellectu partibilem
 curdantur ut speciem expiam partitiam, in qua ultimo complete et in actu
 secundo natura representatiua et ut una cognoscitur.

Sine omnia quod uoluita
 et in intellectu agente non speciem elaborantem in prout uoluita et in uniu-
 ersali nali et in actu primo, complete uoluita et in actu secundo. non in se
 uoluita per intellectu partibilem quatenus ellicia speciem expiam in qua uoluita
 mo natura obiecta intellectu et ut una cognoscitur. In quo quidem uoluita
 et in actu primo ad in se partitiam uoluita et in actu primo prout in nostra opi-
 nione auerente illam esse uoluita et in actu primo cuius uoluita et in actu primo
 in cognoscitur.

Quae quaeque natura ut representata in specie solum voluit esse representata
in universalibus; species enim ut potest fluxa representati vice consistit nata
a quaevis abstractione de linea representativa.

Iuxta eandem doctrinam, et eo

roboretur quia producta specie per intellectum agentem adue intellectuui par-
tibus indifferens generis sui naturam abstractam positivè excludendo scilicet
singularem, solum negativè nihil cogitans de illi, ergo in praedicta specie non
representatur natura, ut determinate excludens singularem; ergo nec cum
positivè acutius de quibus conceptu est singularium positivè excedere.

Ad primum secundo: universalem metaphisicam proximum fundamentum logicis universis
satis est ad per abstractionem positivè ab intellectuui partibus non positivè proximum
fundamentum logicis universalitatis; ergo, propter maiorem: non positivè fundamen-
tum proximum logicis universalitatis praesertim per quem nullo modo cognoscuntur singu-
larium: talis est abstractio positivè intellectui partibus; ergo, maiora parte na-
tura enim proxime capax respiciendi inferiora (in quo ut univè abstracta logi-
ca) cognosci debet cum ordinis ad illa, minor propterea: per abstractio enim
positivè ab intellectuui partibus solum cognoscitur quod in specie intellectuui
aperiri representatur: haec autem non representat singularem sed naturam
ab illi derivatam.

Concessa maiori nego minorem utriusque dilecti. ad utrumque
in rationem illam distinguo: non representat singularem dicitur concessa:
indirecte nego. Intellectui ergo partibus cognoscit indirecte scilicet recordatam
quatenus per reflexionem super speciem cognoscit illam esse abstractam
a phantasmatibus in quibus singularem representatur; sed de hoc fecimus in
libris de anima. circa argumentum propter singularem non potest cognosci
cum nullus actu attingere valeat nisi quod representatur in specie.

Dicitur: 3°

damentum proximum universi abstracti logicis stat in maxima capacitate naturae ad pre-
dicabilitatem de individuis sed hanc non habet per abstractionem positivè;
ergo minor propterea: natura proxime capax predicabilitatis singulari et deter-
minata est ad illam: sed natura abstracta positivè non est determinata, sed
indifferens sive ad predicabilitatem de individuis sive ad subjectivitatem
respectu generis; ergo, maiora et consequentia liquet minor autem cum
indeterminata natura etiam positivè abstracta ab individuis non habet maiorem
capacitatem ut de illi predicetur quam ut in illi subiciatur.

Dicendum

naturam ab individuis positivè abstractam positivè titulo eiusdem predicabili-
tatem et superiorem respectu illorum quam predicabilitatem et inferi-
oritatem ad genus: siquidem in illa abstractione nulla fit mentio generis;

benè rationem naturæ abstractam, et individuum a quibus abstractum licet
natura humana, et utrumque respectu subinde exponit reditum tam in proximam
capax prædicabilis, præ abstractam enim esse ab individuo subjectivatis
vera præ abstractam animalis ab ipsa.

Duplicatis natura proxime capax
superioritati ad individua epigit illam respicere tamquam terminum ad
quem, sed per abstractam positivam non epigit respicere individua
quem terminum ad quem, ergo. Minor sua datur per rationem ab individuo
tamquam a termino a quo non epigit illa respicere tamquam terminum
ad quem, si ead illa accedere, videlicet quod accedit ad individua, unde re-
cedit ab illis, sed per abstractionem recedit ab individuo, ergo.

Dicitur autem
tamen non positivè naturam dupliciter verari ex illam, quatenus sepa-
rat ab individuo, quatenus eiconferat unitatem specificam, unde unitas
hæc duplicem conceptum exprimit dicitur includit aliud positivè conceptum
de naturam suam in esse specifico aliud negativè excludendi singulari
in quo sensu illa respicit tamquam terminum a quo recedit.

In prima rationem con-
sideratione epigit individua respicere tamquam terminum ad quem, pro-
sic enim dicitur esse conceptum specificum, et essentialem illam: quilibet
autem essentialis epigit esse in illo casu essentialis. Licet autem opponatur
quod natura inferiora actualiter respiciat tamquam terminum a quo epigit
sicut autem quod illa actualiter respiciat tamquam terminum a quo epigit
litera vero et in potentia tamquam terminum ad quem præsertim, et ab-
tractio non tollit naturam, quod sit essentialis individuum.

Arguitur 2. in se-
dam aversionem posito fundamento proportionis relationis etiam contrarietate rela-
tionis: sed per abstractionem positivam intellectu partibus penitus proximam
fundamentum relationis naturæ ad inferiora, in qua sita est unitas aliter
logica ergo per similem abstractionem philosophicam univocalem.

Respondetur ma-
ximum arguenti vixam esse de relatione reali, talis autem de relatione
rationis, cuius esse consistit in cognitione, autem per cognitionem fun-
damentum: proximi relationis hęc non cognoscatur formaliter sed unice fun-
damentaliter, hinc est relationem formaliteralem ultra cognitionem funda-
menti aliam exigere, cuius dignoscatur natura cum ordine ad infere-
ra, hęc autem cognitio nihil aliud est quam simplex comparatio.

Duplicatis
ergo relatio realis resultat posito eius proximo fundamento quia connec-
ta essentialiter cum illo: sed etiam relatio rationis connectitur essentialiter

Tex cum suo fundamento ex po. dicendy relationem realem coniecti cum suo
fundamento tanquam cum principio a quo naturaliter oritur, ex quo fit
quod statim apositiva fundamenty absq[ue] nota actione resultat relatio realis.
Velatio vero rationis solum dicitur cum suo fundamento coniecti quatenus hoc
exigit eius productionem cognoscitivam: ideo non existit statim apositiva funda-
menty.

In istis, ideo posito fundamento absq[ue] nota actione resultat realis re-
latio quia ad illam non datur ipse motus ob imperfectam eius extrinsecam:
sed imperfectior est relatio rationis: ergo. dicit relationem rationis ex pro-
pria imperfectione evigere ut fiat per actionem ad ipsam terminatam,
nec esse ita imperfecta dum modo possit eadem assumi fundamenty actiony
terminatae quatenus carnis est si per resultantiam habet esse reale eodem
proximo modo, ac ipsa realis relatio.

Arguitur quinto dicitur quod existens na-
tura singularibus separata ut Plato copulavit eveni realiter universalis: sed natu-
ra per abstractionem positivam intellectu passibili separata a singularibus ergo
est universalis per intellecty. = Distingo maiorem esse universalem realiter per
respectu realem ad inferiora, per minoris: i. ad naturam: respectu negoma-
tionem. et concessa minori nego consequentiam obnotam de ipsa naturam quia na-
tura in quantum illa impossibili realiter respicerent inferiora, natura vero a singula-
ribus per intellecty separata illa non respicit eis primum simpliciter comparantem.

Sed dicitur natura non consistit utiq[ue] loquor universalis per relationem ad inferiora: ergo
non tenet solutio. per naturam antecedens: natura loquor universalis est tunc potentia de
includere inferiora sed per relationem non habet natura includere inferiora, im-
mo illudcludere tamq[ue] ratio minoris comparationis: et relationis: ergo. Dicitur
tamq[ue] loquor realem excludere propter inferiora inchoate terminis compa-
rationis et relationis; illa tamen includit pro implicito in quo stat ratio
in potentia, et ex infra dicendis patet.

Arguitur sexto: natura per-
sive apparet eveny in plusibus et loquor universalis sed per abstractionem pos-
itivam fit positivum abia ad eveny in plusibus ergo. per naturam minoris: per
abstractionem positivam tollitur et natura positivum impeditur ut sit in
plusibus: ergo fit positivum abia ad eveny in illis. = Concessa maiori nego
notam et ad perorationem consequentiam.

Quia positiva abtudo natura ut sit
in plusibus ita est in respectu positivo, quo per naturam superioris respicit in-
feriora non vero in existentia per se abtudo data a forma rationis absoluta dicitur
natura superioris inferiora per naturam terminam a quo recedit non autem in quantum ter-
minum ad quem ordinata, nisi ad unum fundamentaliter est in potentia.

Dupliabitur: natura negum abstracta habet universalitatem negativam ut sit in plu-
 ribus: ergo positivum abstractum habet abstrudinem positivam: aliquid enim positivum
 convenit naturae per positivam abstractionem, quod ei non convenit per negati-
 vam. Concesso antecedenti distinguo consequens abstrudinem positivam secundum
 valorem proprium conceptus: actu et formaliter nego consequentiam, quam ratio in-
 plura ratione excludit.

Quippe naturae per abstractionem positivam univocum acci-
 pit absolute per se, constituitur positivum capax recipiendi relationem uni-
 persexi ad inferiora, in unumque positivum excludens illa tanquam terminum
 a quo intellectualiter separatur. Idem quidem reficit in aliquo positivum con-
 versat naturae per positivam abstractionem quod ipsi non convenit per negati-
 vam: per hanc enim nec excludit positivum inferiora nec habet capacitate
 positivum ut recedatur ad illa.

Insurgit per eandem actionem quia natura abstracta
 ut unumque potest ad illa comparari: ergo abstractio positiva est simul
 comparatio: ergo per illa sit universale logicum futurum quod non fecit per media
 quae sic ponunt per praecisa. Suae denique antecedenti: non minus oppositio
 abstractio est comparatio quam avertit et conversio: sed actus dicitur forma-
 li et expliciti Dei est avertit a Deo, et conversio ad illa tanquam ad terminum,
 per quem specificatur: ergo per actionem quia natura abstracta sit unum
 latius potest ad illa comparari.

Illud in negum antecedentem, sed ille liber a mis-
 so in eum manet obiecto, indemonstrabile non est absolute licet enim actio abstra-
 ctiva simul etiam sit comparativa non tamen sit univocum logicum per illam
 ut abstracta hanc recipit unum comparativum igitur semper fit per simplicem
 comparationem ut hanc dicitur sit ab actu abstracta hanc sit sit indemonstrabile
 quod quidem est per eandem per se in unum per unum contravenit non dicitur.

Arguitur septimo: natura ab inferioribus abstracta est referibilis ad illa: sed logicum uni-
 versale constituitur per referentiam non autem per relationem actualem: cum
 beva indifferente non significat actus sed abstrudinem: ergo. — Concedam
 tunc nego minorem etiam per eandem non est enim dicitur per actus constitui-
 tum esse de finis non abstrudinem significat, sed actionem ut positivum cum dicitur
 to conversio: universale autem logicum est contradictorium a modo philosophia per ac-
 tualem relationem ad inferiora constituitur ut sit per superioribus constar.

Arguitur octavo: univocum logicum fit per actus quo cognoscitur natura una in simi-
 li: sed simili actus est comparatio composita: ergo fit per comparationem com-
 positam. Maior patet, univocum enim est unum unum. minor per naturam actus

cognoscens naturam eorum in multis iudicat illam esse eorum multis idemque eorum. sed
actus hic est comparatio composita cum actione naturam de suis inferioribus. §

Distinguo maiorem: una in multis, actu nego maiorem: ab intellectu concedo maiorem.
solutio patet per definitionem universalis totius repetitam et communiter per se sumpta
pendenti iuxta quam universale logicum in unione ab eo ad eundem in multis mini-
morum eorum in multis exiens per se quam quod intellectu ponit per simplicem a-
pprehensionem naturam eorum in multis cognoscens nihil affirmat, negat
ac proinde seclera comparatione composita.

Sed replicas contra primam solutionem
intellectus cognoscens naturam in ordine ad inferiora simul cognoscit inferiora
terminantia eorum in ordine: sed negat inferiora cognoscere quia cognoscit natu-
ram idemque eorum in multis: inferiora eorum in multis sunt propter idemque eorum
naturam: ergo si actus cognoscens naturam eorum inferioribus identificat eorum
paratio composita necesse est per hanc fieri logicum universale.

Hec replicas fa-
cile debentur patet ex dictis: una quae conca maiorem distinguit maiorem: quia cog-
noscat per se propositivae concedo maiorem: formaliter nego maiorem inferiora
quae propositiva habet excludere formaliter naturam: eorum pro se sic impor-
tet intentionem intentionem subiectibilitatis distinctionem a secunda intentione per
de ablati rive superioritatis naturam universalem constituentis. Et propter
modo quo predicat formaliter excludit a subiectis et propositivae includit
recessit, ut patet in hac propositione: homo est animal.

Illata quaedam scitu digna. § I.

Primo colligitur ex hac usque dictis naturam in state contractionis esse remota
in se universalem quatenus in similitudine unius individui a maiore funda-
mentum propositivae abstrahatur, et propositivae una plura suspicentur consideratio.
Abstrahatur vero per intellectus agentem per minus remoti universalis quae
nisi pro se sic separata est representativa et in actu primo a conditionibus indi-
vidualibus eius universalitatem regardantibus, dicitur per intellectus parti-
borem abstrahatur negativae sed in se fundamentum minus remoti universalitatis
sui, negativae tamen, illam si quidem fundat per eorum naturam negativae multipli-
cationis.

Atque proinde abstrahatur per intellectus partibilem constituitur propositivae
nisi et propositivae fundamentum universalitatis logicae quatenus per propositivae conspe-
ctivae contractionem fundat immediate relationem rationis in qua universalitatis

logica formaliter constituitur. Metaphysice colligit intellectus parabilem expansionem
 humanam dupliciter restari. primo quatenus considerat naturam abstractam ab
 individui in se esse cogniti. Secundo quatenus ab illa abstracta conceptu anima
 lis. per primam actus sui universalem specificam per se esse autem generalem.

Ex qua doc.

tiona denique colligitur per intellectus agentem aducit adveiationi, unice fieri pos-
 se universale specificum. quia si eadem ab illo producta naturam representat secundum
 totum quod dicitur nec producatur aliter speciem quatenus naturam secundum aliquam sui
 formalitatem representat. Quod si secundum alias, quia si potentia cognoscitur
 nequeat esse liber in agendo, quod quidem doctrina eius primus Doctorum disputata
 ne secunda metaphysice sectione supra numero septimo non autem in actus recentiori
 quaedam prima inventa autem charitativo magister.

Inquireret quoniam sui formalitatis & metaphysice universales?

Dico primo universale metaphysicum constituitur per formam rationis absolutam
 & privatam. formalitatis reale metaphysicum constituitur in primis ab for-
 ma rationis absolute non relativa. ergo absoluta. Prout naturam privative
 & postea minore: universale metaphysicum est natura sub forma sub
 qua a parte rei non constituitur. sed simili. forma est rationis. ergo. prout maiore:
 universale metaphysicum est natura sub forma constitutive illam unam & sim-
 pliciter separatam sed natura non constituitur a parte rei una & singula-
 ribus separata. ergo.

Secundo si dicitur similem formam esse actus rationis
 naturam a singulis actibus principiantem. Non inquam valet quia similis
 actus solus denominat naturam unam casualiter & effective minime ve-
 re formaliter. Recole quod diximus quod in nona premissa. Tunc ergo
 minor superior privative: universale metaphysicum formaliter su-
 perius a logico: sed huius forma relativa est. ergo illius absoluta de-
 bet esse.

Dico: forma rationis, est privativa, & negativa & denique relativa
 ut constat ex definitione ad eam entis rationis. ergo forma absoluta &
 positiva nequeat esse ens rationis. sed hoc universale metaphysicum consti-
 tuitur: ergo. — Dico formam universale metaphysicum constitutive negatam
 esse quatenus est contenta definitionis naturam individuum constitutive
 in superius esse fundamentaliter relative quatenus natura per se non habet
 esse privative fundamentum relationis ad in se.

Dico secundo univer-
 sale logice constituitur per formam rationis relative ut videtur ex Doctorum
 quoniam in prima de potentia articulo undecimo textus in superius ex-

excepti: ulterius tamen suadet ratione: forma logica universalis est positi-
va abstracta ad ostendendum in pluribus: sed abstractio hinc est forma rationis rela-
tiva: expo. pro maiorem: in primis simili abstractio est forma rationis
cum necessitatē neque existere posse nisi, videlicet dari a parte rei non
reale, aliunde est relativa, cum non conveniat naturae absolute et
in ordine ad se: sed respective, et in ordine ad inferiora: ergo.

Dicitur:

forma singularis nequit universaliter formaliter constituere sed forma ra-
tionis singularis est, cum fiat per actionem singularem intellectus: ergo,
pro maiorem: universale nequit constitui per formam sibi oppositam:
sed forma singularis opposita universali: expo. hoc argumentum
contra omnes opinionum procedit, igitur praeter omnibus dicitur formam rationis
singularem esse materialiter et in esse rei non vero formaliter et ut quo ha-
ppenditur enim ab intellectu forma cuius natura constituitur
apta ad ostendendum in pluribus.

Replicabitur: forma ficta non constituit na-
turam vere predicabilem: ergo nec universalem. pro maiorem antecedens:
forma ficta non est forma realis et vera, sed quae vera est reali non est non
constituit naturam vere predicabilem nemis enim dat quod non habet.
Dicitur realitatem et veritatem predicabilitatis derivari a reali identitate
naturae cum inferioribus. unde per formam rationis tantum habet na-
turam quod predicatur per modum superioris non vero quod vere et reali-
ter predicatur.

Dicitur secundo: forma relativa rationis supponit naturam logicam
veridicam ergo illam non constituit. pro maiorem antecedens: forma relativa ratio-
nis supponit naturam abstraham ad ostendendum in multis: sed natura abstraham ad ostendendum in
multis est universalis: ergo, maior pro maiorem idem dicitur respectu plura per
formam relativam rationis quia apta est ad ostendendum in illis: ergo forma relati-
va rationis supponit naturam abstraham ad ostendendum in multis.

Distinguo antecedens:

legitur universalis quae fundametaliter concedo antecedens formaliter neque ante-
cedens ad probationem distingo maiorem abstraham fundametaliter concedo
maiorem formaliter nego maiorem. Et ultimam probationem distingo
antecedens quia abstraham est ad ostendendum in multis fundametaliter et formaliter concedo
formaliter sed distingo quia abstraham est per ipsam formam relativam rationis
concedo. et iterum nego antecedens ex consequentiam. quae quidem solutio ergo
pro deductione ideo enim dicitur respectu dicitur: quia est illi simili per ip-
sam relationem similitudinis maiorem per aliquam illam precedens ni-
similitudinem fundametaliter.

Do

Quia ultima universale loquor est species ~~universalis~~ id est relatio rationis non est species unitatis capillus non continetur prout minorum; quilibet species unitatis constituit naturam unam: sed relatio non constituit naturam unam, sed relatum: expo. De universale loquor est species unitatis formaliter est per se, formaliter autem solum importat respectu ad plura. Sicut universale inveniunt quod licet sit causa pluri effectuum: ratio tamen cuius se habet per se, formaliter autem relatio ad plura effertur.

Questio ultima utrum universale servetur In actuali predicatione.

Questio resolvitur; contraria solvitur.

— SI. —

Quia ubi hoc communi ex in manu scriptis omnia videntur aperiri ut abstrahit universale per actum abstrahendi per se, duplicem autem est actu logice universali; alter in hoc communi, quod natura sit in plura; alter vero in eo quod predicatur de illis. In quaemus ergo: an dicitur de homine de Petro, licet animalis predicatione delecta ante ad universalitatem, et an secretum in simili predicatione? sit ergo

SEPTIMO NOSTRA. SII.

In actuali predicatione servetur universale efficaciter prout dicitur: animalis predicatione de homine tanquam superiori de inferiori: expo in simili predicatione retinet universalitatem antecedens est commune et consequens non servatur: non modo animalis actuali predicatione non retinet universalitatem esse equalis cum homine: ergo non predicatur de illo tanquam superiori de inferiori, immo tali predicatione esse equalis de equali: prout antecedens: si animal non retinet universalitatem solvetur animal hominis: ergo non esse superioris, sed equalis.

Confirmata: hęc propositio petrus est homo effectus ab illa petrus est hic homo propter hęc particularis ratio nem hominis predicationem de Petro: ergo ratio hominis de Petro predicata in prima propositione non particularis est, sed universalis, ut pote ceteris particularibus illa determinante. — Deinde hęc propositio solus petrus est hic homo, hęc autem falsa: solus petrus est homo: ergo quia in prima predicatur de illo homo singularis, in secunda vero universalis et communis: ergo manet homo communis et universalis quocirca in parte predicati non ponitur aliquid ad dicitur minuens et determinans.

Objicit primo pro Exoterico: in hac

predicatione: Petrus est homo predicatus de petro cui natura: sed natura petri
est singularis ergo si homo de petro predicatur est quod singulari: ergo non valet
universalitas in actuali predicatione.

Hec argumentum distinguit maiorem predica-
tionem de petro cui natura a proprieative nego maiorem: eius attributive concedo ma-
iorem. Et distinguit minorem: natura petri a proprieative, concedo minorem. attribu-
tive nego minorem et utramque consequentiam. Dupliciter valet de petro natura
humana predicari, si tanquam propria illius et non alterius, seu a proprieative,
in quo sensu singularis est, cum per singularitatem habeat naturam quod huic et
non alteri conveniat, in hoc autem sensu dici non debet petrus est homo, sed pe-
trus est hic homo.

Utrum tamen petri natura potest predicari tanquam con-
veniens seu attributive, in quo sensu universalis est: quia quod Petrus conveniat
minime tollit quod alii etiam possint convenire; hoc autem evenit quotiescunque
de petro predicatur natura humana non opponendo ex parte predicati de xmo
aliquam singularitatem ut accidit in hac predicatione, Petrus est homo.

Aplicabis:
in predicatione hac Petrus est homo natura non prescindit a petro: sed natura
a petro non prescindens singularis est et propria illius. ergo. Maior suadet
natura que coproscitua in petro a petro non prescindit: sed in tali predica-
tione natura coproscitua in petro: ergo. Distinguit maiorem non prescindit a
pro ex parte predicati nego maiorem: ex parte subjecti concedo maiorem. ad
propositionem etiam distinguit maiorem que coproscitua in petro tanquam
propria illius concedo tanquam conveniens subdistinguit distinctione data et in
eodem sensu concedo minori nego consequentiam.

Utrum est quod ex parte subiec-
ti predicatæ propositionis natura a petro non prescindit, cum idem sit petrus,
et homo hic singularis. Ceterum ex parte predicati natura a petro, et quia
liber alia singularitate prescindit, non enim tribuimus petro in simili pro-
positione propriam cui naturam, sed naturam humanam absolute et ho-
minis.

Insuper de petro predicatur natura que partem cipatur ab illo: sed
a petro non participata natura universalis, sed singularis: ergo. pro
minorem. dionando a petro participata universalis natura hec universa-
lis est a parte rei: hoc non dicimus: ergo. Distinguit maiorem eo modo quo par-
ticipata nego maiorem, alio modo concedo maiorem. Tunc ergo de petro
predicatur natura, que ab illo participata, non tamen sub omni considera-
tione, quia est participata.

Ratio huius est quia cum intellectus sit propria

conditione precisive de petro naturam singularem participantem ad naturam
 in singulari sed absolute sumptam predicare. quoniam ex hoc aliqua falsitas de-
 bet ex parte intellectus; eo enim quod dicitur petrus est homo non negat quod sit hicho-
 mo sed circa hoc precise sepe dicitur.

Invites. ex eo de petro predicatur natura aliomo-
 do ac participativa: sed como de quo ab illo participativa convertitur illi. ex eo predicatur de pe-
 tro aliter accidit: ex eo falsa est similis predicatio. **Distingo** per unum consequens
 predicatum alio modo precise concedo. precise nego consequentiam. sub qua di-
 stinctione cessant alij probationes.

Licit itaque repugnet quod predicatur natura de
 petro aliter precise ac est in illo sive cum aliquo dicitur petrus repugnanti, et si
 dicitur petrus est homo pius; obtinet tamen coherere quod de petro predicatur
 natura ipsa quae illi convenit, non tamen secundum totum quod impositum, uti videtur
 dum natura univocalis predicatur de illo, tunc enim affirmatur de petro quod
 sit homo non tamen negatur quod sit singularis, sed ab hoc praeter intellectum
 precipiendū.

Obiect. 2. natura quae predicatur de petro non predicatur de paulo:
 ergo universalis non est cum soli petrus conveniat. probatur antecedenti: pe-
 trus non est idem in natura cum paulo; aliunde etiam evenit idem inter se:
 ergo natura quae predicatur de petro non predicatur de paulo. **Respondeo** petrus
 et paulus esse idem in natura specifica, ex quo solent sequitur quod in illis
 specifica inter se, sive quod utriusque natura sit una unitate specifica, non tamen
 realiter, sed rationis.

Obiect. 3. solent predicatur de petro natura quae identificata
 cum illo: sed natura univocalis non identificatur cum petro: ergo. pro-
 batur minorem naturam quae identificatur cum petro est individua et singu-
 laris, ut patet eadem cum individuo et singulari: ergo. Conceditur majori nego
 minorem ad probationem distingo concedens: est individua et singularis
 realiter sive a parte rei concedo concedens pro ut in intellectu et precise ne-
 go concedens et consequentiam.

Natura ergo quae de petro predicatur singula-
 ris est secundum id quod est a parte rei antecedens ad operationem intellectus
 convenit. secus vero si inspicatur precise et pro ut est in intellectu; in hoc
 enim est quatenus petro tribuitur absolute tanquam predicatum illi con-
 venit non autem tanquam predicatum proprium et determinatum illius: rem-
 ite in superius dicitur inculcatis.

Tractatus 4. de predicabilibus, seu univ- ersalibus in particulari. SI.^s

Dispositio natione per se parva thyma profectio autem primo charactere de-
inde necdron Apollonata verion et Christiani nominis inferuntimus hanc hanc
tractatus auctor fuit, illud hanc iagoge, sive introductionem ad aristotelis catego-
rias scripsit per se curagoxij eius discipuli. merito quidem viam quippe ut ita
dicam sterni ad predicatas callegoriae, sive ad univ. predicamenta facilius pe-
netrandam, precipue ad univ. eorum quae precipue ad univ. predicabilia. hanc ex eo precipue ad univ.
cabilium notitia, hanc facile precipue ad univ. quae in predicamentorum
tractatu dicuntur.

Questio prima quot sint predicabilia. - stabilitur assertio et solbuntur opposita. SI.^s

Predicabilia sunt ratione quinque conu. autem primo eis Porphyrio
qui tenentur hanc predicabilia designari. Secundo ex aristoteli precipue
primo contra gentes capite et sic primo secundo sic autem: omnia quae de
pluribus univ. predicabilia, l. in genus, l. species, l. differentia, l. proprium, l.
accidens. Tertio, uadentia ratione, tot sunt predicabilia quae modi quod univ.
venerit patet de inferioribus predicari: sed quinque tantum modi potest univ.
venerit predicari de inferioribus: ergo.

Primo minorum: univ. vale tantum patet
de inferioribus predicari essentialiter, l. accidentaliter, sed essentialiter ig-
non valet tribus modis, accidentaliter vero de duobus: ergo. Minor quoad
primam partem suadet: univ. valet univ. vale essentialiter predicari
l. ut tota essentia et sic est species ut homo respectu individuationis, l. ut pars
essentiae quae cum alijs conuenit et sic est genus ut animal respectu specierum
l. denique ut pars essentiae quae differt ab alijs speciebus et sic est differentia: 9.

Minor quoad secundam partem probatur: univ. valet tantum valet accidentaliter
de inferioribus predicari, l. necessario ut visibile respectu hominis quia
est proprium, l. contingenter ut albedo respectu parietis et sic est accidens com-
mune: ergo conu. de duobus modis potest univ. vale predicari de inferioribus.

Opposita prima: tot sunt predicabilia quae predicamenta: realiter sunt

dicam. ergo. propter maiorem: totum predicabilia quorū modi essendi predi-
 cabilitate enim requiritur adesse: sed modi essendi totum quorū predicamen-
 ta uidebitur in metaphisica ergo. = Distingo maiorem: totum predicabilia
 pro materiali quorū predicamenta concedo: pro formali nego maiorem. Ad pro-
 rationem distingo maiorem: quorū modi essendi conuertenter et per modū super-
 ioris concedo identice, et absolute nego maiorem. Et distingo minorem modi
 essendi identice et absolute concedo, formaliter et per modū superioris nego
 minorem et in sensu distinctionis consequentis.

Predicabilitas itaque non
 requiritur ad modum essendi absolute et in se per quem predicamentū consti-
 titur sed ad modum essendi per modum superioris et universalis in quo fit quod
 predicabilia materialiter conuertenter dicem uti quatenus uidebitur in prout
 conuertenter quorū indecom predictamenta diuiditur: formaliter uero non quing:
 quia conuertenter quorū indecom diuiditur predicamenta uicē uale quing: per
 dictū modū per modū superioris predicari in quo uer formalis predicabilitas.

Innotuit: itaque potest aliquid per modū superioris predicari essentialiter,
 predi accidentaliter: ergo si numerus predicabilium taxatur per modum
 predicandi per modū superioris duo tantum erunt predicabilia. = distin-
 go consequentis: duo tantum erunt predicabilia sub alterna concedo consequentis:
 infima nego consequentiam. Vario est quia triplex data species predicantū
 essentialiter et duplex accidentaliter ut constat ex ratione conclusionis:
 ergo quorū non predicabilium infima species et contentis uobis duabus illis sub
 alterna.

Innotuit secundo: differentia subalterna predicantū de pluribus differen-
 tibus specie et infima de pluribus differentibus numero: ergo constitutum de in-
 tam predicabile consequentis predicabilia erunt plus quam quing: =
 Nego consequentiam quia uariis conuenit in modo predicandi in quibus quid
 et in partū essentis sub qua consideratione constitutum predicabile de materia
 licet habere quod inferiora differant numero et specie. Idem licet respective
 de genere infimo et subalterno.

Opponit secundo: hęc predicatio homo existens
 tenet similiter et hęc homo est mortuus ad nullum ex predicabilibus quing:
 binon: ergo saltem si non sex predicabilia. propterea antecedens: existentia
 et motus negat essentialiter nec accidentaliter predicantū de hominibus: ergo.
 propterea antecedens: primo non predicantū essentialiter nec motus
 enim nec existentia sunt de existentia hominis, aliunde nec accidentali-
 ter et non possunt adesse nec abesse abis: subjecti corruptione, nec subjecto
 necessario et in separabiliter conueniat ueluti accidens pro prius. q.

Dicitur talis predicatio peruenire ad quicquid predicabile quatenus essentia ho-
minis incoarupta potest mori ad hoc et ab esse existentia. hoc facit quod aduenit
te morte et deficiente existentia perit homo quod est phisicu, dummodo quoad
esse in seaphisicum perueniat respectu cuius mori existentia homini acciden-
tialiter convenit.

Capitulum primum de genere.

Accipitur primo genus pro qualibet plura ex eodem parente descendenti, quo tenet
genus Romanorum significat multitudinem hominum qui a Romulo Lucendia Secunda
datione autem genus multitudinem descendenti ab Exule. Secundo non ita genus
pro parte h. alio principio a quo aliqui procedunt sub qua consideratione dicitur
tenet genere Romanus qui procedit a Romulo, cuius patria Roma est. Tertio ac-
cipitur genus logicum quo insensu sic illud definitur Bonifratu quod pro di caru
de pluribus differentiis specie in eisdem quod.

In hac autem acceptione ad pag
sens innotuit genus spectat. unde eius definitionem placet exponere. per
liguod predicatur de pluribus cum quolibet alio pro di cabili convenit, ideoq; verba
huc ponitur loco generis, per li differentiis specie ab specie soceritur, quod
de pluribus numero differentiis predicatur. Cuiusmodi particula innotuit generis
predicari in quid incomplexi sine us partu eventis per vacua differentiis deterni
nabili, non autem in tota essentia, huc enim non circumvenitur pluribus specie
differentiis.

Et hoc est quod dicitur dicitur innotuit inter genus et speciem, qua-
tenus in tota essentia illud versus partu eventis predicatur. per predicari in quid di-
ferat a proprio et accidenti quod predicantem in quale tam ex parte rei significat,
quam ex modo significandi. a differentiis autem per eandem particulam dicitur
quia illa predicatur in quale ex modo predicandi.

Sicut autem oportet dicitur aliquid
predicari in quid ex parte rei predicat, dum est de essentia subjecti de quo predica-
tur. tunc autem predicari in quale etiam ex parte rei predicat, dum est contra
essentiam subjecti et accideri respectu illius. deinde aliquid predicari in quid
ex modo predicandi nihil aliud est quam predicari substantivum, sicut inquam no-
men substantivum, et predicari in quale est predicari adiective sive per modum
alteri adiacenti.

Sicut dicitur quod in quibus quid in homo tunc respondet ex nomi-
nibus substantivis nampe: est substantia, animal, vivens &c. Respondent autem qua-
li est respondendi ex nominibus adiectivis videlicet: est doctus, albus, rationalis, et
rationalis. Ergo tunc colligitur differentiam rationalem. et si predicatur in quid
ex parte rei predicat, quatenus est de essentia subjecti predicari tamen in quale

topaxi modi; quia per dicitur adiective, concipitur ⁷²³ tam quid adveniens animali
et illud qualificari.

Questio. 1. an definitio generis a Porphyrio tra- dita exacta sit?

T Pauca nota & dury resolvitur. Si.

Triples communiter genus designatur, supremum subalterum & infimum
supremum dicitur quod omnia subie continent, genera, quod ex subnullo con-
tinetur in submaxima. Subalterum vero quod sub supra continentia, et abinde subie
continentes aliud, ut vivens dicitur infimum dicitur quod sub alijs contentis, nul-
lum tamen subie continet, ut animal.

Obsecrandum vero genus subalterum et
infimum tali dicitur per ordinem ad sua inferiora, si vero ad alia genera su-
periora quibus subie continentur non genera, sed species vocantur.
Qua propter animal genus dicitur respectu hominis, leonis, et equi de quibus
proximely superiora sunt predicata. species vero respectu viventis, cuius tanquam
inferius subie continentur. quibus per quibus Laurentius Bala predicatum generis de-
finitionem imponat meliorem tamen non assignat. Alii vero ut hoc tam
amplius dicitur: merito quidem constat enim ~~constat~~ pro quibus generari, et de fe-
tia ut rari in eius exploratione constat videtur. Quia propter ab ulteriori
provisione sepe videri dicitur.

Argumenta solvuntur S. II.

Argumento primo: genus non est species: ergo neque definitio. antecedens con-
stat genus siquidem et species dicitur in constitutione predicabile. pro max
consequenter: neque definitio quod genere et differentia non constat, sed
quod species non est non constat genere et differentia ergo si genus non est
species neque definitio. ~~si vero~~ occurrere poterit autem genus tunc est ip-
sedicabile, non vero speciem predicabilem.

Distinguo tamen antecedens:

non est species constitutive et essentialiter concedo, accidentaliter ex de
nominative nego antecedens et consequentiam. Nam ut si generis talis
circumditionis ut primum conceptus species subinde esse; habet enim rationem
communiem et particularem, quibus intellectus recusat intentiones gene-
ri et differentie vales applicate. Quod si ergo genus essentialiter sumptum
univocaliter rationem generis accidentaliter tamen conceptus species subin-
deat ut terminat definitionem. Ut accidit in propositione quod licet est

videtur in proposito valere accidentaliter conceptus terminis aut proximi recipere.

Replacit: ergo genus rationis definita quatenus subindebit rationem speciei: ergo definitio non astringit genus in generalis: ergo in signobilitate est definitio generis. = Concedo antecedenti prima nego secundam est tertiam concedo quoniam, quia secunda invenit speciem, scilicet tanquam dispositio ad genus definita, reversione definita ex ipsum genus secundam intentionem subindebit. Patet in homine qui est res definita per animal rationale licet ut ne definita subindebit conceptus speciei.

Arguit secundo: genus predicata de pluribus differentibus necesse est constare in his predicamentibus: per etiam est animal Iovis est animal: sed data definitio hoc non dicit: ergo falsa dicitur et repugnat.

Distinguo maiorem: predicata mediate, concedo: immediate, nego maiorem et concedo minori nego consequentiam. Idem enim animal de se et de Iove predicatur, quia predicatur de homine in illis inclusio. Immediate ergo de homine, mediate vero de Deo et de Paulo predicatur a ratione definitio non datur in ordine ad predicatum non mediatam sed immediatam.

Replacit: in his predicamentibus: hoc animal est animal, illud animal est animal predicatur immediate genus de pluribus differentibus necesse: quippe unum solo ly non exodifera ab alio: ergo falsa est solutio data. = Concedo antecedenti nego consequentiam quia in predictis propositionibus non predicatur animal ut genus, sed ut species cum diversa euentia, subjecti de quo predicatur nihil ergo mixtum quod de pluribus necesse dicitur predicatur.

Arguit tertio: vivens predicatur per modum generis de animali et planta: sed animal et planta nec dicitur species, sed genere dicitur: ergo genus predicata de pluribus differentibus genera: ergo bona non est data definitio. = Dicit animal, et plantam genere dicitur, inter se considerantur respectu suorum inferiorum, securi autem respectu viventis, quia licet genera intermedia alia sint in ordine ad sua inferiora respectu tamen generis, cui subiectionem non genera sed species subaltera dicitur dicitur.

Arguit quarto: genus supremum nequit definitio: ergo Diphthij definitio, in nulla est, diminuta, priora autem antecedenti: genus supremum non habet supra se aliud genus pro quo ponit definitio aliunde, supremum non erit: ergo. = Distinguo antecedens: genus supremum primo intentionaliter cum proprio concedo, secundo intentionaliter accepto nego antecedenti. Ad priora non ita dicitur tango antecedenti: genus supremum primo intentionaliter concedo, secundo et intentionaliter nego antecedenti et consequenti.

Substantia igitur quæ per genus supremum est potest præmion predicamentum requiritur
 primo intentionaliter suo proprio definitione definiti, et ideo dicitur
 finitum substantia per cuius parte aponitur est logice finitum, cum tamen genus
 proprium non sit ob defectum unitatis unitate ad conceptum generis proprii
 talis exacte, si vero substantia secundo intentionaliter utatur propriam va-
 let terminare definitionem generis: quia prout sic eiusdem rationis est cum
 quolibet alio genere non est subordinat diversam secundam intentionem.

Replicabitur: sed genus supremum secundo intentionaliter sumptum non habet su-
 pra se aliud genus. Superius pro prævaria. si habet supra se aliud genus illud
 etiam habet aliud per quod potest definiti, et sic dicitur per genus in infinitum
 necessario vitandus. — Dic genus secundo intentionaliter sumptum quod præmion
 predicabile constitutum habet supra se aliud genus predicabilitatem scilicet
 ut sic; hoc autem proprie definiti neguit quia quæ talis non habet rationem com-
 muniem et differentialem, sed se habet per modum generis supremi respectu prædi-
 cabilitatis sicut substantia respectu predicamentorum.

Arguetur quinto: nulla est defini-
 tio, quæ rem non definit per genus et differentiam: sed genus neguit definiti
 per genus aliunde definitur et idem per idem definitur in quædam defini-
 tione: ergo. — Dic genus in communi definitur per genus in particulari quod ut
 fit ut non definitur et idem per idem et ut definitum non in prædicatione defini-
 tionem. Nota quod dicitur libro secundo nominalium capite de definitione.

Questio secunda quodnam sit definitum for- male in definitione generis.

Nonnulla prælitantur, aperiuntur titulus, et referuntur sententiæ

Si.

Inutile immo ridiculy proteris dicitur hoc iudicabit Maximus, per inde opti-
 miani inquirere quodnam sit definitum in definitione generis. Tac quisnam sit
 dicitur filioz Abedoi sed extero per præntia haud egre in venietur dicitur præntia
 toto celo distare a feriva illa interpretatione de dicitur filioz Abedoi. Unde
 facti ostendere Maximus nullatenus dicitur penetrare. I. iocandi desideria vale dicitur

110.

Quod ut præntia fiat nota genus est conceptus quædam exacta et secunda inten-
 tione generalitatis quælibet, quod ex præntia a casu inquirere et tamen præ
 generis definitionem definitur exacta connotari secunda intentionem con-
 tere secunda intentio connotari naturam. I. ardeni quæ conflat exacta,

et secunda intentione eque in recto importat^{tu} et aliter, quod quidem difficultati con-
nataz et dicitur per predicabilia cum in concreto accidentalia et naturalia et secunda
intentione composita.

In qua re prima sententia communis in scola Societatis
rectrix definitur esse naturalis connotans secundam intentionem. Secunda
contra propugnat esse secundam intentionem dicentem de connotato natu-
ram sic communiter Thomistę, et aliquam plerumque. Tertio denique deff-
dit esse utramque in recto naturam videlicet et secundam intentionem sive con-
flatur ex utraque resultans ita nonnulli ex utraque scola et communiter Thomisti in
manu scriptis. Nobis autem secunda sententia probabilior apparet, aliam
vero opinionem sui specialem ab aliquibus propugnatam inferius impug-
dam et relinquemus.

ASSERTIO PRIMA S. II.

Concretę quatenus importat eque in recto naturam et secundam intentionem
non est definitur in definitione generis efficaci stabilitur ratione: non est eque
principaliter et in recto definitur in definitione generis quod eque principaliter
et in recto non est artificia logica per similem definitionem: sed sic non
attingentia natura et secunda intentio sive concretę ex utraque in recto
qualescunt: ergo, prioratur minori: modo aliquid attingitur a logica
quod est artificiosum: sed concretę quatenus importat utrangue partem in
recto non est eque artificiosum: cum secunda intentio ratione sui, natura
vero ratione secundę intentionis sit artificiosa: ergo.

Hic rationi occur-
rent ad veritatem dicentes dupliciter posse considerari naturam, in recto et
in se. In habent enim secundam intentionem in primo sensu fatentia non
terminare in recto definitionem, vnde tamen in secundo: quia prioratur sic
artificiosa est ut pote formam artificiosam recipiens. Ergo in se sunt con-
cretę necdum terminare in recto definitionem quatenus importat secundam
intentionem, sed etiam pro ut modo dicto importat naturam.

Sed sic in contra-
rię argumenta: si natura fuerit habes eandem intentionem et duplicat ipsam secun-
dam intentionem, si unice eius potentiam recipiamus, ut prius: ergo non natura,
sed ipsa secunda intentio est per se attingibilis a logica per prefatam definitio-
nem. Patet consequentia: quia predicatur quod dicitur de subiecto quatenus
formam et duplicat, non appellat formaliter supra subiectum, sed supra
formam et duplicat.

Qua proprie dicitur partes ut albus est essentialiter dis-
cretus et in se, si essentialiter non appellat supra partem, sed supra al-

bedinem: hinc enim et non potest evenire ut ex combenit rursus dicitur ex parte
 dicitur natura prout habens secundam intentionem ut sic reduplicat possi-
 tum pariter: ergo prout sic accipitur non est, nec potest non est aliter per
 pariter potentiam receptivam albedinis, sed per ipsam albedinem in parte
 te receptam.

Obiectus: natura ut habens secundam intentionem non est eque
 attingibilis a logica ac ipsa secunda intentio: sed hoc est in recto attingibile: ergo
 natura tantum attingibile de connotato: prout maiorem: natura ut habens
 secundam intentionem attingibilis est tamquam obiectum materiale & mi-
 nus principale, secunda autem intentio tamquam obiectum formale, ac prin-
 cipale: ergo. Demum aliter attingitur natura a logica et aliter a phi-
 losophia sed ab hac attingitur natura primario principaliter, & indirecto:
 ergo a logica non sic, sed secundario et de connotato.

ASSERTIO SECUNDA S^{III}

Definitio in definitione generis est secunda intentio dicens de connotato na-
 turam. Constat ex super dictis. Et rursus sua dicitur: illud est definitio in de-
 finitione generis, cui essentialiter convenit definitio: sed definitio solum con-
 venit essentialiter secundae intentioni connotanti naturam: ergo. maior per-
 tinetur: nihil enim essentialiter attingitur eius definitio, utique: quia
 connotabiliter dicitur. prout minor solum convenit essentialiter de-
 finitio, cui convenit essentialiter ratio generis: sed hoc solum secundae intentio-
 ni essentialiter convenit: ergo.

Minor suadetur ratio generis non convenit
 essentialiter naturae: ergo nec secundae intentioni, cum non sit attingibilis ma-
 terialiter: prout antecedens: eo modo convenit naturae ratio generis quod dicit
 la predicatio, sed ratio generis non essentialiter sed accidentaliter quod
 contra naturam ut videtur in hac propositione: animal est genus, quod
 accidentali est: cum sit in libito intellectus quod animalis sit, non sit
 generis: ergo.

Confirmatur: eo modo aliquid definitur per logicam definitionem
 (quod est definitio generis) quod atinet ad logicam: sed natura rationis et
 ad logicam in recto, et per se, sed ratio secunda intentionis illam ad ita
 topicy elevantis ergo non natura connotans secundam intentionem sed secunda
 intentio connotans naturam est in recto definitio propria definitionis.

Dicitur: logica agit de secundis intentionibus adientis primis: ergo definitio
 propria definitionis necdem est secunda intentio, sed est prima, id est natura
 cui attingitur secunda intentio. Consequentia inferitur et antecedens quod est

dicti abdicare contraxerit videtur; quia logica non agit de secunda intentione ge-
neris sed de genere, sicut nec de secunda intentione subjecti et predicati, sed de
ipso predicato, et subjecto.

Hic replicari possit quomodo natura im-
posita sit in obliquo, seu deconorato. dicimus itaque logicam agere de secunda inten-
tione aduerti primis, prout de secunda intentione generis aduerti namque
aliter tamen, et aliter: nam de secunda intentione per se et essentialiter logica agit
primario, et in recto, de natura vero secunda, et in obliquo tamquam de objec-
to materiali, et minus principaliter.

Quoniam ergo per ipsam definitionem explicatur
genus solum et plura sunt definitio in recto secunda intentione, tunc quia hoc non de-
finitur in abstracto, sed in concreto, et in communicari suum effectum formaliter na-
tura, id est hoc in obliquo tamquam terminus in quo secunda intentione per
se, sicut tunc dicimus partes albi vium disgregat. sensum est, quod albedo e-
st pars in genere disgregationem vium, et pars est in obliquo et albedo
non principaliter et in recto.

Sed ut doctrina hinc peripetua agatur alia ac-
cipere exempla que a Magistro Tondino saluta qua poterit claritate in presentia
dicuntur, ait ergo quod dicitur definitio generis hoc quod sit suppositum bellipacis
que dicitur, et vultus, qui dedit uni cuiusque quod vultus est principale defi-
nitio non est homo predicatus in vultu et regia dignitate, sed ipsa vultus, et
dignitas regia.

Mox quidem quia per plures definitionibus non ignorat ratio
hominis, que subiectum vultus et regis dignitati, sed forma in se est, parum re-
flectenti contrahit. dicit ergo definitio generis per hoc quod sit: quod predicatum
de pluribus principaliter definitio est secunda intentione generis vultus et regis
quam forma confertur nature quod sic de pluribus predicatum, natura vero que
subiectum est secunda intentionis solum deconorato et minus principaliter de-
finitio.

Argumenta solvuntur. S. III.

Primum quomodo generis quodale in potest utramque partem in recto, sed defini-
tione in definitione generis est concretum, et in quodale: expo. minor extra videtur et
maior generata: concretum generis quodale in potest in recto quod illud in generalis
non constituit, sed utraque pars illud constituit in esse tali. expo. maior minoram:
concreta constituitur in generalis per naturam recipientem in secundam int-
entionem, et in secundam intentionem in forma in naturam exponitur per
partem constituit illud in generalis.

Communis solutio, nam generis non est quodale.

Verale ad ad deinde conceditur adu. quare, solum dicitur in recto for-
mam, et de connotate subjecti illam recipiens, quam doctrinam, in uadet ratio-
nibus eius partem, deinde connotat ex Dico. 8. de ma. arent. septimo inter explicitas
lecturas, quasi alteram rationem qualitatem significat, et ex connotate subjecti
ingressus significat albedinem primario alioi adjacenti. Sed haec est sufficien-
tia ratio, omnia solutio, cum ita placet argumentum, discedere.

Unde dicitur magis:
in partem utramque partem in recto, constitutive primario maioram; quare in ual-
pitale alogica, nego maioram et dicitur minoram; quare, constitutive, nego ma-
nozem; quare, et in pitale, connotat minoram, et nego connotat maioram, ut
qua de intentione connotat altera partem. Licet ergo compositum et constitutive
utramque partem in recto, adu. remanet difficultas utrum, in dicitur
logica definitio, et que in recto utramque partem respiciat.

Patet hoc: licet enim
et natura et cum propter autem constitutive utrumque esse accidentale non ta-
men attingit utraque per actionem, et in recto per actionem produci (in sen-
tia autem natura et propter autem per actionem produci) sed na-
tura primario propter autem, et secundario per similitudinem actionem attingit utraque.
Similiter licet et albedine et albedine utrumque constitutive non est et
in recto, sed de re in modo per actionem attingit utraque, si enim substantia prima-
rio et in recto attingit utraque, illa deficiente et uino etiam deficiente.

In uero obiecto pri-
marie et immediato aliquid actus deficiente necesse est quod et actus ipse de-
ficiat. Quod tamen in non accidit ut patet in Augustino. Euthymio. Sa. x. am-
tolice, enim substantia panis deficiat uino panem per se etiam terminata ad albe-
dinem. Quisquis potius dicitur quod licet connotat genus etiam et que in recto
ad uero constitutionem secundam intentionem et naturam, sola secunda intentio
immediate, et in recto attingit per definitionem generis; hoc enim est formaliter
artificiosa solutio, ut attingit primario in recto quod primario et artificie
actus, hoc autem idem conuenit secunda intentioni propter dicitur.

Explicabitur
connotat, qualescunq; et natura et secunda intentione in recto et definitionem
ut quod: sed definitio attingit definitionem, ut quod, ergo. Connotat in infirma
et minor ex eo connotat, quia definitio generis attingit quod est genus et ergo
attingit definitionem, ut quod. Maior ad quam de uoluntate difficultas uadet utraque;
connotat, ut quod de uoluntate et secunda intentione in recto et, ut quod
artificiosum, sed connotat et definitionem, et quod est artificiosum; ergo et definitionem,
ut quod.

Nego maioram ad approximationem dicitur, maioram quod primario

80
premissam partem: ut qualescunque et artificialiter concedo: et
sententia de extrinseca maiorem et distinguo minorem: que artificialiter et extrinseca
concedo accidentaliter nego minorem et consequentiam solutio contra
dicitur, quia definitio solum attingit in recto quod est essentialiter artificialiter: cum
quod natura non essentialiter sed accidentaliter sit artificialis a hinc et inde quoniam
in recto definitio non est extrinseca sed unice in obliquo et ex modo se proprie dicitur.

In majori: ex dictis inferitur secundam intentionem esse definitum ut quod in generationis
definitione: sed hoc a parte se pugnat: ex quo est illud est quod sequitur. pro maiori maiorem
definitum ut quod est genus ut quod: sed secunda intentio non est genus ut quod: ex quo
pro maiori minor: secunda intentio est id quod animal est genus: ergo non est genus
ut quod sed ut quod.

Contra illam rationem, nego minorem subsumptionem. Ad pro maiorem
distinguo maiorem: est genus ut quod, formaliter, et essentialiter, concedo maiorem:
denominative et accidentaliter, nego maiorem. Et distingo minorem: non est ge-
nus ut quod essentialiter nego minorem: accidentaliter concedo minorem et nego
consequentiam. Ad ultimam pro maiorem distingo antecedenti est id quod ani-
mal est genus denominative et accidentaliter concedo essentialiter nego antecedens.
Et distingo consequenti: non est genus ut quod essentialiter nego consequenti:
accidentaliter concedo consequenti.

Definitum itaque ut quod proprie definitio
est secunda intentio importans naturam in obliquo et si quidem sic consideratur et
essentialiter conceditur definitio nec obest quod animal denominatur genus ratio-
nabile secundum intentionem: quia eadem ratio quae sub una consideratione se habet ut
quod potest et quae se habere sub alia. Patet in albedine, quae licet sit distinctiva
sive ut quod respectu alicuius patientis sit id quod sive ratione cuius patientis deno-
minatur capax distinctiva respectu alicuius.

Itaque, secundo: unum potest unice potest definitio-
ne definitum: sed concretum quatenus est natura et secunda intentione in recto est unum
potest. ergo maior conuenit dicendum per singula concreta per se alia. mi-
nor a nobis admittitur, est consequentia inferitur. Et tunc sic sed definitio talis conuenit
in ut potest artificialiter de re in logicali: ergo unum de definitione logicali potest
simile concretum definitum: sed alia assignari nequit propter definitionem gene-
ris: ergo hoc definitum concretum quatenus utramque partem importat in recto.

Dicitur im-

in obliquo
le concretum pro utramque partem importari in recto non esse alogica definitio
propter enim importat in recto naturam, quae inaringibilis est alogica prima-
ris et in recto cum non sit artificialis nisi materialiter et secundum esse. Concretum
ergo sic unum potest unice potest definitum ab intellectu, et metaphisica quae utramque esse -

quod ordinem ad logicam, attingere valet tertiam illam cognoscibilitatem & natura et secunda intentione resultantem.

Argues. 3. illud est in recto definitio indefinitio generis, cui talis consentit definitio. sed hoc consentit natura constanti secundam intentionem ergo. propter maiorem: illi consentit definitio generis quod predicatur de pluribus differentiibus specie &c. sed nature consentit secunda intentionem non consentit sic predicari, illam enim non secunda intentione de pluribus predicatur. ergo = Contra maiorem, nego maiorem ad gratiam distinctionem maiorem: quod predicatur ut quod est metaphysice nego maiorem, logice ut quod, sive per modum superioris concedo maiorem & distinctionem in noxi nego consequentiam.

Et in definitio generis non attingit naturam quatenus essentialiter & metaphysice valet de inferioribus predicari: sed quatenus predicari potest, sive ut potius dicam predicabili est per modum superioris (logice), non autem hęc predicabilitas propria et essentialis in secunda intentione et tantum exercita in ipsa natura hinc est predicatum definitio non attingere naturam, si predicabilem per modum superioris, consequenter est eius significatio in recto naturam vero in obliquo tamquam id videlicet in quo exercetur superioritas.

Predicabili secunda intentione constanti naturam non est genus sed forma generis: sed hic non definitiva forma generis sed quod genus: ergo = Distinctionem maiorem: non est genus propter attingibile per maiorem a logica nego maiorem: propter ab ipsa per maiorem non attingibile concedo maiorem, & distinctionem minorem: sed ipsa non genus at non attingibile a logica, nego minorem: ut a logica attingibile, implicat propositio et nego consequentiam.

Genus in ipso ut a logica attingibile solum ex plures diximus, imponitur in eis secundam intentionem per se abstractam; hęc autem non imponitur a per se in abstracto, sed in concreto, sive ut communicant suam effectum formalem naturę predicabilitatis de inferioribus et ob hoc natura in predicta definitio de concreto & ratione modi significandi, quatenus scilicet significatur secunda intentio ad ut significari naturę et illi communicata.

In recto: definitio in generis definitionem cui cui est quod consentit definitio: sed secunda intentione in constanti, natura non consentit definitio ut quod sed ut quod: ergo = Respondet conformiter ad dicta definitionem quatenus terminatur ad naturam tamquam ad definitio accidentalis tale consentire ut quo secunda intentione, quia ratione huius natura accidentaliter definitionem terminat. Atamen quatenus definitio terminatur ad definitio essentialiter vale consentire ut quod secunda intentione, hęc

eximientialex definitio est ultra id cui ratio in natura aliquomodo terminet
de finitionem.

Insuper et ego genus essentialiter non est quod predicatur de
pluribus, videlicet natura, sed id quo predicatur nempe secunda intentio: ergo ge-
nus definitur de eo per hoc quod sit id quo natura predicatur de pluribus non vero id
quod de pluribus predicatur quod nullus dicit. Concessa proinde ego secundam
consequentiā siquidem per se non definitur genus in abstracto qualiter ex de-
finitur per hoc quod sit id quo natura predicatur de pluribus sed illud definitur
in concreto: sic autem recte explicatur quatenus est id quod predicatur de pluri-
tute.

Cuius ratio est quia predicari sive esse predicabilia de pluribus est effectus for-
malis secundae intentionis considerata natura tamquam subjecti in quo similis
debetur exercitio definitio ego ut traditur a Porphyrio recte explicat eum in
secundae intentionis respectum tamen in natura ex quo hoc habet illam nomi-
nate deconstruat. In rationem quod licet secunda intentio definitur in abstracto co-
notet etiam naturam non tamen tamquam subjecti cuius est effectus communi-
cativus effectus formalis.

Si ratio placet quandam opinionem quam veluti pe-
dicamulicendi modis pluribus notis amplectuntur ex 2° Aristotele videlicet defi-
nitiō formale in genere definitionis esse naturam predicabilem, et taliter predicabi-
lem id est de pluribus differentibus specie in eo quod quid duplicem ego quod
distinguitur per dicti ad. in secunda intentione generis, aliam constructionem vi-
cuius per se etiam in predicabili convenit naturam predicabilem consuetam
et aliam differentialem ratione cuius ab omnibus predicabiliter differat, natu-
ram stabiliter predicabilem videtur.

Quibus prohibetur sic predicti dicendi modis
stabiliter contentent: illud est definitio formale in genere definitionis per quod
genus immediate cum aliis predicabilibus convenit et ab illis essentialiter
differat sed per naturam predicabilem convenit generis cum omnibus predicabi-
libus et per se etiam taliter predicabilem ab illis differat: ego formale definitio
indefinitum in genere est natura predicabilis et taliter predicabilis.

Haec inconvincibile ratio qua predicta opinio a 2° Aristotele a seculo reprobatur
sed omnia venia quae sunt praesens non resolvit quod si recte meo videtur sua-
detur: ad id stabilitate naturam predicabilem et taliter predicabilem esse defini-
tionem formalem in definitione generis remanet stabiliter, in natura, an vero
secunda intentio, hanc utramque simul definitur in abstracto: sed in hoc ultimo
hoc resolvit quae sit, ego illud per se opinio non resolvit.

Minor constat ego

non in quo p[ro]p[ri]o dicitur ab omnibus conceptis: p[ro]p[ri]o natura[m] licet a ve-
 ra natura[m] p[ro]p[ri]abile[m], et valit[er] p[ro]p[ri]abile[m] est definitio formalis indefini-
 tione generis nulla tamen fit mentio de eo quod definitio in actu: ergo ad p[ro]p[ri]o
 stabilem veram stabilem secundu[m] - Confirmatur: nullus dicitur natura[m] p[ro]p[ri]abilem
 et valit[er] p[ro]p[ri]abilem est definitio formalis in genere[m] definitione, cum
 natura[m] p[ro]p[ri]abilem et valit[er] p[ro]p[ri]abilem sit formalissima p[ro]p[ri]o: et p[ro] illud
 quod nullus dubitat p[ro]p[ri]o non receditur dicitur: ergo.

Denique, p[ro]p[ri]o dicitur
 contendit utramq[ue] partem in actu est definitio in genere[m] definitione, h[ab]et autem
 ex illis? si p[ro]p[ri]o quod formalis auctoria a R[ati]o L[ati]no) exum opinio q[ui]n-
 de cum textu[m] et sententia[m] superioris imp[ro]gnata, si q[ui]n-
 d[ec]im[us] secunda; ex p[ro]p[ri]o nihil dicitur, si aliquid speciale non auctoria.

P[ro]p[ri]o h[ab]et et alia
 in p[ro]p[ri]o h[ab]et et alia omnia mihi p[ro]p[ri]o q[ui]n-
 sententiam definitio formalis indefinitio generis, est natura[m] p[ro]p[ri]abilem et
 valit[er] p[ro]p[ri]abilem cum h[ab]et tamen dicitur, in q[ui]n-
 natura[m] p[ro]p[ri]abilem ut ad logicam spectat imp[ro]gnata in actu secunda[m] sententia[m]
 et dicitur natura[m] similiter in actu et natura[m] p[ro]p[ri]abilem et valit[er] p[ro]p[ri]abilem
 dicitur et valit[er].

**Questio 3. utrum genus predicetur de suis
 inferioribus ut totu[m], sicut pars.**

**Q[ui]n-
 Si.**

In d[ic]tationem in qua p[ro]p[ri]o dicitur ob dicitur p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o
 totu[m] p[ro]p[ri]o acceptio[n]is. Imde mixt[us] est si illa[m] p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o
 similis h[ab]et igitur p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o animal ex p[ro]p[ri]o. Item p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o
 dy p[ro]p[ri]o, et t[er]m[in]o cum rati[on]e de homine[m] constituitur, et illy p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o
 constituitur. In p[ro]p[ri]o et iudicatur p[ro]p[ri]o actuali, in secundo autem p[ro]p[ri]o
 nuncupatur.

Uterius vultur concipi animal ut totum actuali, quatenus actu
 componitur ex vivo et sensibili denique rati[on]e ut totu[m] p[ro]p[ri]o. P[ro]p[ri]o
 in intelligentia duplex vultur abstractis designari, p[ro]p[ri]o alio videlicet et totu[m]. In
 animal abstractu[m] p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o
 in d[ic]tatione tamquam comp[ar]tes cum quibus species constituitur. Formaliter
 autem abstractu[m] dicitur concipi vultur vivo et sensibile sine exclusione tamen
 rationalis cui h[ab]et h[ab]et.

Animal igitur p[ro]p[ri]o p[ro]p[ri]o abstractu[m]

est in potentia tot hominum, leonem, & equum constituat eum ex leone pro-
prie unius cuiusque differentie, sub qua consideratione dicitur pars potentialis.
tunc autem considerata totaliter abstracta, quod sensu differentia non ex-
cludit, concipitur ut totum potentiale prout sic enim est in potentia ut per differe-
ntias actualia. Quia propter sicut homo est totum actualiale quod in potentia animal
actualit & completit per rationale, sic animal dicitur totum potentiale quod
nunc est in potentia ut per ipsum rationale, aut hinc illa actualit & completit.

Sic igitur prelibatis primatiatur sententia generis predicari de suis inferiori-
bus per modum partis actualis sic Soto. Ona & Paulus Bertrius. Secundo q. 10.
probat per dicitur per modum partis potentialis pro qua sicut Didacus a Tesu
Canevius, & alij. Secundo defendit predicari tamquam totum actualiale sicut
quod supra nomine allegat illusterrimus Monada. Quarta denique opina-
tur predicari per modum totius potentialis, hanc ergo libenter amplectimur.

Corollarium ita dicitur: sententia hoc ad d. propter naturam ut non una, sed variegati-
onem debeat nec accipiendum legem esse nec dum eorum dicendi modum re-
fusare sed etiam reconstruere nec vero ut consequenter ad dicta procedamus dice-
re tenentur generis necdum predicabile esse sed actualiter etiam predicari de
suis inferioribus ut totum potentiale. Sic ergo.

ASSERTIO NOSIRA SE

Genus predicatur de suis inferioribus ut totum potentiale. Atque hoc intelligitur per
recepti & ipse de ente et essentia sic dicitur: animal non est totum quod est homo non
predicatur de illo enim in nulla parte predicatur de toto. Hunc sic esse animal per
dicatur ut per se de homine. ergo est totum quod est homo. non totum actualiter
et complete: ergo in potentia. Ultima minor naturaliter non extra constat:
animal est totum quod homo actualiter et complete et conjunctione cum ratio-
nalis sed dum predicatur de homine ut genus non dicitur conuenire cum sa-
nionali alio de non ut per se sed ut species predicatur: ergo.

Ratione pro-
bat id ipsum: animal predicatur de homine ut superius. sed prout sic est totum
potentiale: ergo. maior certa videtur: animal enim predicabile est per mo-
dum superius de homine: ergo de illo ut superius predicatur, cum simile pre-
dicabilitati de veas coram pondere actus & predicationis. propro minorum animal
ut superius continet sub se omnia inferiora: sed est totum potentiale, quod tenet
in tota inferiora: ergo.

Confirmatur a sufficienti partu consideratione: genus
nunc est superius ut totum actualiale, nec ut pars actualis, vive potentialis: remanet q.

quod si superius per modum totius potentialis. quod proinde partem antecedens
 antecedens. generis totum actuale non est p[ro]p[ri]u[m] inferiori: ergo non est superius.
 prodo antecedens eius ut totum actuale animal. i. g. solutio p[ro]p[ri]u[m] partem non per se
 sensibile ex quibus accedat in essentiali compositione. ergo proinde non est p[ro]p[ri]u[m] in
 inferiori.

Quod secundam partem proinde ipse antece[de]ns. generis superius
 non excludit inferiori. sed illa excludit per modum partem, sine actuali sine pot[en]tia.
 lis: ergo. proinde motum generis per modum partem, excludit id per se ad minus in fe
 xia: ipse nampe in essentiali compositione. sed quod excludit id per se
 species contra actum in essentiali, et ipse excludit ut palam est. ergo. proinde
 rationem: generis per modum partem excludit differentia tanquam comp[ar]tes, eandem
 + sed. rationem partem in essentiali compositione. proinde rationem contra motum in partem
 in essentiali ergo.

Respondetur generis in essentiali solum excludit comp[ar]tem
 in essentiali non vero p[ro]p[ri]u[m] & realiter qua proprie animal. i. g. ad hoc quod
 partem includit et rationem identitatis realiter rationale, quod sufficit ut per modum
 partem p[ro]p[ri]u[m] de homine. Sed contra: ergo animal ut includit et dicitur p[ro]p[ri]u[m]
 rationale p[ro]p[ri]u[m] de homine: sed proinde potest dicitur eandem quam partem.
 ergo ad ista solutionem non est partem sed ut p[ro]p[ri]u[m] p[ro]p[ri]u[m].

Et tamen hoc p[ro]p[ri]u[m] de
 homo est animal nec dicitur veritas identitatis sed etiam formaliter: sed in essen
 tu in quo est vera animal non excludit rationale. si quidem in illa consideratione
 ne in qua excludit rationale negat ut p[ro]p[ri]u[m] de homine saltem p[ro]p[ri]u[m] de
 ratione dicitur: ergo. Deinde ex p[ro]p[ri]u[m] de homine animal p[ro]p[ri]u[m] de
 homine ut partem i. g. p[ro]p[ri]u[m] de homine animal formaliter et modo con
 siderat ut homo est animal ut excludit rationale: sed hoc falsum
 ergo et illa in qua animal ut partem p[ro]p[ri]u[m].

Ad p[ro]p[ri]u[m] de homine animal
 de homine per modum generis in essentiali requiritur quod rationale non excludat
 sine quod illud inessentiali in potentia continetur quia in hoc sensu hoc p[ro]p[ri]u[m]
 homo est animal sequitur et equevalens: homo est id quod non excludit rati
 onale sine id quod potentia rationale, et denique id quod modo con
 siderat ut rationale. Itaque quidem propositiones veritas sicut in illis animal ut
 p[ro]p[ri]u[m] ut generis.

Sed dicitur: ut animal p[ro]p[ri]u[m] de homine sufficit quod conti
 neat rationale: ergo non requiritur continetur aliter species in qua sit et ratio
 tuis potentialis. proinde antecedens: ut animal p[ro]p[ri]u[m] de homine sufficit esse
 cum illo: sed animal continens rationale est eandem et homine: ergo. Distinguo ante
 cedens: ut animal p[ro]p[ri]u[m] de homine per modum equalis, concedo antecedens. per modum
 ut n[on] antecedens, et sic dicitur a maiori p[ro]p[ri]u[m] rationis, ratio n[on] facit a n[on] p[ro]p[ri]u[m]

Vnde resolutionis est quia animal unice continens rationale nihil simpliciter in parte quod
 ipse homo: propterea sic expositum valet de homine per modum equalis in minima ex predicari
 per modum superioris, quod quidem aperte est contra naturam generis nec in parte
 ut valet predicari de eo ut superioris, sive ut indeterminate et indistincte continetur
 omnia inferiora alio de predicatio non respondebit primo predicabili quale est ge-
 nus.

Vnde doctrina hec videri a patris illam accipere ab Angelico Preceptore de
 ente et essentia capite superius allegari: id quod est genus propter predicabile de specie
 in parte in sua significatione quatenus indistincte (hoc est indeterminate) continet
 totum id quod determinate est in specie. Contra vnde idem est continere indistincte et in-
 determinate de toto id quod est in specie acere totum potentiale hinc est genus de mente
 Dni hominis per modum totius potentialis predicari.

Dicitur secundo per inmodum esse contra ra-
 tionem propositam. non minus respondet patris predicabile de toto quam totum de parte.
 sed omnes species sunt pars animalis per modum totius potentialis cum constituta in
 reali per continuationem speciei; ergo animal negatur predicari de speciebus per
 modum totius potentialis. Major certe videtur, quia nec de falsa est propositio hec:
 homo est materia, sed etiam hec: materia est homo. minor est conuenientia li-
 queri.

Dicitur tamen obtinere totum de parte constituta et componente; hoc est
 negatur predicari de toto, nec totum de illa. Cum vero totum potentialis predicari ta-
 lentis quilibet parte potentia in se subjectiva; hoc enim dicitur totum respectu il-
 lius quatenus eas continet in confuso tanquam inferiora cum quibus idem
 significatur. nihil ergo mirum quod de illis per modum totius potentialis predicetur.
 per quod cum totum totius potentialis simulque continetur inferiorum non in
 tali predicabilia, sed ratio tenet ipse predicetur.

Contraua secundamenta solvuntur S III

Primum est philosopho primo posteriorum capite quarto aicente pariter defini-
 tionem parte predicari de definito. sed genus est pars definitionis ergo predicatur
 in eius parte non vero per modum totius. = Negatur conuenientiam, fit enim tenen-
 da de modo soluto ad reduplicatim. Vnde non igitur est pars definitionis si pp-
 dicari de definito; non tamen est pars, sed per modum totius. Sed predicari
 parte in talis modo non videtur in parte accepta.

Arguitur secundo ratione: eo modo
 genus de speciebus predicatur quo inde illi predicabile; sed non est predicabile in
 totum sed in parte. ergo propter minorem. genus est predicabile inquit incomplete;
 si quod predicatur incomplete non in totum sed in parte predicatur ergo. = Carena
 maiori namque minorem. ad prolationem de iungo maiorem; ut predicabile inquit
 incomplete, secundum id quod est in minoribus maiorem; secundum id quod dicitur in

de concipiendi negationem et dicitur in minori nega consequentiam.

Sicut ergo
genus animal ut g. solum exprimat conceptu adaequatu homini, de hoc tamen ut
totu potentiale predicata eomodo concipiendi. etenim in eodem sensu in quo ani-
mal de homine predicatur omnino concipitur ut excludens rationale, immo cogni-
turus ut illud continet in potentia animal enim quod non concipitur coniungibi-
le cogitative neque vero predicari de homine.

Itaque propter eady species, sed etiam
genus eadiferentia totam eueniam significandi, diversimode tamen, nam: pe-
die totam dicitur de expressa genus autem exprimitur rates non conveniendi eomo-
do tamen significandi coninet inconfuso differentia, similiter differentia con-
ceptu exprimitur differentia, sed implicite tamen conceptu includit conveniendi,
non enim predicata in obliqua eue parit sed in recto eue per modu totius.

Procius
intelligitur oportet scire animal (idem dicitur de rationale) dupliciter pro de homi-
ne predicari, in dicitur e in casu obliqua eue condici homo eue animalis, e di-
recte e in casu recto ut dicitur: homo e animal, in primo casu e omni animal
necdy exprimitur eue partem, sed etiam dicitur ut partem predicari eum exclu-
dere in dicitur rationalis. In secunda autem con sideratione exprimitur con-
ceptu partu, non vero predicari ut partu nec eoc laudat proprie conceptu rationale
in quo sensu dicitur tanquam totu potentiale predicari de homine.

Dupliciter
ergo dicitur genus de specie predicata exprimitur eue partem illam: ergo prope-
tatur ut exprimitur eue partem, sed idem ut predicari eue partem eue partem
a predicari per modu partu ergo per modu partu predicata. In secunda prima
consequenter, dicitur in quo secundu consequenti: ut exprimitur eue partem in aut par-
tis neque: ut exprimitur eue partem in eue totu concedit consequentiam, et dicitur
intra minori, ultima consequentia negativa.

Aliud itaque genus exprimitur eue
partem, aliud autem illam exprimitur in eue partem primu, sed eue in obliqua eue totu
consequenti. Secundu autem factum e in omnino in in genus exprimitur conceptu par-
te in eue partem. Nam eue partem eue in eue dicitur differentia tanquam comparti-
in quo sensu non potest predicari de speciebus. Genus ergo in predicacione de specie
exprimitur eue partem eue partem predicata tamen per eue modu totu sine exclusione scilicet
differentia, aliunde non dicitur sed in obliqua predicatur de speciebus.

In quibus ergo
genus exprimitur eue partem dicitur in eue partem eue partem: ergo non dicitur pro eue partem
differentia, ergo eomodo significandi non predicata ut totu potentiale. In eue
ultima consequentia suadetur: quia quod genus non importat pro eue partem

Illud dicitur ex modo significandi cum modo significandi non implicite sed expresse debeat
imponari. Distinguo primum conueniens esse partem per modum totius, concedo, per modum
partis nego. Et distingo secundum conueniens non dicitur pro expresse conueniens nam distingo
nam expresse concedo implicite nego secundum et tertiam conuenientiam.

Distinguo pri-
ma fronte implicatio forma apocribis, nullam tamen in illis implicatio, quibus
genus predicatur de specie, si expresse modo significandi dicitur eius superius omni potentia, et
autem in eis talis constituitur per implicitam, et confusam differentiam continens, hinc con-
dicere pro expresse continere implicite, et confusa differentia, hoc autem optime coheret,
quia potest exprimi potentia per contentiva terminorum quae exprimitur terminum
in potentia contenti, quod idem est ac dicere pro expresse confusa et implicite contingit.

Latet in potentia intellectiva, quae concipitur ut expresse capax eliciendi infinitas
intellectiones, quae tamen solam in confuso cognoscuntur. Similiter dicitur esse cognoscitiva
in analogia expresse dicit differentiam pro implicito continere, non enim concipitur
ut illa continens sub expresse talis, sed tacite confusa et pro implicito aliquid
de cognitio esse ad analogia omnes eius differentia, classis et distincte cognoscuntur
quod nullus dicit.

Ne autem aliquid simpliciter in generentibus obijci implicamini sciatis
oportet genus exprimeret conceptus partem si attendatur quod dicitur specificum et ab
solute et predicata, ut totum, vero potentiale si implicatur ut reduplicat modum
predicandi ut superius scilicet et ut continens inferiora sub sua potestate sic
animi minima dicit conceptus partem differentia excludentis sed rationem to-
tius illa continens in potentia.

Arguitur. d. eam modo genus predicatur de speciebus quo
est in illis, sed est in illis et partem: ergo, propter maiorem genus est in specie qua-
rentis illam constituitur, sed constituitur per modum partem: ergo, = Distinguo maiorem
quo est in illis tamquam superius in inferiori concedo tamquam partem in toto sub
distinguo predicata dicitur et per modum superius nego; in obliqua et per modum
partem concedo maiorem et distinguo minorem ut partem praecise nego in modum et si-
mul ut superius in inferiori concedo minorem et nego conuenientem in specie
subdistinguitur.

Distinguo et genus in specie, tamquam partem in toto, tamquam
superius in inferiori. In primo sensu solum valet indirecte et in causa obli-
quo predicatur de speciebus ita scilicet: species est expresse et differentia, si
revertatur genere et differentia, subiecta consideratione non sumitur, et per
modaliter et per modum superioris sed materialiter et in eis partem, quo in re,
est inferior respectu speciei quia partem minus dicitur quae in toto.

Interdum si genus

in specie considerari tanquam superioris inferioris, et sic de recte dicitur quod
dicibile dicitur procul deus ratione totius potentialis si quidem in hoc sensu
re extendit ad quicquid species subiecta potestate contenta a quo derivatur ratio
superioris necessario requisita in generis predicatum predicacione correspondenti
primo predicabili in generali.

Arguitur quarto: genus proximo partii potentialis
continet differentia species in potentia: g. pro ut sic valet de speciebz predicari.
Sed dicitur antecedens: species in potentia continere nihil aliud in quam cum con-
trahibile partii sed proximo partii est contrahibile per species illam enim in
determinare ex specie: ergo. = Hec ergo antecedens ad pro ut rationem ditingo maiorem
quam cum contrahibile cum exclusione eorum nego maiorem illas includendo,
concedo maiorem et ditingo in maiori nego consequentem.

Verum est genus nec per
proximo totum sed etiam proximo partii est contrahibile ad species: licet cum
de ratione non proximo totum contrahibile est cum implicata eorum exclusione
e contra ut de illis predicetur: etiam proximo partii contrahibile est cum exclu-
sione immediata differentiarum, media autem specierum, quae per differentias
in generali constituitur quomodo negat dicitur de proximo generis predi-
cari propter rationem totum includendo.

Dicitur genus identificatum cum differentia
implicito in eorum potentialis: ergo pro ut sic illas continet. = Hec ergo antecedens,
quia partii in generali nec dum pro ut pro, sed etiam implicite ditingitur a compari-
tate propter animal, ut in eorum partii metaphisice hominis essentialiter ditingi-
tur a rationali nec dum ex pro, sed etiam implicite ex claudens enim essentialiter
a de quate ut pote imparantia ditingit constitutiva. Sed de hoc amplius in subse-
quentibus.

Arguitur quinto: negat animal predicari de homine in continet in poten-
tia inibilibz, et sic. Sed dicitur ut huc continet est totum potentiale: ergo pro ut
maiorum: huc propositio falsa est: homo est animal in continet in potentia inibi-
le et rugibile: ergo. = Distingua maiorem: in continet in potentia inibilibz et ru-
gibile licet dicitur rem predicari concedo, dicitur modo predicandi negoma-
iori et concedo minori consequentem. ad pro ut rationem ditingo eadem ditingit
antecedenti etiam negat consequentem.

In hac igitur predicacione homo est
animal et predicata est conceptus animalis, sive viventis sensitivis, constitutiva
autem aliarum differentiarum in generalis est ratio superius, et totum potentialis se-
tenetur modum predicandi, qui quidem minimus predicatur de homine ad modo
genus non dicitur de subiecto secunda intentione predicari, et taliter dicitur pre-
dicari.

Ingressus ultimo: animal utroque potentiale importat indifferenti respectu speciei; sed animal quod predicatur de homine similiter indifferenti non importat: ergo non est totum potentiale. pro utraque quoniam animal importat indifferentiam respectu speciei quod caremus illi respectu indifferenti: sed animal quod predicatur de homine non respicit indifferentem speciem; cum determinare respiciat speciem hominis: ergo.

Confirmatur: animal determinatur per contractionem ad speciem sicut natura specifica per contractionem ad individua: sed animal quod predicatur de homine contrahitur ad speciem hominis: ergo per similitudinem contractionem determinatur. Et tunc sic: sed animal determinatur nec indifferentem eius utroque potentiale: neque ergo utroque potentiale predicari de homine.

Argumentum tangit difficultatem in superioribus exploratam. Igitur concessa maiori nego minorem. ad probationem distinguo maiorem quatuor et illa respicit indifferentem indifferentiam per se et essentialiter nego: indifferentem determinacionis per differentias concede maiorem, et distinguo minorem: non respicit indifferentem, indifferentiam predicacionis concede indifferentem determinacionis per differentias nego minorem, cuius implicitam probationem distinguo determinatio determinacione per predicacionem, concedo: determinacione differentis nego.

Aliter itaque est quod animal predicatur de homine, aliud vero quod de homine predicatur animal determinatur per rationalem partem vocatur determinatio per predicacionem, secunda determinatio differentis. Dicimus ergo, quod in predicacione in qua animal de homine predicatur semper maiori indifferens et determinatur per differentias, dummodo illi in parte predicari non conjugatur rationale; et non in quibus animal non conjugatur alicui differentis nec ut indifferentem ad omnes.

In hac autem indifferentia stat ratio totius potentialis in eo consistit quod animal potest esse et quod homo in conjunctione cum rationali; et totum quod hoc in conjunctione cum rugibili. Quare propter determinationem de homine absolute predicatur determinatur quidem determinacione per predicacionem, que est tota, et per exitum predicabilitatem, non vero determinacione differentis per quam venit exaltata, et rationis potentialis destruitur.

In facili solvitur confirmatio unde distinguo maiorem animal determinatur per contractionem ad speciem, factam per differentiam concede, factam per predicacionem absolutam nego maiorem: et distinguo minorem: contractio contractionem predicacionis concede: contractionem differentis nego minorem, et ubi dicitur determinacione conjugantem. in cuius sensu intelligenda venit subscripta.

Ides enim natura humana deterrminat determinacionem incompotibilem
universalitate per contractionem ad individua quia in simili contrahat in
partem de fortiori individuali. Porro animal, quod predicatur de homine per
modum generis non conjungitur rationali, videlicet quod animal conjunctum ra-
tionali est genus. Scito tamen utraque replicam sicut quod animal in pre-
dicacione de homine manet predicabile ad eorum scilicet per predicabilitatem enim
sicut si quibus alia potentia perfectior per exercitium est actus unde est in potentia
intellectiva per perfectior per intellectum.

Dubia quedam breviter resolvuntur. § I.

Propriis primo an genus plura exigat species. de genere logice dixi procedi et hoc
inter respondes quod in, quod quidem realiter denuit ex aristotelia doctrina primo per-
tinet cap. de decimo: non est possibile aut, inveniatur quod genus, cum una sit
tantum species: genus enim dividitur in species per formas oppositas. (sic dicitur de generatione)
Idem ratione suadetur universale est essentialiter unum ad eorum in pluri-
tibus: sed genus est universale: ergo est essentialiter unum ad eorum in pluri-
tibus sic: sed plura in quibus uno potest unum species ergo essentialiter exigat plu-
res species.

Dicitur primo: unica tantum species ex utroque leonem. hęc proportionales
est animal eadem foret aut nunc sed in illa nunc animal predicatur de leone
per modum generis: ergo. Dic animal in predicto casu non est predicabile de leo-
ne logice, et per modum generis tunc enim non est superius cum non se extende-
ret ad plures species in quo stat logica superius ut in simili casu propo-
sitio illa in sophistica foret non logica et per modum predicabili.

Dicitur secundo: et sic.

la hominis species existet ad animal leonem de pluri-
bus predicabile de Petro
nempe Paulus: non aliter nisi per modum generis: etenim necesse est species nec de-
finita: ergo. Dic animal in predicta ipotesi, ut non latius patens quam ipsa di-
finita predicabile esse per modum generis in adequato est enim ratio per quod
homo separaretur ab alijs, non vero per quod animalis conveniret.

Propriis secundo:

an genus immediate an vero immediate de individuis cum completis, cum in
pluri predicatur: completa individua dicuntur, quod quod generis est specificis
cum impossantur. ut Petrus incompleta vero, quod unice dicitur quod generis
ut hoc animal.

Dicitur igitur primo genus mediate predicari de individuis completis
per modum generis. Suadetur: eo modo genus de individuis predicatur quod in illis.

sed est in illis mediate, ideo enim locus est animal quia est homo: ergo. quod vero de predictis individuis predicatur per modum generis patet: quia per predicatur in quod incomplete saltem attendit illius expressione.

Dico secundo: genus immediate predicatur de individuis incomplete per modum speciei proxima pars nobilioris: hoc predicatio hoc animal est animal est immediata: ergo propter antecedens quia in hoc animal se habens per modum subjecti, et animal quod predicatur nihil mediat, ad hoc quod secundam partem uadetur: animal predicatur se individuis complete ut dicitur totam entitatem ^{eo} ergo predicatur ut speciem, proxima antecedens: in predicta propositione predicatur dicitur totam entitatem subjecti, siquidem hoc animal nihil essentialiter dicitur propter conceptum animalis: individuum enim est extra eius conceptum essentialiter, ut palam est omnibus: ergo.

Probat Rogabitur unde scilicet genus est differentia? dico primo: genus sumi immediate, et proxime a tota entitate ut secundo, quod exprimit gradum magis commune et ab ipsa secundo quod exprimit gradum magis determinatum sumitur proxime differentie patet quia animal, u.g. exprimit hominem secundo quod est uisus sensibile rationale uero secundo quod est de cetero pro implicito uero non realiter actus homo.

Dico secundo genus in materialibus substantiis sumitur radicaliter a materia et differentia a forma. probatur: genus se habet per modum potentie per exceptibilem differentiam uero per modum actus perfecti: ergo illud a materia proe autem radicaliter sumitur a forma. suadetur consequentia: primum in uero quod genere est radix et origo, et origo ut fit commune prologuio: secundum autem est proxima potentia et forma proxima actus: ergo cum genus est differentia sit potentia et actus a materia et forma originem ducunt.

Cetera constat. materia autem explanatur in intellectu et voluntate. etenim cognitio principium quod prima est, et a qua incipit intellectus radix et origo est omnium cognitionum. Similiter prima uoluntas, quod circa bonum in communi ueratur radix etiam, et origo est omnium uoluntatum ergo idem in presenti. Nota in substantiis spiritualibus, in quibus uerba simplex entitas inuenitur totam entitatem esse rationem primam et notam generis et differentie diuersimodam etenim secundo gradum spiritualitatis est ratio generis et secundum quod dicit determinatam perfectionem spiritualitatis est ratio unica differentie.

Rogabitur denique: an universale sit genus ad quod predicabilia? affirmatiue respondet, et probatur: ueritate ut sic predicatur in quod de quibus predicabilibus specificis et inter differentibus: sed quod predicatur de pluribus differentibus specie et genus respectu illorum: ergo. probo

maioram: predicaciones utq; genus est universale species, differentia propriis, et
accidens sicut universale non omnino vera: et in illis predicata universale ut
sic in quid de quibus predicabilia species differentibus predicabilia enim ad in-
venit specifica differentia, et utriusq; confirmata essentialiter per conceptus univer-
saliu ergo.

Confirmata oportet extendendo fundamentum: est ut universale esse non
eius genus ad quibus predicabilia, quia non est ratio univoca respectu illorum: sed hoc
falsum est: ergo pro maiorem: illa est ratio univoca respectu inferiorum in
qua inferiora specialia sunt seu omnino de conveniunt: sed omnia predicabilia
omni modo conveniunt in ratione communi universalis cum solum differant per
propria minus eorum differentia ut patet ex illorum definitionibus: ergo.

Dicitur primo

inter predicari essentialiter, et accidentaliter repugnat univoca convenientia:
sed predicabilia alia essentialiter, alia accidentaliter predicantia: ergo pro
maioram: repugnat ratio univoca inter esse essentialiter et accidentaliter: ergo
enim inter predicari: cum predicabilia sive modus predicandi sequatur mo-
dus enendi: tunc pro maiorem ad probationem distinguo antecedens: inter esse ess-
entialiter et accidentaliter absolute concedo antecedens: inter esse essentialiter et ac-
cidentaliter per modum superioris nego antecedens. duplici distinctione con-
sequens, simpliciter probationi.

fatemur nullam assignari posse rationem sim-
pliciter conveniendi inter esse essentialiter et accidentaliter absolute, et entita-
tive recursive inter esse essentialiter et accidentaliter logice et per modum supe-
rioris ratio primi est quia inaequalitas enendi absolute et entitative ostendit
ab ipsa ratione entis ut videndum in metaphisica constabit ratio vero recipit
quia inaequalitas predicandi respectu quibus predicabilia non ostendit a ratione
universalis ut sic sed a propriis eorum differentibus quibus talis ratio participat.

Predicabilia itaq; omnino de conveniunt in ratione superioris et universalis ergo
cum superior est accidens ad eius inferiora de quibus accidentaliter predicantur
ac substantia ad sua de quibus predicantur essentialiter. pro cuius perceptione opa-
tionem haberi exempli in propositione essentiali et accidentali, quae univoca
conveniunt in ratione generis et propositionis in eo consistens quod unum enen-
datur de alio, et si aliunde ratio inter se differant.

Dicitur secundo: idem requiritur

propter eundem esse superioris et inferioris: sed si universale esset genus ad quibus predi-
cabilia superioris et inferioris foras respectu eiusdem: ergo pro maiorem: in pri-
mo superioris foras ad genus primum predicabile, nec ad alia predicabilia:
aliunde respectu eiusdem generis primi predicabili esset inferioris, cum omnia

genus particulari continetur sub ipsa. ergo.

Distinguo maiorem: respectu eiusdem, eadem secunda intentione induci concedo maiorem: induci ~~concedo~~ ~~distinctionem~~ ~~secunda~~ ~~intentione~~ nego maiorem et distinctionem minorem nego consequentiam. Ad propositum distinguo maiorem esse superius ad genus primum predicabilem ut induci secunda intentione generis nego: speciei concedo maiorem: et distinguo minorem: respectu eiusdem generis induci secunda intentione speciei nego: generis concedo minorem et nego consequentiam.

Universale itaque superius est respectu eius primi predicabilis quatenus hoc subinducit secundam intentionem speciei sive quatenus species est universalis ut sic, et alterius universale est sic est inferius respectu generis primi predicabilis quatenus hoc exprimit secundam intentionem generis communis et generalissimi continentis sub omnia alia genera particularia tanquam species per quas distingatur. hic ergo recte pergens facile alij replicari occurrere poterit qui hic solent aponi quare propter illa trahimus ne caput de genere amplius protrahamus.

Caput secundum de specie.

Primum caput inter secat patet Dionysius ad primam igitur accidentem duplicem speciei accipionem adducit autem speciem sicut per pulcritudinem que sic a Cicero definitio apta mentem non figuram et quodam coloris suavitatem de specie igitur vel hac accipere procedit illud philosophi de Christo Domino speciesus forma per filij hominum species autem sic per pulcritudinem sicut per logicam speciei a tali quantum ad finem quatenus hoc individualiter confert formam de splendorem sicut pulcritudinem corpori oratum et dignitatem

Dignitatem inquam hominibus si quidem pulchritudo inter omnes excellunt, alij communiter perferentur merito quidem et non dignitate corporis per gratiam animi sicut inditum, sicut de formis ignobilis animi imago caratur Cicero per brevitatem inchoa, et Somenus in ferice. Item Martialis in Corily loquens sic loquitur: Et

Crima nre ex, nre ex brevis pede, lumine luscus

Rem magnam prout Corle si bonus est.

Restat speciem sumit pro logica universale quod explicatur sub genere et ulterius predicatur de individualibus intra quas accipiones dupliciter etiam speciei ex Dionysio definitur. primo per hoc quod sit: quod subiectum generis. Insuper ergo: id de quo genus in eo quod quod predicatur, definitionis autem sunt species et subiectibile. Ut predicabile autem sic communiter definitur: quod predicatur de plerisque definitibus non ex in quod complete (utra videlicet eorum euentia.)

In secunda huius capituli parte docet Porphyrius in qualibet predicamento esse genus
quoddam superius non aliud superius non accipiens simul et speciem inferiorem infraque
alia non dicit. Deinde quaedam species subalteras duplici gaudenti et generi, alio, species ad su-
periora, et alio generi respectu inferiorum. Ut in ultimo in linea ratione recta collocat individua
de qua intertio huius capituli parte tractatur. Denique ad latus dexterae ponit differentias genus
contractantes et speciem contrahentes. Ad sinistram autem gradum differentiarum gradum superius divi-
dentes et inferiori repugnantes cuius doctrinae exemplum apertum in predicamento subs-
tantiae, pro cuius autem pleniori capite Porphyrianam arborescentem bulgo predicamen-
talem accipite.

Lector piadoso te aviso,
que al passo que es deleytoso
Este arbol tan hermoso
es como el del Parayso.

No subas por el remiso,
mira muy bien la subida
para evitar la cayda,
que da quien sube sin juicio
mira es gran precijio
y te costara la vida,

Cuidado con no caer
de este arbol tan elevado
sube con mucho cuidado
por ver si puedes comer
la substancia y a poner
Porphirio agudo luego.

Y como este no cayo
por su visio con gran intento
por todo tu entendimiento
por que se suzeda en pro

Questio prima an species quatenus sub-
jiciibilis sit formaliter predicabilis.
Titulus explicatur, & refertur sententiis.

SI.

Superius in qualibet specie esse respectu subijciibilitatis ad genus, & predicabi-
litate respectu unius inferioris. Quod patet igitur in quibus contrarietate est an
per eundem respectu sine relationem qua species respicit genus est superior propria
etiam respicit inferiora, et an posita distinctione inter utrumque respectu altera sit
tota ab alio eo scilicet modo quo predicabilis dicitur ab universalitate.

Prima sen-

tentia propugnans speciem ut subijciibilem esse formaliter predicabilem sine hoc res-
pectu ad invicem formaliter non distinguit. Secunda defendit predicabilitatem
speciei a subijciibilitate tanquam proprietatem ab essentiali. Tertia dicitur subijciibilitatem
esse non diversam a predicabilitate. Quarta tenet hoc respectum disparatos
esse et nullo modo coniecti.

Assertio nostra SII.

Subijciibilitas, & predicabilitas speciei nullam inter se fatentem essentiali con-
nexionem communi suadentem rationibus: subijciibilitas essentialiter opposita pre-
dicabilitati et e contra: exponit nullam inter se fatentem essentiali connexionem.
Primo antecedens: terminus subijciibilitatis essentialiter oppositus termino pre-
dicabilitatis ergo et ipse inter se. patet consequentia quia oppositis relationibus
sicut et eorum divinitus et prime tractatus per terminos. primo antecedens: terminus
subijciibilitatis speciei est genus, predicabilitatis autem sunt individua: et hoc
inter se opponitur essentialiter ergo.

Confirmatur: subijciibilitas vales separata
a predicabilitate: ergo nullam dicitur essentiali connexionem non antea-
dant: species subiectiva est subijciibilis: quoniam sit predicabilis: quia vales se-
parata per modum generis et similiter speciei in prima analogia est subijciibilis et
duntaxat et foris nec secundum rationem predicabilis: ergo. Secundo: intel-
lectus vales speciem comparat ad individua quoniam prius illam comparat ad ge-
nus et e contra: ergo respectus utrius nullatenus per se coniectus.

Argumentis occurritur SIII.

Arguet primo: species ut species subijciibilis generi: sed etiam species est pre-
dicabilis de individuis: ergo ut subijciibilis est predicabilis. Intra: homo ut homo est
animal: sed etiam ut homo est rationalis: ergo ut homo ut animal est rationalis: quod

quod non consequentia falsa ab omnibus reputatur. Igitur distinguo maiorem: species ut
species inferior et subiectibilis concedo maiorem ut speciesi superioris et predicabilis nego
maiozem. Et distinguo minorem: ut speciesi superioris et predicabilis concedo ut inferioris
et subiectibilis nego minorem et consequentiam.

Et nota, quod in philosophia silogismi exco-
rat quod in primis reduplicat substratum subiectibilis et predicabilis, et in con-
sequencia formam sive subiectibilitatem ipsam et predicabilitatem. dico ergo speciem
predicabilem esse quatenus deorsum ut ita dicam respicit sive quatenus reduplicat
respectu ad inferiora: subiectibilem vero quatenus sursum respicit sive quatenus re-
duplicat respectu inferioritatis ad genus cum autem formaliter idem non sit necesse
respiciat genus per modum inferioris ad illud ad deorsum contendere per superioritatem
ad individua hinc est predictus respectus non esse formaliter idem.

Dicitur species autem sub-
iectibilis respicit genus tanquam eius correlativum: sed genus inessentiali universalis est
et predicabile: ergo etiam species ut subiectibilis cum correlativa deorsum inest eadem
genere sive in eadem linea. — Dicendum ad rationem correlativorum, rat esse quod
sint sub eodem genere remoto relationis neque exigi quod utriusque relatio sit sub
eodem genere proximo universalitatis. Patet in specie subalterna generis reperti
correlativa que illud respicit ratione inferioritatis quin alia relata ratione inferioritatis
genus superius ipse correspondat.

Arguet secundo: universale est genus ad quinque
predicabilia, ut scilicet: ergo species ut predicabilis sive ut non predicabilis sub-
iectiva universali: ergo ut subiectibilis est predicabilis. — Respondeo antecedens est non
universale solum respicit formaliter predicabilia quatenus illi subiectentur,
non vero quatenus predicabilia sunt deus inferioribus.

Pro cuius intelligentia
ad rem quodlibet predicabile sub illa vna consideratione ponit nom, s, quatenus
imponat magis dicata essentialia sua, s, quatenus illa imponat induta, scy-
da intentione subiectilitatis ad universale ut sic. In primo casu predicabilia
unifundamentaliter et proximitate ipsi subiectilia prout scilicet intellectiva
fundamententer conferunt ut ab illis abstractas rationem communem predicabili
sive universali et eis conferat secundam intentionem subiectilitatis in secunda
autem casu sunt formaliter subiectilia: sic enim iam reduplicat intentionem
viciniam universali subiectentur.

Qua propter et in vno universale seu predicabile
ponit subiecti universali ut sic quoniam predicabile atamen est non subiectum per res-
pectu predicabilitatis quo propria respicit inferiora, sed per aliam subiectilita-
tis per quem habet formaliter subiecti sub universali. Dicitur enim accipit ex-
pletum in propositione que silogismum non continet, quoniam foret propositio,

Utrum autem non constituitur in esse per se, sed quatenus conceptus terminis utitur.
dicit.

Replicatis: species qua subicitur universali in universali formaliter est: ergo et predicabili. constat consequentia et antecedens per se. species qua subicitur generi est id de quo genus immediate predicatur sed genus predicatum immediate de universali non autem de singulari et individuo ut species: ergo. — Nego antecedens ad probationem concessa maiori distingo minorem de universali in specificam. sumpto concessa minori et duplicative accepto nego minorem et consequentiam.

Utrum dicitur

quod genus predicatur de specie quia universali est non tamen quatenus et dupliciter universalitatem, hanc enim non importat formaliter respectu generis, cui subicitur, sed respectu individui de quibus predicatur ad modum quo Deus subicitur Regi ratione inferioritatis ad ipsum, non vero ratione superioritatis de militibus sibi subditos.

Intrinsice genus mediate predicatur de individuo quatenus immediate predicatur de specie: ergo individua subiciuntur generi quatenus species ei subicitur: ergo sub ea ratione sub qua species generi subicitur et ratio individua illi subicitur. Item sit: sed species et ratio ut individua subiciuntur generi quatenus predicabili de illis: ergo sub ea ratione sub qua generi subicitur predicabili est de individuis. — Difficili abs dubio replica ex dictis ratione solvenda igitur alij concessit distingo subsumptam est ratio fundamentalis concedo minorem: formaliter ergo minorem et consequentiam.

Per eandem ergo relationem subicitur per quam species formaliter immediate subicitur generi hinc mediate subiciuntur individua sicut per eandem rationem predicabilitati per quam genus immediate ordinatur ad speciem, mediate etiam respicit individua. Quod autem hoc mediate generi subicitur deum species ei immediate subicitur ostendit tanquam a fundamentum et predicabilitate species de individuis, ex eo enim quia eorum species predicabilis sit respectu individui, cum intellectus fundamentus ut comparat genus mediate ad individua dum illud immediate comparat ad speciem.

Supponit. 3. species ut subicitur predicabili est de hac et illa species subicitur ergo ut subicitur est predicabili — distingo antecedens. subicitur se habere per modum subiecti sive ut res que predicatur concedo antecedens. ut secunda intentio per predicabilitatem nego antecedens et consequentiam. species igitur ut subicitur seu species subicitur subiecti potest predicabilitate sicut de hac et illa subicitur ut predicatur, in hoc autem sensu subicitur distinguitur a predicabilitate sicut natura a secunda intentione cum quo reguntur est quod ut subicitur sit predicabilis modo quo a se habet per adversam opinionem.

Itaque quarto pro secunda sententia: subiectibilitas speciei ad genus est eius essentia: ergo predicabilitas eius ad subiectibilitatem, propter antecedens, illud est essentia eiusdem rei quod primo concipitur in illa: sed in specie quod in prima primo concipitur subiectibilitas ad genus ergo, propter maiorem: prius concipitur in specie ordo ad inuicem quam ad rationem sui: sed subiectibilitas est ordo ad inuicem et genus enim est inuicem constitutivum speciei, et predicabilitas est ordo ad rationem, cum individua sint extra speciem ergo.

Hæc ergo antecedens, ad proportionem pernitenti maiori, nego maiorem ad huius proportionem concedo maiorem et nego maiorem quoad primam partem et simul consequentiam. Tercia ordo speciei ad genus tanquam ad inuicem constitutivum non est ordo subiectibilitatis, etenim per inuicem ordinem speciei et prius genus tanquam partem metaphysicam illam constitutivam, non vero utroque potentiale legis et superioris.

Itaque denique pro tertia sententia: predicabilitas speciei infima minus ampla est quam predicabilitas generis: ergo quæ talis exigitur subordinatio et subiectibilitas ad genus: ergo predicabilitas speciei infima eius subiectibilitatem = Vergetur et explanatur: sic se habet species respectu generis, sicut potentia respectu legis potentati et causa secunda respectu primæ: (et) potentia respectu generalis exigitur subiecti legis potentati simul causa secunda primæ: g.

Dicitur maiorem extensionem predicabilitatis taxari per ordinem ad inferiora non vero per respectu ad aliquod respectu eius predicabile essentia enim exprimitur per ordinem ad terminos eius, nec exigentia aliquid extrinseci ex eo enim patet in eo tali subiecti regi et causa secunda primæ causæ: quia ille accipit a lege potentatem, et hęc causa prima primæ virtutem et expectationem speciei autem non participat a genere universalitatem et predicabilitatem red hoc accipit immediate ab intellectu illi ad individua comparantem.

Questio secunda an natura specifica cuiuslibet Angeli sit species universalis.
Prælibantur aliqua, et recensentur sententiæ S. I.

Inter cetera quæ homines opinio naturam speciem sic ad unicum individuum extendit, minus est ut supra ei reducitur in unum repugnans quod quidem supponitur et locus prædicatur controversia, pro cuius capite prælibari communitate solet duplicem esse

universalitatem aliam secundum rem, et rationem simul vicissim natura plura res
picit in quibus reuocatur usque hinc, et usque.

Aliam vero secundum rationem tantum per
quam concipitur in ordine ad plura possibilis. In natura salis autem esse Colubis
feminalis, qui unico gaudens individuo capta raman percipitur et in plures par-
tibus epitar. Hic est sciendum triplicem conceptum in natura Angelice diuisi-
onem generis cum unum ratione cuius est examinabilis est per naturam Angelicam spe-
cies tanquam genus logicum ad illas.

Alius est conceptus specificus quomodo tripe-
lica in posita natura quaterus scilicet et substantia spiritualis specificae
completa. de illa autem sub ^{hoc} conceptu per se procedit disputatio. denique
alios est conceptus individualis in ea consistens quod sit ultimo completae exist-
entiae. Hominis fere omnes acriter praesupponant Angelicam naturam
esse speciem positivam universalem secundum rationem tantum. contra rati-
onem a terentis aliis quam plerumque substantiae. Nonnulli tamen con-
tine negative universalem. de quo de curru disputatio.

ASSERTIO NOSTRA. SII.

Angelica natura nequit concipi specificae logicae universalis, supposita pluri
individuum repugnanti. Sic Doctor Angelicus questione de spiritibus crea-
turis articulo octavo ubi habet: si autem Angelus est forma simplex impos-
sibile est etiam fingere quod sint plures Angeli unius speciei. Sed nequit concipi
natura Angelica specificae universalis quomodo concipiantur plures Angelus unius
speciei. ergo.

Communi ratione materiae accitis: universale specificum unum
abstrahit ad evadendum in plures solo numero distincti: sed Angelica natura ne-
quit concipi abstrahit ad evadendum in plures numero distincti. ergo. Maior conti-
net definitionem specificae universalis. prout minoram: natura Angelica repug-
nat esse in plures numero distincti ergo nequit concipi abstrahit ad evadendum in illis.
provo antecedenti. repugnant plura numero distincta, quae contrahant naturam
Angelicam: sed evadent in plures nisi per contrahationem ergo.

Confirmatio: universalitas specificae est in relatione ad plura numero dis-
tincta: sed haec relatio repugnat in natura Angelica: ergo. provo minoram: repug-
nant relationis terminis et ipsa repugnat relationi: sed repugnat terminis propter
et relationis, non plura numero distincta. ergo. Et Veritas: natura specificae
Angelicae sub conceptu totalis pugnat cum natura humana quae materiali et mul-
tiplicabili ergo nequit prout sic materiali et multiplicabili concipi. sed na-

vera que neguis concipi multiplicabilis nec per se in se est universalis: sic conve-
nitur, si quidem specifica sita est in multiplicabilitate seu capacitate ad even-
tum in fluxibus: ergo.

Supposito occurrit ad veritatem naturam duplicem gra-
dem in materialitate inveniuntur. Angelici natura distinguitur, aliam individuali
ratione cuius illi convenit immaterialitas singularis, nec repugnantia pluri-
individuis; aliam vero specificam a quo similis natura habet immaterialita-
tem specificam non vero pluri-individuis repugnantiam: unde sic specificis
et inadeguata supra species universales concipi, vult cum nullum ad conve-
nitatem impediret, imponit.

Sed contra primo: natura Angelica ex concep-
tu specifico etiam repugnat pluralitati singulari: igitur solutio falso nititur fun-
damento primo antecedenti: natura Angelica ex conceptu specifico repugnat ma-
teria, et ordo ad illam: sed repugnantia materia et ordo ad illam repugnat etiam
pluralitati singulari: nec enim in opinione ad veritatem (nunc supponenda) oritur
a materia: ergo, primo antecedenti natura complete immateriali repugnat mate-
ria et ordo ad illam: sed Angelica natura complete immaterialis est ex concep-
tu specifico: ergo.

Secundo: repugnat natura Angelica ex conceptu specifico quod na-
tura materialis humana sit. ex conceptu specifico imponit: sed hoc imponit
ex conceptu specifico et quantum est esse ordinem ad materiam et capacitatem
pluri singulari: ergo illi specificis sumptis talis ordo et capacitas repugnat, sex-
tio: repugnat natura Angelica ex conceptu specifico ordo et capacitas ad illud
quod non specificum conceptu dicitur esse: sed materia ex qua multiplicitas
oritur dicitur esse cuius conceptu specificum immaterialitatem scilicet comple-
tam: ergo.

Dicitur natura Angelicam specificam ad hoc esse posse sumi, in ordine
ad statum simplicem quatenus scilicet radice unicam singularitatem, in ordine ad se
et ut metaphisice in generalis consideratione. Sub hac autem potest esse consideratione
sicut non dicitur esse radice unicam singularitatem, sic nec imponit repugnantiam
pluri: ideoque vult concipi species universalis.

Sed contra: quia natura Angelica ut
constituta in ordine ad se et in se forma simplicis etiam dicitur esse complete immat-
erialis: sed pro se omnem materiam et pluralitatem excludit: ergo. Secundo:
quia licet natura in ordine ad se considerata non exprimat repugnantiam plu-
ri individuis illam tamen essentialiter imponit saltem pro implicito: sed
hoc sufficit ut ex repugnantia universalitatis specifica, usque in ente quod neguit
esse ratio univoca quia essentialiter pro implicito imponit differentiam: ergo.
primo materiam: repugnantia materiam et pluri individuis quoque conve-

essentialex cum natura completa spirituali, sicut repugnantia spiritus ad ma-
teriam cum natura materiali: sed quid quid connectitur essentialiter cum alio im-
portatur ab illo saltem prop. implicito. expo.

Sextis: Natura Angelica secundum secon-
sideranda adu. in se habet axeray nullum importat fundamentum, ut contexta
inconceptiua expo. neque esse species universalis transi. concedamus totum quod
replexa contineri. proparatur antecedens natura Angelica quomodo liber concep-
ta nullum in se habet fundamentum, ut conceptiua divisibili per fluxa: sed in hoc stat
in universalitate specifica: expo. proo materialem: ubi nulla consideratione na-
tura spiritualis habet fundamentum, ut materialis conceptiua: sed idem est
concipi divisibili per fluxa, ac concepti materialis: expo.

Ex dictis satis constat

nullatenus posse concepti fluxa individua que contrahant naturam Angelicam:
illa enim nec deum sunt phisice impossibilia: quia realiter existere nequeunt si se-
ctiam logicis: quia nullum adesse sufficienti fundamentum, ut tanquam possibilia
per rationem conceptiantur. Manet expo. quod natura Angelica neque sub esse
denominacionem universalis, specificam adu. per rationem: neque enim exco-
pivari terminum similitu universalitatis.

Argumentis occurro. III.

Argues primo: ex Angelico precepto ubi supra sic aient: sicut hęc albedo non prohi-
bita esse in multis quia est albedo sed quia est in hoc: ita natura hęc Angelici non pro-
hibetur esse in multis ex eo quod est natura in tali ordine rerum, quod per rationem ad natu-
ram species: sed ex eo quod non est natura recipi in aliquo subjecto, quod per rationem ad
rationem individui: expo. natura Angelica ex conceptu specifico nullam importat repug-
nantiam plerumq. individuorum, ergo prout se valet concepti species universalis.
Respondet. Omnem rationem intelligendum esse sensu supra iam expressis. Ille
enim quod natura Angelica non prohibetur esse in multis ex conceptu specifico
expresso sumpto bene tamen ex conceptu specifico secundo illud quod pro
implicito importat, nec pariter albedinis tenet in omnibus: alia natura ad-
gelica nec deum esse universalis secundum rationem sed etiam recipi, rem
uniqua albedo.

Argues secunda: Natura Angelica Gabrielis. No. valet aim-
gularitate precipuanda: sed sic precipua potest concepti ut species universalis saltem
per rationem: expo. materialem communi est accepta conveniunt, suadetur minor.
natura Gabrielis a singularitate precipua potest concepti ab ea ad evendy inglu-
ribus: expo. ut species universalis. proparatur antecedens: natura Gabrielis a
singularitate precipua concepti sine impedimento ut sit implicitus, singu-
laritas enim est similitu impedimentum: ergo potest concepti a praed. inglu. in illis

Hoc argumentum precipuum est pro adversa opinionione. Maiori autem concessa, nego
minorem, ad probationem nego antecedenti. Ad huius probationem simul rego
antecedenti eius implicitam probationem dico: cum singularitas sine forma
lis sit unicuique improprie dicitur, concede, singularitas proprie formalis nego. Hi-
lenter admitteremus singularitatem formalem non esse de conceptu specifi-
co et essentiali Angelicæ naturæ, ita ut quamoptime posse sine singularitate
formali dignosci.

Nego enim cuius sub aliqua sui præcisione posse considerat
sine singularitate radicali quam pro implicito saltem importat veluti prædica-
ty essentialiter consequit ad eius immaterialitatem completam. Hoc autem
satis est ut natura Angelica nequeat concipi ut species universalis: quia semel
ac impetrat singularitatem radicalem inani necessitas ad unum determinata in-
capax est ut determinetur per plura.

Replicabitur: natura Angelica potest præcinde-
re a singularitate radicali, siue a radicali ratione instanti singularitatem: sic præ-
dicabilia esse species universales: ergo. pro maiorem: natura materialis
præcindere potest a radicali ratione plurali singularitatem: ergo immaterialis et
Angelica a radicali ratione unius. Consequentia tenet, est antecedens pro uterque:
natura materialis in statu secundi se est indifferens siue ad singularitates
siue ad universalitates ergo præcindit a radicali ratione illarum: siquidem sin-
gularitates radicales est illa determinata ex ipso quod non componitur ex
prædicta indifferencia.

Nego maiorem, ad probationem nego antecedenti, ad
huius probationem, con caso antecedenti, dicitur ^{ne} consequentia, singularitas cuiusque im-
plicitam probationem. Licet enim natura materialis secundi se sumpta singu-
laritates radicales non tamen tam quam terminum in quo debeat existere necessitas,
sed iuxta se habet terminum adequatum sui capacitatis, quem pro illo statu indife-
renti permissit posse natura Angelica necdum unicam singularitatem ra-
dicalem in illa sola valere existere. Igitur illam respicit tamquam terminum
negotii sui, simulque necessarii.

Insuper: natura materialis humana. Dd.
saltem in adæquate concepta, quatenus scilicet est principii intelligendi et bol-
lendi præcindit a radicali ratione plurali singularitatem: ergo et Angelica natura
sub eodem conceptu valere præcindere a radicali ratione unius. præcinitur antece-
denti: qui naturam humanam cognoscit quatenus est principii intelligendi
et bollendi nihil copiat de materia illam individuante et multiplicante; hi-
enim materialissime se habet ad intelligendum et bolendum: ergo.

Nego antecedens
quod eius probatio non extorquet etenim anima rationalisque principii est

intellectioni, et solutioni definitur per hoc si actus primus corporis organice
unde in eius eventus necessariis involvitur ordo ad corpus sive ad materiam
nec ab hoc precipi debet quatenus est principium intelligendi et solvendi; cum
semper exigat bene et intelligere sicut et alia elicere operationes dependentes
a corpore sive a materia, per quod distinguitur a natura complete spiritali

Arguetur. 3. l. potius indicta replicabis: natura Angelica saltem pro eo quod precipitur
dicitur a singularitate radicali et formali: ergo potest esse universalis per rationem
Antecedens est nostra doctrina, et consequentia probatur: in corpore valet
natura Angelica esse universalis in quo nullum importat impedimentum, ut
sit: sed semel pro eo quod precipitur a singularitate radicali et formali saltem
pro eo sic nullum impedimentum importat; cum sola singularitas potest hoc
impedire: ergo.

In primis occurrere potest advertentes ad universalitatem logicam
necesse requiri contentum impedimenti; sed etiam capacitatem corporis naturae
ut illam subinducere possit licet autem in natura Angelica nullum daretur impe-
dimentum ex parte a formali, sive radicali singularitate semper tamen caret
nisi capacitatem et in natura spiritali neque concipi capax divisionis
per se quae potest duci a materia illi ex omni capite repugnanti.

Iste solutio sufficientissima est pro huic et alijs objectionibus occurratis, consequen-
ter tamen addita, concedo antecedenti, nego consequentiam. ad probationem
distingo maiorem: in quo nullum importat impedimentum, nec pro eo quod precipitur, nec
implicite concedo maiorem, pro eo quod precipitur nego maiorem, et distinguo mi-
nozem: pro eo quod nullum impedimentum importat pro eo quod precipitur, precipue concedo mi-
nozem implicite nego minorem et consequentiam.

Igitur natura Angelica cum
complete immaterialis semper essentialiter in se habet exigentiam unius sin-
gularitatis: et si ab illa potest pro eo quod precipitur precipi debet unde nunquam valet con-
cipi cum fundamento ut capax multiplicationis nomen nec nullum in quibus

ad hoc dicens, ut ex contextu per dicitur aliquod oppositum illi quod primum
plicitate imponitur. Quod mille exemplis facile demonstrari potest primum in Deo
qui ut ens esse non dicitur pro se proprio esse sumere vix indicente; et tamen magis
concipitur potens fallere quia non tam veritate indicente implicite dicit.

Secundo de homine de ambulatione certe negative et pro se proprio, et secundum rationem
natura respiciendi et hinc inde, et tamen neque concipi ex hoc haberi, aut magis
licet quia est predicata opponitur rationi aliter quam gloria implicita imponitur,
etiam idem quod primum similitudine similia enim ratio ad veritatem potest non
injuria crudeliter impium nullas alij de formis rationibus plerumque concipitur
hoc potest quia pro se proprio per se primum a iustitia, mansuetudine pietate
et alijs virtutibus, et perfectionibus.

Explicitum; ex ratione cui objectum primum
in logicis quia licet imponitur per implicita dependentiam ab intellectu, illam
tamen non dicitur pro se proprio; quia remota natura simpliciter nullum opponitur
impedimentum ut non veritate concipitur tale sic concipi per rationem.
Secundo; hoc ipse quod accidens saltem imponitur dependentiam a subiecto
plicitate habet dicitur impedimento locari cum rationem singulis dependentiam
impedimentum ut ex locatur: ergo.

Ad primum dicens quod ens rationis in se
in ratione sub qua consideratione accipitur tamquam objectum saltem materia
licet ex se implicita imponitur dependentiam a natura simpliciter imponitur
tam radicaliter ratione propria implicita imponitur illam essentialiter sine formaliter
dicitur per quod constat disparitas quod licet enim ratio formaliter primum dicitur de
omnibus quod materialiter dicitur, occurrit ab illo quod essentialiter imponitur.

Ad secundum dicitur accidens ut in predicamento locabile etiam imponitur materia
licet dependentiam quia non locatur sub ratione communi accidentis per
quam habet quod a subiecto dependet, sed sub ratione talis accidentis in qua
simili independentia non in se vixit. Quod si perfecte capias remota dispari-
tatem rationem potest adesse predicatum implicitum tunc materialiter in
potestatem remota ad dicitur principis ac proprio; tunc vero formaliter sine
essentialiter dicitur rationem ab eodem.

Locatio autem accidentis in predicamento
similitudine ut dicitur accipitur specificis et particulari dependentiam vero accipitur
tam communi, sicut dicitur ratio ad rationem tunc vero accipitur formaliter cum remota
in ratione rationis dependentiam vero ab ordine ad intellectum tamquam ad ens causam.

quod autem natura Angelica unicam tanty singularitatem radicet habet
 per ipsum concepty specificum consistentem in quodammodo immateria
 litati agnos similitudinis radicatio. ex per hoc conitrat ad pluralitatem
 plaqubus aduersarij opinionem nostram infirmare conantur.

Insuper: natura Angelica secundum concepty specificum solum dicitur repugnans
 materij prescindendo ab eo quod dicitur in signata quantitate: sed solum materia ut sig-
 nata quantitate est principij numerice multiplicationis: ergo non dicitur repugnan-
 tiam materij quatenus hanc principij numerice multiplicationis: ergo nec impe-
 dimentum alicuius universalitati.

Proxima materia: natura Angelica solum dicitur
 repugnantiam materij quatenus spiritualis et immaterialis omnino: sed repug-
 nantiam materij prescindendo ab eo quod dicitur signata quantitate sufficit in incom-
 plete spiritualis et immaterialis omnino: ergo. Dic materiam essentialiter radi-
 care quantitatem: cum autem natura Angelica repugnet materia sub omni suo
 conceptu: hinc est uacuum dicere repugnantiam illius sed etiam quantitatis
 quod radicitur in ipsa: admodum quod ratio rationale necdy impotat eum virtualiter
 oppositorem eum rationale, sed etiam eum universalitate in ipso radicare.

Ad hoc dicitur: immaterialitas specifica Angeli dicitur repugnans materij dis-
 tinctam ab illa, quoniam dicitur esse immaterialitas singularis: sed hoc dicitur repug-
 nantiam materij signate quantitate, ex parte principij multiplicationis
 numerice: ergo. maior certe apparet: quia ut supra immaterialitas adhibet
 distinctum: ergo dicitur deesse distinctam repugnantiam materij. minor est
 repugnans etiam legem.

Replica ut explicamus ex parte concepty specificy et
 individualis Angelice nature. igitur dicitur natura Angelice spe-
 cifice constitui per completam spiritualitatem ipsi essentialiter correspondens.
 individualiter vero, seu in eum singulari per inextensibilitatem in materia radicata
 essentialiter in specifico conceptu complete spiritualitatis cognoscitur quod Angelica
 natura secundum utrumque concepty dicitur repugnantiam materij signate quanti-
 tate.

Cum hoc nomen dicitur simile quod secundum conceptum specificum similem dicitur
 repugnantiam radicaliter et implicite: secundum conceptum eadem individualem
 formaliter et expresse. Per quod utique que conceptu differentia similem solum ad
 replicam conitrat videtur, unde per omnia maiori, dicitur minoram: dicitur formali-
 ter et expresse concedo minoram radicaliter et implicite nego minoram. et distinctam
 conitrat immaterialitas specifica non dicitur per dicitur repugnantiam expresse et
 formaliter concedo virtualiter et implicite nego consequens.

Itaque quare: Gabrielis individuum ponitur immediate sub eius specifica natura: sed individuum non ponitur sub specie ut predicabile: ergo specifica natura Gabrielis est species predicabilis, consequenter est univocalis. Maior certe apparet sic enim locatur individuum in predicamento. pro maiorem: Gabrielis est individuum ponitur immediate sub illo quod respicit ^{ut} immediatè correlativè: sed sic respicit speciem ut predicabilem; hoc enim est subijcibile non est correlativa individui, sed generis: ergo.

Secunda: natura Gabrielis a Gabrielitate præcisa comparatur ad illam ut superior: ergo est contravocalis. Provas antecedent: natura Gabrielis a Gabrielitate præcisa contrahibili est et determinabili per ipsam: sed quod præcise contrahibile est determinabile est superior ad ipsum: ergo. = Sexta: in hac predicacione Gabrielis est Angelus predicacione formaliter de Gabrielis eius natura: non est generis: ergo est species. = Quarta: natura Gabrielis de se est specifica a Raphaelis natura: ergo est species. = Quinta: natura Gabrielis præcisa a singularitate non est singularis: ergo est saltem negative universalis.

Ad argumentum concisa maiori nego maiorem de individuo Angelico ad prævocationem distinguo maiorem: quod respicit ut correlativè predicamentale concedo: predicabile, nego maiorem, minorem, et consequentiam. Certe in predicacionis substantiæ præpositæ speciei Angelica quam est individuum. hoc tamen unice sequitur quod species Gabrielis sit predicamentale correlativè eius individui: minime vero predicabile, siquidem natura Gabrielis capax non est multiplicatio nisi numeris nec abstrudini ad evadendum influxibus in quibus sit superior ut predicabilis est universalis.

Ad secundum distingo antecedens: ut superior predicamentale concedo: predicabile nego antecedens et consequentiam. ad prævocationem distingo maiorem contrahibile et determinabile est logice et proxime superior: nego: metaphisice predicamentale est proxime dum equalis concedo maiorem et distinctiva minori nego consequentiam. Natura ergo Gabrielis a singularitate præcisa unice dicitur superior ad illam quatenus in actione gradus est præcise predicamentalis locatur: non vero quia latius patet seu ad plures singularitates se extendat: quare quidem solum radicatur Gabrielitatem tanquam terminum eius ad quod solum ignitur superior est predicamentale: non autem logice et predicabile.

Ad tertium concessi præmissis distingo consequens ut species predicamentalis et metaphisice concedo logica et predicabile nego consequentiam. distinctio præcipua est ex superiore dictis. nec quod natura Gabrielis formaliter de se predicet et vincit contrariè: et non ad prædicationem formalem non exigitur quod predicet sit logice superior, sed talis est ut op-

propter antecedentem iniquitatem a subjecto. Contra in hac propositione homo est animalia
rationale. Ad quantitates naturae Angelorum differt species metaphisica, non
vero logica quatenus scilicet quilibet eorum distincta gaudet essentia metaphisica.

Ad ultimum distingo antecedens, non est singulari formaliter concesso radicaliter
nego antecedens et consequentiam, quia universalitas negativa necessario requirit
indifferentiam et permissionem, universaliter et singulariter, posse naturam
angelicam ad hoc singularitate propria universalitytem non permitit immo repro-
nantiabiliter importat non consequenter immaterialitatem et positonabi-
litudinem ad eruditionem in pluribus in qua universaliter consistit.

Ad primum quoniam non minus opponitur pluralitas, restat quoniam singularitas uni-
versalitati: sed natura materialis sicut a pluralitate propria essentia phantasi
non potest esse quoniam ubi pluralitas radicaliter exponatur Angelica pro-
pria a singularitate est universalis, et si univocantur radicaliter singularitatem.
Distinguo maiorem pluralitatem necessario exacta concesso maiorem, pluralitatem
per se permittit, nego maiorem, et concesso maiorem consequentiam.

Ad primum dicitur
simile radicaliter pluralitatem materialis naturae ac singularitatem Angelica-
ca: hoc enim essentialiter univocam singularitatem exponit, ideo si nunquam
ad plura potest comparari, ad verum natura materialis non erigit essentia
liter plura habere singularitatem ut constat in sole et Planeta, sed capax
est ut per illam dividatur: quae quidem capacitas necesse est rationi oppo-
nitur, sed ad illa necessario requiritur quaedam unitas ut univocantur
ita est in capacitate ad plura.

Ad primum denique: natura Angelica concipitur ad modum
naturae materialis: sed hoc univocantur et secundum rem et rationem simul dege-
la est univocantur saltem secundum rationem, patet consequentiam, ideo enim ens
rationis est ens aliquomodo quia ad modum ens concipitur. Intra: Angelus cog-
noscitur ad modum, reiceptus et tamen cognoscitur ut incorporeus ergo nec cog-
noscitur ut univocantur quomodo ad modum naturae univocantur cognoscitur. Se-
cundo Deus enim cognoscitur ad modum, rei materialis, non autem in materia
ergo.

Dicitur Angelus ad modum rei materialis quod hoc vult dignosci: quia spe-
cies univocantur materialibus ad illorum cognitionem: non vero quia univa-
litas est propria objecti attingentur. Quia immo illis concipimus ut comple-
te spirituales: aliunde hanc completa spiritualitas non est nobis secundum
ergo ut naturam Angelicam inaeceptibilem in materia ad illorum ens. Hoc prae-
ter omni rationi conariis vincit: enim non dicitur ens aliquomodo quia

per se ipsam entitatem cognoscitur, sed quia essentia objectiva non propria
sed aequaliter per similitudinem decidet.

Ex dictis satis colligitur naturam temper-
tam esse aliquomodo metaphysice universalem quia licet nullum per se fundamen-
tum esse comparatur ad plura: statamen quatenus dicitur sua propria causa & efficiens
objectum eius de quo metaphysice apud cuiusque propriam tradit definitionem,
quod sufficit res sit aliquomodo universaliter metaphysice.

Natura individui exponitur

SI.

Individuum primo intentionaliter sumptum sic definitur a Porphyrio cuius collectio
proprie tantum in uno reperitur in alio quoque invenitur. Hoc autem proprie tantum
duplex requiritur: coextensio continetia.

Forma, figura, sicut, tempus synonyme sanguis

Partia, sunt semper conjuncta non habentur, sed alter.

Formam non sumitur per substantialem sed per proprietatem sine specificatione est tempe-
ramento elementum ^{on} ^{ix} qualitatis resultante. figura est extrinsecum elementum, seu
exteriorum corporis dispositionem designat, locus partem terrae ubi natus est, sicut
ubi existit in tempore in situ ubi in quo conceptus est, h. illud in quo natus. Ho-
mo proinde dicitur quod ei in Baptismo, sive a Parentibus imponitur. Et de
Sanguine generis principis sive stirpem ex qua descendit significat. Partia denique
natus est pro Regno, Provincia, sive Civitate in qua natus est. Fluxus

Plures autem exalati

proprietatibus quomodo ponitur in duobus inveniri non autem omnes: id est
definitione ponitur collectio vel in generalitate quomodo obtine compati cum dirin-
tione sensus individui ab alio maxime illa simili eudogget plures in aliqui-
bus maxime gemellis admixta: in enim nec eudom occupant locum nec sa-
ci, concipi de, in eodem inveniunt potuerunt.

Perceptionem autem singularem sic individuum
primo etiam intentionaliter sumptum definitur decimo metaphysice quod est
universale: quod non dividitur in partes nec maxime esse nec formale definitio-
ne. Vult dicere definitio Partium individuum vocari quia nequit divi in varias
partes subjectivas esse eudom denominat consi ac ipse Partium. Non autem prohibet
quod dividatur per partes integrantes caput videlicet sexaginta pedes S. A. Horatius
men tunc aliquid dividit in partes subjectivas dum participat, per inferiora
quorum quodlibet est illud contrahi ut homo participat per Partem Pauli est
tonis, quilibet enim homo est, et vocatur in quo contrahi dicitur participat
re ab integrale.

Individuum deinde secundo intentionaliter acceptum bifario solent

definiti primo: quod immediate subicitur speciei. Secundo: quod de omni-
 ty predicatur. Prima deinde videtur ut subicibili secunda de illis predicatur et predi-
 cabili. Utroque solent ad oppugnari in illorum autem obiectis: referendū pa-
 reat immo abori.

Obijci primo: predicatur in illis. Petrus est individuum Paulus est
 individuum. Sed hoc ab omnibus reperitur: ergo individuum non predicatur de
 individuo tantum. Dicendum: prolatas enunciationes esse primum predicabiles, quia
 secundo intentione individui quod predicatur de Petro Paulo &c. advenit eis acci-
 dentaliter, et prolebit intellectus. Igitur propositiones prolatas eadem sunt ac istae:
 homo est species, animal est genus.

Obijci secundo: de simplicibus non datur defi-
 nitio, usicut nec stentia; sed individuum est singulare: ergo eius definitio est
 nulla. hoc argumentum obijci sibi Angelicus proceptor prima parte quaestio-
 nis prima non articulo primo sub hac forma: nullum in singulare definitum res per-
 sona significat quaedam singulari: ergo persona incombabitur definitioni.

Illud vero sic solvit: ad primum ergo dicendum quod licet haec singularia illud
 definiti non possit tamen huiusmodi quod pertinet ad communem rationem singula-
 rianis definiti potest et sic philosophus definit substantiam primam et
 hoc modo definitur Boetius personam. Singulare igitur excoit sumptum
 proxi scilicet significati, pronomina haec Petrus, Paulus neque definiti: be-
 netamen signate accipiuntur, et proxi significati, aliter eorum nomina sunt: singularia
 individui, prima substantia.

Ita dicit: individuum signate et incommuni sumpto
 nequeit adaptari definitioni supra posita: ergo nec proprie potest definiti. pro-
 tatur antecedens: individuum signate et incommuni sumpto, quod predicatur de plu-
 ribus: sed ex dicta definitione aut quod predicatur de consuetudine, ergo. Ex huius
 repleta solutione anneximus ad defensionis individualibus non possit adaptari illi
 quam rationem communem remittam, quod ubi enim differentia individua
 ut est simplex quaedam entium, eorum primum compositione methodi huiusmodi
 ratione communi est differentiale tamquam est duplici differentia formalita-
 re.

Denotamen ab individuo abstracti: potest ratio communis analogica et tractandū
 taliter in eis inbifera potest: quia intellectus vult omnes indifferentiarum
 duali in confusa concipere nulla facta mentione huiusmodi abstracti in particu-
 lari, huiusmodi, ad replicandū per definitionem a nobis traditam, non defini-
 xi rationem aliquam individui omnibus rebus e communi, et quod dicitur
 de omnibus predicabili non sed in singulare incommuni non autem hoc. illud
 singulare Petrus scilicet, O Paulus.

Sine quæstione constat individuum sensu quo terminatur definitionem esse de
reality predicabile non solum de hoc potius quam de illo quæ proprio licet
partem nobis concipiendi videtur individuum de pluribus predicari ita tamen
ex parte rei conceptu non accidit; quia de quo quæque individuum predi-
catur eius individua natura quæ in essentiali includit de re intensionem ab aliis
quæ tollit esse omnibus communem.

Caput tertium de differentia.

Forma illa quæ unum ab alio differat differentia dicitur. quæ quidem triplo est commu-
ni propria propriissima. differentia communis est accidens commune per quod
unum ab alio resonat. ut albedo per quam resonantur ab aliis coloribus. differentia
propria nuncupata quæ a propriis alio resonat. sic homo per rationem differat
ab equo capillus a cruribus affluente &c. differentia denique propriissima illa est quæ
demonstrat a predicatis essentialibus vel rationalibus in homine respectu boni, re-
sistentia.

De illa igitur sub hac forma acceptione prærens instituitur caput; est triplici-
plex definitio secundum triplicem ordinem quem dicit ad genus speciem et in-
dividuum per ordinem ad genus sic: differentia est illud quod speciem genus excedit.
per ordinem autem ad speciem est illud quod constituitur in speciem. Et denique
per ordinem ad individua sub hac forma: quod predicatur de pluribus differ-
entibus specie in quale quod. Quas definitiones a Porphyrio omnes accipiuntur. Ex
quibus autem aliqua solent communiter dubitari sic ergo.

Questio prima an differentia constituat per relationem ad individua, vel ad speciem

Univer. S. I. salis.

Si hæc accipitur differentiam notionem esse dictis, relate scilicet ad speciem quam
constituit, et ad individua ipsius speciei. dubium autem apud a. a. expositum non
universali constituitur quæ tamen partem dicit respectum habere an vero
quodammodo imponatur. sic Soto Præd. soletur et Calvernus defendentur
veritas constituitur per respectum ad speciem. Alii vero extendentiam ad individua
comprehendit.

Assertio unica. S. II.

Diferentia constitutiva universalis per respectu ad individua, minime vero per
 tendentiam ad speciem. probat ex. Diferentia constitutiva universalis per
 respectu ad terminu de quo predicatur ut superiox: sed hoc habet per respec
 ty ad individua minime vero per tendentiam ad speciem: ergo. patet in hoc.
 primo quia differentia facta secundum quodlibet individuum, equaliter
 vult ad speciem. Secundo quia superiox textu Philoſopho, illud est a quo non
 valet subsequendi consequentia: sed non valet a differentia ad individua
 valet vero ad speciem ut patet in his illationibus et rationale ergo Petrus, est ra
tionale: ergo homo, quare prima falsa secunda verum vera est apud omnes.

Confirmatio rationalis ut talis apta est ad erudum in fluxibus: sed differentia
 non est apta ad erudum in fluxibus respectu speciei; bene tamen respectu indivi
 duorum cum complexio sint, non vero speciei: ergo.

Respondetur speciem eruditua
 liter reu super balent fluxu quatorum illa subre continet unde differentia per
 ordinem ad speciem de fluxibus virtualiter et quare balent ex predicatur quod
 sufficit ad erudum universalitatem respectu speciei. Sed contra primo quia di
 ferentia non predicatur de speciei existens fluxu continet, sed quatorum illa
 essentialiter constituit amueritibus ad verum ergo.

Secunda species est fluxu
 contenta superiox est: sed differentia non respicit speciem ut superiox: cum
 nullum universale terminum ut superioxem, sed ut inferiorum respicit: ergo
 denique unita in potentia non sufficit ad universalitatem: ergo nec fluxu ali
 tar virtuali et in potentia sufficit ad terminu universalitatis. Consequentia
 a parte deducitur, et antecedenti probatur: natura a parte rei habet uni
 tatem virtualiter et in potentia: sed a parte rei universalis non est adu: in adu
 ea opinio: ergo.

Argumenta solvuntur. S. II.

Arguitur primo: per illud respectu per quem differentia mediate individua in
 mediate respicit speciem: sed ille est respectu universalitatis ut patet: ergo est
 universalis respectu speciei. Conceditur maiori negotio, et consequentia:
 duplex enim datur respectu indifferenti: alius respectu unitatis per quem ad in
 dividua tanquam ad erudum inferiora referuntur, alius vero per quem in re partit
 constitutiva speciem immediate mediate respicit individua.

Dicitur autem: a spec
 tu lapicis et superioritatis fundatur supra respectu per modum partit constitutiva
 ut videtur in genere quod predicatur de speciei illa ut superiox respicit
 quia est a quo partit constitutiva: sed per nos differentia respicit speciem per no
 dy partit constitutiva: ergo etiam per modum superioritatis et universalis.

Distinguo maiorem supra respectu per modum partis constitutivae termini ipsi infe-
rioris concedo maiorem: terminum aequali nego maiorem. Si enim terminus quo
constituitur differentia aequalis est ipsi differentis nullum praeter intellectui
fundamentum illius respectu alii termini superiorum et universalium perspi-
ciat. Nec dicat quod differentia immediate predicatur de specie: ergo est
universalis respectu illius. non inquam dicat non enim predicatur de spe-
cie de inferiori sed de aequali de aequali cui accedit in hac propositione homo
est animal rationale.

Itaque secundo differentia est logica universalis respectu termini
nigquam facit differre: sed facit differre speciem non vero individua: ergo. maiore
causa videtur quia peculiaritatem non differre per se facit differre. Probatu rati-
onem: rationale. 1. 9. reprobatur hominem ab omni alia specie est autem ratio
in qua de termino ut Paulus per naturam phonarum individua conveniunt ergo

Nego maiorem causam implicitam pro variationem ditingit: peculiaritatem mensur
differentis metaphisice sumptis concedo. Logice acceptis subdit dingo: est
facere differre sua inferiora inter se nego: ab alijs concedo. Quia de conceptu
nisi differentis logice sumptis est universalis: est enim unum in omnibus inferiori-
bus, et univoce de illis predicari in quale quod quod idem est ac predi-
cari per modum reprobantur inferiora ab alijs non vero inter se.

Itaque tertio:
individua sunt termini speciei: ergo non sunt termini differentis: quia libet
enim utpote propriam haberi relationem terminum propriis oppositis.
Intra in specie quae per terminum generis simul et differentis ut bōllunt ad verum
die igitur quod licet inferiora si materialiter non sunt termini subdeter-
rati tamen ratione terminantur speciem et differentis: hinc videlicet tam-
quam predicabilem in parte pro proprio, illam vero cui predicabilem
tamquam in tota individuum essentia.

Questio secunda an genus et differentia
subalterna includantur in conceptu essen-
tiali differentis infimae sententiae

Sensus tituli exponitur, et sententiae referuntur.

Non procedit contra veritatem de inclusione reali entitativa quae est in identitate
sententiae exempli gratia cum rationali: hanc enim omnes operatore fatentur. Nec
Logica de differre estia secundo intentionaliter sumpta, sed de illa secundo suam
essentiam metapysicam. debet igitur etiam in conceptu formali etiam de phi.

115

non rationali. formaliter includatur sensibile, i. animal? Sententiam affix
nativam tenentur formaliter. Et dicitur, Sencinas, et dicitur cum alijs, negativa
communiter defenditur.

Assertio nostra S. II.

Hec generi nec differentia subalterna clauduntur in conceptu essentiali nec differe
ntia differentia inferiori. propter rationem: Rationale secundum suam essentiam
physis est pars metaphysica hominis, ergo propter hoc non includit metaphysice
mal. propter rationem consequentia, nulla pars includit aliam cum qua aliquid totum
constituit: ergo si rationale secundum suam essentiam metaphysice hominem constituit
negatur includere metaphysice animal quod etiam per modum compositionis
hominem constituit. consequentia inferiorum et antecedentium etiam constat quia
de ratione partem excludere compositionem, aliunde non partem constituentem sed
totum constitutum foret.

Confirmatio prima: nullum predicatum aliud contra
hunc includit metaphysice predicatum quod per illud perficitur et contrahitur:
sed rationale ut magis determinatum quam animal contrahit et perficit illud:
ergo. Maior certum est, primo quia idem formaliter predicatum requiritur
se perficiens et perfectum. Secundo: quia inter potentiam et actum datur deesse forma
distinctionis: predicatum autem contrahit segetur per modum actus contrahit ubi
no per modum potentie. Minus et consequentia recte videtur.

Confirmatio secunda: ratio simpliciter conveniendi dicitur formaliter et animalis
simpliciter differendi: sed animal est ratio conveniendi simpliciter et rationale
simpliciter differendi ergo formaliter ad invicem dicitur significatur. consequenter
que requiritur in altero formaliter includi. Quis per se ad differentiam
alternam: hęc enim generi constituitur: cum hoc non sit de conceptu formali
differentia inferiori nec illa de hinc conceptus datur esse.

Opposita solvuntur. S. III.

Primo: rationale est formaliter vivens complete: sed vivens est generi ergo
propter maiorem rationalem est formaliter principium actus vitalis: sed princi
pium actus vitalis est formaliter vivens a principio et eodem non vivens ipso
actu vitalis procedere: propter maiorem rationalem est formaliter princi
pium actus vitalis sed dicitur esse actu vitalis ergo.

Confirmatio: hinc est
differentia inferiori ergo sed hęc includit formaliter sensibile et animal
est differentia subalterna: ergo. Si dicitur minus: hinc est principium
actu vitalis hinc est: sed actu vitalis hinc est includit formaliter sen
sibile et animal: ergo. propter minus: actu vitalis hinc est non est forma.

malitia vitali, vitalitatem autem vegetativam, ego vita sensitiva, ergo sensibi-
litate formaliter includit. Explicatur actus hinc inde et formaliter vita-
li. Vitalitate propria animae equae; sed similis vitalitas est formaliter sensi-
tiva: ego.

Ad argumentum nego maiorem ad probationem distingo maiorem: et prin-
cipium actus vitalis quia vitali nego maiorem quia rationali concedo maiorem ad huius
probationem etiam maiorem distingo: et principium discussus quia discussus conce-
do maiorem, quia vitalis nego maiorem, et distingo minorem: dicitur ut actus
vitalis, ut provenit a rationali, nego minorem, ut provenit a vitali sive animalis,
concedo minorem et nego consequentiam.

Duplicem conceptum distinguere dove-
rit in actu discussus, primus est conceptus actus vitalis sub quo provenit a prin-
cipio vivendi animalis scilicet. Alius est conceptus actus discussus, secundum
quem non ab animali sed a rationali procedere debet: etenim discussus secun-
dum conceptum communem actus vitalis provenit expositus a principio omni-
bus viventibus communi: sive ex secundum quod vitaliter vitalis est considerari
a principio differentiali rationali nempe proficere petit.

Ad primam confirma-
tionem, contra maiorem, nego minorem. ad probationem distingo maiorem: ac-
tus vitalis hinc inde quia vitalis est nego maiorem quia actus hinc inde est concedo
maiorem, et distingo in eodem sensu minori nego consequentiam. ad probatio-
nem concedo antecedenti utraque consequentia negatur. Ad explicatio-
nem distingo maiorem: secundo quid includit duplicem conceptum vitæ sci-
licet et talis vitæ concedo maiorem secundo quod subconditio vitalitatem
vitæ nego maiorem. Et distingo minorem: vitalitas propria animae equae
ut distingo ab ignobili concedo: et distingo ab alijs animalibus nego mino-
rem et consequentiam.

Quod nup ex diximus de discussu et de actu hinc inde
respective facti tenemus duplicem expo. potius triplicem conceptum oportet in
illa dignoscere: conceptum nempe vitalis omnibus viventibus communem et
tertium conceptum sensitivum cum sensibilibus convenit et ab omni vege-
tabili difert: et denique differentiam infirmam hinc inde, quia equa in certa-
li constituitur: hinc autem triplici conceptui triplex etiam formalitas ex parte
objecti debet correspondere.

Sed dicitur: actus discussus et hinc inde quia talis erit
vitalis debent esse: ergo vitalitatem formaliter includunt. probatur antea: quia
predicti actus quia talis nihil aliud sunt quam hinc inde et discussus sed hinc in-
de et discussus sunt actus vitalis: ergo probatur minorem: hinc inde et discussus
sunt actus per quos homo, et equus sentiunt ab insensibilibus non enim
sunt ab insensibilibus nisi per actus vitales ut ex vitæ definitione constat: ergo.

Distingo antecedens: sunt vitales de terminative et ut quo concedo: ut quod et de
terminative nego antecedens, et in eodem sensu consistentiam. ad prola-
tionem et ringo maiorem: quam hinc et de cursora prout hoc dicitur de
talibus, vivendi concedo: secundum quod importat conceptus, ut omnibus vi-
ventibus communem nego maiorem et hanc distinctionem alia præratio non
exponenda.

Huius distinctionis ratio est: quia hinc et de cursora qua talis uni-
cè differentis sunt quibus egue ex homo ab alijs viventibus differunt. unde prout
sic negatur importat vitalitatem omnibus viventibus communem quale
et vitales ita quod dicitur differentia subalterna. solon ergo dicitur esse per-
fectionis conceptus, ut determinans et perfectivus.

Replicatio: actus vitalis
non perfectivus per differentiam quæ vitalis non est sed perfectivus per differentiam pro-
pria: hinc et de cursora. Constitutio ita talis actum in esse in vivo et de cursora.
ergo. maior patet quia differentia actus vitalis deventis de linea vitæ minor
et consequentia certe videtur. — Dicit prædicta differentia esse vitalis
ut quo quod sufficit ut rini de linea vitæ.

Argues secundo: quod prædicta
formaliter de rationali in illo formaliter includitur: sed animal formaliter
prædicta de rationali: ergo. si adertur minor hoc rigore in primis et mo-
do textus prædicti et formato: omnis homo est formaliter animal: sed omnis homo
est formaliter rationalis: ergo aliquod rationale est formaliter animal.

Concedo maiori, nego minorem ad probationem concedo maiorem minorem
et nego consequentiam. *Et hinc in claritate gratia illam dingo:* aliquid ra-
tionale sumptim pro subiecto habere rationalitatem concedo consequentiam res-
po pro parte metaphisica hominis nego consequentiam. Variatur igitur ap-
pellatio interpretato subiecto: quia formaliter appellat in primis supra to-
tum hominem ex utraque parte animalis nempe ex rationali consistit: in
consequenti vero appellat supra unam ex partibus rationis cuius non est
venit homini partialiter metaphisica unde conceptus partii sua aliam ex illo
de compositionem.

*Ad doctrinam hanc præclarissimam dilucidior duplicem rationem salacem sibi
quæ non accipit. omne lac est formaliter dulce: sed omne lac est formaliter
alby ergo aliquod albeum est formaliter dulce. Omnis homo in quantum ho-
mo constituitur formaliter per rationalitatem: sed omnis homo in quantum
homo est formaliter substantia: ergo formaliter constituitur omnibus
tantia per rationalitatem in quibus eadem methodus argumentandi ex-
vata consequenti tamen legitime consequentia.*

Argues textus om-

indefinita in forma definita est; sed quod per se formaliter ex parte
dicitur definitio nequeit cum definitio conuenit et definitio: ergo de
Distinguo maiorem in definitio in propria concedo: propria nego maio-
rem in propria et consequentiam definitio in propria sicut et genus super-
my reme admittit in propria definitionem ad quam non negat ita
genus, sed ita ut aliquid per se dicatur analogice commune

Itaque ultimo: Ra-
tionale est formaliter substantia; sed hoc est formaliter genus: ergo ratio
et consequentia liquent et maior constare videtur quia rationale constituit
ratio substantiale in se per se non est accidentale. Distinguo maiorem: est forma-
liter substantia completa et predicamentalis nego maiorem, incompleta et
transcendentalis concedo maiorem, minorem, et nego consequentiam. Quia
solum illa que in iuncta linea per predicamentali locantur sunt substantie per
dicamentales et complete, secus illa que ponuntur ad latera ut accidentia di-
ferentia.

Sed rogas quid sentiamus de definitione differentie? Verosimi-
lius apud Porphyrium unica definitio differentiam subalternam: in propria
enim predicatur de pluribus differentibus numero non specie ut ait definitio.
Sed quia aliqui ex hoc fecerunt quod Porphyrius diminutionis vitio laudaret,
dicitur proavilitate potestis eius definitionem etiam posse adaptari diffe-
rentia in propria: qualiter huius inferiora non differant specie inter se differunt
tamen ab alijs ut videtur est in natura huiusmodi individui et hoc sufficit ut par-
ticula illa: differentibus specie vera sit respectu differentia in propria.

Capitulum quartum de proprio

Sub quatuor acceptionibus loquitur Porphyrius de proprio. Primo tenet
proprium pro eo quod conuenit soli, non tamen omni ut esse Medicum inuicem
habere, quod soli homini non tamen omnibus hominibus conuenit. Secundo acci-
pit proprium pro eo quod conuenit omni sed non soli ut esse bipedem quod omni-
bus hominibus sed non soli conuenit. Tertio pro eo quod omni et soli sed non sem-
per conuenit ut canescere et albefcere et inuenire et inuenire. Quarto pro eo quod
conuenit omni soli et semper ut hominem esse visibilem et ignicalem in sum-
mo bipositis sit.

117

Questio vnica an proprium solum quare
to modo acceptum hoc predicabile constituat?
Explicatur titulus et referuntur sententię.

SI.

Non procedit deum de proprio secundo intentionaliter accepto, sed de illo pri-
mo intentionaliter sumpto in quibusdam casu sub qua ex relativi acceptiōnibus
substractis si secundo intentionis vicium constituitur predicabile de pluribus
in quale necessario in quibus stat definitio proprii secundo intentionaliter app-
ti. prima sententia fuerit proprii hoc predicabile consistere sub qualiter
correlati quatuor acceptiōnibus, sic Lobanienses. Cartezius et Muxcia. Secunda
defendit unice sub quarta acceptiōne hoc predicabile consistere, et congruas.

Assertio vnica SII.

Proprium sub quarta acceptiōne quatenus omni soli et semper conuenit non
substractis et quare predicabilis secus vero sub alijs acceptiōnibus: prouatur
primo ex assertibile primo philosophorum capite quarto sic proprii definitio: quod
non indicat euentiam rei et soli inest et conuenit sicut dicitur predicatur. Modo sic:
reconuenit de re predicari solum conuenit proprio in quarta acceptiōne:
eum obime valeat: ut homo: ergo existibilis, et e contra non autem est homo q.
doctus triper, aut canis. — Variā breuitas prouatur euentia: quod potest
ad esse et abesse ab eo subjecti corruptione non est euentia proprii sed accidenti com-
muni: sed proprii in tribus primis acceptiōnibus potest ad esse et abesse ab eo
subjecti corruptione: eum homo potest esse deficientia musica duplici pede au-
calticis: ergo.

Obiecto primo: sub triplici prima acceptiōne ab eo respicit proprii
sua inflexa ac accidenti communi: ergo sub nulla ex illis est accidenti communi
prouatur antecedens in prima illa respicit ut conuenit soli, sed non omni: in
secunda ut conuenit omni, sed non soli. In tertia deique ut conuenit omni
et soli sed non semper: sed accidenti est sub nullo ex illis modis respicit sua inflexa
et sed unice rei potest ad esse et abesse: ergo.

Dicitur proprii sub tribus relati-
u acceptiōnibus de re modo et accidenti sua respicit inflexa: non autem de
re uentia euentiale sed accidentali quia euentia accidenti communi in eo
stat quod potest ad esse et abesse ab eo subjecti corruptione: sed in hoc conuenit
accidenti et proprii sub illa triplici acceptiōne ut constat ex ratione noster
et extensionis prouatio: ergo.

Obiecto secundo: non est de ratione proprii sic

et talis quod omni et soli et semper conveniat. ergo falso assertum quod sub hac ac-
ceptione hoc predicabile constituitur, antecedenti constat primo in potentia vultu-
ra que est stricta homini proprietas ut pote necessaria conexa cum illa et tamen
non soli homini convenit. secundo in albedine et nigredine que sub proprio
nisi et ceteris et rariis alijs conveniunt.

Hæc antecedenti ad primam probationem
dic potentiam vultuam homini qua animaliter convenire: qua propter nullam et
incomparationem in eo quod alijs conveniat animalibus. Et tamen pro predicto
potentiam non convenire animali absolute, sed propter taliter disposito: unde
nihil mixtum quod aliqua animalia assignari possunt ut talpa, quibus ex
dispositio vitalis defectu non conveniat.

Ad secundam dic quod nec albedo
et proprietas rubri, nec nigredo cæci, siquidem non orientur ab eodem es-
sentia nec aliqua cum illa connectionem importat, sed ex specialis qualitatum
temporamento procedunt. Calor autem inmensis soli igni potest convenire
licet autem in inferis candenti inveniat, ex hoc accidit quod in illis partibus
ignis particule introducuntur, a quibus similis calor uti proprietas dimanat.

Obiectum ultimo motus suam inlebitibus et deorsum in gravibus, frigiditas aquæ, et
combustio ignis sunt propriæ respectu gravium et levium aquæ, et ignis: et tamen
multoties ab illis separantur, et illi non tempore conveniunt. Ergo. — Dic prædic-
ta esse propriam si immantur ex generaliter minime recessioni darentur extra
citer et in actu secundo, quia proinde potius contingenter quam necessario conse-
nient subjecti que respectu afficiunt.

Porro dicit Porphyrius in hoc capite egit
de proprio quod ad hoc predicabile spectat: minime vero de accidenti de quo
in sequenti tractatur: sed egit de proprio nec dum sub generalia, sed etiam sub tri-
plici prima acceptione: scilicet quia vultu acceptionibus hoc predicabile constituitur.
Dic Porphyrius in præfati tractatu potius de proprio sub triplici re-
lata acceptione ut distingueret propriam strictè sumptam a proprio, secundo
quod velut in natura conferentur.

Pro complemento assertum placet propriam
universale dici per ordinem ad inferiora rationis genericæ, et specificæ, cum
et proprietas sive propriæ: Vultu ergo universale est respectu Potius Iovis de
non vero respectu speciei hominis: hic enim non est inferior ad vultu, sed eque
re extendit ac illud dicentia enim convertibiliter. Et nota que dicitur in
capite textu questionis prima.

Caput. v. de accidenti vultu ultimo predicabili.

Accidens aliud est phisicum expressum commutabile aliud predicabile, et loqui-
cum. accidens phisicum nihil aliud arguens in alio seu ens ens. ut pat-
lor seu predictudo, que dicuntur entia vultus, et in hoc sensu per novem dividita
per dicamenta. ut hinc contrahit ea metaphisica.

Accidens vero logicum bifario
sunt consueti et primo et secundo intentionaliter. primo intentionaliter accipit
sic definitur a Porfirio: quod potest adesse et abesse absq[ue] subjecti corruptione
(licet et accipit disiunctivo) secundo intentionaliter sic communiter definitur solerque
predicatur de pluribus in quibus contingunt et circa primam definitionem
dixerim de loquatur ad. sive ego.

Questio unica an Porfirius optime defini- erit quintum predicabile Sententia referuntur. S. I.

Negativam sententiam defertur Barontius, Balta. Parer. Saxiaga et alii.
tado a affirmativa communior est, et veritate consona censemus.

ASSERTIO UNICA S. II.

Accidens logicum recte definitur huiusmodi definitione: quod potest adesse
et abesse absq[ue] subjecti corruptione. proutur: definitio explicari omnimoda
accidenti contingenti recte censeri debet: hoc facit praesertim: ergo. patet
maior: quia accidens et contingens pro eodem usurpantur. pro minoram
nulla maior contingenti debet cogitari, quae adesse et abesse a subjecto,
hoc illud per manente, ut est terminus ipsi ignotus: sed hoc explicari praeser-
ta definitio: ergo.

Confirmatur in Arxiagam ex eo appropria definitio ab illo
non admittitur quia proprius valet ad proprii: sed hoc falso attenditur. pro
minorem: in corrupto subjecto requirit abesse proprii: ergo. si dicitur ante ca-
dens: quod necessarium cum essentia subjecti corruptionem importat requirit ab-
esse subjecto in corrupto: sed proprii importat eundem connectionem
subjecti ut dicitur et inexistibilitate respectu hominis: ergo.

Obiecti primo: ni-
gredo requirit abesse corrupti absq[ue] eius corruptione: ergo falsum est quod acci-
dens potest adesse et abesse absq[ue] subjecti corruptione. — Facilitate potest
hinc occurrere objectioni negando antecedens, quia ut ait Eminentiissimus
noster de Algeixre in huius Salmanticensibus huiusmodi sectione quarta ad
ultimam in novem alijf bolealibus regionibus capri procedunt falsi propria

modo tempore p[er]tinetioni a parentibus p[er]tinetis.

Philosophi etiam quintome-
thaphiice Capite Sexto — hęc habentiam enim p[er] dixit r[ati]o et alba, et corvix, et
parax (vulgo gorixon) et urxa, et ego ipse dum p[er] philosophię in Notis Execentis Col-
legio p[er]tinetiam darent paraxem quamdam albam multoties vidi ciontamen nati-
vus color paraxem furcus sit, sive subnigra, communiterq[ue] sic inseparabiles conse-
atur, ac corvi nigredo.

Aliter tamen occurrerdy et distinguedo, antecedens sine
quod abent p[er]tinetie concelo antecedens, metaphiice seculogico nego antecedens.
Quilibet enim vales corvi ciontiam concipere nullament confacta denigre-
dine eius, quod sufficit ut nigredo abiret p[er] paraxem, a corvi metaphiice et
p[er] intellecty, ponitq[ue] in hoc ciontiam affirmari corviam non esse nigry, sicut huius
distructione.

Quam solutionem tradit Anglicus P[er]ceptor q[ue]stione secunda
de anima articulo duodecimo ad septimum hęc ait: quędam causantur
a principij species, et dicuntur p[er] propria res v[er]ibile in homine: quędam causan-
tur a principij individui et hoc dicitur, i, quę habent causam p[er]manen-
tem in subiecto hęc sunt accidentia inseparabilia sicut masculin[us] femeni-
ny et alia similia. quędam vero hanc causam p[er]manentem in subiecto et hęc
sunt accidentia separabilia ut satire et ambulare.

Est tamen commune
omni accidenti quod non sit de essentia rei et ita non cadit in definitione rei.
unde intelligimus quod p[er] ab eo quod intelligamus aliquod accidentali
eius, sed species negat[ur] intelligi sine accidentibus quę consequuntur p[er] principij
speciei poterit tamen intelligi sine accid[ent]ibus individui etiam insepara-
bilibus. sine separabilibus poterit esse necesse species, sed etiam individui.
en doctrina superius insignuatam.

Dicit tamen v[er]ibilis etiam vales separari v[er]itatis
natis ab essentia, hac illa p[er]manenti: ad qui v[er]ibilis non est accidens commune,
sed proprię, ita negat[ur] accidens commune constitui p[er] quod ab eo poterit v[er]itatis
realiter, seu p[er] intellecty a subiecto separari. p[er]notatur maior: quilibet even-
tia vales concipi sine v[er]is proprietatibus: hęc enim non cadunt in illius defini-
tione: exponit v[er]ibilis sicut proprietat[ur] essentia, hęc poterit considerari sine illa,
consequent[ur] v[er]ibilis poterit separari ab essentia.

Dicit v[er]ibilitatem p[er]cisiverantq[ue]
p[er]se ab essentia separari, non autem negative vales igitur intelligitur et hęc p[er]
essentiam hominis v[er]ibilitate non atacta p[er] p[er]tinetionem existentem: non
tamen vales negare v[er]ibilitatem quę simul negat essentiam p[er] p[er]tinetionem
strictam conceptionem. Sicut autem negat corvi nigredinem eius essentia

non negat. nigredo enim non sequitur ad existentiam, sed ad completionem, et
conveniente ratione individui; unde ad eam remota omni nigredine semper ex-
maneret corpus, secus autem homo consistens in materia.

Objicit secundo: mors
est accidens respectu hominis: sed ad eum non potest sine cuius corruptione: expo-
situr enim, hoc solvitur ex superioribus mater: aliam tamen adhibere poterit
solus neminem, negata materiali, mors enim non afficit, sed potest dici huius homi-
nem, unde solus per ampliationem et sine ideoque potest de homine predicari.
Qua propter propositio hec: homo est mortuus huius, sive baler, qui horro fuerit
non est redemptus ad mortem.

Denique Objicit: forma substantialis potest ad-
scisse abesse absque subjecti (materie scilicet) corruptione cum subjecto eius sit in
corruptibile: igitur redundans eius definitio accidentis: Hinc cedens conca-
negat consequentiam: quia definitio intelligi debet de subjecto completo ex
materia nempe et forma qualescente, cum solum propter sic sit subscriptum acci-
dentium.

Tractatus de actuali predicatione.

Questio nica quomodo abstracta de concre- tis, et concreta de abstractis predicentur.

SI.

Propterea disputationis nomine oportet advertere predicata dupliciter esse
posse in concreto nempe et in abstracto. Ut albus, et albedo, homo et humanitas,
animalitas, et animal; quae omnia dicuntur primae intentionis concreta et ab-
tracta. Alia dicuntur secundae intentionis, ut genus, et generatae predicabiles,
predicabiles, & huiusmodi. In quibus positis III.

Proponuntur assertiones, et solvuntur contraria.

SI.

Dico primo ne concretum de abstracto nec abstractum de concreto
tu predicari. Quia propter nec valeat: homo est humanitas, nec humanitas est
homo similiter dici de concreto accidentali valeat quia non potest
predicari de toto nec totum de parte; sed abstractum est pars: cum solum formam
imponet; concretum vero est totum imponat formam ex toto, et solum de con-
creta materia meo.

Concreta autem transcendentalia excipiuntur ab hac re-
gula: etenim ob quam simplicissimam essentiam possunt de abstractis pre-

predicari et de contra. unde potest veredici: Deus est deitas, Deitas est Deus.
similiter est est entitas entitas est est.

Dices: humanitas identificata formaliter
cum homine: sed ad rem et formalem predicationem sufficit identitas formalis
predicationi cum subjecto: ergo = secundo: predicationem inveniunt verbi: lux est lucida
quadrata est quadrata. et tamen in illis predicationibus constat de abstracto abstracto: ergo.
Ita primum distingo maiorem: identificata formaliter in adjectivo concreto
rationem, ad eam rem nego maiorem et distincta minori nego consequentia: quia
homo dicitur supponit haberi humanitatem non autem humanitas.

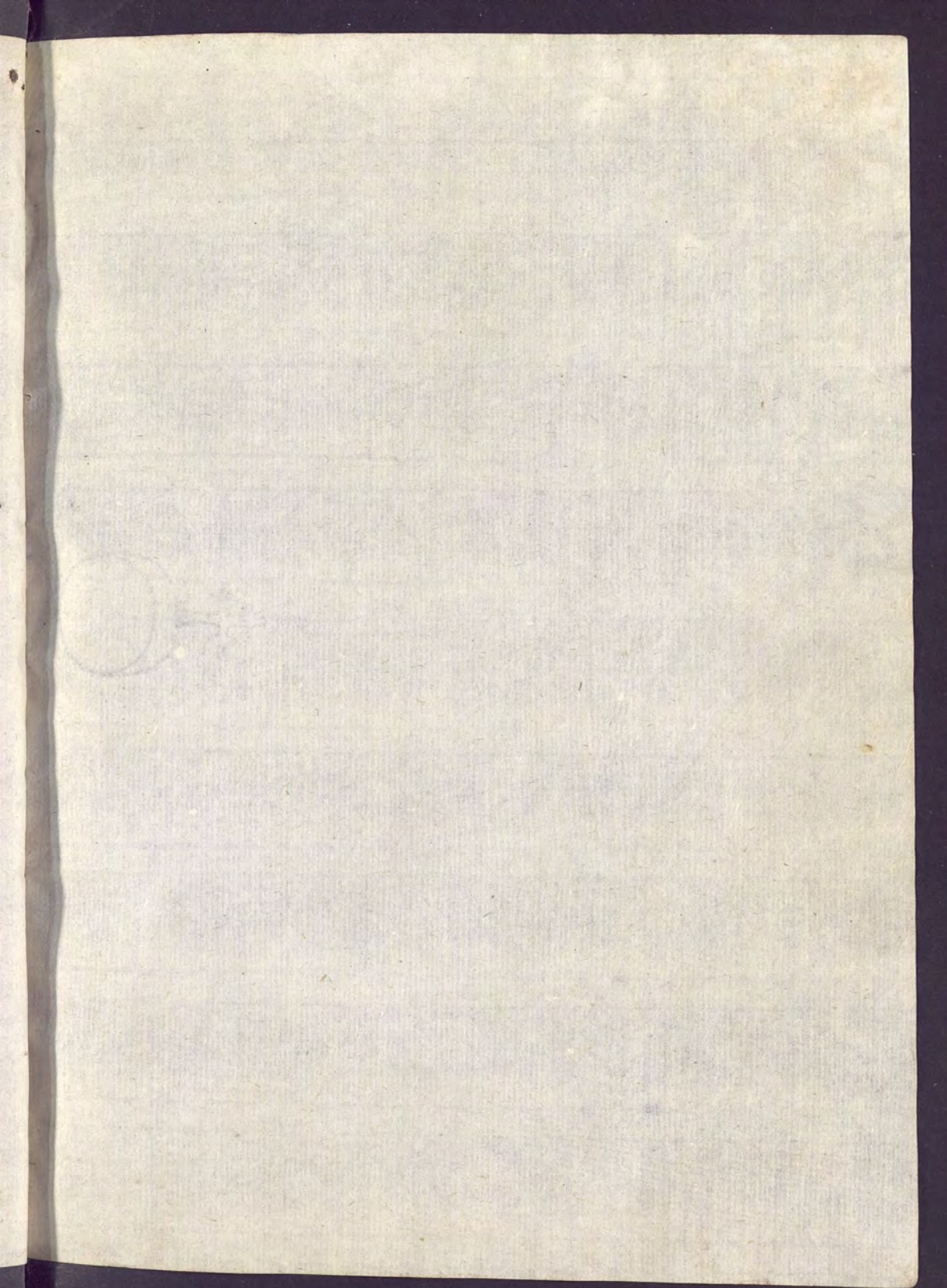
Ad secundum dicet ad predicationem verae de re referari, deum modo esse
predicata imponunt effectus formalem formam, hic enim potest ipsi formam
communicare falsum tamen sunt si imponant subjecto ab illis diuinitate, et
tis effectus communicata.

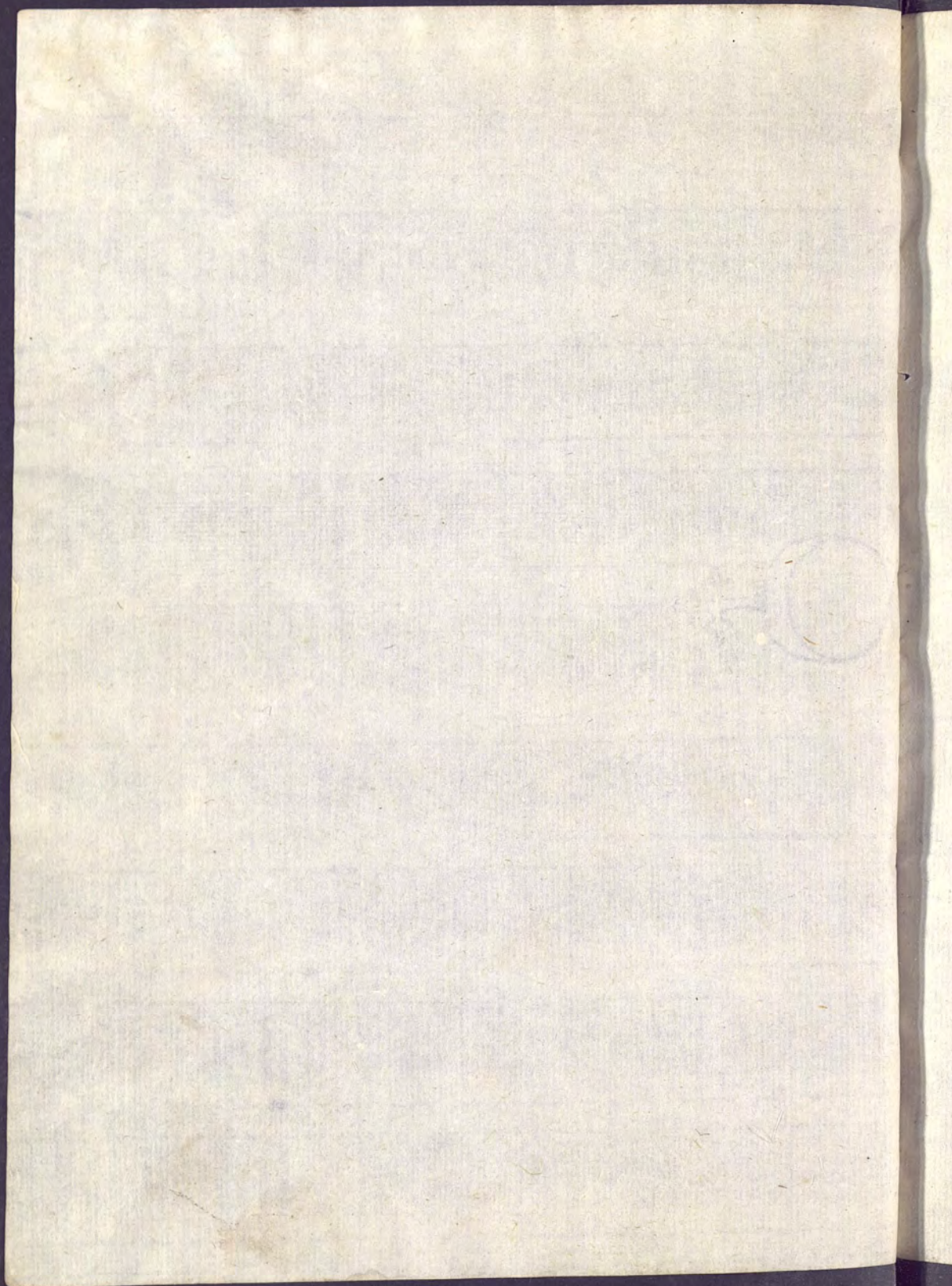
Dico secundo: abstracta substantialia generica potest for-
maliter de specificis minime verede differentias predicari: igitur proportio huius
humanitas est animalitas vera est, secunda tamen ista: rationalitas est animalitas, pri-
ma huius rationis priorata: sic se habet animal ad hominem et equum sicut anima-
litas ad humanitatem et equitatem: sed animal de homine et equo formaliter
predicari ergo. Latet assumptum quia sicut animal abstracte valeret super-
iora ab homine et equo in animalibus convenientibus sic animalitas abstracta hypo-
tet ab humanitate et equitate.

Secunda pars ex eo constat quod animalitas
formaliter excludit rationalitatem tamquam comparatam: exponitur per
dicari de ea. = Dices: animalitas idem est principium sentiendi in abstra-
hacta sicut animal in concreto; humanitas vero est principium sentiendi simul
et dicendi ergo negat animalitas predicari de humanitate. = Dicant
malitatem esse principium sentiendi, continuo est totum potentia de principium
dicendi simili modo ac animalitas rationalitas continet in potentia et
ordinetur conuenit.

Dico ultimo: de concretis primis intentionibus vere predi-
cari concreta secundo intentionalia autem abstracta secundo intentionis
nalia nec predicantur de concretis nec abstracta secundo intentionis
unde propositione in verba sunt: animal est genus homo est species falsum
autem ista: animalitas est generalis, homo, humanitas est spe-
cialitas.

Ita tenet las Sumulas, ilogica in el cinto y setenta y dos parafas.

Commentaria in magnam Aristotelis meta

Physicam

Et spiritus metaphysicus nomen eius per pigra indigitat dignitatem. Metaphysica enim idem ac physica metas transgrediens insonat. merito quidem: hęc enim veluti super eminenti scientia sub abstracta cuiusvis rationibus omnialo-
co, us ita dicam eminentiori contemplatur. Nullaq; tamen si sublimia, alia-
non scientiarum consistunt arcana, quę eius bastissimi capacitati propinqua
censeantur illiusq; subtex fugiat clarissimum captum. Quo autem obticere
et eiu inotescit objectis: hoc enim per omnia us ex dicendis palam exis-
ditapani objecta huic defectivissimo lumini sui omnes illustrandas proponit.
Igitur ne tam sublimi bono fraudemini toto mentis inuisu, in eius dilectissimi
intendite capte,

Tractatus primus de antepredicamentis

Esi scientiarum notitia ex eorumdem liquido sortiatum objectis, ut ita can-
sui de objecto metaphysico per tractare: quia objectiones in contrariis ex dic-
tis, dicendiq; facili dissolvantur negotio. Avero itaque objectionum metaphysi-
cę eue ens in tota sua latitudine prout nempe subte comprehendit reale crea-
tionis de ente enim sic exemplo flexa prouti certo demonstrari: quod quidem
solum metaphysicę competit. cum nullavaleat scientia designari, quę de
hoc universaliusimo agat objecto, ut constat in singulis dicententi.

Ne cogitat quod accidens dependeat a substantia, et ab ente reali ens rationis:
hoc enim non habent in ratione entis ut conesi cum suis proprietatibus,
quę insententi, et in eis subtile subqua consideratione aringuentur ama-
taphysica, sed conice per implicito, et in eue rei, quo invenit solum materia-
licę spectant ad illam; quę quidem doctrina expliciti in logica satis superq;
constant.

Caput primum de univocis & equivocis Analogis, et denominativis.

Quę in initio prefixa compiciuntur ad predicamenta gradum faciunt,
plurimumq; subant ad illorum perfectam intelligentiam. Sic exo univoca com-
muni definitur conense: quorum nomen est commune; ratio vero per na-

mens significata est simpliciter eadem ut animal respectu hominis leonis, et
equi et homo respectu Petri Platonii, et Socris. ut definitionem percipiat id est
unum ad exteri oportet: alia scilicet conuivora uniuocantia, alia uero uniuo-
cata. Idem dicitur de equivois, et analogis.

Uniuocata uniuocantia sunt uocae uniuocae
significantes: uniuocata uero res ipsae quae uocibus significantur: ulterius ad uocem uni-
uocam addit esse in duplici differentia alia participata, et alia participantia. prima
sunt communes illi rationi, animal uidelicet, et homo, quae uocem prima per uocem,
et leonem, secunda uero per Petrum et Paulum participantem et contrahuntur.
participantia autem sunt Petrus et Paulus, uerus, et leo communes illi rationi
participantes, et contrahentes. nota uniuocata haec a Graeci synonyma ne uocantur

Equiuoca quae a Graeci homonyma sic etiam solent defini: quorum nomen est commu-
ne, ratio uero per nomen significata est omnino diuersa, quae propter uocem
nisi conuenientiam, in se autem omnino diuersa sunt. ut nomen hoc taurus, cu-
ius ratio significata est omnino diuersa respectu montis, uideris, et animalis
similiter robur dicitur nomen equiuocum respectu fortitudinis, et quercus.

Officium: equiuoca requirunt definitionem. g. standum non est per se de definitioni pro-
uar antecedens ut res aliqua definitur debet esse una unitati alicui conuenientis.
sed talis unitatem non important equiuoca, cum res per nomen equiuocum
nominetur, in omnibus equiuocis sunt diuersae. g. = Quod uniuocata sig-
nificat nomen prout scilicet significantur: g. nomen equiuocum sat inter se
uniuocari ut definiantur, sic enim conueniunt in non conueniunt. Exercent
autem accepta Graeci significantur nominibus his: canis taurus &c. similis
conuenientiam non dicunt, immo res diuersas significant: ideo quae nequeunt
in hoc sensu defini.

Analogia, quae medium locum inter uniuocata, et equiuo-
ca obtinent sic solent defini: quorum nomen est commune ratio uero per
nomen significata partim est eadem et partim diuersa, eadem secundum
quid diuersa uero simpliciter. In definitione analogis tria esse ualibus ratio
ad abstrahiles uideretur a quibus excluduntur analogia physica quale est animal,
quod licet in se uniuocum, analogum dici solet, quia inaequaliter a uis uis
ribus participatur, non inaequalitate ab ipso animali orta, sed ab eius in-
ferioribus hominibus uidelicet equis. in quorum primo perfectione modo est
animal quam in secunda.

Haec ergo analogia uulgaris et impropria est nomen
per se, ratio uero procedit de analogis: quorum ratio per nomen significa-

ta ratione sui est eadem secundo quod, et diversa simpliciter in omni-
bus participantibus illam. Ius quidem analogum primo dividitur in analo-
ga attributionis, seu proportionis, et analogum proportionalitatis. Analogum at-
tributionis seu proportionis illa dicitur quorum nomen est commune, ratio vero
per nomen significata est eadem secundo terminum, et diversa secundo habi-
tudinem ad illam.

Exemplum sit in hoc nomine sanum, quod de animali, civitate,
na, et medicina verificatur. Ius quidem eandem sanitatem animalis respicit
tamquam terminum sub diversa ratione habitudine sive respectu: medicina
enim illam respicit per modum, causam, remanens per modum illam indicantis,
animal tamquam illius subiectum, civitas autem ut illam concors civitas. Hęc
autem attributionis analogum nuncupantur, quia omnia analogata
principaliter attribuantur analogato, seu alia sicut per habitudinem ad illud.

Ita autem dicitur fortissimum crepulentius analogatum, pro illo quod princi-
paliter analogum supponit ut habemus ex isto prologo: analogum pro
se sumptum erat per fortissimum significato: analogum proportionalitatis
illa sunt: quorum nomen est commune, ratio vero per nomen significa-
ta est simpliciter diversa eadem autem secundum proportionem. Sit ex-
emplum in iure qui propositione quadam de homine, pratis, et fontibus veri-
ficatur: licet enim prata et fontes vere non videantur ita tamen illa ratio fon-
tes apparent dum per unequalia spatia decurrunt, prata dum bearrant
sive floribus ornantur, ac homo dum videt.

Aliud accipite exemplum in
hoc nomine principium quod de corde, punto, fonte, et fundamento
dicitur edificij quę licet res simpliciter diversitas significant proportio-
naliter tamen conveniunt: quia sicut vita a corde, sic lenax a punto,
vires a fonte, et domus incipit a fundamento. Idem tamen analogum
analogum proportionalitatis improprie dici dum ratio analogum in aliquo ex
analogatis proprie in alio, autem improprie invenitur, ut patet in primo
exemplo, tunc enim proprie invenitur in homine, improprie autem in
pratis et fontibus.

Sive ratio analogum proprie in omnibus analogatis propo-
tionalitatis reperitur propria analogum quę debent ut accidit in secundo
de exemplo, ita enim proprie cor dicitur principium vitz sicut viti fontis,
et domus fundamentum. hoc autem proportionalitatis analogum frequen-
ter sacra videntur scriptura: verum dicitur verum surgere, quiescere,
irasci, et pacari quatenus aliquos effectus producit semel et proprie

tionator illis quos luminis surgentes, quiescentes, irati, et pacati producit.

Ex dictis inferes proportionalitatem esse comparationem duarum propor-
tionum, seu proportionum proportionum, quae quidem quaedam partium termi-
num exigit ut dum dicitur: sic cor est principium vitae sicut fundamentum domus
in quo duplex importata proportio alia cordis ad vitam, alia quae fundamen-
tum ad domum, quarum quolibet duplicem ut vides terminum exorbitat: cum au-
tem proportionalitas has inter se comparat proportionem necesse est quatuor
terminos importare videlicet, cor, domum, et fundamentum.

Denominativa
dicuntur: quae ab aliquo nomen appellationis ita habent ut casu differant (sunt
quod idem est cadentia sine finali terminatione) sic a philosophia dicitur
philosophus, et a fortitudine fortis, propria autem denominativa dicuntur om-
nia illa, quibus praefata competit definitio: alia autem impropria nuncu-
pantur ut logica, seu musica sumptis pro muliere arte logica, sive musica
potente, cui data definitio iuste convenit inadeguata.

Caput secundum de reliquis antepredica- mentis.

Secundum ante praedica mentis de complexis agit et incomplexis. Complexa
dicuntur quae plura comprehendunt ut homo iustus incomplexa vero quae
sem simplicem tantum dicunt, ut angelus, musica, albus. Tertium antepre-
dicamentum duplicem regulam designat ad sectionem praedica mentalis de-
riventem prima: quando quisquam de copiam ut de subiecto praedica-
tur, quae dicuntur de praedicatione dicuntur etiam de subiecto, quod inteli-
gendum venit de his, quae essentialiter conveniunt praedicatione.

Altera regula
haec est: duorum generum, et non subalternatum positivorum, diversa sunt
et specie differentia. Subalternatum vero generum nihil prohibet ex-
dem differentias esse. genera subalternatum posita illa sunt quorum
unum collocatur sub alio, ut animal quod ponitur sub homini, haec autem
eandem possunt differentias habere animal regnum constituitur
per hanc differentiam sensibile, quae etiam est divisa viventi. genera
non subalternata dicuntur, quorum unum disparatè de habet ad aliud
ut animal et iustitia, haec autem diversa habent differentias.

Caput. 3. natura entis in communi decla- ratur.

Plurimi definitio ens per negationem chimarum. Obscura tamen definitio: quia licet sit ens quod chimara non est delucidius, apertius que representatur ratio entis per eius proprium nomen, quam per negationem chimarum: hac ergo deficienti ratione permissa consentimus ens definitio per abtitudinem ad existendum: igitur illa omnia, que abtitudinem ad existendum important entia merito dicuntur.

Substantia: abtitudinem ad existendum nullatenus destruit per actum existendi: sicut appetitudo ad intelligendum, que non destruitur immo perficitur per actum intelligendi. Utitur nota ens aptum ad existendum nominale nuncupari participiale autem quod significat existentiam iam participatam, seu hoc, vel illo tempore habitam, sub qua consideratione ens non absolvitur a tempore, bene tamen si nominaliter accipiat.

Ex dictis iam vobis constat ens primo dividi in ens reale et rationis. Ens reale ulterius dividitur in creatum et increatum, rursusque in materiale et spirituale: illud est quod non datur sine materia ut homo, et leo: hoc autem quod nullo modo a materia dependet ut Deus, et angelus. deinde ens reale dividitur in substantiam, et accidens, accidens denique in novem predicamenta, que sunt: quantitas, qualitas, Relatio, actio, Passio, Quando, Ubi, Situs, et habitus, quibus si substantiam addis decem predicamenta recenset.

Capitulum quartum de attributis, et proprietatibus

Proprietas passio, sive attributum quatuor conditiones ex parte. prima quod ad aliquod ens consequatur: quia non entia non sunt passiones. secunda quod dicatur convertibiliter cum essentia. tertia quod ab illa virtualiter, et extrinsece rei distinguatur. quarta quod sequatur ad essentiam, non vero sit aliquid essentiam ipsam constituens. Quintus porro quod duplicem entis proprietatem agnoscimus tamen si aliqui enunciantur quinque. falso tamen, ait enim Doctor Angelicus questione prima de veritate ad primum, quod res ex se habet essentiam seu quidditatem entis: ergo non est proprietates ad ipsam concepta. Respondeo ergo entis proprietates esse verum, bonum, aliquid, unum.

Declaratur quid sit verum.

Duplicem veritatem communiter designant. N. A. formalem, et transcendentali. prima dicitur veritas cognitiois, sive in re

presentando, itaq; in consonantia cognitionis cum objecto, que tunc datur dum objectum ita se habet, sicut representatur per cognitionem. sed veritas hęc non est proprietas entis, bene tamen entitativa, sive transcendentalis veritas, cuius natura ita diversimode ab Aristotele explicatur ut otium non suggerat ad illorum definitiones enumerandas.

Assero itaque veritatem transcendentalem in eodem sensu esse quod ens sit id quod esse debeat, sive quod esse verum et non fictum habeat, cum aliqua tamen connotatione ad potentiam cognoscitivam. Unde sicut dicitur verus Deus, quod falsus, sive fictus non est, sic dicitur ens verum quod non est vere fictum, et apertus. Aliquam etiam diximus connotationem ad potentiam cognoscitivam importare, quia ex eo quod aliquid sit verum ens exponit unguet de illo vera formetur existentia.

Quod perspicue docet Divinus Thomas questione secunda de veritate articulo secundo de his verbis: res naturalis inter duos intellectus constituta secundum adaequationem ad utrumque vera dicitur, in quantum implet hoc ad quod est ordinata per intellectum Divinum; secundum autem adaequationem ad intellectum humanum dicitur vera in quantum nata est de se formare veram existimationem. Igitur quodlibet ens ut transcendentaliter verum aliqualem importat connotationem ad intellectum vere cognoscentem: precipue tamen ad Divinum.

Quid sit bonum.

Philosophus primo ethicorum capite primo ait: bonum esse quod omnia appetunt. Cor autem in duplici differentia, aliud bonum in se, aliud vero bonum alteri, primum est cui nihil deficit de suo esse, et in hoc sensu etiam peccatum bonum dici potest; cum nihil ei deficiat ut peccatum sit. ita igitur accipiendus est illud Augustini libro octoginta trium questionum questione vigesima quarta: omne quod est in quantum est bonum est. Illud autem dicitur bonum alteri quod alteri aliquam affert convenientiam, quod senex vixit dicitur bona quatenus bonum facit possidentem.

Bonum sub prima consideratione dicimus non esse entis proprietatem, si enim est ipsum ens ut perfectum in essentiali unde nihil addit supra quidditatem entis, at in secunda consideratione quatenus scilicet importat esse alteri convenientem esse entis proprietatem sentimus. Quapropter in hoc sensu dicimus bonum esse ipsam en-

tis perfectionem prout conatur appetitum naturę ad illam habendam.
 Docet hęc non obscure colligitur ex Angelico doctore quęstione primo de
 veritate articulo primo hęc dicitur: ens, explicatur per convenientiam et
non convenientiam et hoc facit verum qd. per convenientiam ad appetitum et hoc facit bonum.
 sic capto loquitur de bono respectu appetitus, sicut locuti sumus de
 vero per ordinem ad intellectum. subinde qd. bonitas transcendentalis cuiuscumq;
 rei est eius perfectio connotationem aliquam important et convenientiam
 ad appetitum sive voluntatem precipue Ordinem, cui est bonum ex parte
 nullam a se habet utilitatem convenientiam, a se ratione complacentię sicut et
 lūd generis primo: vidit Deus cuncta quę fecerat et exant valde bona.

Quid sit aliquid.

Proprietatem hanc soluta perspicuitate exponit doctor Angelicus ubi supra
 his dicitur: si autem modus entis sumatur secundo modo nampe secundum
ordinem unius ad alterum, hoc esse potest dupliciter: uno modo secundum
divisionem unius ab altero, et hoc exprimit nomen aliquid: dicitur
enim aliquid quasi aliud quid. Unde sicut ens dicitur unum inquantum
est indivisum in se, ita dicitur aliquid inquantum est ab alio divisum.

Constat qd. bifarie aliquid posse roni, scilicet prout significat quędam mali-
 quam sive aliquid esse, quo in sensu potius ens quam entis proprietates de-
 ver dicit, scilicet, utraque prout significat aliud quid, seu divisionem ab alio sub
 qua consideratione dicimus esse entis proprietatem: quia prout intelli-
 gitur ens ut constitutus in generali, seu in ordine ad se, quam ab alio divisum:
 ergo esse divisum ab alio est proprietates ad ipsum ens congecuta: sed esse ab
 alio divisum habet per aliquid: qd.

Obijciat: ens quatenus est indivisum in se, et
 divisum a quolibet alio: qd. esse ab alio divisum non habet per aliquid: igitur
 per se per se autem invenit aliquid esse entis proprietatem. — Distinguo ante-
 cedens: et divisum a quolibet alio, illative, concedo: formaliter, nego ante-
 cedens: quia unum solum constituitur ens absolute indivisum; cum autem
 divisio a quolibet alio sit predicata, relative, negat formaliter proprietatem ab ali-
 o, sed tantum illative quatenus inferat divisionem ab alio quędam aliquid en-
 te formaliter confert.

Quid sit unum.

¶ Non ens in indivisione in se et divisione relative a qualibet alio, quod est optime nihil aliud addit conceptui relative quod est in se, prout indivisionem. Divisionem tamen apud A.A. oppositum in quo simili indivisionem consistit alij opinantibus in negativo, alij vero in positivo consistere. Nobis placet utramque in aliquo positivo terminis negativum explicato.

Suadetur, quia predicatum prout negativum negatur esse entis proprie-
tas, cum ei ex diametro opponatur ut posse eius carentiam, et ratio q. quod indivi-
sio sit in se aliquid indivisibile ab ente, distinctum tamen ex proprio esse modo
significandi copiosius modo quo immaterialitas immutabilitas et immensi-
tas sunt in Deo perfectiones positive licet terminis negativis explicantur, ob
penuriam vocum, et ob invicem illam intellectus illi ad modum carentie condi-
tionis.

Sic ipse pronatura entis penetranda vobis calamo libati nunc addi-
ximus, quod circa ens expositum ab A.A. consueverunt decernendum oportet,
et non auctorem methodi sequentes de distinctione unitati opposita ut huius
natura magis elucidaret disputare de terminis eodem sit:

Questio prima ⁿam gradus metaphisici eiusdem metentitatis distinctione formali distinguuntur.

prohibentur aliqua, et produciuntur sententia.

SI.

¶ Si dubium hoc a pluribus in logica dicitur, minusque illud pro tendere can-
sui, ut oportuno locum obtineret, minus si quidem metaphisici est de
gradibus metaphisicis, eorumque distinctione tractare, notare tamen oportet
et gradus metaphisicos superiores esse conceptui illos, qui latius patet
inferiores vero, qui contractiores sunt per magis determinati, sic homo est
gradus inferior respectu animalis plus se extendentis, superior autem respectu
Socrati ob contrariam rationem.

Distinctio duplex est realis videlicet, ex
rationis prima inter illa ex ceteris extrema, quorum unum non est aliud
ante de textum ad operationem intellectus, talis est, quae inter per se et per se,
materiam, et formam reperitur. Distinctio autem rationis illa dicitur, quae con-

prout ob intellectu inter duo extrema vere, et realiter identifi-
catur. quae inter naturam existentiam intercedit. hae enim licet in se non distin-
guantur, distinguuntur tamen beneficio intellectus quatenus eandem mer-
ditatem concepit sub minore naturae propter illam beatam ad operationes, sub
minore autem eorum quatenus illam in ordine ad existentiam considerat.

Distinctio hae rationis ratiocinantis nuncupatur deum objecti aliquid ad al-
lam propter fundamentum, rationis autem ratiocinantis deum intellectus il-
lam pro suo libito fingit. realis distinctio directa est, prima, quae distinctio ma-
ior nuncupatur illa est, quae duplicem rem ad invicem distinguit: ideo quae
distinctio rei a se solet nuncupari. alia est distinctio rei a sua modo, quae mo-
dali, sive reali minor nuncupatur, ut illa quae inter lineam et suam obli-
quitate intercedit.

Alia denique vocatur virtualis in eo consistens quod ex-
trema, sive perfectiones identificatae aequivalent perfectionibus realiter
distinctis, et perinde se habent, ac si realiter distinguerentur patet in
ma rationali quae licet simplex et eadem, pluribus tamen aequibatur perfec-
tionibus: habet enim sicut cum magno loquitur Gregorius, similia viciniora nona
in Evangelia) Communere esse cum lapidebus, vivere cum arboribus, senti-
re cum animalibus, intelligere cum Angelis.

Loco huius distinctionis virtualis
aliam subrogabit scilicet distinctionem videlicet formalem ex natura rei, quae
mediam vocatur inter realem et rationis. formalem nuncupatur quatenus
inter res, sed ipsius rei formalitatis versatur, et ex natura rei, quia omnis
interstiti operationem intellectus illam intercedere intra gradus superiorum
et inferiorum eiusdem merentitatis defersatur, cuius eius discipuli Gregoriam
adexent. Iudicij noncum Thomistis simul et Ieruitis uno, alio dempto, fa-
miliare triplici contrahit attentione.

Assertio prima. § II

Ex terminis repugnat distinctio formalis ex natura rei media inter realem et
rationis. Suadetur ratione ex philosopho quae modo in philosopho capite primo
deducta, ens et unum se invicem sequuntur: sed nullum datur ens, quod non
sit reale, et rationis: et nec unum, nec sic: sed distinctio aequaliter alio aut
continui aut separata unitatem: et nullam aliam assignari distinctio quae realis
non sit, aut rationis: et distinctio formalis ex natura rei media inter utramque
repugnat.

Apertius et simul expectetur hęc ratio; quęlibet distinctio procedens intellectu operationem est realis entitativa. q. distinctio formalis ex natura rei respiciantur est et implicativa. proinde antecedens: omnis distinctio operationem intellectu antecedens versatur inter duplex ens reale: q. est realis entitativa, proinde antecedens: distinctio intellectu operationem antecedens versatur inter duas realitates: sed omnis realitas est ens reale: cum non sit ens rationis, nec nihil: expo.

Dicitur Scotus inter distinctionem realem latam et distinctionem rationis non esse assignabile medium: bene tamen inter distinctionem rationis et realem strictam illam nempe quę inter duplicem rem exercetur: inter has enim media distinctio formalis, quę inter duas formalitates versatur. hęc quo unice collegitur distinctionem formalem ex natura rei esse late realem, minime vero rationis aut realem stricte, sed mediam inter utranque.

Sed ratio proxima sic in respondenda existatur primo: quia ex eo quod Scotica distinctio inter duplicem rem non exercetur non licet inferre realem non esse stricte exigentem. patet in distinctione inter rem et modum exercita, quę quidem stricte realis est tamen inter duplicem rem non versatur. Secundo omnis formalitas est stricte realis una, divinaq. ob omnia non ipsa iudicatur esse aliquomodo plures: expo est stricte ens reale: si quidem unitas stricte realis ad ens stricte reale consequitur: q. distinctio formalis ex natura rei inter duplex ens reale proprie tale versatur: q. stricte realis esse debet.

Terzio: omnis formalitas opponitur nihilo stricte exigentem: q. est aliquid proprie et simpliciter. sed ens est aliquid contextentem: expo est proprie et simpliciter ens. Quarto: quęlibet formalitas dicitur rigorosam consentiam identitatis cum alia est proprie conceptu: q. stricte entitative distinguuntur.

Reponitur adversarij hęc omnia vera esse de illis quorum unum seorsim ab alio existere possit non vero de illis, quorum neutrum existere valet sine alio ut pote esse incompleta et ad aliud integrandum ordinatum, igitur esse rem, sive realem strictam entitatem solum competit toto ex formalitatibus constituto, non formalitatibus tunc aliquos constituentibus, quare neutra existere valet sine alia.

Sed et ratio hęc facile rejicitur; materia enim et forma realiter entitative, et tamquam duplex res distinguuntur cum tamen neutra existere possit seorsim ab alia, similiter accidit in quantitate, et figura, intellectu et voluntate reali-

quod si anime potentius in Divinis Lectionis, alijq[ue] quamplexioni exemplis, quod
ne aliter ad hanc libenter omittitur.

Ratione mihi urgentissima rursus stabili-
ter assertio: Repugnat duplicem formalitatem realiter identificari, et forma-
liter ex natura rei distingui: ex quo repugnat distinctio formalis ex natura rei.
Suadetur antecedens duplicem formalitatem realiter identificari et unam et
se in se alteram: sed implicat duplicem formalitatem esse in se alteram et quod
formaliter in se, sive ex natura rei distinguantur: q[ui]a. primo maiorem: repugnat
duplicem formalitatem esse in se alteram et quod formaliter non sint idem.
quia idem est, sicut et distinctio formalitatum formaliter debet esse: contra-
ria enim eadem est ratio: sed repugnat unam formalitatem esse in se idem
formaliter cum alia, et quod in se formaliter distinguantur: ergo.

Legitur et explicatur hęc ratio: repugnat formalitati realiter identifi-
cari, et realiter distingui: sed formaliter realiter identificari et formaliter
ex natura rei distingui non huiusmodi: ergo. prout in minor: formalitati
formaliter ex natura rei distingui realiter distinguuntur: ergo. prout ante-
cedens: distinctio realis in eo stat quod existat in se, et ante operationem in-
tellectus: sed formalitates formaliter ex natura rei distingui distinguuntur di-
stinctioe existentie in se et ante operationem intellectus: ergo.

Rursus distin-
ctio inter duplex est reale intercedens realiter debet esse: huiusmodi est distinctio
Scotica: q[ui]a. prout in minor: quilibet formalitas est ens reale: sed per dicta dis-
tinctio inter formalitates veritatis: q[ui]a. primo maiorem: quilibet formalitas a par-
te rei sive realiter existit, si deus animal et rationale a parte rei non existe-
re; sed quod a parte rei sive realiter existit est proprium et proprie ens reale;
ut abis constat ex dictis: ergo.

Assertio secunda III.

Inter gradus metaphysicos eiu[us]dem merentis non intercedit distinctio
formalis ex natura rei quod quid sit de eius possibilitate, et repugnantia.
suadetur efficaciter: inter gradus formaliter identificados nulla inter-
cedit formalis distinctio: sed gradus metaphysici sunt formaliter iden-
tificati: q[ui]a. primo maiorem: gradus illi sunt formaliter identificados,
quod non alter formaliter predicatur de alio: ut se habent gradus meta-
physici. ergo. maior innegabilis videtur: cum predicatio formalis sit affi-
natio formalis identitatis. minor autem nota est in his predicationibus:

Letus est formaliter homo. homo est formaliter animal animal est formaliter vivens.

Hic patet Fonseca contrarij opinionis alumnus, predictis propositionibus veras esse in sensu suppositivo, non autem in formali, unde propositio hęc: homo est animal, illo iudice, facit hunc sensum: suppositum haberi humanitatem haberi animalitatem, quod in his predicamentibus exemplificat. lac est dulce dulce est alby, quorum sensus est suppositum lactis esse suppositum dulcedinis et suppositum dulcedinis esse etiam albedinis.

Sed solutio hęc, quam infavorem Scoti copiaris Fonseca illius doctrine manifeste avversatur; Scotus enim ipsam distinctionem, quam ponit inter animal et hominem, defendit etiam inter utrumque suppositum. Ulterius tamen impugnatur: nam propositio hęc: homo est animal est propositio essentialis hęc autem lac est dulce, est accidentalis: ergo identitas inter hominem et animal alia est ab identitate lactis cum dulcedine: sed hęc est identitas in esse suppositivo: $\S$. formalis est, quę inter animal reperitur, et hominem.

Alia via satisfacere conatur Scoti rationi provarię: dicit enim ad veritatem predicationis propositio nem sufficere quod gradus superiores identificentur essentialiter cum inferioribus, quę quidem identitas comparabilis est cum Scotica distinctione. Sed hoc etiam insufficiente est: quia velat propositiones necdum identice et materialiter, sed etiam formaliter, necdum, nec facile designabis propositio nem magis formalem quam hęc: homo est essentialiter animal: necdum $\S$. materialiter, et essentialiter, sed formaliter identitas ad illius veritatem exigitur.

Dices: ideo animal formaliter connaturæ rei non distinguitur ab homine, quia formaliter predicatur de illo: sed rationale nequit formaliter de animali predicari, et contra: $\S$. formaliter connaturæ rei distinguitur. maior est fundamentum rationis provarię, minor autem communiter recepta, si quidem propositio hęc: rationale est animal, vera non est in sensu formali, sed identice, consequentia etiam legitima operatur.

Concessis præmissis nego consequentiam. Licet enim ex predicatione formali a potestate inferatur forma: identitas ex formali tamen identitate non inferatur formalis predicatio: hęc enim propter identitatem formalem connaturæ rei erigitur inclusionem unius in alio, quę non datur inter animal et rationale, et in unius partes metaphisici hominis ad invicem excluduntur virtualiter quidem in se formaliter autem

in intellectu. — Propter hoc licet predicatio ita homo est animal vera sit in re
formali, hoc autem: animal est homo falsa est in eodem sensu, quia licet ani-
mal formaliter ex natura rei identificatur cum homine, secum identificato
hominem videri non includit uti necesse est ex positi predicatio formalis.

Ex dictis satis constat gradum specificum non distingui formaliter ex natura
rei ab eius singularitate ulterius autem suadetur: natura Petri distingui-
tur ex natura rei a natura Pauli: quod non distinguitur a propria singularita-
te. proinde consequentiam: natura Petri distinguitur ex natura rei a natura
Pauli, quia singularis: sed natura distincta a singularitate singularis ex na-
tura rei non est: quod a singularitate non distinguitur.

Vigetur: natura Petri
est distincta ex natura rei a singularitate eius singularis et non singularis: hoc
implicat expo. pro. maiorem: imprimis est distincta a singularitate singula-
ris ex natura rei non est: alioquin eius singularis: expo. pro. minor:
natura Petri est distincta ex natura rei a singularitate non est natura Pauli;
hoc enim deditur Sacra Sanctorum Trinitatis Mixtionem: quod est distincta a singu-
laritate est hoc et non alia: sed natura est hoc, et non alia, quia singularis
quod aduc ut distincta a singularitate est singularis

Assertio tertia SIII.

Inter gradus metaphysicos datæ distinctio virtualis extrinseca non autem
intrinseca. prima pars ita suadetur: distinctio virtualis extrinseca datæ
inter illa quæ cum sint rei unica, et realiter indivisibiles pluribus tamen equi-
valent ut accidit in gradibus metaphysicis expo. maior definitio est dis-
tinctioni virtuali extrinsecq. pro. minor. gradus quidem meta-
physice sunt rei unica et indivisibiles, pluribus autem rebus realiter dis-
tinctis equivalent ut patet in homine, qui per animalitatem equivaleret
to Angelo per rationalitatem &c.: ergo.

Secunda pars a contrariis probatur:
distinctio formalis virtualis intrinseca non in capacitate ut de eadem re veri-
ficantur a parte rei sine contradictione predicata contradictoria
(sic illam explicari aduersarij) sed simili capacitate a parte repugnat:
ergo. pro. minor. repugnat a parte rei capacitate ut idem res predica-
tionem realiter affirmetur, et realiter negetur de eadem re: in hoc consistunt
predicata contradictoria: quod pro. maiorem: solum realiter verificatur
de re quod est realiter idem cum illa, negatur autem quod realiter distingui-

121
tux: sed impliciter idemmet pro dictorum realiter idemficati cum alio erabil-
to realiter distingui expo. §

Præcipuum Scotistarum fundamentum deluitur s.s.

Trigues: illa de quibus prædicata contradictoria verificantur actualiter distin-
guuntur: sed de prædicatis metaphisicis animali exempli gratia et rationali ve-
rificantur prædicata contradictoria in se erante intellectus operationem: §
actualiter in se distinguuntur non entitative §. formaliter conaturæ rei pro-
xime minorem: in se erante intellectus operationem animal est principium sen-
tendi non vero discutendi, rationale autem principium discutendi et non
sentendi; sed esse et non esse contradictoria sunt: expo.

En arguuntur quo-
sarii Scotistæ blandiuntur, aut obicere tamen eius falsitatis instantiis in
contrarium oppositi abunde reprehenditur. Ex quo eligam inferiori
notæ proximitate, in præmissis si aliquid contraxerit arguuntur distinctionem
plurquam formalem adstruere deber: nulla enim maior distinctio quam il-
la quæ inter esse et non esse versatur: sed dicunt aduersarij animal esse pri-
cipium sentiendi, et rationale principij sentiendi non esse: § animal et ratio-
nale infinita penè distinctione distinguuntur; nulla igitur maior, quam quæ
inter esse et non esse exercetur.

Rursus notetur argumentum, suadet utique dis-
tinctionem totius et simpliciter formalitatis a se ipsa; rationalitas enim unica
est et simplex formalitas quæ nulla simplicitate: sed de hac contradictoria veri-
ficantur, si verum est quod aduersarij profuerunt, pro minore: rationalitas
est principium intelligendi simul et volendi: igitur aduersarij possunt ut principi-
um intelligendi non esse principij volendi et contra: sed hæc contradictoria sy-
stent esse et non esse principij sentiendi: ergo. deinde nulla valet assignare for-
malitatis, quæ fluxa conaturata non respiciatur: §. dicere possunt secundum quod unum
respicitur aliud respicere non valet: est sic contradictoria usque in infinitum ab illis ibunt

In forma ergo concessa maiori nego minorem. ad prædicationem nego maiorem,
et minori concessa, nego consequentiam, bifariam animal et rationale vale-
mus accipere præcisive videlicet, et positive, seu a parte rei sub prima acceptio-
ne factæ animal esse præ principij sentiendi, non autem discutendi (ut ad-
dicto proportionaliter de rationali) sic enim animal concipitur secundum esse me-
taphisicum et objective distinctum a rationali; nihil §. mixtum, quod de illo sic accep-
to aduersarij esse principium sentiendi, minime autem discutendi.

Diversitas de accidit dum animal et rationale possitive sibe ut a parte rei concipiuntur, pro ut sic enim nec animal et primum animal, nec rationale primum et rationale, sed utrumque unice est, et eadem formalitas virtualiter multiplex, sive pluresbus speciebus, quae simul est radix sensationis, et discursus. I. principij sentiendi et discurrendi. Quae propter nec de animali sic sumpto dici valet nec de principij discurrendi, nec de rationali principij sentiendi non est. Et haec doctrina aperte coarctatur Scoti contradictoria.

Dicitur tamen: homo per animal assimilatur eoque agens per rationale disimilatur et deficit: sed similitudo et disimilitudo est potest opposita, neque sunt ab eadem et eadem formalitate primum animal et rationale non unice, sed distincte uter formalitates et naturae rei. — Distingo maiorem: per animal assimilatur similitudine perfecta et pura, per rationale autem disimilatur disimilitudine perfecta et pura, nego maiorem: similitudine et disimilitudine mixta et imperfecta, concedo maiorem. Et distingo minorem: similitudo et disimilitudo pura et perfecta, concedo minorem: mixta et imperfecta nego minorem et convergentiam.

Dupliciter similitudo sicut et disimilitudo concipi valet in gradu scilicet summo et perfecto, utrumque in imperfecto et remoto in primo sensu similitudo inflexibilis est cum disimilitudine, et simul e contra summa et summa similitudo omnem proximi disimilitudinem rejicit, in secunda vero acceptione nullam incompatibilitatem, nec oppositorem praeferunt: siquidem contraria et opposita dicuntur illa, quae maxime in eodem genere distant: similitudo autem et disimilitudo imperfecte, sive in gradu remota, non distant maxime: igitur optime cohaerent in eadem essentia reali.

Doctrina haec clarioris demonstratur exemplo, licet enim quatuor primae qualitates in summo gradu contrariae et incompatibiles represententur, in gradu remoto, seu ad invicem attemperate in eodem corpore mixto optime coexistere possunt. Similitudo et disimilitudo summa obscuritati opponatur nec ut autem remota et imperfecta, per naturae potentis in crepesculis. I. idem dicendum disimilitudines et disimilitudine, convergentia et disconvergentia, et alij huiusmodi modi.

Replicabitur: disimilitudo idem est ac non similitudo: sed homo per rationale literam est eoque disimilitus: per rationale literam non est similis, obiendo per animal est eoque similis. Ergo homo per rationalitatem non est similis, sed disimilitus eoque. — Hae ultimam consequentiam quae non sequitur expressim: quia

fir transitu denegatione infirmitate ad negationem absolutam uti accidit in
hoc vilipitimo: calor est non frigus: sed corpus mixtum habet calorem: exponit
habet frigus: hęc autem consequentia illegitime infertur.

Conformiter tamen ad
dicta aliter occurrere libet distinguendo maiorem: dissimilitudo idem est ac non
similitudo summa, et perfecta, concedo. remissa et imperfecta, nego maiorem, et
distinguo minorem: est leges de similitudine imperfecta, concedo:
summa et perfecta, nego minorem, et consequentiam in sensu p[ro]p[ri]o distinctio-
nis. doctrina hęc iam in superioribus explanata ulterius non indiget expo-
sitione.

Inrabit tamen ex natura rei Petrus est similior Paulo quam ego: sed
hoc ei non competit per unicam et simplicem formalitatem: ergo. propter mino-
rem: ab unica et eadem formalitate eadem oritur similitudo ergo si Petrus
ex natura rei similior est Paulo, quam ego distinetur ex natura rei formali-
tatei importat. Concedo a maiori distinguo minorem: per unicam et eandem
formalitatem eundem terminum respicientem concedo minorem: respicientem
diversum terminum nego minorem. et sic distinctio antecedenti nego consequentiam.

Cum ergo similitudo dicatur per ordinem ad alterum, sufficit discrepantia bo-
pate termini ad maiorem, et minorem similitudinem. Ius propter ut Petrus
similior sit Paulo, quam ego sat est quod in Paulo inveniatur animal con-
stanti rationali in ego autem separatum ab illo.

Quod quidem exemplo satis per-
pignus aperte declaratur. Corpus enim A per eandemmet dimensionem, et
quantitatem eguale est corpori B in eguale autem corpori C et hoc p[ro]xi-
se quod corpus B eandem extensionem, et quantitatem, corpus autem C diver-
sam dimensionem et quantitatem habeat ac corpus A. Igitur sola diversitas
ex parte termini sufficiens est ad veritatem utriusque relationis, equalitatis
scilicet, et in equalitatis, sic ergo philosophandum est in nostro casu.

Insuper: animal in se formaliter sentit: sed rationale in se non sentit formaliter,
sed tantum identice: p[ro] de illis verificatur sentire formaliter, et formaliter non g-
tine: hęc contradictoria sunt: p[ro] maiori concedo, distinguo minorem: non sentit
formaliter meo daphnicæ, concedo, formaliter phinice nego minorem et conse-
quentiam. Si quidem diversitas animalis a rationali indicat per se concep-
tum meo daphnicum: phinice autem sunt formaliter idem: subinde futurum

phica formaliter sentit. Ad hoc replicabitur: animal a parte rei tribuit fundamentum, ut concipiatur tanquam primum vivens sensibile: sed rationale simile fundamentum non tribuit: q̄. de utroque verificatur in re contra dictoria. — Concedam maiori nego minorem: ipsum enim fundamentum, quod a parte rei tribuit animal, confert etiam rationale; quia a parte rei sunt unica et indivisibili entitas, ut satis claret ex hoc usque dictis.

Quod perfectiori caleantur unum nosteris oportet et rationale scilicet, sicut et animal sumptum a parte rei entitatem adequatam hominis significare: hoc autem cum in naturaliter multiplex confert intellectui fundamentum, ut in adequare, et in mixta vivens sensibile concipiatur. Igitur simile fundamentum prestat sive voce animalis, sive rationalis exprimitur. maxime q̄. rationale sumptum a parte rei intellectui prestat fundamentum, ut animal concipiat tanquam primum vivens sensibile, sive ut principium sentiendi.

Cetera diluuntur argumenta. s. 6.

Arguetur primo: quod diversis definitionibus definiuntur eandem rationem formalem actu non impugnant: sed animal et rationale definiuntur diversis definitionibus, cum primum per principium sentiendi secundum autem per principium deicurrendi definiatur: ergo animal et rationale eandem actu rationem formalem non impugnant. Verum q̄. quod actu et formaliter coparticipata rei distinguantur.

Respondetur hoc eisdem actibus impugnantibus subiacet: rationale enim aliter definitur, ut deferantia hominis et aliter ut substantia incompleta: et tamen circumscripta formaliter ipsis Scotici annuuntibus: ergo. Deinde ens ut verum diversa definitione definitur ad definitur ut bonum in primo siquidem sensu per ordinem ad intellectum, in secundo vero per ordinem ad voluntatem sive ad appetitum definitur: sed ens ut verum non alia, sed eadem modo formaliter ut acut bonum in illorum etiam opinione ex eodem, quod prius.

In forma autem distingo maiorem: quod definiuntur diversis definitionibus adequatis, et attingentibus rem secundum esse quod in se habet, concedo maiorem, in adequatis, et rem attingentibus per se, nego maiorem, et distingo minorem diversis definitionibus adequatis, nego minorem, in adequatis concedo minorem et nego consequentiam. Et diversitate igitur definitionum quibus animal et rationale explicantur colligere non licet eorum actualem distinctionem.

tionem ante operationem intellectus. — Et enim dum animal per principium
sentiendi definitur, non attingitur adequate, et secundum esse quod est natura
rei habet: ita enim necdum est principium sentiendi, sed operandi etiam, et discen-
dendi: solum ergo per dicta definitio animal attingit ut per se ipsum et per rationem
ut contradistinctum a rationali, unde non infert utriusque actualitatem distinctionis
operationis rei, sed unice per se ipsum et per intellectum.

Hic autem per se ipsa distinc-
tio animalis a rationali sufficiens est ut intellectus animal ut primum princi-
pium sentiendi, rationaleque res principium prae discurrendi concipiat, et pra-
ut sic diversa de illis exactas definitiones, licet aliunde nullam actualitatem dis-
tinctionem operationis rei in illis dignoscatur, sed unice virtuale, sive fundamentale
quod ei propeat fundamentum et occasionem ad diversos conceptus eiusdem rei
entitatis et formandos.

Dices primo: omnis definitio explicat rem prout est in se:
ergo definitiones animalis et rationalis non explicant illa secundum esse quod ha-
bent in statu per se bene tamen secundum illud quod habent a parte rei — Dis-
tinguo antecedens: si enim in se phisice aut metaphisice, concedo. phisice per se
ergo antecedens et consequentiam. Ergo libet enim res vales considerari velut est
in se metaphisice, s. secundum esse phisicum quod habet a parte rei, in primo
sensu animal per se bene definitur per esse principium sentiendi, in quo eius
entia metaphisica consistit, in secundo autem talis definitio deminuta est:
si quidem animal a parte rei necdum est principium sentiendi sed etiam dis-
currendi ut plures habet.

Dices secundo quod diversitate conceptus colligitur
actualis diversitas objectorum: sed animal et rationale per diversos conceptus
agnoscuntur: s. ad invicem actualiter distinguuntur. — Intra: animal et
rationale concipiuntur conceptibus realiter entitative distinctis ergo realiter
entitative distinguuntur. Informa nego antecedens: quia diversitas concep-
tus et formos sufficit virtualis distinctio vi cuius rei pluribus equivale
percipi vales prout huic equivales, s. illo. Sed de hoc futuris disputationibus
apponenda.

Arguit secundo: compositio est distinctio unio: sed inter animal et
rationale datur actualis compositio operationem intellectus antecedens, ut
homo ex animali et rationali procul ab omni fictione componatur. s. — Capies
maiori negotio inaxem, quia homo compositus ex animali et rationali rangus
Ex genere et differentia: cum autem a parte rei solum datur genus, et differentia

fundamentaliter non actualis, sed verice fundamentali datur composita sufficienti
 ut genus concipiatur ut contrahibile, differentia autem per modum contrahentis et ex
 utroque tanquam ex duplici parte per rationem distinctam homo metaphisice con-
 ponatur.

Ad primum. 3. singularitas est contra hominis essentiam, quia essentialiter dis-
 tinguitur ab homine: consequentia infertur et antecedens pro se patet: quia
 singularitas non cadit in hominis definitione, confirmatur primo: singula-
 ritas est accidens respectu naturae humanae, huius enim accidens esse singularitatem:
 sed accidens actualiter ex natura rei distinguitur a subjecto. Confirmatur
 secundo: singularitas non desumitur ab eisdem principiis ac natura: hoc enim
 a forma, illa vero a materia signata quantitate desumitur: sed quae oriuntur
 ad idem principium saltem, natura rei devent distinguuntur: ergo.

Ad argumentum
 distinguo antecedens: est contra essentiam metaphisicam naturae concedo: contra
 essentiam phisicam, nego antecedens. Quia licet homo possit concipi quoad
 sua metaphisica praedicata sine singularitate, contrarium tamen accidit dum
 consideratur in metaphisico, in hoc enim natura humana nequit a Petro,
 Paulo, l. altero singulari praeserinde, per quod patet ad primam confirmatio-
 nem, quia naturae humanae phisicae sumptis non accidit quod individua sit,
 huiusmodi immo repugnat naturae phisicae, quae singulari non sit et deter-
 minata.

Ad ultimam confirmationem dic ab eisdem principiis saltem intrinse-
 cis et immediatis desumi naturam et singularitatem, sicut ex generis, et diffe-
 rentia sumuntur exim a toto composito secundo gradus magis, aut minus
 determinatum ut habetur ex praedicabilibus nec contrariis, ut in Thomistis
 commune dicitur singularitatem scilicet desumi a materia signata quan-
 titate: ab hac enim solum remote et radicaliter, non autem proxima et im-
 mediata desumitur.

Ad primum quarto: in secundam partem textus attentionis:
 actus contritionis est amor Dei, et odii peccati, sed de formalitatibus amo-
 ris et odii verificatur sine ulla contradictione praedicata contradictoria
 in quo ita distinctio actuali intrinseca, quae proinde minorum: amor in actu
 terminatur ad Deum, et odium ad Deum non terminatur: sed termina-
 ri et non terminari contradictoria sunt: quod. Male ergo quoad primam partem
 irreparabili est, ex quo ad secundam suadatur: odium dicitur odio habitus
 subjecti illud ad quod terminatur: sed odium quoad in actu charitatis rege-

ziter non denominat Deo odio habity: expo. — Maiore concata, nego minore,
ad probationem nego maiorem, ad huius probationem distingo maiorem de-
nominat odio habity subjecty capax simili denominationi concedo: subjecty
cui tales repugnat denominationi nego maiorem, ex concessa minore consequen-
tiam. Licet enim odij peccati in actu contritionis materialiter extrinsece
terminetur ad Deo quatenus ipsa conuersio ad Deum simul et auersio a peccato,
illum tamen non denominat odio habity.

Dicitur ratio ex eo sumitur quod licet De-
us capax sit denominari odio habitus per odium procedens ex propria cognitione ipsius
ut odibilis non autem per odium peccati procedens ex propria cognitione Dei ut ora-
bilis super omnia. Unde sicut dicitur aringit rationalis esse uniuersum pedis, quod
ob eius incapacitatem illud dicitur dicitur denominari, sic etiam auersimus odium
peccati terminari ad Deum quia illi propter denominationem odio habi-
ti ob repugnantiam ad similem denominationem accipiendam.

Ex dictis colli-
get distinctionem virtualem actualem non esse, sed maxime potentialem sive
fundamentalem. Nihil uellit dicere (ut terminis pueriliter ludas) esse actua-
lem virtualem, seu virtualem actualiter: hoc enim nihil aliud sonat quod
non esse in potentia ut sit distinctio potentialis modo quo quavis potentia
in potentia non est ut potentia sit. hoc dixi contra pluresque in casibus
hinc inde opinionem nostram uocatus ab Scotica distaxe, cum tamen to-
to celo quolibet alteri aueris etra.

Questio secunda an Gradus metaphisici
valeant simpliciter objective prescindendi

Prelibantur aliqua, et aponuntur sententia SI.
Axioma prout ad prout est unum conceptu rinealis secundum identificato, quod
ex humanae mentis imperitate accidere potest quod in opud omnes: cum enim
unico utra dicam intuitu nequeat rem per se dignitate illam in variis
conceptus, sive formalitates dividit ut dilucidiora reuenta ofezantur que per
mixta confute a parabant, igitur ad perfectio hominis cognitionem plurimum
iubar illius entitatem in variis formalitates, sive gradus recare, ut quolibet
eorum seorsim ab alijs contemplato distinctius dignoscatur homo. Nota uero
prescissionem informalem e objectis partiu. prima datur dum intellectus totum
objecty cuius formalitates attingit in ordinem tamen ad unicum operationem, sive

constat, sic cognitio attingens hominem in ordine ad sensationem omnes quidem formalitates eius, et predicata dicitur, adeo tamen tenet licet ut si illius cognitionis veritas possit affirmare hominem sensibilem esse. hinc sensibilitas clare, alij vero formalitates confuse, et obicue nimirum per similem cognitionem attingentem, et cognitio denominatur.

Præcisio autem objectiva est intentio-
nalis divisio unius formalitatis ab alia ex parte objecti correspondens, sive
distinctio rationis adæquata inter formalitates eiusdemmet entitatis, quæ
accidit, dum intellectus entitatem aliquam intentionaliter partitur in va-
riis formalitates, et conceptus quorum nullus aliud objective includat, nec
expresse nec implicite. Ita fere Eminentissimus noster Cardinalis de Fleu-
ze, qui rem istam ut mori habet serio et maturo satis meditatur.

Alias tamen ut vocis litigij aufugiat aut cum Iesuitis, et communi recen-
sioꝝ opinione nomine præcisionis objective nihil aliud significari quam
cognitionis, alio secum identificato nullo modo cognito, sive omnino prætermissio.
Ita ergo præcisio objectiva, et si minus recte cum communi tamen sententia
explicata disputandum assumimus an ostuenda sit inter gradus metaphi-
sicos eiusdem phisicæ entitatis, et an inter illos unica intercedat præcisio for-
malis sicut nuncupata, quia vice versa ex parte intellectus attingentis ton-
tum objecti modo tamen ad in ordine ad unum constatur, modo tamen in ordi-
ne ad aliud.

Nominales formalium præcisionem propugnauerunt, quæ non opinio-
nis oblivionis pulvere cooperata recentioris Societatis circumlaxit illam modicus
in Thomistas defensores, contraria autem in Scala Stapelæ præceptoris
satis communis a phisicis Iesuitis, Scotis et fere omnibus satis eruditæ pro-
pugnata.

ASSECTIO NOSTRA SII.

Gradus superiores eiusdem phisicæ entitatis valent ab inferioribus objective
precedi. Sic Patens noster Anselmus capite decimo septimo monologij per
hæc verba: cum enim aliquis homo dicitur corpus et rationalis, et homo,
non uno modo et consideratione dicuntur hæc tria: secundum alium enim
dicitur corpus et secundum aliud rationalis, et simpliciter eorum non est totum id
quod est homo. Ergo secundum unam considerationem homo dicitur cor-
pus et secundum aliam rationalis: existit. q. consideratio, quæ solum in.

attingit gradus corporis in homine: sed in hoc erat objectiva precisio: ergo.

Primum notis ad stipulatur ut auctor doctor Angelicus primo contra gentes capite quinquagesimo quarto sic aient: intellectus ea quae sunt in se coniecta in rebus diuinitatis accipere potest quodam unum eorum in alterius rationem non ca- det; et propter hoc considerari potest in animali rationale id quod est sensi- bile rationem.

¶ Ratione stabilis auctio: inter illa locum habet objectiva precisio, quae unum cognoscitur alio secum identificato nulatenus cognio, sine pro sui ipso- rati: sed hoc accidit in gradibus metaphisicis animalis et omnia gratia et ra- tionali: ergo. proo minorem: per actum quo animal metaphisice definitur cognoscitur ab intellectu illo definitore: sed tunc nulatenus cognoscit ex ra- tionale: §. proo maiorem: per actum quo animal metaphisice definitur uni- ce attingitur eius essentialia praedicata nempe vivere sensibile: cum defi- nito unice explicet essentialiam objecti definiti: sed dum solum attingitur vi- uere sensibile nulatenus attingitur rationale: §.

¶ Proo et explicatur: ac- tus definiens metaphisice animal nulatenus attingit quod est extra essentialia metaphisicam animalis: sed rationale est extra essentialia metaphisicam animalis: §. minor abinde ex precedentibus constat, traditurque ab An- gelico praecipue prima parte questionis 3. articulo quinto aient: genus est extra conceptum differentiarum. proo maiorem: actus definiens metba- phisice animal non propreditur ultra essentialiam metaphisicam ani- malis alia definitio eius redendans: §. non attingit quod est extra essentialia metaphisicam animalis.

Denique actus hanc proprio rationem formationis: con- ne principij sentiendi est animal prescindit objective animal a rationali: §. possibilis est objecta precisio: proo antecedens: similis actus solum cognos- cit animal ex parte praedicati: sed actus solum animal cognoscens prescindit illud objective a rationali: ergo. proo maiorem: talis actus unice expres- cit ex parte praedicati quod de subiecto affirmati: sed solum animal affir- matum de subiecto, saltem enim est quod omne principij sentiendi sit ra- tionale: ergo.

Dicitur Iacobus quantlibet cognitionem attingentem animal simul etiam attingere rationale, utrumque enim unice est et indivisibile essential quod sufficit ut nullo pacto alterum valeat sine alio degnosci, igitur diuini.

animal per principis sciendi definitur attingitur quidem rationale licet per ordinem ad sensationem, sive quod idem est tunc dignoscitur homo sub speciale minore sentiendi seu in ordine ad sensationem. Sed solutio hęc preterquam quod illam relinquit vim per facti definitionis validissimi impugnationibus reperiatur primo: quia licet ratio coloris, et ratio veri in eadem et indivisibilis entitas nisi similem entitatem attingit sub ratione coloris, quin illam percipiat sub ratione veri. Secundo nulla maior identitatis quam illa quę inter ^{unam} naturam datam et trinitatem, et tamen Aristoteles alij ex antiquis philosophis unum Deum cognoverunt nullatenus cognita trinitate personarum: quę ex identitate ex trinitate minime in fortiter alterę sine alio cognoscitur non potest.

Sexto: licet dum animal cognoscitur univērsale sentibile attingatur simul rationale non tamen per ordinem ad discursum, sed unice per ordinem ad sensationem, seu quod idem est cognoscitur rationale ut sentibile non nec ut discursivum: ergo gradus sensibilitatis procedit objective a gradu discursivi: sed hi gradus identificantur realiter in homine: ergo solutio tenetur adstruere objectivę perceptionem, quam impugnat.

Quarto: rationale essentialiter est principium discursivi: sed dum cognoscitur animal non cognoscitur rationale ut principium discursivi ipsa annuente solutione. Tercio: dum cognoscitur animal non cognoscitur essentialiter rationale, subinde inter utriusque essentialium intercedit perceptio objectiva. Quinto: explicatur: non cognita essentialiter rationale, nec ipsum rationale dignoscitur: sed per actum cognoscentem animal non cognoscitur essentialiter rationale quę pro minore: essentialiter rationalis ver in ordine est tendentia transcendentali ad discursum, cum essentialiter principium discursivi: sed per actum cognoscentem, sive definitivum animal similis tendentia non cognoscitur, cum solum dignoscatur ordo ad sensationem: ergo.

Sexto: non cognoscitur discursu, nec ipsum rationale cognoscitur: sed dum homo cognoscitur in ordine ad sensationem, discursus non cognoscitur: ergo pro modo maiorem termino relationis non cognito, nec ipsa relatio dignoscitur: sed discursus est terminus relationis rationalis esse, et in trinitate relati ad discursum: ergo.

Septimo ordo ad discursum et ordo ad sensationem ut pote relationis transcendentales identificantur cum homine: sed dum cognoscitur homo in ordine ad sensationem non cognoscitur ordo ad discursum. Idem annuente: ergo ex

duobus identificati altero cognoscitur alio proxi^o ignozaro in quos stat objec-
tiva precisio.

Alia haud inefficaci ratione iterum stabilitur assertio: datur
actus attingens animal ut univocum: sed simili actus nullo modo attingit ra-
tionale: q. proxi^o minorem: actus attingens animal ut univocum, illud attingit
ut partem rationem conveniendi: sed actus attingens animal ut partem ratio-
nem conveniendi, nullo modo attingit rationale, cum hoc non sit ratio con-
veniendi: q.

Confirmatur: actus cognoscens animal ut univocum attingit ex
parte objecti rationem omnino eadem in qua univocatio consistit: sed ra-
tio omnino eadem nullo modo importat rationale quod est ratio diver-
sificandi: ergo q.

Replebitur: aducin ad versa opinione posse concipi animal
ut univocum, quia et si rationale simul cum animali offeratur ex parte ob-
jecti, non tamen clare et per ordinem ad discursum tanquam ad proprium
connotatum, sed confuse et per ordinem ad sensationem in quo unice respicitur
del ratio pura conveniendi uti exigit univocatio propriae alii. = Sed ex ra-
tio hoc facilius impugnatur a parte, quia conceptus univocus nec explicit nec
implicitate importat rationem differendi: ergo si animal satis confuse im-
portat ex parte objecti rationale, nequit ut univocum concipi. Assumptum
patet in ente, cuius analogiam plures ex adversariis defendunt: quia
et si pro explicito a differentiis precipiatur, illas confuse et pro implicito in-
cludit.

Deinde ratio significata per animal includens rationale est partim
eadem, et partim diversa: ergo animal includens rationale ex parte objecti
est proprie et simpliciter analogum. Consequentia patet a definitione ad
definitum. proxi^o antecedenti: ratio significata per animal includens
rationale est sive sensibile discursivum: sed sive sensibile dis-
cursivum est ratio partim eadem, et partim diversa: siquidem homo con-
venit cum bruto per sive sensibile, a quo diversificatur per discursi-
vum ergo.

Denique roboratur assertio: inter animal et rationale
intercedit distinctio rationis: ergo etiam objectiva precisio. Ante-
cedens necdum admittitur, sed r additur a Tertio. proxi^o conse-
quentiam: inter illa extrema distinctio rationis intercedit quoniam
per rationem non est aliud, sed inter illa quoniam per rationem
non est aliud datur etiam objectiva precisio: q. proxi^o minorem: illa quoniam

verum per rationem non est aliud reinducta et intentionaliter separata
sed in hoc maius per se objectiva, quae per proprios conceptus est scilicet intentiona-
lis unius ab alio reinducta: g.

Sim Iesuitary argumenta confringit.

Argumentum primo: repugnans est quod animal cognoscat et non cognosca-
tur sed hoc contingeret data perceptione objectiva: pro maiorem: simi-
li data perceptione cognosceret animal nullo modo cognito rationali:
sed rationale non cognito nec animal cognosceretur: ergo cognosceretur
animal et non cognosceretur: maior eius communis definitio perceptionis
objectivae pro maiorem: rationale est idem ac animal: g. rationale
non cognito, nec animal cognosceretur.

Verum tunc primo indivisibile aut totum
aut nihil contingitur sed animal et rationale sunt una et indivisibilis
entitas: ergo cognito animali, necesse est quod etiam rationale dig-
noscat, necesse est illis dignoscitur. Secundo per cognitionem
per se cognoscitur hoc animal: sed hoc animal est hoc rationale: g.
Tertio per quolibet cognitionem animalis cognoscitur animal quod est in
re: sed animal quod est in re est rationale: g.

Argumentum hoc per accidens
quidem reflexionibus rationum sine continet. Invenitur opinio, in ipsa
tamen eiusdem feret terminis retroque: primo: data perceptione forma-
li animal cognosceretur clare et clare non cognosceretur sed hoc contra-
dictoria sunt: g. pro maiorem: data perceptione formali animal clare
cognosceretur non cognito clare rationali: sed rationale clare non cog-
nito nec animal clare cognoscitur: g. pro maiorem rationale est idem
ac animal: g.

Secundo: indivisibile aut totum aut nihil contingitur: sed ani-
mal et rationale sunt una et indivisibilis entitas: g. animali ergo per cog-
nitionem formalem per se cognoscitur hoc animal: sed hoc animal est hoc rationale: g.
Tertio: per quolibet cognitionem
animalis per se cognoscitur animal, quod est in re: sed animal quod est
in re est rationale: g.

Ad argumentum in forma duplici negata minori,
distinguo antecedens: idem enim philosophice concedo antecedens: metaphysice ne-

go antecedenti et consequenti: igitur cum phisica entitate animalis et
rationali horum comparatur metaphisica dimittit in eo consistit, quod
essentia metaphisica unius sit extra metaphisicam essentiam alterius.
quod quidem sufficere indicamus ut in effectu unum valeat percipere si-
ne alio: potest namque predicata essentialia cuiuscunque predicari conside-
rare nihil cogitando de deiji ut accidit dum animal dicitur per vivere sen-
sibile rationale per principij dicitur.

Sine facile capies quomodo
animal attingi valeat nullatenus a actu rationali, sine periculo quidem
contradictionis, quam contendit Terentius esse enim quod animal
cognoscatur rationale incognito unice requiritur illud cognoscitur secundum
esse metaphisicum quincognoscatur propter esse apax rei identificatur
cum rationali igitur cognosci et non cognosci dixerim de competenti ani-
mali in quo nulla propter involvitur contradictio.

Replicabit actus cog-
noscent animal attingit realitatem sive esse reale animalis: sed animal
secundum naturam esse reale et rationale: quod actus cognoscent animal at-
tingit etiam rationale. Distinguo maiorem: esse reale animalis metaphi-
sice sumptum, concedo maiorem: sumptum phisice, nego maiorem, et distingo
minorem: secundum naturam esse reale phisice sumptum, concedo minorem:
metaphisice consideratum, nego minorem et consequentiam.

Dum ani-
mal per actum percipitur attingitur esse cognoscitur quod essentialia
predicata quae quidem realia sunt, non enim fingitur quod animal
sit vivere sensibile: ex hoc autem minime infertur quod tunc simul
attingatur rationale, quia licet animal phisice acceptum sit idem actu-
rationale, secus accidit dum consideratur metaphisice quod invenit solum
concepitur eius esse reale inadequatum, secundum quod solem dicit esse
principij veniendi seu vivere sensibile.

Instabit tamen: esse meta-
phisicum animalis identificatur cum esse phisico ipsius: sed rationale
etiam identificatur cum esse phisico animalis: quod identificari debet cum
esse metaphisico: quod cognito animali quod esse metaphisicum
simul cognoscitur rationale. Cetera constant maiora autem exco-
perat quod animal metaphisice acceptum est ipsummet quod phisice,
et realiter existit. Distinguo maiorem: esse metaphisicum anima-

Usumque physice accepto sumptum metaphisice negotio maiorem, et con-
 ceam in minori de quo consequens, etiam cum eis metaphisice physice sumptum
 concedo: sumptum metaphisice nego consequentiam, et illatque ex illa

Placet quidem et metaphisice animalis identificari cum seip-
 so physice accepto subindeque cum rationali; si autem metaphisice
 accipiatur similem identitatem non imponat, sic enim vice dicitur
 eis metaphisice predicata ab statu physico et existente precisa: ni-
 hil ergo minus quod prout sic animal cognoscatur rationali omnino
 protermissio ut pote nulli dicente identitatem cum animali in statu meta-
 phisice et precisionis.

Insister: vii silogistica in eo potissime consistit quod
 quicquid affirmatur de subjecto debeat etiam affirmari de omni identificato
 cum illo: sed de animali verificata esse cognitio cognitione precisa: ergo
 hoc etiam debeat affirmari de rationali identificato cum animali, i. ais silo-
 gistica firmi non habet fundamentum. Alia sunt extra maiorem autem desu-
 mitur ex illo principio: quae sunt eadem in textu sententiarum inter se.

Distingo maiorem: quidquid affirmatur de subjecto in re sive physice eade
 quae sumptum, concedo: metaphisice et in adaequate consideratione nego
 maiorem et distinctam in minori, consequentiam. Animal enim metaphisice
 consideratur identificatum cum rationali non dicitur, sed ab illa in hoc sensu
 praecedit quod quicquid quod aliquid de animali sic accepto verissime as-
 seratur quod non affirmatur de rationali: recusat accidit de animalis su-
 mitur physice quae in re ut pote identitatem dicens cum rationali de
 hoc etiam affirmatur omne id quod assertum de illo.

Sed insurgit immediate:
 ergo quod convenit animali precise et ut distincto a rationali nequit vere
 de rationali affirmari: ergo hic silogismus illegitimus est: animal est prin-
 cipium sentiendi; sed rationale in re est animal: ergo rationale in re est prin-
 cipium sentiendi. Atque; quia omnia principia sentiendi competunt animalibus
 a rationali distincto. — Distingo primum consequens: si affirmatur de illo ut
 distincto, concedo; si affirmatur de illo sub alia consideratione nego primum
 et secundam consequentiam. — Ergo principia sentiendi necdum conve-
 nit animalibus a rationali distincto, sed etiam physice et in re, quae in
 statu est idem cum rationali: quid ergo quod in praedicto silogismo

affirmetur rationale esse in se principij sentiendi, sicut affirmetur esse in se
idem cum animali. Cuiusmodi esse cognitum cognitione precipua et in ad equa-
ta solent affirmari de animali, ut a rationali distinctio: ideo que similitudo cog-
nitione attingitur animal nullo modo atactu rationali.

Itaque dicitur distinctio precipua
cognitiva et rationis insufficientis est ut de animali realiter verificetur quod re-
aliter non verificatur de rationali. Exponitur illius distinctio negatur affirmari
de animali, quod est realiter cognitum quia hoc etiam de rationali affirmatur,
quo omnino veritas obiectiva precipua non est. Distinguo antecedens: ut
aliquid verificetur de animali physice sumpto, quod non verificetur de ra-
tionali concedo: de animali sumpto metaphysice et precipue, subdistinguo ali-
quid pure extrinsecus adiectivum contentionale nego. aliquid physice tale,
substantivum et intrinsecum concedo antecedens, et nego in contentione con-
sequentis.

Distinctio rationis insufficientis est ut animali in sensu physico et a-
parte rei aliquid realiter conveniat quod non verificatur de rationali:
aliter tolleret physicam identitatem; sufficienti tamen habetur ut animal de-
nominetur realiter cognitum quia hanc denominationem accipiat rationa-
le: quia animal esse realiter cognitum sine rationali non est esse aliquid in
se distinctum a rationali, sive aliquam rem que non sit realiter rationalis,
sed unice esse a rationali precipue subjectum que supra quod cadit extrinse-
ca denominatio inadeguata cogniti.

Ut autem replicam liberius deobis nota-
dy cum Collectio Complutense. Licet cognitum dupliciter posse sumi substantivum vide-
licet et adiective, nomina autem substantiva secum afferunt suppositum
adiectiva vero non afferunt reum suppositum sed applicant suum significatum
subjecto sive substantivo. Cum ergo dicitur rationale non est realiter cog-
nitum. Licet cognitum non est accipiendum substantivum: facit enim hunc sensum:
rationale non est res, que realiter cognoscitur, quod quidem falsum est
aduc supposita precipitatione obiectiva.

Manet ergo quod licet cognitum summatur
adiective sic enim precipua propositio venit ita intelligenda: rationali ut tali
non applicatur denominatio cogniti, sive a rationali res talis non est cognitum,
quod verum est supposita cognitione precipua, que quidem attingit animal ut
animal, et ut distinctum formaliter per rationem a rationali, ideo animal
realiter cognitum denominatur quia similem denominationem precipue a rationali.

licet aliunde idem sint physice et ex parte rei.

Præsertim insurgit: ergo quia animal metaphysice distinguitur a rationali concipi valet sine illo: sed distinctio metaphysice a rationali, quia sine rationali concipitur, cum distinctio metaphysice pendeat a conceptione: ergo concipitur sine rationali, quia sine rationali concipi, quod est a pæta petitio principij.

Distinguo consequens primum: quia animal metaphysice fundamentaliter distinguitur a rationali, concedo: formaliter, nego consequentiam. et distinguo subsumptum: distinguitur metaphysice formaliter, concedo: fundamentaliter nego consequentiam.

Idem est saltem ex parte objecti animal concipi sine rationali, ac per rationem ab illo distingui metaphysice, quæ rationis a priori quare animal valeat concipi sine rationali, ab eaq. per rationem distingui sumitur ex utriusq. fundamentaliter, seu virtuali distinctione, cuius beneficio valet intellectus entitatem hominis concipere inadæquate quatenus conotat sensationem, et aliam perfectionem ex illis, quæ in diversis entitatibus concipiuntur disperse.

Denique insurgit: distinctio virtualis formalitatem non sufficit ut eadem entitas producatæ secundum unam formalitatem et non secundum aliam: ergo nec ut cognoscatur una, alia secum identificate non cognita = permissio antecedenti (caput Jesuitar. falso nego consequentiam obnotam disparitatem: quia productio terminatur ad esse prout in statu physico, cum illi actio tribuat rei existentiam quid ergo quod tota entitatem attingat.

Porro intellectus naturalis sui præsentibus (alias nec formaliter præseinderet) attingere valet res sub abstractissimis rationibus ab existentia præsentibus ut palam est in objecto scientiarum quæ rationis præcipua ipsa demonstratione præsentia quæ quæ enim in temeris experitur multo et essentia hominis contemplari nullam ratione facta huius, vel alterius.

Satis ergo dictum contra ad illa quibus arguuntur, expectetur ad primum tamen dignum animal et rationale esse unum indivisibile physice posse autem intentionaliter et metaphysice dividi ob eorum rationem ad diversas operationes quæ sat est utriusq. cognoscatur alio non cognito = Ad secundum dic per cognitio præsentiam cognosci hoc animal quæ ad esse metaphysicam quo in sensu non dicit esse hoc rationale nisi tantum per negationem = ad ultimum distinguo maiorem: animal quod est in se ut in se est, nego. ut est metaphysice, et

procedive, concedo maiorem minorem, et nego consequentiam.

Ubi haec autem his
similima facilius dissolvat per oculis habendy frequenter apud adversarios esse de
sensu identico et materiali, minus quidem dialectice ad formalem prolixo.
pater supra appositis ultimus sibi eduplici syllogismo: dum cognoscitur animal et
cognita est cognita sed rationalitas est res cognita. q. Vixit animal hominis
cognoscitur; sed animal hominis est rationale. q. ubi est identitate animalis et
rationalis in sensu phisico inferitur rationali convenientia, quod in sensu metaphisico
convenit rationali. ideo per predicta argumenta rationali potius paradoxo tunc, quam
syllogismo ut videtur est in subsequenti: animal essentialiter est metaphisice est
principij sentiendi: sed rationale est idem ac animal. q. rationale est essen-
tialiter et metaphisice principij sentiendi.

Argues. 2. plura distinguuntur,
quorum unum negatur cognosci sine alio. p. potius titulo ex his quae indistincta sunt
negatur alteri sine alio cognosci antecedens potest in correlativis quae licet dis-
tincta simul sunt natura et cognitione, consequentia contraria a paritate. nego
paritatem; quia correlativa essentialiter ad invicem distinguuntur unde quae
libet cognitio, (utrumq. attingit), neutrum; animal autem est de extra essentialiter
et metaphisice rationalis, et e contra, quod sufficiens est ut essentialiter alterutrum
cognoscatur non cognita alia.

Replicabis: strictior est conexio animalis et ratio-
nalis, quam correlativorum; prima enim identica est secunda vero secunda. q. nego
antecedens propter ipsam rationem replici; quia correlativa essentialiter conne-
xentur animal autem et rationale solum materialiter phisice et identice.

Argues. 3.
quod objective ab alio prescindit sive cognoscitur sine illa distinctam habet cog-
noscibilitatem: sed animal et rationale eandem cognoscibilitatem habent: ergo.
maior extra videtur quia distinctis cognitionibus distinctae etiam cognoscibili-
tates respondent: propter minorem: unica et indivisibilis entitas unicam et in-
divisibilem habet cognoscibilitatem, cognoscibilitas enim sequitur ad ens; sed
animal et rationale sunt unica et indivisibilia entitas nec ideo entitativè dis-
tingua: ergo.

Distinguo maiorem: distinctam habet cognoscibilitatem virtuali-
ter concedo maiorem phisice formaliter nego maiorem, et distingo minorem uni-
cam phisice et formaliter concedo, virtualiter nego minorem et consequentem.
in quo sensu ultimus explicat syllogismy, quia licet homo unicam habeat phisice
cognoscibilitatem illi representantem secundy re totq. seu in ordine ad sensa.

tionem et discursus ad alia similis cognoscibilitas virtualiter multiplex est si-
cut et entitas ad quam requiritur.

Idem autem virtualis multipliciter sufficit ut homo
cognoscibilis in secundo hanc, illam sui perfectionem quatenus in modo in-
dote ad intentionem modo autem in ordine ad discursus appropinquat. Nec doctrina
lege rationi experientie se censere de veris experientia opposita, etenim non omnis cog-
nitio est ad adequata, et objecti comprehensiva, sed fere omnes inadeguata sunt, et
diminuta, cum autem objecti cognoscibilitas conveniunt debeat illius cognitio-
nis hinc est esse virtualiter multiplicem objecti, secundum unam vel aliam sui perfec-
tionem multoties representare.

Replicatur animal a parte rei est capax ut
cognoscatur cognitione prescindente ipsam a rationali: sed rationale capax non
est ut simili cognitione cognoscatur: ergo, habet discursus cognoscibilis non
est impossibile est quod idem cognoscatur sine alio. Concessa maiori disingomi-
norem rationale non est capax ut simili cognitione cognoscatur sub formalitate
animalis nego: ut cognoscatur sub formalitate rationalis concedo in rationem et re-
po consequentiam.

Animal a parte rei sicut et rationale est tota entitas hominis
fluxus continens formalitates unde sicut de animali phisico verificatur quod ca-
pax est ut cognoscatur inadeguate et sub formalitate animalis per cognitionem
adtingentem animal et non rationale, sic etiam a terzimus rationale in se et phisice
sumptis capax etiam esse ut cognoscatur sub eadem formalitate animalis
non cognita formalitate rationalis. Ergo manifeste in se est animal sicut et
rationale unicum habere cognoscibilitatem phisicam et in se, et in unum valeat
ab alio prescindendi objective.

Arguitur quarto: nulla valet assignari forma, que ani-
mal constituat prescindit a parte objecti a rationali, quod repugnat eius prescindit ob-
jectiva: antecedens probatur: quod animal constituit prescindit unice est cog-
nitio prescindens: sed hoc non potest abesse a parte objecti. Ergo. Dicitur cognitioem presci-
sivam animal constituit prescindit causaliter et effective, formaliter veritas
titate per distinctionem rationis ab ipsa causata, et determinatis a terzimus potest cog-
nitivam prescindit active sumptam se habere a parte actus passive autem ac-
tus et tenet a parte objecti, et sic esse objective.

De interminatione sumptis

procedit disputationis quam ut precipiat advenire oportet illud dici replicatur

Questio tertia utrum ens transcendat simpliciter omnes modos, seu differentias rerum?

Situlus manifestatur, premit-
tuntur aliqua et apponuntur sententia.

Si. 5

De eo nominaliter sumpto procedit disputatio quomodo per seipsum ^{non} ad se oppositum illud dicitur predicatum transcendens quod in alio intrinsicè et essentialiter inhiabitur de illis formaliter predicatum, ens itaque omnes eius differentias et modos procul dubio transcendit si videtur deesse quod illud non includat in eius formaliter quædærativo conceptu. Membra autem quæ ens dicitur eius differentia sive modi dicuntur. Quæ a seitas, ab aliter, per seitas, in aliter, quæ quæ sunt immediate differentia. = Differentia autem in se et rationaliter in se lecta, mediate et remotioris in seipsum. De omnibus tamen dicitur in se seorsum procedit = Partem negativam tenentia Scotis, quibus, et alii Societatis adherent, uniusq. l. alter ex istis in manus scriptis, affirmativa vero apud Thomistas communiter ab Eminentissimo de Regibus et Illustrissimo Novera, alijsq. quam plurimis defenditur cum quibus eto; assertio unica

Assertio unica Si. II.

Ens reale formaliter transcendit omnes modos, et differentias rerum sic Doctor Gregorius questione prima de veritate articulo primo his verbis Enti nihil potest addi extraneum per modum quo differentia additur generi; quia quælibet natura aut eventia est essentialiter ens. Sed secundum hoc aliquæ differentia addere supra ens inquantum expriment ipsius modum, quæ nomine ipsius entis non exprimitur. Substantia enim non addit supra ens aliquam differentiam sed nomine substantia exprimitur specialis modus essendi, nempe per se.

Hinc sic: si ens solum exprime distinguitur a differentijs; sed quod exprime solum a differentijs distinguitur in illo formaliter et quædærativo inhiabitur illas formaliter transcendit. si maior agere est in propria auctoritate: si enim ens essentialiter et quædærativo distinguitur a differentijs necdum exprime solum sed et quædærativo aliquam entis supra addere: minus et consequentia liquent.

Varietate habituum acrioris: nulla est entis differentia quae non sit formaliter ens:
 q. ens omnes prout differentias transcendit. consequentia communiter recipitur
 et antecedenti prout: nulla est entis differentia quae non sit formaliter ali-
 quid et verum; sed verum et aliquid cum ente convertuntur: q. nulla datur quae
 non sit formaliter ens: proo maiorem: quilibet entis differentia opposita
 nihilo inceptu non est aliquid fictu: q. nulla est entis differentia quae non sit
 formaliter aliquid et verum.

Confirmitur primo: quilibet differentia entis
 realis dicit formaliter abitudine ad existendum: q. est formaliter ens. conse-
 quentia patet a definitione ad definitu. proo antecedens: quilibet differen-
 tia entis realis dicit formaliter non repugnantiam praedicatoru: alio de
 non entis differentia, sed chimera foret: sed in non repugnantia praedica-
 torum sicut abitudine ad existendu: q. Secunda: differentia entis imme-
 diate et formaliter opposita non entis: sed opposita non entis est ens: q.

Hinc rationi absurdum urgentissime respondent Scotus differentias entis
 formaliter acceptas negare esse ens nec non ens, sed ab utroque pro formali
 prescindere, solumque dicere esse talitates seu perfectiones entis. Sed con-
 tra primo, et ratio praecedens simul instruetur: quia intellectus noster
 omnia attingit sub ratione entis: sed praedictas differentias cognoscit secun-
 dum illud quod importat pro formali: ergo ad hoc sic sumptae sunt forma-
 liter ens.

Deinde differentia entis formaliter considerata terminare pot-
 nent actum voluntatis illius ratione boni appetentis: sed quod bonum est
 est etiam ens: q. differentia entis ad hoc pro formali sunt essentialiter ens.
 Versus quilibet entis differentia est cognoscibilis, immo de facto cognosci-
 tur secundu quod dicit pro formali: sed omne cognoscibile est ens ergo.
 proo maiorem: quilibet differentia entis ad hoc pro formali est nominabi-
 lis, sed solum nominatur quod cognoscitur: cum voces sicut vicariu con-
 ceptu: ergo.

Quoties: ens et esse in idem veniunt: sed per se ita fides dicit
 quilibet alia entis differentia) formaliter sumpta importat suum esse:
 ergo formaliter sumpta est ens: maior haud valet negari: proo minorem:
 per se ita formaliter sumpta importat id per quod ab omni non ipsa dis-
 tinguitur: sed per se non esse distinguitur ab omni non ipsa ergo.

Et ratio
 si non ^{de} occurat illi inimus in omni duple com conceptu entis distinguitur

aliud ens quod seu substantivum vocat, aliud vero ens quale, ex adjectivum, de primo autem esse ens per differentias determinabile et perspicibile, ipsa vero differentia atque esse ens quale quia illud qualificat, contra hunc, sive perspicitur. Quia propter ens quod iuxta illustratum auctorem nec transcendit, nec inobitum indifferentiis, quoniam sequatur illas non esse formaliter ens, sunt enim formaliter, sed propria conceptu ens quale, seu adjectivum.

Sed solutio hęc, tamen si Scotistis vocat præbeat ut distincta-
nibus, subdistingtionibus rationes in contrariis obtineant, sic tamen efficaciter impugnetur: quælibet entis differentia includit in suo formali conceptu rationem entis præcedentis ab ente quod et ab ente quale, sive quod idem est ens nominaliter sumptum: de hoc procedit præsentis controversia: quod ens de quo in præsentibus in-
bitur in conceptu formali differentiarum illarum simpliciter transcendit.

Primo maiorem: ratio entis ab ente quod et quale præcedens ita est in negatione chimeræ, seu abitudine ad existendum: sed quælibet entis differentia includit in suo essentiali conceptu negationem chimeræ et abitudinem ad existendum: cum omnes differentie entis, et existant, et existere possint in re natura, et ulterius opponantur cum chimeræ et impossibilitatis: ergo.

Secundo data divisione entis in substantivum, et adjectivum dari etiam debet aliqua ratio cuius abstractio ab utraque, sive utriusque communis, illa nempe, quæ dicitur in ens substantivum et adjectivum, quæ quidem ratio est ens communissime et nominaliter sumptum ut patet ex terminis: pro eo quod ens quod differentias non transcendat (ut in re in re intendit) minime requiritur ens nominaliter sumptum illas formaliter non transcendere: quod ad huc posita simili divisione tota ratio difficultatis requiritur.

Sexto iuxta datam solutionem omnes modi, seu differentie entis sunt ens quale: ergo ens quale est omnibus differentijs commune quod id per quod una differentia differt ab alia non est ens quale: tenet quod per nihil difformans inter se quod non concedit auctor solutionis. Patet hæc ultima consequentia: quia differentie nec difformant per ens quod esse potest illius commune nec per ens quale ob ipsam rationem: ergo per nihil. Denique et replicatur hæc propositio: quælibet differentia est formaliter ens quale uti vera communiter admititur: sed ens quale necdum importat qualitatem seu determinationem entis, sed ipsam communissimam rationem per ens quod et quale divinam: quod hæc formaliter prædicatur de quælibet entis differentia illamque formaliter transcendit.

§ 3 Opposita diuina argumenta.

Argumenta primo differentie entis non sunt formaliter ens: p. ens non tran-
dit formaliter eius differentiam. Consequentia patet ex dictis et proposita con-
ceditur: differentie entis sunt ratio simpliciter deferendi: sed ratio simpliciter
deferendi non est formaliter ens: p. propter minorem: ens est ratio com-
mittendi: q. ratio simpliciter deferendi non est formaliter ens.

Confirmatio
primo si differentie entis essent formaliter ens per seitas exempli gratia.
ab inaliestate non differret: hoc nemo dicit: p. suadetur maiore: per se
non differret ab inaliestate in ratione formali entis: q. si esset forma-
liter ens ab inaliestate non differret. — Secundo: quidam differentie com-
veniunt in ratione entis: sed aliunde in te differret qua differentie sunt:
p. per aliquid entis superadditum: sicut sic: sed quod superadditum entis
non est formaliter ens: q. differentie qua tales non sunt formaliter ens.

Argumenta hoc fundamentum quidem Scotistarum clarum patitur retor-
sionem in illustratissimum Maximus, quam haec forma liber proproxi:
differentie entis conveniunt in ratione entis qualis et adiectivi: alio modo
inter se differret qua differentie sunt: q. per aliquid superadditum en-
ti qualis et adiectivo: ergo differentie entis in eitate non sunt forma-
liter ens quale et adiectivo: quod auctor illustratissimus non concedit.

In forma nego antecedens ad probationem concessa maiori nego minorem
ad huius probationem distingo antecedens: est ratio conveniendi analogi-
ce concedo, univoce, nego antecedens et consequentis. — Ad primam confir-
mationem nego maiorem ad huius probationem antecedens. Ad ultimam
distingo maiorem convenientia analogice concedo univoce nego maiorem
et concessa minori immediata simulq. subsumpra nego utramq. con-
sequens.

Natura analogie per se data, et argumenti solutio clare dignoscitur, illa au-
tem talis est quod analogata conveniunt secundu quod differret simpliciter
cetera in ratione analogata ab ipsis participata; quod q. quod differentie entis
non sunt simpliciter diverse in ratione entis in illa etiam ad invicem
qualiter conveniunt cum analogata sicut fere constabit ex dictis.

Replicabit: differentie entis nequeunt convenire, et differre in ratione en-
tis: q. nulla est solutio antecedens proposita: ens non est formaliter ratio
deferendi q. nequeunt differentie convenire et differre in ratione entis
propter antecedens: ens est determinabile et contrahibile per rationem diffe-

1
d. non est formaliter ratio differendi, ni bellidicere quod ratio differendi
per ipsam rationem differendi contrahitur, quo nihil absurdius. =
Hæc duplex ratio antecedens: ad probationem distinguo antecedens: est
determinabilis et contrahibilis, proprie et tamquam per formalitatem
super additam, nego antecedens, improprie et tamquam per super additam
expressionem, concedo antecedens et nego consequentem, si quidem ratio com-
munis biforce valet per particularem contrahi, 1, proprie et tamquam
per formalitatem metaphysicam distinctam, illi super additam ut acci-
dit in animali contracto determinato per rationale: 1, improprie et tam-
quam per novam expressionem.

Quoniam primo modo ratio aliqua commu-
ni perficitur et contrahitur manifestum est non esse ex se rationem diffe-
rendi, sed ab illa metaphysice distingui. Si autem ratio communis improprie
et tamquam per novam expressionem contrahatur per differentiam
erit ex se ratio differendi et si non expressa nomine differentia per se
improprie et tamquam per novam expressionem contrahitur, est determinata
ad unam differentiam sive modum: substantia enim (ut verbi gratia Angelici pro-
ceptoris) non addit supra ens differentiam aliquam, sed nomine substantie
expressitur speciali modo erendi nempe per se.

Restat ergo quod ens sit ratio
conveniendi simul et differendi improprie, et quæ sit ratio conceptu licet nomi-
ne ensi solum exprimat rationem conveniendi determinabilem per diffe-
rentiam per se in alio tamquam per novam et super additam expressionem
applicantes rationes differendi in ipso ente implicite et in confuso contentas.

Sed in super immediate ego per se et in alio solum addunt enti novam ex-
pressionem, si solum expressive distinguuntur, hæc ultima consequentia sua
datur per se et in alio ad indicem distinguuntur per illud quod enti super ad-
dunt: cum conveniat in ratione ensi: sed solum addunt novam expressio-
nem, si solum distinguuntur expressive = Concedo prima nego secundam con-
sequentiam ad probationem distinguo maiorem: per illud quod enti in voce su-
per addunt nego suppositivam: per illud quod super addunt enti analogo subdi-
tinguo per illud tamen nego maiorem per illud simul per rationem ensi con-
cedo maiorem minorem et nego consequentiam.

Cum igitur ens sit ra-
tio simpliciter diversa includensque in proprio conceptu differentias per se
et in alio, hinc est per predictas differentias necesse diversificari per expres-
siones, quas enti super addunt, sed etiam per ipsam rationem ensi in ipso
inclusam quæ simul est ratio conveniendi, et differendi.

Insuper: q̄ differentis addunt enti propriae saltem expressiones: q̄ saltem
 pro expresso non sunt ens: q̄ concipi valet ratio differendi ratione entis non
 concepta: sed ens formaliter non transcendit quod potest concipi sine illis: q̄
 si ego etiam consequentiam, quae non infertur ex secunda, sufficit enim quae
 differentis importat rationem entis formaliter pro implicito ut nequeat
 concipi illa non concepta, patet in homine qui sub hac expressione homo non
 dicitur esse animal rationale, cum definitum saltem expressivo de lingua.
 tua a definitione: a ratiōem quia homo animal rationale formaliter pro
 implicito importat nequeat concipi qui in similitudine animal rationale concipia-
 tur.

Argues. 2. differentis per se et in alio componuntur methodice cum ente
 substantiam et accidens: sed quilibet pars excludit formaliter aliam: ergo
 differentis per se et in alio excludunt formaliter ens, falsi igitur a veris
 in illis includi casu formaliter transcendere. Distinguo maiorem componit
 improprie, et late concepta maiorem: proprie et simpliciter, nego maiorem, et
 distincta minori, nego consequentiam, et illat ex illa.

Cum enim compo-
 sitio sit unio distinctio non consequens fit ut utrumque methodice ad invicem
 distinguatur quod rationali quod methodice componunt, enim vero diffe-
 rentis entis ut pote habente methodice simpliciter non distinctio, sed pot-
 est in illo includi et illi praeter expressionem tantum superaddere non compo-
 nunt simpliciter, et proprie cum ente substantiam et accidens, sed sol-
 late et improprie ideoque ad invicem non excluduntur.

Argues. 3. animal
 excludit a proprio conceptu rationale, quia utrumque respicit diversum
 connotatum: sed ens diversum etiam connotatum habet a rationalitate: hoc
 enim discussum, illud vero connotat existentiam: q̄ rationalitas excludit
 etiam ens a proprio concipi: q̄ hoc non includitur formaliter in diffe-
 renti, nec illa transcendit.

Dicit animal et rationale nec non distinguitur
 methodice ob respectu ad diversa connotata, sed quia respectu ad unum
 connotatum non est de conceptu formali respectuive connotationis ad aliud.
 porro habitudo ad existentiam formaliter includitur in respectu ad
 discussum: equidem respectu ad diversum possibile est verum, nullam
 contradictionem importans, subindeque capax existendi: q̄ capacitas
 existendi, in qua vera est ratio entis includitur formaliter in rationa-
 litate, seu in principio discussus.

Argues denique: solus includitur

formaliter in aliquo quod importatur in eius definitione: sed in definitione
rationalitatis non importatur ratio entis, cum non definitur per ens sed per
principium discurrendi q. = Concessa maiori distinguo minorem: non im-
portatur ratio entis secundu quod dicitur ex parte concedo: secundu quod
pro implicito dicitur nego minorem, et applicata definitione proportioni im-
plicito, nego consequentem.

Expo conceptus communis entis vaice dicitur ex
parte rationem conveniendi, importat rationem pro implicito omnes eius di-
ferentias, parte scilicet in alio, rationem principij, rationemq; discurre-
ndi q. quod sufficit, ut dum rationalis al per principij discurrendi de-
finitur in eius definitione intelligatur ratio entis secundu quod pro im-
plicito dicitur, consequenterq; in predicta definitione exprimitur quod
in ente implicito continetur. Quæritur quare utrum ens sit univocum, et ana-
logum respectu suorum inferiorum, et utrum supponitur et referatur sententiis.

Questio. 2. utrum ens sit univocum, et analogum
respectu suorum inferiorum.

Quod unum supponitur, et referuntur sententiis si.

Pro huius dubij expedita decisione immemoriam revocanda, quæ de natu-
ra analogorum, univocorumque in superioribus dedimus, ibidem autem
permittere oportet ens videlicet, in velle vera sensu equivoco esse equivo-
ca enim nomine tenent convenient, in re autem per nomen significata sunt
omnino diversa, atamen inferiora entis necdum nomine, sed se signifi-
cata per ipsum debent convenire, cum quodlibet eorum sit formaliter
me ens. Dividuum igitur est an univocum, an vero analogice conveniant.

Scotus cum suis non nullis ex recentioribus Societatis entis univoca-
tionem propugnant; dissident tamen alij, cum Scoto repantibus ens
univocum esse genus, alij vero quod ens esse accidentibus. Doctor Espinus
tuetur univocum esse respectu inferiorum illud participantium sine depen-
dentia unius ab alio, analogum vero respectu illorum, quorum unum
ab alio dependet. Somnium entis analogiam defendunt ex suppositione ta-
men quod autis inferioribus simpliciter objective non percipiatur, sunt
tamen qui entis analogiam cum eius objectiva percipiione component.

Assertio nostra II.

Analogum est ens respectu superiorum inferiorum. Suadetur efficaciter: illa ratio est analogica in qua inferiora conveniunt et differunt: huiusmodi est ens: quod maior est definitio analogica, minor quoad primam partem contra conspicitur: quia inferiora entis sunt formaliter ens: ergo conveniunt in ente. Quoad secundam vero ita probatur: inferiora entis ad invicem differunt per proprias illorum differentias, sed differentia entis sunt formaliter sive essentialiter ens: ergo differunt per ens.

Confirmatur: ens non est univocum aliter nec equivocum et constat ex neque prohibitis: manet ergo quod sit analogum. Probatur maior: ratio entis est essentialiter diversa: sed ratio essentialiter diversa nequit esse univoca: ergo maior probatur: ratio entis diversa est per se ipsam; hoc enim si non convenit per aliquid quod non sit ens: sed ratio diversa per se ipsam essentialiter diversa est, ad distinctionem animalis exempli gratia: quod diversitatem importat ad differentiam super additis, ab illa metaphysice distinctis: ergo.

Si dicatur cum illustriissimo Mexicano inferiora entis simpliciter convenire in ente quod solum est differre per ens quale, ideoque ens quicquid esse simpliciter univocum, reddent supra factum impugnationes quibus probationem manet rationes nostras procedere de ente nominaliter sumpto quod quidem per ens quod est quale derivatur sequitur per extrema rationem comitem ensi dividenda. Similiter igitur selectione ut potest durior extra propria metba extrahere et nominata aliter suadetur avertis.

Quod univoca predicatur, est genus, species, differentia, proprium, aut accidens: sed esse nequit esse aliquid ex enumeratione: ergo. Minor quoad primam partem suadetur: quoad alias enim contra est apud omnes, primo: Deus enim sub nullo genere continetur, quia cum summe et infinite distet a creaturis nequit cum illis simpliciter convenire. Secundo: quia genus est extrinsecus conceptus differentiarum, ens autem essentialiter inbitur in illis. Tertio: quia nullum ex predicamentis est genus supremum: ens enim super eminet seu supra omnia predicamenta collocatur.

Dicunt nonnulli recentiores predicamenta non esse suprema genera in se absolute, sed unice in ordine ad propria uniuscuiusque inferiora, substantia igitur supremum predicamentum nuncupatur, quia supra illam non est aliud predicamentum substantia, cum autem ens non sit subs-

tantia, quantitas, i. qualitas &c. hęc dicentur in propria linea supra genera
tametsi ens genus sit supra omnia predicamenta locaty.

Sed quis fabula
ten huius doctrinę. i. prima fronte non deprehendet, eo illa enim ligida in-
fertur animal etiam esse genus supra omnia cum tamen infirmitate censeatur ab
omnibus. Sequela hęc firmiter suadetur: ideo predicamentę substantię de-
citur genus supra omnia quia supra illud non est aliud predicamentę substan-
tię, sed supra animal non est aliud genus animalis: g. Deinde quia
de omni modo ens est et genus omnia predicamenta in ente simpliciter conveni-
unt: sed hoc illis repugnat cum sint primo diversa ut omnes fatentur: g.

¶ Sexta compositio metaphisica communiter religatur a Deo ut pote oppo-
sita iunctę eius simpliciter: sed dato quod ens est et genus in Deo ad hęc extra
compositio metaphisica ex ente tanquam ex eate et a seitate, tanquam di-
ferentia: g. = Denique Deus in ratione entis infinite distat a creatura:
g. neque in illa simpliciter convenire. patet antecedens quippe Deus est
ipsonus habetur Exodi Capite trigesimo: positum qui sunt, creaturę
autem quasi non sint sic sunt coram eo. I. sate a capite quadragesimo,
consequentia legitime infertra.

Solvuntur opposita. III.

¶ Argues prima: conceptus in quo plura simpliciter conveniunt est simpliciter
univocus: sed in ratione entis simpliciter conveniunt Deus et creatura, sub-
stantia, et accidens &c. ergo. minor probatur in his predicamentibus: Deus
est ens, creatura est ens &c. in quibus nulla importatur ratio differendi
ex parte predicati: sed illud in quo nulla importatur ratio differendi est
ratio simpliciter conveniendi: ergo.

Concessa maiori nego minorem, ad pro-
vationem distingo maiorem nulla importatur ratio differendi ex parte pre-
dicati pro expreso, concedo maiorem implicite nego maiorem, et distan-
tia minori nego consequentiam. Etenim cum ens inferiora simpliciter
transcendat eorum diversitatem formaliter causat, qua propter hęc
ut predicatur de Deo et creatura substantia et accidenti non dicat ex pro-
se rationem aliquam differendi diversitatem tamen implicite importat
quod rar est ad eius analogiam.

Doctrina hęc ex eo patet quod predicatio hęc:
Deus est ens unice inquit Deum proportionaliter habere rationem entis
sic enim intelligendę veniunt propositiones in quibus analogia proportio-

naturalitatis de suis inferioribus excedentibus. Igitur dicitur Quis est ens
creatura est ens qd nihil aliud significat quam Deum et creaturam in
ente proportionati hoc est ens entia non omnino similiter, sed diversimodum
de et sub quadam proportionem, ad quod semper requiritur diversitas sal-
tem implicita in ipsa ratione entis.

Figures. 2. Ratio simpliciter conveniendi
non analogia est, sed univoca; huiusmodi est ratio entis: qd. propter minoris:
homo, leo, versus qd. simpliciter conveniunt in ratione entis: qd. ens est ratio
simpliciter conveniendi. suadetur antecedens: homo, leo, versus qd. conve-
niunt simpliciter in ratione animalis: sed animal est formaliter ens: qd.
conveniunt simpliciter in ratione entis = Explicatur: ex eo per nos ens
est ratio simpliciter deferendi, quia transcendit differentias, sed etiam
transcendit genera, subtingit scilicet, animalia qd. est ratio simpliciter
conveniendi.

Argumentum hoc commentum omittit plurimum capiti
nostro inplexi difficultatis, ad illud tamen concessa maiori nego minoris.
ad probationem nego antecedens, ad huius probationem distingo ma-
iorem: conveniunt simpliciter in ratione animalis propterea illa respicien-
tis in esse superioris, concedo maiorem; in ratione animalis, ut respici-
entis ens tanquam superioris, nego maiorem. et distingo minorem: est
formaliter ens per respectum inferioritatis ad illud concedo minorem;
per respectum superioritatis ad sua inferiora nego minorem et con-
sequentiam.

Animal ergo sicut et quodlibet aliud predicatum generi-
cum bifariam considerationem admittit, aliam inferioritatis ad ens, aliam
superioritatis ad illius inferiora. Sub prima consideratione animal
est differentia divisiva entis, ens qd. ad illud comparatur tanquam ad
inferius saltem ex proprio. Sub secunda vero est ratio in qua eius inferiora
simpliciter conveniunt: cum tamen in hoc sensu nullum dicat respec-
tum ad ens nihil mixtum quod ens non sit ratio conveniendi simpliciter
sicut et ipsum animal.

Cuius ratio est, quia inferiora entis solum conveni-
unt, seu differunt in ente quatenus illud contrahunt per respectum inferi-
oritatis ad ipsum. Per quod constat solutio, simulque redditur dispari-
tas ad explicationem, quippe differentia entis in esse saltem non est in
inferiora, illud qd. respiciuntur tanquam superiora essentialiter inbitur in il-
lis ex quo fit quod inter se differant formaliter per ens.

Notam repli-

causis ergo animal proxi respiciens sua inferiora non est formaliter ens: ergo nec ab illo formaliter transiens. Prima consequentia probatur animal non est formaliter ens nisi quatenus illud participat tanquam eius inferior: sed proxi respiciens sua inferiora non participat ens tanquam eius inferior: cum proxi sic non dicat inferioritatem ad ens, sed superioritatem ad eius inferiora: §.

Distinguo primam consequentiam: non est formaliter ens determinatum nego: ens absolute sumptum, concedo primam et nego secundam consequentiam. ad probationem distingo maiorem non est formaliter ens determinatum nego maiorem: absolute sumptum, concedo maiorem minorem et nego consequentiam. Verum est quod animal dicitur ens absolute et determinatum quatenus rationem entis participat et quam eius differentia que sentit ens dicitur superioris ad animal, hoc que ad illud comparatur per modum inferioris.

Sicutem animal tanquam ens determinatum comparatur ad eius inferiora non ratio differendi, sed simpliciter conveniendi dici debet. Specula in hoc a parte repugnancia ut patet in viventi, quod comparatur ad corpus est eius differentia autem comparatur ad sensibile est ratio simpliciter conveniendi: sensibilia enim et insensibilia ut arbor &c. conveniunt simpliciter in conceptu viventi. Ex quibus ratiocoligitur quod ens ut determinatum per animal sit ratio simpliciter conveniendi non autem absolute et determinati.

Replicabitur: §. ens determinatum ad animal est ratio simpliciter conveniendi respectu rationalis rugibilis &c. sed rationalitas et rugibilitas sunt differentie entis: ergo ens est ratio in qua eius inferiora simpliciter conveniunt, subindeque existunt in ratione. Concedo primam consequentiam, distingo subsumptam: sicut differentie entis, absolute, determinate sumpti concedo; absolute sumpti proxi nego minorem, et distingo consequentiam: ens determinatum, concedo, absolute sumptum, nego consequentiam, et illat per illa.

Ens igitur, l. respiciens rationalitatem inibiilitatem &c. tanquam ens determinatum, ulterius ut absolute et nominaliter acceptum in prima consideratione est ratio simpliciter conveniendi sententiæ per oppositum. In secunda autem necdum est ratio conveniendi, sed etiam differendi: ens enim communiter, et nominaliter sumptum omnia entia ut talia comprehendit, proindeque ratione conveniendi ex differendi, que ut tales sunt formaliter ens.

Sed ut hęc aperte caleant sciendum omnia que ab ente transcendentia
sive genera sint sive differentię, 1. quodvis aliud respectu entis esse eius differentia,
que quidem simpliciter diversificantur proportionaliter autem conveniunt
quod hoc prohibeat quod respectu suorum inflexionum sint rationes univo-
ca Animal expo, et rationale que respectu entis dicuntur eius differentię univo-
ca sunt comparative ad hominem, et leonem, Petrum, Paulum &c.

Arguetur 3:

ens nominaliter acceptum est objectum metaphisicę: sed objectum metaphi-
sicę est simpliciter unum, sive univocum: 1. propter maiorem: metaphisica
habet ab eius objecto tanquam a mensura esse simpliciter unam: sed objec-
tum conferens metaphisicę similem unitatem debet esse simpliciter unum:
expo. = Plurimi respondent simpliciter unitatem pro expreso ex parte ob-
jecti ad unitatem scientię, ut patet in raritate, que est objectum medici-
nę tamen si solum dicat unitatem analogam, et pure expressivam res-
pectu hominis, pulsus, et uring.

Aliter tamen occurrere placet arguendo.
Igitur concessa maiori, distingo minorem: est simpliciter unum in es-
se objecti, non permitto minorem in esse rei nego minorem. Et concessa
maiori propositionis, minori q̄ distincta nego consequentiam. Quia ali-
cui ens in esse rei, sive sub conceptu entis dicat formaliter rationem
conveniendi, et differendi atamen in esse objecti est attingibile a meta-
phisica unica dicit formaliter conversionem cum propriis attributis, ca-
pacitatemq̄ ut de illa aliquid demonstraretur ad quod de materiali se ha-
beret diversitas illa, que in ente implicite importatur.

Replicabit: ens

aduc in esse objecti, et ut scibile est formaliter ens, si dicat esse nihil: 1.
si in esse objecti est simpliciter univocum etiam in esse entis. = Distingo
antecedens: est formaliter ens absolute et in se, concedo: respectu meta-
phisicę illud attingenti in esse objecti nego antecedens et consequentię.

Aliud est quod objectum metaphisicę in se absolute sit formaliter ens
aliud vero quod ratio entis ut talis de formali se habeat in ipso, ut a me-
taphisica tracto. primum est verum propter rationem replicę, secundum
autem falsum est: quia ad metaphisicam ut p̄ scientię solum spec-
tat respicere objectum ut scibile sub qua expressione sicut non dicit ordi-
nem ad existentiam tanquam ad proprię connotatę entis in esse en-
tis sic nec dicit esse formaliter ens.

et
si aliquid da-
tur corru-
ne deo, et
creaturis, dicitur
d. Thom. 1. 2. q. 1.
q. 13. art. 6. que-
ritur quia
potestur q̄ ratio
de scibili: et qui-
bus in summi
hil: q̄ ratio
sicut in deo
et creaturis

Insuper: g° ens ut ens in esse objecti sit univocum sufficiens quod ut tale non exprimat rationem entis: quod etiam univocum sit in esse entis sufficiens quod ut tale diversitatem non explicet. prima concessa nego secundam consequentiam quia ad ens in esse objecti solum se habet de formali, quod exprimit in ordine ad scientiam cuius objectum est: objectum enim tale dicitur in ordine ad scientiam. Ad ens autem in esse rei necdum se habet de formali id quod explicat, sed etiam quod implicite dicitur: rei enim necdum est formaliter id quod dicitur exprime, sed etiam quod importat implicite.

dic. 2^a quia
alias casus in
esse entis
causatur ad
sententia
ille entis comparat
ad superioris. Unde si pro
ex, die, et pro
suo, Hec quoque
paret repugnantia in eo
quod ens ut continetur
in generalis essentialiter
impariter diversitatem,
illamque solum materialiter
dicat ut attingibile ante
Baphisica ut patet in ipso
ente, quod necdum ut tale
est essentialiter univocum
sed etiam bonum, in ordine
tamen ad voluntatem solum
dicitur formaliter eius bonitatem,
bonitate de materiali se habente.

Ad hunc quoque articulum
paret repugnantia in eo quod ens ut continetur in generalis essentialiter impariter diversitatem, illamque solum materialiter dicat ut attingibile ante Baphisica ut patet in ipso ente, quod necdum ut tale est essentialiter univocum sed etiam bonum, in ordine tamen ad voluntatem solum dicitur formaliter eius bonitatem, bonitate de materiali se habente.

Argues quarto:

ex transcendentia entis, huius analogia non infertur, ergo non est analogum per se antecedens, substantia transcendit eius inferiora; et tamen univoca est et non analogia. p° — Dic duplicem esse substantiam, aliam communissimam, que consistit in esse per se ad quod sequitur negatio evendi in alio tamquam in subjecto que quidem incompleta est, omninoque conceptus substantia transcendit, ceterum hoc analogia est, Alia autem dicitur substantia completa sita in esse per se ad quod sequitur negatio evendi in alio tamquam in supposito, hoc tamen univoca est non autem transcendens nec analogia.

Sed illico insurges: ergo etiam vales distinguere duplex ens aliud transcendens quod sit analogum aliud, ut ex completo et non transcendens, quod sit simpliciter univocum. — Nego consequentiam, nullum quippe vales assignari complementum entis nominaliter sumpti tale enim complementum habere substantia et accidens? si primum ens non esset determinabile per accidens, si secundum determinabile non esset per substantiam, ens autem nominaliter sumptum per utrumque vales determinari. Contrarium autem accedit in substantia vales enim complexi per substantiam qua reditur incommunicabili alteri tamquam supposita.

Argues quinto: mensura est eiusdem rationis cum mensurato. sed Deus in esse entis est mensura creaturarum cum primam in uno quoque genere sit mensura ceterorum: g° secundo per esse Dei dignitatem creaturam: sed medium per quod aliud cognoscitur est eiusdem ratio-

ut cum illa alia non recte repræsentaret expo-

tionem veram esse

Ad primum dic argumentum verum esse demonstrata homogenera et adæquata cum mensura to qualis est quantitativa secus vero de illa que mensuratur infinite excedit ut accidit in Deo respectu creaturæ. Ad secundum dic creaturæ necdum posse cognosci per medietatem quod sit eiusdem rationis cum illis, sed etiam per illud quod illa eminenter continet; quid ergo quod per esse Dei dignatur esse creaturæ.

Ad autem cuiusdam objectioni eorum doctrix fiat satis nota ens necdum descendere mediare ad differentias in finis rationale, hincibile & a sed etiam immediate. Mediate descendit quatenus res contractæ ad animal xatus contrahitur per rationale, et hincibile quo remittimus univocum esse. Immediate vero quia rationale necdum dicitur ens, quia animal sed etiam quia substantia, quia rationale, quia visus &c. similiter Petrus necdum est formaliter ens quia homo, sed etiam quia Petrus quod sufficit ut ens immediate descendat ad quælibet differentias.

Ex dictis colligitur ens analogum esse analogia proportionalitatis simulque attributionis; proportionalitatis quidem; quia ratio entis intrinsece reperitur in omnibus analogatis attributionis autem, quia ens multoties significat entitatem solius Dei, creaturæ vero ut pote effectus eius importat habitudinem ad illum, nec denominatur entia per respectu ad Deum tanquam ad partem totius entitatis.

Questio. s. Vtrum ens possit a suis inferioribus præscindi. simpliciter
Titulus exponitur, prælibantur aliqua, et referuntur sententiæ. Si

Quæstionem quædam examinandam proponemus nimis difficile communi consuetudine. Merito quidem ut ex ratione intrinsece partem ponderis non obscure colligere poterit præmittere tamen oportet aliam esse præcisionem in simplicitate valentem, et perfectam, aliam vero secundum quod est imperfectam, quæ etiam dici solet præcisa, prima et superioribus contrahit præcisiō autem imperfecta tunc dicitur dion aliquam prædicationem clare dignoscitur alio secum identificata solam implicite sive conficere cognito.

Secundo præmittimus ens saltem secundum quod est expresse possit a suis inferioribus præscindi; illa enim aliquomodo in

ratione entis convenienti, quod sufficit ut ens concipiatur inferioribus eo ipse non
tractis: deum est quoniam eo relati precisionibus precipuar ens ab eius inferiori-
bus an scilicet perfecta precisione an vero imperfecta secundum quod est eo ipse
va.

Doctor subtilis precisionem perfectam entis a cuius inferioribus dispensatur, cuius
Societate adixerit Primus Suarez, Arias, Obredus, Feller, Sime, Prinos, Idguez
da, et alij, quibus etiam adixerit aliqui ex Thomistis in quos Soto, Termal, ^{et} Tabellus,
Secunda sententia negat ens simpliciter posse precipuar propugnatur contra imprec-
cisionem secundum quod est imperfecta, sic plerumque ex Thomistis non nullique
ex Societate.

ASSERTIO IV^a S.²

Nequit ens simpliciter precipuar ab eius inferioribus ita Philosophus textu
metaphisic capite 3. textu decimo hinc verbis: non est autem possibile neque ip-
sum unum entium esse genus neque ipsum ens, necesse enim est uniuscuiusque
generis differentia, et esse et unamquamque unam esse. Impossibile vero est aut
speciei generis de proprii differentia predicari, aut genus esse ab eo cuius specie-
batur. Quare si unum est ens generis est nullam differentiam nec videtur, nec ens est

Consonat Doctor Angelicus 8. metaphisic lectione quinta undecim predica-
menta non hoc modo se habeant ex additione ad ens, sicut species se habent ex
additione differentiarum ad genera, sed hoc ipsum sit quod est ens manifestum
est quod ens non expectat aliquid additum ad hoc quod fiat hoc: id est
substantia, quantitas, qualitas. Sed aliquid ex se erret si ab illis sim-
pliciter precipuatur. §.

Ratione ex utraque philosophi principis doctrina de
ducta stabilitur assertio: predicatum inferiora formaliter transcendens ne-
quit ab illis simpliciter precipuar sed ens est huiusmodi: ergo. minor ex supe-
rioribus constat: pro maiorem: quod est adequata essentia inferiorum
nequit ab illis simpliciter precipuar: sed predicatum inferiora transcendens est
adequata essentia inferiorum, cum nullus esse potest modus sine formaliter
determ in inferioribus de quo essentialiter non predicatur et in quo formaliter
non inhibetur. §.

Pro maiorem: nequit concipi adequata essentia infere-
non quin supra concipiatur inferiora nec nequit cognosci animal ratio-
nale quin homo cognoscatur: sed semel et seipsa ab inferioribus adequata il-
lorum essentia hęc cognoscetur non cogniti illi. §.

Hoc validissimum ratio-
cinium de luce contendit adversarij avertentes solum convincere entis differentia

non potest ab ente percipi quia nulla res percipere valet ab eo quod est de
 sentia illius minor ex eo cui non potest percipi adifferenti. hęc enim a iure non
 sent de euentia entis licet exi sit de illarum euentia.

En solutionem quam luce
 clariorem proclamat Obiedo, seu rament clarioribus impugnationibus subja-
 cer. Admissio igitur licet non concedo entis inferiora non esse de illius euentia sic
 in illam insurgo: euentia adequata inferiorum entis non ipsa inferiora es-
 sentialiter sumpta sicut euentia adequata hominis est ipse homo sumptus
 euentialiter: sed requirunt inferiora entis euentialiter sumpta a se metipsis
 percipi q̄ nec euentia adequata inferiorum ab illis percipere valet. tunc
 sic sed ens est adequata euentiam inferiorum ipsa annuente solutione q̄.

Secundo: cognitio attingens ens nequit non attingere eius inferiora: repugnat ergo
 cui simpliciter ab inferioribus percipi, proo antecedens: cognitio attingens
 ens nequit non attingere quod est idem adequate metaphisice euenille: sed
 ens metaphisice adequate identificatur cum inferioribus: p̄. — Sextio: cog-
 nitio attingens ens attingit etiam quod secum metaphisice identificat: sed ens
 identificat metaphisice inferiora q̄. proo minorem: inferiora entis secū
 identificant ens q̄. et ex inferiora videlicet ens distinguunt ab eo cum quo meta-
 phisice identificatur.

Quarto animal percipit adifferenti quia non est de
 illarum euentia sed ens est de euentia adequata inferiorum q̄ nequit ab inferi-
 oribus percipi. maior continet fundamentum percipiōis obiectum animalis ara-
 tionalit, minor est p̄tati Obiedo ex consequentia inferiorum q̄ illa satis com-
 mune regula: ubi affirmatio est causa affirmationis ibi negatio est causa ne-
 gationis.

Sed dicit: animal est de euentia specierum, et rament percipit ita simpli-
 citer ab speciebus: ergo licet ens sit de euentia inferiorum poter simpliciter ab
 illis percipi. — Dicendum proprie loquendo animal solum abstrahi a diffe-
 renti quia non est de illarum euentia. Nec facit quod communiter dicatur
 animal abstrahi ab speciebus: quia obiectio hęc (sicut ait Scotus Eminentissimi
 in 4° sequente) est minus propria et per se in doctorem siquidem in illa applicata
 species quod propriam est illius partii.

Preterquam quod animal abstrahi non
 potest ab speciebus, si est de illarum euentia adequata: sed ens est de adequata
 euentia inferiorum: ergo. Minor pater nihil enon datur in inferioribus quod non
 sit formaliter ens. proo maiorem: animal rationale nequit ab homine percipi
 quia ens de euentia adequata illius: ergo. Et per hoc constat solutio ad instantiū

appositam nolite quidem ab adversarijs appositam septimam.

Alia via superior impugnatur solidior: necdum ens est de euentia differentiarum sed differentia sunt de euentia entis: contra q̄ fundamentum solutionis. certe cadenti quoad secundam partem suadetur nam quo ad primam ab adversarijs admittitur: illud est de euentia entis quod euentialiter ab ente non distinguitur sic re habent eius differentia: ergo maior innegabilis videtur et eum de ab euentia entitate quod euentialiter non distinguitur ab illo: ergo a simili proximo in eum differentia sunt euentialiter ens q̄ non distinguitur euentialiter ab illo.

Rursus: ens euentialiter includit differentias q̄ differentia sunt de euentia entis: consequentia inferitur cum propter euentialitatem ens sit de euentia differentiarum. probo antecedens differentia non excluduntur a conceptu euentiali entis: ergo includuntur euentialiter in illo probo antecedens: quod quid a conceptu euentiali entis excluditur est ens euentialiter extraneum, illud super addit; sed differentia non sunt aliquid extraneum nec ens super addit; immo sunt formaliter ens: ergo.

Deinde differentia nequeunt ab ente proximi quia euentialiter identificantur cum illo: sed nequeunt differentia euentialiter significari cum ente quia hoc etiam identificatur euentialiter cum illis, si est nequeunt rationale esse idem materialiter a animal quia animal id est si hoc rationale: ergo. — Quis: ens euentialiter petit transcendere differentia q̄ nequeunt concipi nisi differentia transcendens: si quidem devent concipi cum omni eo quod euentialiter exponit.

Modo sic: sed nequeunt concipi ens et transcendens differentia quia differentia etiam concipiuntur: ergo. probatur subtrahit; nequeunt concipi differentia et transcendens ab ente quia concipiatur ens: ergo nec ens ut transcendens differentia quia differentia concipiuntur. antecedens est adversarijs, et consequentia suadetur: ideo primam esse veram quia differentia et transcendens ab ente includunt euentialiter ens: sed etiam ens differentia transcendens includitur euentialiter in illo ergo si propter primam nequeunt cognosci differentia quia cognoscitur ens propter secundam nequeunt cognosci ens quia cognoscitur differentia.

Item suadetur aversio contra plerumque analogiam entis cum eius perfectione secundum: conceptus simpliciter ad differentia proprius est proprie univocus: sed ens non est univocus sed analogus: ergo ad differentia simpliciter non pertinet. probo maiorem:

Conceptus ac simpliciter adferentij, precisi nullam imponant rationem diffe-
rendi: ergo et simpliciter unus, sive univocus.

Dicunt prædicti a. a. ens simpliciter
omni differentij precisionem imponere diversitatem radicalem, quatenus semper
exigit causam in differentij diversitatem sive contractum per illas. Quam quæ-
dam exigentiam sufficientem referunt pro ens analogia: hæc enim, autem,
non exponit diversitatem actualem, sed mere abitudinalam: quippe bene in de-
finitione non significat abitudinem sed abitudinem.

Sed contra est primo: ens di-
versitatem abitudinalam imponant non est simpliciter precium adferentij. q.
nulla solutio. prodo antecedens: ens imponans diversitatem abitudinalam inclu-
dit actualiter perfectitatem, inalteratam, et reliquas differentias essentialiter
sumptas: non est. q. ab illis essentialiter precium: prodo antecedens perfectitas,
inalterata. et essentialiter sumptis solum sive abitudinaliter et signate diversit
ergo, prodo antecedens: perfectitas et inalterata essentialiter sumptis definiuntur per
hoc quod sunt ratione diversificandi substantiam et accidens; sed verba in defini-
tione non significant abitudinem sed abitudinem.

Secundo: ens adferentij precium
solum imponat abitudinaliter rationem conveniendi; ens autem enim precisionis
ab inferioribus non est ratio in qua inferiora actu conveniunt cum non sit ac-
tualiter in illis: est tamen nullus ad verum dicitur quod ens precium a ratio-
ne conveniendi alia ab omni suo conceptu precium dicitur. q. licet ens solum
imponat differentias abitudinaliter, dicitur nequeunt precium ab illis.

Explicatur: animal precium ab homine, et leone non est precium in quibus,
et homo actualiter et ex se conveniunt, sed tunc abitudinaliter quate-
nus exigit quod solum per hominem et leonem contractum causat actualem con-
veniendam inter et ungue: sed nullus dicitur quod animal precium a ratio-
ne conveniendi, aliunde non est univocum: ergo quia nullus precium dicitur
ab eo quod signate et abitudinaliter imponat, nequit. q. ens precium ad di-
ferentij, quas dicit abitudinaliter et signate.

Tertio: ens per inferiora con-
tractionem non est ratio differendi per aliquid ei super additum: ergo quia
proprio conceptu habet esse rationem differendi consequentia inferiorum, et
antecedens abinde patet ex superioribus. Nulla tamen sed nullus valet precium
re al eo quod proprio imponat conceptu. q.

Profligantur opposita S. 3.

Arguit primo ex Divo Thoma prima parte questione prima articulo primo ad
primum sicariere: substantia quantitas equalitas contractio ens appli-
cando illud ad aliquam quidditatem seu naturam. Sed ens valet simpli-
citer prescindere a natura quae illi applicatur per contractionem; cum non
contineatur in illo: ergo. — Dic quod quantitas p. q. applicat ens ad aliquam
quidditatem propriam scilicet differentiam quatenus ens omnes differ-
entias impficeret impotenti pro implicito transit per contractionem ad
determinatam differentiam quantitativam. unde si applicat sumit pro-
determinat.

Arguit 2. ut quilibet valet simpliciter prescindere ab illo
quod non est de eius essentia: sed differentia entis non sicut de eius essentia:
ergo. maior nobis cum ab adversariis reponitur: proles minor enim si
differentia entis essent de eius essentia de quo quique predicaretur ens,
predicaretur eius differentia: sed hoc nullus dicit, alia est substantia
eius ens in alio et accidenti ens per se: q. prolatum maior essentia entis
predicatur de quo quique predicatur ens: q. si differentia entis essent de
eius essentia de quo quique predicatur ens, predicaretur eius essentia

Urgetur: quia vivens sensibile est de essentia animalis, de quo quique predi-
catur animal et vivens sensibile predicatur ergo a simili. — Secundo quod
quid actu essentialiter continetur in predicato debet dici: q. si differentia
entis actu essentialiter contingit in illo de quo predicatur ens, predican-
tur etiam differentia. consequentia recte inferretur, et antecedenti patet dis-
currere per singulas predicationes de quo quique enim predicatur homo,
predicatur etiam animal rationale, similiter de quo predicatur subst-
antia predicatur etiam ens per se d. a.

Sed argumentum hoc plausibile quidem
pro adversaria opinione manifestam patitur rotationem in al. ens analogum, sim-
pliciterque ad differentiam propriam propugnante, accedunt enim ea nupta videtur
ens dicere essentialiter exigentiam differentiarum et si illa actu non includat
tunc sic ergo de quo quique predicatur ens predicatur exigentia differentiarum,
subindeque substantia est ens exigens esse in alio et accidenti exigens et
se per se secunda consequentia patet et prima probatur de quo quique pre-
dicatur ens predicatur quod est de essentia entis: sed exigentia differentiarum
est de essentia entis.

Rursus intratur argumentum in Ientis opinione ani-
mal solum formaliter prescindit ad differentiam, ideoque illas simpliciter ex
inconfuso continere: ergo de quo quique predicatur animal, predicatur etiam

esse differentis cum debeat dici de subjecto quod actu continet predicatum. Si quia
homo est hinc hinc et equi rationalis.

In prima autem concessa maiori nego mi-
norem. ad probationem nego maiorem, ad huius probationem diringo antecedentem
essentia entis secundum expressum concelo, secundum implicitum subditivo. pre-
dicatur ad euate nego antecedenti inadeguate concessa antecedenti et nego con-
sequentiam. Optimum est argumentum si de ratio^{na} univoca procederet. hoc
enim cum sit simpliciter una, et eadem, dici de re inferioribus ad euate et
quod omnia que dependentia dicitur importat.

Contrariation omnino evenit in rationibus
analogis in his enim ratio per inferiora contrahibilis ex de illis predicabili solus
est una proportionaliter secundum quod ex expresse, implicite autem est simplici-
ter diversa. Quia propter duonem predicatur de substantia vni significatur de illa
quod ad expresse in quo proportionaliter convenit cum accidenti, et ulterius quo-
ad implicitam ipsi substantia correspondenti.

Huius doctrine principia ratio ex
hoc denotatur quia ex proximo modo eni descendit ad substantiam que descendere
potest ad illam, eni autem descendere oportet ad substantiam tanquam in ratio
proportionaliter una est in qua substantia unice secundum quod convenit cum
accidenti, ideo que per modum predicati implicite continentis perseverant ex pro-
prio conceptu includente in alietatem, et reliqua differentia. Ex quo ostendit
quod alij differentis nequeant de substantia predicari.

In hoc proprio hinc sub-
stantia est eni unice inuis substantiam proportionaliter habere rationem entis
quatenus scilicet taliter excludit accidenti et proportionaliter convenit cum
illo alijque inferioribus entis: hoc enim necessario requirit analogis pro-
portionalitati natura nec aliter facile percipietur.

Ad explanationem nego parita-
tem, quia vivens sensibile est de essentia animalis univoci, nullam quod diversitatem
importantis respectu inferiorum, ideo que predicari de re de quocunque pre-
dicatur animal, potius differentis est. Illud contritum simpliciter
diversum sive analogum proinde exigent inegualiter predicari de infe-
rioribus de substantia scilicet tanquam ens per se, de accidenti autem ut
enim in alio. per quod patet ad sciendum quod concessa antecedenti de predicato
omino ut convincunt exempla adducta, ne patet de analogo.

Replicatis: ergo
entis analogum est simpliciter diversum, et actu contritum differentis per se et
in alio: sed ut analogum predicatur de substantia: ex de substantia predi-

entis ens in alio: = Vigetur: ens quatenus predicatur de substantia continet
in aliteratem, non si primum ex eo in aliterate de substantia predicatur, si
secundum ex eo in predicacione de substantia procedit ens ab in aliterate:
igitur falsum est ad differentij non posse procedi.

Varijs solutio in hunc
replic occurrunt. a. alij tamen in sua probabilitate selecti, concessa
ioni, et minori, nego consequentiam. ad illud quo replica urgetur dic
ens quatenus predicatur de substantia continere a in aliteratem, negata
men consequentiam: de substantia enim solum predicatur quod in se con
tinetur tanquam ipsi conveniens non autem quod continetur tanquam
substantij repugnanti.

Eratonca ergo ens predicari de substantia tanquam
analogum, et simpliciter diversum, ideoque ut continens implicite in
aliteratem, reliquasq; differentias entis. Ex hoc autem minime colligitur in
aliteratem (idem dicit de alij differentij) de substantia predicari, in aliteras
enim in ente contenta non continetur in illo tanquam predicari substan
tij conveniens, sed ut illi oppositum et repugnanti, cumque predicata ra
lia in analogia qualia permittuntur a subjectis repugnat omnino in
aliteram de substantia predicari deum predicatur de illa ratio entis.

Sine pre
dicatum analogum anice convenit in discriminatione eius inferioribus. Itaq;
dem ex proprio ubi nulla diversitas importatur, cum autem secundum impli
citum diversitatem importet diversitate etiam est qd de eius inferioribus
predicari de substantia scilicet tanquam ens posse a qua habet esse divers
sion ab accidenti de hoc autem tanquam ens in alio qd

Insuper ergo ens
predicatur de substantia tanquam ens per se et simpliciter ab in aliterate divi
sion: sed ut diversum ab in aliterate illam non continet immo a proprio ex deo
conceptu: ergo quatenus predicatur de substantia, reliquas non continet differen
tias subindeque non predicatur ut analogum.

Distingo consequens: tanquam
ens per se per seitate importata pro proprio nego consequentiam. importata pro im
plicito subdistingo: secundum in adequatij sui concedo consequentiam secundu
adequatij nego consequentiam et concessa minori subimplicite ultimum conse
quens distingo. reliquas non continet differentias secundu ex proprio concedo:
secundum implicitij subdistingo: in adequate sumptij concedo: a adequate accip
tum conceptu consequentiam.

Non ens de substantia predicatur nec dum verificat.

taur de illa copponem eius in quo cum alijs convenit differentijs; sed etiam posse
 ita differre ab illis, atamen cum eis ut analogum de illa predicatur et ex
 conceptu tali diversitatem imponit necdum dicitur pro implicite per se itatem
 tamquam quod substantijs conveniens, sed etiam reliquas differentias tam
 quam illi repugnantes; ens igitur in simili predicatione se videtur inade-
 quate sui includit per se itatem, ad equate vero in alietatem et ceteras differen-
 tias tamquam quod diversum et substantijs repugnans.

Insuper: ens predica-
 tionem de substantia solum includit quod spectat ad similem predicationem;
 sed in alietas ex empl. g. ad ralem predicationem non spectat: hęc enim ut pote
 substantijs repugnans nequit predicari de illa. — Distinguo maiorem: quod
 spectat ad similem predicationem, ut analogam conceptu, ut precise predicatio
 est nego maiorem et distincta minori consequentiam, quia predicatio
 analogica quæ aliter necdum imponit ex parte predicatoris quod subiecto conve-
 nit, sed etiam aliquid illi repugnans, in quo stat de veritate constitutiva ana-
 logie.

Arguitur 3. nequit ens per opposita constitui sicut nec homo per rationale et hiri-
 bile: sed differentij per se in alio arc, et ab alio & sunt inter se opposita ergo nequit ens
 per illa constitui: ergo non solum de eius essentia, quod sufficit utabilis predicari.
 Secundo: membra dividenda non sunt de essentia divini: sed differentij dividunt
 ens: ergo. maior contra aliunde rationale et irrationale essentia de essentia ani-
 malis. minor et consequentia certe etiam videntur.

Tertio: nequit prius per pos-
 terius nec superius per inferiora constitui: sed ens est prius natura, et subsistendi
 consequentia quam eius differentij quippe ab illo ad differentias non valet conse-
 quentia affirmativa, sed vice negativa, et ulterius est superius, si quodam predica-
 tio ens de substantia ex accidenti & est superioris de inferiori: ergo. minor et
 consequentia inregabilis aparet. maior autem certa etiam videtur alias idem for-
 maliter essent prius et posterioris, superius et eius inferiora, quod est capti difficile.

Ad argumentum nego maiorem: etenim predication analogum ut pote secundum quod
 idem et simpliciter diversum necdum exigit per diversa et opposita constitui,
 nec aliter diversitas eius valet excipi quantitate delicate concipiatur. — Ad se-
 cundum concessa maiori, de predicatione univoca, negatur de analogo, membra enim
 predication analogum dividenda non dividunt illud proprie et per additionem no-
 sz quod divinis uti accidit in rationali, et irrationali respectu animalis, sed vice
 improprie et per additionem non ex propositionis: nihil ergo minus quod in illo includi-
 tur, nisi de eius essentia.

Ad tertium dic ens unice quod est proprium esse prae, et superius respectu differen-
tiam. Equo unice colligi valet differentia non esse de essentia et conceptu en-
tis pro proprio, minime vero quod non sint de eius implicito conceptu. ad verum
tamen praedixitatem et superiusitatem praedictam sufficere ut dicitur ad ali- 6
quod inferius non valet consequentia affirmativa bene autem e contra. Et
paret in hoc conceptu et quibus e canis, qui superius simpliciter non est, nec
inferius, et tamen non valet et canis: ergo animal latrabile: bene tamen est
animal latrabile: ergo canis. =

Argues. 2. conceptus de quo intellectus certus
est objective distinguitur praecinditque ab eodem quo est divinus: sed multoties intellectus
est certus est de conceptu entis, divinusque de differentia eius. maior contra videtur: in-
scientia et opinio nequeunt comparari circa eundem conceptum objective, minor
etiam contrarij, nullus siquidem dubitat an quantitas sit ens, dubitat tamen De-
xander si ne substantia, et accidens, similiter omnes certo capere cunctas potentias ani-
mę esse ens, dubitatur tamen an sint ipsa animę substantia an vera accidentia
ei superaddita.

Ad argumentum nego maiorem, distinctio namque expressiva inter
ens et eius differentia sufficiens est ut intellectus certus sit de illo, divinus autem
de differentia: facit enim, quod ens proprie, clarè et distinctè a parte sub concep-
tu communi conficitur autem sub particulari, quod satis est ut intellectus perfec-
tiori modo cognoscatur sub primo, quam sub secundo conceptu.

Hec doctrina
hęc vim in gere debet adversarij, asserunt enim neque ens a reali exactionis,
nec homo a vero et picto simpliciter praecindere, quoniam hoc officiat ut certo scia-
mus et contincam denominationem esse ens, dubitemus si sit ne reale vel ra-
tionis, similiter etiam ut via a longe hominis ex aera pictura certo dignosca-
mus esse hominem, dubitemus autem an sit verus, vel pictus.

Argues quinto, ani-
mal praecinditur ab homine et equo, quia conveniunt, et a simulantur in ratione
animali, sed etiam substantia et accidens conveniunt, et a simulantur in ratione
entis, utrumque enim aptum est ad existendum et oppositionem importat eum chi-
mera: ergo.

Dicendum hominem et equum perfecte animaliter in ratione animalis
et clarè deprehenditur ex operationibus ab utroque quo animal pro venientibus qualis
sunt visio, auditio &c. que quidem eiusdem omnino rationis ^{sentit} in homine et equo, cum
idem objectum specificum respiciant, enim vero substantia et accidens solent propor-
tionaliter et secundum quid conveniunt in ratione entis, in ipsa enim aptitudine
ad existendum includitur diversitas quatenus substantia exigit diversimode existere
et accidens. =

Caput. s. de Ente possibili, et existentē. rerum possibilitas explicatur. si.

Duplex designatur possibilitas intrinseca videlicet et extrinseca prima est intrinseca non repugnans predicatorum sive absoluta conexio nuda, et eorum coherencia ad determinationem impossibilitatis, que intrinseca que sita est in repugnantia, et defectu coherentis predicatorum. Sic doctor Angelicus prima parte questionis vigesima quinta articulo tertio his verbis: dicitur autem aliquid possibile vel impossibile absolute ex habitu dine terminorum. possibile quidem quia predicatur non repugnat subjecto ut Socratem sedera, impossibile vero absolute quia predicatum repugnat subjecto ut hominem esse asinum.

Possibilitas autem extrinseca est quod extrinseca denominatio de sumpta a Divina omnipotentia et potente producere. que quidem proxima et formalis vocatur ad determinationem possibilitatis intrinsece que radicalis dicitur, et remota. Nota tamen intrinsecam possibilitatem in seculo impossibile non repugnans terminorum de constato autem Divinam omnipotentiam, extrinsecam vero Omnipotentiam in seculo, et terminorum non repugnans in obliquo.

Sicut autem hęc communi fere accipiuntur consensu sunt tamen, que cum Patre Duxado auterunt possibilitatem proprie dederunt a Divina omnipotentia, sed in hęc opinionem sic data stabilitur doctrina: per primum ad extrinsecam denominationem Divinę omnipotentis homo ex empl. p. intelligitur possibile: ergo possibilitas non desinitur proprie a Divina omnipotentia, ideoq. sita etiam est in non repugnans terminorum. Si autem antecedens per primum ad predictam denominationem intelligitur homo capax recipiendi illam: sed homo non possibile capax non est illam recipiendi, alias etiam chimera posset illam recipere. §.

Confirmatur: chimera non est impossibile ex quo dicitur illam non posse producere, sed per intrinsecam sui repugnantiam et enim ut ait Divus Thomas lectio 107. cap. 1. alapat: convenientius dicitur quod ea (de impossibilibus loquitur et chimera) non possunt fieri quam quod Deus ea non possit facere: §. nec homo est possibile per quod Deus illum producere possit, sed etiam per sui intrinsecam non repugnantiam, contrariis enim eadem est ratio.

Dicitur primo: si Deus vel producere posset quia illę non repugnant, Divina omnipotentia penderet a creaturis: hoc autem in audire est: expo. — Distinguo antecedens non repugnantia se habente tanquam rationis a priori, concedo: tanquam si non eo quo infertur in Deo potentia productiva rerum, nego antecedens, et consequentiam.

+ virtus
Deus igitur potest a priori quolibet producere creaturas, quia in illo est virtus illationis
productiva est autem in Deo infinita virtus productiva ob eius infinitam fecunditatem
omni alio recluso, tamen si aliunde similis inferatur tanquam a signa et a posteriori
et creaturarum intrinseca non repugnantia.

Dicitur. 1. ablata Divina omnipotentia
nulla res manet possibilis ergo necum possibilitate adequate scilicet ex Divina omni-
potentia. Suadetur antecedens: ablata Divina omnipotentia nulla res fieri posset:
ergo non maneret possibilis. Si ergo antecedens. ad propositionem distingo antecedens:
nulla res fieri potest quoniam est ex se nego antecedens ex defectu causae concedo antecedens.
Licet enim in casu illo impossibile Divina deficeret omnipotentia, ad hoc rei nullatenus
minorem diceret repugnantiam, subindeque manerent possibilis a certa termino-
sionis habitudine.

Dicitur denique: creaturae possibilis sicut ens ab alio: ergo non sunt ex se
possibilis: antecedens patet et consequentia etiam inferatur: cum enim nullum esse ha-
berent propter possibile si hoc ex se haberet ens ab alio non esset. Concedo antecedenti,
distinguo consequens: non sunt ex se possibile, ut a se sint concedo antecedens ut sint ab a-
lio nego antecedens consequentiam. Creaturae ergo ex se habent in statu possibilitatis
quod possunt esse ab alio, rursusque quod ab alio sint dum existunt ex quo unice colli-
gitur esse ens ab alio ex proprio et specifico conceptu, quod nullum involvit inconveniens.

Quaestio prima sint ne creaturae possibile
aliquid actuale positivum, vel purum nihil?
prohibentur aliqua, et proponuntur sententiae.

SI.

Esse actuale bifarie accipiunt. Ad 1. pro esse actuale actualitate eventus, 1. pro esse ac-
tuale actualitate existentis, hoc participiale illud autem nominale vocatur. Utri-
usque natura manet in superioribus explorata; notandum autem distictum saltem
a quibusdam Catholicis nequaquam procedere de esse actuale actualitate existentis:
nam fide certum est creaturas nullum esse existentiale habere ab externo ut contra ex
Constitutione in Concilio ubi contrarium damnatum est contra Iohannem Dicitur.

Primum adverte nos minimaliter de possibilitate extrinseca ab Omnipotentia ad-
sumpta, sed de intrinseca in coherentia, sive intrinseca non repugnantia physica-
torem consistente. Rogamus igitur an similis non repugnantia sit aliquid esse

actuale actualitate entis, an vero sit proximum nihil. Existi homines quibus nec aliqui ex societate subscribunt tuerentur creaturas possibili habere in statu possibilitatis esse positivum actuale actualitate entis.

Secunda sententia illis derogat predictam esse. sic proximi ex Jesuitica, simulq; Scotica scola, inter quos Doctor Espin. ut qui et Scotum merito vindicavit ab opinione illi impurata illa, quod creaturae possibili habeant quoddam esse reale dominum, mediumq; inter ens reale ex rationis. Hec tunc homines huic secundae suffragantur opinioni.

ASSERTIO UNICA 5.2

Creaturae possibile, praequam a Deo ex intentionem accipiant nullam habent esse reale actuale positivum. Suadetur ex Machaveo, secunda capite septimo ubi hinc bonum: per te nate subaspicias ad Colum, et terram, et ad omnia quae in ea sunt, et intelligas, quia ex nihilo fecit illa Deus, et hominum genus.

Item ex Anglico Receptore prima parte quaestione quadragesima quinta articulo primo: idem est nihil actualiter ens: et ita creatio, quae est emanatio totius esse, est ex non ente, quod est nihil: id ipsum avexit Anselmus, postea capite sexto monologij sic aens: propter suam eventiam curra, quae non ab eodem ex nihilo facta sunt id est non ex aliquo: - Sed creaturae quae habentur aliquid esse positivum actuale ab eterno fieri non possent ex nihilo: ergo.

Hec satis occurrerit adversarij avixerent Deum creaturas fecisse ex nihilo existentis, non vero ex nihilo eventis. Si enim Angelicis annuente Receptore idem est nihil actualiter ens, creaturae ante causam productionem necdum nihil existentis, sed et nihil eventis deesse esse. Propterea avexera creaturas antequam habeant ex intentionem esse nihil existentis, nihil aliud est quam a firmare antequam ex intentionem habeant existentiam non habere. Quod quidem est certissimum sit potius tamen isulari quam ali- quid serio videtur profexi quod absit atanti doctoribus.

Suadetur avextio ratione: creatura habens aliquid esse reale actuale praequam ad sui creationem creatio non potest: sed creaturae possibile potest creari: ergo. prodo maiorem: creatura habens aliquid esse reale actuale praequam ad sui creationem nequit ex nihilo fieri: ergo nec creari, si quidem creatio est productio rei ex nihilo sui prae-supposito: repugnat autem ex nihilo produci quod esse reale actuale habet ante sui productionis.

Confirmatur: nullus negat Deum quavis libet creaturam annihilare, et in nihilo posse redigere: sed hoc fieri nequit semel ac creaturae habeant ab eterno aliquid esse reale actuale actualitate entis: ergo. prodo minorem: positio in creaturis

et actuali actualitate eventus ab eterno illud amittere in tempore nequeunt. et
esse eventuale ex proprio conceptu incorruptibile est et indifferens; sed nequit
Deus in nihilo redigere creaturam quae tunc reale actuale amittere nequit ergo.

Dicunt ad veritatem quod actio creativa tendit ad conferendum, et nihilominus
ad destruendum et actuale actualitate eventus, vales igitur Deus quocumque
creare creaturam illamque annihilare tamen si perveniat ad creationem, et etiam post
annihilationem habeat esse reale actuale actualitate eventus, hoc enim in intente
prohibet quod producat ex nihilo in nihilum existentis redigatur quod est
est ut annihilari possit, et creari.

Sed contra primo: etenim ut ait Doctor Angelicus
questione 3. de potentia articulo quinto. ex hoc ipso quod quidditati esse (hoc est
existentia) tribuatur, non solum esse, sed ipsa quidditas creari dicitur: sed ne-
quit esse sive existentia creari quin supponatur nihil existentis, nec quid-
ditas, quin nihil quidditatis, seu eventus supponatur.

Secundo: ut res creentur
insufficiens est quod fiat ex nihilo existentis: ergo necesse est fieri ex nihilo un-
de quaque. prout antecedent: forma materiales ex potentia materis educi
fiunt ex nihilo existentis: materia enim antecedenter ad formam in opini-
one plurimum ad veritatem nullam habeat existentiam: sed forma educi
ex potentia materis non creantur, sed educuntur. g. Tertio: quia supra so-
lutionem omnis actio productiva producit existentiam, hoc autem falsissi-
mum est, actio enim humanitatem Christi producit et vere productiva, hęc
autem nullam producit existentiam, cum humanitas Christi existat ultra
vita ipsorum per existentiam beati, quae datur ab eterno.

Denique: ex praedicta solu-
tione colligitur existentiam creare non posse: sed hoc nullus dicit. g. prout sequen-
tam: creari nequit existentia, quin nihil existentis praeponatur ad illam: sed ad
existentiam non praeponitur nihil existentis, cum hęc sicut et quilibet alia res po-
ssibili supponatur cum esse illo reale actuale positivo. g. = Sicut tamen via
nexus stabilitur aentis: vel illud esse reale actuale creaturam ab eterno cre-
ari a se, ab alio: non primum cum solum Deus sit ens a se, minime vero cre-
aturam. non secundum, quia ens actuale positivum ab alio esse a Deo production:
sed repugnat ab eterno cum a Deo produci, quia ut ait Lateranense Conci-
lium sub Innocentio 3. Deus in initio temporis utramque ex nihilo condidit, creatu-
ram spiritualem Angelum videlicet et hominem: g.

Confirmatur, repugnat esse
se a Deo dependens et independens: sed illud esse reale positivum actuale esse de-

pendens a Deo quia creatur, et independens ut pote a Deo non facit: ergo —
 hoc facit dicere creaturam in statu possibilitatis a Deo pendere possibiliter quare
 nec possunt terminare actionem exercitiam Dei illas producentis, ideo q̄ a Deo
 pendere eo prout modo quod habent esse.

Non inquam facit siquidem etatis hęc faci-
 le impugnatur primo: quia licet creaturę ab eterno habeant possibiliter esse exis-
 tentiale actu habent iuxta A. A. solutionis esse reale positivum eventus: sed prop-
 ter primum possibiliter dependant a Deo: ergo obscurum actualiter devent
 pendere: etenim eo modo creaturę dependentiam imponent, quod habent esse.

Primum: creaturę a Deo possibiliter pendere nihil aliud est quam pendere
 in esse possibili: sed illud esse actuale positivum eventus non est possibile: ex poli-
 est a Deo possibiliter dependant minime tamen quoad esse actuale actuali-
 tate eventus, subinde q̄ simile esse existendū equū independens: prodo mino-
 rem primo: quia esse possibile est quod nunc actum non est, sed potest esse: sed de
 illo esse actuale verificari requirit quod actum non sit: q̄.

Deinde creaturę possibi-
 les non sunt in potentia ad habendum esse essentialē, cum illud habeant ab eterno: q̄
 esse essentialē non convenit eis possibiliter. — denique esse existentiale realiter ab
 essentiali distinguitur in communi opinione q̄ licet a Deo dependant possibiliter
 secundum esse existentiale secus autem quoad essentialē, relinquuntur q̄. quod si
 simile esse a Deo independens, ideo q̄ creatura existens a se sicut ipse Deus.

Primum dicitur creaturę a Deo pendere secundum esse existentiale non vero q̄
 ad essentialē: quia rerū eventus incorruptibiles sunt et perpetui sicut ipse Deus, quod eo r̄
 perscudent, quia licet Deus hominem faciat non facit hominem esse animal rationale:
 hoc enim ei convenit independenter a Deo.

Ceterum evasio hęc vim prædictę rationis non in-
 fringit primo: quia illud esse reale actuale est distinctum a Deo: sed Deus quæ talis est
 ens a se et absolute dependens: secus q̄ prædictę esse: secunda: creatura sub concep-
 tualiter est ens dependens ab alio: sed essentialiter sumpta creatura est: ergo ad hoc
 prout sic ab alio dependet.

Secundo et Diodorus Augustinus prædictam demonstrat filium Dei
 creaturam non esse, sub hac forma argumentum proponit: libro primo de trinitate
 capite septimo: si factus non est creatura non est. si autem creatura non est eiusdem
 cum Deo substantię est: omnis enim substantia quę Deus non est creatura est, et quę
 creatura non est Deus est. Hinc ita sed ulla ad veritatem creaturę possibilis sunt
 ab eterno actualiter creaturę existens non sunt factę: q̄ inefficax redunt argumenta, Augusti-
 nus.

Quarto iura adveniens eventus creaturarum sunt aliquid actuale ab eterno: ergo vel De-
us vel creatura: omnis enim substantia que Deum non est creatura est: sed illud esse ac-
tuale non est creatura quia quod factum non est creatura non est: restat: g. quod sit De-
us: hoc ergo dantur Divi ab eterno quod non possibiles creatur.

Denique actu realiter existere est
esse actu habere esse realiter: sed eventus creaturarum actu realiter habent esse illud quod
dicunt ab eterno: g. actu realiter existere. Et hoc actu existere esse habere esse reale ex-
tra causas: sed creaturam habent extra causas illud esse reale actuale positivum: non enim est
in via esse alicuius causam potest in producibile, et per consequens: g.

Solvuntur argumenta §. 3.

Deus actu ab eterno cognoscit creaturas possibili: sed nequit illas actu cognoscere quia
si aliquid actu: g. maior in nobili est quippe Deus per scientiam, que simplex dicitur in-
telligentia omnia dignoscit possible. propter maiorem: nequit Deus actu cognoscere cre-
aturas possible quoniam sint objectum actuale Divine cognitionis: sed objectum actuale Divine
cognitionis est aliquid actu: g. propter maiorem: objectum actuale Divine cognitionis non
est actu nihil aliunde Divina cognitio nihil habet pro objecto, seu nullum objectum
habet: ergo est aliquid actu.

Confirmatur: quod actu cognoscibile est debet esse
aliquid actu: sed possible actu ab eterno cognoscibile sunt: g. propter maiorem:
actualis cognoscibilitas sequitur ad esse actuale: g. propter antecedentem: cognoscibi-
litas sequitur ad esse ut commovere refert pro obliquatione: ergo actualis cognoscibi-
litas ad esse actuale consequi debet: quod est actu cognoscibile est actu verum:
ergo est actuale, cum veritas sit attributio sive proprietas entitatis.

Doctor Angeli.
cum prima parte questione quarta decima sic propter dilectum argumentum: ad pri-
mum dicendum quod secundum quod sunt in potentia sic habent veritatem ea que non sunt
actu: verum est enim esse in potentia, et sic cognoscitur a Deo. In forma autem con-
cessi maioribus, minoribus, et negati, nego antecedentem propositionem, cuius implicitam
propositionem distingo: nihil habet pro objecto, seu nullum objectum habet quod
est aliquid actuale, concedo, quod sit aliquid in potentia nego.

Ad primam confirma-
tionem distingo maiorem: que actu cognoscibile est tanquam ens in potentia nego ma-
iorem: tanquam ens in actu concedo maiorem, et distincta minori, hac unica distinc-
tione tota corripitur vis confirmationis, quia ut possible ad Deum cognoscitur ab eter-
no non requiritur quod habeant aliquam actualem entitatem, sed sufficit quod in se
sint eo modo quo a Deo attinguntur, sive quod habeant tale esse quale per scientiam
Dei cognoscitur.

Cum autem possibilium dignoscantur a Deo tanquam in potentia, sic de eis esse uti factum
 mentur Divinae cognitioni: cognoscibilia sunt & proprietates eis cuiuslibet entitatis sive actua-
 lis, sive potentialis, nec commensuranda venit cum entitate objecti ut patet in propo-
 sitionibus, et negationibus, quae actu ab aeterno cognoscuntur a Deo et si nullam habeant
 actualem entitatem praeter objectivam in illius intellectu.

Hinc perspicua est solutio
 ad argumentum: si quidem Divina cognitio possibilium aeterno dignoscitur habere pro objec-
 to aliquid in potentia: falsum igitur est nullam objectionem habere ut ostenditur ad res-
 sarij. Et eadem ex quo habeat nihil pro objecto adhuc non cogitur nullam objectionem habe-
 re: quippe nulli negat existentiam entis esse nihil: omnes tamen fatentur a Deo cognosci et
 objectum esse Divinae cognitionis.

Ad secundam confirmationem distingo antecedenti: est
 actu verum veritate transcendentali, et incompleta, nego completa et formali, concludo an-
 tecedenti et nego consequenti. duplex veritas communiter designatur, alia intranscendens, et trans-
 cendens: utraque ut potentis proprietatis proportionatur cum illo. alia completa et
 formalis sive in conformitate intellectus cum objecto quod tunc datur dum illud cognos-
 citur uti deus cognoscit: cum autem Deus possibilium cognoscens tanquam ens in potentia
 illa attingat ut deus attingit datur in illis veritas formalis inducens veram cognitionem
 contra quae diximus in logica questione prima proximalis solutione ad secundam argu-
 menti.

Replicabis: possibilium cognoscuntur a Deo tanquam aliquid actu: & sicut ens
 actuale. proinde antecedenti: homo cognoscitur ab aeterno a Deo tanquam animal rationa-
 le: sed animal ratione est aliquid actu: & suadetur minor: animal rationale actu veri-
 ficatur de homine ab aeterno: cum propositio haec: homo est animal rationale sit semper
 veritatis: ergo homo ab aeterno est animal rationale, hoc est aliquid actu: et non
 homo ab eo quod res est vel non est propositio dicitur vera vel falsa.

Veretur: propositio
 haec: homo potest esse animal rationale, omnino difert ab ista: homo est animal rationale:
 sed in prima significatur animal rationale posse homini convenire & in secunda inveni-
 tur quod illi convenit actu. Secunda: homo ab aeterno est animal rationale non in potentia
 ergo actu: Proinde minorem homo solum est in potentia ad illud quo caret: sed in nullo sen-
 su caret animali rationali: cum nulla res careat suis predicamentis essentialibus: & homo non
 est animal rationale in potentia.

Huiusmodi argumentum, alij & alij facile occurratis notandum
 verum est accipi posse dupliciter vel prout denotat predicatum esse de intranscendens ratione subiec-
 ti, huiusmodi necessitas convenire, in hoc autem sensu non exigitur existentia extremae ad veritatem
 propositionis: existentia enim contingens est et nullum necessarium dependet a contingenti in pro-
 positionibus, igitur semper veritatis qualis est haec: homo est animal rationale veritas est ab-

solvitur a tempore, solum in actu animal rationale essentialiter et necessitate homini convenire, prescindendo ab eo quod et actu, vel in potentia conveniat.

Uterius accipitur verbum *ess* pro *actu* - talis quod per dictum contingens et accidentale subjecto convenire, tunc autem a tempore non absolvitur, sed significat extrema actualiter existere. In quibus ad argumentum in forma nego antecedenti ad probationem concessa maiori, nego minorem. ad cuius probationem concessa antecedenti, nego consequentiam. quia licet actu possit non in antecedenti non appellat supra esse hominis, sed supra intellectus verificantem.

Est autem quid diversum quod intellectus actu aliquid enunciet et quod illud sit aliquid actuale; dum ergo in praedicta enuntiatione de homine verificatur animal rationale prescinditur ab eo quod ei actu, vel possibiliter conveniat et unica significatur et necessitate vel essentialiter convenire, ideo non dicitur quod homo est animal rationale actu, licet actu dicatur quod est animal rationale.

Ad illud quo respectu argumentum concessi permitti, nego consequentiam, prima siquidem propositio loquitur de homine ut possibili. Secunda vero de illo ut prescindentem ab actu, sive possibilitate, seu quod idem est quo ad suam eminentiam ab omni statu accidentali prescindentem ad quod necesse non est quod animal rationale homini conveniat tanquam quid actuale, immo repugnat hoc cum praedicta.

est facili solutio ad secundam homo enim quatenus reduplicat statum possibilitatis est in potentia ad animal rationale ut actuale et existens. Ex quo minima colligitur quod careat anima rationali absolute, sed ut actuali et existenti quod quidem nullum involvit inconvenientem, immo in verum est ac quod homo habuit ab eterno potentiam objectivam ad existendum.

Insuper: ergo homo ab eterno est in potentia ad animal rationale, vel ad eius coexistentiam: quod animal rationale convenit homini contingenter. Patet consequentia, ideo enim albedo contingenter homini convenit, quia est in potentia ad albedinem vel nigredinem. Sic animal rationale ut actuale contingenter homini convenire: sicut enim contingens est quod homo vivat, sic etiam quod sit animal rationale actuale, et existens.

Arguitur 2. quod locutus in praedictamento est ens reale positivum: sed eventus rerum prius quam existant locutus in praedictamento: maior patet ob contrariam rationem a praedictamento relegatur ens rationis. minor et consequentia liquent. Distinguo maiorem: ens reale positivum actuale vel potentiale concedo, actuale praecise, nego maiorem et concessa minori consequentiam: quia ut ait Angelicus Doctor decimo in Metaphysicis lectione 3. ens quod dividitur in decem propria commenta significat ipsa naturae res secundum quod sunt actu vel potentia.

Replicatur: ens locutus in praedictamento actualem terminat definitionem: quod est reale actuale.

actualem positivum: Pater antecedens quia scientia agit de ente locato in predicamento et eius explicat eventum: quapropter aduc in hunc dum res non existit eius explicata natura et est omnino verum quod res est flux.

Dicens in predicamento locaty actualem definitionem terminare ad quod solum requiritur quod imponet predicata essentialia, non vero quod illa sint aliquid actuale, definitio enim remanifestat prescindendo ab eo quod actuale est, vel potentialis.

Argues 3. eadem eventia Petri, que nunc existit fuit ab eterno possibilis: sed nunc est aliquid actuale: qd etiam ab eterno. maior pater quia Petrus qui possibilis fuit nunc existit in rerum natura. Enim eadem eventia Petri, que nunc existit fuit ab eterno possibilis: sed nunc est aliquid actuale existentielle: ergo etiam ab eterno. Dic ergo eventiam Petri nunc existentis fuisse possibilis ab eterno. Ceterum hoc non dicitur sic intelligi ut in vobis que statu sit eadem met entitas positive, sed solum negative quatenus eventia Petri non repugnat quod sit existens creata, non vero quatenus habeat illam met positivam entitatis que habet in statu existentis.

Dices ergo eventia possibilis Petri dicit non repugnantiam ut sit entitas actualis, et existens: sed quod nihil est similem non repugnantiam non dicit, aliunde non repugnet quod nihil possit esse aliquid: ergo. Dicere potestis eventiam possibilem Petri non esse nihil essentialiter, sed unice accidentaliter, et ratione status possibilitatis. Dicitur tamen esse nihil actu, aliquid tamen in potentia, quod sufficit ut existere possit.

Argues 4. homo secundum se est ens positivum actuale saltem actualitate eventus: sed quod homini convenit secundum se convenit in omni statu: ergo in statu possibilitatis est etiam ens positivum actuale actualitate eventus. Probat major: homo secundum se imponit sua predicata essentialia: sed hoc non est positivum actuale saltem actualitate eventus, cum non sint in potentia ad similem actualitatem.

Hec maior ad probationem concessa maior ergo minor, quia licet homo in statu secundum se imponit sua predicata essentialia, actualitas tamen sicut et existentia est ipsi accidentalis, et solum convenit in statu productionis in quo dicitur Divus Thomas prima parte questione quarta decima articulo nono non solum esse sed et ipsa quidditas creari dicitur.

Dum ergo homo secundum se consideratur solum dicitur conexione et coherentiam predicatorum, que quidem per propositionem condicionalem exacte explicatur: sic scilicet si homo existet necesse est ut sit animal rationale. eo proximo modo quo Divus Thomas explicat conexione possibilium ex philosopho nono metaphisice capite septimo lectione 3 his verbis: ostendit Aristoteles quod sit esse in potentia dicens quod si ponatur esse actu nihil impossibile ponitur.

Ex quo ut quod

replicam precludat aperte colligitur ad actualem conacionem homini cum animali rationali
non exigat actualitatem extremorum, quia similis conexio in eo consistit quod oppositione
unius extremi valeat consequentia ad aliud: ad hoc autem non requiritur actualitas
extremorum, sed sufficit quod ex libere unius positione aliud inferatur: recte autem in
fextus si erit homo: erit animal rationale etiam si homo, et animal rationale non sint
neque existant

Replicabis: esse animal rationale non est esse nihil, alias animal ratio-
nale esset carentia entis: sed homo secundum se est animal rationale. $\bar{g}$. = Dic carentig
entis esse eventualiter nihil, quia in omni statu nihil est. Homo autem secundum se licet sit
nihil actuale, est tamen aliquid eventuale, exconexio quatenus ex suppositione quod epis-
tat existit esse animal rationale, quia propterea esse animal rationale quid dixerunt est
a carentia entis, quod nihil est sub omni consideratione.

Insuper: homo secundum se ac-
tu distinguitur a leone. sed distinctio est pro proprietate entitatis: ergo est aliquid actu = secun-
do homo secundum se distinguitur a leone: ergo erit ens ergo aliquid = Intra in priva-
tionibus et negationibus, quae ad invicem distinguuntur tamen in nullam entitatem habeant,
nec possunt habere = Distinguo maiorem: distinguuntur tanquam aliquid actuale nego:
tanquam aliquid eventuale, praesertim $\bar{g}$ ab actuali et possibili concedo maiorem,
minorem et nego consequentiam.

Talis igitur est distinctio qualis est extrema distinc-
tionis, cum autem homo secundum se consideratur unice in poster suum esse eventuale,
sive conacionem praedicatorum, minime vero esse aliquid actuale; hinc est non dis-
tingui a leone tanquam ens actuale, sed eventuale. Non rationem quod licet actu posi-
tum in replica idem sonat ac si diceret de presenti = Ad secundum concedo antecedenti
distinguo consequenti: ens actuale, nego, eventuale, concedo.

Argues quinto: in rationem
proactivam: ex eo possibile se non erent aliquid actuale, quia simile esse foret a Deo in-
dependens ac proinde Divinum, et increatum: sed ex hoc sequitur nec habere esse possibile; ergo
vel non habent ab aeterno esse possibile, vel fatemur debemus habere esse actuale. Contra consistit
et minor proactiva: quia esse possibile etiam foret a Deo independens, subinde Divinum, et
increatum, illud enim haberentur possibile a seipsis. Concedo maiori, nego minorem. Ad pro-
tationem dic illud esse possibile aliquomodo a Deo pendere non autem ut sit possibile, possibi-
litem enim habet a seipso, sive a non repugnancia praedicatorum: pendet tamen a Deo
ut sit aliquid actuale et existens = Nec dicas quod in eo sensu in quo aliquid a Deo non dependet
Divinum est et increatum: sed possibile ut possibile sint a Deo non dependet: ergo proov sic sicut
ens Divinum, et increatum.

Non dicas: quia possibile utalia nihil sunt, quapropter nec sunt
ens creationem nec increatum, quia tamen aliquid esse possunt a Deo in potentia dependet quod

sufficit ut in illo contrarium eius independens ab illo, contrarium tamen accideret. huiusmodi in statu possibili
 bilis non foret aliquid actuale, si in re actuale dependens: tunc enim essent aliquid independens,
 deum, et in re, et in creatis.

Questio. 2. an essentia creata realiter distinguatur ab eius existentia

Sensus controversi aperitur, et referuntur sententię

S. 1.

Actenus de essentia possibili egimus, nunc autem de existenti superius pertractandę, atque
 ut titulo prefixa plenius pertractetur sciendum primo existentiam esse id quod res ponitur for-
 maliter extra causas: formaliter inquam per actionem quę productivam ponitur effici-
 enter. Essentia vero est id vi cuius actus est esse, sive id quod per definitionem rei explicatur,
 que quidem dici etiam solet quidditas, et natura.

Sciendum. 2. duxim non procedere
 de essentia possibili prorsus enim contra controversiam eius distinguere ab existentia: hoc enim
 est quid reale positivę actuale, illa autem nihil est ut constat ex deceptione superioris: duxi-
 mus ergo an essentia actualis et a parte rei distinguatur realiter ab eius existentia, vel si-
 milibus an per se ipsam existat, an vero per aliquid ipsi realiter superadditę.

Thomę
 generatim præpugnans essentiam realiter distinguere ab existentia: in assignanda autem distinc-
 tione paulo de veritate loquens, præfixi namq. distinctionem modalem, pauca vero ad-
 tinentur entitativam. Scotusq. domesticam distinctionem formalem scilicet ex natura rei stabi-
 liter contendens. Scolę autem Iansenicę acriter defendit nullam inter essentiam et existen-
 tiam intercedere realem distinctionem, quę opinionem acute quidem, et satis solite per il-
 lustrat Doctor Espinuis, cui usque est libenter subscrito.

Assertio unica S. 1.

Essentia creata indistincta est realiter ab eius existentia. Ratio est nihil inter omnes solidiore fir-
 matæ assertio. Quęlibet essentia per se ipsam ponitur formaliter extra causas: sed
 essentia existit per quod formaliter ponitur extra causas: g. existit per se ipsam: ergo in-
 distincta est ab eius existentia. Siquidem maior: per illud essentia ponitur formaliter extra
 causas per quod terminat eius actionem productivam, sed per propriam entitatem terminat
 eius actionem productivam, cum existat illius per similem actionem producatæ: ergo.

Veretur per similes explicatur, quęlibet rei formaliter existit per quod constituitur formaliter

recipiendi existentiam, nisi ut existens; existentia enim non recipitur in euentia possibili, praeter
 ra aut ferua: §. 2. ut recipiatur euentia aliqua perfectionem supponi debeat existens; si qui-
 dam in subiecto non existenti nulla recipitur perfectio realis: sed existentia recipitur existentia
 iuxta aduersationem tanquam perfectio realis illius: ergo supponitur existens ad existentiam,
 quod est absurdum.

Sexto: existentia superaddita recipitur in euentia existenti ut uolunt aduer-
 sarij: sed non recipitur in euentia existenti per euentiam superadditam: ergo recipitur in euentia
 existenti per naturam entitatem. pro termino: si existentia superaddita recipitur in euentia
 existente per illam effectus existentis superadditi supponebatur ad eius communicationem
 sed hoc nequit recipi expo.

Denique: nequit euentia esse causa materiali existentis; ergo nec
 quāvisdam esse illam recipere: sed posita distinctione inter euentiam, et existentiam, hęc re-
 cipitur in eua annuuntibus Thomistis: §. pro antecedens: quilibet causa existit anteceden-
 ter ad eius effectum: sed euentia non existit antecedenter ad existentiam: ergo. pro malo-
 rem: quilibet causa est ens in actu antecedenter ad effectum, cum solium causet quatenus in
 actu est: sed causa que est in actu, est etiam existens, que etiam non existit ^{est} in potentia ^{ens}

expo.
 Dicit Thomista scire esse quod euentia existat pro toto instanti reali ut in illo sit causa
 et subiectum existentis: tamen si pro aliquo priori signo debeat ipsam existentiam per eue-
 re: sic enim optime saluatur quod euentia existens sit que recipitur existentiam. Sed con-
 tra redeunt impugnatores supra facti: quia euentia pro illo priori in quo recipi-
 tur tanquam causa, et subiectum existentis concipitur ut aliquid in re non natura exis-
 tens: loquimur enim de euentia in statu phisico: sed pro illo priori non intelligitur exis-
 tentia superaddita: ergo intelligitur existens per se met ipsam.

Secundo: prius est quod es-
 sentia terminet causam efficientem productivam sui, quam quod aliquid causet sicut prius
 est esse quom oporere; sed existit quatenus terminat causam productivam: §. prius est quod
 existat, quam quod recipiat, et causet existentiam, ad quod §. necesse est illam causam.

Tertio: ut causa causet necesse est existit existere: sed pro signo in quo causa intelligitur cau-
 sans, intelligitur etiam quod requiritur ad cauandū: ergo pro priori ad superadditū exis-
 tiam: iam intelligitur existens. Quarto: necesse est causam existere in signo in quo eius causa-
 litas existit: sed in illo priori signo in quo euentia recipit existentiam existit eius causal-
 itas, siue actu recipiens: §.

Denique existentia supra aduersationem est conditio necessaria ad cau-
 sandum: sed conditio ad cauandū intelligitur ex parte cause proximior ad effectum ut
 patet in igne, qui nequit intelligi actu conuulens quin prius intelligatur a proximatus:
 quia a proximatio est conditio ad conuulendū: ergo existentia debeat etiam intelligi ex parte

entis proprio ad hoc ut producat superadditam diluuntur argumenta 8

Diluuntur argumenta 3.

Adversarij ^{ita} pugnantiter contendunt Angelicum preceptum eorum opinionem suffragari et non tam arithmetice censentes non sine stomacho excipiunt. precipue terminarij ex populo 28 de duplici mentis deumant. ubi hoc habentur: esse essentia, et esse actualis coexistentis differunt realiter ut duo diversi. Dicendum tamen Divum thomam intelligens ^{ita} de esse essentia in statu possibilitatis, hoc enim differt ab existentia actuali, et prelibat manet oporculo disputationis = Sed dicitur essentia possibili non res, sed paxum nihil: ergo non differt ab existentia tamquam res ut ait Divus thomas, manet ergo quod non loquatur de essentia possibili uti nobis auerunt = Dic Angelicum Doctorem non auctore quod realiter ab existentia distincta sit res aliqua, sed quod differunt ut duo diversi res hoc est eodem modo quod duplex differt realiter nemp. et sic intelligendus est Divus thomas dum alibi etiam dicit essentiam esse aliud ab existentia seu ab esse.

Notate tamen prefationem testimonij, sicut et opusculum 28 indubitationem non esse Divi thomae. Quid ergo si illud veluti Angelici precepti non admittimus? aramen pugnantem solutioni sine involentia quidem adhiberi standum. Itaque tamen fatemur adversarij opinionem ponderare quidem rationem fusi minima veropem thomistarum defraudare cupientis amplexu.

Argues ratione: existentia identificata cum essentia esset actus paxus, subinde infinita, et limitata ut patet in Deo qui infinitus, quia est paxus actus: sed hoc aperte repugnat: quod prolas materiam ille actus est paxus, qui nulla est potentialitate paxmixtus: sed existentia identificata cum essentia foret actus nulla potentialitate paxmixtus: 3.

Provas minorem: ille actus nulla est potentialitate paxmixtus qui nec est actus receptus in aliqua potentia nec est in potentia ad ulteriorem actionem: sed existentia identificata cum essentia nec recipitur in aliqua potentia nequit enim recipi in essentia eum qua identificatur nec recipit ulterius actus, quia ultimus est in linea entis non est enim valet alius excogitare per quem ratio entis deturatur, et perficiatur: ergo.

Argumentum hoc ut opinio notat pater Suarez non procedit de existentia forme materialis: hoc enim sicut et ipsa forma sufficienter limitatur per receptionem materiam. Deinde nec valet procedere de existentia materiam, quae etiam limitatur per receptionem forme. Reversus nec de existentia accidentis, quia hoc etiam recipitur in subjecto cui ipsa inhaerent accidentia: solum ergo restat quod procedat de existentia Angelorum in quibus non datur compositio ex materia et forma ideoque ut eorum existentia limitetur necesse est quod in essentia recipiatur, alias deficiet limitatio eius designare.

In forma nego maiorem ad gradationem concessam maiori quominorem, quae non est torquet subsequens propositio: essentia enim per existentiam perfecta rursus perfectibilis est per subsistentiam, quod talis est ut existentia non sit actus perfectus, sed perfectior habet potentialitatem in eo sitam, quod sit subjectus philosophice conceptioni subsistentiam. Hinc fit subsistentiam Angeli ex nullo capite excedere in finitum, tamen si non respiciatur in illius essentia, limitatur enim per receptionem subsistentiae, haec autem per esse receptam.

Exoptima autem argumenti solutione remanet explorandum, quare scilicet subsistentia sit per existentiam ultimae actus, quod quidem ego mihi per modum quia essentia existens inde ferens accipitur ut sit substantia, vel accidens: ergo essentia existens concipitur per perfectibilis et determinabilis per substantiam: eundem hinc rursus perficiatur per subsistentiam, necesse est quod subsistentia supponat existentiam existentem, sitque actus ultimo perficiens, et determinans essentiam.

Deinde quia existentia est actus et perfectio essentiae quod inessentiali est gradu universalior, subsistentia vero est actus substantiae, quae quidem inferior est conceptui actus: sed perfectio gradus inferioris subsequitur ad perfectionem gradus superioris: ergo subsistentia subsequitur ad existentiam, ut ad substantiam existentiam tanquam eius ultimum perfectivum.

Replicabitur: essentia Angeli in esse entis non recipit subsistentiam: hoc enim est actus et perfectio substantiae in essentiali: ergo essentia in esse entis non limitatur per subsistentiam: ergo in linea entis infinita exit et determinata. Explicatur subsistentia non est ultimus actus essentiae in linea entis, bene tamen in linea substantiae: restat quod quod ultimus actus essentiae in linea entis sit existentia: sed essentia identificatur ultimum actus in linea entis manet infinita saltem in hac linea: q.

Distinguo antecedens in esse entis metaphysice considerati, concedo: physice sumpti, nego antecedens: et utraque ex eo deducam consequentiam. ad explicationem distingo antecedens: in linea entis metaphysice considerati, concedo; physice accepti nego antecedens, et distincta consequentia, distingo etiam subsumptam identificans ultimum actus in linea entis metaphysice considerati, nego: physice sumpti, concedo, et nego consequentiam.

Diffaxit accipi valet conceptus entis in essentia cuiuslibet Angeli reperi; vel physice quatenus scilicet est idem cum substantia Angelica ad quam determinatur, vel metaphysice quatenus praeceditur a conceptu substantiae, et in esse talis consideratur. In primo sensu dicimus necessario per subsistentiam limitari: hoc enim nec diu limitat, et perficit substantiam, sed eam identificat cum illa, quae per perfectio physica totam afficit

afficit rei essentiam ut palam est vel parum reflectenti.

Si autem ens metaphisice et
positive a substantia concipiatur libenter fatemur nullum prout sic impositum limi-
tativum: immo ab omni limitativo prescindere. Et quo solent inferri quod sit illimitatum
negative et pure positive quod nullum involvit inconveniens; etenim ut essentia creata
limitatur solum requiritur vel quod realiter recipiatur in aliquo, vel quod aliquid realiter
recipiat: quod quidem ita evenit in essentia existentiam identificante, hęc enim subsistentię
realiter recipit ut constat ex dictis.

Et ne solutio parum tuta adverteat apparet sic ad
hominem contra illos rursus stabilitur: existentia est ultimus actus essentię in linea entis. ⁹
non est ultimus actus essentię ut essentia est, vel in esse nature: ergo licet essentia limitatur
in linea entis per receptionem existentię, non tamen limitatur ut essentia est, sive in esse
nature: ergo prout sic existit infinita; si autem hoc concedere renuunt nobiscum amigabili-
ter fatentur essentiam necdum in esse substantię, sed etiam in esse entis per subsistentię
+ xi limitatur.

Arguitur 3. quod est indifferens ad aliquid et eius superioris realiter distingui-
tur ab illo: sed essentia creata indifferens est ad existere, vel non existere; cum nulla ex-
acta existat necessario: ergo essentia creata realiter distinguitur ab existentia. Intra:
existentia creata indifferens est ut existat vel non existat, et tamen non distinguitur
ab existentia nisi dicatur a se metipso distingui. ⁹

In forma ergo distinguo maiorem:
quod est indifferens physice et objective, concedo, logica et objective, nego maiorem: et
distincta minore, nego consequentiam. Alia siquidem est indifferencia et subjec-
tiva, quealis materia ad recipiendas formas oppositas, que quidem cum datur in ma-
terię existentię, inferit distinctionem eius ab utraque forma, salva tamen enim idem esse
et physice materię sub qualibet ex illis.

Alia vero est indifferencia logica et
objectiva essentię ad existendy, vel non existendy, in eo consistens quod essentia concipi-
atur tanquam objecty quoddam de quo vere potest affirmari quod existens sit,
vel non existens. Itaque tamen ut dicitur de illo verificatur quod non est existens non con-
cipitur tanquam subiecty physice recipiens non existentię; alias haberet esse dy
ad hoc non existit, sed dicitur tanquam objecty de quo negativę quod existat sive de quo
dicitur nondum esse in re et in natura.

Dicitur autem de essentia verificatur quod est
existens, significatur illam esse in re et in natura, sive esse physice habere, sic autem
non est indifferens ad existendy, vel non existendy: sicut enim quod essentia habeat
esse physice producta est et existens, minime vero cum indifferencia ad existendy,
vel non existendy. Sine tibi placeat dicere potest essentiam indifferenter esse ad exist

tendy, et non existendy ut subjecty propositionis, pro vero ut subjectum receptionis. 155

Replicabis: essentia requirit concipi cum predicato opposito illi cum quo identifica-
tex: sed ~~potest~~ concipi valet cum predicato opposito existentis, potest enim concipi non
existens: ergo quia non identificatur cum existentia = Dic existentiam actualem de
qua in presenti non potest concipi ut non existens: essentia enim actualis idem omni-
no est ac existens; que enim non existenti nec actualiter est, sed objective potentialis.

Argues quarto: solus Deus per suam essentiam existit ut habet ex adis. Ergo
cum qui sunt, ergo creatura non essentiam: ergo per aliquid ab essentia distine-
tum: Intra existentia creata que existit per semet ipsam, sive per suam essen-
tiam. Unde distingo antecedens: solus Deus per suam essentiam existit necessario,
concedo, contingenter et defectibilitex nego antecedens, et proxima distincta, ite-
dem nego ultimam consequentiam.

Sic Deus per suam essentiam existit ut reicon-
veniat existere ex conceptu formali, et metaphisico; cum enim essentialitex includat
omnem perfectionem, necesse erit etiam imponer existentiam, hęc ergo Deo con-
venit essentialitex et omnino necessario. Creatura autem ita existit per suam essen-
tiam ut possit etiam non existere, quia licet existentia phisice identificata sit cum
eius essentia, non tamen est de eius essentiali et quidditativo conceptu.

Replicabis:
quod convenit creature per suam essentiam non convenit ei contingenter: sed crea-
tura existit per suam essentiam: ergo non existit contingenter, sed necesario
sicut ipse Deus = Distingo maiorem: quod convenit creature per suam essen-
tiam formalitex et metaphisicā sumptam concedo: phisice et entitative con-
sideratam, nego maiorem, et distincta minora, nego consequentiam.

Quod: g.
creature convenit quidditativa, et phisice necesse est quod in omni statu et mensu-
ra ei conveniat, subinde et indefectibilitex, et necessario, existentia autem so-
lum convenit creature ratione sui essentis phisice et entitative consideratę, si-
ve quod idem est potest iam in statu productionis: qua propter se autem dicitur esse phi-
sicum, creature accidentalitex et contingenter produci, sic etiam debet dici quod etiam
existit contingenter.

Argues 5. existentia valet realitex separari ab essentia: ergo ad in-
vicem realitex distinguuntur. pro vero antecedens: Deus potest facere quod Deus non
existat, minime vero quod non sit animal rationale: ergo nego antecedens. ad pro-
rationem distingo antecedens: non vero quod non sit animal rationale phisice
et entitative, nego. metaphisice concedo antecedens, et nego consequentiam. Quia

Quia licet Deus non possit destruere essentiam rerum quoad esse metaphysicum: quia sic sumptim incorruptibiles sunt valet tamen destruere esse physicum illarum ob contrariam rationem.

³ Sed dicitur: destructa existentia Petri, hęc propositio est falsa: Petrus est existens. hec autem vera: Petrus est animal rationale, ergo quia destructa existentia Petri aduc permanet eius essentia, quę est predicatum verificans secundum propriam positionem. Distinguo antecedens: hęc autem vera Petrus est animal rationale metaphysica et conepite, concedo: physice et actualiter, nego antecedens, et distinguo consequens: aduc permanet eius essentia metaphysica, concedo physice nego consequentiam.

Idem omnino est Petrus esse animal rationale physicum et actuale, et existens: destructa ergo eius existentia nec est animal rationale physicum, nec existens, cum hoc autem optime congruat quod sit animal rationale metaphysice sensu questione precedenti satis explanato: semper enim verum est Petrum connecti cum animali rationali, sive existat sive non existat: hoc autem et non apparet inuicem secunda propositio.

Si autem propositio hęc: Petrus est existens non significaret exercitium existendi, sed in illa verbum absolueretur a tempore ut accidit in secunda vera quidem deberet reputari, et si Petrus non existeret: faceret enim hunc sensu si Petrus produceretur necessario exit existens, quod est verum omnino: quia licet contingens sit absolute quod Petrus existat, non autem quod existat ex suppositione quod produceretur: quia res quando est necessario est ut fert commune prologium.

Argues sexto: posita indistinctione esse ab existentia nulla creatura componitur ex utraque: sed nulla maior ratio apparet ut creatura componatur ex substantia et substantia quam ex essentia et existentia: ergo poterit existere creatura nullam compositionem importari, subindeque omnino simplex. Concessa maiori, nego minorem: in superioribus quidem satis efficaciter stabilitum manet nullam dari physicam compositionem ex essentia et existentia, sed esse unicam realem entitatem entitatem: ex dicendis autem abunde constabit substantiam realiter distinguere ab existentia, darique realem compositionem ex utraque.

Argues septimo: non est idem Petrus existere hęc, ac existere hodie, alias Petrus exire existens hodie immo per totam et eternitatem existeret: ergo existentia eterna Petri distinguitur ab existentia hodierna. Fieri sic: sed eterna essentia eadem est ac hodierna: ergo essentia realiter distincta est ab existentia. Distinguo antecedens: non est idem ex parte recti, et

ipius existentię, nego: ex p^{te} connotati, concedo antecedens, et nego consequens.

Rem existere idem est ac habere esse physicum et actuale a suis causis distinctione, cum autem res idem mer esse habeat hęc, ac hodie, eadem etiam est existentia hodie, ac externa a tenis ratione, scilicet existentia. Quod vero res hodie existat duo includit, aliud ex parte reę, ipsam videlicet existentiam, aliud vero ex parte connotati dicit nempe illam in quo existit, quod sufficiens est ut non sit. ^{idem} ~~Rem~~ existere hęc ac hodie ex defectu utique connotati.

Ex dictis plurimam colliges: primum existentiam non esse actionem physicam perfectam essentia nulla siquidem res perfectior physice per se ipsam. 2° quod esse existentias, quod sunt physice entitates, cum idem sit habere esse physicum, ac existere. 3° non dari realem compositionem ex essentia, et existentia: repugnat enim realis compositio rei non dante partem realiter distinctam.

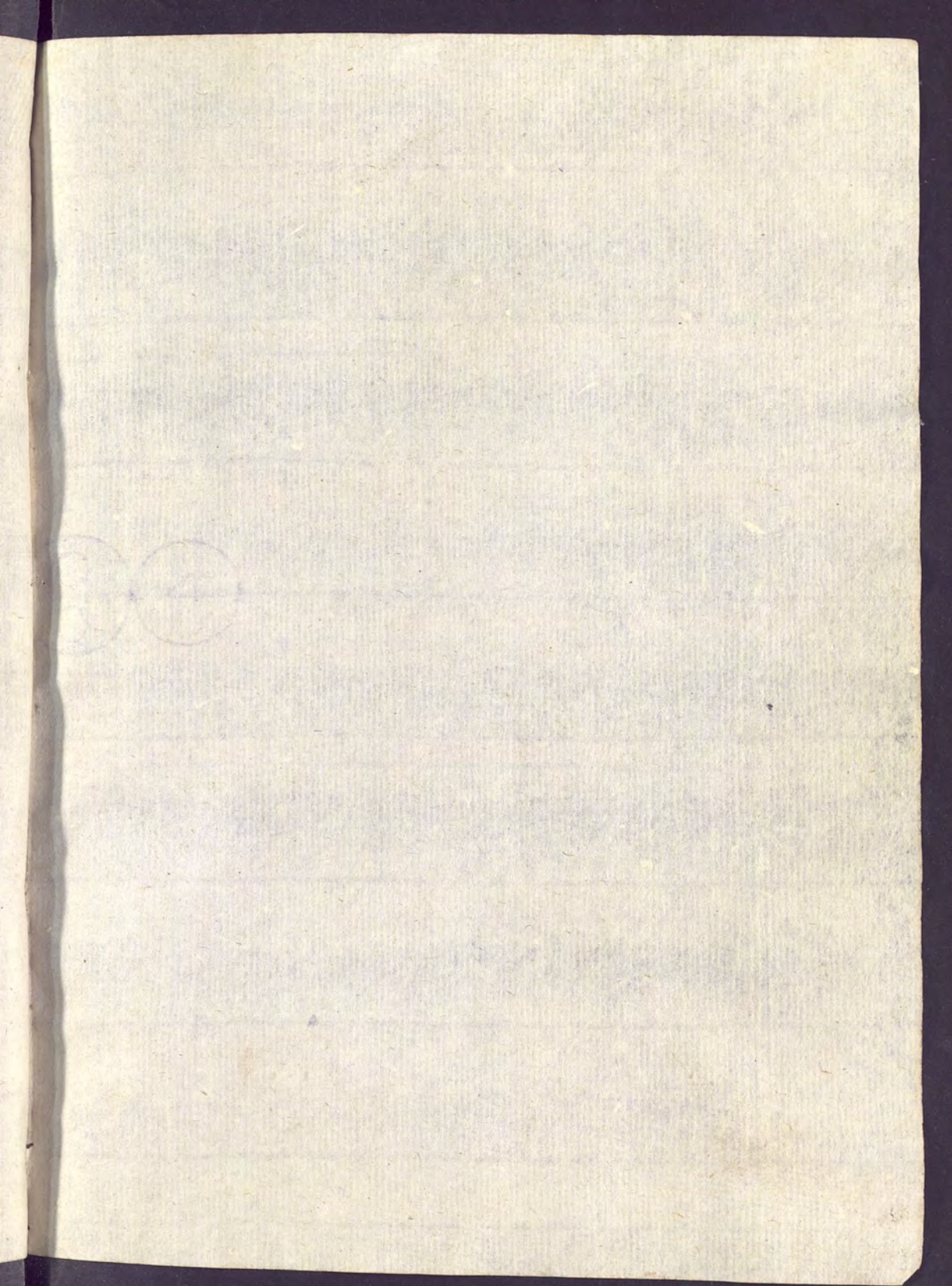
tandem colliges essentiam distingui per rationem ab existentia. primo quia essentia concipitur velut concipitur existentia: sepe enim hominem cognoscimus nihil de eius existentia cogitando. 2° quia essentia existens concipitur velut quodam concretum qualenscens ex essentia que existit, et existentia que est ratio formalis existendi. *Luce Deo, Virgini que Marię, atq; Divo Benedicto.*

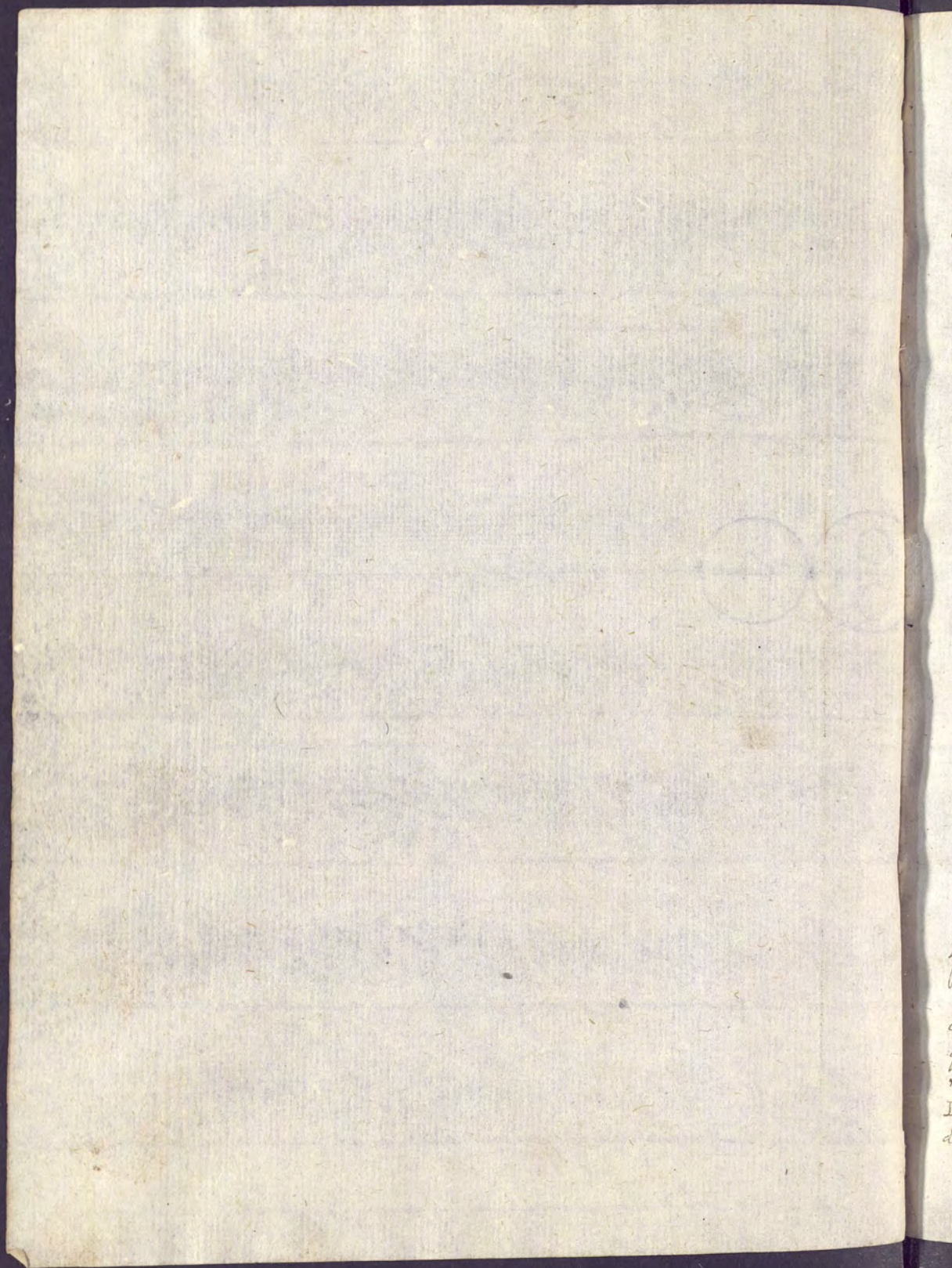
Tractatus secundus de predicamentis
Quid sit predicamentum
et quenam conditiones ut res in predica-
mento locentur &c.

Presentis tractatus series quaedam est, sive coherens, quae res omnes
in diversas classes dividit, ut rectius sic dixerit percipientes et diluc-
idius explerentur, quae liber autem clavis latine predicamentum, Graece autem
κατηγορια dicitur, et est quaedam predicamentorum essentialium dispositio
a genere supremo usque ad individuum: de predicamentis secundum intentionali-
ter sumptis egimus in predicabilibus, nunc autem de ipsis primo intentiona-
liter, sive de eorum natura superest extractandis.

Opines decem asse-
nant predicamenta sic apud A.A. invaluerunt ut temerarium sit (ait Do-
ctor Eximius) de illorum numero deviare; tamen si aliqui A.A. ut nihil
indispariter relinquant contrarium propugnent. ut autem peritio-
ribus subscribamur praefatum numerum libenter accipimus: haec igitur
sunt predicamenta: Substantia, Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio,
Passio, Quando, Ubi, Situs, et Habitus.

Naliquid res in predica-
to locetur sequentibus requiritur conditiones; prima quod sit ens reale, predi-
camenta enim instituit Philosophus ut ens reale clare dignoscatur. 2^a quod
sit univocum, solum enim locatur in predicamento genus simpliciter, ut il-
la, quae ipsi subjiciuntur, quae quidem univoca sunt apud omnes. 3^a quod sit
quid completum defectu cuius requirunt partes in predicamento locari.
4^a quod sit incompletum ut possit concipi tanquam una quidditas.
5^a quod sit unum per se et non per accidens ut a ceteris lapidum
Civitas, vel exercitus. *Quaestio prima &c.*

Iustio 1.^a quoniam res in predicamento lo- centur 2.

Nonnulla prmitto et sententias refero.

S. 1.

Et si genera celestia genere y hisico a subleuauitru differant quatenus enim mate-
ria incorruptibili, subinde y diuersa rationis a materia subleuati adue locari
debent in predicamento substantie constant enim genere et differentia mei Sa-
phistica, conueniant siquidem in supremo genere substantie ex parte in com-
muni eo modo quo animal, et planta licet genere differant sub alterno, conue-
niant tamen ~~generis~~ in conceptu uicentis.

Similiter licet Angeli
sint ex proprio conceptu substantie simplices, minime y materia et forma
compositi, constant etiam genere, et differentia mei Saphistica, quod salu est
ut etiam locentur in predicamento substantie. Presenti expo difficultas pr-
cipue procedit de Diuina substantia, illam autem in predicamento locari tuen-
tur Gabriel Meior Botanius, et Maridius, quibus aliqui recentiores adhaerent.
Contrariam autem opinionem tuentur fere omnes scholastici, et ex communi
apud Patres Ecclisig.

Assertum unicum. S. 2.

Deus non ponitur in predicamento substantie: atque hoc frequentissime docent
Patres Ecclisig ut persequitur demonstrat Eminentissimus de Aquino ad ducti
selectioribus illorum auctoritatibus apud ipsum uidentis. ratione y irabiliter
aucter: quidquid in predicamento substantie locatur, l. locatur tamquam genus
species, aut individui: sed Deus nequit in predicamento locari tamquam genus, spe-
cies, aut individui. §.

Primo minorem quoad primam partem statim
quoad alias quoad alteram: si Deus poneretur ut genus in predicamento substantie
perfectibilis esset per differentias inferiores: sed Deus ut pote nonna perfectus
nequit perfici per differentias inferiores. §. Deinde: quia species tale genus parti-
cipantes euaderent infiniti, ^{enim} contraheuerit aliquid essentialiter infinity. Denique quia
quod locatur in aliquo predicamento ad illud restringitur, ideo que sub certis termi-
nis continetur: sed hoc repugnat Deo, qui sub nullis terminis uales contineri: expo.
Iam ergo minor illa quoad alias partes suadetur: si enim Deus locaretur in pr-
dicamento substantie tamquam species, aut individuum de ueret componi ex gene-

te ad quod continetur et ex differentia propria: sed hoc proxius repugnat: ergo.
propter maiorem: repugnat quod actus proxius, et perfectissimus componatur ex po-
tentia et actu: sed potius se habet per modum potentie, et differentia per modum actus
ut constat ex dictis: q. propter maiorem: actus proxius non est potentialitate generatus
ergo.

Dicitur adversarij Deum realiter non componi ex genere et differentia ^{bene} tamen per
rationem, et ex modo concipiendi: Sed contra Deum enim concipi debet ut summe per-
fectus: sed ut summe perfectus excludit compositionem ex potentia et actu, cum om-
ni potentialitas sit imperfecta: ergo ad hoc ex modo nostro concipiendi omnem pro-
xiam compositionem excludit.

Deinde: quia Deo repugnat compositio metaphisica:
sed hoc est compositio per rationem, et per se notior conceptus: q. propter maiorem:
ideo repugnat Deo compositio phisica, quia phisica est actus proxius et infinitus:
sed etiam metaphisica est actus proxius et infinitus, hoc enim ei convenit per erro-
riam: ergo.

Rursus nullus conceptus tribuitur Deo nisi a notis per imperfectionem.
but ut inconueniens est apud Theologos: q. non ponimus Deo tribuere concep-
tionem substantie nisi proxius dicit ultimam actualitatem et omnibus imperfectio-
nibus seclusis. hinc sic: sed substantia, que a notis concipitur tanquam genus
et ut perfectibilis per proximam differentiam Dei non excludit immo includit
imperfectionem: ergo.

Denique: nullam adest fundamentum ut Deus concipia-
tur compositus ex genere et differentia: ergo illi non ponimus ita concipiendi. pro-
pter antecedentem: nullam adest fundamentum ut in Deo potentialitatem aliquam
concipiamus: sed neque concipi compositus ex genere et differentia quoniam ali-
qua in Deo potentialitas concipitur: cum genus aliquid potentiale sit ex proprie
conceptu: q. propter maiorem: nulla res potentialis valet concipi re actu proxius: q.
nec Deus qui actu proxius est concipi potest ut potentialis. Anonymus patet aliam
nullam ordo in rebus concipiendis servaretur. Solvuntur opposita.

Solvuntur opposita 5.3.

Arguit primo: illud locum in predicamento substantie de quo substantia predicamentum
li proprie predicatur: sed substantia predicamentalis proprie predicatur de Deo q.
propter maiorem: substantia predicamentalis est ens per se subsistens: sed Deus est
ens per se subsistens: q. concessa maiori, nego maiorem. ad prostrationem etiam
vera maiori distinguo maiorem: est ens per se subsistens, quatenus est q. quatenus po-
tentialis et per se subsistens, nego: similem gradum excludens concessa maiorem, et magis
consequentiam.

Neque Deo attribui conceptus substantię, qui non sit omni imperfectione defectus ut neperime dicebamus: cum autem substantia predicamentalis necessaria includat gradus potentialem et perfectibilem per differentias nequit predicari de Deo nomine et undequaque perfectio. Substantia ergo, que de illo predicatur analogica est a creatura, et increata prescindens, de illis proportionaliter tantum predicabilis; hęc autem predicamenta non constituent immo supra predicamentalis est ut patet ex terminis.

Replicabis: Deus inconceptus substantię in voce convenit cum creatura. $\dot{\text{f}}$ substantia que predicatur de illo predicamentalis est, qualescunque gradus generico est perfectibili. proinde antecedens ex eo Deus univocatur non convenit cum creatura quia est infinitus: sed hęc ratio est nulla: $\dot{\text{f}}$ proinde minorem: supposita quantitate infinita per numerum aut longitudinem ad eundem voce convenit cum quantitate finita in conceptu communi quantitatis: $\dot{\text{f}}$ infinitudo Dei non defectus eius univocacionem venientiam cum creatura inconceptus substantię.

Dic quantitate illam solum fore infinitam accidentaliter et in aliquo determinato genere longitudinis. $\dot{\text{f}}$ minime vero essentialiter, ideoque semper habet essentialitatem ex potentia et actu compositam, subinde in predicamento locabilem. Deus autem ut pote essentialiter, et sub omni consideratione infinitus simplicem compositam non admittit, ideoque non potest in predicamento locari.

Insuper: quod non convenit Deo ratione substantię non tollit univocationem in substantia: sed infinitudo non convenit Deo ratione substantię: $\dot{\text{f}}$ proinde minorem: Deus non est simpliciter infinitus quia substantia licet infinitus sit quia ens a se: $\dot{\text{f}}$ = Dicendum infinitudinem Dei implicite includi in conceptu substantię: summa enim Dei simplicitas necessaria exponit ut singulis eius perfectiones ad invicem includantur: Deus igitur infinitus est ratione substantię secundo quod hęc implicite importat.

Insuper: infinitudo Dei distinguitur per rationem a conceptu substantię ergo substantia non includit formaliter infinitudinem immo in illi datur compositio metaphisica. consequentia infertur, et antecedens etiam patet si quidem perfectiones utriusque per rationem distinguuntur in communi opinione = Distinguo antecedens: distinguitur distinctione perfecta et exclusiva, nego antecedens: distinctione imperfecta, et parte expressiva, concedo antecedens, et nego consequentiam.

Summa ergo Dei simplicitas unica admittit distinctionem expressivam inter eius perfectiones, que quidem in eo continentur quod intellectus videtur omnes Dei perfectiones unico actu clare percipere.

pere non valens, aliquam illam ex parte precipuam implicite et confa-
se conceptis. hęc autem ex propria distantia minime tollit formalem inclusionem uni-
us perfectionis in alia nec sufficit ad compositionem metaphysicam ex genere,
et differentia ad quoniam necdum requisita quod unus conceptus ex parte non sit ali-
us, sed etiam quod formaliter excludantur a proprio conceptu metaphysico.

Ex quibus satis colligitur non dari in Deo propriam differentiam metaphysicam exclu-
dentem rationem communem per ipsam contrahibilem; cum enim Deus sit in om-
ni linea simpliciter infinitus subqualibet ratione infinitam includit perfectionem.
manet ergo quod Deus differat a creaturis differentia analogā alicuiusmodi conve-
nientiam includenti.

Arguas. 2: Christus ponitur in predicamento substantię; sed
Christus est Deus. §. = Secundo: Christus ponitur in predicamento substantię ut in-
dividuum completum; sed completum per divinam substantię; §. substantia divi-
na ponitur in predicamento substantię; ergo etiam Deus qui indistinctus est
ad divinam substantię = Negare potestis consequentiam variatam enim suppositio-
tio siquidem in maiori dicitur Christum poni in predicamento quod habet ra-
tionem naturę humanę in minori autem quod est Deus hoc autem ei convenit
per divinam naturam.

Hęc tamen distingo maiorem; ponitur in predicamen-
to substantię ut homo concedo; ut Deus nego maiorem. et concedo minori du-
tingo consequenti: Deus ponitur in predicamento, formaliter et ut Deus, nego ma-
terialiter concedo consequentiam; quia licet Christus qui Deus est in predi-
camento locetur, non tamen locatur ut Deus, sed vice ut homo = Sed confir-
mationem dic Christum locari in predicamento ut individuum completum per
divinam substantię ex quo venice sequitur quod substantia completam
ponatur; hęc ergo exi. conditio ut locetur natura in predicamento, non ve-
ro natura que locatur.

Replicabis: conditio ut res ponatur in predicamento
solum reductivè deest etiam in predicamento locari sed substantia divina
est similis conditio. §. = Dic hoc verum esse de conditione per se ordinata ad
comprehendendę naturam secus autem de illa, que natura, supernaturaliter
complet; prima enim sapit imperfectionem ipsius nature, que autem super-
naturaliter complet hoc reclusis imperfectionibus facit, iteo que in predica-
mento non ponitur, quia hoc imperfectionem involvit.

Caput. ^{1^m} de substantia primo predicam^z: to 159

Questio prima, eaq doctrinalis, ^{quid ex} quotuplex
sit substantia, quanamque eius pro-
prietates §. 1.

Substantia in propria nominis etimologia, idem est ac sub alijs stant, seu alia
subtensans; hoc autem ei convenit quatenus accidentibus subest. Accipi solet
communiter et proprie communiter sumpta idem est ac essentia cuiuslibet
rei, quo in sensu dicimus substantiam hominis esse animal rationale albe-
ditus autem diu preparare vitum. Eum vero proprie accepta est ens per se exis-
tens sive nullo subtentaculo exigens existat ad differentiam accidentij que
ad existentię exigent alieno subtentaculo. Sicut ex quo quidam sunt arbores
que se ipsi subtinentur ut robur pinus Cupressus &c. alij vero que cum per
se stare non possint alijs arboribus hęrent ut cęcubita, hędexaq; sic nua
cupressa ab hęrentia ira etiam, alia entia sunt que se ipsi subtinentur ut substā-
tia, alia vero que subtentantur, et veluti ab alijs fulciuntur ut accidentia; hinc
homo dicitur proprie substantia: quippe ut existat suffragio non eget alieno,
albedo autem accidenti nuncupatur, quia sine subiecto quod ab ipso sit existere
nequit.

Secundo dividitur substantia in primam, et secundam. prima substantia
dicuntur individua, sive singularia ut Plato, Socrates &c. genera autem et species
que de individuis predicantur ut animal, homo dicuntur secundo substantię; igitur
divisio hęc coincidit cum divisione substantię in singularem, et universalem
propterea individua proprie substantię nuncupantur substantię, quam genera, et
species primo quia individuum nec habet subiecti phisici in quo sit nec ob-
iecti de quo predicatur: genera autem, et species predicantur de individuis.

Secundo: quia substantie accidentibus primo, et principaliter convenit individu-
is, quam genera aut species: quippe homo incommuni non est albus nec studet,
aut cogitat, bene tamen homo singularis. — Tertius dividitur substantia in fini-
tam et in finitam. illa est, que certis comprehenditur terminis ut homo, et que-
vis alia creatura, infinita vero, que nullis terminis coarctatur.

Substantia fini-
ta dividitur incompletam et completam, completa est, que ad aliam compo-

nendam non ordinatur ut Petrus, incompleta autem quae natura sua ordinatur
ad aliam componendam ut materia et forma. Hinc substantia transcendentalis di-
citur quae sub omnibus substantiis comprehendit sive finitas sint, sive infinitae, com-
pletae, vel incompletae, modales, aut absolute. praedicamentalis autem dicitur, quae
sub iunctura respicit substantias completas, et finitas importantes compositionem me-
taphysicam.

Sex communiter substantiae proprietates ex Aristotele designantur
prima quod non sit in subjecto. Secunda non habere contrarium: illa enim con-
traria dicuntur, quae ab eodem subjecto mutuo se expellunt: substantia autem
cum non sit in subjecto neque expelli ab illo. Sexta est non suscipere magis et
minus, quia licet homo sit magis aut minus doctus non est tamen magis aut
minus homo hoc autem non tollit quod aliquae substantiae sint alij digniores, ut
homo respectu bruti, et Angelus respectu hominis.

Quarta est quod sit subiec-
tum contrariorum, ita ut idem met homo modo calidus sit modo frigidus ut ac-
cidit poena: corpore in uno:

Frigida pugnant calidis humentia siccitatis.

Quinta substantiae proprietates est quod univoce de suis inferioribus praedicatur,
quae quidem substantiae secundum eorum convenit differentiam. Ultima denique quod
significat hoc aliquid ad distinctionem accidentis, quod significat in quale, et ut
accidens, non vero substantive et per se subsistens.

Questio 2^a per quid substantia incommuni Constituatur: apponuntur sententiae.

51.

Primum in hac re circumferuntur sententiae praesertim apud recentiores Socie-
tatis, alij longe a terminorum ambage substantiam definiuntibus, alij vero confu-
sionibus illam applicantibus, illis igitur rebus multis, Scotus substantiam consti-
tuit per negationem evendi in alio alij consentiunt constitui per substantiam acci-
dentibus ita Boetius, Bañez, et Severinus, alij denique propugnant constitui
per esse per se ad quod sequitur negatio evendi in alio tanquam in subjecto
inferiori.

Assertio prima. 52.

Substantia incommuni prout adhaerit de completa et incompleta non constitui-
tur per negationem evendi in alio tanquam in subjecto inferiori nec per substantiam
accidentibus. Quoad proximam partem se adit: nulli enim positivae consti-

positivus per negationem: sed substantia est ens positivum immo inter entia positiva principaliter: §. maior potest, negatio enim sequitur ad ens positivum, minor et consequentia liquet. — Secundo: Constitutivus, et constitutus realiter identificantur: sed negatio non identificatur cum substantia, quae est ens positivum, §.

Præstatur secunda pars assertionis: Deus est substantia, et tamen nulli subest accidenti: §. substantia non constituitur per substatem accidentibus. Secundo: quod primo intelligitur in re est eius constitutivus: sed prius intelligitur substantiam esse per se quam accidentibus substatem: ideo enim accidentia substantat quia est ens per se, sicut ideo columna alia substat, quia prius in se habet firmitatem, §. Factio in substatem accidentibus convenit substantia quam accidentia cum accidenti, quantitas enim Eucharistica qualitatibus materialibus substat in probabili opinione: sed substantia non constituitur per quod convenit cum accidenti §.

Assertio secunda §. 3.

Substantia in communi formaliter constituitur per esse per se ad quod sequitur negatio inherendi. Assertio sub his terminis fore ab omnibus comprobatur, reclusis illis quibus novitates placet, sic autem succedet: per id constituitur substantia incommuni per quod essentialiter difert ab omni non ipsa: sed hoc habet per esse per se, §. proo minorum: per esse per se difert essentialiter substantia ab accidentibus, etiam difert ab omni non ipsa, quod enim substantia non est accidens esse deest.

Confirmatur: constitutivus substantiæ immediate oppositus constitutivo accidentis: sed accidens constituitur per esse in alio: §. substantia per esse per se — Invenitur: ens constituitur per abitudinem ad existendum: §. difertentia immediata entis qualis est substantia constitui deest per abitudinem ad aliter existendum: sed esse per se existere per se est realitas existendi propria et specifica substantiæ: §.

§. Opposita repelluntur §. 2.

Arguet primo: substantia dicitur a substantia: §. accidentibus substatem est eius formaliter constitutivus — Concesso antecedenti nego consequentiam: nomina quippe rerum non semper nuntiantur ab eorum essentia, sol enim dicitur ab eo quod sit solus, similiter quæ bes peripetio ab esse per se: quin ex hoc eorum constitutivus denotatur.

Arguet 2. essentialiter constitutivus substantiæ incommuni omni substantiæ deest convenire: sed esse per se non convenit omni substantiæ: §. proo minorum: forma materialis substantialis non existit per se: quia ut sit sive existat dependet a materia: §. — Concesso maiori, nego minorem. ad probationem distingo

antecegens: non existit per se ut quod, concedo; ut quo nego antecedens, cuius implicatam praesentationem non distinguitur ab alio tanquam a subjecto informationis, concedo, inhesionis, nego praesentationem, et consequentiam.

Sicut ergo suppositum sit quod per se existit intelligi non valet existens sine forma ex alijs igitur componentibus, quod quidem sufficiens est ut forma, idem dic de alijs existat per se ut quod quoniam dependentia a materia contraxionem vincat; solum enim dependet ab illa tanquam a subjecto informationis quod perficit per modum actus primi et cum quo constituit unum per se in linea substantiali. Ex quo satis infertur formam satis per se existere ut quo cum totum per illam constituitur sit unum per se existens.

Accidens vero ut pote adveniens composito complexo constituto in vi substantij, subinde per se existenti, debet esse in illo tanquam in subjecto inhesionis. = Idem quod diximus de forma dicendum respectu ex de qua cum substantia incompleta, unione scilicet, existentia, et substantia: si enim omnia haec constituunt esse substantiale per se existens necesse est quod existant per se salvum quo: quia propter quod unum quod quod tale, et illud magis.

Argues. 2. substantia non constituitur formaliter per illud, quod convenit et quod accidenti; sed esse per se convenit accidenti ut videtur est in quantitate Eucharistica, quae post verba consecrationis manet sine subjecto cui inheoret, subinde per se existens. = Dic Eucharisticam quantitatem, post actum consecrationis existere per se ab extrinseco per mixturam scilicet manuum mentionem Dei: ab intrinseco autem semper existit esse in alio per inhesionem.

Replicabitur esse in alio inhesionis sive nequit convenire substantij ad se ab extrinseco: sed nec esse per se valet convenire accidenti etiam ab extrinseco: sic enim oppositum accidenti esse per se si aut substantij esse in alio: ergo data solutio difficultatem argumenti non evadit. Distinguo antecedens: esse in alio radicaliter et operative, concedo; actu et operative nego antecedens, et in eodem sensu consequentiam.

Sicut enim est dependentia accidentis quod inheoret sic dependentia substantij est quod existat independentem a subjecto inhesionis: si enim Deus valet auferri ab accidenti actualem inhesionem poterit etiam tollere a substantia actualem existentiam per se independentem a subjecto inhesionis: servata tamen dependentia essentiali existendi independentem ab alio substantia, sicut servatur in accidenti dependentia inhesionis.

Replicabitur. 2. quantitas Eucharistica est per se et sine subjecto ratione cuiusdam modi superna-

turalis ipsi intrinseca ut consent proximi Hominationi: sed quod est per se ratione di-
citur intrinseca non est per se ab extrinseca. Et dicendum esse per se ab intrinseco uti
accipitur in presenti pro eodem ut supra, ac exigere essentialiter esse per se; hoc au-
tem non habet quantitas Eucharistica ratione illius modi super naturalis: illo enim
est supra exigentiam essentialem quantitatis, consequenter extra eius essentialitatem.

Argues. 2. substantia essentialiter non est accidens: sed accidens est ens in alio: ergo
substantia essentialiter non est ens in alio: ergo essentialiter dicitur negationem esse
in alio: ergo essentialiter constituitur per illam. — homo essentialiter non est equus:
sed equus essentialiter est hiribilibi: ergo homo essentialiter non est hiribilibi: ergo essen-
tialiter constituitur per negationem hiribilitatis.

Dicendum: ergo maiorem silogismum
duplici sensu posse accipi: quatenus significat negationem accidentis esse de essen-
tia substantie sub qua consideratione falsa est, quatenus indicat accidens non esse
de essentia substantie ita tamen vera debet reputari, enim vero ex illa sic sumpt-
a nihil inferitur in nostram opinionem; diversum quippe est accidens non esse
de essentia substantie facere de essentia substantie negationem accidentis:
ad primum enim refertur, quod ad conceptum substantie sequatur negatio ac-
cidentis secus autem ad secundum.

Argues demum: substantia constituitur for-
maliter per aliquid super additum enti; siquidem in ratione entis cum ac-
cidentibus convenit: sed quod enti superadditur non est aliquid positivum:
ergo non constituitur per aliquid positivum: restat ergo quod constituitur per ne-
gationem inherendi. prout minor: aliquid positivum est ens: sed quod en-
ti superadditur non est ens: ergo nec aliquid positivum.

Distingo maiorem:
per aliquid super additum enti quoad expressionem, concedo: super additum
entitative nego maiorem, et distincta minori nego inconsequentiam. Quia ut ha-
betur ex superioribus differentie solam addunt enti novas expressiones, que
quidem sunt aliquid positivum expressive. — Replicabitur: si per se sit esse ali-
quid positivum in hac definitione substantie ens per se committeretur nega-
tio: siquidem bis poneretur ratio entis, sicut bis poneretur animal in de-
finitione hominis si illud includeret rationale: sed hoc non est dicendum.

Dicitur per se positivum in definitione substantie esse meram expressionem
explicantem gradum substantie implicite consenti in ratione entis: ideo
in predicta definitione semel ponitur ratio entis, ulteriusque expressio substan-
tie. Si autem rationale contineret animal, hoc bis poneretur in definitione

hominis, quia rationale non est mixta expressio, sed quiddam quaedam animalis sup.^{ta}

Questio. 3. per quod substantia predicament.^{lis}
formaliter constituatur.

Assertio stabilitur, et opposita vindicatur^{ab} ^{Itis}

§. 1.

Substantia predicamentalis constituitur per esse per se ad quod sequitur negatio even-
di in alio tanquam in supposito. prius quam avertitur rationibus fideliter distingue-
re licet triplicem modum evenendi per se. primum ut ita esse per se inferat negatio-
nem evenendi in alio tanquam in subjecto informationis. Sic autem forma substa-
ntialis non est per se. secundo aliquid est per se quatenus inferat negationem even-
di in alio tanquam in subjecto inhospitalitatis. Tertio ita ut inferat negationem
evenendi in alio tanquam in supposito.

Tribus prelibatis ita suadet avertio:
per illud substantia predicamentalis constituitur per quod a transcendentali se-
cundum: sed receditur ab illa per esse per se ad quod sequitur negatio evenendi in
alio tanquam in supposito: q. primo minorem: substantia predicamentalis dis-
tinguitur a transcendentali per substantiam: sed a substantia habet esse per se
ad quod sequitur negatio evenendi in alio tanquam in supposito: q.

Confirmatur: sub-
stantia predicamentalis constituitur in esse tali per quod ultimo completur in linea
a substantia: sed completur ultimo per esse per se ad quod sequitur negatio evenendi
in alio tanquam in supposito: q. primo minorem: substantia predicamentalis
completur ultimo in linea substantia per substantiam: sed ab hac habet esse per
se ad quod sequitur negatio evenendi in alio tanquam in supposito: q.

Sed opponit
primo in rationem propositam: substantia predicamentalis convenit cum trans-
cendentali in esse per se: ergo solum distinguitur ab illa per negationem evenendi
in alio tanquam in supposito. hinc sic: sed substantia predicamentalis cons-
tituitur per quod distinguitur a transcendentali nobis annuuntibus: ergo cons-
tituitur per negationem evenendi in alio tanquam in supposito non autem per se
per se.

Dicendum esse utramque substantiam convenire in esse per se ad quod se
quiritur negatio evendi in alio inhasive propter predicamentalis addit ad transeun-
dentiam esse per se complecti ad quod sequitur negatio evendi in alio tanquam
in supposito, per quod ad transcendenti alii recurretur et in se talis constituitur, non
vero per quod negationem ut argumentum intendit.

Oppones. 2. anima rationalis in statu separationis est per se subsistens, ac proinde cum negatione evendi in
alio tanquam in supposito: etiam non est substantia predicamentalis: ergo.
Dic animam rationalem a corpore separatam esse completam in esse substy-
titi incompletam vero in vi nature, utrumque autem complementum existit ut ali-
quid in predicamento locetur ideoque anima rationalis non est substantia predi-
camentalis defectu completionis in vi nature quo cito completa sit in se subsi-
stanti.

Oppones. 3. Secunda substantia homo scilicet est communicabilis alteri tan-
quam supposito et tamen est substantia completa: ergo falso asserimus constitui
per se per se ad quod sequitur negatio evendi in alio tanquam in supposito.
provas maxime: homo communicabilis est primum substantiis: Petrus scilicet Paulus
sed Petrus et Paulus non supponitur. — Dicendum hominem esse communica-
bilem Petro et Paulo ut sibi inferioribus cum quo optime coheret quod sit incom-
municabilis alteri tanquam supposito.

Replebitur secunda substantia non subsi-
stenti in individuo sive primum substantiis: quod illis communicantur tanquam sup-
posito consequentia inferitur et antecedenti etiam constat: genera enim et species
non subsistunt ex se et ratione sui bene tamen prout in individuis. — Distingo
antecedens: non subsistunt ex se, concabo: signati, nego antecedens et conse-
quentiam. — prout: quod species quod ut a singularibus per intellectum separata non
subsistunt in eorum natura actu ex se: hoc enim solum convenit singula-
ribus suppositis, subsistent tamen signati: subsistentia nempe que in particu-
laribus suppositis ex se. Igitur eodem modo convenit secundi substantiis
subsistere quo homini ex se: quod convenit discursus et sensatio, sive esse
principium sentiendi et discurrendi qua proprie sicut de essentia hominis
est principium sentiendi et discurrendi tamen si hoc solum explicaretur
in singularibus sic etiam de eius essentia subsisteret tamen si subsistentia
soluta valeat se ex se in individuo. absoluta est questio.

Placet de quo nomen hypostasis quod
omne pro eodem ac substantia alim in partem primo. Prima fides est huius
hypostasis et notetur in quibusdam de re no. fides videtur de quibus, qui tres
essentia, sive substantia, in divinis personis. Nam quod hypostasis pro

Questio 2. quid addat suppositum supranaturam
prelibantur aliqua et referuntur sententiis.

Si.

Primo presentem controversiam omittendam fore quam ad Sacram et Ecol-
giam spectantem: visum de substantia suppositi constituite tractare
valemus quin aliquid de fidelis mirariis perstringamus. atamen quia substan-
tiarum notitia plurimum subat ad substantiarum naturam plenius penetrandam oportet
tunc centum duobus hoc in presentia vestram excitare et clariorem huius profi-
camenti intelligentiam habeatis.

Enimvero ut difficultas expeditur declaratur, no-
tate oportet substantiam ut innuit nomen et similia eorum terminon ultra
quem non progreditur substantia. Substantia igitur idem est ac substantiam siste-
re et ulterius non progredi: quia propter substantiam dicimus per substan-
tiam terminari, et veluti certis limitibus coherere et ulterius substantialiter
non tendat ut pote gaudens ultima perfectione, sive complemento.

Substantia per substantiam terminata dicitur subsistere: idemque nomen hoc
etiam convenit animae rationali in statu separationis, quae quidem non dici-
tur suppositum nec persona: nomina quippe haec unice conveniunt substantiis
necdem in vi substantis, sed etiam in vi naturae completis. hoc tamen notandum
promodo loquendi quod si substantia sive natura completa intellectualis sit
vocatur persona, si vero rationalis non est ut leo, planta, equus nuncupa-
tur suppositum. infra Rursus § nota est etiam blanco nuncupatio.

† Rursus adverte nomen hypostasios Graeco idiomate pro eodem ac substantia
olim usum fuisse. hinc patet Colasius et hypostasios volebant in Divinis admittere
ne ita viderentur arcenti, qui tres eventus sive substantias in Divinis proferunt.

truncatum hypotaxis procedent ac subiectiva, sive personalitas communiter accipitur.

Sicut ergo substantia soler dicitur in se, sic etiam substantia personalitas sive hypotaxis dicitur. Hinc itaque perhibetur inquisitiones an substantia hypotaxis sive personalitas sit aliquid positivum realiter naturae super additum prohiuista-
men intelligentia unum sciendum naturam scilicet materialem, et compositam esse formam unitam, spiritualem vero esse primam perfectionem se habentem ut radicem ceterarum.

Prima sententia defendit suppositum nihil addere supra naturam ex parte rei significat, sed unice ex modo significandi. Natura ergo in hac opinione sumitur in esse tales dum significatur in abstracto, et ut habita concipitur autem ut suppositum dum significatur in concreto, et ut habens, ideo que hęc homo significat suppositum, hęc autem humanitas exprimit naturam. Hanc opinionem tenentur Durandus, Craxius, Eandabensis, Baconius, Salmeron, Ledema, Victoria, et Medina.

Secunda sententia defendit suppositum unice addere supra naturam negationem evendi in alio tanquam in supposito ita communiter Scotus, quibus pauci ex societate consentiunt ut Dorseta, Padingus, et Reverendissimus Fisso tomo sexto selet. disputatione vigesima septima sectione quarta. Tertia demum propugnat suppositum addere supra naturam aliquid reale positivum per quod terminatur et completur, radicemque incommunicabilis alteri tanquam in supposito. Quam opinionem plausibilem quidem apud Theologos et Philosophos defensandam accipimus.

ASSERTIO UNICA S.

Suppositum addit supra naturam aliquid positivum realiter ab ipsa distinctum si cuius completur, radicemque incommunicabilis alteri tanquam supposito prima parte assertionis suadet: suppositum addit supra naturam suppositivam, sive substantiam: sed hęc est aliquid positivum. §. pro minore: substantia est ultimum complementum in linea substantię: sed hęc est aliquid positivum. pro minore ultimum complementum in linea substantię est aliquid substantiale: sed quod substantiale est est etiam aliquid positivum, nideat substantię esse per se negationem. §.

Vergetur: constitutum personę in generalis aliquid positivum esse debet: sed substantia est constitutum personę in generalis. §. pro minore: persona realis est aliquid positivum immo potissima perfectio in esse substantię: ergo constitutum personę etiam est aliquid positivum, constitutum enim indistinctum est a constituto. Quod autem substantia realiter a natura distinguatur sic efficaciter argumento suadet Theologico:

quod realiter natura separatur ab illa realiter distinguitur: sed subsistentia rea-
liter separata a natura q̄. proo minorem: natura humana Christi Domini
non habet propriam subsistentiam alias in Christo Domino duplex sub-
sistentia daretur, cuius contrarium constat ex Concilio ephesino ubi damnatus
fuit error Nestori duplicem subsistentiam in Christo generari: q̄.

Confirmatur: si subsistentia non distinguitur realiter a natura subsistente,
Christus assumens naturam humanam assumpsit etiam existentiam,
subindeq̄ suppositum et personam creatam: sed hoc nullus Catholicorum afir-
mat tunc enim Christus foret duplex persona: q̄. minor ex consequentia
liquet maior autem contrarie videtur: quia assumpta natura creari
necesse est quodquid realiter identificata cum illa.

Hic Obiicitur adue d
posita in distinctione subsistentiæ a natura nullatenus coligi quod datur in
Christo duplex suppositum aut persona: humana siquidem natura non con-
cipitur in concreto et ut habens sed in abstracto et ut habita a supposito cogi-
ti, persona autem sive suppositum est natura ut habens et in concreto sig-
nificata. Sed contra primo: sequitur enim ex solutione dati in Christo
adequatam entitatem suppositi creati: ergo datur creatum suppositum
realiter entitative ergo ad id in Christo duplex suppositum divinum scilicet
et creatum, ut allebat Nestorius.

Recurritur: suppositum non debet constitui person-
am modo concipiendi, sed per aliquid reale independentem a natura con-
ceptione: sed natura humana est in Christo Domino cum omni predicato
reale antecedente dicendo: ergo similis natura est suppositum creatum, conse-
quenter duplex datur suppositum in Christo. Maior patet quia suppositum est in
reum natura independentem omnino a modo concipiendi. minor cum con-
sequentia liquet.

Deinde ut humanitas habeat rationem suppositi sufficit quod
concipitur ut habens: sed sic concipitur ut distincta a Verbo: q̄. proo
minorem: humanitas Christi ut distincta a Verbo est natura indeterminata,
et individua: sed natura determinata et individua concipitur ut habens: ha-
bet enim naturam specificam quam determinat: q̄.

Uterius solutio data om-
nino datur incarnationi mixtæ: posita enim reali indistinctione natu-
re humanæ ab eius subsistentia Verbum divinum nequit negare defectum sub-
sistentiæ creatæ: sed mixtæ incarnationis erat in eo quod Verbo negaret defec-
tum subsistentiæ creatæ: q̄. minor patet cum consequentia, proo maiorem:

posita simili indistinctione subsistentia creata inseparabilis est ab humana natura: res verby non suplet innatura humana, quod non separatur ab illa: ergo.

Deniq: suppositum est natura omnino perfecta et completa: sed natura humana exivit domini identificari subsistentiam est omnino perfecta et completa: qd est suppositum est persona. Maior cetera videtur minor autem eo paret quia natury identificanti subsistentiam nullum deficit reale predicatq; perfectio autem est predicatum reale natury: hęc ergo omnium perfectione habet et complementy.

Oppones autem pro Durando: et si subsistentia realiter extrinsece non distinguitur a natura aduc valet ab ea separari saltem quo ad denominationem ad mody quo relatio separatur ab eius fundamento: sed separata subsistentia quo ad denominationem ab humana natura, nequit hęc dici supposity, s. persona: subinde qd non datur duplex suppositum in Christo: ergo ex identitate natury cum subsistentia non inferitur in Christo duplex supposity.

Nego maiorem obnotandis paritatem: ratio enim ut potest tendens ad aliud nequit paxitate denominationem relati nisi dependenter a termino quem connotat hoc ergo deficiente deficit etiam relatio quo ad denominationem manente quo ad entitatem. Subsistentia autem tribuit denominationem personę aut subsistenti per fructum formę absolute, independentis qd ab extrinseco connotato: ideo que semel admissa illius identitate cum natura huic necessario confert denominationem subsistenti, ex personę

Epilictis necdum Durandi, sed et Scoti opinio manet impugnata: parum ex inter se differunt: quippe Durandus asserens supposity a natura distingui ex modo significandi, ait etiam naturam significatam in concreto, et in eadem suppositi addere ad se ipsam in abstracto negationem evendi in alio tanquam in supposito, quod sola diveritate terminorū est ipsamet Scoti sententia.

Nihilominus ita specialiter in Scoty argumentor, subsistentia Verbi supplet in natura humana defecty proprię subsistenti, seu facit quod faceret subsistentia creata si aderet: sed subsistentia Verbi confert naturę humanę esse persistenty ad quod requiritur negatio evendi in alio tanquam in supposito: ergo si aderet creata subsistentia naturę communicaret simile esse positivę: consistit ergo in aliquo positivo.

Secundo: personalitatem Verbi ut supplet subsistentiam creatam tribuit naturę personalitatem positivę: sed quod tribuitur naturę

humanam per personalitatem suppletentem substantentiam creatam tribuitur etiam
per substantentiam quam neglet; alia non esset eius suppletentis; ergo substantentia
creata deest etiam confessa naturae personalitatem positivam; maior patet
etiam personalitatis verbi positiva est aduc iuxta Scoti. minor et consequen-
tialiquent.

Secundo substantentia creata est participatio substantentis Divini, quod
est aliquid positivum sed quod participat aliquid positivum non est pura nega-
tio ergo. Denique quod Verbum supplet in natura humana non est nihil
nisi dicat Verbum nihil supplet in humana natura: sed negatio eundi in
alio tamquam in supposito nihil est: ergo Verbum non supplet per de-
negationem: aliunde supplet substantentiam: huc ergo in negatione non con-
sistit.

Solvuntur opposita s. 3.

Argues primo: pro sententia Durandi: substantentia Angeli non distinguitur
ab eius natura: ergo idem dicendum de qualibet alia cum non sit potior ratio
hujus quam alterius. proinde antecedens: natura Angeli est forma per se subsi-
stens: sed substantentia non distinguitur a forma, quod per se ipsam subsistit ergo.
maior et tradit Doctor Angelicus prima parte questionis 3. articulo 3. his ver-
bis: illo forma, quae non est receptibilis in materia sed est per se subsistens, est hoc
ipsum individuum.

Rego autem cedere ad probationem ex Divo Thoma de summo
dic Angelicum doctorem verba affirmare formam non receptibilem in
materia subsistere per se late independentem scilicet a materia, minime ve-
ro per indistinctam substantentiam: ubi enim loquitur de forma respectu ma-
teriae ut constat ex titulo articuli qui est huiusmodi: retum in Deo sic compo-
sitio formae et materiae.

Argues 2. in rationem proovantem: personalitas verbi unitus
humanitati quin ipsi unitus naturae divinae realiter a personalitate indis-
tincta: ergo etiam potest unum a verbo natura humana propria substanten-
tia non a natura divina huc non distinguitur a natura. patet consequentia
si enim ex duobus identificatis potest unum unum quin aliud unitus etiam
potest unum unum quin a natura et aliud.

Distinguo antecedenti: quoniam ipsi uni-
tatem immediate concedo, mediate nego antecedenti et consequentiam; sufficit enim
quod dum personalitas immediate unitus humanitati mediate unitus Divi-
nae naturae ut huc realiter non separatur ab illa, atamen quia a natura
humana natura nec mediate, nec immediate a unitus eius substantentia

optime proutque etiam: realis separatio et consequenter distinctio. sine pa-
ritas adducra facit et retorquetur in aduersarios.

Propterquam quod adue-
niso antecedenti separatales consequentia: etenim personalitatem Verbi
et ipsi humanitati quoniam ipsi unitatis natura Divina, quam secum identi-
ficat ineffabile est fidei nostrae mysterium, in illo ad infinitam perfec-
tionem Divinorum et predicatorum recurrendi, in creati autem
nequit simile mysterium inveniri, ideoque nequit asseri humanitas quoniam
assumatur etiam subsistentia remel ab illa indistincta, Et hac doctrina
occurri debet alijs, quae a paritate ex Divinis predicatis delucra solent ad
adversarios adduci.

Atque 3. sic se habet subsistentia ad naturam sicut
existentia ad essentiam: sed ex dictis existentia identificatur cum essentia:
ergo etiam subsistentia identificari debet cum natura. propterea maiorem
sicut essentia perficitur et completur in linea entis per existentiam, sicut
linea substantiae perficitur et completur natura per eius subsistentiam: g.

Nego maiorem et ad probationem antecedens quia existentia non est ac-
tus phisicus realiter in essentia receptus sed unice logicus et per nos
modum concipiendi ad quod minime requiritur realis etiam distinctio,
sed sicut est rationis, et per se objectiva. propterea subsistentia est actus phisicus na-
turae illam supponens cum esse reali et existenti, proinde et tanquam
est phisicum receptivum: nihil ergo mixtum quod ab illa realiter distingua-
tur.

Replicabitur: sicut regnat essentia phisica non existens, sic regnat
natura phisica non subsistens: sed propter primum existentia non est actus
phisicus essentiae: g. propter secundum subsistentia non est actus phisicus nate-
re, nec ab illa realiter distincta. = ponimus negare maiorem: plura enim
que iudicant dari posse naturam sine subsistentia.

Dicendum tamen nec es-
sentiam esse posse phisice sine existentia nec sine subsistentia naturam. Ex hoc
autem nihil colligitur contra nostram opinionem: essentia enim dependet
ab existentia tanquam a ratione formali essendi phisice, et extra causas for-
operat quod nequit existentia esse actus phisicus essentiae: hae enim nihil phis-
ice est independentes ab illa, natura vero propior ad subsistentiam ha-
bet esse phisicum et reale, independentes a subsistentia, nisi aliunde a po-
teriori cum ea conectatur.

Atque quarto pro Scotica opinione ex da-

maioris aiente libro 3. capite sexto Verbum Divinum accepisse quidquid in
humana natura plantaverat: sed plantavit in humana natura omnem
predicatum positivum: ergo omne predicatum positivum accepit aliam non accep-
sit humanam substantiam: ergo hoc non est predicatum positivum. — Secundo
ex ipso loco nuper apposito audente: non fuisse sanatum quod per Verbum non
fuit assumptum: sed totum hominem sanavit: ergo et totum hominem accepit
ergo etiam substantiam divinitus sive aliquid positivum in homine.

Ad primum dicit Verbum Divinum accepisse quidquid plantavit in natura
secundum conceptum communis naturae, minime vero quoad conceptum personae.
Nec ad sanationem totius hominis recepit quod accepisset substantiam:
hoc enim est prosum impossibile cum ultima actualitas nequeat perferri per
aliam. Minus autem in incarnationis operum fuit modo positum ita
ergo intelligendus est dicitur utroque loco nuper adducto.

Arguetur S.

substantia positiva non recipit naturam incommunicabilem ergo hoc
non subsistit per illam. suadetur antecedens: substantia positiva est
entitas sive modus communicabilis: aliam nec communicaretur naturae:
sed entitas sive modus communicabilis non recipit naturam incommuni-
cabilem: nemo enim dat quod non habet. q.

Nego antecedens. ad prova-

tionem distingo maiorem: est entitas sive modus communicabilis naturae
ut subjecto informationis concedo: ut supposito nego maiorem, et mino-
ri distincta consequentiam. Substantia enim cum sit actus et perfec-
tio naturae ipsi communicatur tanquam subjecto informationis, quod
terminat et compler, non vero tanquam supposito: aliter de illam suppo-
neret suppositam, est ergo communicabilis subjecto informationis
incommunicabilis autem aliter tanquam supposito, quid ergo quod
naturae hanc incommunicabilitatem praesertit. q.

Arguetur sexta: natura sub-

sistens per substantiam positivam realiter distinctam illam in qualibet statu
naturaliter appetere cum quibus natura in eius perfectione propendat: sed
natura humana nequit appetere in qualibet statu propriam substantiam
ergo. probatur minor: si enim humana natura in qualibet statu propriam
appeteret substantiam, ad hoc assumpta a verbo similem haberet appetitum
subinde q. violenta foret in statu assumptionis: sed hoc dici non potest. q.

Dicit naturam humanam per Verbum accepit omnem naturam et gauderet sub-

tenia neglecte defectu peccatae substantiae: repugnat autem appetitui ad imperfectum in conspectu perfectionis illius defectu abunde compensantur. natura ergo per Verbum assumpta necdum violenter non est ob defectum proprii substantiae immo eminentiori, et perfectioni modo completi habet substantiae appetitum.

Dicitur tamen: ergo saltem humana natura absolute independentes ab statu assumptionis propriam appetit substantiam: hoc autem repugnat ergo. propter minorem: natura humana nihil appetit Deo contrarium: sed propria substantia est aliquid contrarium Deo: ergo. propter minorem substantia propria humanae naturae incompatibilis est cum substantia Verbi: sed nihil Deo magis contrarium quam illud quod incompatible est cum substantia Verbi: ergo.

Dicendum naturam humanam propendentem in eius substantia, alias inconiungibilem cum Verbo nihil appetit Deo contrarium: quippe Deus non vult communicare praedictae naturae substantiam Verbi in sensu composito proprio substantiae: hoc enim propter repugnare est, et impossibile, sed unica in sensu diviso: nihil autem est in humana natura, quod Deo hoc volentis opponatur.

Argues. 7. Substantia Verbi non redit naturam humanam incommunicabilem alteri tanquam supposito: ergo non consistit in esse per se ad quod similis incommunicabilitas requiritur. suaderet antecedens: natura assumpta per substantiam sive personam Verbi a nemine etiam vales per Patris et Spiritus Sancti personam: ait enim Angelicus Doctor 3^a parte quaestione 3 articulo 1° textu: non est ^{im}possibile Divinis personis unum vel tres assumere unam naturam humanam: 3.

Ad idem triplicem Divinae personam unam posse assumere naturam tantum contrarium docet Pater noster Anselmus de substantia unice adesse naturam incommunicabilem supposito extraneo; cum autem suppositum Patris aut Spiritus Sancti extraneum non sit supposito Verbi, nec a communicatione eadem naturae excludatur hinc est naturam per Verbi substantiam terminatam est eadem pro termino per substantiam Patris aut Spiritus Sancti.

Caput secundum naturam accidentis exponit.

Questio prima quid sit accidens in com- muni. ali-

qua notantur. si.

Accidentia alia perfecta sunt imperfecta alia. perfecta dicuntur quod li-
cet a substantia dependant sunt tamen vere res, subindeque distinctione
rei a substantia distincta ut quantitas et qualitas. Imperfecta nuncupantur
quod modaliter, sicut tamquam modus a se distinguitur a subiecto ut figura,
series, presentia, ubicatio &c. de utroque accidenti questio proxima inveni-
tur.

Sciendum tamen aliam esse sortem inheretiam aptitudinalem actualem ali-
qua prima est capacitas inherendi, secunda ipsam exercitium inherendi sive
inherens actualis in eo consistens, quod accidens ex exercite unicitur subiecto.
Hec autem actualis inherens sub una consideratione summi etiam valet sig-
nate videlicet, et exercite: sumitur signate, dum consideratur quoad eius es-
sentialia predicata; exercite vero dum concipitur ut in exercitio existens.
Deinde nota debet non vix procedere de accidenti physico entitativo & a sub-
stantia distincto.

Assertio prima S. II.

Accidens perfectum non in actuali sed in aptitudinali inheretia consistit
prima pars assertionis suadet: quantitas Eucharistica nullam importat
actualem inheretiam: sed illa est accidens perfectum: ergo accidens perfec-
tum non consistit in actuali inheretia. antecedens est fide Catholica con-
muni et consequentiaceque etiam apparet.

Stabilitate secunda pars assertio-
nis ens primo dividitur in ens per se et in alio: sed accidens perfectum quan-
titatis videlicet Eucharistica a substantia separata non est ab intrinseco ens per se
s. est ens in alio non per actualem inheretiam; quantitas siquidem Eucharistica

nellam actualem imponat inhxentiam: g. et est in alio per inhxentiam ab-
nideralem.

Assertio secundas.

Accidentia imperfecta constituntur per inhxentiam actualem. suaderet
per illud conspiciuntur accidens imperfectum sine quo nec esse valet nec intelligi:
sed nec esse nec intelligi valet sine actuali inhxentia: g. probatur minor: acci-
dens imperfectum est modus rei: sed modus rei nequit intelligi sine actuali
inhxentia ad rem per ipsam modificatam, ut patet in sententia que ex proprio
conceptu est actualis dispositio efficiens et determinans quod quidem imper-
ceptibile est quin actualiter inhxear: g.

Dixerat: accidens imperfectum est de
linea actu secundi, ut videtur in unione, que consistit in exercitio unendi, simi-
liter in existentia distincta in opinione probabili ab essentia seorsus et unio ab
extremis: sed accidens de linea actu secundi constituitur per inhxentiam ac-
tualem: g. cetera contraria et maior traditur a Divo Thoma opusculo. l. sic
aiente: modus est adjacenti rei determinatio.

Dicit: exercitium inhxendi consti-
tuitur est, et defectibile: sed essentia accidentis imperfecti nec defectibilis est nec con-
tingens: ergo non consistit in exercitio inhxendi = dicendum exercitium in-
hxendi posse nomen exercite et signate, licet autem in primo sensu deficere
possit minime autem in secundo. Patet doctrina hęc in existentia, que exercite
sumpta defectibilis est seorsus autem signate considerata, sic enim habet suam
essentiam metaphisicam, proinde que indefectibilem et necessariam.
Eodictis collige accidens precipiendi a perfecto et imperfecto consistit per inhx-
entiam ab actuali, et primitivam precipiendentem.

Resistitur argumentis 5.

Atque primo nullam absolutam valet constitui per relativam: sed accidens per-
fectum est aliquid absolute, ergo nequit constitui per inhxentiam que est ali-
quid relativum, ut pote consistens in respectu accidentis ad subjectum = Dicunt
liber absolute posse constitui per relativum predicamentale, bene tamen per
transcendentale, quod vice improprie dicitur relativum. patet in materia
prima, que licet tantum absolute imponat tamen ordinem transcendentalem ad
formam.

Replicatur: vel inhxentia est forma proprie relativa, vel absoluta, si primum
ergo per ipsam nequit constitui accidens absolute. si secundum: ergo nequit per il-
lam constitui accidens proprie relativum: sed neutrum est dicendum: ergo.

Dic prædictam inhærentiam ex proprio conceptu præscindere a relativo et absoluto prædicamentali eodem modo quo ens etiam absolute et relative præscindit: sicut quod ens sit absolute, et relative per contractionem ad relativa vel absolute sic et in inhærentia.

Arguet secundo: inhærentia abitudinali est potentia accidenti ad inhærendum: sed potentia accidenti supponit accidens cuius potentia est, et inde sequitur per illam constitui: ergo. — Dic prædictam inhærentiam esse potentiam transcendentalem, indistinctam ab ipso accidenti ideo illud non supponere. Sicut etiam in materia prima, quæ essentialiter constituitur per potentiam receptivam omnium formarum necesse dicitur quod potentia recipiendi distinguitur a materia cuius potentia est.

Arguet tertio: accidens perfectum essentialiter sumptum est actualiter ens in alio: sed esse in alio idem est ac inhære: ergo essentialiter sumptum actualiter inhæret: constituitur ergo per actuale inhærentionem. — Distinguo maiorem: est actualiter ens in alio, in alio est aptitudinaliter concedo: actualiter, nego maiorem, et concedo minori, negatur distinctione data conregretia.

Vel dicere distinctio accidentis perfecti actu habere aptitudinalem inhærentiam sive non esse in potentia ad evadendum aptitudinaliter in alio ex hoc tamen minime infertur accidens perfectum actu inhære, sed tunc actu habere aptitudinem ad inhærendum in quo stat actualis euentia ipsius accidentis admodum quo euentia substantiæ consistit in esse per se non actu, et in exercitio, sed essentialiter tantum.

Caput. 3. de Quantitate.

Non loquimur de quantitate virtutis sumpta pro perfectione rei per quam deus operatur. Quod magister dicitur et extensus, sed de quantitate molis, cui proprie convenit conceptus quantitatis, stat quod in magnitudine, et extensione rebus corporalibus competens. hæc autem duplex est continua, et discreta prima est cuius partes aliquoties in communi copulantur ut partes lineæ quæ sunt reventer indivisibilibus.

Quantitas vero discreta partibus separatis qualescunt ad invicem tamen ordinatis, ut numerus, qualescunt unitatibus constat non tamen sicut ad invicem copulatur tamen si ad invicem ordinantur sensu inferiori declarando. Quantitas continua rursus dividitur in permanentem, et successivam: permanentem nuncupatur, cuius partes simul existunt uti accidit in

linea corporea. Successiva vero, cuius partes ad invicem succedunt ut tempus
 sequo in philosophia. Quæritio prima quænam sit ratio formalis constitutiva quantitatis.

Quæstio. 1. quænam sit ratio formalis cons-
 titutiva quantitatis.

Prelibantur aliqua S. 1.

Ita libere in hac re disputatur. Nisi ut nullus sit effectus quantitatis quem veluti
 eius constitutum non designet, fluxa autem quantitatis conveniant primo ex-
 tensio in ordine ad se in eo consistens quod una pars sit extra aliam illamque
 per extremitatem unita. Rursus imponat extensionem in ordine ad locum, in
 eo sitam quod una pars sit extra locum alterius sive quod distincte partes distinc-
 ti coæque ponderant partibus loci.

Deinde imponat divisibilitatem sive capaci-
 tatem in varias partes dividatur, ulterius imperextabilitatem vi cuius non permittit
 ut in eius loco distincta quantitas locetur, etiam dicit rationem mensuræ, vel in-
 tuitivæ, quæ d'ignoscitur magnitudinis substantiæ, cuius quantitas inhæret, vel exten-
 set, quam imponat respectu alterius quantitatis quæ metitur, ut ultra partem.
 Denique etiam in quantitate reperitur distinctio eorum partes ad invicem distinguens.

Assertio nostra S. 2.

Ratio formalis constitutiva quantitatis stat in extensione partium in ordine ad se
 sic Doctor Angelicus operculo septuagesimo quæstione quinta articulo 3. ad 3.
 huius verbi: ordo partium intoto includitur in ratione essentiali quantitatis tamque
differentia constitutiva ipsius. sed ordo partium intoto in eo stat quod una pars sit
intoto extra aliam, unitaturque illi per extremitatem quod formalissime est exten-
sio in ordine ad se, ut constat ex supra dictis. 9.

Quod etiam ratione commu-
 ni illud consistit essentialiter quantitatem, quod primo concipitur in illa tam
 quam radix extensivæ quæ ipsi specialiter competitur: sic se habet extensio in
 ordine ad se. 9. propterea minor: ideo tamquam a ratione a priori quantitati
 cum occupat quia in se habet partes extra partes, similiter quia locum occupat
 aliam quantitatem a loco expellit, vixit ex quo habeat partes extra partes di-
 visibilis est et mensurabilis: ex parte extensivæ in ordine ad se primo concipitur in quæ-
 sitate tamquam radix extensivæ.

Dices: distinctionem partium primo intelligi in

quantitate et radix ceterorum: ex eo enim habet quantitas partes extensas quia illas pro
habet distinctas ergo in simili distinctione locanda est essentia quantitati.
Dicendum distinctionem partium esse predicatum commune quantitati simul et
substantiis; illius autem constitutum debet esse aliquod predicatum speciale ad
quod consequantur quae specialiter quantitati conveniunt.

Replicabis distinctio
partium convenit quantitati quia quantitas est ergo est eius speciale predicatum.
probatum antecedenti: distinctio partium non convenit quantitati nec ex conceptu
entis, nec ex conceptu accidentis; alia omne ens et accidens omnes partes distinc-
tas haberet: manet ergo quod ei conveniat ex conceptu quantitati. Replicabis hoc
difficilius refutatur a quodam recentiore qui post longum praesidium ai-
guitatem habere partes distinctas quia est ens corporeum et materiale.

Solutio autem hoc insufficientis a parte: etiam indivisibile tunc substantiale tum
etiam quantitativum materiale quidem est et corporeum, partes autem distinc-
tas non habet. facilius ergo occurrere potest, essentia quantitati partes dis-
tinctas habere quia hoc nullam in se imponit repugnantiam, substantiam
illas etiam distinctas habere ob ipsam rationem, sicut homo vivit, sentit,
deambulat, discit etc. quia hoc ipsi non repugnant, necusque quia deo pla-
cet illum predictas operationes elicere.

Ergo quidem praedictus A. fuit deo immen-
dum in alia designanda ratione: dato enim substantiam habere partes dis-
tinctas quia est materiale et corporeum, necus inquiram quare quantitas est
ens materiale et corporeum? et qualibet ratione designata iterum argue-
tionem usque ad naufragium rogabo. Ne

Ne autem solutio praesens voluntaria concessa
mecum age, et rationem designa cuius quantitas sit ens, cuius accidentis: si autem
dicat esse ens quia apta ad existendum accidens vero quia in hoc eodem pro-
sus fundamento dicam partes quantitati distingui quia una non est alia, sic
vero verbo soluta manet difficilius obiectio.

Solvuntur argumenta 53.

Atque praesens: essentia quantitati neque convenit substantiis: sed substantiis con-
venit habere partes extensas in ordine ad se: ergo essentia quantitati non consistit in si-
mili extensione, praeterea minor: pars substantiis correspondens capiti est extra par-
tem correspondentem pedis: sed in hoc consistit extensio in ordine ad se: cum ob hoc
ipsum partes quantitati sint etiam extensae. ergo.

Argumentum hoc, eisdem tex-

mixta valet eformari in accidentem quantitatis si amere in distinctione
 diviſibilitate, mensura, impenetrabilitate &c. hęc cum etiam conveniunt subor-
 tij, pro omnibus tamen dicendum substantiam hęc partes extensas non ra-
 tione sui, sed ab ipsa quantitate, a qua etiam habet localem extensionem, impene-
 trabilitatem, et alia quę specialia et propria sunt quantitati: illa enim ac-
 cidentaliter adveniunt substantię ex quantitate ipsi etiam accidentaliter adve-
 niente

Replicabit: substantia ex proprio conceptu quod pars capitis sit
 extra partem pedis: ergo hoc non habet a quantitate. Suadetur antecedens:
 substantia ex proprio conceptu est totum et heterogeneum, cuius partes sunt de-
 restę rationis: sed partes omnino diverſę ad invicem exigunt excludi, si ve al-
 teram esse extra aliam. §. Distingo antecedens: ex proprio conceptu, concedo: pro-
 xime, nego antecedens, et distingo consequens: non habet proxime, nego, rem-
 te concedo consequentiam. ad probationem concessa maiori distingo minorę.
 consequens remote, permitto, proxime nego minorem et consequentiam.

Substantia §.

ex proprio radicaliter remote extensionem, impenetrabilitatem, ceteraque quan-
 titati effectus quatuor scilicet quantitatem radicalem a qua similes effectus im-
 mediate proveniunt. hinc substantia ex se solum est remote radicaliter exten-
 sa, formaliter autem, et immediate ratione quantitatis a qua habet quod pars
 capitis sit extra partem pedis.

Hęc ad rationem totius homogenei aut et hetero-
 genei requiritur quod una pars sit extra aliam: sufficit enim quod ad
 invicem distinguantur: distinctio autem compatibilis est cum illorum pene-
 tratione ut patet in materia prima, et anima rationali, quę licet distinc-
 ta si penetrantur tamen. Sicut ergo ut aliqua indistincta sint non re-
 quiritur quod uniantur recedendę se tota, hoc enim eorum entitatem
 destrueret sic etiam ut unum non sit aliud necesse non est quod unig-
 tur per se extremis.

Insuper: quantitas valet auferri divinitus
 a substantia in instanti indivisibili: sed tunc carui substantia maneret
 extensa in ordine ad se, et non a quantitate: ergo quia de ipsa simile
 habet extensionem: minor evidens est quod ad secundam partem, et
 quod ad primam suadenda: in instanti indivisibili nequeunt partes subor-
 tije localiter moveri nec ad punctum indivisibile conflere: motus si quidem
 localis ut pote successivus in instanti indivisibili non conficitur: ergo si
 nihil in eorum parte substantię maneret extensę.

Concessa maiori, ne-

ga minorem. ad probationem omittit antecedenti nego consequentiam. quia
licet in casu argumenti una pars substantię maneret extra aliam, non
tamari rangerentur partes extremitates. Etenim autem utrumq; essentia
licet exposcit. Quod ut perfecte capias notandum in predicto casu par-
tem substantię non manere extra aliam ob repugnantiam intrinsecam,
ut adequate uniantur, sive penetrantur, sed ob spacia distantiam loci
in quo respicebantur dum erant sub quantitate.

Hoc autem intruficiens
est ad extensionem in ordine ad se in co sitam quod una pars aliam tan-
gat per se extremitatem ex propria existentia. Similiter dicere poteris,
ut alia solvatur, partes substantię simili in eventu non habere localem ex-
tensionem; partes enim substantię nullam dicere repugnantiam ut con-
flecterent ad eundem locum tamen si ob distantiam situs, et ab extremitate alte-
ra esset extrinsecum alterius.

Argues. 2. ex quodam familie troscy mo-
derno: partes substantię independentes a quantitate dicunt intrinsecę
repugnantiam ut uniantur secundum se totas: ergo ex proprio concep-
tu exigitur partes extremitates uniri: in hoc ergo essentia quantitatis
non consistit. probatur antecedens: pars A. nequit adequate uniri
cum B. sed idem dicendum de quales et alia: ergo. probatur maior:
pars A. unita adequate cum parte B. non potest uniri cum parte C. ip-
sius substantię: sed hoc non dicimus: ergo.

Probatur maior: in parte A. uni-
ta adequate cum parte B. nihil est non unitum, sive nulla est carentia
unionis: sed in parte A. quę potest uniri cum parte C. aliquid esse non uni-
tum, daretur carentia unionis: q̄ parte A. unita adequate cum parte B. non
potest ulterius uniri cum parte C.

Sed argumentum hoc tamen si in eandem
solutionem ab ipso moderno prebenda proxime enervatur & dicendum q̄ in parte B.
nihil esse non unitum, sive unitibile respectu partis B. cui sufficitur adequate
unita bene tamen respectu partis C. alterius B. cui non sit unita: etenim
cum partes substantię nullam importent molestiam, sive resistantiam,
quales illarum ad equate unita cum alia, valeat uniri cuilibet al-
terius, similiter non resistanti.

Sed in hac solutione accidet, satisq; robuste
multipliciter insurgit. primo: ideo enim corpus adequate circumscriptum
aloco B. et cum illo adequate unitum nequit simul uniri sive circumscribi alo-
co B. quia nihil est in predicto corpore quod non sit unitum cum loco B.

sed in parte adequate unita cum parte B. nihil est non unita, non simili parte. g.
nequit rursus unita cum parte C. subindeque nec unita nec unita nec unita

Secundo: homo adequate affectu unice subsistere nequit affici per
aliam, similiter subsistens una subsistentia nequit subsistere per aliam
indistinctam: ergo idem in presenti. Tertio: idem effectus nequit proveni-
re a duplici causa eiusdem rationis: sed adequate unio parte A. provenit
a parte B. g. nequit provenire a parte C. denique quantitas extensa adequate
per unicam extensionem nequit ulterius extendi per aliam ergo idem quod
prius.

Hec argumenta petuntur difficile ni robustioribus proprietatibus invari-
antibus: quippe anima rationalis unita adequate per se rursus est unita capi-
ti, alijsq. partibus corporis, sive actus in illo existentibus, sive per nutritionem
adquirendam adquirendis. Insuper materia adequate unita forme substan-
tiali, manet etiam unita cuilibet accidenti. Relatio etiam paternitatis ade-
quate terminata per primum filium, valet etiam per subsequentes terminari.
Quid. g. quod pars A. unita adequate cum B. rursus unita possit parte C.

Hinc

autem ad primum nego suppositum: idem enim apud Thomistas nequit corpus circums-
cripi ab eo A. ab alio etiam circumscribi, quia corpus existens in loco si distaret es-
set quodvis a se ipso in alio loco existenti: etenim quod mediat inter duplicem
locum necesse est quod simul mediet inter locum et alio loco illis circumscripi. Rursus
ex bi. locutione sequeretur idem corpus esse intra et extra locum.

Denique repugnan-

tia videmur corpus existat in duplici loco deservit etiam a resistentia et impo-
tabilitate unius loci cum alio: partes autem substantie nec resistunt, nec genera-
tioni repugnant. Ad secundum dic hominem a sua essentia unicam habere resistentia-
tem radicem, unus siquidem homo non duplex sed unum resistentia debet esse, sicut
et unum suppositum, precipue cum substantia sit essentialiter actus ultimus, prin-
cipaliter supervenientem excludens.

Ad tertium: concedam tibi, distinguo minores:

adequate unio parti A. cum parte B. concedo: cum parte C. nego minorem,
et consequentiam. Quia quid distinctum est a parte A. unio cum par-
te B. a unio cum parte C. valet enim primum accidere, quin ac-
cidam secundum; igitur nihil mixtum quod unio adequate a du-
plici parte proveniat. Ad ultimum dic extensionem esse essentiam quan-
titaris, nulla autem res duplicem valet essentiam habere.

Argues. 3.

ex Dico Thomae auctore opusculo. De. propriam rationem quantitatis

esse rationem mensuræ: secundo illa est ratio constitutiva quantitatis, quæ
ad inflexura contracta diversas species quantitatis constituit talis est ra-
tio mensuræ ex philosopho: ergo. Ad primum sic Dicitur Thomam in præ-
dicto loco quantitatem descriptivè definire per rationem mensuræ utens-
tar ex verbis illis: propriam rationem quantitatis. Ad secundum respon-
deo philosophum etiam desumere diversitatem specierum quantitatis ad-
veritate mensuræ tamquam a proprietate et a portione, ut si diceret: ho-
mo quia rursus specificè difert ab equo.

Arguet quarto: ratio mensuræ
est radix et origo proprietatum quantitatis: ergo et eius essentia: suade-
tur antecedens: et qualitas, et inæqualitas sicut proprietates quantita-
tis: sed mensura est origo et equalitatis et inæqualitatis: ergo — Dicendum
ad conceptum essentia non sufficere esse originem huius vel alterius pro-
prietatis: sed necessario requiri quod sit omnium prima radix: hoc autem
venice convenit extensioni in ordine ad se ut habetur ex ratione conclu-
sionis.

Arguet 5. nulla essentia valet separare ab eo cuius essentia est: sed ex-
tensio in ordine ad se separatur a quantitate ut patet in quantitate Chris-
ti Domini: hæc enim in Eucharistia parte extra partes non habet immota
est in tota hostia totam inæqualiter eius parte alia non esset modo indivisibile sed
dividi posset. 7. Dicunt aliqui a quantitate Christi Domini separari ex-
tensionem actualem, minime vero existentialem in qua consistit essentia quan-
titatis.

Placet solutio aliter tamen occurrendi consensui, et iterentes quan-
titem Christi Domini in Eucharistia servare actualem extensionem in
ordine ad se, et si illam non servet in ordine ad locum: licet ergo qui-
ritas pedis sit in loco quantitatis capiti correspondenti, altera tamen non
est intra aliam cum qua optime coheret quod modo indivisibile in ordine
ad locum, quatenus omnes partes confluent ad indivisibile spacium, sic
que tota quantitas est in tota hostia simul et inæqualiter parte ipsius.

Arguet 6.
mensura impenetrabilitas extensio localis, ceterique quantitatis effectus
radicaliter sumpti idem sunt ac extensio in ordine ad se: hoc enim est
radix omnium usque a nobis dicta: ergo idem est constituere quanti-
tatem per extensionem in ordine ad se ac per reliquos effectus ra-
dicaliter sumptos.

Dicit extensionem in ordine ad se formaliter ad-
quate non distingui a predictis effectibus radicaliter sumptis, ex præ-
sive autem et inæqualitate distingui, quod sufficit ut prius intelligatur op-

tertio quam predicti effectus, sicq; ratio illorum. Patet inestibilitate
quodlibet radicaliter sumpta indistincta sit a rationalitate, quia tamen
concepitur homo ut rationalis, quam ut visibili, nec per visibilitatem radi-
calem constituitur.

Arguetur. 1. partes unius generis extremitates esse non uni-
versales setotas: sed essentia quantitati in non unione partium secundum
setotas: ergo nec in unione generis extremitates. 2. punctus indivisibile quanti-
tatis nullam importat extensionem: sed aliunde est quantitas; ergo non
consistit in extensione. Distinguo maiorem esse non univ. secundum setotas
illative, concedo: est formaliter nego maiorem. et distinguo minorem: in non
unione formaliter concedo: radicaliter illative sumpta nego minorem
et consequentiam.

Ex hoc enim quod univ. partes generis extremitates in
falsitate oritur quod non univ. setotas; essentia autem quantitati
colorare non debet in predicta non unione, bene tamen in extensione ad
quam requiritur. Ad ultimum dic punctus indivisibile quantitati esse
extensionem ut quo, non vero ut quod.

Arguetur 8. quantitas discreta proprie
obinet conceptum quantitati, et tamen non habet partes unitas generis
extremitates. ergo essentia quantitati non consistit in predicta extensione
Dic non in presenti de essentia quantitati a continua et discreta par-
tium in unione. Porro essentia quantitati a continua et discreta par-
tium consistit in extensione sive facta indivisibilibus intersectis, si-
ve in eo quod partes servent ordinem prioris et posterioris res contingit in
quantitate discreta.

Questio 2. an substantia materialis habeat
partes ad invicem distinctas a quantitate
independentes.

Titulus declaratur et refruntur sententia.

SI.

Distinctio prior opponitur entitati in ea illa datur, quorum unum
non est aliud, prior autem opponitur confutioni illa denominat distincta,
que sunt recte ordinata. de distinctione in primo sensu presentis loquitur di-

putatio, inquit qd an detur inter partes integrales substantiarum ita scilicet ut
independentes a quantitate substantia capiti non sit substantia pedis, manus,
aut brachij &c.

Dubium qd minime procedit de partibus physicis compositis consti-
tuentibus, homo enim ex corpore, et anima consistit ad invicem distincti realiter.
Sed nulli defendunt substantiam aduc sub quantitate non habere partes in-
egantes realiter distinctas, sed esse propterea indivisibilem ita scilicet ut tota sit
sub tota quantitate, simulq sub qualibet parte ipsius: sic patet Complutenses,
alij qd quos ipsi referunt.

Alia est opinio auctori substantiam ratione sui partes
distinctas non habere bene ratione quantitatis: hacigitur remota partes
substantiarum remanent indistincte, et si aliunde radicaliter distinguantur qua-
torus quantitatem radice a qua provenit illarum actualis distinctio. Alij de-
ni que tenentur partes substantiarum ratione sui, subindeq independentes a quanti-
tate realiter ad invicem distinguere, quam opinionem ut longe probabilioram
amplectimur.

Assertio prima s^{ta}.

Substantia materiali affecta quantitate habet partes integrales ad invicem
substantialiter distinctas: si autem detur ratione communi: quilibet pars integralis
substantiarum valet ab alia separari: sed que possunt separari realiter ad invicem dis-
tinguuntur: qd. probatur maior: substantia capiti valet separari a substantia pe-
dis: sed eadem ratio est de qualibet alia: qd. minor constat, maior autem in capa-
bilis a parte, alia capiet non possit abscindi, nec a corpore seivungi.

patet Complutenses sufficere distinctionem potentialem partium substantiarum ut
altera valeat ab alia separari: separabilitas enim unice arguit distinctionem
potentialem, sicut separatio actualis = ertio: ergo substantia capiti separata
a substantia pedis actu distinguitur ab illa: sed eadem est que est actu
separata, ac que separabilis erat: ergo necdum actu distinguentur in
statu separationis, sed etiam dum exant separabiles.

Secundo: que actu
distinguentur nequeunt identificari: ergo que actu identificantur nequeunt
distingui, sicut enim repugnat distinctio identitati et identitas distinctioni:
suadetur tunc celens: que actu distinguentur habent distinctas differentias:
sed que habent distinctas differentias nequeunt identificari, aliter forent ideo-
nificata quia supponitur, et non forent identificata ob distinctas differentias. qd. =
2° implicat omnino quod eadem res valeat a se metipso separari, sed substan-
tia capiti eadem est ac substantia pedis iuxta solutionem, ergo.

Denique: una numero substantia requiritur dividi in plures: sed substantia pedis est una numero cum substantia capiti ut ait solutio: q. pro maiorem: una numero substantia imponit unitatem numericam: sed quod similem unitatem imponat requirit dividi in plures: hoc enim proprium essentiae generice, aut specificae q. non sic: sed ex operantia contra substantiam capiti dividi substantia pedis ergo quia non una numerice indistincte

Assertio secunda. 53.

Substantia materiali esse et independentem a quantitate habet partes reales distinctas. scilicet: partes substantiae aut substantialiter distinctas: sed distinctio substantialis non provenit a quantitate: s. maior pars, partes enim substantiae non sunt substantialiter idem. pro parte minor: distinctio substantialis procedit a contritione substantiae: contritiones enim et distinctioem sunt idem: sed contritiones substantiae non provenit a quantitate: q.

per illud unde pars substantiae distinguitur a quantitate, distinguitur etiam ab alijs partibus substantiae: sed pars substantiae non distinguitur a quantitate per quantitatem ipsam, sed per propriam esse: q. alia contritio, et maior contra videtur: quilibet enim res per suam numericam et transcendentem unitatem est indivisa in se et indivisa a qualibet alia.

At contra
 huius distinctionem partium substantiae esse distinctionem substantialem, non vero substantialem, vel similitudinem esse substantialem ut quod, non autem ut quod uti diximus de distinctione formali inter naturam Petri et Pauli, similitudinem de extensione partium substantiae, quae licet ut quod sit substantialis, ut quo autem accidentalis debet esse.

Sed contra distinctio enim naturae Petri a natura Pauli inducit ab illorum singularitatibus, ex eorum tamen innaturis ob indistinctionem hanc a singularetatibus. Cum autem partes substantiae a quantitate distinguantur neque substantiali distinctio ab ipsa quantitate provenire, ratio q. necesse est substantialis ut quod, sed etiam ut quo. Nec contrarium evincit exemplum extensionis; hoc enim ut pote propria, et essentiali quantitati ab hac ex parte provenire licet ex eorum in partibus substantiae.

Ex quibus satis constat praesertim solutionem melius dilucere rationem a extensione: distinctio enim partium substantiae, cum sit propria transcendens quod debet ens ab illa extensione proficere debet, quilibet q. pars substantiae ex quo sit ens habet quod sit indivisa in se, divisa q. a qualibet alia. Ita propter hanc quantitatem non tribuit partibus substantiae rationem entis, sic ne tribuit metam realem distinctionem.

20.
Energantur argumenta S IIII.

Arguetur primo ex Divo Thoma 2 contra gentes capitulo sexagesimo, §. remota quod
titate substantia indivisibilis est. Item prima parte questione quinquagesima
articulo. materiam autem dividi in partes non convenit nisi recedendo quod
intelligitur sub quantitate: quia remota remanet substantia indivisibilis.
Substantia §. independentem a quantitate requirit dividi in partes distinctas. §.
quia partes distinctas non habet.

Dicitur Doctorem Angelicum solum asserere annota
quantitate substantia manere indivisibilem per agentem corporeum; minima vero per
Deum sive angelum, quod sufficit ut habeat partes distinctas. Sicutem rursus op-
ponat Divo Thomam tertia parte questione septuagesima sexta articulo 3. arg-
te; quod tota natura substantia est sub qualibet parte dimensionum. Sic loquitur de
natura specifica; hoc enim in qualibet parte substantia salvatur.

Arguetur secundo:
substantia independentem a quantitate non compositam ex partibus: quia habet partes
distinctas. prius antecedent; composita illa vel est substantialis vel accidentalis, utraque
autem repugnat §. priora minorum: composita substantialis exigit quod una pars
substantia se habeat per modum potentie, alia vero per modum actus, accidentalis autem
resultat ex subjecto et forma accidentali; sed independentem a quantitate nulla da-
tur forma accidentali, quantitas enim est primum accidentis, rursus §. nulla pars
substantia se habeat per modum potentie, alia se habente per modum actus, cum omnes
sint §. quales §.

Dicitur per se relatas esse etiam compositionem integram, subordi-
nalem quidem demum partes substantialis sunt, accidentalem autem si partes
sunt accidentales: hoc autem minime exigit quod alia pars comparetur per modum
potentie, aut subjecti ad alteram tamquam ad actum subjecti generalem, vel formam
accidentalem. Patet in ipsa quantitate, quod licet integraliter composita eius sint
partes nequaquam potentia et actus, nec ut subjecti, et forma comparantur.

Notandum tamen ex quo altera pars substantia accidentaliter cum alia unia-
tur, sive copuletur unice infere eis advenire accidentaliter logica, minima vero
accidentaliter physica, pars enim adveniens non est accidentis physici immo in se
est formalissima substantia. Totum ergo integrale in eo stare videtur quod partes
ad unum uniantur ex quo ad illud compositionem ordinantur.

Replicatur primo:
ex materia composita partibus integralibus, et forma substantiali nequaquam
unum posse et tamen fit §. quia materia ex partibus integralibus non compositur.

proportio maioram: ex materia enim partibus integralibus composita, et forma duplici totum completum in linea substantia resultat; materia enim esset totum completum, si utitur corpore, et forma aliud fieri totum: sed ex duplici toto completo negatur fieri unum per se, sicut nec ex duplici homine unum homo. §.

Dic materiam esse totum integrale in causam non esse ut ex ipsa et forma aliud totum essentialiter resultet: ad hoc enim valet ad formam tanquam potentia ad actum, sive ut pars essentialiter ad compositionem ex quo unum per se essentialiter resultabit. Licet §. materia respectu partium ipsam integritatem totum integrale dicatur, comparative tamen ad formam partem essentialiter compositam deest numero partium.

Secundo: in id ipsum replicabitur: si materia prima haberet partes substantialiter unitas adveniense quantitate similem unionem amitteret: sed hoc non est dicendum: ergo, quodammodo: amissa unione partium materiam primam, hoc coexistens per se, sicut amissa unione corporis et animae coexistens homo: sed repugnat omnino materiam primam coexistere: est enim ingenerabilis et incorruptibilis. §.

Conceda maiori, neque minori. ad probationem nego maiorem, quam non vincit implicata probatio: homo enim essentialiter compositus ex corpore et anima, proindeque unio utriusque in illi essentialiter: illa igitur deficiente necesse est quod et homo ipse deficiat, et corruptus partes materia prima essentialiter non erigit substantialem unionem partium: immo in quolibet parte eius essentia salvatur: ideoque eadem materiam substantia a quo sive quae eius divisae sunt, sive copulatae, et unitae.

Sed dicat ergo adveniense quantitate saltem deficiat unio substantialis partium materiam primam: ergo aliud quid materiam primam coexistens: unio enim materiam ad ipsius genus spectat. Dic ex defectu unionis unice colligi materiam coexistens quoad esse imperfectum, et copulativum, secus vero quoad esse perfectum unio accidit dum coexistens unio materiam cum forma; tunc enim materia quoad esse perfectum manet incorrupta: quippe unio non est proprie materia, sed pars eius illius.

Argues. 3. partes substantiae sunt accidentaliter distinctae: sed distinctio accidentaliter negatur ab ipsis provenire bene tamen a quantitate §. quod ad minorem: caro et ossa distinctae sunt per se diversae, et mole, per autem et caput genes diversae sunt figuram: sed distinctio, haec accidentaliter est. §.

Dicendum partes predictae antecedenter ad quantitatem, sive aliud accidens esse realiter distinctas quatenus quilibet manifestat se eam certitudinem importat ad quam immediate sequitur distinctio velut absolute consideratur, sicut connotat quantitatem distinctam in ista variis opinionibus de re.

indivisione in subsequenibus dicendum

Arguetur 2. substantia habet partes distinctas illas unitas habere. hoc expugnat. q. probatur minor. si enim partes substantie sunt unitae medij quidem indivisibilibus unitentur: cum autem indivisibilia velim valeat contingere partes generis extremis necesse fore extensam quod repugnat. Unde dicitur = Die partes substantie seipsi immediate unire, etenim ut inorganicis indivisibilibus interjectis non exigunt ut ex dicitur in phisica ratio apparet.

Replicabitur: nulla ratio occurrat ut partes quantitati unitentur indivisibilibus interjectis per partibus substantie: sed ille ita unitentur. q. = Secundo maiorem: partes si quidem quantitati ex eo ordinantur ad faciendum extensionem; hoc autem percipi non potest quin unitentur generis extremis utique quidem indivisibilibus. Porro partes substantie ut pote nullam exigentes extensionem unire per indivisibilia interjecta non expugnat.

Arguetur 3. ex eo substantia habet partes distinctas antecedentes ad quantitatem, quia debet esse subjectum capax recipiendi distinctas partes quantitates; sed hoc ratio est nulla, cum capax emanat recipiendi quantitatis extensionem quae supponatur substantialiter extensa. q. Secundo: anima rationalis capax est recipiendi quantitatem, et tamen non habet partes distinctas. q.

Ad proximum dicendum quod licet forte supponere subjectum in quo recipiatur; sicut quod quantitas necessitate ponitur substantiam; sic partes quantitati supponere debent partes substantie: hoc autem sufficit ut similes partes participant quantitativam extensionem, subjectum enim capax quantitati capax etiam est illius extensionis. Ad secundum dicendum anima rationalis non esse subjectum quod, sed unica subjectum quo quantitas; quia ergo quantitatem non recipit, partes distinctas non recipit.

Questio 3. utrum linea, superficies et corpus sint vere species quantitatis continuae?

Alcqua premittuntur s. t.

Linea sic ex Euclide definitur: quantitas extensa per longitudinem, cuius partes medij punctis indivisibilibus copulantur. Superficies autem est quantitas per latitudinem extensa, cuius partes unentur lineis extensis quae per longitudinem, indivisibilibus vero per latitudinem, corpus denique est quantitas per tres profunditatem extensa, cuius partes superficiibus indivisibilibus per profunditatem.

rationem copulantur. hinc puncta quibus partes lineae copulantur sunt inaequaliter
indivisibilia; hinc autem partes superficiei unientes indivisibiles quidem sunt
penes latitudinem, penes longitudinem vero divisibiles, et denique superficies,
quibus copulantur partes corporis licet divisibiles penes latitudinem, indi-
visibiles sunt penes profunditatem. quibus positis sic:

ASSERTIO Vnica §. 2.

Linea superficies, et corpus non vere distinguuntur species quantitatis continuae
suadetur quoad proximam partem: ille sunt vere species quantitatis continuae
quae huius commune constitutum vere participant: sic se habent particu-
lariter: §. 1. prodatur minor commune constitutum quantitatis continuae est exten-
sio in ordine ad se: sed linea superficies, et corpus sunt extensa in ordine ad
se, habent enim partes extra partes unitatis indivisibilibus interiectis: §. 2.

Hinc autem secunda pars assertionis suadetur: linea, superficies et cor-
pus important diversas extensiones: ergo ad invicem distinguuntur, proxima-
tus antecedens: quae de vera continuativa episcopi distinguitur etiam habent ex-
tensionem: sic linea superficies, et corpus: linea enim consistit punctis continu-
ari, superficies lineis, corpus autem superficiebus: ergo.

Solbuntur adversa §. 3.

Argues primo: sicut linea ex punctis, sic superficies ex lineis corpus autem
constat ex superficiebus: ergo linea ad superficiem, superficies autem ordi-
nata ad componendum corpus. Hinc ita: sed quod ad aliud componendum
ordinata non est vera species quantitatis: §. 1. Secundo: differentia unius
speciei negat alij convenire: sed longitudo et latitudo conveniunt corpori:
hoc enim constat tria dimensione longitudo scilicet latitudo, et profundi-
tate: ergo longitudo et latitudo non sunt differentiae constituentes lineam et super-
ficiem, si quoniam nulla ex illis est vera quantitatis species.

Ad primum dicendum
lineam et superficiem non ordinari ad aliud componendum ut divisibiles sunt,
sed unice ut indivisibiles cum autem solum sint species quantitatis continuae qua-
tenus divisibiles, et extensa hinc est quod ut tales non ordinantur ad aliud com-
ponendum quod sit est ut expressio conceptu sint in propria linea completa,
ut existeret adversam speciem quantitatis.

Ad secundum dicendum corpus solum
materialiter constituitur ex linea et superficie, sive ex longitudo, et latitudine, licet
enim constat tria dimensione penes longum scilicet latum et profundum, constitua-
men proprium et specifica unice est extensio penes profunditatem, alij praeque-

positivae, et de materialibus se habentibus.

Replicabis: corpus est unum per se: capite-
nea, et superficies per se ordinantur ad illud componendum, subinde quae exort
ex proprio conceptu incompleta, quod opponitur conceptui veri, et respectu speciei.
ei. = dic lineam, et superficiem res indivisibiles, quo sensu ordinantur ad compo-
nendum corpus, esse quidem incompleta, simulque partes corporis constitutivas
atamen ut divisibiles nec ad illud ordinantur, nec aliquam incompleta-
nem involvunt.

Figures. quantitas proprie talis est impenetrabilis: sed linea,
et superficies penetrabiles sunt: quod non sunt vere species quantitatis. minor
quoad primam partem videtur: linea enim ut pote continetur in partem
superficiem utramque partem secundum se totam attingit sicut punctus indivi-
sibile secundum se totum attingit partes lineae: sed aliquid penetrari carnalis
est tangere secundum se totum illud cui unitur: 3°

Minor illa quoad secun-
dam partem probatur: si enim duplex corpus perfecte planum ad invicem tan-
gatur superficies unius cum alterius superficie penetratur: illam enim
attingit per se totam = Concedam tibi nego minorem: quia licet linea qua in-
divisibilis per se latitudinem, quo sensu non est species quantitatis univaria
quo ad totum, generetur cum partibus superficiei, ut ex parte atamen per se
longitudinem nec illas copulet, nec cum illis penetratur.

Deo quod patet ad
secundam partem, quippe superficies illae unice tangenter se totum qua indivi-
sibiles per se profunditatem, et ut continuative dupliciter illius corporis perfecti
plani, minime vero quoad divisibiles per se latitudinem: non enim tangen-
tur lateraliter, sed mere superficialiter: foris enim formaliter impenetrant per
se latitudinem quo sensu sunt vere species quantitatis continuae. sed de hoc aures
in philosophia.

**Questio 4. an numerus sit vera species quan-
titatis discreti.**

Et nonnulla prelibantur si.

Item numerus frequenter definitur: multitudo mensurata per unum me-
ritum quidem univariatum cum plures respectiva dispositione multitudine, ut septem
homines per septem respectivam unitatem. divi dicitur numerus intranscenden-
talem, et per predicamentalem. transcendentis est qui transcendentis unitatis uni-

rationibus consistit et per omnia entia derivatur. Tercius numerus hoc quelibet res
sive materiales, sive spirituales non exantia, ut novem Angulorum ordines de
cem predicamenta des decem Apostoli &c.

Numerus autem predicamentalis
est multitudo resubans ex divisione continui, ideoque consistit unitatibus quib-
uslibet eiusdem tamen rationis ut decem vel tres aquae quibus quibus binariis, si
vetus rationem non exantia componitur, prout duo corpora, et duo lineae non tunc
cum non exantia quate rationem sed duplex binarij consistunt. Quibus sensu
accipiendum est illud philosophi bis tria non sunt sex.

Notandum tamen unum
per se multifariam usurpari. Primo enim dicitur unum per se simplex quod omnem
compositionem excludit ut Deus. aliud est unum per se compositum vel ex genere,
et differentia ut metaphisicum, vel ex materia et forma, sive actu et potentia,
quod quidem unum per se phisicum essentiale nuncupatur.

Aliud deinde est to-
tum phisicum vel ex partibus in se ad invicem copulatis, vel ex partibus non
unitis, mutuo tamen ordinatis qualescunt. primum dicitur unum per se phisicum
integrale, secundum autem unum per se phisicum unitate ordinis ut perfectio,
cuius partes et singulam ex partem unionem sive tangentiam, ordinantes tamen per
se ad componendam perfectitudinem.

ASSERTIO NOSTRA. S. 2.

Numerus predicamentalis est vera species quantitatis discretivae. prout autem nu-
merus predicamentalis est ens reale et unum per se: §. spectat ad aliquid predica-
mentum, non ad aliquid per se quantitatis: §. prima pars antecedentis evidens: quod
existit a parte rei est ens reale: sed numerus predicamentalis existit a parte rei:
§. prout autem minor numerus predicamentalis quate rationem: §. sunt quatuor unita-
tes subsistentes ex divisione continui: sed hae existunt a parte rei: non enim finguntur,
quod quatuor partira ultra existant quatuor palmi: §.

Secunda pars sic etiam prout
tunc: quod generat ex partibus per se ad invicem ordinatis est unum per se saltem unitate
ordinis: sic se habet numerus: §. prout minorum: partes numeri se habent per
modum prioris et posterioris sive tanquam prima, secunda, tertia &c.: sed prima
per se ordinatur ad secundam expressa ad posterioram: §. = Secundo numerus est
objectivae arismetice: §. est unum per se.

Dicitur tamen cum Epimio Doctore, numerus esse
unum per se non realiter, sed per rationem, quatenus unica est in libito intellectus ali-
quam unitatem tanquam primam, aliam vero designare tanquam secundam
vel tertiam &c. unitas autem rationis insufficientis est ad veram speciem quantitatis

Ratio hęc fundamentali quidem pro contraria opinione incausa fuerit ut a nup ex
bilitate declinasset: se tamen mathematicis proferens illam signi uti probabilis tam amplius

Excele mixta quam inconsequenter solutione hac dicitur Tenent: ideo si quidem as-
serunt objectionem logicę non eicent rationi, quia logica est scientia realis, sed oram
aritmética cuius objectionem extrahitur predicamentali est realis scientia: p̄ vel na-
metus est unum per se unitate reali vel propter inconsequenter procedunt Tenent.

Propterea tamen impugnatur: non fingitur quod dicitur, et paulus sint duplex ho-
mo et tamen inlibito intellectus est quęlibet eorum tamquam primum vel secy-
dum designare: nec ergo fundamentum solutionis. — Deinde: puncta terminativa
lineę non realiter eius principij et finis, nō dicantur lineam realiter non habere prin-
cipium et finem, et tamen est inlibito intellectu quodlibet eorum tamquam finem,
aut principium designare: §.

Profugantur contraria 5.3.

Argues primo non est rationem per se quod plusibus entitatibus completis compo-
tur: sic se habet numerus contrax enim plusibus quantitatibus continuis, quare
quęlibet certitas completa ex suis partibus: §. — Dicendum numerum qua-
lescere ex plusibus entitatibus completis quidem in linea quantitati continuis
completis autem respectu quantitati discretę: hęc enim plusibus exigit unitates
ad invicem ordinatas.

Igitur quod unitates complete sint quatenus sunt quantitati
continuis de materiali se habet ad numeri constitutionem hic enim non compo-
nitur ex unitatibus ut continuis sunt, sed prout dicuntur esse unitates. — Replica-
bit: quantitas ut una non distinguitur a semet ipsa ut continua: sed ut conti-
nua est quid completum ergo etiam ut una, si ergo numerus contrax plusibus
unitatibus ut unitates sunt requirit esse rationem per se.

Præmissa maiori distingui-
notam: est quid completionem in linea quantitati continuis concedo: discretę nego
mixtam et consequentiam. — Nec aliqua in hoc apparet reflexivitas ut patet in
figura lapidis, quę licet in se sit aliquid completum incompleta tamen est
respectu domus quam comparat. — Porro aliter occurrere potest negantes
maioram cum Dico Thoma prima parte questione undecima articulo primo:
quę unitas ut pote resultat ex divisione accidentali continui de et a continuo,
sive quantitate distingui uti dicitur præter figuram resultantem ex partibus dispositam.

Argues? partes numeri non sunt unitę sed discretę § numerus non est unum per se.

Secundo non est ex propria definitione et multitudine: sed multitudine et unitate
in se pugnant: idem quod prius. 3. Numerus quaternarius quatuor unita-
tibus constat: sed quatuor unitates non sunt unum, sed plura: 3.

Ad primum
dic partes numeri non esse unitas unitate continuitatis, bene tamen unitate ordi-
nis, quae partes separatas, sive discretas exposcit. Ad secundum asserimus nume-
rum esse multitudinem non materialiter, sed formaliter acceptam, quatenus scili-
cet multitudine illa dicit unitates sub ratione primae secundaeque etc. quae sensu
uorum sunt unitate ordinis. per quod patet ad textum.

Figurae 3. forma numeri
non existit a parte rei: ergo numerus non realiter unum per se prae se antece-
dens: forma numeri est unitas ultima ut talis: sed hoc non existit a parte rei
inmo consistit in intellectu operatione: ad illam enim spectat hanc vel illam
ultimam designare: ergo. — Argumentum hoc in superioribus quidem iniqua-
rum perit ut explicemus in quo forma numeri consistat.

Duplex igitur communitate
designatae alla totalis, altera vero partialis et partialis. totalis est quae ab unitati-
bus simul sumptis desumitur ut ternitas internatio quaternitas in quaternari-
o etc. de forma autem partiali diversimode sentiunt. A. A. asserimus tam
en Angelicus praepositor octavo methaphisic lectione 3. formam partialem esse
unitatem ultimam ut ralem; ab hac enim habet numerus quod indetermi-
na specie constituitur.

Ergo in numero ternarius tertia unitas ultima est eius forma
partialis: illa enim primam et secundam determinat ut praedicti numerum
componant. Notandum quatenus unitatem esse primam secundam et ultimam
sub diversa consideratione et respectu; prima scilicet quatenus incipit nume-
rum; secunda quatenus aliam in initium, aliam vero connotat ut finem; ultima
vero prout alias finit et determinat. Admodum quo interna ut terminus extremus
principium est quatenus ab illo incipit linea, finis autem quatenus ultra illud
non extenditur.

Quorsus adverte quatenus etiam unitatem sub diverso respec-
tu esse materiam et formam. materia quidem quatenus per aliam determina-
bilis, forma vero prout alias determinans. admodum quo anima rationalis dicitur
forma respectu materiae in qua habetur in subiecto recipitur, materia vero
respectu substantiae quam recipit.

Ex quibus satis constat in qualibet unitate
esse realem capacitatem ut per connotationem ad alias hinc vel alium numerum
constituit, realem inquam non enim fingitur quod unitas ut determinans et fi-
niens sit ultima subinde forma numeri, sicut non fingitur quod quatuor unitates

terminari lineam sit finis illius, quatenus in latito intellectus sit illud accipere t²
quam principij, aut finem.

Tunc ad argumentum nego antecedens. ad propositio-
nem concessa maiori nego minorem, quam non erit sub sequens propositio: id est
enim valet intellectus quolibet unitatem vel ultimam accipere quia quilibet
illam ultimam ut contrarij ex n^ope dicitur. **Replicabis:** forma ternarij uni-
ca est et determinata: igitur repugnans est t² unitates obtinere rationem ult-
imam: tunc enim multiplex forma, sicut et ultimam foret inter se concedenda.

Distinguo antecedens: unica est et determinata formaliter concedo materialiter
nego antecedens et consequentiam. Nam si quidem est triplicem illam unitatem
sub diverso respectu esse primam, secundam et ultimam, simulque materiam
et formam rationem ad rationem ternarij multiplicatam h² propter materialit²
est: pro dictis quippe numeris formaliter saluatur quibus alia prima, alia secun-
da altera deniq² foret ultima.

Similiter dicitur: ad quid p² quod quilibet unitas sit
prima secunda et tertia sub diverso connotatione, et respectu: dicitur id est esse quia
quilibet numerus est variis combinabilis ad hoc autem necesse est quilibet eius
unitatem esse primam secundam tertiam & c. et quae sub una connotatione ra-
tionem primam sub alia exponat rationem secundam tertiam & c. Ergo unica col-
ligitur pro dictis formis multiplicatam materialiter esse respectu ternarij et
talit² de formali autem ad ipsam ut variis combinabilem se habere.

Replicabis: 2°

nequit eadem unitas esse prior et posterior: sed ut prima prior est, ut ultima
autem posterior: ergo prima et ultima nequit esse. **Responsum:** prima unitas di-
citur respectu ad ultimam, sed non dicitur respectu ad semetipsam: ergo prima
unitas non est ultima. **Deinde:** implicat eadem unitatem esse ultimam, et
ultimam esse quia supponitur, sicut et non est et ultima quia foret prima: ergo.

Denique eadem forma nequit duplicem diversum numerum infornare: sed
ita accidit in nostra opinione ablata enim a ternario prima unitate tran-
sit in divisionem, tunc quae tertia unitas quam forma ternarij² supponimus fit
forma binarij et in duplici remanente unitate resubstantis: igitur opinio nos-
tra subtrahere non valet.

Ad primum distingo ^{maior} antecedens: eadem unitas, sub
unico respectu concedo: sub diverso respectu nego ^{maior} antecedens et consequentiam
xi, nego consequentiam. **Intra** in exte²nijs lineis = **Ad secundum distingo** ^{so} ^{so}
ad ultimam tanquam ad aliam unitatem concedo, tanquam ad ipsammet nego

maioram, et minori concessa nego consequentiam: nulla enim veritas prima aut
ultima est respectu sui, sed aliorum; necesse enim distinctis unitatibus se ipsas
sub diversa ratione inspicere constat.

Ad tertium distingo maiorem, ultimam et
non ultimam sub eodem respectu concessa maiorem, sub diverso respectu nego maio-
rem et distincta minori nego consequentiam: quia sicut non refugnat quod idem
magis sit respectu sui infirmi equale et ineguale per diversos respectus, sic etiam com-
ponitur eandem veritatem ultimam esse et non ultimam. Ad ultimam concessa
ia maiori nego minorem, ad cuius impliciteram probationem die tertiam unita-
tem solvitur materialiter, ex pro subtrahito tertia in ultimam binam, non ve-
ro quatenus ultima est respectu non sui tertia. Caput quartum de Qualitate.

Caput quartum de Qualitate.

Institutione doctrinalis quid sit et quod duplex
qualitas, quenamque eius proprietates,
et species.

Qualitas latissime accipitur pro omni eo, quod in quale predicatur, quo in sen-
su de existentia essentiali qualitas dici potest. Vnde et minime late pro omni eo quod
predicatur in quale contingente. Proprietas autem accepta sic a philosopho defini-
tur: id quo aliquid dicitur quale.

Porro definitio hęc a plerisque veluti ridicula
exploditur, satis tamen clare naturam qualitatis exponit, quatenus inuis qua-
litatem esse perfectionem honorantem nobilitatem, sive qualificationem subiectionem;
ab his enim subiectionem quale denominatur. Quapropter interroganti qualis sit
Petrus, per bella respondetur albus, vel niger, dives aut pauper, verus vel deiformis &c.

Dicitur prima in definitione qualitatis ingrediatur definitio: ergo est illegitima.
Dic ingrediatur definitio in concreto: quale enim est concretum qualitatis. Nullum
autem inconveniens quod definitio definitionem ingrediatur sub alia proprie-
tate ac est definitio. Dicitur 2^a definitio data explicat qualitatem per ignotius
ipso ignotius enim est concretum quam abstractum: q. si ergo antecedens et impliciter
probationem: concretum enim est magis sensibile quam abstractum: sensibili-
us quidem est sapiens quam sapientia: sensibilibus autem, perceptibilibus etiam
est ut pote quia cognitio incipit a sensu.

Dicitur & Aristoteles explicat concretum per abstractum ait enim qualia neque
determinata dicuntur aqualitate; si ergo abstractum qualitatem nempe expli-
cat per concretum committit inevitabile circulum = Dicit Aristoteles explicare
concretum per abstractum quod scilicet per qualitatem postquam per divi-
sionem qualitatis huius naturam clariorem facit. In quo nullus concipitur circulus.

Quatuor ex philosopho designantur qualitates species. prima est habitus seu dis-
positio secunda potentia et impotentia tertia pars et partibilis qualitas, quarta
forma et figura. habitus dicitur a dispositione quatenus hoc facile ille vero defi-
citur delectat. Egitur habitus ex propria natura futurus est, dispositio autem
brevis. Potentia hic non sumitur pro non repugnantia, sive potentia objectiva,
sed pro virtute physica, eaque robusta ad agendum vel recipiendum primo ordinata,
qualis est quae in cubena datur ad deambulandum.

Impotentia non sumitur pro ca-
rentia potentiae, sed pro languida debili aut infirma potentia ut visiva in senes, et
deambulatoria in claudis. Ista in eo distinguitur potentiam et habitum quod illa ordinatur
ad operandum ex genere ut dicitur particula primo, habitus vero vel non ordina-
tus ad operandum, vel operationem respicit ut convenientem, vel de convenientibus
subjecto, sive ut bonam vel malam.

Pars et partibilis qualitas sumitur pro forma
ex alteratione quadam resultante ut pavor ex motu, et rubor ex borescencia,
quae quidem portiones nuncupantur. Si autem forma illa ex alteratione resultet
causam habeat permanentem dicitur partibilis qualitas ut albedo in facie ex es-
sentiali temperamento ostendens.

Forma, et figura formae pro eodem usum pon-
tur, paulo tamen differunt: forma enim indicat quantitatem quadam sine-
tiam, et partium consonantiam gaudentem, vicium gratia vel ostensa sensibus apa-
ret. figura dicitur eadem quantitas ut disposita in modum circuli trianguli &c.
Proprietates qualitates sunt habere contrarias recipere magis et minus, similitu-
dinem et in similitudinem fundare. Similitudo tamen non sunt et pote ali-
se convenientes.

Capitulum de Relatione sive predicamento ad aliq^d

Quod modo caput dilucidandum nuncupamus plura continet pro rebus nem
Philologicis, tum etiam philosophicis pertractandis summe oportuna. Igitur fasces
in illius capite paulo solito diligentius incumbere. Relatio ergo, quae etiam ordo,
respectus, connotatio, tendentia, et habitudo, est id quae unum respicit aliud sive uni-

unius ad aliud respectu. primo dividitur in reale et rationis uniusque autem notitia ex
negatione alterius contraria.

Secundo dividitur in relationem secundum esse et relationem secundum
dicere. Prima est cuius terminum esse circa aliud se habere ut paternitas, filiatio &c. Relatio autem
secundum dicere est res vere absoluta, quae tamen nequit explicari nisi in ordine ad aliud
ut scientia, quae, ut pote qualitas vere quidem absoluta est, nequit tamen explicari nisi in
ordine ad objectionem. Relatio realis dividitur etiam in creaturam et increaturam. prima se-
cundo hinc respicitur in Divinis, illa autem per omnes alias deo comparatur.

Deinde dividitur
in transcendentalis et predicamentalis. In utraqueque autem distinctione designanda
plurimum passim frequentiter insumitur. res est tamen pauci momenti. Igitur relatio
predicamentalis est respectu ad terminum in ipsius termini, seu quod idem est est res
respectu quae praeter respicere terminum nullum aliud minus exerceat erga illud. ~~Res~~
secundum esse: mixtae potest mixtae. Relatio autem transcendentalis illa est, quae praeter respice-
re terminum simul etiam exerceat aliud minus causalitatis scilicet, representationis, for-
mae aut mensurae &c.

Igitur relatio transcendentalis nec tam respicit terminum ut
terminum sed quatenus praesens rationem effectus, causae aut objecti. Ita ideo
quae illam non respicit tanquam partem termini, sed ut dividitur relatio in mutua,
et non mutua, prima inter illa exerceatur, quae mutuo se respiciunt ut inter dupli-
cem partem abstractam, seu inter patrem et filium. mutua autem nuncupatur quia
ex parte termini alia correspondet relatio et constat adductis exemplis, relatio non
mutua dicitur cuius unum extremum aliud respicit non autem e contra, qualiter ac-
cidit in scientia, quae licet objectum respiciat ab illo tamen non respicitur. Similiter
increatura, quae realiter respicit Deum ad illam tamen non relatum. Alterius relatio
mutua dividitur in relationem aequiparantem, et disaequiparantem. prima est cuius
ex parte termini relatio eiusdem denominationis correspondet, talis est quae inter duo
altra exerceatur: hoc enim in utroque dicitur similitudo. Relatio disaequiparantem se habet
e contra, ut paternitas, cui ex parte termini relatio dicitur denominationis correspondet.

Denique dividitur relatio ratione fundamenti in simplex genus relationis. primi gene-
ris dicuntur, quae in invicem, et in se fundantur. per unitatem intelligentiae conve-
nientia, per numerum autem de consensu entia, notandi tamen illud philosophi:
unum in substantia facit idem, in quantitate aequale, in qualitate simile. Subs-
tantia hoc accipitur pro essentia. unde illa quae in essentia conveniunt dicuntur
idem non tamen formaliter physice, sed fundamentaliter et logicè.

Relationes secundum
genus fundantur in actione, et passione, ut paternitas et filiatio, quae sunt prima

^{dicat perdatque}
in actione generativa, secundario inpositivam, nisi inter accidit in relatione causae ad effectum
et in illa, quae inter sexum et dominum magistrum, et discipulum intercedit, quae etiam
aliquoties in actione et passione fundatur.

Sexus generis relationes occupantur, quae
fundatur supra mensuram, et mensurabilem. talis est quae inter scientiam, et eius
objectionem intercedit, perfectio enim scientiae mensuratur per perfectionem objecti. Ob-
servandum autem mensuram hic non solum pro mathematica, bene etiam pro metaphysi-
ca: relationes namque in mensura mathematica fundatur ad primum generis spec-
tant, dicunturque equalitatis, et inaequalitatis.

Quaestio prima an dentur a parte rei relatio- nes predicamentales. Referuntur Sententiis S. I.

Per se non nominales non dantur a parte rei predicamentales relationes. Sen-
tentia autem hae diversimode defenduntur, alijs opinantibus similes relationes for-
maliter consistere in actu intellectus unum ad aliud comparationem. Alij vero in
motivo sufficienti ex parte unum, ut intellectus unum conferat ad aliud, adversari-
um opinio receptior est, et rationi conformior.

Assertio unica S. II.

Dantur a parte rei relationes predicamentales. Suadetur: 1. dependentes ab intellec-
tu duo alba, ut quatuor sunt formaliter similia; sed similitudo est relatio predica-
mentalis. 2. probatur maior: inter illa, quorum unum independentes ab intellec-
tu est sicut aliud sunt formaliter similia independentes etiam ab intellectu:
sed unum album, ut quatuor independentes ab intellectu est, sicut aliud. 3. Confix-
matur independentes ab intellectu patet est pater filij ab ipso geniti: sed pater nihil
est relatio predicamentalis. 4.

Dices autem album esse alteri simile non a similitu-
dine inquantum a relatione, sed per ipsam albedinem. Similiter unum esse alteri egua-
le per se habet quantitatem, quae tenet quod absolute: si aliqua ergo inter illa relatio
est excuset non realiter est, sed rationis. Sed contra quia albedo est realis et habet
constitutio subjecti album: similitudo autem filij dicitur ut pater ex terminis. Se-
cundo potest esse equalis alteri ad illum respectu, sive ad illum se habet, sed est realiter
equalis: 3. per realem respectu, sive relationem.

Propter stabilitatem auctoris: relatio patris ad filium realiter in Divinis: ergo etiam in creatis. sequela probatur: primus est verum quia pater et filius generaliter reales sunt: sed hoc etiam accidit in creatis. §. Dicitur: ex quo relationes Divinae substantiales sunt non licet colligere creatas etiam substantiales esse: ergo nec ex eo quod reales sunt in Divinis licet colligere esse etiam reales in creatis.

Concesso antecedenti, nego consequentiam: existentia enim relationum in Divinis ex hoc procedit una, quod dicitur per sonam esse generans et aliam esse genita, quod etiam reperitur in creatis, potest relatio nec exeat accidentaliter adveniens creaturæ quod imperceptibile quidem in Divinis apparet ob immutabilitatem, et infinitudinem Dei. Exterea quædam substantia, et mixta etiam substantia sunt in Divinis, accidentia autem in creatis.

Rationibus in contrarium fit satis 53.

Præterea primo: ens reale vel est substantia vel accidens: sed relatio prædicamentalis nec est substantia, nec accidens: §. probatur minor: relatio enim prædicamentalis nec est ens per se nec ens in alio, sed ad aliud: ergo nec est substantia nec accidens. Dicendum relationem esse in alio non solum absolute sed respectivè: ideo quæ subjecto communicatur illud intransitive ordinando ad terminum.

Replicabitur: relatio subjecto communicata habet suum esse in ordine ad subjectum cui communicatur; sed prædicamentalis relatio non habet suum esse in ordine ad subjectum, sed ad terminum; nequit ergo communicari subjecto, sicut non est accidens. Distinguo maiorem: subjecto communicata tamquam illud referens ad terminum, nego: communicata tamquam quid sitens in illo, concedo maiorem: minorem, et nego consequentiam.

Relatio totum suum esse habet in subjecto, et totum ad terminum: quare quidem subjecto communicatur tamquam quid respectivè in illo sitens, sed immediate et formaliter referens et ordinans ad aliud. quæ propter duplex in relatione designatur conceptus alius in quo habet quod tota communicatur subjecto; alius ad faciendum quod non communicatur ut sitens in illo, sed ad ordinans ad aliud.

Insuper: ordo relationis prædicamentalis ad subjectum transcendentalis est, ordo autem ad terminum est prædicamentalis, sed duplex hic conceptus nequeunt in eadem relatione prædicamentali conjungi: §. Contra constant: et maior quæ ad præteritum patrem ex eo patet, quod relatio ordinata ad subjectum tamquam quid dependens, et substantiatu ab illo. §. Nego suppositum maioris: relatio enim non communicatur subjecto tamquam ordinata ad illud, sed tamquam illud ordinans ad terminum.

Arguetur. 2. nullam assignabilem causam relationis realis; igitur uicini requeat relatio.
anteccedens suadetur prima: quia ad relationem non datur per se motus: actio autem
illam producat motus est. Secundo: similitudo qua album in hac aula existens
refertur albi deus Romae productus est predicamentalis relatio; sed tali similitudi-
nis nulla est assignabilis causa; quae enim album Romae producat nequei eadem simili-
tudinem causare obnotandis differentiam necessitatem causari talis a producente albedi-
nem in hac aula: hic enim forsam non existit: q.

¶ Hæc antecedent. ad primam pro-
positionem dic causam producentem fundamentum secundario producere relationem
ex illo prelatantem: ad hoc autem non requiritur quod deus per se motus ad relatio-
nem. — Ad secundam dicendum predicamentalem similitudinem produci a causa producere pri-
mum album: quia licet hoc formaliter defecerit, eius tamen actio virtualiter permanet
in albo ab ipso producto, sicut etiam actio productiva aquae manet virtualiter in aqua
calida ad reproduendam frigiditatem per calorem deperditam. Qualiter autem
hoc accidat ex dicendis constabit.

Questio. 2. an essentia relationis predicamen-
talis consistat in aptitudine, an vero in actu refer-
endi: notantur aliqua, et recensentur sententiae.

St.

Nullius non potestur euentiam relationis sitam esse in referre subjecti ad terminum.
Armenli referre dupliciter uale accipi vel pro actu referendi, vel uicini pro aptitudi-
ne ad referendi. Pro quo scire oportet alias esse formas, quae communicant subiec-
to ipsi conferunt effectum per modum actus proximi ut scientiae, quae quidem subiec-
tionem capax, aptumque constituit ad sciendum. aliae uero sunt, quae effectum tribuunt de linea
actus sciendi, et cognitio, existentia, ratio gra.

Cum autem euentiam cuiuslibet forme
consistat formaliter in effectu illa, quem primario conferit subjecto, perinde est in-
quisita an euentiam relationis consistat in aptitudine, vel in actu referendi, ac diuina
non nisi effectus primarius relationis constituitur subjecti actus referendi, an uero proxi-
me referibile, capaxque ut actualiter referatur.

Deinde sciendum actum referendi
accipi signate dum concipitur quoad suam euentiam per se uel ad eo quod existat, siue
non existat; ex eitate uero dum consideratur ut existens. hinc facile capietur quam

inmixto aliqui actioni signati cum actu primo confundantur: actusque signatus est ipse
 re actus secundus quoad essentialia consideratur: actus enim actus primus, sive exercitio, sive signi-
 ficatōe conceptus potentia quidem est ad actionem secundam.

In his prima sententia defendit ef-
 fectum primarij relationis partem illud consistere proxime referibile aptum
 et actualiter referatur. Ita Cajetanus cui plerumque Thomistarum adherent. Secunda de-
 fendit predictum effectum esse consistere subiecto actu relati. Sic Tenet et ex Tho-
 mistic nonnulli cum Illustrissimo Sodoi Eminentiissimo Aguirre et Monera.

ASSERTIO VNICA 5.

Essentia relationis predicamentalis consistit in actuali exercitio referendi subiecto ad terminum
 proximum: incostrat essentia relationis predicamentalis quod primario communicat subiecto:
 sed hinc primario communicat exercitio referendi: g. primatus minor: relatio predicamentis
 talis primario communicat subiecto esse relationem: sed esse relati est exercitio referendi: g.
 primatus maior: albedo primario communicat subiecto esse album, doctrina esse doctorem: g.
 relatio primario communicat esse relati, nec facile disparitatem designabis.

Confirmatur:

nequit intelligi relatio in subiecto, quin hoc intelligatur relati: ergo esse relati est eius pri-
 marium effectum, proximum autem eadem: nequit intelligi relatio in subiecto, quin subiectum
 actu dicat relationem: sed esse relationem est actu dicere relationem, sicut posse referri res il-
 lam potest dicere: g. Secundo: per id constituitur relatio qua subiecto trans fertur ad terminum
 relationem: sed non constituitur per esse referibile: referibilitas enim est capacitas ex parte
 subiecti ad recipiendam relationem, quam habet in linea absoluta: g.

Dicas, relationem

dicere subiecto communicare, esse scilicet referibile, et ulterius esse relationem: hoc tamen est in-
 terueniens disparitas, quod referibilitas est proximum effectum, et esse essentia relationis, con-
 sistere autem subiectum relati est aliquid ad ipsam consequens tanquam eius conatus esse
 exercitio: ideoque ualeat relatio concepti communicata subiecto, quin hoc concepiatur re-
 latum.

Sed contra: quia simili solutione quisque defendere poterit uisionem et intellectum
 non consistere in actuali exercitio uidentis et intelligendi sed in uisibilitate, et intelligibili-
 tate ad quam sequatur simile exercitio tanquam aliquod ipri conatus esse. — Secundo
 sicut albedo est principij quo dealbandi, sic relatio referendi: sed nequit albedo concepi con-
 municata subiecto, quin illud constituat dealbati: ergo nec relatio que in illud constituat re-
 latum.

Tertio: relatio communicata subiecto illi prout conceptum ad proprium, et specificum rela-
 tionis per alij accidentibus: sed nequit prout conceptum ad quod illud relati constituat, ergo.
 Quarta minor: nequit subiecto prout conceptum ad quod illud constituat in ordine ad

ad aliud: subjectum enim habet per conceptum ad respiciendum aliud, sive ad aliud ordinatum: sed idem est sub-
jectum constitutum in ordine ad aliud, ac uterque relatus: g.

Nec satis occurrunt adversarij ultra
dicentes hoc esse discrimen inter formas relativas, et absolutas, quod istae utpote ab extrinseco in-
dependentes nequeant intelligi subiecto communicato, quin illi conferantur propriis exercitijs
ut de albat ab albedine &c. At hanc formam relativam quia ab extrinseco termino scilicet depen-
dentes valent concepti subiecto communicato, quin illud relatus, sive terminus respiciens consti-
tuant, non vero quin illud constituentur referibile: referibilitas enim non dependet a termino
existentia.

Non iniquum occurrunt primo; quia potius supponitur quam probatur referibilitatem
esse affectionem relationis; secundo: quia effectus formalis formae relativae debet esse relativus,
subindeque a termino dependens, maxime in relatione praedicatoriali, cuius totus effectus est in ordi-
ne ad aliud; igitur nequit intelligi relatio independentem a termino quem respiciat.

Adversa fundamenta solvuntur s.

Arguitur primo: valere concepti relatio ut sic non concepta actuali exercitio referendi; ergo non
constitit essentialiter in illa; probatur antecedens: exercitium actuale referendi opponitur termini
non existentem: sed valere concepti relatio ut sic, non concepta termino existente, indicat quod
existit terminus ut sic: g. Hego antecedens, ad probationem distingo maiorem: existit enim ex-
cite vel signate, concedo: exercite proprie, nego maiorem, distinctioy minime, nego levis quaeq.

Idem igitur est terminus relativus, qualis relatio ipsa cum eodem relatio ut sic constitit in ac-
tuali exercitio referendi signate sumpto, terminum etiam signate, sive signate existentem
exponit. Replicabis similitudo ut sic nullum habet terminum ad hoc signate existentem: sed
similitudo ut sic est vera relatio: ergo. probatur maiorem: similitudo ut sic omnem continet simile-
tudinem sive omne simile, ergo nullum remanet simile, quod illam terminat.

Responsus: in ista di-
ca relatio secundo conceptum probationem, et essentialiter unice dicitur signate exercitio referendi;
ergo licet constituat subiectum relationi signate, constituit tamen referibile in ordine ad exerci-
tium exercitio: ergo constituit in referibilitate. Ad replicam nego probationem, ad probationem
distinguo antecedens: omnem similitudinem sive omne simile sub ratione referendi, concedo:
sub ratione terminandi, nego antecedens, et consequentiam.

Similitudo igitur ut sic utpote ab-
tracta ab hac, et illa similitudine sub conceptu relationis omnem continet rationem referen-
di. Ad id tamen manet contra illam similitudo sub ratione terminandi ut sic non deficiat terminus,
quem signate respiciat. Ad secundam concedo antecedenti, nego consequentiam, quia subiectum
a seipso habet referibilitatem, sive capacitatem, ut referatur a exercitio exercitio, sicut et
a se, et non ab albedine habet eius proprie de albatib. relatio ergo illud non constituit referibile.

Argues 2. illud est essentia relationis, quod primo concipitur in illa: sed referibiliter primo concipitur in relatione: q. p. prioris minorem: quod primo communicat sub-
jecto primo concipitur in relatione: sed primo communicat subjecto referibilitatem: cum pri-
us sit illud constitutum referibile, quam actu relatus: ergo.

Confirmatur: referibilitas est ac-
cidents delinea relata: ergo prioris a relatione, prioris antecedens: substantia enim
totz est in ordine ad se: per referibilitatem autem constituitur in ordine ad alium: sed id
per quod in ordine ad alium constituitur est accidens delinea relata: q. 1. — Secunda: per
eandem relationem qua pater respicit filium existentem respicit etiam nondum natum: sed
talis relatio non constituit partem actu relationis ad filium nondum natum: ergo illam con-
stituit referibile.

Tertio: prius intelligitur relatio communicata subjecto secundum conceptum
in, quam secundum conceptionem ad: sed per conceptionem in non nisi constituitur subjectum
actu relatus: ergo referibile. — Ad argumentum dicendum referibilitatem minime preve-
nire a relatione: subjectum enim esse referibile, cogit per suscipiendi relationem
sicut ergo si referibiliter procedit ex actibus referendi?

Ad primam confirmationem res-
ponderem quod licet substantia tota sit in ordine ad se, ex conceptu primo, secundario ta-
men non habet esse substantiam relationis, sicut ex aliorum accidentium, nec capacitas hęc ac-
cidents est delinea relata, sed ipsa est substantia potens simile accidens recipere. — Ad se-
cundum dic per relationem qua pater respicit filium existentem nec constituitur relationem,
nec referibile respectu illius qui nondum existit, cum hoc autem optime cogitur, quod
altero filio existente illum respiciat per eandem relationem existentem ad quod-
libet terminum eiusdem rationis cum primo.

Ad tertium permissum maiori, minori que concessa,
nego consequentiam: relatio enim per precisionem conceptum in nec constituitur subjectum relatus,
nec referibile: quia relatio per conceptionem ad habet actu referere per conceptum autem in op-
tinet quod accidentialiter referat. Vel similibus dic conceptionem in etiam includere exars con-
dere per conceptionem ad: repugnat q. 1. primum conceptionem constituitur subjectum referibile,
secundum autem relatus.

Argues 3. propriam fundamentum Caironi: Distinguitur relationis
non consistens in actu exercitio referendi: ergo nec creatur ut pote illam partem rationes.
Sicut autem antecedens: relatio paternitatis intelligitur, quoniam concipitur pater actu relatus
ad filium, q. 1. prioris antecedens: propriam ad generationem filij intelligitur relatio paterni-
tatis: sed propriam ad generationem filij non intelligitur pater relatus ad filium, nondum enim
intelligitur filius quam similes terminus relationis: q. 1. probas maiorem: propriam ad ge-
nerationem filij pater creatur intelligitur constituitur in ratione, personam: sed per re-

Relationem paternitatis constituitur in ratione personarum, et solam esse apud Theologos: ergo.

Præsupponitur igitur ad hanc solutionem præmittitur oportet in Divinis relationibus triplicem conceptum expressivè distinctum reperiri, et hypothasim scilicet, sive personalitatem originis, et relationis. Conceptus et hypothasim correspondet relationi ut dicenti conceptum in, originis autem præter in postulat conceptum ab, et denique relationis quatenus dicitur conceptus ad. Per primum constituitur pater in esse personarum, per secundum in esse originantis et actionis producantis, per tertium autem constituitur actu relatus ad filium.

Ex quo ad argumentum nego antecedens, ad prævariationem distingo antecedens: intelligitur sub nomine hypothasim, et originis, concedo: sub nomine conceptus relationis, nego antecedens, et consequentiam. Sub qua distinctione operis occurrerit. Igitur ut relatio constituitur per actus exercitii referendi, sic est quod non potest intelligi in esse relationis, quoniam simile intelligatur exercitii: hoc autem ita evenit in relatione paternitatis ut palam est ex nuper dictis.

Replicabis: pro illo priori quo pater intelligitur constituitur in esse personarum intelligitur etiam distincta persona: constituitur enim et distinctivè idem sunt: pater constituitur persona distincta per relationem in esse relationis: etenim in Divinis omnia sunt unum, ubi non adesse relationis oppositum: ergo in illo priori intelligitur relatio in esse relationis: sed non actu referenti. Dic paterem per relationem sub nomine hypothasim constituitur personam distinctam indeterminatè ab alio: per illam autem sub proprio conceptu relationis constituitur determinatè distinctus a filio, cui usque relative opponitur.

Questio 3. an, et quomodo relatio predicamentalis distinguatur a proximo fundamento præmittuntur aliqua, et aponuntur sententiæ.

S. l.

Accidet in hac subtili disputatione non amensaphisicis, tum etiam a Theologis decantari. Ut illorum autem doctrinam percipias sciendum in qualibet predicamentali relatione quatuor inveniri fundamenta quod, sive remotum, quod etiam dicitur soler subjectionis relationis, deinde rationem fundandi, seu fundamentum proximam, ulterius relationem ipsam, sive rationem referendi, et denique terminus ad quem terminatur relatio.

Declaratur hoc in relatione qua Philippus refertur ad Alexandrum, ubi Philippus Alexandri pater est subjectus, sive fundamentum remotum: actio autem generativa eius fundamentum

mentis proximo, patens autem vera est relatio, quia Philippi in esse patris respiciunt Alexandri, hic autem est terminus relationis. Inquirimus ergo an relatio distinguatur realiter a fundamento, et termino an vero cum utroque, aut altero eorum hic identificatur. prope disputatio de fundamento proximo instrictius, terminus enim nemo dubitat esse quidam a relatione distinctus.

Thomistae generaliter propugnant relationem esse modum realiter a fundamento proximo, et simul a termino distinctam. huic opinioni favent omnes Scholastici pauci autem Societatis adherent. Secunda sententia relationem a fundamento, et termino indistinctam proponit, ac sentitque cum utroque adequate, cum quolibet autem inadequately identificari. ita recentiores Societatis. Criminetur doctor Geminus illam indistinctam a fundamento, distinctam vero propugnare a termino. hanc veluti Aristoteli nostro consonam defendit eminentissimus Aquinas libro primo Theologiae, nam si contrarium in metaphisica senserit, fortissimum sapientiorum apparetur. Sapientium quippe est mutare consilium.

Assertio prima.

Relatio predicamentalis non identificatur cum fundamento et termino. Proterea sic proposita recentioribus Societatis adhibetur: epicaliter autem suadetur: relatio predicamentalis circumscriptionem eius circū aliud: sed illud aliud est terminus: ergo terminus aliud est a toto esse relationis. Invenitur ita: sed relatio predicamentalis non identificatur cum illo quod aliud est a toto esse relationis. Confirmatur: coniectura ex fundamento et termino non est ad aliud ut patet: sed relatio est ad aliud: ergo non consistit in coniectura ex fundamento et termino.

Secundo: totum esse relationis est ad aliud: sed terminus nullatenus est ad aliud: ergo non spectat ad esse relationis. Tertio: similitudo adequate albi A cum albo B. sicut in eo quod album A adequate similitudo albo B: et adequate hęc similitudo predicatur de albo A: nihil ergo predicatur similitudinis verificatur de albo B: subinde adequate ab eo distinguitur.

Dicitur Tertio esse relationis inadequate sumptis, et ut sententia parte fundamenti esse ad aliud, non sicut patet se habet ex parte termini. Sed contra quia ex definitione relationis satis constat totum illius esse ad aliud se habere. Unde: tota similitudo albi A cum albo B, consistit in respectu, quo a similitudo albo B: sed respectus ille unice se habet ex parte albi A respicientis album B: minime vero ex parte albo B respectum terminantis. §.

Denique: dissimilitudo gratiæ cum peccato nullatenus identificatur cum peccato, aliam dissimilitudinem terminante. §. Proinde antecedens: dissimilitudo gratiæ cum peccato est recessus, distantia, sive gratiæ disconvenientia cum illo: sed distantia recessus aut disconvenientia cum peccato non identificatur cum illo, immo ab eo recedunt, et ex diametris opponuntur. §. Proterea secunda. §. §.

Assertio secunda §. 3.

Relatio predicamentalis realiter identificata cum proximo fundamento ita perspicue tradit hanc assertionem Anselmus nosse, per mixtum sit de illius mente aduc nosstras dubitatur; igitur capite vicesimo quarto Monologij assertioni Deo nihil accidentale posse advenire ob eius immutabilitatem ita sibi objicit: quomodo non est participi accidentis cum hoc ipsum quod maius est omnibus creaturis, et quod illis dissimili possit accidere?

Hinc autem temerarij in hunc modum occurrunt, sed quid repugnat quorundam quæ accidentia dicuntur susceptibilitas, et naturalis immutabilitas, si ex eorum assumptione nulla substantia consequitur variabilitas: omnium quippe quæ accidentia dicuntur, alia non nisi cum aliqua participantis variatione adesse, et esse posse intelliguntur, ut omnes colores. Alia omnino nulla, vel accedendo, vel recedendo mutationem circa id de quo dicuntur efficiere non videntur, ut quædam relationes: constat enim quod homini post partum nascituro nec maior nec minor, neque qualis sint nec similes; omnes autem has relationes utique cum natus fuerit, sine omni mutatione ad id ipsum habere poterit, et amittere secundum quod crescit, et per qualitates diversas mutabitur.

Factenus Benedictinus doctor ex cuius præclarissimi verbis ita firmatur assertio: quod realiter advenit subjecto illud intrinsicè immutat: mutatio enim est transitus de non esse ad esse: sed relatio non immutat intrinsicè subjectum: ergo nec illi realiter advenit; subindeq; non est accidens modus ^{ve} realiter a fundamento distinctus.

Quæ ex præcluditur expositio Thomistarum: ex quo creatura dicitur relative nullam præter mutationem: ergo relatio realiter ab illa non distinguitur. probatur antecedens: dummodo in creatura aliqua fieret mutatio ex quo dicitur relative nulla esse passiva, qua utitur Anselmus ad conciliandum immutabilitatem Dei cum subreptione relationis: hanc enim probat ex quo creatura non mutatur per relationem: sed nefas est tale dicere: §.

Deinde: subjectionem propriam mutatam per receptionem accidentis phisici: sed non mutatam proprie per relationem: ex hoc non est accidens phisicum realiter a fundamento distinctum. Deniq; subjectionem habere potest relationem similitudinis, æqualitatis, aut inequalitatis sine omni immutatione: sed per relationem realiter a fundamento distinctam, aliqualem saltem partem mutationis: repugnat: §. relationem a fundamento distingui.

Id ipsum quod Anselmus docet etiam Angelicus doctor quinto neobaphinico lectione §. sic aient: nihil advenit mihi denovo per hoc quod incipio esse alteri æqualis, quæ quidem verba ex Anselmo nostro decepta videntur.

videtur in illorum quibusdam expositionibus occasionem utique esse immorari.

Ans.

Assextio ratione stabilita: unum album est alteri simile absq[ue] superaddita relatione: sed similitudo est relatio predicamentalis: q[ui] relatio predicamentalis non est aliquid superaddit[um] nec a fundamento distinct[um]. probatur maior: similia dicuntur quorum qualitas est una: sed equalitas unius albi (albedo scilicet) est una cum qualitate alterius secunda superaddita relatione: q[ui] maior est philosophi quinto metaphisico capite quinto decimo. minor est consequentia esse in eadem apparent.

Roboratur primo: per illam formam unum album assimilatur alteri per quam est sicut illud: sed unum album per se albedinem est sicut aliud: q[ui] Secundo: Petrus dissimilata formaliter equa per quod ab illo specificis distinguitur: sed per eam existitatem nihil superaddito absque distinguitur: per eam enim est divisum a quolibet alio: q[ui] Sexto quantitas est alteri equalis per quod habeat eandem extensionem: sed duplex quantitas bipalmaris eandem habet extensionem tamen si nullus respectus distinctus ab utraque resultet: q[ui]

Rationibus his preclusa manet solutio, que in ore est omnium Thomistarum asserent[um] duo alba, secunda relatione superaddita, esse similia fundamenta- taliter non vero formaliter: albedo enim est forma in qua assimilantur, sive supra queq[ue] cadit similitudo, relatio autem est forma qua, sive ratio cuius dicuntur formaliter similia.

Sed contra: quia ut unum album sit formaliter sicut aliud in quo similitudo formalis similitudo est quod utrumq[ue] habeat albedinem eque intensam: hoc autem in- dependens omnino est a superaddito respectu. Secundo ut duo alba sint formaliter similia requiritur iuxta solutionem respectus superadditi alterius ad alteru[m] q[ui] quodlibet ex illis dicit respectu ad aliud: q[ui] respectus illi etiam assimilantur ad invicem. In quibus oritur vel per se ipsos immediate, vel per alios superadditos? si per ipsum quate[m] etiam duo alba non assimilantur per se ipsa.

Sicutem dicas de respectu illos per alios superadditos assimila- ti: q[ui] etiam illi superadditi per alios, sicque inevitabili reditur processus in infinitum. Scio Thomistas asserere unum respectu, sive relationem per se ipsam alteri assimilari si ve illam tanquam similem respicere: etenim ad unam rationem formalem non datur alia. Contrarij autem accidit in albedine, que cum non sit de se relativa indiget relatione ut ad aliam referatur.

Sed solutionem hanc ipsi impugnant Thomistę per- cipuo argumento, que sententiam nostram evellere conantur, quod sic ostendo: relatio si- militudinis qua patet in Petri exemplo, assimilatur patet in ratione Thomistę: sed separabilitas in se- ta realiter separatur, si verum est quod asserunt Thomistę: sed separabilitas in se- ta

secus distinctionem; ergo. pro rata maiori: deiciente paternitate Thomae paternitas Petri non
remanet illi similis: g. relatio similitudinis ab illa separatur, vel nulla est relatio separabi-
lis a fundamento.

Hinc autem textus impugnatæ præjactæ solutio: ablata omnino ad dupli-
ci albo relatione superaddita ella alba foras similia in non habere relationem; non fun-
damentaliter: ergo formaliter. pro rata minor: illa dicuntur fundamentaliter similia
quæ per superveniente relatione fiunt similia formaliter: sed quæ similia sunt in non ha-
bere relationem negatiuè fieri similia per relationem superuenientem: hoc enim poti-
us destruet illos non similitudinem: g.

Instantia hæc præcise non exeger Thomistas, dicunt
enim illa duo albo esse fundamentaliter similia quæ tenent fundam. relationem rationis per
quam fiunt similia formaliter in non habere relationem realem. Vtque inquam pluri-
mum: si enim relatio rationis sufficiens est ad formalem similitudinem quodlibet ex al-
teri simile per primum respectum rationis. ad quid. g. adstruunt Thomistæ relationes
reales.

Proterea: propioris ad relationem rationis illa duo albo foras similia in non ha-
bere relationem realem nec rationis: sed non fundamentaliter: g. pro rata minoram:
quæ sunt fundamentaliter similia reductæ similia formaliter a superueniente relatio-
ne: sed quæ similia sunt in non habere relationem realem per rationis, nequeunt reati si-
milia per relationem realem, nec rationis: g.

Diluuntur opposita. S. 2.

Argues primò robustiori quidem fundamento, quæ realiter separantur realiter distinguun-
tur: sed relatio realiter separatur a fundamento: g. pro rata minor: deiciente relatione,
per minoram fundamentum: sed in hoc stat separatio relationis ab illo: g. pro rata
maior: termino deiciente, simul deficit relatio: sed termino deiciente permanet
fundamentum: g. pro rata maioram: deiciente termino deficit ordo, sive respectus ad
illum: sed relatio est ordo, et respectus ad terminum: g.

Contra maior, distingo mino-
ram, realiter separata quæ ad entitatem nego minoram: quæ ad denominationem, concedo mi-
noam. ad proterioram distingo maioram deiciente quæ ad entitatem concedo; quæ ad
denominationem, nego maioram, concessa g. minori in sensu distinctionis, alijs etiam ap-
plicandis nego consequentiam. Cuiusmodi notatur doctrina in logica quidem aca-
demica, ipsi quoque Thomisti tum in Sacra Theologia, et etiam in philosophia a modum fa-
miliaris.

Dicimus ergo deiciente termino deficere quidem relationem quæ ad hoc
quod est denominare subiectum relatum, non vero quæ ad entitatem: similitudo enim
pariteri albi ad albedinem est ipsa albedo non ut cunq. sed prout aliam connotat, ex

parte termini. Igitur terminus deficiente deficiit similitudo et denominari partem simi-
lem non vult entitative. Sic enim indistincta unquam est ab albedine.

Sine similitudo diffe-
rentiam partium considerationem, vales siquidem concipi entitative, sicut quia denominative.
Entitative accepta est ipsa albedo potens alteri coexistere, et sic sicut illa: denominative au-
tem est ipsa sicut et alteri coexistens, quo in sensu illi similis denominatur: similitudo enim
unius partem albi cum alio in eo stat quod ut ut albedo, ac illud ad quod unica requiritur
quod illi coexistat, sive quod albedo ex parte fundamenti alia ex parte termini respondet.

Igitur terminus deficiente remanet similitudo quoad entitatem tamen si placeat quoad de-
nominacionem: quod enim tunc casu albedo fundamenti non coexistat alteri, et sit sicut illa
unice pendet ex defectu albedinis connotat, non vero ex quo aliquid defecit ex parte fun-
damenti. Quod quidem vel ex eo patet quod posita albedine, cui coexistat, excluso quocumque
alio, illi coexistet, et sic sicut illa in quo stat formalis denominatio similitudinis.

Ex quibus satis colligitur albedinem per se et ipsam denominare subiection simile alteri
albo, dum modo existat illud aliud tanquam connotat, necessario requiritur ad similem
preparandam denominationem huius doctrine, in posteriorum exemplum accipite: albedo enim
per se et ipsam actualiter fundat similitudinem cum alio: hoc tamen deficiente talis
similitudo non actualiter fundat, quoniam similis defectu infertur aliquid defecisse
ex parte fundamenti, quod si quod albedo non denominat subiection simile termino def-
iciente quatenus nihil ex parte fundamenti deficiat.

Replicabis: deficiente termino
transit subiection de eire ad non eire simile: q. transit ex similitudine ad coexistentiam simi-
litudinis: hoc ergo deficiit a fundamenti, subindeq. ab illo separatur. — Distingue autem
dicit: de eire ad non eire simile quoad denominationem, concedo quoad coexistentiam nego
antecedens, et distingo consequens: ad coexistentiam similitudinis denominative acceptam
concedo; entitative sicut, nego consequentiam. cetera autem sub eadem coexistens distinc-
tione.

Ratio solutionis est quia ut aliquid denominationem accipiat relativam necesse est regu-
lata tota et adaequata entitativa relationis, sed ulterius existentia termini respectu cuius deno-
minatio relata: simili enim denominationem non exprimit subiection absolute, sed connotative
et in ordine ad aliud: hoc autem intelligibile est quoniam existat illud tanquam terminus
necessario connotatus.

Insuper: forma existens in subiecto ei communicat suum effectum
formalem: sed deficiente termino relatio non communicat subiection suam effectum
formalem: ergo deficiente termino non existit, sive deficiit relatio. proinde minoris
effectus formalis relationis est communicare subiection relata: sed deficiente termino

relatio non continetur subiecty relaty. g. = Conces a maiori de forma absoluta distinguenda
est de relativa: communicari eam effectum formalem quoad entitatem concedo; g. ita
ad denominationem subdistingo: si in meli' conorati concedo: si in autem nego maiorem
et distincta minori, nego consequentiam sub eadem distinctione, que etiam applicatur pro
vatiōe. Pro capite solutionis maxime notandū dicitur inter formas absolutas, et res
pccivales, ille enim ut pote non dependentes ab eo termino conorato nequeunt comuni
cari subiecto quoniam ipsi conferant propriam denominationem.

Enimvero forma relati
ve ut pote a conorato dependente communicari valet subiecto quoad totam entitatem,
quoniam ipsi tribuant denominationem ob defectum termini conorati. Insistes: denomi
natio relati indistincta est ab ipsa relatione: sed preterito termino perijt denominatio rel
lati: ergo et ipsa relatio. propterea maiorem: denominatio relati constituitur subiecty actu re
latam: sed subiectum constituitur actu relaty a relatione. g.

Concessis pccivis dis
tingo consequens: et ipsa relatio denominative concedo: entitative nego. = Immediatē
invari: denominatio relati indistincta est ab unitate relationis entitatis enim sive esse
relationis constituitur subiecty relaty: sed preterito termino perijt similis denominatio:
ergo et entitas relationis. = Distingo pccivam: denominatio relati secundum impli
citur et sumpta entitative concedo, et pccive accepta, nego maiorem, et concessa minori,
distingo consequens et entitatis relationis quoad et pccive concedo, quoad implicity, nego
consequentiam.

Diximus in superioribus similitudinem unius albi cum alio entitative accep
tam esse albedinem ipsam fundamenti, denominative autem ipsa met ut coherens a lto
zi, sive ut aliam conorans: cum autem albedo alteri cohereret, illam per propriam entita
tem conoter hinc est similitudinem indistinctam entitative esse ab albedine, distinctam ve
ro quoad expressionem quatenus albedo aliter exprimitur dum consideratur ut aliam co
norant, ^{ac} ^{su} distincta absolute et entitative.

Sed iterum dicit: entitas relationis erat in
exercitio referendi: sed preterito termino deficit exercitium referendi, sive denominatio
relati: cum non maneat subiecty actu relaty: ergo deficit relatio quoad suam entitatem.
Hanc res: sed ubi non manet entitas relationis, nec manet eius entitas: cum entitas rei
nequeat ab eius entitate separari. g. deficiente termino, deficit etiam entitas relatio
nis.

Distingo maiorem: entitas relationis conorative et expccive sumpta concedo: ent
itative accepty, nego maiorem. et concessa minori distinguo consequens. relatio conorative
accepta, concedo: sumpta entitative nego consequentiam. Entitas ipsa relationis con
orative accepty idem est ac ipsa fundamenty ut conorans terminy: qua propter preterito
termino, et deficit entitas relationis conorative sumpta, in idem ipsum fundamentum

ut connotari, sive quo ad fixam connotationem; igitur deficiente termino erit per se relatio
quo ad expressionem mater unig quo ad entitatem.

Contraque accidere dicimus de exercitio
referendi et de essentia relationis quo ad entitatem. tunc enim deficiente exercitio
referendi necesse foret quod et ipsa entitas relationis deficeret: hoc tamen non accedi-
mus exercitio enim referendi non exprimit entitatem relationis utriusque, sed prout
se habet ad terminum tanquam ad eorum connotatum.

Sed forsam dicit Scotus a: d.
exercitio referendi, et non entitative, formaliter saltem distinguenda a formalitate fy-
damenti, sed hanc formalem distinctionem imposuit ex natura rei adstruimus expo-
sitionem formalem in superioribus impugnaram. Dic predicto exercitio dis-
tingui realiter expressive a formalitate fundamenti, Scotica uero distinctio inter du-
plicem formalitatem veritatis, non vero inter formalitatem, et eius expressionem; hoc
enim dicitur expressiva qualis est que intercedit inter eam et eius differentiam, non vero for-
malis et quidditativa, ut illa quam inter animal, et rationale adstruunt Scotus.

Sed ad hoc replicas doctrinam connotatorum radicibus evadendo: quippe illa admittit de-
fensari valet actus intellectus, et volentis esse entitative indistinctum a volentate et intelle-
ctu quod nullus (si Cartesianos demas) hactenus auerit. proposita regula: admittit con-
notatorum doctrina quisq; defensari valet intellectum et volentiam amare, et intelli-
gere per fixam connotationem ad objectum: tunc autem amare et intellectu solum denomi-
nativum, minus valet entitative ab intellectu et volentate distinguentia.

Replicatque pe-
tit ut arguamus universalem regulam ut tunc doctrina connotatorum utamur: hoc au-
tem in promptu est illa quippe oportunissime utimur ad multiplicandam entitatum vitan-
dam, quod si videtur prohibet ratio exigens in contrarium. prohibet autem in exem-
plis replicat: ideo enim actus volentis et intellectus distincti sunt ab intellectu et volentate
licet quia ut pote valet exire a predictis potentis tanquam a principio intrinse-
co remanente per illos: hoc autem in promptu est quod distinguuntur entitative ab
eorum potentis.

Rursus distinguuntur predicti actus quia denominationes intelligen-
ti, et amanti addunt potentis specialem et novam perfectionem, perfectio quidem,
illa potentissima est amare, et intelligere. Relatio autem nullam perfectionem addit fun-
damento, quod enim homo dicatur similis equo nihil perfectionis addit ad illum: illa eni-
m dissimilitudine deficiente mater homo equi rationalis in quo sicut eius perfectio.

Argues. 2. accidens et substantia realiter entitative distinguuntur: sed fundamentum
relationis multoties est substantia, ipsa vero relatio est accidens. Intra partes subij-

nalis essentia est accidens; possunt namque esse ^{non} unum: ergo ratio distinguitur a pa-
ribus, cuius contrarium rationis fatentur Thomistae = Distinguo maiorem, accidens qui-
dem phisicum concedo: logicum, aut metaphisicum nego maiorem, et distinctam
nego consequentiam.

Relatio ergo ex proprio conceptu est accidens praescedens
aphisico et metaphisico, quae enim relationes fundantur in accidenti est accidens phisi-
cum, quae autem in substantia metaphisicum est: quia licet sit phisice indistincta a sub-
stantia est tamen extra eius essentiam metaphisicam: hoc enim valet concipi et non
est relatata, si ve non concepta relatione. Unde dicitur manet de natura respectu singulari-
tatis.

Replicabis: relatio phisice advenit fundamento quod est accidens phisicum; proinde
antecedens: posito termino exprimitur relatio: sed posito termino advenit phisice funda-
mento, quod maior ex illo axiomate constat: posito fundamento et termino resultat
relatio = Hec antecedens ad probationem distinguo maiorem exprimitur relatio quo-
ad denominationem concedo: quoad entitatem, nego: hoc enim indistincta est ab
entitate fundamenti, quod per fixam connotationem ad terminum denominatur relatio.

Insurges: priusquam resultet relatio fundamentum est in linea absoluta: sed entitas rel-
lationis non est in linea absoluta: ergo relatio resultat quoad entitatem ad advenitum
termini, sic et entitative a fundamento distinguitur = Secundo: relatio et eius funda-
mentum ad diversa spectant praedicamenta: ergo realiter entitative distinguentur =
Tertio: relatio quae non est accidens phisicum vere non immutat subjectum, quod advenit
tanta est in Deo relatio realiter ad creaturas, cuius contrarium docet Dominus Thomas
prima parte propositione tertia decima articulo tertio.

Ad primum concessa maiori
distinguo minorem: entitas relationis materialiter, et entitative sumpta nego minorem,
formaliter et connotative accepta concedo minorem, et nego consequentiam. Nulla enim
apparet repugnantia in eo quod illa quae sunt in linea absoluta per fixam connotationem
ad terminum transcat ad lineam relativam; entitas ergo relationis indistincta
quidem ab entitate fundamenti absoluta est si sumatur materialiter, relatio vero
si formaliter, et connotative consideretur.

Replicabis: ergo relatio quae identificatur cum
substantia est entitative substantia, quae autem eadem quantitate si ve qualitate quae
ritas est aut qualitas: quae ratio communis relationis non est univoca, sic et repugnat
relatio, quae connotatur praedicamentum, si ve supremum genus relationis. patet conse-
quentia a substantia enim quantitate, et qualitate negatur abstracti ali qua ratio com-
munis

Concesso antecedenti, nego consequentiam quam non exprimitur subsequens probationem;

quæ licet a substantia quantitate et qualitate in esse entis nullatenus abstrahi ratio
 communitabilis tamen quantum importat formalitatem relationis optime valet
 percipiendi. patet in homine, et equo a quibus percipiuntur ratio viviva animalis, et
 metri analogentis in ratione entis: ille enim quæ in ratione entis analogantur in ali-
 quod determinato genere ponuntur univocari.

Ad secundum respondet Divus Thomas secun-
 dario in Saphisica lectione nona his verbis: predicamentum ad id est significans secundum diversa
 modos predicandi: unde idem secundum quod diversimode predicatur ad diversa pre-
 dicamenta pertinet. Quæ quidem solutio amplecti debet a Thomistis assentibus actus
 nempe et passionem ad diversa predicamenta spectare, licet realiter identificentur.

Ad tertium plerique dicunt Divum Thomam solon negare in Deo relationes reales ad esse
 actus, quæ fundentur in aliquo accidenti. placet et oppositio potius dicere poteris quæ
 licet relatio sit accidenti metaphisicè importat tamen in existentiam existens concipitur
 cum fundamento quidem in se cum autem in existentia et proprio conceptu imperfec-
 tionum includat, releganda erit ad Deo in omni linea necdum phisice, sed et metaphi-
 sice perfectissimo.

Arguitur 3. entis relationis predicamentalis est purus respectus
 ad aliud sed entis fundamenti non est purus respectus ad aliud, quæ præter minorem en-
 tis fundamenti est quid absolute et in ordine ad esse. Concessa maiori distingo mino-
 rem entis fundamenti in se, et absolute considerata, concedo: ut connotat terminum
 nego minorem et consequentiam, quæ distinctio erit in probationi adhibeatur.

Dicitur albedo exempli. absolute sumpta sit quædam forma consistens subjecti absolu-
 te albi, prout aliam tamen connotat unica reduplicat puri respectu ad idem: præ-
 se in eum aliam ab ordine non respiciat nec tamquam effectus, nec sub alio ratione
 dependentiam includente. Stat igitur eandem entitatem absolutam esse sub una
 consideratione, et pure relationis sub alia.

Quæ quidem doctrina firmari valet exem-
 plis frequentia apud Thomistas admittit: quippe entis existentis ut talis tota est sur-
 sum ponat extra causas durationis autem ab existentia ipsa realiter et indistincte to-
 ra existens ipsa extra causas perseveret, similiter accidit in substantia, quæ licet in es-
 se nature tota sit in ordine ad operandum a tamen in vivo existentis unica habet rem ines-
 se reali connotare. Idem dicere de creatione a conservatione indistincta.

Sed nihilominus
 dicitur relatio importare realiter est purus respectus: sed fundamentum non est realiter purus
 respectus. Distinguo maiorem: sumpta realiter metaphisice concedo: realiter phisice
 nego maiorem, et minorem concessa nego consequentiam. Relatio enim quæ ad sursum esse

reale in se habet esse ipsius fundamentum propter concordantiam, sive ipsa concordantia
in quo nihil respiciendi absolute. Contra accidit si accipiatur phisice essentialiter.

Argues 2. actio generativa fundamentum est relationis paternitatis: sed hoc realiter abili
la distinguitur. §. paternitas minor: actio generativa est rellatio transcendentalis: sed hoc
distinguitur realiter a paternitate, que predicamentalis est. §. = Omnia maiori nego
minorem. ad prolationem rellationem transcendentalem, et predicamentalem esse
materialiter idem, formaliter autem distingui quatenus ipsa actio generativa transcen
dentalis rellatio est ut respiciendi filii rationem effectus, predicamentalis autem propter illud res
picit in ipsi termini.

Constituto nihil maiorem, nihil magis verum est rellationes se
cundogenere late fundari in actione et passione, stricte autem in ipso agere et passio
propter concordantiam actionem, et passionem veluti conditiones necessarias ad fundandas rellatio
nes. In hac transacta actione generativa permanet paternitas ut pote ab ipso generante in
distincta. Fama est si alij dicant non permanere materialiter, sicut manet peccatum dum actio
peccaminosa preterit.

Argues quinto ex duobus identificari requiritur unum aut per quid ali
ud augetur: sed valde augetur albedo quin augetur similitudo quod ad invicem distinguuntur.
Dic ad augmentum vel diminutionem albedinis variari quidem rellationem, sicut et ipsa
albedinem, sed inde non habet esse argumenti fundamentum. vel similibus asserere potes
similitudinem non fundari in albedine quatenus determinatur quod ad id imponat,
sed in illa formaliter et in esse albedinis, quod autem augetur sive non variatur
materialis est per se magis, et minus, ideoque idem semper permanet fundamentum
sicut et rellatio.

Ut autem nihil in actibus relinquit nota Divum Thomam multos as
serere substantiam creatam non identificare rellationem immo euerem ab illa distinc
tionem: hoc inueni intelligendi de rellationibus illis, que mediate tenentur in substantia im
mediate autem fundantur in accidentibus.

Questio quarta an rellatio predicamenta
lis terminetur ad absolutum, vel respectivum?

Vnummitto, et sententias refero.

§. 1.
Nullus dicitur absolute esse quod terminat rellationem: alium enim alterius si
militudinem terminans absolute est procul ab omni controversia. Ergo dicitur
est de ratione formali terminandi. Rogamus §. num rellatio paternitatis terminata

ad substantiam generatam, an vero ad relationem fibrationis tanquam ad rationem formalem terminandi, seu quod idem est an albedo correspondens ex parte termini, an vero similiter ad ipsius serie terminus formalis alterius albedinis illam respicientis?

Caeterum omnem relationem terminatam ad relationem propugnat consentiunt plurimi Thomistarum nostrorum Eminentissimi Aguirre. Oppositam eisdemmeto defendit Scotus quatenus asserit omnes relationes sive mutue sint, sive non mutue ad absolute terminari, cui etiam adherent Doctores Epimius, et frequentes Iesuitae. Alia est opinio media asserens relationes mutuas ad relationem non mutuas ex terminari ad absolute. Communis est apud nostros, et recentiores Thomistas. Vobis placet secunda opinio.

Assertio nostra S. 2.

Omnis relatio sive mutua sit, sive non mutua terminatur formaliter ad absolute. Sicut dicitur auctore de relatione non mutua: relatio non mutua dicitur, cui ex parte termini alia relatio non correspondet: sed relatio cui ex parte termini non correspondet alia terminatur formaliter ad absolute. g. p. xov atv minor: relatio cui ex parte termini alia non correspondet respicit terminum, in quo nulla reperitur relatio: sed simili terminus est undequaque absolute: ergo terminatur formaliter ad absolute.

Confirmatur: terminus relationis non mutue nec importat relationem realem, nec rationis. g. est absolute undequaque. prima pars antecedentis innegabilis est: si enim in termino relationis non mutue alia reperitur relatio realis nulla foret distinctio mutue relationis a non mutua. Secundo: secundam autem partem ita probatur: independenter ab intellectu datus terminus relationis non mutue: sed relatio rationis non existit independenter ab intellectu. g. p. xov atv maior: relatio non mutua ut pote realis existit independenter ab intellectu: ergo ei eius terminus.

Sicut Caeterum terminus relationis non mutue denominare existente relatione ab ipsa relatione fundamenti ad illum existente terminata, ad modum quo objectum denominatur cognitum, vel visum per cognitionem, et visionem terminatur existente ad illud, aliasque potentis cognitionis et visionis intinsece inherentes.

Sed contra: ergo

terminus denominatur relatiue ab ipsa relatione: sed relatio non terminatur ad se, et ipsam: ergo nec ad relationem est vale. Secundo ex eo terminus est relatiue quia ad illum terminatur relatio: igitur prius est relationem ad illum terminari quam esse relationem: sed in illo prius in quo non est relatiue est absolute: relatio ergo terminatur ad absolute. Tertio, visio non terminatur ad partem ut visum alias visum supponeret partem: ergo nec relatio terminatur ad terminum ut relationem: supponeret enim

rellatus proprie ad relationem.

Secunda pars assertionis, sua dicitur: similitudo qua unum alby alteri assimilatur est rellatio mutua: sed illa terminatur formaliter ad absolutum: §. proo minorum: predeca similitudo terminata ad alby ut album sed ut album est formaliter absolutum: ergo, sua dicitur maior: per illam similitudinem unum alby respicit aliud quatenus illi assimilatur: sed assimilatur illi ut albo ergo illud respicit ut alby sive ad illud ut album terminatur.

et si
Respondetis albedinem ex parte termini esse id quod terminat, similitudinem vero eiectionem formalem terminandi, subinde §. rellatio mutua terminatur ad absolutum tanquam ad terminum materialem, formalis tamen est aliquid respectus. — Contra: sed similitudo termini non est ratio formalis terminandi: §. suadetur subsumpta: ratio formalis referendi non est ratio formalis terminandi: sed similitudo utralis est ratio formalis referendi: §. preoratur maior: ratio formalis referendi est respiciens, terminandi autem respectus: sed respiciens, et respectus non est formaliter idem: §.

§. Proterea: terminus in eiectione se habet de conorato: sed ut rellativus non se habet de conorato: §. proterea minor: terminus ut rellativus dicitur ordinem ad aliud: sed prius si non de conorato, sed in recto se habet: §. Denique: terminus ut rellativus dicitur esse rellatus: sed ut rellatus non terminat rellationem, immo ad aliud terminatur: ergo ut terminus est nullam imponit rellationem.

Contrarijs difficultatibus respondetur §. 1.

Argues primo ex doctore Angelico prima parte questione quadragesima articulo secundo ad quatuor argumenta: cum dicitur quod rellativus esse est ad aliud se habere per aliud intelligitur re rellativus quod non est prius, sed simul natura. — Vides ex ipso secundo contra gentes: non potest intelligi aliquid rellative dici ad aliud, nisi e converso illud rellative dicatur ad ipsum. ergo terminus rellationis pro rellativus est iuxta primum testimonium rellative autem dicitur iuxta secundum: rellatio ergo terminatur ad rellativum.

Dicendum tamen Magistro Angelicum loqui de rellationibus mutuis: hęc enim terminatur ad ^{ad} rellativum specificative ratione acceptę, non autem re duplicative et sub rellatione rellativi, hoc autem sufficiens est ut non positionem dici rellative ad aliud, quoniam etiam rellative dicatur ad illud. pro quod satis duplex rellatus testimonium.

Argues secundo: rellativa oppositio versatur in re extrema rellativa: sed extrema rellationis non mutuo fundamentum videlicet, et terminus rellative opponitur: ergo sunt rellativa: sic §. rellatio non mutua terminata ad rellativum. suadetur minor: terminus correspondet ex ratione fundamenti ut ^{ad} rellato: ergo rellative opponitur. — Distingo maiorem: rellativa

oppositio^o mutua, concedo maiorem: non mutua nego maiorem, et distingo minorem: relativi
ve mutua nego minorem: non mutua nego minorem, et nego consequentiam. concedo +

Dico: oppositam
oppositionem mutuan non esse, licet enim fundamentis ut respiciens terminus ipsi relative
oppositiue terminantur e regione corae pondanti: terminus tamen relationis non mutuo
non opponitur relative fundamento, sed tunc absolute: non enim opponitur quatenus
illud respiciat, sed quatenus respectus ab illo; inter respectum enim, et respiciens necesa
ria oppositio intercedit.

sih
Replicabis oppositio contraria exigit utrumque eorum esse
contrarium: ergo relativa oppositio exigit etiam quod utrumq^{ue} sit relativu. Nego pari
tatem: oppositio enim contraria mutua est ex proprio conceptu contrarietate namque
eadem est ratio oppositio autem relativa in eo absolute quod aliud extremum res
piciens sit et aliud respectu. Ita propter oppositio relativa lata dici debet non stric
ta.

Sed insures in secundam partem assertionis: ergo saltem oppositio quae relative
exigit ex parte termini alteram relationem: sed inter relativa mutua, similis datur
oppositio: ergo terminus relationis mutuo exi^o relativus. Distingo maiorem: ex parte
termini ut terminus est nego: quatenus aliunde est fundamentu per aliam rela
tionem relatiu concedo maiorem, si nuda concessa minore, distingo consequens: est
relativus in esse termini nego: in esse fundamenti alterius relationis, concedo consequentiu

Optime igitur salvatur mutua relativa oppositio inter patrem ex emp. g. et filium qua
tenus relationi paternitatis terminata a subalternam genitum, corae pondit^o relatio fi
liationis terminata ad subalternam genitalem, ad quod sufficiens est quod termi
nus paternitatis sit fundamentu filiationis, et contra minime autem requiritur quod
alia relatio sit formaliter terminus alterius.

Sed ut hoc perfecte capias maxime notan
dy inter patrem et filium duplicem datur oppositionem, alteram relativam in eo scilicet quod
pater sit respiciens et filius respectus uti diximus de relativis non mutuis, aliam vero corae
relativam: haec autem in eo consistit quod pater filius nec dum sit respectus in vi termini, sed
relativus ad patrem referatur tanquam fundamentu filiationis.

Insistes:

terminus mutuo relationis quid dixerim est a termino relationis non mutuo: sed hic
est absolutus. g. ille exi^o relativus formaliter. Concessi premissis nego consequentiu:
relatio enim qua mutua rone exigit quod eius terminus propter terminata illam rursus
fundet aliam relationem: terminus ergo mutuo relationis relativus non est in esse
termini, sed quatenus ut fundamentu alterius relationis referatur ad ipsam, cu
ius relationem terminat.

Veritas hinc est quia relationem esse mutuum non est aliquid intrinsecum ex parte ipsius relationis, ut bene notavit illustrissimus Moneta; sed est denominatio quaedam extrinseca deinde propria relationi oppositi extremi: ideo & relatio in eum utraque solutio exposcit quod ex parte termini alia se respondeat relationi, minime vero quod correspondens respiciatur formaliter ex parte termini ut terminus est precedentis relationis.

Vergetis: relatio in esse reali oppositur alteri relationi e regione sibi correspondenti: sed quod alteri oppositur respicit illud: ergo unum relativum in esse reali aliud respicit ut relativum est, nec aliter facile capies mutuum relativam oppositionem. Concessa maiori, distinguo minorem: respicit illud tanquam extremum oppositionis concato: tanquam terminum relationis propriam mentalem nego minorem et consequentiam. paternitas ex empl. g. et filiatio respicitur accipientes, vel quatenus utraque respicit unum terminum, vel quatenus in modo respiciendi ad invicem opponuntur.

Sub prima acceptione sentimus paternitatem respicere substantiam generantem filiationem vero substantiam generantem in quo fundatur unius oppositio; sub secunda autem consideratione quatenus scilicet opposita sunt una relatio aliam respicit ex eorum respectu quidem fundato in ipsa relatione: sic enim utraque relatio comparatur tanquam extrema ut quod opposita.

De illis tamen in hoc sensu non procedit praesens disputatio: non enim inquirimus de respectu illo oppositionis unius relationis ad aliam, quae quidam utpote omnia opposita transcendens est relatio transcendentalis; sed de ipsi relationibus in quibus similis oppositio fundatur. Sic autem ad absolute terminantur propter dicta. sicut g. amor et odium ut extrema opposita ad invicem respiciuntur licet aliunde unum quodque diversum objectum respiciat ab alio, sic de ipsa illa relatio substantiam generantem et generantem respicit tanquam opposita ad invicem respiciantur.

Argues. 3. relationes mutuae paternitas v. g. et filiatio sunt simul natura et cognitione: sed hoc ita non accidit si paternitas terminatur ad substantiam generantem. g. prioritas minor si enim paternitas terminatur ad substantiam generantem pro illo priori in quo substantia generata precedit filiationem datur et intelligitur paternitas sed pro illo priori nec datur nec intelligitur filiatio: resultat enim ex substantia generata g. prioritas maior: paternitas datur et intelligitur in illo signo in quo datur et intelligitur eius terminus formalis: sed in illo priori in quo substantia generata precedit filiationem datur et intelligitur substantia generata, quae est eius terminus formalis: g.

Argumentum hoc potius ex generata datur, relatio enim resultat ex fundamento et termino: ergo paternitas resultat ex filiatione quae utroque est terminus illius: sed quod resultat ex filiatione est et intelligitur pro portione ad illam: ergo relatio non est simul natura et cognitione. Nec

dicat filiationem resultare ex termino materiali: in divisione enim est resultare ex funda-
mento formaliter utali; Duplex ergo specialis ratio est ex termino materiali resultet?
Præterquamquod resultatio resultare debet ab illo a quo habet esse: sed habet esse a fundamen-
to et ex termino terminus formalem: ergo et a termino formali ut a constituto.

Conceda-
tori, nego minorem: Ad probationem nego maiorem: Adhuc probacionem nego etiam
maionem: cum enim resultatio resultet ex positione fundamenti, et termini, nec est, nec in-
telligi valet paternitas nisi pro signo posteriori ad substantiam genitæ, quo in signo est
etiam, et intelligitur filiatio: ratio huius est: quia cum terminus paternitatis, nempe
substantia genita, sit fundamentum filiationis, similiter et terminus filiationis, substa-
ntia scilicet generans, fundamentum sit paternitatis propter substantiam genitam et gene-
rans, necesse est utramque relationem existere, intelligi pro signo subsequenti.

Nota tamen prologium illud quatenus ait relativa esse simul natura et cognitio
intelligendi uti de correlativis utralibus; paternitas igitur et filiatio sunt simul cog-
nitione quatenus terminus unus concipitur ut fundamentum alterius, et contra, tunc
enim utraq; simul dignoscitur. Optime autem cõheret quod cognita substantia genita
ut præcise terminus paternitatis sollem cognoscatur paternitas. Similiter respectu dei
to de filiatione.

Replicabis: ergo paternitas saltemus relatio media, sive ut correlativa
nequit cognosci sine filiatione: sed terminativa ad illud sine quo cognoscere nequit: q.
Conceda prima consequentia nego subcomprehensam, consequentiamq; ex ipsa deduc-
tam: quod enim paternitas nequit ut correlativa cognosci, incognita filiatione ideo
est: quia realis necessario opponit filiationem ex parte termini, non tamen ipsam
terminativam, sed illam referentem.

Argues. 2. relationes Divinas terminantes ad al-
quid respectivas: ergo etiam creatæ, utpote illarum participationes. Sicut autem ante
cens: terminus relationis realiter distinguitur ab illa: sed nihil est in Divinis realiter
indistinctum propter relativitas: quia fere receptissimum prologium in Divinis omnia sunt
unum ubi non obicitur relationis oppositio.

Dic relationes Divinas paternitatem
exempli gratia terminari ad filiationem submonere hypotesis, sive ut constitutiva per-
sonæ, non vero submonere referendi a quo habet respicere patrem: sub eodem enim mu-
nere requirit esse respiciens et respecta. Quatenus in relationibus creatis duplex hoc
munus non reperies ideo asserimus paternitatem creatam ad substantiam genitam ter-
minari.

Argues demum: pater respicit filium ut filius: sed ut filius dicitur de formali filia-
tionem. Distinguo maiorem: ut filius ab ipso genitor, concedo: ut filius ab ipso

ratiōis nego: Cū enim paternitas resultat ex generatione ad filium tanquam ad ge-
 nitum. Exposita terminari: ideo q̄ pater dicitur pater filij ab ipso geniti, filius autem di-
 citur filius patris ipsius generantis: filius ergo quatenus filiationem reduplicat concē-
 pitur unellatus ad patrem, quatenus vero reduplicat conceptionem geniti intelligitur in
 esse termini paternitatis.

Pro complemento inquires a quo ratiō consistat desumit
 specificitatem? breui respondemus illam de ratione a fundamentis ut connotante terminus
 generatur: ratiō desumit speciem a quo desumit de esse sed hoc desumit a fundamentis
 ut connotante terminum: ergo. primo minorē: ratiō est sibi obiecta a fundamentis
 ut habente ad terminus: est enim respectus unius ad aliud: sed ab eo a quo desumit
 est. g.

Caput sextum de alijs predicamentis.

Et communem usum amplectar conico capite sex ultima predicamenta pertine-
 gam. Illa sunt actio, passio, situs, ubi, quando, et habitus. Actio est determinatio
 formalis. ^{aut agentis} causam ad agendum, sive actus secundus illius, ut calefactio, que quidam
 ultimo determinat ignem ad calefaciendum. Passio est ratio formalis qua subiectum
 constituitur actu receptionis effectum agentis. Dividitur actio in immanentem et transe-
 untem: prima est que nihil extra ipsam agentem producit, sed in illo manet ut amor visio &
 secunda aliquid deficit extra agentem, ut secare.

Situs est ordinatio, sive dispositio par-
 tis in loco, seu quod idem est esse in loco sic vel aliter, ut stando, sedendo &c. ubi est per-
 tinentia rei in loco, sive circumscriptio passiva rei ab activa circumscriptione loci pro-
 veniens. secundo est determinatio rei ad aliquod tempus, seu duratio sicut dicitur
 rem esse fuisse vel futuram esse. Habitus est adiacentia sive applicatio eorum, que
 sunt circa corpus ad ipsum ut esse vestitionem vel ⁱⁿ actionem.

Caput ultimum de post predicamentis.

Sex sequentes ex Aristotele designantur. Oppositio prioritas, posterioritas, simul-
 tas, motus, et modus habendi. Oppositio in pugna, sive specialis duorum repugnantia
 ut illa que inter calorem et frigus exerceatur, quorum alter sic pugnat cum alio, ut simi-
 lem pugnam respectu aliorum non exerceat. Si autem aliquid tra oppositum alio ut eor-
 dem oppositionem respectu aliorum exerceat illa non opposita stricte, sed disparata
 debet nuncupari. Oppositionis species ex superioribus constant.

Prioritas est antecedentia unius rei respectu alterius hęc autem quinque species sunt
 prima est prioritas temporis in eo conueniens quod unum aliud duratione precedat ut Ada-
 mus Cajum et Hebelem. Secunda est prioritas secundę subiecti consequentiam
 daturę in illo quod ex alio infertur, illud tamen non infertur ut inter animal et hominem.
 Tercia propter animal sicut et quodvis aliud predicatum commuere hac prioritate dicitur
 prius particulare. Quarta dicitur prioritas ordinis ut in numero tenario respectu qua-
 ternarij;

Quinta est prioritas dignitatis, daturę in Rege respectu principum, siue in
 Angelo respectu hominis. Ultima est prioritas nature. Inter illa autem expectatur quo-
 rum unum aliquatenus est causa alterius, tamen si illud tempore non precedat. Sic sol
 est prior natura lumine ab ipso proficiente; quędam autem prioritas, quę in Hebelem prioritate
 originis, hęc vero daturę in Divinis; Pater enim est prior origine filio ab ipso proce-
 dente.

Posterioritas ex ipsa prioritate ignoscitur, quomodo enim aliquid est prius
 hoc expectatur illo. Similiter est duorum conjunctio totuplex etiam est quatuorplex
 prioritas. Motus est transitus de uno aliud extremum. Sex autem species designa-
 vit philosophus: corruptionem, augmentationem, diminutionem, alterationem,
 et motum localem. de his autem in philosophia.

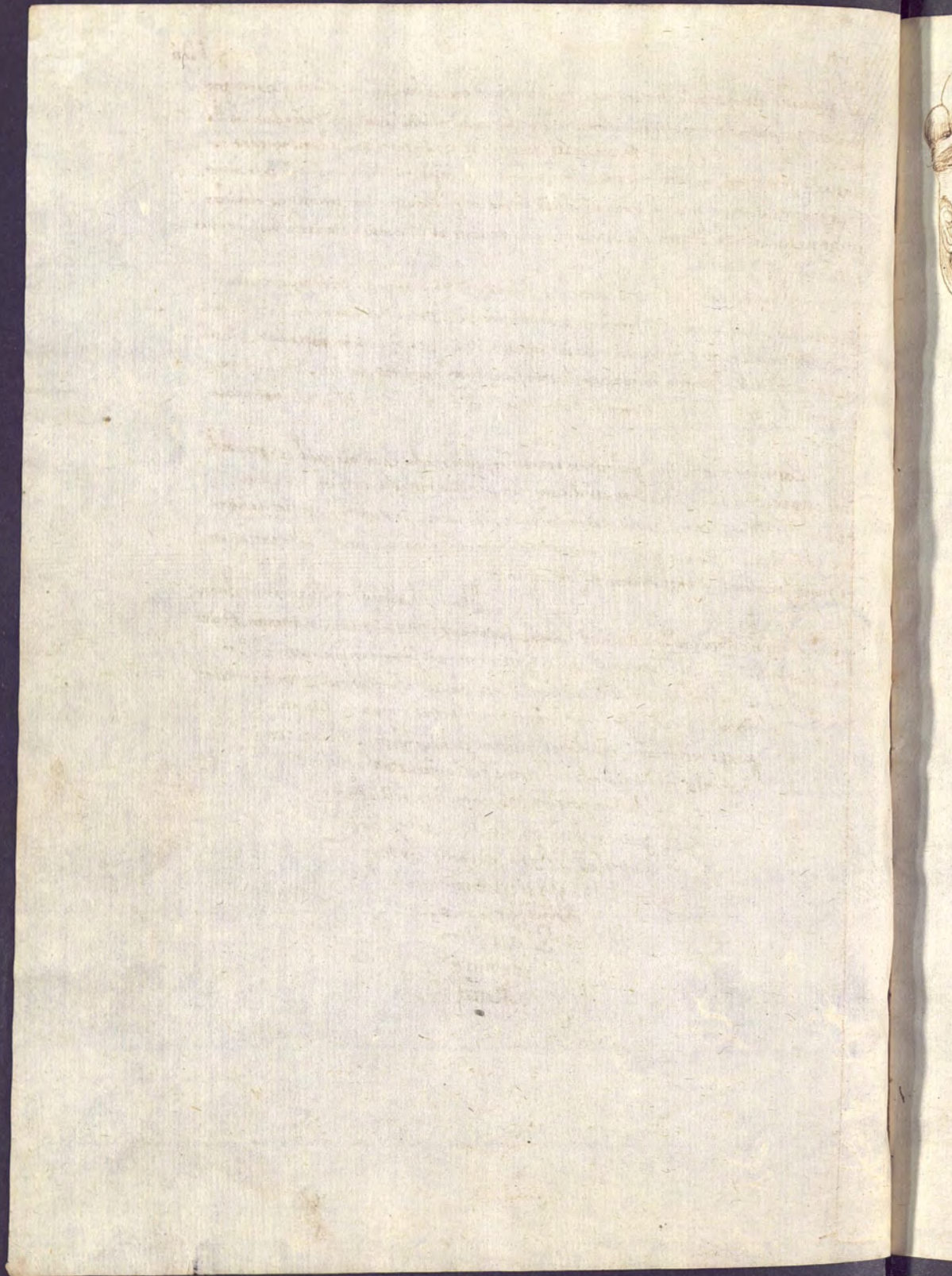
Modus habendi multiplex etiam est:

prima enim dicitur aliquid aliud habere quatenus illud ad suam naturam trahit
 vel dispositionem sic tyranus habet civitatem vel febris infirmum. Secundo
 habeat aliud veluti aliquid intrinsecum ut panis albedinem et intellectus sci-
 entiam. Tertio per continentiam ut vas aquam. Quarto:

per possessionem, ut dives aurum, et argentum. Quinto: tan-
 quam aliquid extrinsecum ut loquens confabulan-
 tes, et homo vestes. Sexto per relationem
 ut pater filium et Magister dis-
 cipulos. Hęc autem de me

Thaphisicis disputatio -
 nitur fit satis. =

Et aus Deo,
 Verdinę
 Marq.

Commentaria in octo Li- bros Iohannis, sive de Iohanne Auditore

Disputationibus tam logicis, tum etiam metaphisicis animo fore fieri metum
de fatigata premissis ad meliora philosophi spatia felici fato perimpimus. hacten-
nui intellectui discendi utique forme veritate innanam entium rationis abstractionem
& sciam immisimus. Ne igitur supra eam isto levissimo navis set fecundissimum na-
vum exemplum eorum philosophia ponit, floribus quidem ornatis, redunt varie
rate venustum infinitis quidem pene delicijs affluentem, minus tamen fluxuosis
logicis & metaphisicis disputationibus, illarumque difficultatibus meandris, a meriori
fruemur obitu, ut quae iniucunda, avida & hucusque mens gradibusque gra-
de iucundiori per gratissima terminata decurrat spatia divinarum sive felici

Questio Unica Proemialis De Natura, Divisione, & Objecto Iohannis Philosophiae

Philosophia si nominis etimologiam attendat idem est ac amor scientiarum. sive
enim greca est *philos* et *sophia* composita; *philos* autem amorem, *sophia* ve-
ro significat scientiam. Communis autem reser philosophiam accipit pro sci-
entiarum ratione naturali scibilium. partitur in dialecticam, quae rationalis
philosophia dicitur, in ethicam, et metaphisicam, quae non moralis, secunda
vero prima philosophia nuncupatur. Denique subre compingitur et philosophia
naturalis, sive physica de qua in praesenti.

Circa huius obiecti passionem dicitur
A. A. frequenter avertitur esse enim mobile utrale illud enim est physica obiectum de quo
ipia agitur pertractat: sed agit de ente mobili: q. praeterea minor: physica agit de en-
te quatenus capax est motus generationis, corruptionis, augmentationis, diminutionis
tionis & ut dicenda declarabunt: sed est capax praedictorum motuum esse mo-

vile: ergo = Quidem: Philosophia est simpliciter scientia; sed nulla scientia agit de
entemobili: q. maior communis est; plura enim eius sunt objecta demonstrat. q. zodiaci
minor; est mobile non est invariabile et necessarium, immo est mutationis subiectum:
sed ens de quo agunt scientiæ invariabile et necessarium = Dicens mobile non esse ne-
cessarium quod ad existentiam bene tenet quoad essentialitatem, et conversionem subiecti per
dicatum: hęc enim ut necesse est conueniunt, sicut predicatum hominis, sive al-
terius rei.

Quisiam quæres nec philosophia sit scientia speculativa; si functione uti-
que respondendy consistit enim in contemplatione rerum naturalium est scilicet, rer-
um elementorum, aliorumq. quæ in eis continentur, in horum autem quæ specula-
tione gradum ultimo sistit, nec aliqua illorum operatur. Liber primus phisicorum

in Liber primus phisicorum De principijs entis naturalis in comuni

Non accipitur principium in presenti pro eo quod primum est in aliqua
re, quo sensu auctores dicitur principium dei primum inq. creationis exordiy,
sed primum, et strictius pro eo scilicet ex quo res fit sive producit. duplex autem
principium designant philosophi extrinsecy, a quo res extrinsece procedit ut
causa finalis sive efficiens, deinde intrinsecum quod est in ipse, sive ex quo res in-
trinsece componitur ut lapides respectu domus.

Recapitulo principij expositio sequitur
ex Aristotele hic capite quinto extra quadragesimo secundo, ubi principium entis na-
turalis sub hac forma definit: quæ nec ex se, nec ex alij, sed omnia fieri ex ip-
sis. principia ergo nec ex se invicem nec ex alij fieri possunt, alia non principia fo-
rent, sed principia. Asseruit autem philosophus omnia fieri ex ipsis ut innumer
principia cuiusvis entis naturalis sub data definitione comprehendit.

forma fit ex materia; ergo unum principij fit ex alio = Distinguo antecadens. tam quæ
ex parte essentialiter intrinsece ipsam componere, nego: tam quam ex subiecto ex quo
educitur, concedo. Materia p. non dicit principium intrinsecum, sed unica ex parte
cum forma. Applicabit: materia fit ex suis partibus ipsam intrinsece componenti-
bus, et tamen est principij; hoc ergo legitime definitur = Dic materiam fieri ex
partibus integraliter, non autem essentialiter phisice; illa autem principium est vela
in parte essentialiter compositi. Iustiaonica quænam sint principia entis naturalis
Nonnullæ antiquiorum opiniones recensentur. S. l.

Inq[ui]sio unica quæns sint principia entis naturalis
 & nonnullæ antiquorum opiniones recensentur. ¶

54.

Lasius Aristoteli veterem placita eam nomen eorum principiorum ~~per se~~ recensent sub-
 cribere. hoc enim quippe notitia non paræ utilitati paululum de eorum incunctitate afecere contentus.
 s; nonnulli igitur existimantur a quam eum res omnium principij. Eo ducti quod in mundu eue quod d[omi]n[us]
 animal communi existimantur ex ore; cum autem humidi apti quod d[omi]n[us] ad res procedentem conuersione
 ut illo enim adstante plantæ vicia et deficiat aut vicia occidit, ideo aqua velut in omni principij stratur.

Alij autem vetuti rerum principia designauerunt eo quo adventitia formas
 facile obsequi docilitatem accipiat habitari, vultus deponat huius cogitationis
 asseritur Tales Milesius unus ex septem sapientibus grecis. Alij ignem noviti-
 us quidem elementu principij esse tenent defensores: eo vel maxime quia om-
 nia in illius pabulum cedunt infirmas autem abire conuertunt. sed opiniones
 reliq[ue] ad v[er]itatis aberrant; aqua enim, æter ignis ut pote ex materia et for-
 ma qualiterentia potius principia sunt quam principia.

Nonnulli autem quos
 refert Vincentius Thesca defensores infinitas atomos in seciles quidem omni-
 bus qualitatis expertes esse rerum naturalium principia ex illorum enim conge-
 re res omnes fieri cogitabant et ex negatione inuicem, quælibet igitur res per se ab eius
 conuersione uersa hoc s[ed] existit, subconfusa tamen atomorum congregatione
 eo quæ mens infinita (vult scilicet) illam extrahit atomos ordinando et inuicem
 congerendo. Ex quo etiam Deum rationem principium rerum prærebat.

Sistema hoc sequenti ratiocinio fulcitur: prius quam res fiat aut nisi nihil aut ali-
 quid esset, non foret: quia ex nihilo nihil fit, ut illi fiximite sentiebant. Testat ergo
 quod omnia que sunt contra præexistens confusa ratione et formata: cum autem se-
 larum infinita veluti superficies al rerum omnium per se per se per se per se per se
 ipsæ saltem ordinare atomi prædicti in superis Deum rationem rerum primordia
 devent designari.

Hæc opinio a finis aliquantulum est existimatio Cartesij,
 quatenus asserit quosdam particulas, siue corpuscula esse omnia primordia rerum
 ut hoc autem explicet primo asserit corpoream substantiam sitam esse in pura ex-
 tensione: cum autem præexistat extensionis sicut motus, quies, figura, magnitu-
 do et paruitas, sentit prædictis s[ed] compositum substantiale generari quatenus par-
 ticulæ hæc, vel illa dispositione vincuntur, et conuincuntur.

Sed ut quod hęc aptius poreretur systema Cartesianij de mundi rerum formatione ita eo
sapientissimo Cardino palam appono. Atrox autem igitur decem substantiam illam, quam in motu
sione concituit in principio produxisse continuationem quidem. hinc eam in varias levissimas par-
ticulas, sive prominula equalia angulis, vixisq; prominentijs gaudentia, ut se se ex om-
ni parte ringerent, nullaq; forent interstitia, nec darentur vacuum impossibile quidem apud Car-
tesij.

Sis autem corpusculis duplicem etiam motum Deus impo-
sit; alium quo quodlibet ex pa-
rtibus centrum moveretur; alium vero quo omnia ad commune centrum confluxerent. primo
igitur corpusculorum motu exa cuilibet centro necessarium quidem fuit ut corpusculis illis in-
vicem conficiatis eorum angula, sive prominentiæ ringerentur; alij ceteris vobis alijs ve-
ro subtilioribus deinceps remanentibus, uti accidit de mixta vitæ sive metalis aptis ad id
instrumentis contenduntur.

Similiter factum corpuscula que proximè ad proprium motum
angulis prominentijs q; gaudebant illis vicijs quidem repetitis, et fractis sphericæ remanent
sive in globum evaderent. hinc triplex Cartesianæ elementum coram habemus partes quippe
minutiores sive scobi illa ex angulorum contortione resultant materia subtili et ærea non
capax et cælestis, hæc autem primo constar elementum, et globulos autem tanquam materiam
secundi elementi partes denique cætiore veluti tertij elementi materia designat Carthe-
sius.

Deinde secundo cellato motu tum globuli tenentiam partium in commune centrum
confluentes ex illorum ad invicem occurrente motum rectum in circulo eorum mutuerunt. hinc in va-
rim vortices (vulgo remolines) materiam illam autem Cartesianæ distendunt. Idemque
ad centrum vorticum materiam subtilem confluxerunt, quasi validiorem globulorum motum
resistere neguerunt. Necesse autem materiam illam ætheream corporatissimam solem videri
licet et stellas constituisse.

Stellæ igitur sicut et aliud quodlibet luminare nihil aliud pu-
tat Cartesianus quam vorticum materiam subtilem ingruentem supra proprium centrum et mover-
tem. Globuli autem, æquum, aerem, et aquam illi autem cætiore partium corpora opa-
ca terra scilicet plantarq; ex eodem constituitur Cartesianus.

Cartesius ergo quodlibet
in corpore illi componit particulas que autem ad invicem copulatis quadam gaudent
dispositione proportionem, et armoniam. Substantiam ergo illam veluti materiam eius
autem dispositionem tanquam formam entis naturalis designant. Opinio autem hæc
et si aptioribus complecteretur frequenter remanet veluti temeraria impugnata vide-
atur magister Leibniz quidem partem venuto eloquio nervosam illam prodig-
nitate referens.

Chimici quinque rerum compositionem designant principia tria qui-
dem activa Mercurij scilicet, sulfuris et sal, duo vero passiva aquam videlicet insipidam

quoniam phœna vocant et terram, quando dicitur caput mortuum; hæc autem veluti ali-
 orum receptaculo regeant. Ex eo autem hoc sibi persuadent quod ope ignis quæcumque cor-
 pora in prædicta resolutionis principia. Si enim ^{de igne} immittatur alambico ignis sup-
 ponatur primo lixorem subtilis, et volatilem facilem evaporantem mittit, quæ nec
 curius vocatur, ex quo antiqui mercurij alatum frequenter deficiunt. Deinde aqua
 imitti insipidam.

Si autem peractis, materiam residuam retortæ imponunt ad motum
 igne validiori pinguis odorosamque substantiam emittit sulphur scilicet. Hoc autem ex-
 trahendo remanens materia sicciora quædam eductior aqua fetida diluta ad aliud vas
 transfertur, ignis subindio sal infundendo vasis deponit quæ etiam extrahendo purisavi-
 dus remanet terra videlicet quam vocant caput mortuum ex quo ad multa sunt præ-
 parata medicamenta.

Sed principia hæc eo refelluntur quod ipsa exquisitiori analysi in alia
 videntur resolviuntur ut teste Goudino constat repetitis experimentis: principia autem ut
 pote non ex alijs, neque in alia resolvi, item rejiciuntur ex quo in illa non resolvan-
 tur omnia extra naturalia: arcum enim nequit in illa resolvi ipsis fatentibus Chemicis
 qui nullo pacto similem resolutionem experiri potuerunt. [¶] Principia entis natu- Principia

Intelus
 7

ralis ad mentem Aristotelis expressè amplectitur. Notandum ergo enim naturale acci-
 pi posse in fieri et quatenus generatur rursus in fieri esse, sive ut genitur. Secundo nota
 hic non designari principia generationis rursus, sed ipsam rursus ut generantur. Ter-
 tio nota quod liberens naturale tripliciter posse fieri, vel per creationem, sive ex ni-
 hilo sui præsupposito, vel per generationem, quæ non sit stricte transmutatio, sicut
 ceditur si materia et forma eodem fixentur in eam: tunc enim materia pro-
 pria non transit de non esse ad esse forme; vel denique per generationem, quæ sit
 stricte transmutatio quatenus redit et supponit materiam quæ transcat de non
 habendo formam ad illam habendam.

Assertio unica s. u.

Principia entis naturalis tunc in fieri, tunc etiam in facto esse sunt materia forma,
 et privatio. prima pars suadetur. cum leo generatur si ex aliquo sui præsupposito:
 sed ubi fiat tria vel alia concurrunt principia g. prænotata minor: ubi leo fiat
 ex aliquo necessarium est quod illud transcat de non esse ad esse leonis: sed ad hoc prædic-
 ta principia concurrunt; primo enim requiritur illud quod transcat de non esse
 materia, deinde non esse leonis tanquam non terminus a quo transit in leonem sicut privatio,
 rursus g. esse sive forma leonis ad quam materia transit. g.

Explicatio: ratio
 non logica fiat logica tria necessario requiruntur: homo scilicet, privatio logicæ,
 et ipsa logica: requirit enim homo similem mutationem subire, quæ in transcat de non

habendo ad habendū loquam; sed similem transitū necessario concussit homo, inquam
subjectū transiens, privatio sive non eualogica a quo transit, et logica quam per talē
transitū ad quē; ergo idem respectivo philosophandi de generatione compositi ut origina.

Secunda pars assertionis specialis est, quatenus dicitur privationem esse principium entis
naturalis in facto esse de forma namque et materia non est quid dicitur semel stabilita
prima parte assertionis: illa enim est naturale intrinsece constituent, in illo que remanet
post generationem transacta, quod scilicet extorquet materiam, et formam esse principia entis
naturalis in geniti, sive in facto esse.

De privatione autem suadetur: privatio est primum
principium entis naturalis in fieri ergo etiam in facto esse. probatur consequentia: id est primum
est verum, quia requiritur in naturalia fieri, sive mutari de non esse ad esse, quoniam
concussat privatio, sive non esse tanquam terminus a quo: sed ens naturale requirit
esse factū, sive mutationem de non esse ad esse, quoniam etiam concussat privatio per modum
termini a quo: §.

Confirmatur: principium entis naturalis in facto esse sicut primum
principia illius ut geniti, ut facti: sed privatio est principium entis naturalis ut geniti:
§. materiam videtur: hic enim non agitur de entis naturalis absolute, et ut geniti,
que, sed proprie ut subest motui generativo, quo sensus est objectum philosophi,
suadetur minor: ens naturale ut geniti idem est ac ut transactū, de non esse ad
esse: sed privatio est principium entis naturalis ut transacti de non esse ad esse
se per modum termini a quo ens naturale transactū est: §.

Veretur: ideo forma
materiam illam respicit in fieri tanquam terminum ad quem transit et in facto
esse tanquam terminum ad quem est transacta: sed materia respicit in fieri
privationem tanquam terminum a quo transit, et in facto esse veluti terminum a quo
est transacta: ergo privatio est principium per modum termini a quo terminum in fieri, tan
etiam in facto esse.

Ultimo proponitur hęc ratio: eodem modo materia accedit ad for
mam tanquam ad terminum ad quem quod recedit a privatione tan
quam a termino a quo: sed in facto esse datur accessus ad formam tanquam ad
terminum ad quem §. etiam recedit a privatione veluti a termino a quo: subinde
que vel forma in facto esse non est principium tanquam terminum ad quem, vel
privatio est principium ut terminus a quo

Dirimuntur contraria §. 3.

Primo: non ens non est principium entis nec in fieri nec in facto esse: tales

existere naturaliter neque sine forma ad adventum alterius necessario con-
suetibili. Si autem per possibile et impossibile sine tali forma procederet aduc stare
posterior generatio sicut et transiret de non esse ad esse.

Argues 3. in prima mundi con-
ditione vel dum corruptis panibus Eucharisticiis producuntur vermes nulla precedit
privatio formae in materia; haec enim creatura in eodem instanti in quo forma produci-
tur: et tamen similes productiones sunt vere generationes: in illis enim formae educuntur
ex potentia materiae: ergo privatio non est principium entis naturalis per veram ge-
nerationem producti.

Præcipua huius argumenti difficultas alibi expendenda relinquitur.
Dicimus tamen privationem unice esse principium entis naturalis producti per
generationem transmutativam, cuius principia hic designavit Philosophus. gene-
ratio autem verum est ex speciebus Eucharistici corruptis, sicut et productio formae
in primærum productione non sunt generationes transmutativæ ob ipsam ratio-
nem argumenti.

Argues 4. forma est terminus generationis illi posterior: ergo non
est principium entis naturalis, in fieri sive in generari. = Permittit antecedenti nego con-
sequentiam: quia optime coherere terminum generationis illi posteriori et esse
se partem constitutivam entis naturalis, subinde et illius principium intentionem.
Propter quam quod aduc etiam valet esse principium ipsius generationis: quia licet
eam subequeatur in operatione præcedit tamen in intentione.

Argues quinto: cau-
sa efficiens necesse est originem ad ens naturale non in fieri tantum in factis
se: quippe ens naturale potest produci per causam efficientem: haec ergo est il-
lius principium = Dic dubium procedere de principijs entis naturalis non in omni
effectui sed proxi est terminus transmutationis: sicut autem verba dicit materiam
transire de non esse ad esse formae ad quod solum concurrer formaliter materia for-
mae et privatio.

Argues sexto: ratio materiae cum forma etiam concurrer ad fieri et fac-
tum esse entis naturalis similiter de substantia: utraque ergo est principium
entis naturalis = Dicendum eo proximo modo rationem et substantiam concurrere ad
ens naturale, quae illud intentione constituent: cum autem forma tanquam ne-
cessaria partem, secunda vero veluti complementum illud componant, unice exent necesse,
et complementum principiorum, non autem principia componentia.

125 5
610

Caput 2. de materia primo entis naturalis prim:

Questio prima an sit in rebus materia
prima.

Exponitur titulus, et stabilitur assertio.

S. r.

Materia ex utraque acceptione est subjectum ex quo aliquid fit, et in quo aliquid recipitur. dividitur in primam et secundam. prima est subjectum recipientis esse substantiale, propter quod ad aliquam speciem entis determinatur. Secunda est subjectum recipientis esse accidentale quod dicitur secundum quod quod substantiale tanquam primum supponat. Hoc autem exemplo de clavis elementa enim materia sunt ex qua mixta componitur: quia non elementa ipsa ex alia materia fiunt, hoc est prima ex parte aliam non supponens, elementa vero ex utraque ob contrariam rationem.

Dubium est an existat materia prima, sive communis aliquod subjectum ex quo omnia fiunt, ipsa non vero non fiat ex alia. affirmative respondemus et suadetur: Compositum enim est calorem ligneum ad formam ignis recipiendam, quod quidem non potest destructiva formae ligni in ipsa non recipitur: aliam recipitur in illo quod dicitur ponitur: ad quod enim tota dispositio praesentis. manifestum quod in ligno dicitur aliquid subjectum recipientem formam ignis: cum alio modo ipsum etiam receperit formam ligni, est subjectum commune utriusque formae, sive materia prima utriusque.

Confirmatur: omnia quae generantur ex aliquo fiunt ut veritas ex motu animae in corpore, ignis autem ex ligno. vel ergo illud ex quo fitur fit ex alia vel non? si secundum illud enim ex quo omnia fiunt, ipsum vero non fit ex alia. Si autem primum dicas illud non fieri ex alio, tunc quoniam an hoc etiam ex alio fiat: sic si in infinitum procedam.

Vgetur: forma ignis pugnat cum forma ligni: ex quo dicitur utriusque commune subjectum. Antecedens docet ex perentia, consequentia propter modum dicitur modo duplex illa forma sicut in diversis subjectis rectam pugnam exercent: ideo igitur ignis non pugnat summo compariter cum quovis ligno a se distante: si ergo formam ligni sibi proximi expellit, ideo est quia recipitur in materia in qua recipit

exat formaligni: materia ergo est commune utriusq[ue] subjecti.

Verus quocidam coexistit
ex parte partem, ex magno vero ligno magnam ignem generare, similiter oleo deficiente
lucernam extinguere et illo adstante conservari: ergo quia aliquid ligni et olei mater
in ligno, simulque in lucerna: hoc autem non est formaligni, nec olei: sit enim generat:
retinet quod sit materia, sive subjectum transiens de una ad aliam formam.

Et dicitur
satis in se materia in generabilem esse subinde a Deo creatam: si enim fieret per
generationem esset ex proprioposito subjecto, aliter q[uam] ex alio, et sic in finem. Similiter
dignatur illam esse incorruptibilem: non enim habet contraxionem aliquid quod ipsam des
truxerit, immo cum qualibet forma comparata. Quertio secunda quid sit materia: ^{a. 1.}

Questio secunda quid sit materia pri.^a Deciditur dubium ad mentem philosophi. Si.

Sicut Deus bifariam concipitur, vel removendo scilicet quantumlibet imper
fectionem ab illo, ut si dicas non esse mutabilem, nec compositum & ceteris
in finem illius imperfectionem affirmando, ut dicimus esse omni potentem omniscium, sem
per bonum & ceteris: sic etiam dupliciter materia prima proponitur a philosopho, primo
negative: ait enim septimo methaphisicorum textu octavo: materia prima ex se nec est
quid, neque quantitas, neque qualitas, nec aliquid aliud ex his quibus est determinata.

In his verbis nihil aliud intendit quam materiam ex se non esse aliquam deter
minatam completamq[ue] speciem entis substantialis, hominem scilicet aut leonem
lapidem aut plantam. Verus est ex proprio conceptu nullum acciden sive formam
accidentalem importare, sed esse potentiam ad formas recipiendas, ut contra
expositiva illius definitione hic textu octogesimo secundo his verbis: materia
est primum subjectum ex quo aliquid fit eum insit, et non secundum accidens.

Hec autem definitio genuina est: quando quidem soli convenit materiam ^{primam} eamq[ue] ab om
nibus alijs secedere: si quidem materia prima per esse subjectum convenit eum secundum,
a qua difert per se primum. Illa autem verba ex quo aliquid fit, ideo ponit ut cau
sa externa excludat: causa quippe efficiens est a qua, finis a quo per quem, ^{primam}
exemplari vero ad eum insit aliquid efficitur. Deniq[ue] per se eum insit et non
secundum accidens, denotat materiam per se ex se in composito, quod fit ex illa

veluti pars essentialis et non accidentalis per quod satisfactione differa privatione uti
quia in composito non remanent.

Primum aduc stabilito materiam esse primam sub
jectione huius materiae reser exponenda, sentimus hunc materiam esse primam sub
jectione quatenus ex se indeterminata est ad hanc sive illam speciem entis substan
tialis, agens ut per determinationem ad formam hominis hominem per determi
nationem aliam ad formam leonis leonem constituit.

Vario huius expositionis primi
subjecti ex eo desumitur quod sic optime concipiatur materiam primam ratione sui
nec esse quid, neque quantum, neque quale, nec aliquid eorum, quibus esse determinatur.
Item esse proprium huiusmodi Augustinus, similiter esse chaos silvam et confusionem
ut antiqui philosophi existimantes distinctionem, pulchritudinem et or
naturam a forma provenire.

Versus predicta expositio materiam compositam substantialis
explicat more philosophi per analogiam ad materiam sive subjectum artificiorum:
huc enim ex proprio conceptu indeterminata est et indifferens ut per formas artificiosas
potius ad hoc quam ad illud constituendum artificium determinetur ut lignum ad
chaldream, sive ostium quatenus ad Alexandri statuam, sive Philippi.

Dices: mate

ria huiusmodi in communi opinione ex se determinata est ad hoc numero compositum: igitur
non ratio primi subjecti non stat in indifferentia neque designata. Nego autem
dici: quia licet materia huiusmodi exigat ex proprio conceptu formam determinatam
ad hanc tamen speciem entis determinatur per illam, sicut enim similis exigentia
quoniam materia sit ^{hinc} determinatam compositum.

hoc.

Predicta ergo indifferentia materiam
hoc uno consistit quod ex proprio conceptu nec sit hoc determinatam compositum, nec
aliud: hoc autem optime coheret cum exigentia formae determinatae; illa enim sup
posita aduc formaliter constituitur in hac determinata specie entis completi quoniam
sua formam esse aeternam, non autem per semet ipsam uti requiritur ut ex proprio con
ceptu sit aliquid determinatam compositum.

Quaestio 3. an materia naturaliter, vel saltem
divinitus existere possit sine forma.

Prælibantur aliqua, et referuntur sententiae.

51.

Longum hic omnino est disputacionem: an videlicet materia prima propriè ha

beatissimum. Si autem enim entiam ab existentia non distinguitur, indubitanter
demum propriam existentiam; sicut et entiam habere. Sed ut propere disputatione
na, quavis supposita opinione patris, grati permissimus materiam existentem per
formam existentiam, rogamus q̄ ab omni forma definita existere valeat.

Sed ut
talem capias scilicet in Deo duplicem potentiam inveniri naturalem sive ordinariam
qua inora retem exigentiam operatur; absolutam q̄ sive extrinsecam qua
re absolutus Dominus supra retem exigentiam valet operari, veluti dum facit
accidentia Eucharistica manere sine subjecto, et si aliter naturaliter exigant de-
pendentiam ab illis. Similiter duplex etiam potentia, in quavis reposita creatura,
alia naturalis ad agendum vel recipiendum aliquid cuius naturalis vis non ex-
cedens; alia obediens qua supposito Dei subditus domino ut in illa operetur
quod quid contradictionem non involvit licet ea naturalem exigentiam excedat.

Ita ut si partem tenetur negativam inobediabili namque consequentia lege adhibe-
ti consentit, ut in se existat materiam se modo existentem per existentiam formam, ne
divinitus existere possit sine forma. Idem autem et Scotus contra eum propagat;
pauci tamen sunt qui in deo divinitus, sed naturaliter etiam posse materiam omni
forma definitam existere defendunt q̄ Paucissimi vero ita advenire contendunt

Assertio prima sit

Materia prima nequit naturaliter existere sine forma. proinde materia exi-
git formam veluti eius naturale complementum; alia nullum agens naturale op-
positum exigat; nequit q̄ naturaliter sine forma existere consequentia inferret;
quod enim a materia naturaliter exigitur, unice valeat auferri naturaliter per for-
mam exigentiam oppositi uti auferretur frigiditas ab aqua. proinde minor;
omnia agentia naturalia pugnant in exigentiam materiam quae illam compleant;
ergo nullum exigit illam existere ab eo naturali complemento.

Confirmatur
natura humana nequit extra miraculum existere sine eius substantia; ergo
ne materia sine forma; sicut enim substantia est naturale complementum naturae
sic forma materiam. Secundo: ex quo solvitur quomodo sit lux definita optime
inferretur naturaliter existere non posse sine luce; sed materia aliquid sit sine
forma: q̄

Dices primo: terra in primo mundi nascenti exordia erat inanis et vacua;
ergo erat sine forma. Dixeram sibi inane, et vacua ornamento aiboribus
scilicet floribus et fructibus, animantibusq̄ vivam in ipsa degentibus, nunquam vero
processisse sine forma terre nisi in signo intelligentis. Sic Divus Augustinus in libro tertio
decimo confessionum capite trigesimo tertio; simul tamen utrumq̄ fecisti ut materia q̄

forma, nulla ^{mat} ~~mat~~ inter capedines sequetur.

Dices? in rationem prioritatem: et si nul-
lum ad sit contrarij valet forma defficiente materia & quilibet enim res habet intrinsecos du-
rationis terminos: sed tunc casus materia existens naturaliter remaneret sine forma: ex po.
Quia conerant et maior parte in sono qui nullo obstante defficit ex quo terminum intrin-
secum habeat sequi durationis. Concessa maiori, nego minorem: ad hoc enim simili in ventu
Deus ut auctor naturae producat formam, quae fieret satis naturaliter ex ipso materiae
ut accidit dum materiae desinit ad formam hominis confert Deus animam rationalem.

Replicabis in casoposito materia non foret disposita, nec determinata ad aliquam
formam; capu nulla ei determinat decesserit, subindat quae existere independentiter
ab omni forma. Alij concessit, nego ultimam consequentiam: tunc enim si materia
nullam formam determinate exigeret, indeterminate autem exigeret aliquam: De-
us autem similiter exigerentiam completer hanc vel illam defficientiam materiae confon-
do.

Dices. 3. nulla forma generatur, saltem regulariter sine dispositionibus propriis:
sed multoties una forma coexistit, non procedunt dispositiones ad aliam, uti accidit
dum homo perfectae valetudinis ictu pugionis vulneratur in sede: tunc enim percipi
nequit brevi illo spacio quo defficit forma vitae, introduceantur dispositiones ad aliam
formam requisitae. §.

Dic eodem spacio, quo introduceantur dispositiones ad corruptio-
nem formae vitae, introduceantur etiam ad generationem subsequentis cadaveris, scilicet: quia
eadem motu discontinuatio partium, aliorumq; ad motum vitalem deservientem postestatio
dispositio quaedam ad corruptionem formae vitae, et generationem cadaveris.

Dices. 2.
materia Christi Domini intriduo mortis exstitit sine forma cadaverica, vel alia simili:
alunde etiam exstitit sine anima rationali: ex hoc omni forma detitura. Maior suade-
ter: si enim materia Christi domini maneret unita formae cadaveris, vel alij simili nu-
quam illam amitteret: quod enim Verbum assumptum nonquam dimisit (^{desi} ~~procedit~~
solutio mortis) et postea Theologi: sed falsum est Verbum non amisisse formam cada-
vericam, in diebus ad illam conseruare: §.

Dico opinionem illam theologorum intelligi
dam esse de his quae Verbum assumptum exprimitur intentione: sicut autem occasionaliter,
et secundario, uti accidit in forma cadaverica illi intriduo mortis unita: hoc enim uni-
ta fieri materiae, et non remaneret sine forma, minime vero ex incarnationis primario
conceptu.

Assertio secunda s. 3.

Materia prima omni forma detitura divinitus existere valet. Suadetur materiae

existere sine forma nullam contradictionem involvit: sed dividitur fieri vales quid quid non involvit contradictionem: ergo. propter maiorem materiam existere sine forma est habere materiam existentiam et non habere formam ab illa distinctam: sed in hoc nulla est contradictio: hęc enim in eo statet quod habet et non habet existentiam. §.

Confirmatur:

materia in opinione Thomistarum existit per existentiam forme distinctam quidem a forma: ergo vales Deus producere existentiam forme qua existat materia, forma non producta: sed tamen casus existit sine forma. §. prima consequentia procederet: Deus enim produceret vales quolibet rem alia distincta non producta = Secundo: materia vales existere aliquid de qua a forma: ergo et existere sine illa. propter antecedens: materia Christi Domini existit in opinione Thomistarum per existentiam Verbi: §.

Ratio proposita com-

munit est nec satis firma quia aliunde fulciatur statim autem fulcimentum accipit. dicitur ergo homini existentiam ut pote actus secundus essentialiter supponere actum primum formam scilicet: ideo materia non potest subscipere existentiam quod prius receperit formam, tamen si realiter distinguatur ab ea. Ad modum quo figurare quod recipi in substantia non affecta quantitate, et si dicitur figurę realiter a quantitate distinguatur.

Sed contra quia ex hac Thomistica solutione ad plus infertur materia non potest existere sine forma per existentiam, que sit actus secundus forme naturaliter ad ipsam consequens: cum ^{hoc} autem optime cogitur quod existat per aliam existentiam divinitus ei communicata: hęc enim necesse est effectus forme nec veluti actus secundus ad illam consequens: qui enim dicit quod existentia supra naturaliter naturaliter consequitur ad formam.

Præterea forma substantialis est actus primus, et accidentalis secundus: et tamen vales existere forma accidentalis non per existentiam substantialem, ut patet in Eucharistia: ergo licet existentia sit actus secundus materie, hęc vales existere sine forma, que sit actus primus = Deinde magis dependet accidentis a subjecto, quam existentia a forma, illud enim ex propria definitione similibus in partem dependentiam: sed accidentis per absolutam Dei potentiam existit sine subjecto: §.

Denique ex eo requiritur formam precedere existentiam, et materiam disponat ad illam suscipiendam: sed Deus vales confere materie existentiam nullis dispositionibus preteritis sicut etiam vales confere quolibet formam nullis dispositionibus preteritis uti accidit in resurrectione simulque in caritate mixta amore concussa. Si igitur dicitur existentiam essentialiter supponere formam; hanc vero solutionem naturaliter supponere dispositiones, hęc designatur ratio nisi praxi pendatur

solu-
tione.

Compelluntur opposita.

S III.

Argues primo ratione super acta: actus secundus essentialiter supponit primum: si
 existens est actus secundus. forma vero actus primum: ergo essentialiter supponit existentia
 licet formam: materia: q. nec diviniter existere valet independentes a forma. Deus enim
 nec diviniter operatur contra essentialiter resem = Supponit in dicta ratione essentia ab existenti
 tiam nullius rei: q. p. p. q. h. p. d. h. m. i. r. a. p. m. d. f. i. c. u. l. t. a. t. : existenti enim contra actus se
 cundus potentis obiectivus: ut materia autem precedat sub potentia obiectiva nulla primum
 requiritur forma.

Dato tamen existentia ab existentia distingui, distingo maiorem: suppo
 nit primum essentialiter vel formalem concedo: formalem proprie nego maiorem et concedo
 minori nego consequentiam: licet ergo materia diviniter existet omni forma deitativa
 ad se gaudet actu primo et secundo: quando quidem per suam essentiam potest in
 actu existendi per existentiam vero in actu existendi, ille autem est actus primum, hic vero
 secundus.

Ut hoc clare percipias duplex esse venit distinguendum in materia, aliud quo in
 esse valis et ut distincta ab omni eo quod materia nominat, constituitur, aliud vero quo indi
 qua species completa ponitur leonis videlicet, aut equi &c. primum esse habet materia
 independentes a forma: hoc enim non confert materia quod materia sit: secundum vero
 a forma dependet quatenus ab illa determinatur ad speciem leonis, aut equi.

Insuper
 tiam existentia materiae communicata velleam supponit in actu existendi absolute, vel in actu
 existendi formaliter et indeterminata specie cuius substantialis completi: valet ergo diviniter
 communicata materiae existentia nulla forma communicata quoniam ex hoc colligitur
 licet existentiam illam quam facit materia secundum non supponere primum.

Replebis: formam tribuit esse materiae: sed prius est esse quam existere: ergo prius
 est quod materia recipiat formam quam existentiam. At sese esse possumus formam
 non confere esse materiae sed composito, cuius esse a materia emanat et for
 ma. Sed formaliter respondeo distinguam maiorem: tribuit esse absolute seu
 tribuit quod sit materia nego: esse completi, concedo maiorem, minori, et di
 stingo consequens: prius est a tenore exigente naturali materiae, concedo: cuius
 cuius potentia obiectiva nego consequentiam.

Locum autem in eorum est ad quod
 materia distinguitur a forma: nulla autem res accipit esse ab alio realiter ab ip
 sa distincto. Sicut ergo forma non constituit materiam in esse materiae, sic nec illi
 confert primum actum existendi absolute, et existens, sed existendi complete et inde

terminari specie. Cuiusmodi ergo non supponit essentialiter formam lucis prius a se ideo quod
ex illa.

Argues secundo: repugnat aliquid existere sub determinato genere substantiis, existens
sub determinata specie: sed materia existens sine forma foret sine determinato genere substan-
tiis, non vero sub determinata specie hoc enim habet per formam: $\therefore$ Dic materia
existentem divinitus sine forma esse sub determinata specie incompleta, contrariet enim ra-
tione communi substantiis, et propria differentia primi subiecti, pro quo aliquid fit $\&^2$.

Argues 3. ex duplici ente in actu nequid fieri rem per se: sed materia existens per exis-
tentiam divinitus communicatam esset ens in actu: ergo ex illa, et forma non foret fie-
ri unum per se: cum tamen nulla sit designabili materia ex qua et forma nequid unum
per se resultat. $\therefore$ Distingo maiorem: ex duplici ente in actu completo concedo: in actu incom-
pleto nego maiorem, et distinctio minoris nego consequentiam.

Sicut ergo ex duplici ente incom-
pleto fit ens completum sic ex duplici ente in actu incompleto fieri valet ens actuale comple-
tum. Et vel maxime, quia ens actuale completum exigit fieri ex duplici ente productum
existenti. $\therefore$ Dices: si materia per prius ad formam existentiam haberet existentia illa
foret in potentia ad existentiam formae: consequenter foret actus existendi, et poten-
tia ad existendum: sed hoc aperte repugnat: implicat enim aliquam rem in eadem linea
esse actum et potentiam: $\&$.

Replicatur commentus est, difficilius Thomisti apparet, nihil
tandem evincit: stat enim quod potentia materiae sit actus existendi absolute et incom-
plete, potentia autem ad existendum complete et in specie determinata. hoc autem optime
coheret, sicut etiam quod aliquid sit in actu incompleto essendi, et tunc in potentia ad
actum essendi complete.

Argues quarto: plus dependet materia a forma substantiis, quam
ab accidentali: sed nec divinitus valet existere sine forma accidentali neque enim dicitur
inveniri materia sine actione productiva duxatione, ubi actione $\&$ g. materiae garet no-
bilis quidem perficitur materia forma substantiis quam accidentali. $\therefore$ Sicut mai-
orem: a predictis siquidem accidentibus dependet ut habeat esse simpliciter et absolute:
neque enim esse, quin aliquo tempore, et loco producat: a forma autem unica pendet
ut habeat nobiliter esse, completum scilicet, non vero ut absolute sit.

Ita expensum iudicatur
Dicit Thomas pro adversa opinione utas exueri. Bonae illius de via sufficientem opposi-
tionem non admittit tamen si aliunde censeat obnotas rationes non repugnare materiae
existere sine forma. In genua tunc confessio incauta tamen, fatetur quidem vel auctori-
tatem Augustini proceptoris esse de ratione rationi vel rationem consonam non esse auctori-
tati, quod quidem abrit a discipulo tamen proceptoris.

P^o ultima gracia accidentis deremitur ex quolibet ext^o abiectione secundo revertitur;
 idem est dicere materiam esse in actu, et materia habere formam: dicere ex quo quod mate-
 ria in actu sine forma est dicere contra dictoria simul = Dicamen tenentur Divi Tho-
 ma^o item hoc loco, non etiam alijs ad hoc unum reduci quod materia non possit esse in ac-
 tu completo sine forma: hęc enim est actus ille completus et in specie determinata cons-
 tituens.

Item dicere potes ex auctoritate nuper excepta uniceologi materiam non posse
 habere actionem existentialem procedentem a forma, sine forma, minime vero quod non pos-
 sit habere existentiam divinam quidem colatam et a Deo immediate productam, sed
 autem videtur Angelicam preceptoram exponere quoniam eius auctoritatem rationi de forma
 potest.

Apparet in dictis et in quod antequam deo in bonum sibi procedens propendit du-
 plex actus frequentis designatur in natus scilicet et elicitus. Elicitus est propensio, sive in-
 clinatio in bonum cognitum, vel apprehensum; hic autem videtur sensibus sive
 ratione privatis unice valet convenire hoc vero discrimine quod in parte sensibilibus
 nuncupatur sensibilibus in rationalibus autem dicitur rationalis, quod

Iustio 2. an et quomodo materia
 naturaliter appetit omnes formas
 aliqua pręmittuntur et referuntur sententię.

S. 1.

Appetitus inclinatio est quoniam quę res in bonum sibi procedens propendit du-
 plex frequentes designatur in natus scilicet et elicitus. Elicitus est propensio, sive
 inclinatio in bonum cognitum, vel apprehensum; hic autem videtur sensibus sive
 ratione privatis unice valet convenire hoc vero discrimine quod in parte sensibilibus
 nuncupatur sensibilibus in rationalibus autem dicitur rationalis, quod

Appetitus ⁱⁿ ~~in~~ naturalis
 est propensio indita ab Authore naturę quę res in bonum, nulla pręvia cognitione,
 propensionem inclinatur. Velut ait Philoſophus est inclinatio, sive naturalis pondus in bonum,
 quę res quolibet appetit, dummodo cognitione polleat. appetitus naturalis dividitur
 in appetitum gaudij et desiderij. Ille in bonum possum, hic autem in bonum
 inclinatur. Quibus est an ex cuiusmodi ex nuper et relati appetitus materia prima af-
 ferat formas.

Prima sententia materię omnem delegat appetitum ita Iustinus Martin
 Abiena et Scaligerus. Secunda propugnat formam potestatem appetitus gaudij de-

desiderij vero reliquas appetere. Sunt tamen qui similem appetitionem ad formas corrupti-
micos tendant, alij vero uice ad illas quas possit naturaliter dequirere. *Assertio prima*

Assertio prima s. 2.

*Materia prima appetit omnes formas: appetitque idem gaudij quam possidet, ex-
cepto appetitu desiderij. Prima pars probatur: materia prima propter id est inelle-
nat in omnes formas: ergo illas appetit. Probatur antecedens: quilibet res propen-
dit et inclinatur in perfectionem sibi naturaliter debitam: sic se habent formas respec-
tu materiae: q. Probatur maior: quilibet res propendit et inclinatur in perfectionem quae
exigit naturaliter: aliquid enim exigit idem ut ac in illud propendere et ad illud
inclinari: sed quilibet res exigit naturaliter perfectionem sibi naturaliter debitam:
ergo.*

*Secunda pars exteriori et laxissima est: appetit enim boni absentis dicitur desi-
derij: presentis vero nuncupatur gaudij: sed forma habita illa scilicet quam possidet
materia ei praesens est: reliqua vero sunt absentes. q. Dicitur primo appetitum omnium
formarum nuncupari satiationem: sunt enim in categoria materiae infinita: sed non est de condij-
danti in materia appetitum insatiabile: q.*

*Dicitur appetitum materiae intensive satia-
re per quilibet formam: tunc autem in uide insatiabile in quatuor inueniens repe-
ritio: ideo enim formae appetit, ut perpetuo per ipsas inuicem succedentes conuertatur:
ad hoc autem aptitum uerum est omnes appetere. Propter quam quod nulla potentia ad
aliquid sine uero materiae infinita quatuor est materia, ualeat extensive satiare: non enim
saturatur oculus visu, nec aures auditu impetitur.*

*Dicitur secundo: appetitum desiderij non
est ad impossibile: sed impossibile est quod materia existens sub una forma habeat alias:
ergo dicitur sub una forma reliquas non appetit. Secundo: materia non appetit des-
tructionem formae possit, immo gaudet de eius possessione: ergo nec appetit introductio-
nem aliarum ad quam necessario sequitur illius corruptio. Tertio: materia existens sub
una forma non indiget alijs: ergo nec illas appetit: appetitum enim supponit independentiam.*

*Ad probationem concessam maiori, distingo minorem: habeat alia simul, concedo: successi-
ue nego minorem et consequentiam. Sufficit autem quod materia possit omnes formas
successive obtinere ut illas appetat sic habendas. Ad recedendum, concedo antecedenti,
nego consequentiam: ideo enim appetit materia alia formas, quia quam possidet, ex
de qua gaudet exigit ex propria conditione corruptio: eius tamen corruptionem non
desiderat. Ad 3. distingo antecedens: non indiget alijs, in sensu composito concedo: in
sensu diuino nego antecedens: et enim ut materia conuertatur necessario requiritur ut
forma per se a deficiente alia succedat: ideo q. omnibus indiget.*

Dices 3°. materia prima non appetit naturaliter quod nequit naturaliter habere, sic se
 habet forma corrupta: hinc enim nequit citra mixturam existere: § hanc non appetit:
 ergo nec omnes = Distinguo maiorem: quod nequit naturaliter habere intrinsicè et quoad
 substantiam concello: extrinsecè et quoad modum, nego maiorem, et distinctam in ore,
 nego consequentiam.

Igitur forma corrupta vel concipi valet intrinsicè et esse, quo sen-
 ue nullam impossibilitatem dicitur uniatum materiam; vel extrinsecè et quatenus suppo-
 nit eius destructionem: sic autem est naturaliter incombili: nullum quippe datur age-
 ns naturale in mixta cuius activitatem continetur in primo sensu appetit valet a materia
 ut pote in naturaliter unibilibi, secus autem in secundo ob rationem argumenti.

Assertio secunda 53

Materia prima que appetit omnes formas. Suadetur: si enim plus appeteret for-
 mam perfectiorem violenta quidem foret sub qualibet alia, nec de illius possessione gau-
 deret: sed hoc non est dicendum: § primo maiorem: materia plus appetit formam per-
 fectiorem per nullam rationem: qualibet enim possessa ad se remanet perfectior.
 Devenit perfectior formam ut in infinitum producere valet: §

Confirmatur: appet-
 itum materiam in eius pendatur indigentia: sed eque indiget omnibus formis: ergo
 pro modo maiorem: materia indiget formis ad eius conservationem: sed ad hanc omnes
 eque indiget conducunt: cum e successiva illarum subiectione eius pendat conser-
 vatio: § = Dices primo: materia appetit formam ut eius perfectiorum: sed for-
 ma perfectior plus appetit perfectioris materiam: ergo illam plus appetit.

Dico potis-
 simam perfectionem materiam citra esse in eius perpetua duratione: ad hanc au-
 tem que omnes formas conducunt. = Dices 2°. illa appetit materia appetit
 innato, quod appetit et elicit dummodo poterit cognitione: sed tunc carni plus
 appetit formam delectationem perfectiorum: omne siquidem rationale per-
 fectius plus appetit per imperfectiora: §

Concessa maiori nego minoram: ratio-
 nale enim non appetit quod est in se perfectius, sed quod illa plus appetit perfec-
 tionis: materia autem ad sui conservationem rebusita est eius specialis per-
 fectio eque indiget perfectionem forma imperfecta ac perfecta: illas ergo
 eque indiget appetit ex eadem perfectionis de materiali se habentis. De qua quod
 iniquum quidem foret materiam, § quod deventem ad utrumque omnium for-
 marum plus appetere unam quam aliam propter commodum illarum desi-
 derari in mixta.

Caput. 3. de forma substantiali.
Questio. 1. an erquid sit forma substantialis
Aliqua prelibantur s.

Forma communissime accepta est actualitas rei sive id quod rei determinat ut ad
specialem modum erendi. hoc autem in sensu figura dicitur forma quantitatis. di-
viditur in intrinsecam et extrinsecam. Sic velat in forma extrinsece de-
minante vel in idea ad cuius instar rei accipit hoc esse prelibat. forma autem in-
trinseca per sui communem rationem determinat ad particulare esse, que quidem
subjectionem exigit quod in tale esse perficiat.

Illam autem que perficit substantia-
liter dicitur substantialis accidentaliter vero ^{per} accidentaliter perficit, sive, quod
quod idem est substantialis dicitur, que subjecto confert primum esse completum in
linea rebotantie vel formalitatis materię conferens quod leo sit, accidentaliter
autem que supponit esse substantiale completum aliud confert, ut albedo
vel spectus hominis.

Assertio prima s.

Dee existit in reum natura forme substantialis: prout: in quolibet ente natu-
rali designari deet principium proprietatum et specialium accidentium, que respectu
vontis in ipso: sed materia ut pote eadem in entibus omnibus sublevaribus non est
simile principij: idem enim negat esse principij ita diversarum proprietatum, et ac-
cidentium: restat igitur quod preter materiam existat etiam in ente naturali forma
substantialis.

Confirmatur: homo qualiscumque anima rationali veluti principio ope-
rationum ab ipso provenientij: idem ergo dicendū respectu de leone, equo &c. qui-
bus etiam competunt peculiare operationes ab ipso eum natura provenientes, con-
sequenter in extera et antecedens innegabile est: nisi anima vel animam rationa-
lem a materia non distingua, vel esse aliquod accidens, quod est notum ab eadem.

Dices primo: impossibile est forma, que foret et non foret substantia: sed data for-
ma substantiali hoc accidit: foret enim substantia ut ne penitus, simul ignes-
set substantia ^{et possit} appropi ad esse et abesse absq. subjecti, materię scilicet corruptione:
ergo: = Dic ad absentiam forme materię corrupti quoad esse substantiale completum:
deficiente enim forma equi non remanet materia determinata ad speciem equi.

contrarius accidit deficiente forma accidentali.

Dices secundo: aqua frigescit ex quo ignis recedit, sicut aer tenebrescit ad absentiam lucis: ergo frigiditas quae veluti proprietas aquae designatur non provenit ab aliqua forma substantiali: falsum quia est realis adiecta praesentatione. Respondeo antecedens simili etenim fundamento affirmari valet cognoscere virescere hominem esse albonem per necessitudinem et nigredinem. Exemplum adducit in proximo est: siquidem tenebrae sunt carentiae lucis, frigiditas vero qualitas quaedam sensibilis.

Assertio secunda s. 3.

Forma substantialis apte definitur actus primus materiae primae unum per se completum cum ipsa constitutus. per esse actum convenit cum accidentibus quae sunt per alias particulas recedunt, accidentia enim sunt actus secundi ut constat ex dictis. Vicium positum in definitione constituitur cum materia unum per se completum, et per proprium eius minus rectius forma dignoscatur.

Dices: formae est actus simplex et per se nec ex potentia et actus compositus ex nullo modo est actus. Dic esse actum compositum totum substantiale: licet q. simplex sit non est ratione actus per se: hic enim nec compositus, nec per alium compositus. Quae sit enim forma substantia

Questio. num forma substantialis sit tota quidditas compositi.

A numerantur sententiae.

^{si} Nemo est cuiuslibet ex materia adhaerent assueti formam substantialem esse adequatam quidditatem compositi: materia vero est quidditatis vehiculum frequenter autem deorsum essentiam, ut quidditatem compositi a materia et forma tanquam a duplici parte essentiali denuntiat. Porro Dicendum defendit quodlibet particulare compositum essentialiter importare determinatam formam et in determinatam materiam.

Assertio 3^a s. 2.

Quod sit compositum substantiale qualescit essentialiter ex forma et materia. proposita: Christus compositus essentialiter ex divinitate et Deitate: nec Deitas enim, nec humanitas est tota quidditas Christi: q. etiam homo ex materia et forma: nam sicut anima rationalis, et caro unus est homo, ita Deus et

ex homo unus Christus. = Suadetur ratione: quodlibet compositum substantia-
le physicum constat essentialiter genere, et differentia physica: alias non posset phi-
sice definiti; sed materia est genus, et forma differentia: per materiam animam
libet compositum convenit cum alio: a quo dicitur per formam: g. = Confir-
matur primo: anima non est essentialiter homo: alias anima separata non homi-
nis anima, sed homo diceretur g.

Secundo: hęc predicatio: homo est essentialiter
anima falsa frequenter reparatur: hęc autem, homo est materialis communiter
vera canitur; sed prima sola continet formam ex parte predicati, secunda vero etiam
continet materiam: hęc g. essentialiter predicatur de homine, subinde g. est quid
essentialis = Tertio: compositum physicum, et corpus essentialiter est materiale:
ergo constat essentialiter materia.

Opposita solvuntur. § 3.

Obijes primo: constitutivus et distinctivus sunt eadem: sed sola forma compositi est eius dis-
tinctivus: g. = Distingo antecedentem maiorem: constitutivus per modum differentie con-
stitutivus per modum rationis communis, nego maiorem. = Vel dicitur eadem esse constitutivum per dis-
tinctivum ergo: compositum autem ut contra formam materia est distinctivum ut
quod, sive quod ab alio distinguitur.

Obijes 2. urgentiori quidem fundamento: muta-
ta parte essentiali compositi, et ipsum mutatur compositum, sive eius quidditas:
mutata quidem parte essentiali non manet eadem essentia: sed mutata materia non
mutatur essentialiter compositus: g. probatur minor: homo dum senex idem essentia-
liter est cum seipso dum puer; sed dum homo pervenit ad senectutem mutatam
materia quam habebat dum puer: plures siquidem partes materiae possidet,
aliquae vero per nutrimentum acquiruntur: g.

Confirmatur: ponamus hominem esse
alterius miserabile pabulum, ergo materia illius transit per nutrimentum in huius
materiam: hic g. innoxiosius deo cum materia alterius ab ipso devorati, resur-
get: resurget enim ipse mater, et non alius. Ergo quo demum infertur homini misere
devorato concedendam esse novam materiam ut resurgat: et tamen ipsa mater re-
surget: ergo variatam materiam permanet idem homo.

Idem arguuntur contra maiorem,
nego minorem. Ad prodatorem etiam contra maiorem, nego minorem, quam non
exortquet implicita prodatore. partes siquidem per nutrimentum acquiruntur ^{unam} g.
numero materiam cum preexistentibus component: partes enim homogeneae quasi
sunt partes materiae unum numero constituent per reciprocam unionem: adve-
nient autem in deum est pre-existentibus unum. Licet quidem doctrina vel expo-

ex eo patet quod una huiusmodi numero dicitur quod continetur: si autem in illam in quadam
 plerumque dividatur portionem, quatuor quantitates continetur resultabunt.

Ad confirmatio-
 nem dicitur hominem alium deorantem ad eam illius materiam in propria non transpa-
 re: quando quidem si Medicus conculas asserunt quidem nec continentiam partem alimenti
 in substantiam edentis convertit: remanet ergo sufficiens materia, qua homo deoratur appa-
 reat in die proximissimo.

Nec facit quod resurrecturus sit in vitam perfectam, si enim ad perfec-
 tionem hanc aliquid materiae deficiat a Deo supplenda est uti suppletur, qui deficiat homi-
 nibus in quatuor, sive in infantia decedentibus ut vixi & perfecti resurgant.

Questio. 3. an formae Caelorum, et elementorum educantur, sint ex potentia materiae exponitur eductio, et recensentur sensus.

S. 1.

Primum antiquorum placuit retinere, ut receptioem expositionemque eductio-
 nem pertingat, sciendum solum educi ex aliquo quod in illo continetur: eductioem
 continentiam necesse est supponit. Bisariam autem valet aliquid in alio contineri, ac-
 tive scilicet quatenus fieri potest ab illo, vel uti effectus: passiva vero quatenus in illo uti +
 valet fieri, ut statua ex ligno. Rursus aliquid in alio continetur, vel active, ut aqua in vase;
 vel in potentia quatenus licet nihil sit actu aliquid remanet in potentia, vel active agen-
 tis vel passiva materiae.

Uterius sciendum ad deductionem formae de potentia mate-
 riae necessario requiritur quod forma in fieri esse a materia dependeat, ad modum quo
 etiam requiritur effectus in suo fieri, et esse etiam ab agente pendere, ut ab illo dica-
 tur productus: Quomodo autem forma a materia in esse in fieri dependeat, obcursum qui-
 dem est nec ut usque satis exploratum.

Communiter autem a veteribus forma pendere in esse
 a materia quatenus nequit esse nisi in illa recipiatur: pendere autem in fieri, quatenus
 nec dum forma, sed et eius productio a materia dependet. Productio autem duplex
 est: activa scilicet et passiva; activa tenetur ex parte agentis, illudque active producens
 denominat: passiva vero est motus, sive passio a quo effectus dicitur productus in fieri:
 ut ergo productio in fieri passiva quidem accepta a materia dependeat necesse est quod
 in illa recipiatur sicut et ipsa forma. forma ergo fit per educationem quatenus eius passi-
 va productio supponit subjectam materiam scilicet in qua recipiatur.

Et in hoc sensu dicimus formam deduci ex potentia materiae quatenus in esse ei fieri dependet ab illius concursu, sive quatenus forma fit quoad iuvante materia ad fieri, et esse illius tanquam subiectum fieri et esse recipiens. Ex his satis colligitur animam rationalem non deduci ex potentia materiae: illa enim a materia non dependet in esse, cum esse naturaliter possit independere a materia: forma autem non dependens in esse, nec dependens in fieri, ut satis constat ex dicendis.

Prima opinio tenet formas complexionis et elementorum creatas fuisse, de potentia rationis absoluta censet potuisse creari, communiter est apud Thomam. Secunda ita necessario eductas defendit ut a seors nullo pacto potuisse creari. Tertia propugnat sic fuisse creatas, ut impossibilem censet illarum educationem. Ultima tenet de facto quidem eductas fuisse absolute tamen potuisse creari.

ASSERTIO VI TA S?

Formae coelestes, et elementales in proxima mundi conditione educitae sunt ex potentia materiae. Suadetur ratione: forma dependens in esse a materia ex huius potentia fuit educta: sic se habent coelestes, et elementales: q. materia non est ex vulgari expositione educationis proximo minoram: quilibet forma materialis necessario dependet in esse a materia: sed similes formae materiales sunt: q. proximo maiorem: nulla forma materialis valet esse, nec ex materia conservari: alias illam ab spirituali non secesserit: q.

Confirmatur: forma per se non subsistens in suo esse dependet a materia: sed formae materiales non subsistunt per se: q. materia contra videtur: quae enim forma per se non subsistit materia egeret subsistat. Pro maius minor: nulla forma materialis se sola subsistit: separata enim a materia statim corrumpitur: sed quae non subsistit se sola per se subsistens non est: q.

Asserunt Thomae formas coelestes et elementorum a materia pendere tanquam a subiecto receptionis, minime vero tanquam a subiecto educationis: ad hoc enim necessarium iudicant quod materia proportionata ad formam subiecti fixationem, quod quidem non evenit in proxima mundi conditione in qua materia non praesens formam, sed simul fecit producta cum illa.

Sed contra est: quia licet materia non praesens formam: hęc tamen se sola non valet esse sive existere quod speciale est formae spiritualis: ergo ad hoc in esse dependet a materia: quod autem in esse dependet simul etiam dependet in fieri. Primum: quia fieri est via ad esse secundo: ideo enim anima rationalis non dependet a materia in fieri quia ad illam non dependet in esse ut ait Angelicus Doctor prima parte quaestione nonagesima articulo 20: anima rationalis non potest fieri nisi per creationem quod non est verum de alijs formis: quia cum fieri sit via ad esse hoc modo aliqui competit fieri, sicut illi competit esse: q.

Deinde plures dependent formae materiales a materia quam anima rationalis: sed haec ab illa
 dependet tanquam a subiecto receptionis: ex illa tanquam a subiecto educationis.
 Denique dum conceptus species et sacramentalibus generantur veritas materia non precedit sub
 piratione formae: ut utroque eorum in eodem maius instanti pro ducitur: similis ergo pro
 cedentia minima ad generationem sive educationem requiritur.

Solvuntur opposita §. 3.

Argues primo ex illo Genesis: in principio creavit Deus caelum, et terram: sed caelum,
 et terra important materiam et formam: utraque ergo fuit creata, non autem educata si
 quidem verba sacra accipienda sunt (Augustino iudice) in sensu literali dum nul
 lum hoc sequitur abstrudum = Dic Verbum creavit pro eodem in sacra pagina
 usurpauit ac produxit sive generavit. Patet ex Simbolo ubi dicitur Deum esse crea
 torem visibilium, et invisibilium, cum tamen plures res visibiles non crearet sicut, sed educeret.

Argues. 2. Negat formam deduci ex potentia materiae, quoniam transit de potentia
 in actum: sed in prima rerum productione materia non transit de potentia in actum:
 ergo, prodat minor: materiae transire de potentia in actum est transire de non esse ad
 esse formae: sed in prima rerum productione non transit materia de non esse ad esse for
 mae: cum nullum detur instans in quo proceat sub non esse sive piratione formae.

Argumentum hoc difficultatem continet adversus opinionem. Dicendum tamen ad solu
 tionem formae ex potentia materiae sufficere transitionem metaphysicam de potentia ad
 actum ad quod solum requiritur quod materia precedat formam, non quidem pro
 cedentia temporis et physica, sed naturae, sive metaphysicae.

Ad hoc enim ut forma edu
 catur ex potentia materiae sat est quod illam causet in genere causae materialis. Causa illa
 autem haec necdum existere valet, sed et necdum existit in eodem maius instanti edu
 ctionis cuiuslibet formae: aliquid enim est instans in quo forma educitur ex potentia
 materiae, in illo autem et datur materia causans, et ulterius forma, quae eius effectus
 sit. Igitur precedentia illa temporis et physica, materiae sub non esse formae accidentalis
 quidem est ad eius educationem.

Dices: materia non fuit in potentia ad formas celestes
 et elementales ergo nec fuerunt deductae ex potentia materiae. prodatur autem
 in instanti creationis materiae huc fuit in actu per formam in eodem maius instanti pro
 ductam: sed materiaeque est in actu per formam non est in potentia ad illam: §.
 Distingo quidem ante cedens: non fuit in potentia causante sive recipiente formam, ne
 go: non causante sive recipiente, subdistingo: non fuit metaphysice et precise nego:
 physice et precedentia temporis concedo, sub qua distinctione cetera coherunt.

9
Iudicium prohibet quod Deus materiam creaverit tanquam causam actu cau-
santem in instanti ipso creationis: ad hoc autem sufficiens est quod formas precedat
in signo naturae siquidem causa actus causat non solum precedentia signi autem exhi-
bit effectum. quapropter in eodem momento instanti quo natura producta est propriae ab illa
profluit, sicut etiam lumen a sola in primo instanti sui productionis.

Respondo S. eadē
maturatione qua Deus produxit materiam produxit etiam et formam: sicut etiam quae
fuerit per fluxum, quae fieri possunt per pauciores: sed per actionem creativam produ-
xit materiam: ergo etiam formam hęc ergo non sunteducta, sed creata. Distinguo
maiorē eadem formaliter concedo: virtualiter nego maiorem. et distinguo minorem per
actionem creativam quoad materiam creativam concedo; quoad materiameductivam nego ma-
iorem, et distinguo prima nego ultimam consequentiam.

Deus ergo ut auctor naturae sicut
perat rerum dependentis, formas autem materiales suapte natura exigent reduci ex mate-
ria aqua inesse et conservari dependent: ideo eadem mater actio formaliter dupli-
minere gaudet creativę videlicet materię, eteductivę forme in qua nullum inconveni-
ens reperitur; actio enim creativę gignit rationalis simuleductiva est voluntatis et intel-
lectus, similiter eadem actio Divina respicit divextionem libera est et necessaria.

Dices; idem compositum requirit creari et educi: et negat enim quod fiat ex nihilo et
ex aliquo: sed admittit actione creativam materię eteductivam forme ita contingeret
et negat ergo similitudo. pro ut autem minori actio terminata ad materiam et forme
materialiter terminata ad compositum: ergo admittit actione creativam materię, et educ-
tiva forme compositione crearetur creatum eteductivę denominatur enim per actio-
nem ad ipsa sunt terminata.

Concessa maiori, nego minorem. ad probationem distinguo
antecedens materialiter terminata ad compositum sub minore creativę auteductivę: sub minore
unitive materię et forme concedo antecedens, et nego consequentiam, quam non est ter-
minata productio implicita: actio enim qua Deus celum sive elementa produxit tripli-
ci gaudet minore aut formalitate, creativę scilicet materię,eductivę forme, et
unitivę utriusque, ideoque eadem actio sub triplici diversō minore est creativę mate-
rię,eductivę forme, et productivę sive generativę compositi: hoc enim dicitur generare
quod est illius materia aliqualiter transmutata de non esse ad esse.

Replicabis:
creatio est productio totius esse, et non solum materię ita Divina sicut prima parte
questionis quadragesima quinta articulo. 2. ad 2. et 3. ergo actio creativa necesse est ad ma-
teriam, sed etiam ad formam, consequenter ad totum compositum terminatur =

Respondo et non per dicitur creationem sub speciali minore creationis ad solam

materia sub mixte autem educationis ad formam, et sub mixte productionis ad totum compositum terminari, nec obtemperare salutaris esse productionem totius esse. Compositum igitur convenit creari solum materialiter quatenus actio creativa materiam recipit. Sed productiva compositi, non vero formaliter: ad ipsam enim non terminatur sub mixte creationi.

Dicitur actio educitiva recipitur in materia et ab ea dependet ut notat manet in limine disputationis: sed actio quae dicitur formalis et tele mentales producit, et potest perfectissimam nec recipitur in materia, nec ab illa dependet: ergo non est educitiva. Dicendum actionem dicitur active sumptis nec in materia recipi nec ab illa dependere: tamen in substantia a Deo indistincta: passive autem accepta quatenus est ipsa fixa formae sive forma in fixa, a materia dependet, tamquam a subiecto quo fit, sive educitur.

Arguetur 2. quoque forma materialis dependet a materia in signo proposita deducimus formas materiales non creari, sed educi: sed substantia Angelica non dependet ab illius natura: est enim eius modus, illamque solum in signo supponit: ergo etiam fit per educationem: repugnat 3. Deum aliquis creaturam per creationem producere.

Dicitur esse substantiam Angelicam educi ex illius natura quoque tenet sequitur quod Angelus ut substantia non creatur, sed educitur, ad creationem se se dicitur Angelum creari quatenus eius natura se fit per creationem: cum nihil illius pro supponatur ad ipsam, cuius contrarij accidit inente materiali.

Arguetur 5. Caelum est incorruptibile: ergo etiam ingenerabile: verum quod fit per creationem: Antecedens patet quia corruptio in eo stat quo deficiente forma generatur materia: materia autem caeli incapax est alterius formae: unde illa deficiente non remaneret materia: quin aam fias sine forma instituat. Secundo: materia caeli connectitur essentialiter cum eius forma: sed actio unum producit producit etiam aliud cum illo conexum: si ergo materia caeli fit per creationem necesse est quod per creationem fiat eius forma.

Concedo antecedenti, nego consequentiam: quia optime coheret quod materia caeli nequeat sub alia forma existere et quod praesertim in signo formae plenam: hoc autem sufficit ut fiat per generationem. Caelum ergo tenet ingenerabile est generatione quae sit proprie transmutatio physica. Ad secundum concedo antecedenti, nego minorem: proprietates enim connectuntur cum essentia et tamen non vel non producantur ab agente, vel produci possunt per diversam actionem. fit ex quo quod ex argumento tenet inferitur quod actio esse creativa materiam caeli connectitur cum ipsa ut educitiva formae.

Ex dictis satis colligitur animam rationalem non

educitur ex potentia materię: cuius tamen uadetur: anima rationalis est independens
a materia: & non educitur ex illa quod enim educitur ex alio ab illo dependet, causa
terę in genere cause materialis: proinde antecedens: anima rationalis est immaterialis
ergo et independens a materia consequentia constat a paritate: ideo enim alij forę
materialis sunt quia dependent in esse a materia.

Confirmatur: anima rationalis
non continetur in potentia materię: q. prioriter antecedens esse et operari animę
rationalis excedit capacitatem materię: esse enim immateriale quidem statum est
supra omnem materiam: sed quod aliud excedit non continetur in illo: q. = Dicitur:
anima rationalis dependet in esse a materia: ergo educitur ex illa: antecedens pro
pter anima rationalis dependet a materia in operari: sentire enim et vegetare
sunt operationes a materia dependentes: sed quod dependet in operari etiam dependet
in esse: q.

Hæc ergo antecedens ad privationem dic animam rationalem solum pende
re a materia in operationibus inferiori hordini: sentire scilicet et vegetare: minime
vero in uelle et intelligere, quę quidem operationes longe perfectiores sunt ipsa
materia: subindeq. proflexere exiunt ab esse perfectiori quam quod possit ama
teria pendero.

Replicabitur: ergo anima rationalis saltem in principij sentiendi et uolendi
dependet a materia: principij enim operationum a materia dependentij sal
tem ut uelle, a materia dependet: q. ut vegetativa, et sensitiva educitur ex potentia
materię = Hæc ergo sequatur: anima quippe rationalis est eminenter vegetativa et
sensitiva: ideoq. habet esse excellentius materia, consequenterq. independens ab illa:
nequis q. in illius potentia contineri, nec ex ea educi. Caput 3 de privatione

1 Caput 3 de privatione

Questio unica in quo consistat privatio
et carentia rei.

Nonnulla prelibantur, et referuntur setq

§ 1.

Tametsi si privatio ex potentia materialis principium ad privans instituitur spectet, du
vium tamen de omni carentia procedit: omnium quippe eadem est difficultas. Caren
tia igitur duplex est: virtualis et formalis: prima est entitas positiva inferens eaq.

tiam abesse ueritas frigoris necessario inferent earentiam caloris. Carentia autem formalis srat in non esse xai dahi a gigitur in quocumque an in aliquo esse consistat, an uero in praxum nihil.

Prima sententia priuationem amataa primam distinctionem propugnauit, simul asserens materiam non esse ens acti, sed pure negatiu; illam tamen referat Aristoteli quo materia sit subjectu receptiu formaru, quas quidem recipere non possent semel a priuatione indistincta, alia forma recipere in eius priuatione. Alij defendunt earentiam esse quoddam ens reale negatiu, sive extrinsecum quendam ab omni ente positivo distinctam. Alij uero sentiunt esse quid indistinctu ab ente positivo, alijs esse relationes uel subjecto inherentes, uel ab illo indistinctas. Commento tamen asseritur earentia omnes esse praxum nihil licet ex modo concipiendi significet ali quid

Assertio nostra s2.

Carentia rerum ex parte objecti sunt praxum nihil consistunt q in non esse rei, cuius earentia sunt. Sic patens Henricus de casu diaboli capite undecimo: cogitas dicere aliquid secundu formam loquendi, cum non sit aliquid secundu rem. Item Diuus Augustinus soliloquioru capite tertio: mors est, immo non est mors, quia nihil est mors. Sed mors est earentia uis; ergo nihil est huiusmodi earentia.

Sualetur etiam ratione: earentia rei est non esse ipsius: sed non esse rei est praxum nihil: q proximo q non esse rei est eius contradictoriu: sed contradictoriu rei est praxum nihil: q. prouatur minor. contradictoriu rei non est aliquid: si enim aliquid esset res eius contradictoriu foret unum et aliud: sed res eius contradictoriu non sunt unu et aliud: immo sunt circa idem ut patet commune proloquij: q.

Sualetur 2º eadem minor: contradictoriu entis positivi negat quidquid importat ens positiu; sed ens positiu est ens reale: q contradictoriu entis positivi negat ens reale: resrat q quod sit praxum nihil = confirmatur nullum ens positiuu praxum Deum existit ab eterno: sed ab eterno existit rerum earentia: ergo non sunt aliquid positiu. = Quod autem priuatio forme non consistat in relatione sic etiam stabilitur: si enim in relatione consistat subjectu priuationem forma esset fundamentum relationis, forma uero foret eius terminus, nec aliud facile designabit: sed hoc requirit dici: q proximo q. positio fundamenti ex termino resultat relatio: sed positio subjecto, et forma priuationem resultat alia hoc coniungeretur, simul q. existeret cum forma qua priuat. q.

Solvuntur argumenta s3.

Argues primo: de petra seculificata non esse, si uero existere: ergo non esse siue

non existere identificatur cum petro. propterea consequentia dum esse se esse existere
verificatur de petro esse sive existere identificatur cum illo: ergo a simili con-
cedo antecedenti, nego consequentiam ad probationem etiam antecedenti concedo,
consequentia negatur: licet enim in propositionibus affirmativis sive positivis pro-
dicatum identificatur cum subiecto in negativis autem non identificatur cum illo.

Cases hoc in hac propositione petrus non est albus ubi non esse album non identifica-
tur cum petro: alius manente huius entitate nunquam foret albus immo semper
careat albedine, cuius contrarium dicitur non admittit. — Replicatis: semel ac pro-
prietate identificatur cum subiecto non esse predicatum distinguitur ab illo: quod semper pro-
prietate non identificatur cum subiecto non esse predicatum est a subiecto indistinctum: con-
sequentia tenet a positivitate. antecedens etiam constat: licet enim animal quod predicatur
de homine identificatur cum illo non esse animalis ab eo distinguitur.

Omitto ante-
cedenti nego consequentiam quia quod predicatum non identificatur cum subiecto
independens omnino est ab eo quod cum subiecto identificatur carentia sive non es-
se predicatum: etenim quod non est cum nullo identificatur & sive ergo predicatum iden-
tificatur cum subiecto, sive distinguitur ab illo subiectum tamen nunquam identifica-
tur cum non esse predicatum: inter esse enim, et non esse nulla valet identitas ex excessu.

Argues 2: carentia Petri est vere possibilis videlicet potest necesse existere: sed om-
ne possibile est ens positivum: 2. — Secundo: quod vere existit est ens positivum: sed vere exis-
tit carentia anti christi: 3. probatur minor: vere non existit anti christus ergo vere
existit eius carentia — Distinguo maiorem est vere possibilis positivitate scilicet et positiva
nego: equivalenti et remota concedo maiorem et concessa minori in sensu distinctionis
nego consequentiam — Ad secundum distingo maiorem quod vere existit existentia
positiva & restricta concedo: remota et equivalenti nego maiorem in distinctione
nego consequentiam.

Pro huius argumenti solutione Augustinum libro de vera
vera abscultate: *nescio quomodo dicantur habere egestatem. Fale enim enim acci.*
1) Locum aliquam tui luminis caret dicantur habere tenebras, quod nihil aliud est quod
2) tamen non habere. Non enim tenebre quarum venient aut recedunt, sed carena lumi-
3) na hoc ipsum est tenebras esse ut carena veste hoc est esse nudus: quoniam non veste
4) accedente veluti aliquas mobilis queditas fugit. Quam ob rem ut quod dicitur expi-
5) cem ita dicitur habere egestatem quasi dicitur habere non habere.

Hic igitur libris ut ad mentem loquatur Augustini, notandum est non semper de-
notare aliquid esse positivum ex parte subiecti, sed potius negativum, sive non esse. Patet enim

propositionibus adductis in objectione: hoc enim carentia per se est, vera possibilis equiva-
let huic: per se non existit, necessario, que quidam nihil positivum importat, ex parte
objecti. similiter dicendum de existentia, que reliqua de carentia non verificatur velu-
t aliquid positivum, et tribuens esse, sed tamquam aliquid pure negativum et remo-
vens esse, sive existentiam.

Igitur propositio hęc: ^{vel} verum existit carentia antichristi &
quivalat huic: antichristus vera non existit, in qua nihil positivum importatur: sed
pure remotivum sive negativum. Item notandum hoc verbum nihil etiam in figuram usum pa-
ri categoriam videlicet, et sine categoriam: in prima sensu ipsam significat
nihilitatem ut dum dicit: nihil non est: tunc enim de ipsa loquitur nihilitatem.

Sincate-
goriam autem acceptum nec se ipsum, nec aliud significat, sed vices gerit pure na-
gationis ut constat ex illo: tota nocte laborantes nihil capimus. Item apud illo nihil
posito & ubi non significatur aut tanto labore nihilitatem ipsam capiam esse,
aut sua nihilitatem cogitare. Ex his satis inferatur solutio ad argumentum appositum,
rursus ad plura sophismata ex abusu vocum incidentia.

Dicitur tamen: quod im-
portat predicam nullam contradictionem involventia est vere possibile: sic se habet
carentia antichristi. = Distinguo maiorem: quod importat proprie et positive, con-
cedo: improprie equivocaliter et ex modo significandi, nego maiorem. Porro carentia
antichristi unice improprie et ex modo significandi talia importat predicata, quare
nec hoc quod est non repugnat quod non existat antichristus concipitur a nobis, ac
si non repugnaret quod existat eius carentia: hoc autem nihil aliud est quam pure
negativum veluti positivum concipere.

Replicabitur: remotore existentiam antichris-
ti proprie concipit eius carentia: hoc ergo proprie importat predicata nullam contradic-
tionem involventia = Sargo antecedens: carentia enim non remota rem activitate
aliqua positiva veluti forma contraria eius oppositam, sed vice ex modo signifi-
candi, prout remotore concipitur a nobis ad modum actus vere excludentis per influ-
xum positivum: cum tamen remotore existentiam antichristi idem sit ex parte rei signi-
ficat ac antichristus non existere.

Insuper et modo antichristus non existit que
eius existentia remotore: sed antichristus proprie non existit: ergo proprie remo-
vetur eius existentia = Distinguo maiorem: que eius existentia remotore proprie aut
improprie concedo: proprie precise sargo maiorem et conclusa minori nego consequen-
tiam. Præ enim antichristus proprie non existat minime requiritur quod illius ca-
rentia existentiam destruat per actionem positivam, sed sat est quod non existere anti-
christus concipiantur tamquam aliquid remotore illius existentis improprie ex modo con-

cipiendi.

Vatio huius est quia ^{ut} antichristus revera non existat sufficit quod non datur: hoc autem quod est non dari antichristum est purum non esse illius. De quo licet loquamur ac si res aliqua foret, ^{ut} dum dicitur: datur sive existit non esse, vel carentia antichristi totum hoc se habet ex modo loquendi, forsitan per abusum, vel rotæ pernicia usitatus: ipsum tamen non esse nihil est quantum ad terminum positivum de ipso loquamur.

Argues 3. existente forma non datur eius carentia: sed quod non datur nihil est: ergo forma existente nihil est eius carentia. Nec ita ergo forma non existente aliquid est eius carentia: ni dicat carentiam formæ nihil esse sive forma existat sive non subinde in utroque eventu carentiam eodem modo se habere. — Concessa maiori distinguo minorem: nihil est sine categorematica concessa: categorematica, nego minorem. forma autem non existente carentia eius est nihil categorematice tunc enim datur nihilitas formæ: dum hæc autem existit non datur eius carentia.

Argues 2. carentia antichristi minus nihil est quam quædam: sed hæc est purum nihil ergo illa est aliquid saltem diminutivè. præter maiorem carentia antichristi non repugnat omnino, quædam vero est omnino repugnantia: sed quod non repugnat omnino minus nihil est quam quod omnino repugnat. Nego maiorem: non est ad privationem distinguo maiorem non repugnat omnino existere possitve nego: remotive et æquivalenter ^{concedo} nego. et distinguo minorem nego consequentiam.

Ut carentia antichristi esset minus nihil quam chimæra necesse quidem foret quod aliquam non importaret non repugnantiam existendi positivè: hæc tamen non importat sed unica existendi remotive et æquivalenter præterius existere carentia antichristi est æquivalenter antichristum non existere. Igitur in non existere positivè carentia convenit cum chimæra, quod sat est ut nulla sit minus nihil præ alia.

carentia Petri distinguitur a carentia pauli, et e converso: sed distinctio est passiva entitatis: ergo utraq; est ens. minor liquet cum consequentia. præter maiorem carentia petri separatur a carentia pauli: dati enim valer sine illa. — secundæ distinctio aliquid est: sed distinctio est carentia idantitatis: g. — ita præter nego maiorem: distinctio enim innuit unionem non esse aliud, sive unionem aliquid esse, quod aliud non sit: hoc autem requirit dici de carentiis ideoq; nec distincte sunt, nec idè significat, quia non sunt: renice ergo ex modo loquendi separare possunt, et distinguunt.

Dum ergo dicimus formam distingui ab eius privatione, sive negatione nonimus quidem formam esse aliquid quod non est eius privatio. Ex quo patet inferes, privationem a forma non distingui, et sic hæc non distinguitur a privatione =

Ad secundum omnia maiora distinguo minorem: est carentia identitatis ex modo significandi, concedo: ex parte rei significatur, nego minorem et consequentiam.

Permittimus utiq[ue] distinctionem aliquid positivum esse: hoc autem minime tollit quod ex modo significandi sit p[er] se carentia, quatenus apte explicatur distinctio p[er] quod unum non sit aliud, sicut unitas p[er] carentiam divisionis. Dicere tamen p[er] distinctionem p[ro] formali esse p[er] se carentiam, fundamentaliter vero aliquid positivum. Verum hoc positum in superioribus manet.

Propos. 6: Deus p[er] suammet entitatem est carentia alterius Dei: ergo carentia alterius Dei est vera entitas: ex hoc omnes alij. suaderent antecedens: Deus p[er] suammet entitatem alium Deum excludit: a semet ipso enim est immultiplicabilis: 2. = Concedo antecedenti, et prima consequentia nego secundam: quia cum alter Deus sit impossibilis et chimæra, eius carentia aliquid possibile est, et vera entitas, secus vero carentia positivæ entitatis de qua in presenti.

Aliquis denique: si privatio non est aliquid positivum totum in materia privationis quæ sunt formæ: tunc enim materia non est privata omnibus formis p[er] suammet entitatem, sed p[er] non esse cuiuslibet formæ: cum autem non esse unius formæ non sit non esse alterius, restat quod in materia dantur infinite privationes cum sit privata infinite formis: hoc autem est manifestum absurdum: sic enim impossibile iudicamus infinite in actu.

¶ Potum retinenda concedimus quin illarum subrequeatur absurdum, dari enim infinite privationes est non dari infinite formæ, hoc autem non est existere, sed potius non existere infinite in actu, sicut ex quo dicitur in homine carentia infinite perfectionis non requiritur esse in homine aliquid infinite, immo contrarium infertur: p[ro]pterea quod cum carentia saltem ex parte rei significatur nihil sit nec est una neq[ue] plures, unitas enim est pluralitas est p[ro]p[ri]etas entitatis.

Caput ultimum de composito subs- tantiāli.

Questio 1^a an unio materię et formę realiter
stabilis distinguatur, recensen-
tur sententię.

S. t.

Nemo non avertit materiam et formam intrinsicè realiter uniri. dubium autem
id quæ satius difficile est: an seipsis immediate et vero non a ab utraq; realiter dis-
tincto copulantur? nec loquimur de actu uniendo, inveniendi effectiva, sed de forma-
li, ea scilicet quæ unumq; extrinsecus formaliter intrinsicè copulantur.

Sententia affirma-
tiva frequentior est apud Ierosolimitanos illam tamen plurimi ex Thomistis defendunt
concreta unionem substantialem esse quendam modum extrinsecus realiter super ad-
ditę. Ita Caxmelius diacalciati, Illustrissimus D. L. de Araujo Nobilius & eminentis-
simus Florentinus, ceteri plures subscribunt ex Thomistis, negativa vero nobis videtur
probabilior et eo superius dictis consequentius, ex quibus hauri difficile est, quæ
a prioribus adversariorum difficultates explodere.

Assertio unica S. 2.

Materia et forma seipsis ununtur immediate, excluso quovis vinculo illis realiter
super addito. Stabiliter ratione communiori; forma substantialis seipsa et immedi-
ate unitur materię: ergo non ununtur realio vinculo ab utraq; distincto. proo antea-
danti: eatenus forma unitur materię quatenus ipsa actualiter informat sed forma
substantialis seipsa actualiter informat materiam: q. proo minorum: forma
substantialis seipsa est actualis formalis materię: q. seipsa actualiter informat mat-
eriam.

Quod autem materia seipsa uniatur cum forma facili negotio suadetur:
materia enim unitur cum forma quatenus ipsam recipit: sed materia per suam
metentitatem recipit formam: potissimum quidem minus materię est pati in-
recipere q. Confirmitur: ex potentia et actu substantiali firmiter per se inli-
nea substantię: sed materia et forma seipsis sunt potentia et actu substantia-

lis; ergo ex illis fit immediate unum per se in linea substantiy. Franciscus sed non
 fit ex materia et forma unum per se nisi quatenus unum ut ex oportet in
 mediate

Dicit materiam esse receptivam formę, hanc autem informativam ma-
 terię in actu primo: atamen ut transeant ad actum secundum, si ex exercitio re-
 cipiendi et informandi egerit modo unionis realiter superaddito, quę sit exer-
 citio et actus secundus recipiendi et informandi. Et genuinam aduersarij solu-
 tionem mentem unę Divi Thomę apertio mente oppugnantę secunda contra g-
 tes capite septuagesimo primo.

Ita ibi Doctor Anglicus: forma unita materię

- ab omni medio: per se enim competit formę quod sit actus corporis, et non per
 aliquid aliud: unde nec et aliquid aliud faciens unum ex materia et forma, ni-
 si agens quod potentia reducit ad actum. igitur forma ab omni medio unita mate-
 rię: sed unio se habens veluti exercitio, et actus secundus aliquid medij est: re-
 pugnat igitur similis unio, si mentem attendas tantis preceptoris.

Dei gratia tamen inque-
 natura solutio: materia enim est que formam recipit et sustentat, simulque que
 in actu secundo actuatur et informatur: videlicet modo unionis formam recipere
 ab ipsa actuata et informari, similiter forma anima rationalis per se ipsa
 actuatur et informat materiam; corpus enim animatur ab anima, minime vero
 a modo unionis superaddito: ergo materia recipit hęc autem informat in actu
 secundo materiam, secluso quovis modo ab utraq; distincto.

Deinde ex prope-
 re colligitur solutio per se non de alibi in actu secundo per albedinem, sed
 per unionem: hęc igitur formalis dealbandi, non autem albedo, quod proxime et
 capitula videtur. Verum quia sicut unioni est unio sic formę informare, si ergo
 unio de sinistra unit immediate extrema quę aduersarij, forma etiam deest im-
 mediate informare se et applicata materię per agens illam producere.

Denique:
 forma Deum formam creatam in materia ab ipso modo illo realiter superaddito, valet
 utriusque producere rem sine eius modo: tametsi modo producere nequeat sine re
 modificata per ipsum. proxi in hoc casu forma materiam actuatur illam in de-
 minis esse constituat quod nequeat per se ipsam: igitur forma consti-
 gitur unita materię secluso vinculo ab utraq; distincto.

Nec satis occurrunt alij ac-
 solentes unionem super additę esse per se conditionem ut forma informat mate-
 riam minime autem rationem formalem informandi: hi enim noticiam agere
 videntur: sicut enim forma informat in actu secundo materię per propriam unitatem

maior distinguitur minoram: non ex istis unio quoad denominationem defectu recti nego: defectu connotati concedo minorem, et distingo consequenti: Sed secundo quod imponatur in recto nego: ex parte connotati concedo consequentiam. Unio necesse imponatur ex parte recti unitatem extremorum, sed vultus dicere ex parte connotati actionem unitatis: hac ergo deficiente deficit etiam denominatio unitatis defectu quidam connotati necessario requisiti ut ex utraque predictam accipiant denominationem, minime vero defectu unitatis extremorum in qua formaliter unitative consistit predicta unio.

Ad secundo dicuntur quoad denominationem expressivam rationem distinguitur ab eius unitate, quatenus aliter ex premissis extrema ut unita, ac ut separata rariatur si per proprias unitates immediate formaliter unitatur, unio igitur quoad denominationem per se addit expressionem ad se ipsam quoad unitatem acceptam ut diximus de relatione eius a fundamento proprio indistinctiorem propugnantes.

Dices. 1. esse unitatis et non unitatis opponitur contradictorie: si aliter se habet materia unita, ac non unita, sed ut materia aliter se habeat debet illi aliquid superaddi quod unita est per aliquid per adiectum. Alii concessis distingo subtrahitur: aliquid per expressionem et denominationem, concedo unitatis nego minorem, et in sensu distinctionis consequentiam. Sicut igitur subjectum transit ad esse rellatum per peram connotationem ad terminum, sic etiam materia ad esse unitatis per connotationem actionis unitatis.

Ad 2. actio generativa hominis aliquid producat: sed non producat materiam nec animam rationalem ergo unionem unitatis nihil exim aliud fingi potest. Concessis premissis nego consequentiam: quia ut actio generativa terminum aliquem producat necessarium est producere materiam formam aut unionem distinctam sed rar est producere terminum totalem hominem scilicet: ad hoc autem sufficit quod ex vitali actionis animae rationalis quae non erat in materia generatur in illa.

Ratio huius est quia ad veram generationem substantialem unice requiritur quod materia transcat de non esse ad esse formę: quod quidem ita accidit et si actio per se materiam nec unionem producat, dummodo materiam disponat usque ad subceptionem formę, sicut etiam ut per se homo nec animam non est aliquid illius subiective destitutus, sed rar est efficere quod forma non sit in materia sive quod separaretur ab illa.

Respondebitur: actio generativa unit effective materiam et formam quod facit rive producat unionem: alias nec materiam producat nec formam quod unio est ab utraque realiter distincta.

Alijs concedo d'iringo subsumptio: nec materiam produci nec formam sigillatim ac-
cipi concedo quoad simultatem nego antecedens et consequentiam. Porro ut supra va-
actio materiam et formam quoad simultatem producat solum requiritur quod fa-
ciat esse simul ad quod solum exigitur materiam disponere usq' ad receptionem forme.
sed de hoc satius questione subsequenti.

¶ Argues. 3. informatio quid distincte est ab
ipso forma: sed informatio est unio; suaderit maior primo; qualicet anima ratio-
nalis per quam nec minorem sit informativa non semper informat. g. Secundo for-
ma actu informans realiter importat in formationem quam non importabat pre-
riori: ergo idem. 3. si enim informatio, sive causalitas forme (idem dicitur de ma-
teria) indistincta foret a forma, sic esset actus actus purus et infinitus: optime quidem
Deum esse actionem fluxum ex quo in linea curandi et operandi actum secundum lo-
tificet.

Ad primam nego antecedens quam subsequens non exoritur pro ratio: qualicet ani-
ma rationalis quandoq' materiam non informat, aliam ut non transcat ad actum informandi, so-
lum ex actione agentis illam conferenti materiam apte dispositam ad secundam d'iringo
antecedens: quam prioris minime importat quoad determinationem concedi
antecedens quoad entitatem nego antecedens et consequentiam.

Ad ultimam, nota
rationem dic' evidentem materiam et forme cum actu secunde recipiendi et informandi per-
fectam colligi illarum infinitudinem: cum enim recipere et informare imperfecte sit,
tanto imperfectiores evadunt quanto plus ad informationem et receptionem acci-
dunt. Unde autem identificans actum essendi et operandi evadit infinitus ex quo
predicti actus sint perfectiones simpliciter simplicis, sive nullis imperfectionibus
admixti.

¶ Argues. 2. materia vere et realiter mutatur per unionem cum forma: ergo
unio ab illa realiter distinguitur. Secundo partes lineae integrantes uniuscuiusque puncti
indivisibiles realiter distincti ab illis: ergo idem in presenti ad primum dic' materiam
mutari per formam illi conferentem novum esse minime autem per unionem interjec-
tam ad secundam concesso antecedenti nego consequentiam: siquidem partes lineae non
comparantur ad invicem per modum actus, et potentiae veritatem materiae et forma:
neq' proportionate ut immensitate seipsae copulerentur.

Questio secunda an compositum,
sive totum substantiale distinguatur
realiter a partibus simul sumptis,^{et unitis.}
Titulus aperitur et aponuntur sententiae.

S. r.

Disputatio de toto phisico essentiali, sive de composito naturale praecedit; rogamus igitur an formaliter consistat in aliqua tertia entitate distincta quidem a partibus simul sumptis et unitis, an vero sit realiter indistincta ab illis? Scilicet partem tenentur affirmativa quibus pauci merito adherent. Opinio autem negativa receptior est et per se demonstrabilis.

ASSERTIO NOSTRA S. r.

Compositum substantiale realiter non distinguitur a partibus simul sumptis et unitis, efficaci suaderet ratio: compositum substantiale formaliter consistit in partibus et unitis: quod distinguitur realiter ab illis. proo antecedenti: in eo stat compositum substantiale quo intellecto, ipsum etiam compositum intelligitur: sed intellectus materia et forma ut unitis ipsum etiam compositum intelligitur. g. proo minore: intellectus materia et forma ut unitis intelligitur unum ex materia et forma sed compositum est unum ex materia et forma g.

Confirmatur: dummodo compositum foret aliquid praeter materiam et formam ut unitas, aliquid hominis esset totus homo: hoc autem est proxius imperceptibile. g. proo maiore: illa tertia entitas praeter materiam et formam hominis aliquid hominis est: hic enim praeter illam includit etiam materiam et formam: ergo si compositum foret aliquid praeter materiam et formam aliquid hominis esset totus homo. Secundo: si compositum est tertia quaedam entitas materiae et formae super addita homo componeretur ex aliquo quod esset totum et ex alio quod esset pars: hoc dici nequit. g.

Proo maiore: compositum substantiale est quaedam substantia completa: sed substantia completa nihil aliud est praeter materiam et formam invicem unitas: g. proo minore: substantia completa est substantia indeterminata specie constituta: sed materia et forma indeterminate sunt substantia indeterminata specie constituta: forma enim est com-

plonarij materij ipsam actuari, unde determinata species constituitur: 2.

Argumenta solvuntur §3.

A Arguit primo ex philosofo asserente septimo metaphisice textus sexagesimo, quod silaba Ba non est B^{et} A^{et} sed quod dicta silaba est totum; B^B autem et A^A sunt partes: ergo totum a partibus distinguitur, sic sensum esse philosofo quod silaba non est litera inordinata, sed que ordine quadam profertur. Quia propter si quis profertur: A postea dicitur B. litera non constituit silabam Ba, sed Ab loco tamen predicto nec verbum de distinctione totius a suis partibus exprimitur. continetur.

Arguet 2o nihil causat se ipsum: sed materia et forma causant totum substantiale: ergo totum substantiale aliud est a materia et forma = Secundo partes totius sunt in toto: sed totum non est in se ipso: ergo partes et totum realiter distinguuntur = Ad 3o quod distingo maiorem nihil causat se ipsum ex se ipso, concedo: ^{in se ipso} tamen ex se ipso modo constituitur subdistingo se ipsum sub eadem ex se ipso, concedo: aliter ex se ipsum nego maiorem et distingo minorem nego consequentia.

Licet quod intercausam ex se ipso et eius effectus realiter intercedat distinctio sicut accidit in causa in se ipso et constituitur respectu constituti: causat enim conferens constituto sustinere: compositionem ergo substantiale nihil aliud propter materiam et formam ipsum constituitur, sicut homo idem est ac animal rationale.

Sed ut hoc perfecte concipiatur, totam materiam et formam posse considerari quatenus ad invicem conferuntur, cuiusque prout ad compositionem comparantur sub prima acceptance materia se habet ad formam ipsam recipiendo; forma autem ad materiam eam actuando, sive perficiendo, quo in sensu ad invicem distinguuntur veluti recipiens, et recipientem informantem et informatum: si autem comparantur ad compositionem nec ipsam recipit materia, nec actualiter formam, sed utraque se habet veluti pars ipsam constitutivam: constituitur autem et constitutum unice informantem ex se ipso distinctionem.

Ad secundum distingo maiorem: sunt in toto veluti continent in constituto concedo, aliter nego vel concessa minori, nego consequentia. Licet enim quod est in alio vel tanquam forma in subiecto velut aqua in vase ^{et} tamen quod est in se ipso, et tanquam pars constituit unice dicitur ex se ipso distinctionem. propter quam quilibet pars singularis est in toto vel tanquam partes simul sumptis non sunt in toto, sed totum ipsum.

Replicabit: nihil dependet a se ipso: sed totum dependet a partibus: ergo ab illis distingo.

† ab illa distinguuntur

Quia vero dictum non est a partibus pendere late et improprie quatenus scilicet nec
 de se nec intelligi valet sine illis, minime vero proprie et congrue effectus a cau-
 sa finali aut efficiendi. Illa autem dependentia nullam auget realem distinctionem
 totius a suis partibus; bene tamen expressivam qualis est quae inter animal natura
 le et hominem agnoscimus.

Arguetur. 3. fluxa verificantur de toto, quae non verificantur
 de partibus: ex quo ad iocem realiter distinguuntur a toto a se antecedens: nam de toto verifi-
 cantur componi et generari, sicut et esse compositum et constitutum: partes autem nec ge-
 nerari valent nec componi, similiterque licet constiterint sicut et compositum, mi-
 nime vero compositum sive constitutum. 3.

Dicuntur verificantur de toto similitudinem verifica-
 re de partibus simul sumptis et unitis in sensu entitativo sicut autem in expressivo, ad
 quod sufficit expressiva distinctio partium componentium a toto per se a se composito. Ad
 modum quo dicitur de definitione quod quid affirmatur de definito in sensu identi-
 co licet non in expressivo in quo de definitione affirmatur esse definitum de se autem
 quae definitur esse definitum.

Propter quod quod de partibus ut unitis verificatur con-
 sumpti quatenus amittunt unionem similitudinem generari quatenus actiones ag-
 tes unitis sunt et copulatae. Sicut et partes componentis sive constituunt totum qua-
 tenus in iocem unitis sunt autem ipsum compositum sive totum quatenus considerat
 ut unitis, sic enim eorum sunt in linea substantiali, sicut et ipsum compositum, non
 tamen unitate simplici sed composita.

Propter quod autem confessione notandi
 materiam esse quandam entitatem ab entitate formae condistinctam, compositum
 vero esse tertium quid ex utraque qualiter. Ex quo minime infertur compositum
 distinguere a partibus simul sumptis bene tamen ab utraque seorsim accepta; ideoque
 et si plurimi adversariorum voce defixerunt et tamen nobiscum conveniunt asseren-
 tes per actionem generativam nec generari materiam nec formam, sed novam
 quandam entitatem ex utraque compositam, quod nos utique libenter fatemur.

Igitur
 utramque partem exponam a seorsim quidem compositum esse specialem substantiam
 distinctam a materia et forma sigillatim acceptis in quo a parte defertur totum subs-
 tantiale a quo libet alio: dem enim coaerantur lapides a se manus unguentum
 non dicimus novam generari substantiam: quippe manus unguentum nihil aliud sunt
 quam manus simul positae, non vero nova aliqua entitas ex duplici materia et forma.
 materia autem et forma in iocem unitis tertiam constituunt entitatem hominem scilicet
 licet leonem &c. Libet 2. Physicorum.

Liber secundus phisicorum.

Superiori libro de principiis essendi nunc vero de principiis agendi operandi utro-
nisi philosophi principiis subscribamus. Unum autem pro oculis pono causerum
scilicet exactiores notitiam sedula esse vigilantia conquirendis: plurimum quippe
per utilitatis aspectu pro cuius causa rei natura persequenda sed potest quia res a suis
causis in erro dependens per illa pericula facile ignoscere merito igitur feliciter pro-
clamat poeta rerum principia, siue causas agnoscentem ut constat ex illo

Felix qui potuit rerum dignoscere causas.

Caput primum de natura violenta et arte.

Questio prima quid sit natura et quibus
ratio naturae conveniat.

Namque natura^{re} accepti^{nes}: apponunt^{tr}.
St.

Natura primo sumitur pro rebus omnium collectione: hoc autem in sensu aliquid
esse in rebus natura communiter dicitur. Secundo accipitur pro Deo omnium rerum
opifice, qui natura naturans, minus quidem latine vulgo nuncupatur, ab Augusti-
no tamen creatur natura dicitur. 3° pro rei essentia sive generalitate. 2° pro illo quod
est in oppositum supernaturali. Quinto pro rebus naturate, quo in sensu ait Apo-
stolus non esse natura filios in hoc est ex ipsa naturate originali infecti peccati.

Septo accipitur natura pro temperamento humorum, siue creatura primarum quali-
tatum sic autem aliquam naturam illam dicimus, hanc item Denique accipitur
pro primo principio, siue radice intrinseca operationum aerebus profluentibus, sub
hac autem ultima accipiuntur nunc est de natura per se tradit.

amplectitur. +

Aristotelica natura^{et} definitio exponitur. scilicet
Natura ex Aristotele hic textus est principium et causa motus, ex quo eius
in quo est primo et per se et non secundum accidens. primo ponitur principium, nuncius
que in se sit causa rerum principium, que causa non sunt a conceptu et moveret
naturam. Deo ergo causa est quae in se sit mutationis generationis scilicet alteratio-

nis, sive augmentationis &c. est tamen natura principij quietis quatenus in illo qui
est in statu quem adquisiuit per motum: quietis, q. non iuxta causam motus, sed iuxta
mini adquisiuit quiete indiget.

Reliquas etiam particulas eo apponit ut in dicitur
naturam esse causam rebus intrinsicam ipsas q. primo et perse, minime autem
secundarias, et ex accidenti convenientem. Merito igitur habitus a q. capta respellunt
tres naturas veluti principia secundaria, et ex accidenti rebus advenientia.

Nota.

men particulas illas motus, et quietis accipiendas esse per distributionem accom-
modam: quippe q. unice est principij motus, tunc autem natura unice est quietis
tis principij. deinde nota naturam non constitui per ordinem ad quaslibet opera-
tiones naturales, licet enim calefactio ignis consona sit inclinationi nature, illa tamen
constitutam supponit: cum non sit motus eius in quo est, sed alterius in quo na-
tura ignis minime reperitur. Ex quibus precipue magis obiectivum esse fieri solent.

Altera pars disputationis resolvitur.

Assero primo materiam et formam proprie convenire rationi nature: sunt enim principi-
um motus et quietis eius in quo est &c. proutatur assumptis: constitutiva intrinsicam
et essentialia rei predicti motus, vel quietem causantur sunt causa talis motus et que-
tis: sed materia et forma sunt huiusmodi: cum rei quolibet naturalis essentialiter
constet ex materia et forma: q.

Assero 2. compositum non esse vere, et proprie naturam, esse
tamen late, et improprie prima parti suadetur, nam compositum non est absolute prin-
cipium primo et perse: esse enim principij activi illi competit ex materia et forme passi-
vum vero nature materiam. secunda pars ex eo etiam constat, quod licet compositum
absolute non sit primum principij est tamen primum principium totale: hoc autem sa-
cienter late obtineat conceptionem nature.

Assero 3. nec Deum nec Angelos ratio-
nem habere naturam, hęc enim definitur in ordine ad motum physicum et sensibilem:
nec Deus autem nec Angeli immobiles motu moverentur illorum enim operationes omni-
no a sensibilibus independent. hinc passim cogit animam rationalem immex-
tam in materia obtinere rationem nature: licet enim operationes supra corpus
et dependat naturam, ut velle, et intelligere, per materiam tamen aliquomodo sen-
sibiles sunt.

Nonnullis respondetur objectionibus.

Obijciat primo: motus violentus opponitur nature: sed non opponitur materiam: q.
hęc non est propria natura. Suetatur minor: materia enim indifferens est,

habere naturalem inclinationem ad quatuordecim formas: quælibet autem motu con-
naturalis est alicui forme subinde materię ipsę = trahere concessa, distingo minores:
materię nudę simpliciter concedo, res autem potest ad aliquam formam partemque negotio
rem et consequentiam. Materię igitur dispositę ad formam, aque violentus est motus
calefactionis.

Obiecto 2. natura est principij motus cuius in quo est: sed forma non est
sic principij motus: cum motum non recipiat: igitur. Dic formam esse principij motus,
quę est incomposito. sic autem intelligenda est eius definitio = Obiecto 3. motus pro-
gressivus est violentus: ergo forma quę eius principij non est natura, propter antece-
dens: simili motus sicut in pedis ascensu et descensu: sed ascensu violentus est corporis
gravi quale est quod motus moderatus progressivus. igitur.

Dic ascensum violentum quidem esse
se gravi sensum insensibili, naturale vero sensitivo: hoc enim veluti subintrare per
formam sensibilem ut procul a violentia ascendere possit. Quia propter levet corpus
a simili forma separatum descendere epigar, propter tamen forme subjacet sensitive
luxuriam naturaliter motus, et deorsum ut fluxa querat ad sensum cuius conservatio
nam necessaria.

Obiecto 2. natura est determinata ad unum: non sic anima rationalis,
ut pote libere operari: ergo. = Distinguo maiorem: natura propter oppositum libere,
concedo: propter violento oppositum nego et concessa minore nego consequentia. natura
ut libere operari utique est ad unum determinata: hoc tamen insensu latissime tu-
mitur. stricto autem accepta principium est motus et quietis igitur, quod totum convenit
animę rationali libere operanti. Questio secundæ doctrinalis quęnam anima et

Questio 2^a doctrinalis quęnam anima, et violentis
in natura, et an ars nature opera efficere possit
resolvitur breviter.

S. V.

Violentum ita ex Divo Thoma definitur, cuius principij est extra passionem confere-
te vim. principij igitur violentię est extra rem ipsam violentiam patientem necesse est
esse: violentia enim non fluit ab ipse re cui infertur, immo ipsa resistente veluti in
contrarię virtutis suę inclinationis, quod fieri nequit nisi ab aliquo extrinseco. Ut mo-
tus sursum in lapide, deorsum inclinante obicit gravitatem.

Verba autem illa: passio
non conferente vim id est inclinationem non habente, non negative, positive intelligi

devent: ad violentiam enim insufficient est quod passum mere negative et indifferenter se habeat ut aer respectu lucis: immo necessario exigitur quod positiva existat ut corpus grave ad motum sursum. Nota tamen violentiam necdum ex excelsi posse exa principium activum sed etiam circa passivum.

Quis ratio est quia in principio passivo datur valet repugnantia respectu illius quod naturalis eius inclinationi contradicit. Si ergo materia omni forma destituta maneret violentiam utiq; pateret: ferox enim contra illius naturalem inclinationem quae in omnes formas propendet.

Natura artis nota est ex dictis in logica. ibi asserimus esse naturam rationem factivam, vel quod idem est habitus intellectus dirigentem ad opus externum sive ex materia externa quae scilicet fero con-
ficiendum. Opus autem illud ex praedicta materia confectum artificiale dicitur; quod quidam ita solus definit: artificiale est: cuius principij est extra in ratione practica extra nam disponentem materiam.

Hec autem definitio artificiale a naturali recessit et violento. A naturali quidem quatenus huius principium est intra, artificiale autem extra: in nullo enim alio (ait Divus Thomas hic lectione quarta decima) natura ab arte videtur differre nisi quia natura est principij intrinseci ex arte est principij extrinseci. Violentus vero convenit cum potestate artificiali quatenus utriusq; principij est extra differunt autem quatenus violentus oppositus naturali, secus autem artificiali: ars enim imitatur naturam, sed quoque imitatur naturam.

Pro secunda autem questione pariter decidenda a vero primo autem propria virtute solum esse principij forme artificialis accidentalis. Suadetur: nam Divinus intellectus a creato difert, quatenus per ideam et artem est factivus substantij secus autem creatus: quod intellectus creatus nequit per artem substantiam efficere, immo illam factam supponit: subindeq; forma ex dispositione artis in materia externa resultans accidentalis daverit.

De vero. 2. artem efficere posse formas sub-
stantiales virtute agentij naturalij applicando scilicet activa passivi. Naturalia enim subiectionem artis directioni quoad illum applicationem: ideoq; valet ars naturalia invicem applicare ut effectus substantialiter producat. quod vel ipsa constat ex experientia: Demones enim rexy naturalij virtutem et activitatem dignoscere plures ex illi mixtibus effectus producere ut in Egipto magorum mixtura panas et serpentes et alia similia. Caput 2. de causis in commentis. questio prima quid et quotplex sit causa? op actus causae incommuni apponitur definitio. 51.

Capitulum secundum de causis incommuni.

Quaestio prima quid et quotuplex sit causa?
ex actior causa in com-

munia ponitur de definitio.

St.

Maximum dissident Doctores in causae definitione designanda ex qua flexitior et idem silentio preterierit, sed ut receptior tradam primo notandum causam strictissimam quatenus unice supponit pro causa efficienti. Et etiam posse accipi pro quodvis principio aducnapatio. 3° pro principio a quo aliquis originem ducit quo in sensu patrem Et exnem esse causam filij pro ei arseuerent.

Causae vero communiter acceptae definitio sub his terminis frequentius apponitur: causa est: principium ad quod sequitur aliud. per esse principium convenit cum generato lineae, privatione, alijsque quomodolibet rationem principij praedentibus, per se sequitur. verum in fluxu causae in effectum indicatur, huius dependentia a causa veluti aqua ducitur in esse. Ultima demum particula aliud scilicet distinctionem innuit effectus a causa.

Dices primo: pater et exnem esse principium ad quod sequitur filius per verum in fluxum tanquam persona ab illo distincta: et tamen requiritur dici proprie et stricte causa filij: & definitio causae non est admissenda = Sic pater et exnem esse principium filij ab ipso in persona distincti, non vero in natura: distinctio autem in natura necessaria requiritur ut aliquis valeat ab alio causari: nihil enim causat seipsum.

Quod quidem satis demonstratur per se aliud positum in definitione significans alicuiusmodi necdum in persona, sed etiam in natura: genus quippe navium, sicut dicitur Thomas prima parte quaestione trigesima prima articulo secundo ad quartum) ut potest minus determinatum significat generalitatem, sive essentiam: ideo in quaerenti quid est homo respondetur animal rationale. genus autem masculinum ut pote determinatius personam significat, quia propter quaerentem quid est iste optime respondetur Petrus, l. Paulus &c. consulto. ponitur in definitione naturalis ut ad significandum effectum esse a causa distincti in natura sive generalitate.

Dices. 2. conditiones sunt principij ad quod sequitur effectus, et tamen non sunt

causa illius q. nego antecedenti maiorem. Et enim conditiones positivae non influunt in effectum, sed sunt requisiti circa causam influunt. Dicitur 3. causa finalis sive vera causa: sed non distinguitur realiter ab effectu, eadem quippe res intentione se ipsam causat in executione: q.

Dicendum est in executione sive a parte rei existentem distinguere a se ipsa in intentione quatenus in executione habet esse sive existentiam physicam et positivam in intentione vero finem objectivam et intentionalem, quomodo autem se ipsam causat ex infra dicendis palam erit.

Communiter dividitur causa in finalem, efficientem, formalem, et materialem: causa enim principium est ad quod sequitur aliud: ad hoc autem quatenus praedictae causae concurrunt materiae scilicet veluti subiecto ex quo aliquid fit: forma tamquam perfectio rem indeterminata specie constituit, deinde causa efficiens a qua fit sive in potentia in actu effectus reducitur. denique concurrat causa finalis tamquam motus propter quod agens operatur: Quatuor igitur praedictae causae causam dividunt in communes.

Dicitur: idea operis praesentis in mente artificis est causa effectus provenientis ab arte. Similiter objectum est causa scientiae, natura proprietatis, dispositionis formae, et instrumentum operis per ipsum effectum: sed nullum ex his comprehendit supra assignata divisio: ergo certe debet diminui. Dic objectum et ideam reduci ad genus causae formalem: ad illius enim sunt effectus speciem et perfectionem tamquam ab extrinseco: ideo dici possunt causae formales extrinsecae.

Natura vero ad genus causae efficientis reducitur quatenus proprietates ab ipsa veluti a primo fonte dimanant. Instrumentum ad causam atinet efficientem: haec enim alia principalis est, instrumentalis alia. denique reducuntur dispositiones ad genus causae materialis quatenus illam ad causandum disponunt. At vero praedictae quatuor causae univoce invicem convenient ex dicendis constabit.

Porro res requisita ad causandum exacta dignoscas rogabitur primo an omnis causa sit prior suo effectu? ad quod respondes esse priorem praedictis solummodo si tamen natura illius ad quod aliud dependet hoc praecedat praecedentia naturae: sed omnis effectus dependet a causa: cum habeat esse ab illa: q.

Dicitur nequit intelligi causa causans quin intelligatur effectus: ergo causa et effectus possunt esse in eodem signo subinde q. absque ulla inter illos praecedentia = Dic optime componi causam et effectum esse in eodem signo intelligenti et quod causa praecedat effectum in signo naturae: licet enim simul concipiatur, effectus tamen intelligitur fluens, et dependens a causa in quo ita praecedentia naturae, vel dici quod dixi causa intelligitur causans concipitur effectus vians, secum autem praefectus.

Respondetur: an causa debeat esse existens in instanti operationis? affirmativa respondetur
et approbatur: causa operans est aliquid reale, quia quod nihil est non operatur: sed om-
ne est reale existit: g. = Secundo tenetur quod operatur secundum quod est in actu, ut per
petrus docet Divus Thomas: sed idem est esse in actu ac existere: ergo causa operatur se-
cundum quod existit: ergo existens debet esse ut operetur.

Dices primo: accidere valet pro-
jicientem lapidem intexire priusquam motum conficiat lapis projectus: sed projiciens
causa est talis motus: g. = Dic lapidis motum immediate causari ab impulsu lapidis inpro-
so; qui quidem in lapide remanet et si projiciens intexeat. Dices. 2. dum gallus formico ge-
neratur puli multoties galus intexit: sed galus est vera causa pulorum ergo existentia cau-
sa non requiritur ad productionem effectus.

Dic causam etiam immediatam pulorum
esse virtutem a gallo immissam et in omni tempore generationis pulorum existentem. Vel
dic gallum virtualiter existere quatenus eius virtus generativa perrevertat ad eum illo
deficiente. Sed solutio hęc generat docem difecta precedenti. Questio. 2. an causę

Questio. 2. an causę phisicę esse possint sibi
in vicem causę? pręmituntur aliqua et ve-
censentur sententię.

St
Assertio Philopophi causas esse in vicem causas: quoniam autem in actu non de clari-
tate acuminis. Illud tamen verum esse de causa finalis efficienti in hęc autem nullus:
quippe finis apprehensus movet causam efficientem ad agendum, ut agens efficit sive in
executione causat ipsum finem. Contra in sanitate, que lesa apprehensa medicum quę
movet ut ipsam confectat in executione.

Verus adverte in eodem genere causę im-
possibile esse mutuum causalitatem: quicquid in fine potest ut causa efficiens effectus sit
sui effectus? si enim operatur quatenus est in actu, esse habet proprie nature ad eius
effectum: nequit g. ab illo provenire: igitur pręrens disputatio ad causam materiale
et formalem frequentius deolvitur. Quod autem in vicem esse causas tenent Thomę
quibus nostri ut in plerumque adderent. Contra tamen opinio est subtilis Doctoris
quam simul propagat. Scala Societatis.

Assertio nostra s. 2.

Inter materiam et formam non datur mutua causalitas. Suadetur ratio:
forma non est vera causa materie: g. proinde antecedens materia supponitur et

tenet ad formam: sed forma non causat quod existens supponitur ad illam: g. pro
 minor enim: quod forma causat habet esse pro potiori ad formam: ergo non suppo-
 nitur existens ad illam: ni dicas aliquid existere prius quam habeat esse.

Explicitur
 hęc ratio: forma est perfectio et complementum materię sed omnis perfectio suppo-
 nit perfectibile: g. forma supponit materiam: hęc g. nequit ab illa provenire = Ex-
 genit materiam non precedit seipsam g. nec causatur a forma: sed autem conseq-
 uentia: si enim materia causatur per formam, supponit formam causantem: aliunde
 etiam est ante formam, ut pote huius causam igitur nec causam est quod supponat seip-
 sam.

Dicunt Thomistę materiam supponi ad formam veluti potentia perfectibilis per
 illam: esse tamen potenter formam tanquam potentia per ipsam perfecta: sicut
 dem omne perfectum potest esse perfectienti. materia ergo sufficienter formam prece-
 dit ut hanc causet in genere cause materialis; rursus g. forma etiam precedit ma-
 teriam veluti causa formalis et confertur esse perfectum in linea substantię

Sed solu-
 tio hęc nihil continet quod nostrę adverteat opinioni; immo illa manifeste amplecti-
 tur, deinceps g. solam de voce exit conceptio: etenim omnes fatentur formam ma-
 teriam perfectere ipsam g. in determinato esse constituetur: restat tamen: datur ob
 hoc ipsi conveniat esse materię veram causam. ad quod itcum admo se excuset ne-
 gative respondeam, rursus g. nostrę firmatur opinio datę impugnatę solutio.

Quod materię non confert esse ipsius materię ea non causat vere et strictly: sicut nec pro-
 ducit leonem qui ei non confert proprium esse: sed esse perfectens materiam non est ma-
 terię sed formę: g. = Secundo: quod tribuit esse materię est prior illa: sed forma per-
 ficiens materiam non est prior illa cum omne perfectens supponat perfectibile: g.
 forma non tribuit esse materię quatenus illam perfectit et determinat.

Sexto: forma
 vere communicat materię esse formale: sed esse formale non est esse materię, sed
 formę: g. = Quarta et explicatur forma preterit esse materię quatenus illi confert
 actum formalem: sed actus formalis realiter a materia distinguitur ergo forma
 preterit materię aliquid ab ipsa distinctę: illam non causat: ni dicas idem esse ca-
 usam materiam a causare aliquid distinctum ab illa. = Denique si forma foret cau-
 sa materię et hoc causa sup causę: ergo causaret seipsam: non causa causę est causa cau-
 sati

Solvuntur oppositas 3.
 Ait Doctor Angelicus quinto metaphisicę lectione 2^a forma et materia sibi in-

dicem sunt causae quae ad esse formae quidem materiae in quantum datur ei esse actum:
materia vero formae in quantum substantiat ipsam. = Dic formam esse causam
materiae in quantum datur ei esse actum solum pro ut esse causam late, non vero si-
pliciter: quia confesse esse actum non est tribuere ei esse simpliciter: hoc enim a de qua
te fit per creationem, vel complementum si ve perfectionem eivendi quod est illam latissime
causare.

Ad quae. 2. forma est vera causa illius quod ab illa dependet: sed materia de-
pendet a forma: q. pro ut materiae: materiae nequit saltem naturaliter existere sine for-
ma: q. = Distingo maiorem: quod ab illa dependet appropi concedo a posteriori nego ma-
iorem et distincta minori nego consequentiam: nec aliquid evincit ultima pro ut inq.
dependentia materiae a forma a posteriori est, et tamquam a complemento naturaliter
ad materiam conceptu quod quidem ut pote materiam supponere nequit illam producere.

Sed ut forma argumentandi penitus evaneat notandum ex quo essentia nequeat exi-
tere sine proprietatibus per se in se in se proprietates esse causam essentiae: similiter
ex quo nulli sit antichristus optime in se in se non existere, nequit enim existere qd
alicubi existat: ubi ratio tamen non est causa illius existentiae, sed quid subsequitur
ad illam.

Ad quae. 3. forma causat per informationem tamquam per eius propriam
causalitatem: sed informat materiam: q. illam causat: cum autem etiam a materia
causetur necesse est dari inter illas mutua causalitatem = permissa maiori,
distingo minorem: informat materiam constituendo illam, nego: constituendo com-
positum concedo minorem et nego consequentiam de stricta causalitate.

Materia igitur ut pote ad formam et compositum presupposita, nec dum formam
causat sed compositum: illam quidem veluti subjectum quo in esse et conversa-
ri dependet; compositum vero quatenus ipsum constituit tamquam pars minus
principalis. Cum autem forma solum presupponatur ad compositum unica causat
illum. proci pro quia materiam informare nihil aliud est, quam illam determi-
nate ad esse hominis aut leonis: hoc autem idem est accausare compositum veluti ca-
usa formalis illius.

Dices: forma est causa formalis illius quod informat: sed infor-
mat materiam: q. = Dic formam informare materiam ut constituat et tribuat
esse composito, non vero ut confectat esse materiae. Qua propter et si materiam infor-
met non dicitur causa illius sed compositi, licet tamen in sensu latissimo dici possit
causa materiae quatenus scilicet ei confectat esse perfectum in linea substantiae. quod
nam autem in sensu causa etiam compositi nuncupetur ex utroque dicitur a se
contrahit.

Caput 3 de causamateriali et 216 formali.

Ex quo limen philosophi tetigimus fluxa de causamateriali et formali curis
libatimus, nonnulla tamen pro illarum exactiori notitia breuiter misimus expo-
nenda. Sciendū igitur quodlibet subiectum forme substantialis, sive accidentalis
hanc dici causam materiale durnmodo illas recipiat et substatet, similiter
forma quevis subiectum indeterminate esse constituens dici debet causa formalis
illius esse per se ipsam constituti.

¶ Nonnullę resolvuntur questiuncule. scilicet.

Quę primo: quęnam sit materię et forme causalitas? an vero materię causal-
itatem esse sustentationem, et receptionem forme; huius autem informationis
materię. suadetur: illa est cause cuiusque causalitas, per quam de actu primo
causandi transit ad secundū; sed materia transit de actu primo causandi ad
actum secundum per sustentationem, et receptionem forme; hęc vero per infor-
mationem materię. ¶

Prima pars huius minoris probatur: materia per recep-
tionem et sustentationem forme transit de esse sustentativam et receptivam
ad sustentandum et recipiendū similiter de esse constitutivam compositi
ad illud actualiter constituendū: hoc autem nihil aliud est quam formam
et compositum causare in quo stat eius causalitas adęquata transitus que
de actu primo ad secundū. ¶

Altera pars illius minoris etiam suadetur, per in-
formationem enim materię transit forma de actu primo ad actum secundū
constituendū compositum ubi illa est essentialis, et specialis causalitas. Sed
autem causalitates istę indistinctę sint a materię et forma sicut constat ex dictis:
receptio quippe forme, et informatio materię unio est, qua invicem vincuntur et
copulantur: hanc autem indistinctam propugnabimus a materię et forma.

Quę 2. an materia sit causa vere, et stricte? affirmative respondeo: continebit
enim ad esse forme ut pote subiectum a quo dependet ut sit et continebitur: ergo est
principium ad quod sequitur aliud in quo stat essentia cause proprie, et stricte
scilicet. propterea actio eductiva forme essentialiter pendet a materię veluti a pro-
pósito subiecto, alia non foret eductiva, sed exactiva: ergo et ipsa forma educta
a materię. ¶ principium est ad quod sequitur forma, que est aliud ab illa.

Quę 3.

an forma sit etiam vera causa. negative videtur respondendū: solum enim valeret
ei causa compositi, sive perfectionis materię; nec materię autem, nec composito confer

esse ab illa distincta, quippe effectus formalis formae est ipsa forma communicata
sed non dicitur vera causa quae non confert esse ab illa distincta ut constat per defini-
tionem causae incommuniis. Caput quartum de causa & finitate eius quidditas

Caput quartum de causa efficiente eius quidditas exponitur et quotuplex sit expli- catur §. 1.

Causa efficiens in a definitur ab Aristotele hic textu 3. capite nono: principium a
quo primo incipit motus. per esse principium cum alijs causis convenire videtur;
fabrilis autem per reliqua difert: a sola enim causa efficiente primo incipit motus,
sive rei productio. per quod etiam a privatione recessit; haec enim principium non
est a quo motus profluit, sed terminatur in motu desertus = Dices solus Deus est
primus motor: sed ex omnibus motus incipiunt ab illo, igitur solus Deus est causa effici-
ens.

Dicendum primo esse accipiendum respectu causarum alterius generis ma-
terialis scilicet formalis, et finalis. Cum hoc autem optime cohaeret quod causae
efficientes subordinatim moveantur et alijs sint alijs priorae = Dices 2: motus pri-
mo incipit a causa finali: cum omnne agens agat ut motus a fine: §. = Dic causae
finalis in agenti excitare ut motum incipiat ab illa tamen motus non incipit: ne-
dicat finem excitantem ad constructionem domus dolare lapides exculpe ligna
et lapidem lapidi superponere.

Dices 3 causa creans est vere efficiens et tamen ab
illa non incipit motus cum non agat per motum: ergo praedicta definitio rei dicitur
tamquam diminuta = Dic motum hic sumi posse pro quavis productione. ~~Metu~~
tam mabis ac se ex eales philosophum non agnovisse causam creativam; nihil ergo mi-
nor quod praedictam definitionem ad illam non extendit.

Primo dividitur causa
efficiens in primam et secundam, illa dicitur quae ab alia non dependet ut De-
us. Secunda autem quae ab alia dependentiam imponat ut quavis creatura. Etia
dividitur in physicam et moralem: prima physice influit in effectum. secunda autem
influit in estimatione prudentis, quatenus fundamentis confert rei prudentes
iudicatur ita se habere ad effectum, ac si illum causaret ut precipiens respectu
operis sive effectus percepti.

Causa physica in principalem subdividitur et instrum-
talem prima virtute propria, secunda vero virtute principalis operatur. Alia est
etiam causa efficiens per se et alia per accidens. illa per se tendit in effectum, ut

sol respectu lucis; causa vero per accidens nuncupatur illa cuius effectus accipit
raliter coniungitur alius effectus ut dum aliquis glebas concutens pecuniam
ad invenit.

Virtus dividitur causa efficiens in universalem et particularem prima
adiaz se extendit specie effectus, ut Deus, sol eorum &c. secunda unicum
quoad speciem effectum producit ut leo, ursus, equus &c. deinde dividitur in
univocam et equivocam; univoca producit effectum eiusdem rationis cum illa ut
homo hominem, equivocavaero effectum specificum ab ipsa distinctum producit ut
sol aurum.

Ad huc dividitur causa efficiens in proximam et remotam, illa immedia-
te; hęc autem remota, et mediate effectum producit. Cęque proprie causa immedia-
ra alterius cause mediata est effectus ab ipsa profuentis. etiam dividitur in tota-
lem scilicet effectum producentem, et partialem illum efficientem in consortio
alterius. Alia tamen est totalis totalitate causę; illa scilicet, quę sufficienti gau-
det virtute ad effectum tamen ei illum se sola non producat.

Alia vero dicitur
totalis totalitate effectus: hęc autem et habet virtutem sufficientem et effectus
se sola producit. Denique dividitur causa efficiens in liberam et necessariam.
illa consilio agit deo, et electione, suę & determinatur actioni; ita scilicet
ut positis omnibus requisitis ad operandę indifferens maneat ut operetur, vel ope-
rationem suspendat. necessaria impetu operatur nature ut ignis calorem
producing. Questio prima an substantia creata sit immediata operativa.

Questio 1^a an substantia creata sit immed. operati^{te}
Nonnulla apponuntur ei referuntur sententię.

Causę efficientis existentię omnes supponunt. sunt tamen quę accedunt vel
solent Deum vel ipsum et spirituales substantias obtinere virtutem effectivam,
quam quidem substantiis corporeis denegant, falluntur tamen; ad oculum si-
quidem patet esse in igne alterius ignis virtutem productivam in arborę alteri-
us adbois et in quovis animali alterius etiam sibi similis.

Hęc est tantum mome-
ti quod eget fusius explanari, et exquiritioni ratione fulcitur propter quam quod
satis ex sacra pagina constare videtur. Item Genes primo: geminet terra her-
sam vixentem et facientem semen iuxta genus suum. Item etiam Lucę vigesimo
primo: arbores cum producant iam ex se fructu, et alijs locis bene multis.

Supposita igitur in corporeis substantiis virtute et activitate ad effectus substan-

tales of hoc unum ambigimus: an immediate auctore medijs accidentibus substan-
tiales producant effectus? dubium tamen de principio quo, si de ipsa virtute o-
perativa procedit: nullus quippe dubitat principium quod esse ipsum supponit.

Thomistae acriter propugnant creatam substantiam effectus producere substantiales
medijs accidentibus ab ipsa profluentibus veluti potentia immediate cuiusvisque spe-
rationis. Oppositam tenet Scotus opinionem cui Scotistae adherent et Iesuitae esse
rentes substantiam esse principium immediate pro ductivum alterius substantiae.

ASSERTIO VOSTRA S. 2.

Substantia creata per se immediate producit effectum substantialem. firmatur
assertio ex Divo Thoma si veluti antithomistica ab adversarijs respuatur aut igitur 3°
contra gentes capite sexagesimo nono: si agere sequitur ad esse in actu in convenienter,
est quod actus perfectior actione destruitur: perfectior autem actus est forma subs-
tantialis quam accidentalis: si igitur accidentales formae, quae sunt in rebus corporea-
libus habent proprias actiones, multo magis forma substantialis habet aliquam pro-
prium actionem.

Ex quibus ita actio quae operatur forma substantialis propria est
ipsius substantiae: sed substantia operans per propriam actionem immediate opera-
tur: cum talis actio immediata sit ipsi substantiae: q. 1. Secundo: forma acci-
dentalis habet propriam actionem est immediate operativa: sed multo magis for-
ma substantialis habet etiam propriam actionem: q. 1.

Tertio dicitur modo substantia
formae mediate operativa ageret utique media forma accidentali et per huius actio-
nem ad hoc dicitur quod est Angelico precepto 1°: si tunc enim forma acciden-
talis propria gauderet actione secus autem substantialis q. 2. denique si actio
aliqua non profluit immediate a substantia, bene tamen ab accidenti, multo magis
habet accidentis propriam actionem quam substantia: si ergo forma substantialis mul-
to magis habet propriam actionem per accidentali utique datur actio immediate pro-
fluentia a substantia: Ergo ergo erit immediate operativa.

Primum et hoc firmius roboran-
tur ex Angelico doctore iterum ipsum auscultare tertia parte quaestione septuagesima
septima articulo 3°. ad respondendum: dicendum quod ita actio formae accidentalis dependet
ab actione formae substantialis, sicut esse accidentis dependet ab esse substantiae. sed
esse accidentis dependet a substantia ab ipso distincta ergo etiam actio accidentis de-
pendet ab actione substantiae tanquam ab alia realiter distincta, quod propter impercep-
tibile est quin substantia gaudeat actione propria vel eius immediate operetur.

Vatione susdcta assertio: effectus substantialis nequit immediate provenire ab acci-
 denti: restat qd immediate proveniat a substantia pro quo antecedens: effectus sub-
 stantialis perfectior est quavis accidenti: sed nequit perfectius ab imperfectiori prove-
 nire: confirmatur: nullum accidens continere valet effectum substantialem: ergo
 nec illum producere: nemo enim dat quod non habet. pro quo antecedens: accidens ig-
 nobilius est quavis effectus substantiali: sed nobilior nequit in ignobiliore contineri:
 cum illud excedat in perfectione: §.

Dicunt Thomistae accidens producere effectum
 substantialem tanquam causa instrumentalis ipsius substantie, cui ut principa-
 liter operanti subordinatur: hoc autem sufficere existimant ut effectum ipso per-
 fectiorem producat. ad modum quo instrumenta effectus producant ipsi nobilio-
 res: quia virtutes sunt agentis principalis, cui in operando subordinantur.

Sed om-
 nia est accidens ut virtus et instrumentum substantie adequate manet in linea ac-
 cidendi: ergo quid imperfectius est, quam ut possit effectum substantialem produ-
 cere = Secundo: vel accidens esse instrumentum, et virtutem substantie ei superad-
 dit aliq. substantiale vel non. si primum illud substantiale est immediate op-
 rativum: si recundum: ergo ex subordinatio ad substantiam nihil advenit accidenti?
 per quod possit ad effectum illa nobiliorem: §.

Tertio: ex quo accidens sit virtus substan-
 tie non habet quod sit perfectius vel eque perfectum, ac substantia: sed nequit confer-
 re esse substantie quod nec perfectius nec eque perfectum est, ac substantia: §. De-
 nique quod accidens sit virtus substantie non immutat intrinsece naturam accidentis
 sed ex propria natura improprietatem quidem est, cum effectus substantialis:
 ergo illa manet aduc ut subordinata substantie.

Ad proximitatem in solutione adductam
 dic instrumenta ut cerra marteum & nullum effectum producere quin artifex illa
 elevet per impulsum eis imprimum quo veluti fulciantur, et ad effectum nobiliorem rever-
 tur: quod autem imprimit substantia in accidenti, ut illum ducat usq. ad productio-
 nem effectus substantialis?

Respondent Thomistae rellata instrumenta mortua qui-
 dem esse, ideoq. motionem agentis spectare ut producant effectum nobiliorem. por-
 ro accidentia de quibus in presenti sunt instrumenta viva et a natura destinata ut
 propria activitate effectum producant substantialem. Sed evasio hęc per acceptata ex
 superioribus manet: quippe natura instruens accidens ut producat effectum sub-
 stantialem, nihil illi prestat per quod proportionetur cum effectu substantiali.

Propter quod
 quod naturam destinata accidens ad producendum effectum substantialem nihil aliud
 esse potest quam accidens ipsum emanare a natura substantie ut operetur: hoc autem

in sufficienti est ut sit principium immediatum novioris effectus: quippe fluxus, et emanatio ac-
cidentis a substantia nullam illi confert virtutem, quae illum extrahat a linea accidentali:
igitur manet imperfectus quovis effectu substantiali, impotensque illum producere.

Argumenta solvuntur 53.

Clariorem exprimitur adversarii mentem Divi Thomae pro illorum opinione, quam quae
possit sufficienter exponi; immo tamen prodeat tanti preceptoris auctoritas nisi adeo
videatur expressa, aut igitur in primo distinctione 2. questione 4. articulo 2. Deus solus est,
qui non agit per potentiam mediam differentem a sua substantia; in omnibus autem alijs
operatio est accidentis; et ideo oportet quod proximum principium operationis sit accidens.

Item loco citato: videmus in corporibus, quod forma substantialis ignis nullam operatio-
nem habet nisi mediantibus qualitatibus activis et passivis, quae sunt quasi virtutes, et pot-
tia ipsius. Id ipsum tandem docet prima parte questione quinquagesima quarta arti-
culo 3. nec in angelo nec in aliqua creatura virtus vel potentia operativa est idem ^{em} quod sua
essentia. Et nonam igitur pacto, hęc exit immediate operativa.

Ad primam dic proximum principium operationis substantialis non esse accidens physicum, sed logicum, quatenus
tenetur in potentia ad operandum non adiecta ad essentiam animae alterius, vel formae subst-
stantialis, quae quidem oppositio consonat verbis Divi Thomae prima parte questione septima
articulo 3. nec in angelo nec in aliqua creatura virtus vel potentia operativa est idem quod sua
essentia. Ex quo prodat quod non sit de illius essentia.

Datet per his verbis, quae loco nuper
allegato adducit, relinquatur, quod relinquitur per quod essentialiter non est eius pot-
tia, nihil enim est in potentia secundum actum in quantum est actus. En ubi videtur esse
animum non esse potentiam in tantum reduplicativo, et logico, nihil determinans
de physico et identico. Sed secundum dicitur illa solent inferri ignem non posse alij
generare quin procedant dispositiones quibus materiam preparat ad susceptionem
formae ignis.

Ad ultimum dic potentiam operativam Angeli non esse idem quod sua
essentia quatenus Angelus non constituitur metaphysice per illam: cum hoc autem
optime coherat substantiam Angeli in sensu physico immediate operari. Ex quibus
aperte constat satis probabiliter dici posse Doctorem Anglicum oppositam et adversa-
riam opinionem adeo expresse non docuisse, ut de eius mente dubitare non liceat.

Arguetur ratione: quod per se ordinatur ad esse, sive existere non ordinatur per se ad
operari: sed substantia per se ordinatur ad esse, sive existere: quod prodatur maior: esse
aut existere est actus ad idem ab operari: quod per se ordinatur ad esse, sive existere,
non ordinatur per se ad operari: exactum quippe distinctione optime inferitur poten-

maximè distinctio.

Argumentum essentiam ab existentia distinctè supponit, illam veluti potentiam physicam comparat ad actum existendi. Hoc autem et si rejectum sit in superioribus, modo tamen veluti certum admittimus. Respondes igitur negans maiorem ad probationem concessio antecedenti nego consequentiam: sate enim quod in eadem substantia sit conceptus essentis, et naturæ ut per se respiciat actum eiusdem operandi: illum quidem secundum conceptum essentis; istum vero secundum in esse naturæ.

Quod veliviri fatentur tenentur quicquid errentur substantiam esse principium radicale operationis proxime proficentis ab accidenti: quippe principium radicale cuiuslibet operationis per se ordinatur ad illam: cumq[ue] etiam ordinatur ad esse si ve existere, necesse igitur est utrumque per se respicere eue scilicet et operari.

Dices: potentia per se ordinata ad operationem specificatur per illam: sed substantia requirit specificari per operationem; quæ ut pote accidens imperfectior est ipsa substantia; = Distingue maiorem: specificatur intrinsicè, et constitutive, nego: extrinsece concedo: intrinsicè specificativus est essentialis rei differentia, quæ determinatur ab omni non ipsa: hæc autem in substantia substantialit[er]dem est ut pote illam intrinsicè constituentem.

Doxxo ut aliquid extrinsece aliud specificet satis est, quod huius perfectio metiatur et dignoscatur per illud: optime autem dignoscitur perfectio substantiæ per productionem effectus substantialis; hæc enim ut pote ad effectum substantialem ordinata necessario infert eius principium esse aliquid substantiale.

Replicabit: operatio intrinsicè constituit potentiam in esse operantis ergo illam intrinsicè specificat provas antecedenti: operatio est ultimus actus potentis operativi: ergo illam intrinsicè constituit: ideo enim substantia constituit intrinsicè substantiam quia esse ultimus actus = Secundo: quia substantia est ultima perfectio substantiæ utraque est in eadem linea: sed operatio est ultima perfectio potentis operativi: ergo cum operatio locata sit in linea accidentali necesse est potentiam operati[on]is esse accidens.

Ad replicam concedo antecedenti, nego consequentiam: quia licet operatio potentiam constituat actu operantem nullam ei conferat substantialem perfectionem, sed illam completam supponit in esse substantiæ: prius quippe est rem esse quam operari. igitur potentia operativa et de eius operatione minime constituitur unum in linea substantiæ, sed tamen in linea accidentis.

Contra se habet substantia, quæ ut actus ultimus de linea substantiali unum per se substantiale cum ipsa substantia constituit. per quod parer ad secundum: falsum enim est, quantumvis actum ultimum proficentem substantiæ

esse aliquid substantiale sed unice ille qui cum actu primo constituit unum per se de
linea substantiale cuiusmodi est subsistentia, secus autem actio operativa supponens
necessariam cum omni substantiale complemento.

Replicabis 2. substantia requirit esse
propter accidens: immo omne accidens est propter substantiam; sed substantia imme-
diato operativa esset propter accidens, operationem scilicet: q. Die substantiam so-
lum respicere operationem ipsam & effectum operatum tanquam finem qui substan-
tia vero operari est finis cui: quia sibi appetit perfectionem producendi effectum sub-
stantialem.

Replicabis 3. esse et operari sunt actus, quorum quilibet est adequatus?
sed nulla potentia respicere valet proximo et per se duplicem actum adequatum:
expt proxi maiorom: effect operari adequate distinguuntur et potest ad diversas line-
as, substantia scilicet et accidentis pertinenter: ergo quilibet eorum est adequatus: sub-
inde q. necesse unicus adequatus actus ex utroq. qualiter esse.

Dic replicam unice pro-
vare substantiam sub conceptu essentia aut nature non posse respicere actum essentia,
et operandi: bene tamen proximum esse essentia secundam vero in esse nature; sub pre-
ma enim acceptione ad essentia, sub secunda autem ordinatur ad operandi, actus
igitur proximi substantia adequate sumpti ex duplici designato qualiter esse: quilibet
autem illorum valet dici adequatus substantia sub reduplicacione qua illum respicit.

Hec doctrina hoc exorsa deest esse Thomistis: siquidem in illorum opinione, necdum
substantia ordinatur ad esse sed etiam ad operari ut sit ex proprio conceptu radi-
et proximum principium quarumlibet operationum, quod ut tale cum optineat con-
ceptum nature hanc valet de finis nisi per ordinem ad operationem, natura eni-
m essentialiter principium motus ut in superioribus diximus.

Hec satisfecit si
dicit substantiam remote respicere operationem: subinde q. non specificari per il-
lam: semel enim ac definitur per ordinem ad operationem exigit per illam
specificari; aliter nullum exit fundamentum argumenti, propter quam quod nequit
substantia immediate respicere operationem, quin immediate respiciatur accidens il-
lud immediate operativum: hoc q. specificabit substantiam in qua eadem est im-
possibilitas.

Augues 3. ex eo accidens requirit esse productivum substantia quia est illa
ignobilis: sed actio productiva, ut pote accidens ignobilior est quovis effectu sub-
stantia: hoc q. non exit productiva illius, quod falsum videtur. — Dic nullam omnino
esse paritatem; actio enim unice est detexinatio, et applicatio potentia ut conferat es-
se effectum.

Forma actus est virtus simpliciter et determinet virtutem tamen per contentum effectus non habet: subinde nullam esse valet illi conferre: ni conceptum causae et potentiae proximi. Imo, cum eius confertas actionem, nec se extra causam productivam a productione ipsius causae.

Argues 2. dum modo forma substantialis foret proximum operandi principium illam habens semper esset in actu operationis: hoc autem falsissimum est: quia pro-
vix maiorem: quia forma est principium essendi et videndi habens illam semper esset
divitibus: si esset principium proximum operandi illam habens continuo operaretur.
Confirmatur: forma substantialis est actus ultimus ergo non ordinatur ad ulterio-
ram quae nec ad operandum.

Intra in forma illa accidentali, quam patenter principium proximum operationis quae illam habens semper operatur. In forma vero maiore: ad provocationem distingo antecedens: quia est in genere causae formalis, concedi: et efficiens, ergo antecedens et consequentiam: licet enim causa formalis semel subiecto communicata ei conferat suum effectum formalem causam tamen efficiens a fluxibus dependet circumstantiis dispositionibus scilicet materiae a approximatione quae obcur-
vis defectibus materiae non operatur.

Ex quibus constat formam substantialem in essentiali est pars essentiae constitutiva non esse operationis principium, bene tamen prout in essentia-
tate ordinatur ad motus ipsi correspondentes, id est potentia operativa est aliquid
logice superadditum essentiae: non vero res aliqua ab essentia, sive substantia distincta.
Ad confirmationem dic formam esse actus ultimum in linea essendi primum autem in li-
nea operandi, eo pacto quo intellectus est actus secundus omnino; primum vero respec-
tu intellectus apud ipsos Thomistas.

Argues Si potentia et actus sunt in eodem genere sed operativa effectus substantialis est accidentis: ergo et eius potentia, maiora est philoso-
phi duodecimo metaphysicis textu vigesimo sexto, rursus frequentes traditur ad
rothema. Dicendum sufficere quod potentia sit accidentis logicum, ut sit in eodem
genere, ac eius actus. Nec praedictum axioma strictiorem sensum admittit. Si
autem quomodo existentia, quae accidentis est apud Thomistas est actus substantiae.

Argues sexto argumento ad experientiam desumpto multoties si quidem certis fluxibus
effectus produci substantialis, quia ad sit substantia cui simili productio tribuatur: quae
fateri in ferro proximo calore candente, quae quidem ab igne reparatur stupor conde-
nit similiter per percussionem ignis educuntur scintillae. Item ex aqua in pulverem
decidente vix educunt. Denique accidentia Eucharistica formam substantialem
vini producant in aquae guttula eis permixta.

Argumentum hoc si aliquid esset pro-

nam quidem accidens esse causam principalem. quod melius de contrariis non dicitur ad primum videtur
igitur dicere vales inflexo candente fluxu sublatae particulae igneae quibus ignis in sua
se generatur. Vel dic per illum producti ultimam dispositionem ad formam ignis cuius
conspicui Deus auctor naturae tenetur, ut ita dicam producere formam ignis.

Haec solutio satis occurritur alijs in argumento aductis. quod scilicet ad presentiam
accidentis effectus producit substantialis, absente substantia, cui similis effec-
tus tubularis censendus est ex quidem philosophice auctorem naturae illum efficienter
producere actione unius naturalis: quia ex suppositione actionis ad formam, haec natu-
raliter debetur subjecto ita disposito.

Ne possit dicere indignum esse philosopho ad
Deum recurrere ut effectus substantiales se solo producat, cum tamen causas secun-
das detinere ad illorum productionem. Non inquam dicas quia similis recessus
si prius est et philosophicus quoties nulla adesse causa secunda sufficientem habens
virtutem ad valem productionem et certe primum consequentem est inno prorsus in-
dignum principis philosophi quod causae ignobiliori tribuatur productio nobilioris ef-
fectus.

Aliquos demon: imperfectius vales perfectius destruere ut ignis hominem: ergo
et illud producere = vales negati consequentia quia licet homo possit lignum scindere,
et dividere, nequit partem divisa continuare, aramen distingo ante eodem vales medi-
te concedo immediate nego antecedens et consequentiam: imperfectius g. vices potest
perfectius destruere extendendo accidentia illius conservativa eo modo quo febris des-
truit hominem non vero attingendo eius formalem coarceptionem.

Pro complemento inquires an accidentia partialiter saltem concu-
rant ad productionem effectus subst^g Negari dicitur respondendum; substantia enim
se sola continet effectum substantialem: ergo illum totaliter producit: causa enim solum
indiget alterius consortio ut producat effectum ad quem non habet sufficientem virtutem.
antecedens patet: nulla siquidem perfectio veluces in effectum substantialem, qui non sit
in substantia ipsam producente.

Dices primo: in igne producto replender vis produc-
tiva ignis, et simul caloris: sed illa correspondet igni producenti: ergo hoc producitur
per calorem = At si concedis, nego consequentiam; quia licet vis illa producat va-
loris correspondeat calori correspondentia similitudinis non tamen correspondet
tota efficienti. ad modum quo abedo tamen si alteri assimilatur, ab illa tamen non
producitur: vis itaque illa sicut et tota ignis perfectio per aliam ignem debet produci:
si enim calor ab igne proficit quod minus quod continetur in illa.

Dicas. l. ignes. At. B.
sufficienter applicati concurrunt ad eundem effectum esse quilibet eorum illum continere

neat: ergo licet ignis adequata contineat alium valentiam calor ad illius produc-
tionem concurrere. Respondetur disparem creationem. Si enim calor ignis
et qualiter alium continet nulla ratio apparet ut alicui eorum denegetur concursus.
propterea calor ignem non continet, quia ipse ignobilior.

Dices. 3. solo generat auxum inter
et viceibus medijs qualitatibus, quibus suam immittit virtutem: Ergo qualitates illi
ad auxi generationem concurrunt. Dic solem non generare auxum immediate, sed
materiam qualitatibus illis ultimo disponere: sic autem disposita Deus introducit
formam substantialem auxi ob naturalem exigentiam ultimae dispositionis.

Caput quintum de causa prima.

Questio unica an ad omnes effectus causae se-
cundae immediate concurrat causa prima.

Situlus exponitur, et referuntur sententiae.

S. I.

Quoniam est an propter productionem causarum in mundi exordio detur etiam imme-
diatus concursus Dei ad illarum effectus, sive cooperatio qua simul cum creatura
illos immediate producat? negat Durandus, quibusdam cui subscribunt nonnulli.
ceterum opinio affirmans propugnat quidem sic Deum ad quoslibet effectus immedia-
te concurrere, et sine tali concursu nihil proxius in natura rerum operatur.

Assertio unica S. II.

Deus ut causa univ. realis prima quoslibet effectus immediate cum creatura
producat. Constat ex illo Lucij duodecimo: si fenem agi ^{et} opari est, et ex aliis. quodhodie ⁱⁿ
banem mittitur Deus sic restit, quantum magis vos sumis fidei. Item ex illo, San-
cti prae ad Corinthios capite 3. neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat
sed qui incrementum dat Deus. denique ex Isaia capite quinto decimo: omnia
opera nostra operatus est nobis Domine.

Sed omnia haec accipit Durandus de con-
cursu mediato: immo cito tamen in actibus quosque Apostolorum contraxerunt expre-
sed docetur capite decimo septimo his verbis: gle ambis non tengerit ab uno propterea
nostrum in ipso enim vivimus, et movemur, et sumus. Ex quo igitur patet deus in-
distantia Dei a nobis quod causa sit vitae, esse et operationis nostrae: haec autem
utique non negat si Deus mediate ad actus nostros concurrat, propter quam quod
S. P. P. de concursu immediato praedictos textus accipient.

Variatione suadet vera a creatura: Deus est vera et propria causa cuiusque effectus exa-
ti: ergo immediate concurrens ad eius productionem. Antecedens nec Durandus nega-
biti quod dicitur Deum non esse vere creatorem omnium. proo consequentiam: ve-
ra causa vere etiam influit in effectus; sed quod immediate non concurrens vere non in-
fluit. proo minorem: causa, quae non concurrens immediate sed mediate tantum ad pro-
ductionem effectus non pertingit effectus: ergo eius influentem: ergo proprie non influit.

Confirmatur primo: novus effectus novam expositi influentem causam exigitur: sed cau-
sa mediata ut mediata sit nullum impedit novam influentem ergo non est vera cau-
sa. maior patet: quia causa talis dicitur ab influente in effectus. proo minorem: cau-
sa mediata talis dicitur a Durando et quod immediate ab illa dependeat in suo primo
esse: sed in hoc nullus respiciet influentem in effectus causam immediate: 3.

Confirmatur
secundo: si Deus diceretur vera causa ex quo mediate concurret ad effectus, ita Deus
foret causa universalis creaturam sicut Adamus causa universalis hominem.
sed hoc ridiculum est: quia enim non videat Adamum esse veram causam un-
versalem hominum. assumptum patet: quia non aliter Deus mediate concurret
ad effectus creator, nisi quatenus in initio produxit causas illas a quibus omnes
effectus descendunt Adamus autem etiam produxit Cainum et Abelem a quibus
profluunt homines.

Dices: longam esse disparitatem: quia quilibet causa imme-
diate pendet a Deo in conservati, secus autem homines ab Adamo: potiori igitur merito
Deus dicitur causa universalis creaturam quam Adamus omnium hominum.
Sed contra hoc enim solum evincit quod sicut existentia, et conservatio causae est
conditio ad causandum, sic quod Deus illam conservet et habet veluti primum requisitum.

Præterquam quod nequeunt creaturæ a Deo immediate conservari quin
immediate ab illo producantur: si enim ex communi axioma conservatio est con-
tinuata productio, immediata conservatio exit etiam immediata productio.
Deinde: quia creatura dependet a Deo perfectiori dependentia, nec aliter capi-
es superius in illis et absolute dominus: sed maior est dependentia immediata,
quam mediata: 2.

Præterea: si Deus non habet immediate concursum neque crea-
turam immediate destruat: sed hoc non est dicendum: proo maiorem: si enim
Deus similem concursum non habet non destruet creaturam per illius resurrex-
tionem, sed necesse est aliter producere res illam destruat: hoc autem est il-
lam mediate destruat in quo aliquid utique semper superius dominus. Denique
creatura immediate est ens per participationem: sed participium profluat a partiel

pato: ergo et creatura immediate profluit a Deo. *Converantur opposita*

Converantur opposita s. 3.

Arguetur primo nequis Deus concurrens ad effectus creaturæ nec ut causa totalis, nec partialis: ergo nullo modo concurrens. provar antecedenti: Deo enim concurrens ut causa totalis, nulatenus creatura concurrens: *versus* concurrens ut causa partialis concurrens imperfecte, siquidem causa partialis imperfecta est et diminuta. *g.*

Hæc prima pars antecedentis, nulla quippe est repugnantia quod plures causæ totales subordinatæ ad eundem concurrant effectum sub diversa ratione. Sicut propter et si Deus totum effectum producat sub ratione universalissima entis, illum etiam valet producere creatura sub alia ratione determinationis: *ita*

Demo. g. valet a Deo produci sub ratione entis, *versus* ab homine sub ratione hominis. *Replicabis:* si Deus totaliter producat hominem, nec deum illum produci sub ratione entis, sed etiam sub ratione hominis: nihil ergo restat quod ab homine producatur. *Reagatur* assumptum, utpote de sensu specificativo ad seduplicativum transgrediens: fateri igitur totum hominem a Deo produci, nego tamen quod producatur sub ratione hominis.

Hæc ut totus effectus, cuius est formalitates a Deo producantur, nec sum est quod attingatur sub determinatis rationibus, sed sat est attingi sub ratione universalissima entis: patet in actu super naturalis, qui pro adæquate a Deo producit, quæ ab ipso proveniat sub ratione vitalis: sub hac enim expigit profluere a principio interiore se movente per illum.

Arguetur 2°. Deus non concurrens immediate ad effectus creatos, neque eadem, nec diversa actione a creatura: ergo nullo modo. Antecedens provar: in primis non concurrens eadem actione hæc enim nequis esse ad duplici agente completo, et diversis virtutis: aliunde nec diversa actione tenet quia diversa actio diversum etiam expositis principis: tamen etiam: quia cum quælibet eorum foret completa altera superflueret.

Dicendum Deum et creaturam eadem mer actione concurrere ad effectum: nihil enim prohibet quod eorum subordinate per eandem influant actionem, *ut ait* Divus Thomas prima parte questionis centesimæ quinta articulo quinto: *proximum* quia titulo supremi dominij requiritur quod quælibet actio sicut et effectus a Deo proveniat, licet aliunde in creatura sit sufficientis et adæquata virtus ad similem effectum producendum.

Replicabis ergo

eadem numero actio est libera, et necessaria transiens et immanens, quod impossibile
apparet. constat sequela: actio enim quae ignis exiit ut ab igne est necessaria et ut
a Deo libera. Item actio quae voluntas creata amat immanens est respectu ipsius, et
pote in illa recipi transiens vero quia in Deo non recipitur.

Dicit nullam insolventem
traditionem quod eadem numero actio necessaria sit respectu creaturae et libera
respectu Dei similiter transiens et immanens sub diversa etiam consideratione:
idem enim iactus sagittae, necessarius quidem est respectu sagittae, liber autem res-
pectu sagittarum, multotiesque casualis respectu creaturae, et intentus respectu Dei.

Item replicabis: ergo ob supremum dominium Dei in creaturas requiritur quod actio sciet
et effectus creatus a Deo dependeat: sed quod a Deo dependet est creatura: ergo actio
Dei est creatura, quod repugnans videtur cum non distinguatur ab ipso Deo ne ali-
quid ei in tempore advenerit. Dicendum autem quidem impossibile, quod actio Dei
immanens sit creatura, ut pote a Deo indistincta: consistit enim in Divino decre-
to quod ob seipso decessit non producere.

Porro actio transiens ut pote executio
ipsius decreti est ipsemet effectus ut dicitur ex ratione a Deo, sive ipsa creata
actio ut exegitio est Divini decreti, hoc autem est a Deo distinctum, et nihil pro-
hibet quod ab illa dependeat, obtineatque conceptum creaturae.

Argues 3. Latet
actio, quae a Deo non dependet immediate: ergo Deus immediate non concurrens
ad actionem creaturae pro ut antecedens: actio vitalis a Deo non dependet:
etenim ex conceptu vitalis exigit ex media principio intrinseco semovente per illi
repugnat autem quod Deus motetur. Dicitur quod licet actio vitalis exeat pro-
fluere a principio intrinseco valet etiam ab extrinseco progredi.

Latet in intel-
lectione, quae ab intellectu provenit namque a principio intrinseco, ab ipse
vero namque ab extrinseco. Similiter compungitur in intrinseco a materia et forma,
et extrinseco autem a causis finali, et efficiente. Licet igitur eadem met actio negat
a esse ab intrinseco, et extrinseco respectu eadem valet esse respectu diverso-
rum.

Argues de motu. Deo concurrens ad quamlibet actionem etiam ad gra-
vam concurrens: sed hoc non potest dici, nisi a ratione Deum praebe operari: ergo.
Argumentum hoc deficitur est quoniam ut possit per philosophum enodari: videtur
tamen non patitur retrocessionem: pari si quidem ratione colligi valet nec
mediate concurrens Deum ad gravam actionem quod certe non placet ad-
sare.

Atamen illi prolixiorum captusior satis notandy in actione proxa et esse entita-
tem, exultiora prolixitatem sive malitig. prout impostat entitatem bona quidem
est, et ad voluntate profluit tanquam a causa efficienti; atamen prolix impostat
malitiam nullam habet causam efficientem, sed deficientem. Dico ergo ad eius sen-
sivatem concurre Deum veluti causa efficiens operans cum creatura; illius
autem malitia sicut non efficitur a creatura, sic nec quae efficitur a Deo.

Quod vero prolix a creatura profluit similis actio proxa quidem sit ex eo dependet
quod ex parte creaturae connotat legem ipsi impostam, secus autem ex parte Dei.
Qua propter ut terminis loquar parantur Aristoteli libro de concordia prolix cu
libero arbitrio: imponit ipsa quidem facit, et quod bona sint: immalis facit quod quod sint. Et
sint, et non quod mala sint. Brevis notitia concursus prolix. Iustio prolix.

Brevis notitia concursus prolix.

Iustio problematica an Deus concurrat
prolix ut creatura operetur. Et.

Prolixantur aliqua Et.

Dubium hoc explicare quidem difficile plura continet extra caput philo-
sophiae, nos autem ea dabimus, quae a praedictis iudicaverimus prolix pure philoso-
phicae pertractanda. Notandy q. prolixion concursum sive physicam prolixio-
nem de ximode a Thomistis exponit, alij a presentibus esse simul concursum
simultaneum non autem vel simultaneus ^{sed} quatenus praecedit praecedentia nota
et applicanda et physice determinanda creaturam ad operationem.

Alij tunc
sunt esse equalitatem fluidam, quae licet virtutem supponat in causa secunda
ipsam applicat ut determinatq. effectum producat. Alij deniq. assertant prolix
tam prolixionem esse ipsam actionem immanentem Dei, quae efficaciter mo-
vetur creatura ad elicendum operationem, atamen diversitas hae partem prolix
demeritis iudicatur prolix difficultate erodanda. Apponitur opinio Thomista-

Apponitur opinio Thomistarum eorum fundam. solvuntur Et.

Sextio Thomistae Deum prolixio, sive physice prolixio determinare creaturam
ad operand. Omnis ^{quod} varijs Divi Thomae auctoritatibus, sic se adentratione: ab
indifferenti vel tali nullus prolixio effectus determinatur: sed omnis causa crea-

ita est indifferens ergo quid determinetur ad eo nullum elicit effectus determinatus. Respon-
dent itaque distinguentes maiorem ab indifferenti passim concedunt. active negant ma-
iorem. et distinguunt maiorem est indifferens active cui passim concedunt passim
passim negant maiorem, et consequentia.

Latentur ergo a principio passive indifferenti
quod est materia prima reddunt profluere effectum determinatum quia ad
illum per dispositionem ordinem, principium causam activam cum non sit indifferens
ob defectum, sed a seminentiam virtutis respicit determinatur, alias non foret actus.
Quia propter actio non profluit a principio determinato, sed ipsa actio determina-
to est, ut hic numero effectus ab illo procedat.

Secundum fundamentum est huiusmo-
di Deus est primum liberum; ergo primo determinat actionem liberam creaturę
subinde proprie ad creaturę determinationem. patet consequentia: ideo enim
existit proprie ad omnem creaturę: quia est primum ens: ergo a simili. Respon-
dent ad rationem primi liberi sufficere quod actionem determinet per pro-
prietatem mixtam ad distinctionem secundi liberi illam determinantis per vir-
tutem mixtam a primo: non tamen requiritur quod illam primo determinet.

Ratio principalis ex eo desumitur quod secundus liberum nequeat ab alio determina-
ri: quia liberum utalem non per aliud, sed per se ipsum eligit et determinat
agendum ut potest habens potestatem supra propriam actionem quod impeditur
est alium modo per aliud determinetur: tunc enim iam subiacet alteri
ut dominio ut solum agat, sive actionem suspendat pro illius libito.

Replicatio:
sed respo ergo secundus liberum se ipsum determinat: ergo similis determina-
tio non oritur a Deo ut a primo determinante: ergo nec deus est primum libe-
rum. Concessa prima, negant secundam consequentia; quia ut actio libera
a Deo ut a primo determinante procedat sat est quod ipsa actio sit causalitatis
qua Deus constituitur in actu exercito operandi ad opera, profluens quidem
ab ipsa Dei virtute absoluta, et omnino independenti.

tertium fundamentum
sub hac forma proponitur: voluntas creata non determinat Deum ut concen-
dat ad eum operandum: ergo Deus illam determinat non enim est designabi-
le medium. patet antecedent: si enim voluntas creata Deum determina-
ret illa necessitate concencret, quas res esset subordinatus voluntati crea-
turę. Dicunt creaturę non determinare Deum absolute ut simul cy
illa concencret, bene tamen ex suppositione, quod Deus decreverit ad quęlibet
operacionem creaturę concurrem propriate.

Ex hoc autem unice sequitur quod Deus concurrens necessario necessitate consequenti
 ei eum liberum decenter. Igitur pro signo illo quo creatura se determinat ad ope-
 randi concipitur quidem Deus determinate ut secum operetur: quia hoc probi-
 beat quod Deus sit antecedenter determinatus decreto illo quo ab eterno deo venit
 cum creatura concurrens, quod sufficit ut Deus non trahatur veluti in vitium ad
 operandi immo ex eo sequitur Deum se a temporari voluntati creature, submissis
 cum illa concurrere.

Iesuitica fundamenta solvuntur. §. 3.

Primum sic exponitur a Iesuitibus omnibus requisitis ut ignis alia de causate-
 cularia operetur nequit non operari: ergo seculo quovis previo concursu simi-
 lis profuerit operatio = Distinguent Thomistae antecedens: nequit non opera-
 ri ut subordinata ad Deo concedunt: ut illi non subordinata negant. Porro ut cau-
 sa secunda Deo subordinetur necesse est quod in ipso operari ab illo depende-
 at hoc autem impossibile iudicant quia Deus concursus previo operationem deter-
 minat.

Secundum fundamentum ex ratione humanam libertatis desumptum ita
 vult proponi: pro determinatio phisica ad amorem auferit quod creatura
 possit ponere earentiam amoris: ergo tollit libertatem a creatura: in
 eo quippe eius locatus libertas quod possit pro suo libito ponere amorem
 vel illum suspendere = explicatur: posita phisica, et efficaciter pro determi-
 natione ad amorem voluntas non potest non amare: ergo amatura
 est occasio in qua eius libertas emedio tollitur.

Propter quod habet
 ad quod pregnant cum earentia amoris, nec illud vult vitare, nequit ponere
 earentiam amoris: sed voluntas pro determinata ad amorem habet aliter
 quid pregnant cum earentia amoris pro determinationem scilicet ad amo-
 rem quam vitare nequit, nisi fiat Deo efficaciter pro determinanti posse
 resistere: §.

Pro huius argumenti solutione plura congerit Collegium Sani-
 ti Thomae Complutense. primo igitur nota omnem actum liberum volunta-
 ti create necesse pendere ad duplici causa, sed etiam subici dominio dupli-
 cis agentis Dei scilicet et creature: In quo propter illius earentia ex utroque
 etiam dominio ponitur. A Deo tamen tamquam a causa prima sibi
 subordinantes secundum in actuali executione mittendi predicti actum;
 a creatura vero tamquam a causa Dei dominio subiecta.

Ex quo infer-
 runt ad existentiam predicti actus procedere phisicam pro determinationem

illam sufficientem supremo domino, itidem ad omissionem etiam procedere nega-
tionem p[re]determinationis in eo consistentem quod Deus non applicat creaturam
ad agendy. Secundo inferunt quod ut creatura possit libere ponere acty vel eius
omissionem minime requiritur potentia ad volendum existentiam vel non existi-
tiam p[re]determinationis: hoc enim esset Deus subordinari creature, quod nefas est
dicere.

Hinc textus inferunt quod ut voluntas possit ponere carentiam actus in sen-
tu diviso a p[re]determinatione non est necesse quod possit p[re]determinationem vi-
tare, sed sat est potentia ut ponat carentiam actus prout subordinata Deo nollenti
ad actum p[re]determinare. Quibus positis, alijs q[ue] ibi aducit omissis argum[en]-
to apposito quibusq[ue] eiusdem for[ma]e ad actus solutio.

In forma q[ue] distinguit ante-
cedens p[ro]thomistis: auferit consequenter, concedo: antecedenter nego antecedens, et
consequentiam: cuius propositio implicita ita etiam distinguitur, et illud scilicet
deus subordinata p[ri]m[ar]e caus[ae] conceditur, independenter ab illa negatur.
Ad explicationem distinguunt antecedens non potest non amere consequenter,
concedo: antecedenter negant antecedens et consequentia.

Ad illud quod ex-
petit arguente distinguit maiorem: nequit ponere consequenter, concedunt:
antecedenter negant maiorem et concessa minori negant consequentia. Licet q[ue]
ph[is]ica p[re]determinatio ad amorem huius carentiam consequenter impediat,
non impedit potentiam ad illam quatenus voluntas vales illam ponere ut
subordinata Deo nollenti p[re]determinare ad amorem.

Horum p[ro]ci-
pua[m] rationem ex eo sumunt Thomist[ae] quod ph[is]ica p[re]determinatio non sub-
leat ex parte actus p[ri]mi veluti destruit potentiam ad utrumlibet, sed ex parte
actus secundi et tanquam aliquid applicans voluntatem ad operandy ut eius
suspensionem tolrat simulq[ue] illam in operanda Deo subiciat. Et hoc satis ut vel
letem notitiam tant[um] difficultatis obtinere possitis. Caput 6. de causa instrum[en]ti.

Caput 6. de causa instrum[en]ti: q[ue] sit declaratur.

Causa instrum[en]talis notitia operis a p[ri]ncipali venanda est differentia.

- Sic autem utraq[ue] discernit doctor Angelicus tertia parte questione de pa-
gesima secunda articulo primo in corpore: duplex est causa agens p[ri]nci-
palis et instrum[en]talis. P[ri]ncipalis operatur per virtutem su[am] for[ma]m, causa
instrum[en]talis effectus, sicut ignis suo calore calfacit.... Causa vero instrum[en]talis
non agit per virtutem su[am] for[ma]m, sed solum per motu[m], a quo movetur a p[ri]nci-
pali agente. Unde effectus non assimilatur instrum[en]to, sed p[ri]ncipali ag[en]ti.

» ita sicut lectus non a similitudine secunda, sed a nigra est in mente artificis.»

Ex quibus primo colligitur instrumentum non habere propriam et peculiarem motum, sed a principali agenti motum. Secundo instrumentum nullam in se habere virtutem productivam effectus, sed illam mutuo a causa principali quatenus per eius motum elevatur et proportionatur ad productionem effectus. Tertio perquam subordinationem ad causam principalem insufficientem esse ad rationem causae instrumentalis.

Deinde colligitur instrumentum exigere quod ex parte effectus nulla ei respondeat formaliter: tunc enim respectu illius non foret causa instrumentalis, sed principalis. Sicut licet voluntas aut intellectus eleventur ad actus supernaturales nequeant dici instrumenta ex quo predicti actus illis correspondent sub ratione vitalis. Denique colligitur causas secundas non a sumi a Deo ut instrumenta propria ad illarum connaturales effectus: cum possint virtute ad illos.

Caput septimum de causa exemplari.

Exemplar, seu idea est id ad quod respiciens agens operatur. Sicutem ex Divo Thoma definitur: idea est forma quam aliquis imitatur ex intentione agentis determinantis sibi finem. Forma autem triplex est alia per quam aliquid constituitur, altera a qua aliquid efficitur. Tertia vero ad cuius instar aliquid operatur; hoc autem est de quo loquitur definitio us indicant illa verba quam aliquis imitatur.

Ponitur etiam ex intentione agentis ad excludendam formam illam ad cuius instar aliquid efficitur non per se ex intentione, sed casu et per accidens. Denique ponitur determinanti sibi finem ad significandum solum agentis per ideam in finem aliquem quem imitatur perstitit. In beata neque per idem operari an vero exemplar seu idea in conceptu formali sive objective consistat de fide est parum utilis, nec placeat in ea immorari.

Caput 8. de causa finali.

Questio prima an finis sit vera causa realis. quatuorplex sit finis exponitur.

§. 1.

Finis ex communi definitione est id cuius gratia aliquid fit. Sive propter quem asequendum est opera fieri, alius autem dicitur finis cuius gratia et alius fitis cui. Sicut cuius gratia est bonum illud, cuius intenditur asequitur. finis

cui est subjectus cui bonum concupitur. Dicitur sanitas intenta est finis, cuius gratia, subjectus autem cui sanitas desideratur nuncupatur finis eius.

Admendivisio hęc non est in duplici fine modo de quatuor: hic enim conflari debet ex sanitate intenta et persona quę intenditur; quia nec sola persona amata nec sanitas sęsumpta movent ad agnenda que sanitatem concedunt, bene tamen persona ut sananda in generalitę relucet. Rursus dicitur finis in formalem et obiectivę, sive in finem quo est finem qui ille dicitur a sequuto boni: hic autem bonum ipsum a sequuto. Visio ę vera quam asequimur. Deum finis formalis nuncupatur, Deus autem finis obiectivus.

Deniq; dividitur finis in ultimum et non ultimum. Ultimus dicitur quę ad nullum aliud ordinatur non ultimus autem sive intermedius ille est, qui licet aliquam habet bonitatem propter se appetibilę ad ut sub alia consideratione alteri subordinatur, quia propter solus Deus divi vales finis ultimus; quilibet autem aliter non ultimus sive intermedius.

f. ASSERTIO PROSTRAS.

Finis est vera causa realis & suadetur: finis vere et realiter causat, non enim fingitur quod moveat voluntatem ad illius asequutionem: ergo est vera causa realis. Secundo: a fine proficit effectus realis: ę. pater ante cadens; ab oro siquidem, absenti provenit desiderię et a presenti gaudij: gradium autem, et desiderij sunt effectus reales. Tertio: necdum dependet effectus a principio ex quo fit, sed utrius ab eo propter quem fit: sed propter primę causa efficiens est realis: ergo etiam causa finalis propter secundę.

Obiectes primo: causa non existens non est vera causa realis: sed finis non existit dum causat, causat enim atque operatur. ę. Distingo maiorem: causa non existens phisice, nec intentionaliter contenta: phisice ę precise, nego maiorem: quia cum finis non causet nisi intentionaliter movendo scilicet voluntatem sufficit quod existat in apprehensione sive quod eius bonitas sit apprehensa.

Replicabis: quod existit per rationem totaliter solum existit per rationem sed quod vixit per rationem existit non causat realiter. ę. Concedo maiorem nego minorem: quia licet existentia sit per rationem: illud tamen quod si existit est quod. admodum quod rei possibilis a nobis apprehensa realis est, tamen si per rationem, et pure objective sit existens.

Insuper: noni accessus ut pote movens voluntatem est causa finalis: et tamen nullam habet realem bonitatem, quę realiter inflectat in effectum. ę.

Dicuntur autem non morose voluntatem prout dicit naturam cui idem
 effectum cum natura moris: sed prout realiter naturam aliam p[ro]p[ri]e identi-
 ficat.

Obiecti 1. finis non est principij: sed causa realis est principij ut constat
 ex eius definitione: q[ui]d. **Dicuntur finem** in intentione et proprio suo effectu, et
 sic esse principij t[er]m[in]i illius, licet aliunde respectu causę efficientis dicatur finis =
Obiecti 3. causalitas finis est metaphysica: ergo finis non est vera causa. **Dicuntur**
 causalitatem finis quia intentionalis communiter dicit metaphysicam compara-
 tione ad causalitatem physicam, in se tamen est proprie realis, ut fessius constabit
 ex dicendis.

Questio 2. quemam sit ratio formalis fina-
 lizandi in actu: mittun-
 tur aliqua, et referuntur sententię

S1.

Causam finalem habere rationem boni inde constat quod nemo intendit in malo
 operari. Quia propter licet plerumque videantur malum appetere ipsam tamen
 appetunt sub ratione boni. Quia q[ui]d. mortem obnitentem trinitiam exoptant, il-
 lam ut finem trinitę appetit consequenterq[ue] sub ratione boni. Itaq[ue] dif-
 ficilis est an quod finem constituit in ratione causę sit bonitas apprehensa,
 vel apprehensio bonitatis.

Prima sententię propugnat apprehensionem, sive cog-
 nitionem boni esse rationem formalem finalizandi in actu primo, ita Abizena,
 Sotocinas, Capreolus, Medina, et alij. Secunda affirmat rationem forma-
 lem finalizandi esse bonitatem finis; apprehensionem vero p[ro]p[ri]am conditionem
 et applicationem causę finalis.

Assertio unica S2.

Ratio formalis constituens finem in actu primo non est apprehensio bonitatis, sed
 bonitas apprehensa. Suadetur ratione: illud constituit finem in ratione causę
 quod voluntatem allicit ad sui apprehensionem: sed non allicet voluntatem app[re]h[en]-
 sio bonitatis, sed bonitas apprehensa: q[ui]d. p[ro]p[ri]o minore: illud allicit voluntatem
 ad sui apprehensionem, quod voluntatem allicit ad apprehensionem: sed voluntas non
 intendit apprehensionem apprehensionis, sed bonitatis apprehensio: q[ui]d.

Confirmatur:

id constituit finem in ratione causę, quod ipsum constituit appetibilem: sed fi-

nil non constituitur appetibili per apprehensionem boni actus, sed per bonitatem apprehensam: q. p. pro minoram: per illud constituitur finis in ratione appetibili, cuius possessione satiatur appetitus: sed non satiatur possessione apprehensionis sed bonitatis apprehensae: q.

Dices: bonitatem aliter, et movere voluntatem ut quod; apprehensionem vero esse rationem sub qua quia licet voluntas appetat bonum, illud tamen appetit ut apprehensum. Sed ad hoc praestet ratio suprafacta, voluntas enim non intendit apprehensionem boni nisi ut illi convenientis: sed non ut apprehensum, sed ut bonum est illi convenientis; quae enim dicit quod sanitas est convenientis infirmo ut apprehensa, et non ut bona: q.

Secundo: voluntas fertur in bonum sub ratione boni: ergo ratio boni est ratio sub qua motiva voluntatis, proo antecedens: voluntas fertur in bonum ut eius faceret appetitum: sed satiatur sub ratione boni, nisi dicatur autem quod q. satiatur ut apprehensum, et non ut bonum et utile: q. De his illa est ratio formalis sub qua finalizandi, cuius gratia agens operatur: sed dicitur, q. non laborant nec operantur gratia apprehensionis autem, sed bonitatis et convenientiae, quam illis a se ut possunt: q.

Dices: rationibus suprafactis ut sic proo bonitatem et talem esse principium radicale finalizandi, non vero proximum et formale: nam q. quod apprehensio boni sit proxima et formalis ratio finalizandi. Sed contra non ratio proxima finalizandi et movendi appetitum debet esse in linea appetibili: sed bonum ut tale est in linea appetibili, non autem ut apprehensum: sic enim atinet ad lineam intelligibilem: q.

Pater impugnatio est
Dico prima parte questione octava articulo primo sic aiente: id quod
» apprehenditur et appetitur est idem subjecto, differunt tamen ratione: apprehendi v
» tria enim ut sensibile et intelligibile, appetitur vero ut est convenienti aut bono: »
» diversitas autem rationis in objectis requiritur ad diversitatem potentiarum: »
» non autem materialis diversitas. Dices: in rationem proo bonitatem: sanitas
» q. movet voluntatem ut convenienti et utili infirmo: sed non est utilis et convenienti
» nisi quod est physicum sive ut physice existens: ergo vel movet ut physice existens
» quod non dicimus vel nulla est ratio proo bonitatem. Distinguo maiorem ut convenienti
» et utili convenienti et utili a se separabili concedo: ad sequentem nego maiorem,
» et distinctam minorem nego consequentiam.

Infirmus ergo fertur desiderio in san-
tatem quod est physicum, non quidem possessum et assequutum, sed assequibile
bonum si qui deum assequitur non movet desiderio, sed complacentiam et gaudium,
proo ut sic in sanitatem tendat infirmus non requiritur quod illa physice existat,

sed quod illi ut aere gubili reppresentetur ex hoc enim appetit sanitatem multo convenientem, non quidem convenientia assequuta, sed medijs congruantibus assequibile.

Solvuntur contraria s3.

Arguit primo ex Anglico doctore prima parte questionis octava articulo secundo ad primum:

- 1) appetibile non accidit esse aprehensionem, et sensum per intellectus; sed per se et communiter. »
- 2) nam appetibile non movet appetitum nisi in quantum est aprehensum. Unde de se- »
- 3) tantis aprehensio sicut per se differentis appetibilis. Unde potentis appetitum dis- »
- 4) tractantur secundu[m] differentiam aprehensionis secundu[m] propria objecta. »

Dicendum dicitur Thomam unice sentiri aprehensionem boni esse conditionem per se et non per accidens requisitam ut bonum aprehensionem moveat appetitum si- mul et ut diversa bona diversi fiant potentias appetitivas: consonat et oppositio hec illius menti questione vigesima secunda de veritate articulo quarto in solutio- ne ad primum ubi asserit quod voluntas ab appetitu sensibili non distinguitur di- recte per hoc quod est sequi bonum vel illam aprehensionem sed quasi ex conrequen- ti.

Item questione vigesima quinta de veritate articulo primo ad sextum ubi dicitur ait quod diversitas aprehensionum per accidens se habet ad appetitum: vixet distinguendas, nisi diversitas aprehensionis diversitas aprehensionem convergen- tar. Patet q. quod diversitas boni aprehensi de formale re habet ad potentiam ap- petitivam diversificandas, tamet si ob contrarietatem aprehensionis cum bono aprehensio similis diversitas indirecte ex aprehensionis diversitate inferatur.

Arguit secundo:

illa est ratio formalis finalizandi et movendi voluntatem per quos actus voluntatis specificantur et distinguuntur: sed hoc habent per aprehensionem boni, et non per tu- rum aprehensionem: q. proxima minorem: idemmet bonum aprehensionem ut patens cau- sar gaudij, et ut absens desiderium: sed actus isti specifico distinguuntur: ergo hoc habent per diversitatem aprehensionem, secus autem per bonum aprehensionem, quod id est est quantitate diversimode apprehendatur: q.

Concessa maiori, nego minorem, ad

propositionem distinguo maiorem: idemmet sub diverso respectu concedo: sub eodem nego maiorem, et minorem concessa, nego consequentiam: quia objectum voluntati non est bonum absolute, et veluti materialiter acceptum, sed sumptum respectu et forma- liter, prout scilicet diversimode convenit appetenti: cum autem idemmet bonum diversimode conveniat ut abiens a se ut present diversitas actuum ab uno determinat tanquam a ratione formali diversimode moventi ab aprehensione vero tanquam a proponente et applicante.

Replicabis: quod bonum si abens vel presens habet ab apprehensione: sed specificat
et abens aut presens: ergo apprehensio est ratio specificandi = Distinguo maio-
rem: habet applicative, concedo, formaliter, nego maiorem: quia licet apphen-
sio representet bonum ut presens vel quatenus cognoscit ipsam presentiam quam ha-
bet, vel quatenus illi falso applicat quam non habet, ipsa tamen presentia forma-
liter retinet ex parte boni, applicative autem ex parte apprehensionis.

Replicabis
secundo: idem bonum quod specificat voluntatem Angeli, specificat etiam volun-
tatem hominis: ergo diversitas utriusque voluntatis derivari debet a diversitate apphen-
sione qua bonum proponitur et representatur = Rursus: appetitus rationalis,
extensivus distinguitur, quatenus ille, ut potest immaterialis, ab objecto immate-
riali, hic autem materialis specificatur: sed quod objectum sit immaterialis ha-
bet ab apprehensione illud abstrahente a materia: q.

Ad primum distingo ma-
iorem: idem materialiter, concedo: formaliter nego antecedens: quia voluntas
Angeli perfectius attingit bonum quam voluntas hominis: ad hoc autem sufficit
quod Angelica cognitio applicet ipsum bonum sub esse perfectionis ac applicet
voluntati hominis = Ad secundum dic appetitum rationalem specificari ab im-
materialitate objecti radicaliter sumpta, quod est ipsa ratio boni, que abstrahi-
tur, non vero ab immaterialitate formaliter accepta pro statu scilicet, quem
habet objectum in intellectu ipsum ut universale concipiente.

Arguetur 3. illa est
ratio formalis finalis et per quam objectum constituitur appetibile: sed ita consti-
tuitur per apprehensionem: q. probatur minor: dum malum apprehenditur ut bo-
num appetibile constituitur: sed hoc habet per apprehensionem: q. distingo
maiores: per quam constituitur appetibile formaliter concedo: applicative
nego maiorem. Apprehensio autem solum habet falso applicare bonitatem objecti
illam non habentis: hoc vero non constituitur appetibile per applicationem bo-
nitati, sed per ipsam bonitatem applicatam tanquam per rationem formalem.

Arguetur quarto apprehensio non est mera conditio ad finalizandum: ergo est ratio for-
malis: probatur antecedens: quia conditio supponit causam in actu primo constitutam:
sed apprehensio non supponit finem in actu primo, cum bonum non habeat virtutem
movendi nisi ut apprehensum: q. = Nego antecedens, ad probationem distingo ma-
iorem: per conditionem spectantem ad actum recedendum, concedo: ad primum, nego maio-
rem et concedo minori nego consequentiam.

Apprehensio ergo bonitatis, sive fi-
nis necdum requiritur ut finis causet, sed etiam ut possit causare, ideo q. est conditio,

sive requisitus retinens ex parte actus primi sicut existentia ex respectu causae effici-
entis, conditiones autem se habentes ex parte actus primi non supponunt, sed con-
comitantur causam in actu primo. Aductamen dicere poterit apprehensionem sup-
ponere finem constitutum in actu primo causandi quatenus illi nullam conferat virtu-
tem ut causet, non vero quia ipsam precedat apprehensionem.

¶ *Arguetur. S. causatur*
talis est prior suo effectu, sed finis solum est prior in apprehensione ergo solum in a-
pprehensione est causa: ergo apprehensio est ratio formalis causandi. — Nego aut-
tamen consequentiam: non prioritas ad causandum requisita in eo stat quod
causa habeat virtutem, a qua effectus dependeat: finis autem non accipit ab a-
pprehensione similem virtutem: et si illam non habeat nisi in apprehensione, sicut
causa efficiens non mutuatur virtutem ab existentia licet illam non habeat quae
esset.

¶ *Arguetur denique* actus odij respicit malum sub ratione mali, et tamen est ac-
tus voluntatis: ergo non omnis actus voluntatis fertur ab uno tanquam a causa
finali: igitur falso asseritur causam finalem esse bonum sub ratione boni. — Dis-
tinguo maiorem: respicit malum propter bonum, concedo: propter ipsum malum,
nego maiorem, et concedo minorem, nego consequentiam. In tantum enim odij sui
odio habet malum in quantum bonum. Ita propter ipsi odium respiciat malum
veluti immediatum objectum motivum tamen semper est bonum.

¶ *Replicabitur: Demo-*
ner appetitur peccatum ut est iniuria Dei: sed pro ut sic est malum: ergo appet-
itur malum sub ratione mali: hoc ergo movet illum voluntatem. — Dic De-
moner non appetere peccatum pro ut peccare est iniuria Dei, sed quatenus illi
iniuria revellat vindictam quaedam quatenus bonam intendunt: Deum enim
tanquam inimicum habent.

Ex dictis colliges apprehensionem esse peram con-
ditionem, sive applicationem causae finalis ad causandam ex quo nequeat causa
re nisi ut apprehensa, Vixus colliges ipsam apprehensionem etiam movere voluntatem
pro ut imponat propriam rationem boni, sicut autem quatenus respiciatur est
bonitatis.

Quaestio tertia quoniam sit causalitas finis.
Duplex opinio apponitur, et rejicitur si
Triplex in hac re circumfertur principalis opinio prima asserit causalitatem

finis esse quoddam esse intentionale voluntati impressum a fine quo illa allicitur et
inclinatur in bonum. Quamvis opinio hęc ex hoc non potest probari non potest ex quo
nulla sit causa efficiens predicti esse intentionalis: illud enim requiritur voluntate ef-
fici ut pote eius actum precedens, rursus nec fieri valet ab apprehensione se habentē
tamquam pura conditio ad finalizandū: nec ab ipso fine: nisi causa finalis confunda-
tur cum efficiēti: ergo nulla est causa efficiens talis esse intentionalis.

Secunda
opinio eaq̄ celebres a iud. recentiores Thomistas asserit ipsum actum voluntati pro-
ut a voluntate esse huius causalitatem, et propterea a fine causalitatem esse causę fina-
li = Sed et modus istius opinandi ita efficaciter recitatur: actus voluntatis est effec-
tus finis: ergo non est eius causalitas. probo antecedens: voluntas elicit predictum
actum ut mota a fine: ergo est effectus finis.

Deinde omnis actio humana est propter
finem (ita Divus Thomas prima secundę questione prima articulo primo incor-
pore:) sed actus voluntatis est actio humana: ergo est propter finem: ergo a fi-
ne dependet: ergo est eius effectus = Denique voluntas operatur ut mota et excita-
ta a fine: ergo causalitas finis intelligitur proprii ad operationem voluntatis:
sed actus voluntatis non intelligitur proprii ad operationem, immo est ipsa
operatio voluntatis: q̄.

Tertia opinio panditur et defensatur. s. 2.

Causalitas finis consistit in quadam motione qua finis excitat et movet volunta-
tem. Sicut dicitur: illa dicitur causalitas finis qua ille cuius effectum producit:
sed producit media excitatione et motione voluntatis: q̄. probo minorem: actus
voluntatis est effectus finis: sed finis producit actum voluntatis per motionem et
excitationem: cum voluntas agat ut mota a fine, vel quia a fine movetur: q̄.

Confirmatur: voluntas movetur, et excitatur a fine: sed talis motio est finis causa-
lis: q̄. maior est innegabilis: nemo siquidem inficiatur voluntatem moveri a
fine intelligit actum amari. probo minorem: predicta motio et excitatio est actus
secundus causę finalis: cum per illam transeat bonum de posse excitare et movere
ad movendum, et excitandū: sed actus secundus causę finalis est eius causalitas: ergo =
Explicatio bonitas attractionis et motiva est finis ut potens causare ergo bonitas ut mo-
vens et attractans est finis ut causans: ergo attractio et motio est eius causalitas.

Dicitur: predictam motionem nihil aliud esse preter ostensionem et applicationem boni-
tatis: hęc autem non est finis causalitas, sed applicatio ad causandū. Contra: quicquid
dicitur motio et explicatio supponit applicationem, et ostensionem bonitatis. probo

emio est quod bonum ostendat voluntati quodammodo illam moveat et excitet. De
inde: quia multoties bonum ostenditur voluntati autem ab inordinata voluntate et in
ordinationem in contrarium immota manet et inexcitata.

Dicitur: causa finalis
est omnium prior: ergo quilibet effectus prior est a causa finali: sed actus vo-
luntatis est effectus finis: ergo prior est a fine quam a voluntate: subinde qui
provenit a fine valet esse huius causalitas. — Non caso antecessenti, nego consequentis
et distinguo subsumptum: est effectus mediatum, concedo: immediatum nego sub-
sumptum et consequentiam. Et enim cum actus voluntatis proveniat ab illa ut mo-
ta a fine rationem quod sit effectus mediatum causae finalis, descendens qui-
dem a fine media voluntate: hoc autem sufficit ut actus voluntatis non sit
prior a fine quam a voluntate.

Repliebris: ex hac resolutione unica sequitur quod
actus voluntatis pro ut in executione non sit prior a fine quam a voluntate: non ta-
men pro ut in intentione: ergo saltem ut intentus valet esse causalitas finis.
Dicendum tamen actum voluntatis pro ut in intentione solum intelligi quodam
effectus possibilis, et in executione ponendus per voluntatem ut motum a fine:
hoc autem insufficient est ut sit causalitas finis, quia huius causalitatem ex
effectu confendat.

Reffertur argumenta 5.3.

Arguitur primo ex Divo thoma questione vigesima secunda de veritate actus
loquendo in corpore: sicut influere cause efficientis et regere ita influere
cause finalis et appetit et desiderari. Sed appetit et desiderari est actus
voluntatis: ergo influere cause finalis est actus voluntatis: influere autem
eius causalitas. — Dicendum cum Tractatu Diai causalitatem finis esse
appetit et desiderari in aliter, et in intentione quatenus cum voluntas excita-
tura bono in intentione illius desiderium aut gaudium. hoc autem in tena intel-
ligendus est Angelicus Doctor.

Arguitur. illa est finis causalitas qua redu-
citur finis de actu primo ad secundum: sed hoc habet per actum voluntatis, quo finis
appetit et amatur: quod provenit minorem: finis continetur in actu primo per
enamabilem et appetibilem: desed de esse amabili et appetibili: reducitur
ad actum secundum per actum quo appetit et amatur: quod. — Concedo ama-
tori, nego minorem. ad probationem distinguo maiorem: per esse amabile et ap-
petibile in intrinsece concedo: ex intrinsece nego maiorem, et distinguo minorem:
de esse amabili et appetibili ex intrinsece concedo: intrinsece nego minorem et
consequentiam.

Maximamente occurrat duplex et appetibilis distinguenda: alia intrinseca, quae est ipsum bonum ut potest movere voluntatem in quo ita finis in actu primo: alia extrinseca consistens in pariter capacitate ut bonum ipsum denotet amorem, sive appetitum, appetibilibus quae intrinseca reducitur ad actum secundum per actualem motionem et excitationem tanquam per propriam finis causalitatem: extrinseca vero per actum quod bonum amatur et appetitur, quae quidem causalitas est voluntatis, effectus autem causae finalis.

Arguitur. 3. causalitas finis est quae finis trahit ad se voluntatem: sed illam trahit per amorem: quod probat maiorem: voluntas fertur ad finem per amorem: sed trahitur per quod fertur: quod. = Distingo maiorem: trahit ad se in genere causae finalis, concedo: efficientis nego maiorem, et distingo minorem: trahit in genere causae finalis nego minorem: in genere causae efficientis nego suppositum ad preparationem distingo maiorem: fertur in genere causae efficientis, concedo: finalis, nego maiorem et concedo minorem in sensu distincti non in nego consequentiam.

Igitur ut voluntas moveatur a fine minime requiritur quod eliciat actum amoris hic enim profleat ab illa tanquam a causa efficienti, sed sat est quod per bonum ipsum, veluti simplicitate moveatur, provoceturque ad propriam eliciendam causalitatem; amorem scilicet; aliter confunderetur causalitas causae finalis cum causalitate efficientis, et esset effectus finis cum eius causalitate.

Replicabitur: sicut intellectus trahitur ad se ita voluntas fertur a rebus: sed intellectus trahitur ad se per intellectionem: ergo voluntas fertur a rebus per amorem. = secundo voluntas mota, et excitata a fine est inclinata ad illum: sed non est inclinata nisi per actum amoris: quod probatur minor: neque enim intelligi inclinata nisi per actum ab ipsa elicitum: haec autem est actus amoris: quod.

Ad primum alii concedis, distingo consequens: fertur a rebus per amorem, in genere causae efficientis, concedo: finalis, nego consequentiam. Licet ergo voluntas fertur a rebus per actum ab illa profluentem in quo assimilatur intellectui trahenti res ad se: at tamen in genere causae finalis fertur a rebus quatenus per illarum voluntatem movetur, et excitatur ad amorem, motionem quidem et excitationem per dictum actum per se.

Ad secundum concedo maiorem, nego minorem: quia inclinatio voluntatis sicut est illius motio, sive excitatio in hoc uno consistit quod bonitate propensa voluntas ob simplicitatem cum bono veluti provocatur, et inhibetur ad illum.

prosequendam: illa tamen non prosequatur nisi per actum similem proba-
tionem et invitationem subsequentem.

Instabit: ne quis voluntas moteri a fi-
ne, quin finis aliquid addat voluntati: sed motio illa sive excitatio nihil ad-
dit voluntati: q. probat minorem: praedicta siquidem motio nec in voluntate
ponit actum amoris, nec illi imprimi aliquid esse, videlicet subtrahere primam
opinionem: q. = Nego motum, quia ut voluntas excitetur a bono, sufficit sim-
patia, et naturalis ad illud propensio, nec eget aliqua qualitate ab illo pro-
fluente. ad modum quo dum aliquis poculo vini imbutum manet quidem
prolocutus, et excitatur ad bibendum, quin imbutus aliquam imprimat
qualitatem imbuto.

Inruget: finis creatus aliter movet ac in creatus: sed
hic movet per causalitatem indistinctam: ergo ille per distinctam. Hunc sic:
sed motio et excitatio non distinguitur a fine creato, bene tamen actus amoris:
ergo. = Secundo: causa identificans suam causalitatem evadit infinita:
ergo finis nequit identificare suam causalitatem, sed identificat motum
et excitationem: q.

¶ **Ad primum concisus propositus, nego consequentiam:** in eo
siquidem stat finitudo q. diversitas, quod in creatis necessario reperit sicut ap-
petitum, creatus autem nec illum sariat, nec necessitat. = Ad secundum dic fi-
nem habere esse imperfectum ut pot. tantum existens in intentione: ideo
que cum identificat causalitatem infinitam, non importat perfectionem.
patet in materia identificante causalitatem, quin infinita evadat ob eius
imperfectiorem.

¶ **Ex dictis colliges omnes actus voluntatis a fine provenire:** nul-
lum quippe designabis qui a voluntate non proveniat ut a fine mota et exci-
tata, atamen ut dignoscatis sciem qua praedicti actus ab ipsa voluntate
profluunt.

¶ **Aliqui de sensu argumento quidem principali:** repugnat causa
liber alicuius causae absq. eo quod existat eius effectus: sed datur ~~et~~ excita-
tio causae finalis, quin eius effectus existat: q. probat minorem: posita simili
motione, et excitatione potest voluntas non elicere actum amoris, alias non
esset libera in amando: sed actus amoris est effectus causae finalis moventis, et
excitantis: q.

¶ **Ad argumentum de effectum immediatum finis excitantis, et mo-
ventis esse quendam actum inefficacem voluntatis, qui solet velleitas nuncupari:**
hic autem necessario requiritur ad praedictam motionem, et excitationem. Nec
obest quod multoties finis proponatur, quin voluntas praedictam velleitatem

elliciat. hoc enim eo provenit quod finis tunc non exerceat eius causalitatem obindi-
positionem voluntatis nimis ad illud objectum inclinatum.

Itaque effectus immedia-
te a fine productus et cum eius causalitate necessario coheret et velle illa, si
vultus inefficax: mediate autem subsequitur simplex complacencia boni, intentio
amalgamandi, electio mediocrium, illorum exequutio, denique finis intenti posterior et
consequens.

Caput ultimum de causis per accidens. Paragrafus primus de Fato.

Scitum esse inevitabilem causam rebus creatis necessitatem inducentem an-
tiqui propugnabant philosophi asserentes ad ea res omnes esse fato subjectas: ut e
medio tollerent humanam libertatem. Hoc tamen haereticum vanum figmentum
omnes recentiores rejiciunt: nemo siquidem non exprobat se prohibito & lexima
operari alioquin & operationem suspendere. hoc & rejecta cogitatione sic fatum
solum est & primo Thomae definitio: ordinatio causarum secundarum ad effectus a Deo pre-
not.

Porro ordinatio haec bifariam patitur considerationem: primo etenim ac-
cipitur pro rerum ordinatione activa existens in mente Dei quod in sensu dicitur
providentia: secundo pro rei simili ordinatione est in ipsis causis a Deo ordinatis sic au-
tem dicitur fatum. Notandum tamen quod licet causae mirabiles sint in se effectus
contingentes producant pro ut tamen ordinati illi Divinae Providentiae subeuntur
immobiles sunt et nullatenus contingentes: quippe de decretum, et ordinatio Divina
est inde quaerenda inflexibilis.

Dices: ordinatio causarum non est causa: sed fa-
tum est causa: ergo non stat in praedicta ordinatione. Dic ordinationem cau-
salem con exitive sumptam pro ipsis nempe causis ordinatis esse fatum. Hoc dicitur
textus Divi Augustini fatum appellans asserentem dicitur fatum; loquitur e-
nim de fato pro ut ab antiquis accepto.

Paragrafus secundus de Fortuna.

Primum mentitur de fortuna poetas, illis tamen omitti, ita apud philosophos
definitur: causa efficiens per accidens in his quae raro contingunt ex electione. ca-
usa ergo quae aliquem effectum ex electione et intentione producat, aliud est
inordinatum efficiens fortuna nuncupatur; in inventis rebus dicitur effectus fortunae.

huius respectu tunc dicitur: tunc autem dicitur cooperari nuncupatur fortuna,
 vulgus autem effectum fortens fortuna nuncupare consuevit. Paragraphus 3us

Parapragus tertius de Casu.

Casus parum dicitur a fortuna, definitur autem: causa efficiens per accidens in
hiis quae raro contingunt sine electione. Raro ergo in irrationalibus sine electione
 quidem operantibus dicitur casus, in rationalibus nuncupatur fortuna. Ex dic-
 tis autem de infelix; proximum nullam precedere in causa cognitionem respectu ef-
 fectus casualis, aut fortis. hinc ostendit illud philosophi: ubi magis de for-
 tuna, ibi minus de intellectu, merito ergo simpliciter aut ignari fortunati dicitur.
 Rursum infelix Deum nihil fortuito, aut causa operari vel posse omnino expectare

Liber Tertius Physicorum.

Causarum, simulque principiorum naturalium expositione per soluta de illius
 affectionibus Aristotelicum methodum in sequentes subet nunc pertractam. Motus
 spiritus quia precipue naturalis affectio primus ubi vendicat locum; secun-
 dum vero actus et passio, sive indistincte, sive a motu inseparabiles. tertium
 denique operans de infinito: ex quo motus sit de numero quantitatis in quibus
 definitione etiam infinity cadit.

Caput I. de motu, actione, et passione

Questio prima, quenam sit definitio motus;

Quenamque eius definitio prior pars exponitur.

S. I.

Non nulli existentiam motus negaverunt: contraque tamen veluti ex experientia
 fixis ceteris omnes amplectuntur: ex quo plerumque corpora motu videntur
 subiecta, peculiariterque motum ad oculum peragant: in his igitur motus
 existentia, sic definitur ex philosopho: actus in potentia prout in po-
tentia. per actum convenit cum forma, aqua per cetera dicitur: motus
 enim ita subiecti perficitur, ut illud relinquat in potentia ad terminum per
 motum ad quendam: forma autem est terminus per motum ad quendam.

ut definitio caleat lapis et decidatur ex se, hic enim prout quia movetur

est in potentia ad motum, simulq; ad huius terminum. Motus igitur lapidis esse actus
entis, quod exest in potentia ad ipsum. Ceterum quia motus est fluxus et tendentia
ad aliquam terminum, si lapidem actuat, ut ipsum relinquat in potentia ad alium
terminum asequendum. Si in habet motum esse actum entis, qui taliter ipsum actuat
ut ad alium relinquat in potentia.

Dices primo: calor usque quatuor actuat subjectum
quatuor ipsum relinquit in potentia ad calorem usque quing; ergo est actus entis
in potentia prout in potentia: calori igitur convenit motus definitio. Dic sub-
iectum in potentia relinquitur quatenus omnia imperfecta ad perfectum ordina-
ta, secus autem per modum fluxus fieri extendit usque ad terminum. Porro actus
subjecti tamquam via fieri, et tendentia specifica est motus natura. Et
hoc sensu accipi debet eius definitio.

Dices 2°: corruptio forme, remissio quali-
tatis, et quantitati imminutio sunt veri motus et tamen eis non convenit defini-
tio apponitur: ergo est diminuta. Dico predictas mutationes non esse motus
proprie et positive, sed privative duntaxat: quippe subjectum positive non
actuatur, sed actu privatur: subindeque relinquitur per particulam illam ac-
tus entis in potentia. Nec facit quod a philosopho ad explicandum motum
tamquam ex exempla adducantur, in exemplis enim non spectatur veri-
tas, sed similitudo.

Posterior pars disputationis desolvitur.

Pro resolutionis claritate naturam motum primo dividi in successivum
et instantaneum. Successivus dicitur qui non perficitur in instanti, sed
instantaneus vero qui unico instanti perficitur. Hic autem sub dividitur
in materiale et spirituale, ille est qui a materia quo ad esse depen-
det, ut generatio naturalis. Spirituales autem vel tantum a materia
dependet quo ad modum, sive stationem intellectus humana in statu immensio-
nis in materia, vel nullo modo dependet a materia ut sollicitio sive intellec-
tio Angelica.

Dispositio nulli divisioni est motum successivum esse predictae defi-
nitionis definitio. aliquantulum tamen propugnatur an conveniat motus
instantaneus, simulq; intentionalis. assero autem motum intentionalem non con-
venire (talis est actus intelligendi, volendi, erigendi, ceteri enim dicuntur
motus naturales ut generatio, augmentio &c.). Suadetur assertio: nam sub-
jectionem motus imperfecte per motum perfectum autem actuatur per terminum;
sed per motum intentionalem, et non per terminum perfecte actuatur illius sub-
jecti: intellectus enim ad quatuor perficitur per intelligere, et volentem per amare.

Ad 2° d^o definitionem motus propria convenire mutatione instantaneaque
 tuzali: generatio enim substantialis sic actuali subiecty ut in potentia ad ul
 teriore actum relinquit: sed est motus instantaneus: q^o malox patet: ete
 nim generatio substantialis materiam actuali per modum fixae formae ex
 gollam relinquit in potentia ad formam.

Dices primo in primam assertionem:
 intellectus est productiva verbi: ergo est actuali relinquit intellectus in potentia ad
 actum ulteriozem sed in hoc erat ratio motus: q^o Dic supposita distinctione
 intellectus a verbo menti, hoc non esse actum intellectus actus intelligentis
 sed spiritus objecti passivus intellectus: propterea q^o requirit intellectus relinquit
 intellectus in potentia ad ulteriozem actionem.

Dices 2° in secundam assertio
 nem: in instanti generationis est forma in materia: ergo generatio non relin
 quit materiam in potentia ad illam: ergo ei non convenit ratio motus.
 Concedo antecedenti: distingo consequens: in potentia phisica, concedo: in ma
 phisica, nego primam, at secundam consequentem: quia licet forma sit in inst
 ni generationis in materia: huc tamen sine forma intelligitur pro aliqua
 parte naturae, quod sufficit ut sit in potentia in materia ad illam.

Questio 2^a. an actio, et passio realiter inter se
 utraq^{ue} autem motu distinguatur.

Declaratur titulus, et referuntur sententiae. si.

Loquimur de actione transeunte, quae nunquam est sine motu, et passione,
 nata callectio nunquam est sine fluxu et tendentia ad calorem, in quo
 motus natura relucet, nec actio est absq^{ue} ligni, aliterisve permutatione con
 turbabilis in quo stat conceptus passionis. Inquit igitur: an entitas illa,
 quae ignem ad agendum determinat a motu, et passione nuper explicatis rea
 liter distinguatur.

Septemplex in hac re circumfertur opinio. prima dis
 tinctionem formalis ex natura rei adstare conatur inter actionem, mo
 tum et passionem. sic Complutenses. Sexta, nonnulli ex executione re
 bus Romani, qui alibi per diversa distinctio dupliciter. Secunda distinc
 tionem modalem. Tertia entitativam. Quarta actionem, et passionem indi
 cam non distinguit, utramq^{ue} tamen esse a motu distincte tractat. Quinta censet
 utramq^{ue} cum motu identificari invicemq^{ue} distingui: huc tamen exosa est
 nobis q^o proxius imperceptibilis, postrema denique nullam realem distinc

tionem inter actionem, motum et passionem distinguat; tenet autem per actionem distinguat.

Assertio Nostra. 52.

Inter actionem, motum et passionem nulla intercedit distinctio realis: eadem que proprie dicitur calfactionis, sive combustionis actio est prout ex patet ab igne; passio autem quatenus recipitur in combustibili illud est physice immutatio; motus vero sequendum quod est fluxus et tendentia ad terminum productum: nulla ergo adest necessitas ut tria relata sint triplex realis entitas.

Confixio: passio ab actione distincta vel foret terminus per illam productum, vel fieri et influxus in terminum productum: neutrum dici valeret; ergo ab actione non distinguitur. Itaque pars minoris suadetur; prima quidem, quia passio est id quod terminus est in passio: ergo non est terminus actionis. Secunda vero, quia unus terminus requirit habere duplex fieri nec duplicem influxum: hoc autem accideret semel ac passio ab actione distincta foret fieri et influxus in terminum: q.

Solvuntur argumenta. 53.

Arguitur primo: actio, motus et passio pertinent ad diversa predicamenta; motus enim spectat ad predicamentum sui termini; actio autem et passio speciale predicamentum constituent: sed eadem entitas ad diversa predicamenta non spectat: q. minor probatur: quia ad diversa pertinent predicamenta genere differunt, cum predicamenta sint suprema genera: sed que genere differunt non sunt eadem entitas: q. probat minorem: quia que genere differunt necesse est que etiam specie, et numero differant: ergo.

Argumentum hoc solutum in superioribus manet; ceterum quia terminus ex gentioribus illud proponere placuit, concedo maiorem, nego minorem. Ad probationem distinguo maiorem: differunt genere formaliter et modo. Saphirice concedo physice, et realiter nego, et distincta minoris, nego consequentiam, ad probationem dei ex distinctione generica non colligitur numericam, et entitativam dummodo illa sit penes nostros conceptus. Alias ex distinctione specifica animalis a rationali numericam distinctionem colligere liceret.

Repliebis: plus distinctionis important que genere quam illa que numerice differunt: sed que differunt numerice realiter distinguuntur: q. Distinguo maiorem: plus distinctionis sumptis pro distinctitudine, concedo: sumptis pro eadem identitate nego: quia distinctio generica sicut et specifica stat

In diversitate et formali dissimilitudine, non vero in materiali, et entitativa dis-
tinctione: cum non sit idem rem generice aut specificè sumere a contrahente
materialiter accipere

Quæritur? actio, et passio fundant distinctas relationes,
illa scilicet relationem patenteritatis; hæc autem filiationis: ergo realiter dis-
timpentur. Hæc consequntur: quia et ut eadem entitas distinctas fundet rel-
lationes sufficit per se diversitas formalitatis diversa connotata respicere. patet
in albedine fundante relationem similitudinis, et dissimilitudinis prout diver-
sum respicit connotat. propter quam quod actio et passio unice fundant tam quæ
connotatæ a substantiâ generatæ et generante.

Sine facile inferatur tria relata for-
maliter per intellectum distinguuntur in satis eminenti ratione ad veritatem
cum xuris, inde constat quod diversitas de definitionibus diffinitur, ne illa
tunc hoc satis impugnetur ratione in contrariis aducta quæcum subsequenti
libet forma proponere.

Passio et mobile non distinguuntur formaliter, ergo
nec motus et passio, probatur antecedens: mobile ut tale dicitur formaliter esse
subjectum receptionis motus: sed hoc dicitur passio in esse talis. Dicendum mo-
bile in esse talis, solum dicitur esse subjectum receptionis motus vel transitus
est in unum terminum ad alterum, passio vero est proprio et formali conceptu di-
citur esse subjectum motus ab agente: hoc ergo agens connotat, res autem illud,
in quo formaliter differunt.

Questio 3. an actio transiens recipiatur in agente, vel in passio.

Nonnulla prælibantur, et sententias refero.

S. 1.

Nonnulli sicut nemo actionem in incipientem in agente subjectam; potest quia
actio transiens in id tendit ut passio perficiat, merito contra ob exteriora religia-
tione in ipso passio in quo est effectus per illam productus; scito tamen actio
transientem materialiter sumpta, ut pote accidens physicum subjectum in hunc
sionis exigere, secus autem si connotat exteriora formaliter: ita enim unice impor-
tat conceptum ab, et egressionis ab eius principio.

Prima sententia defendit actio-
nem transientem in agente subjectam ita quam plerumque cum Scoto, et Albi-
zena. Secunda tunc subjectam in passio sic Doctor Eximius, cui fere omnes
Iesuitæ subrebatant; ex Floris autem Eminentissimus Aguirre, et illis.

tiſſimus Moneta, utraque autem opinio, in ſcola Thomiſtica deſervata. Feſtade-
nigque propugnat intantio ſubjectari. pro hac autem plerumque recentiora ſententia
ſunt ſanctiſſi modicæ; ſed ubi autem opinio placet. Coſimij doctori.

ASSERTIO UNICA 2.

Actio transiens ſubjectatur in paſſo. Suius opinionis patroni plura adduunt
ſanctiſſi præceptoris ſententia, contraſque alia quoniam plerumque; eaque
proprie aſſente tanti Doctoris perſequeranda abſtinendique conſiſ. Sua detur igitur
actio aſſertio ratione actio inmanens recipitur in agente; ergo transiens ſubjecta-
tur in paſſo, probo conſequenti; primum est deum quia actio inmanens ex pro-
prio conceptu intus manet; ſed transiens non manet intus immo ad extra ex-
matereum paſſum ſcilicet tranſiit.

Confirmatur i actio recepta in agente ma-
net in illo; ſed actio transiens non manet in agente; ni confundat illam cum inma-
nenti; q. = Secundo: paſſum patitur actionem; ergo illam recipit. Dicent
contraſque i actionem inmanentem ea tranſeunte diſtingui quod nullum effe-
ctum ad extra producat, bene tamen actio transiens; quod ergo hoc in agente
ſubjectetur non inſert confundi cum inmanenti.

Contra; quia effectum ad extra
producere etiam convenit actioni formaliter inmanenti; igitur actio tran-
ſiens non diſtinguitur ab inmanenti ex quo effectum ad extra producat; ſua
detur antecedens in actio intellectus, et voluntatis diſtingui ad extra operatus,
et tamen est actio formaliter inmanens; ſolumque virtualiter, ſeu causaliter
transiens, quatenus ſcilicet cauſat id, quod tranſiit ad extra; ergo effectum ad
extra producere convenit etiam actioni inmanenti; ergo ut ſit formaliter tran-
ſiens neceſſum est quod in paſſo ſubjectetur. Dicitur

Dicitur: actio enim tranſiens
per ſe primario ordinari ad effectum extra producendum, ſive ad aliquid ex-
tra perficiendum; inmanentem vero ſecundario et ex conſequenti primario
namque in id tendit ut agens perficiat; ſat ergo diſtinguuntur, tamen ſi extra
que in agente recipitur. Contra; ſi enim actio tranſiens ordinatur ad paſſum
perficiendum ſubjectari deber in illo; quippe forma accidentaliter recipitur in
ſubjecto quod perficitur ex conceptu primario; ſolutio contra dicta conſun-
git intendens actionem tranſeuntem in agente receptionem primario ordinari
ad paſſum perficiendum.

Deinde; quia actio ex proprio conceptu est effectus di-
ſiſſo; ſed diſſiſſio effectus recipitur in paſſo; q. probo minorem; in eo recipitur
eſſiſſio effectus in quo effectus quid diſiſſiſſio; ſed hic recipitur in paſſo; ergo
ſiſſio; effectus diſiſſiſſio ab agente in paſſo; ergo diſſiſſio est ab agente, et

in passivis effectus est actus: g.

Solvuntur Oppositae.

Arguetur primo: quodlibet forma recipitur in illo cui communicat eius effectus primarius: sed actus communicat eius effectus primarius agenti: ergo recipitur in agente. probatur minor effectus primarius actionis est continere agentem: sed hunc effectum agenti communicat. Confirmatur actus est actus secundus agenti: ergo ipsum actualiter perficit: sed non perficit agentem, quod in eo non recipitur: g.

Distinguo maiorem: cui communicat eius effectus primarius tanquam subjecto in quo est concado: tanquam subjecto a quo est nego maiorem. Porro actus non communicat effectus formalem agenti veluti subjecto in quo sit ut ait: dicitur in albedine respectu parietis: sed tanquam a subjecto a quo est, sive egreditur ad quod statim est quod ab illo sit et egrediatur.

Ad confirmationem concedo ante- cedenti: Distinguo consequens: actualiter et perficit tanquam principium a quo, concedo: in quo nego consequentiam. Nam perfectio agentis in hoc mundo constituit quod agit, et causat: ad hoc autem unica requiritur actionem esse in se continere a b agente, ipsum de potentia ad actum reducere. Replicabis: constituitur in constituto: sed actus constituit agentem actualiter causans: g.

Distinguo maiorem: modo quo ipsum constituit, concedo: aliter nego maiorem. Cum autem actus constituat agentem actus causans quatenus ab illo egreditur superciens est quod egrediatur ab agente ut sic illud constituat. Receptio ergo causalitatis in pertinetur est ut agentem in actu causandi constituat.

In tabis: nequit causalitas constituisse agentem actualiter causans quin illi uniat: sed unio causalitatis cum subjecto est in hęcencia: forma siquidem accidentalis subjecto in hęcet, per unionem cum illo: g. Dicendum causalitatem unice unione expressiva quatenus scilicet ipsum in egressu perficit: minime vero unione in hęciva quatenus in ipso suscipitur et maneat. In quo actus transiens utique ab inmanente distinguitur.

Insuper: actus nequit constituisse, nec denominare agentem quatenus ab illo egreditur: ergo nec per unionem egressivam. probatur: actus pro ut denominans et constituens est causa; agentem vero pro ut constitutus, et denominatus est eius effectus: sed actus pro ut egreditur ab agente non est causa, nec agens effectus, immo e contra: g. Nego autem ad probationem conclusam maiorem de causa lata, distinguo minorem: non est causa & subdixer.

verba consideratione, nego; sub ^{eodem} ~~diversa~~ concedo, et nego consequentiam.
 Actio vel potest considerari prout effective expeditea, sive generans ab agente ef-
 ficatur, rursus & prout ingenere causae formalis agens determinat ad operandum
 in primo sensu est effectus agentis; in secundo autem in causa formalis: lata qui-
 dem quia agentis non confert quod agens sit, sed quod actu causat. In utroque dicitur
 de forma et factumateus demutua utriusque causalitate disseratur.

Argument. 2.
agens intrinseca mutatur per actionem; sed requirit intrinsecam mutari nisi per formam
 intrinsecam illi ut palam est in quibus mutatione: ergo actio est forma intrinseca ag-
 tis ex intrinseca recipitur in illo. probatur maior: quia per actionem tollitur in-
 trinseca indifferencia agentis, transitque de non operari ad operandum; sed in hoc sitet
 mutatio intrinseca: q.

Communio huius argumenti solutio negat maiorem, constat
 & actionem esse formam extrinsecam agentis, per illamque solum extrinsece mutari
 a ratione doctrina haec benevolentissime displicet, ab illius tamen oppugnatione absti-
 nere censui ut prolixum domesticum cum opinionis nostrae doctores submissis.
 tua concessa maiorem nego minorem; quippe ut agens intrinseca mutetur, transcat
 de non operari ad operandum, utique requiritur actionem intrinsece expeditea
 illo, quod sic accidit licet recipiatur in passo.

Replacit: ego hac solutione mani-
 feste colligitur. Deum intrinseca mutari, creaturam enim a Deo intrinseca expeditea
 dum fitur ab ipso. Sed equalam nego, creaturam enim expeditea a Deo non
 quam eius effectus; huius autem non est perficere principium a quo oritur, actio
 vero agens reducit ad actionem perficitur in indifferenciam tollit, et denique immutat.
 (Subinde & Deus per actionem ab ipso indistincte operatur)

Argument. 3. actio in-
 tralis debet in aliquo subjecto non in passo: ergo in agente. Secundo: relatio per-
 se ordinatur ad terminum; sed in illo non recipitur: ergo nec actio in passo ordi-
 nabitur ad illum terminum. Denique: relatio eiusque proximam fundamentum
 in eodem recipitur in subjecto; relatio enim emanat, pendetque a fundamen-
 to eius: sed relatio agentis ad passum recipitur in agente: ergo et eius fundamen-
 tum; sed hoc est actio: q.

Ad primum nego maiorem; quia actio in essentiali solum
 expedit principium equationis = ad secundum concedi possumus, nego consequentiam, rel-
 latio enim non ordinatur ad terminum, sed ipsum perficitur bene, tamen actio ad pas-
 sum = Ad ultimum dic relationem fundari in agente ut actionem conotan-
 te, mutatur autem in actione, quo posito nulla est difficultas argumenti. In il-
 lo tamen in actione ipsa fundari dic relationem subjecto in termino in passo

etiam subiectatur actio. Vnde dicitur sic relationem fundare in actione generis con-
ceptionem ab quo sensu actio non in parte est, sed in agente.

Agens denique actio com-
municatur agenti secundum conceptum ab eodem etiam generis conceptum in eodem in-
hæret agenti: sua dicitur prima consequentia quia nequit communicari generis
conceptum particularem et differentialem quin etiam communicetur generis com-
muni. Dicatur actionem communicantem agenti conceptum ab eodem ^{multis} communicari
se illi materialiter conceptum in, non vero formaliter quatenus per conceptum
in agenti inhæret; sed quia forma actus, et formalitates eius identice et materialiter
ab agente egrediuntur.

Lugatio. 2. an dari possit saltem Divina po- testate in finitum in actu Nonnulla prælibantur.

S. 1.

Disputatio hæc difficilior est quam quæ possit satis enodari: quippe de infi-
nito pertractari infinitis generis exercitata est pro utraque parte rationis. Di-
citur autem in finitum quod termino caret, sive nullis terminis clauditur.
Merito igitur definitur: cuius semper est aliquid extra accipere: quæ
cumque enim perfectione, sive parte designata alia est sine fine designabi-
lis, nota tamen aliud esse in finitum sine categoriæ et in potentia rerum
numeri hominum, cui licet actu finito ^{aliis} opponunt alij homines sine fine.

Aliud deinde est in finitum actu sive categoriæ non illud nempe quod
actualiter nulli habet terminum sive finem. De hoc autem difficultas pro-
cedit: Vt quævis enim possit, ne de potentia absoluta existere aliquid infini-
tum in determinata quidem linea magnitudinis, aut multitudinis, non vero
absolute, ergo ad essentiam: omnis quidem essentia creata finitam includit
perfectionem. Hæc autem opinionem tenent Thomistæ simul et Scotistæ, affir-
mative vero apud Jesuitas communis Nobis probabilior, Divinæque potentia præ-
parat conformior.

Assertio unica s. 2.

Divina potestate valere dari actum multitudine, et magnitudine infinita. Sua dicitur
efficaciter possibilis sunt infiniti homines, et infinita magnitudo: sed quod possi-
bile est valere actu existere, et maiori communiter recipitur: Divina quippe

omnipotentia nec ad determinatos homines, nec ad finitam existens magnitudi-
nem. probatur minus: quod possibile est etiam esse reale: sed omne esse reale actu
existere valet: q.

Solemnis adversarij solutio asserit quidem posse existere in-
finitos homines successive non vero collective; similiter finite quantitates posse
addi aliam, atque aliam maiorem sine fine equin possibile sit, quod simul
existat quantitas sine fine extensa ob rationes infra adductas.

Sed contra
possunt namque simul produci illa quæ non neutrum oppositum alteri sed nul-
lus homo alteri oppositus, nec ullam cum illo incompatibilitatem imposi-
tat: q. = Secundo infiniti homines ut in finiti sunt, et sumpti collective non
exhaustus Divini omnipotentis: sed secundum Divini omnipotentis valet produ-
ci: ergo = Tertio: quilibet homo cuilibet valet homini coexistere: ergo nullus
datus homo cui coexistere nequeat: ergo simul omnibus coexistere valet: er-
go et omnes simul existere.

Deinde: Deus cognoscit infinitos homines possibili-
les, cum alijs infinitis hominibus possibilibus tanquam quid conceptum cum eius
omnipotentia, distinctis ab omni impossibili: ergo cum illis ille est adequate
possibilis: ergo valet existere adequate: ergo collective nulla etenim ratio
apparet ut existere nequeat quod nullam impossibilitatem imponat.

Vixit
stabilitas assertis rationibus quidem in adversæ opinionis præcipuam inverte
rationem: inde cognoscitur infinity in actu quia infinito hominum producto ex-
hausta maneret Divina omnipotentia erga hominum productionem: hoc
falsissimum est: q. probatur minus: per productionem unius hominis non ex-
haustus Divina omnipotentia in hoc in ead. illum: ergo nec per productionem
infini hominum exhaustus omnipotentia ut illorum productiva.

Confirmatio
eo infinito hominum producto nequit Deus alium hominem producere, quia ali-
us homo per se infinitus est absolute possibilis: sed non exhaustus omnipoten-
tia ergo Deus nequeat producere impossibile per se. Expecta: licet Deus omnia
possibilia per se actu cognoscit non exhaustus eius potentia cognoscitiva:
idem ergo in seipso philosopho. Nec alacriter dicas potentiam cognoscitivam
non exhaustam quia per se per se in actu cognitionis: potentia enim productiva etiam
consequatur homines productos, et idcirco per se per se in illorum productione.

Adversus Difficultates solvuntur. §3.

Argues primo: producta infinita hominum multitudine exhausta maneret Di-

nisi omni potentia quoad illos productionem: nullum quippe hominem potest dūne
 producere: sed nequit Divina omnipotentia exhausti: q^{d} = Sed nodus hic solutus
 immo scitur manet ex necessitate: si enim quolibet homine producto minime ex-
 hauretur Divina omnipotentia ex illam, nec omnibus productis.

In forma
 potestatem eius impliciter pro rationem distingo: nullum producere potest def-
 ectu terminum producibilis concedo: defectu virtutis productivae, nego: tan longe ex-
 habet ut hoc destructur, quam immo per actualam productionem infiniti hominum
 eius exprimitur infinita perfectio: nullumq. in praedicta productione patet
 detrimentum: si enim absolute producere perfectio est, infinitum producere est in-
 finita perfectio. Nec contrarium facile evincant adversarii.

Argues v° producat Deus
 infinitos homines singulis autem singulorum auream imperatitiatam, hinc praedicti
 homines aurea illa in cumulum projiciant. Inquis nunc vel singuli homines binas
 aureas ex cumulo illo resumere valent vel non? primum requirit dici, qui enim se-
 xi potest ut singulo aureo a singulo homine in cumulo projecto binas aureas a quo-
 libet eorum resumatur. Si: et tunc: ergo infiniti homines nequeunt resumere ex
 cumulo illo binas aureas: ergo in cumulo illo non dantur infinita aureorum binaria
 ergo numerus binarius aureorum est finitus. ergo aureae sunt finitae et infinitae.

Respondes in casu posito singulos homines binas aureas non posse recipere. At-
 men infiniti homines resumunt binas aureas q^{d} finitae, nullum aureorum re-
 cipere nec vertentur assertum: in illo quippe aureorum cumulo sicut etiam in in-
 finito hominum numero non dantur infinitae unitates, sed et in finita binar-
 ia, infinite decades, milia, &c.: quia in infinita multitudine nec dantur unita-
 tes, sed etiam quilibet decades, milia, &c. in infinitum replicantur.

Dices: hinc
 sequitur numerus quinariorum qui est pars decanarum toties replicari in infinitum quoties
 decanarum, consequenter tot erunt decanarum quot quinariorum, quod est impossibile.
 Nego illud: quia numerus quinariorum duplo maior est decanario: in quolibet enim
 decanario infinito duplo datur quinariorum infinitudo. admodum quo in infini-
 ti malogranatorum quorum quodlibet centena granata habet, centes illa a suis gra-
 nis superantur.

Replicabis: ergo unum infinitum est maius alio? Distingo conse-
 quens formaliter et in esse infiniti, nego: materialiter, et entitative, concedo:
 quia non inconvenit, immo necessarium est quod plura concipiuntur in finita, alia
 etiam in finita continentia ut patet exemplo malogranatorum, quibus in infini-
 to hominum plura continent in finitates capitorum quin ephor colligere liceat unum

infinity in cretalis ab alia differre sicut numerus quaternarius hominum non differre in cretalis a quaternario fornicarum, et si hunc materialiter cuperet.

Et hoc pacto facile concipitur posse infinito addi sive detrahi plures partes manente essentia ipsius infiniti hoc enim non constat determinatis partibus ut numerus centenarius, cui si aliquam unitatem detrahis infra centenarium exit similiter et aliqua superaddita ultra centenarium abit.

Argumentum 3° quod a Deo productum sit ex determinata intentione non ita infinity cum nullum terminum habeat: g^o = Dicitur infinity per se determinata intentione superiorem Deum illud efficere ex aliquo fine particulari ut Deus ex se per gratia sua omnipotentiam ostendat. Argumentum 4° quantitas discreta est numerabilis sed implicat infinity numerari: ergo et infinita quantitas discreta = Dicitur numerabilitatem esse propriam discreti (idem dicitur de mensura figurarum) non esse propriam in finem sed finitum quantitatis.

Argumentum 5° dummodo possent dari quantitas vixus omnem partem infinitam ex aliquo illius pacto ducta possent dari lineae infinity; quae quidem quo magis protraherentur a puncto magis distarent inter se a puncto, ergo infinity protrahatur, infinite etiam inter se distarent: ergo inter duplicem illam lineam infinitam existeret spatium inter capedo: hoc autem impossibile apparet, daretur enim infinity clausum terminis: ergo =

Dicens duplicem illam lineam ut pote infinitam nullum habere terminum: subindeque nullam esse inter capedonem infinity terminum clausum. Cuius ratio est quia sicut nulla pars designari potest in predictis lineis sic a puncto distans, ut alia magis non distaret, ita nullum foret spatium ultra quod aliud designari non posset in infinity.

Adversarij igitur eo vehementer falluntur quod dant lineas illas sine termino a puncto distare, darique in illis terminos, quibus infinity clauditur spatium; hoc enim quo magis distat a puncto illo magis protrahitur sine termino distans protrahitur etiam sine termino: sed repugnans est sine termino protrahi, et lineis terminari: g^o.

Argumentum 6° corpus infinity molis posset et non posset moveri: hoc implicat. g^o = Sed datur assumptum: primo enim moveri posset quia est naturale; aliunde moveri non posset ductis enim in corpore illo duabus lineis eius infinity protrahitis infinite distarent: si ergo corpus illud in circumloca moveretur tandem altera illarum ad alterius locum perveniret; cum ergo inter illas foret infinita distantia, nec finiri posset et percurrere quod est impossibile.

Die nullam esse in eo repugnantiam quod corpus illud sub dextera inspectione posset
 et non posset moveri. Posset igitur quoad ens naturate non posset autem ex quo foret
 infinite motus ipsius motu impediens ex emplo rem ex plic. corpus est esse quia quod
 tum dividi potest atamen quia incoaxptibile indivisibile est velut potius dicam et
 si dividibile sit, ex exercitio tamen divisionis per illius impeditur incoaxptibilitatis;
 idem in p[ro]p[ri]o dicitur, et ab ulteriore solutione abstinato.

Argues septimo: producat
 Deus quantitatem infinitis palmis continuam, illamq[ue] moxi diei secum p[ro]p[ri]o
 hinc medietatem cuiuslibet palmi auhilet, vel auferat; deniq[ue] vellit Deus in finitum
 illos remanentes semipalmos iteum unire, et indicem copulare. Hinc sic vel
 quantitatis h[ec] semipalmorum idem spatium occupat ac p[ro]p[ri]o, vel non? p[ro]ximam
 dici nequit, alia quantitas duplo maior ac remanens idem met[er]i spatium occuparet
 si secundu[m] ergo quantitas h[ec] semipalmorum habet extensionem terminum ultraquam
 prima quantitas extendebatur, igitur finita est, et infinita.

Dicendy semipalmos
 illos remanentes reuniri non posse modo quo argumenty intendit quippe similitu-
 dine exigit necessario quod semipalmi recedant a termino a quo, ac cadant ad ter-
 minum ad quem uti petit motus localis; cum autem semipalmi illi nullum ter-
 minum haberent repugnans utique est ira moveri. hinc p[ro]p[ri]o igitur casu vel reu-
 nirentur per rarefactionem p[ro]p[ri]i, vel per additionem aliam. Sicut q[ui] nullus
 terminus relinqueret sic nec terminus post reunionem haberent.

Argues 8. la
 pis infinitus in finitum habet gravitatem ergo infinita velocitate localiter
 moveretur. ergo motum localem in instanti conficeret, quod ex communi repug-
 nat opinione. Responde cum patre Alfonso lapidem illy habere in finitum
 quantitatem quoad extensionem: ita scilicet ut cuiuslibet illius part[is] finita gravitas
 cor[re]sponderet, sive pars gravitatis responderet parti corporis.

Quo posito dicimus
 lapidem illum finita velocitate movendy. licet enim habet infinitam gravitatem
 constaret etiam infinitis partibus precipiam movendy; lapis autem velocius non
 movetur quod plus habet gravitatis dummodo plusibus partibus conctes que per il-
 lam moveantur, quod quidem experientia cuilibet obia comp[er]itur; ceterum qui-
 dem est, quod si loco sublimi ingens sarrum et lapis dimittatur e qua velocitate
 ad terram decendant, eor[um] simul p[er]tingent.

Argues 9. producat Deus virg[am]
 infinite verus extensionem, extensam, illamq[ue] in globum reducat; vel virga illa foret infi-
 nit[er]a versus omnem partem, aut non? p[ro]ximam nequit dici: inconcepibile quidem
 est extensum versus unam partem, nullo sup[er]addito ad omnem partem exten-
 di.

Sicilicet secundu[m] illam scilicet extensam non fuit versus omnem partem infinite di-
cere simul teneri non esse infinite extensam versus aliquam: ea quippe est figu-
re orbicularis natura ut quae versus omnem partem quantitatam extendat.

Die siquam illam nullatenus posse ad figuram orbicularem reduci: primo ob ra-
tionem argumenti secundo; quia quantitas infinita nec habet figuram, nec con-
tuum, nec primum, aut ultimum: siquidem omnia haec proprietates sunt finitae quae
inveniuntur: siquidem autem orbicularis inperceptibilis est ab offeantio a quo linea ad
perfectam ducta & quales evadant.

Nota tamen argumentum hoc inra fore om-
nia quibus utentes ad versus posse in infinito sine aeternitate & aeternitate: hoc
enim repugnat quoniam sunt in Divina omnipotentia quantitates infinite extensae, in-
finita quae numero possibilis, Deus igitur lineam infinite versus orientem exten-
sam contentam conspicit in eius omnipotentia. Inquire nunc: vel videt illam
posse in globum reduci vel non? si secundu[m] haec ipsum, et nos fatemur si primum
vergo illam videt extensam infinite versus omnem partem aut versus nullam,
et sic manifeste retorquetur argumentum.

Deinde nota Angelicam perceptio-
nem frequenter adduci pro adversa opinione. plura tamen illius testimonia de po-
tente ordinaria, sive de agente creato loquuntur. huiusmodi sunt quae adducuntur
ex prima parte quaestiones septima articulo 32. primo quodlibet nono ar-
ticulo primo dicitur non posse dari de potentia absoluta quantitatem infinitam.
Sicut tamen potest ibi loqui de quantitate numerabili, et mensurabili. Nil
igitur occurrat quod ab stabilitate opinionis eorum recedere. Liber 2 phis.

Liber quartus phisicorum.

Cap. I de loco.

Quaestio prima quid sit locus realis peripate-
tica amplectitur de definitione et ab oppositis vinoi-
tatur

Sic loci peripatetica ex Aristotele definitur: ultima superficies immobilis cor-
poris continenti. Ultima dicitur ad significandum superficiem illam rationem loci
obtinere quae immediate attingit, et ambit locum. ultima vero aeris superficies,
qua corpus aliquod ⁴ ³ ² ¹ ⁰ ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²

superficiem
aeris contingens dicitur etiam locus aeris in vase contento.

289

Sed obicit primo superfi-
cies ultima corporis ambientis et corpus continentis non est immobilis: ergo nec locus.
pariter autem ultima nuncque superficies aeris continentis tunc in similitudine
superficies aeris ambientis ad basin locatam in medio fluxus continuo movetur.
Dicendum tamen superficiem esse materialiter, et entitative variabilem, secus autem
formaliter et prout dicit talem distantiam a centro mundi, et poli scilicet. eadem prop-
ter licet aqua, et aer entitative variarentur quatenus alius aer, vel aqua advenit ma-
nent tamen formaliter idem quatenus de novo adveniunt perit vices precedenti, eadem
que distantia gaudet a centro, et poli.

Dicitur primum mobile localiter moveretur sed me-
tusuo distinctam distantiam a centro et poli non acquirit, cum talis motus sit orbi-
cularis: ergo locus de numerandus non est a praedicta distantia. Dicunt tamen primum
mobile et si circulariter motu distinctam adquirere distantiam, quia et si a loco
ut ita dicam non recedat partes tamen eius quae modo centri, et poli ab horum
respiciunt potest respiciunt ab oriente.

Obicitur sive indicatur replicabitur: ~~Malit~~ Deus
universo orbem alio trans ferre, sed tunc casus moveretur localiter quin novam
distantiam a centro et poli adquiret: quod. Dicunt motu localem totius orbis me-
dium non esse per se distantiam a centro, et poli, sed per se ordinem ad puncta facta
et imaginaria: ab his autem novam distantiam praedicto adquiret motu.

Locus dividitur in intrinsecum et extrinsecum, extrinsecum est de quo supra intrinsecum autem
est presentia qua huic loco praesens dicitur, sine adjacentia corporis ad locum. hanc autem in-
distinctam a corpore contemus, sicut enim albedo dicitur alteri similis per conota-
tionem alterius albedinis, sic etiam corpus dicitur praesens per fluxum conota-
tionem ad locum in quo nihil intrinsece corpori superadditur velucet. nota quod disti-
mus de indistinctione unionis ab extrinsecis, relationis & a proprio fundamento. Ver-
sus dividitur locus in naturalis, et mathematicus: hic est ultima superficies immo-
bilis quomodolibet ambiens corpus; naturalis addit quod sit convenienter locato et
conserveatur, Prout in centro fuerit magna claritas in aere.

Questio secunda utrum duplex corpus
quantum possit Divinitus esse ex de loco.

Referuntur sententiae. s. l.
Ducendum probabilem consistit negantem opinionem quae quidem fertina-

penetratione per pugnam pluri² beatitudinis et ratione plus sophia² impossibile rader
indefinitum mixtum Eucharistie. Sententia autem affirmans pergraviissime defensata
non in philosophia tamen etiam in Sacra Theologia. Assertio nostra.

Assertio nostra §2.

Divinitus valet fieri ut duplex corpus sit in eodem loco quod quidem pluribus sa-
cro pagine firmatus testimonius. Constat enim Christum Dominum carnis clausit
ad discipulos introisse, similiter & ex clauso egressum fuisse sepulchro, Calos penetrare,
demum ex illo in finali clauso in mundum prodire: sed hoc proxiu² repugnat quod
corpus Christi cum alijs fuerit corporibus penetratum, sive intret in eodem loco: §.

Nec dicat cum Durando corpus Christi quia gloriosum tanta gaudere subtilitate
ut se attenuando, et veluti comprimendo potuit per tenuissima corpore simulq² introire
in foraminula: hoc enim in perceptibile proorsus apparet quin illius destitueret
taxis figura, et corporis organa prope modum comprimere et inmo absq² notabili ut
ita dicam excusata, et membrorum tortura, quod absit omnino et est prope glorioso,
alias expositiones Sacris interpretibus impugnandas relinqueamus.

Ipsum ergo ra-
tione comprobatur quia manente extensione in ordine ad se causare valet Deus in or-
dine ad locum: ergo manente extensione carnis corporis in ordine ad locum fixa va-
let ut per dictum corpus aliud ad eius loco non expellat. aut cadens constat in Eu-
charistie Sacramento, suadet consequentia: quippe primu² est veru² quia extensio
in ordine ad se independens omnino est ab extensione locali, ut potest ad illam conse-
quente: sed extensio localis etiam independet ab extensione alterius corporis ut pote
illi etiam potest exteri: §.

Confirmatur, et uergetur hęc ratio: extensio alterius corporis
ab eodem loco est effectus secundarius quantitatis: ergo valet a Deo impadi, salva om-
nino quantitatis essentia pergo: sed hoc pacto valet duplex corpus eodem consistere lo-
co: §. manet patet in ipso Eucharistie Sacramento ubi extensio localis separatur
a quantitate Christi citra omne dubiu²; salva quidem quantitatis essentia cetera
sunt innegabilia.

Solvuntur argumenta §3.

Argues primo: forma existente requirit ei deffusa effectus ^{causa} formalis: sed im-
penetrabilitas est effectus formalis quantitatis: §. = Distingo maiorem effectus for-
malis prima ruit concedo: secundarius nego maiorem: porro impenetrabilitas
est effectus secundarius quantitatis. Replicabis primo: quantitas est essentia
licet impenetrabilis: ergo licet impenetrabilitas sit effectus secundarius ne

quibus affertur a quantitate = 2.º impenetrabilitas est effectus secundarius p[er]tra-
hivus: sed hic nec Divinitus valet affertur manente essentia: alias fieri posset quod
eque non sit irrationalis: q[ui]d.

Ad primam replicationem distingo ans essentialiter impe-
netrabilis radicaliter, concedo: formaliter, nego ex quo solum sequitur manere
impenetrabilitatem radicalem sublata formali = Ad secundam nego maiorem:
quia impenetrabilitas stat in quadam vi positiva quantitati colata ut aliam exclu-
dat a proprio loco, ni quantitates confundantur ordinem situalem non servantes.

Argues 2.º, simul replicabis in dicta: expulsio alterius foris est effectus secunda-
rius et ratione nequit una forma aliam a materia non expellere ex quo nec fieri po-
test quod unum corpus aliud non expellat ab eius loco. = Nego pariter: quia licet
expulsio foris sit effectus secundarius essentialiter conexus est: quippe formam ^{quam} ^{et} proximam ^{est} ^{et}
tribuere primum esse materiam (in quo stat ieius effectus primarius) ex terminis pug-
nat eum eo quod valeat esse p[er]tinet ab alia. Atamen corpus esse locatum nihil aliud
est p[er]tinet illius partes partibus loci correspondere in quo non imbolvitur expulsio al-
terius ab eodem loco.

Replicabis: pars extensa in ordine ad se unica valet tangere aliam
penes extensitatem ex quo corpus extensum in ordine ad locum nequit aliud am-
bire secundo se totum. = Nego consequentia: quia licet una pars aliam tangat penes ex-
tensitatem in ordine ad se valet tamen supernaturaliter fieri vel quod altera sit in
loco alius vel quod neutra sit localiter extensa. Eodemigitur pacto facere valet Deus vel
quod unum corpus sit in alterius loco vel quod neutrum sit extensum localiter. Salvata
men utriusque extensione in ordine ad se.

Instabi: hinc sequitur totam celi molem
ad verebissimum spacium posse reduci et carnem per foramen acui transire aliam
vix multa que extensimini apparet abire. Concedo totum quia aliquod subin-
feratur abire propter hucusque dicta. nec argumentum faver Durando assere-
ti corpus Christi potuisse p[er]tenuissimas ianuas ⁱⁿ ad discipulos intro-
ire: hoc enim servata extensione locali fieri nequit absq[ue] concussione, compressione
et membrorum superius tacta.

Invenis: corpus commensuratum cum loco; quicquid
fieri potest ut ad locum exiguum tota ^{et} celi moles, et carnis in acui foramine loca-
tetur utique valet fieri: corpus enim unice ut locatum commensuratum cum loco:
in predictis autem eventibus extensioni partium in ordine ad se non correspondet exten-
sio localis: hoc enim vel a Deo absolute affertur vel etiam minutum et attenuatum.

Argues deinde implicat quod pars sive instans temporis et alio penetret in instans

alias quod duras per horam durare posset per diuinitatem: ergo simul implicat partes
quantitati ita penetrare ut quae occupant integram loci partem locum occupent dimi-
diam. = Ergo consequentiam partes si qualem temporis essentialiter sunt priores
et posteriores et idcirco nequeunt conuenire. Porro partes quantitatis sunt simul exis-
tentes.

Instituto. 3. an idem numero corpus diuini-
tatis possit esse ~~in eodem~~ loco. duplici +
permituntur non nullae referunt: sententia.

Quisio: magna apud Theologos, et philosophos controversia dicitur uarietate
quidem: plura namque de inefabile tangit Bechastus mysterio; de presentia au-
tem eiusdem reprobata procedit, siue de presentia quantitativa, et localiter existeria,
siue loco commensurato; non uero de definitiva: nam fide certum est Corpus Chri-
sti esse definitiue in pluribus locis ita scilicet ut totum sit in toto, et totum in qualibet
parte. Thomistae amplectuntur negantem opinionem, affirmant uero ab Scotis-
tis, et Rescitis propugnata quibuscum sit

Assertio Frostra 52.

Diuinitas ualeat fieri ut idem numero corpus circumscripserit in pluribus lo-
cis; suadetur ratione: sicut duplex corpus duplicem locum, sic unum unicum et ig-
noscit: sed Diuinitas fieri ualeat ut duplex corpus unico consistat loco: ergo etiam
quod idem corpus in duplici loco circumscripserit ponatur.

Respondens Thomistae
negantes pariter cum quodlibet corpus sit indivisum in se quod nequit concepti
incomposita bilocato hoc enim et per se distans a seipso foret a se ipso diuisum, quod
autem duplex corpus sit in eodem loco unica infert utriusque eorum non es-
se diuisum localiter ab alio; in hoc autem ualeat Deus dispensare cum presentia
localis consequatur ad corpus in se unum et indivisum.

Sed contra; quippe nulla
probabilis ratio ualeat aduocari ad stabilicndum corpus bilocatum esse in se et intrinse-
ce diuisum quia corpus illud unica distaret a seipso quoad locum; intrinsece au-
tem indivisum foret et indistans = Praeterea per illud unde aliquid est in se indi-
uisum est etiam indivisum ab alio; si ergo cum indiuisione in se stat quod sit
non sit ab alio diuisum quoad locum, cum diuisione loci stabit etiam intrinse-
ce indivisum

Ita non probatur assertio aduersum fundamentum referatur; corpus

290

esse circumscriptione in uno loco nullam infert essentialem negationem essendi simul
in alio ergo in utroque valet esse. patet autem: nam corpus Christi Domini necdum
existit circumscriptione in Celo, sed etiam deffinitive in Sacramento. Confirmatur:
eo non posset corpus bilocari quia existens in uno loco non posset simul esse
extra illum: sed hoc falsissimum est: alias Corpus Christi existens circumscriptione
in Celo simul non foret in Sacramento ut pote non valens extra Celo existere. g.

Secundo confirmatur: mirabiliter est Corpus Christi existens in Celo circumscriptione
esse deffinitive in Sacramento quod esse circumscriptione in duplici loco: sed pre-
mium de facto accidit per absolutam Dei potentiam: g. Suadet etiam cum pro:
mirabiliter est quod Corpus existens circumscriptione in Celo alibi sit presentia
supernaturali quam naturali et sibi convenienti: sed presentia circumscrip-
tiva est corpori conveniens et predeffinitiva naturali. g.

Tertio et arguitur
confirmatur: quantitati Christi in pluribus hostijs existenti plures deve-
ntur presentie circumscriptione: ergo illas potest habere: probat antecedens: quanti-
tas Christi in qualibet hostia est extensa in ordine ad se: sed quantitas deve-
ntur presentia circumscriptione ubiunque similem extensionem habeat: sic
in pluribus hostijs illam habet plures ita deventur presentie circumscriptione.

Item Thomistae dicunt corpus circumscriptione loco nihil aliud innuere quam ita
esse in loco ut non sit extra illum. Sed hęc presentie circumscriptione ut supra
solentaria censetur ab Episcopo Doctore et nimis frigida a Patre Balencia; no-
bita autem eorum episcopi et ut vel ipsa nominis lebera etimologia intimi-
ne truncetur disputatio.

Præterquam quod corpus esse in loco circumscriptione
nihil aliud formaliter importat quam totum corpus esse in toto loco et partem in par-
te: sed hoc manifeste salvatur tamen corpus sit in duplici loco, sicut etiam salva-
tur totum corpus esse in toto loco, totum in qualibet parte, (in quo stat presentia
deffinitiva) etsi corpus deffinitive existat in duplici loco: g.

Deinde presentia
deffinitiva aliam deffinitivam presentiam non excludit: ergo nec circumscrip-
tiva aliam circumscriptionem: ut ad eam est quid positivum, quod stat est ut alia
essentialiter non excludat. Hinc etiam: quia corpus esse deffinitive in loco est
intra eius fines contineri si gradum sistat in præca etimologia, et tamen corpus
deffinitive presentis in uno loco valet esse extra illum: ergo licet presentia circums-
criptiva corpus determinet, et laudat in hoc loco poterit divinitus esse in alio.

Quodam multiplicis presentis definitioe plurimum promittunt ingenia Thomisticae;
eam tamen solvere concurrens assentes presentiam definitivam replicari posse
ex quo ratio formalis illius sit conversio substantiae panis in corpus Christi, quae
quidem conversio valet replicare immo quotidie multiplicatur ad nutum sacerdotis.
Est formalis ratio presentis circumscriptionis est quantitas ex proprio quidem con-
ceptu immultiplicabilis, ideoque nequeunt replicari circumscriptionis presentis in eodem
numero corpore.

Plausibilis ab obiecto solutio. Concedo tamen rationem formalem pre-
sentis definitivae esse predictam conversionem illam ad huius multiplicationem
replicari; asserere valet quantitatem non esse utriusque rationem formalem circums-
criptionis presentis, sed unice ut connotat locum et applicationem ad illum: subin-
deque eadem quantitas ut connotans diversa loca, et diversas applicationes ad illa
poterit esse in illis circumscriptione.

Secundo: presentia circumscriptionis est effectus se-
cundarius quantitatis: sed effectus secundarius multiplicari valet quantitate immultiplica-
ta. Probatur minor: denominare partem cellam ad secundum, et tertium filii est effectus
secundarius cellationis: sed hic multiplicatur in multiplicata cellatione Thomistica
ipsis concurrentibus: q° Sexto et octavo fundamenti solutionis, prout dicit lo-
cutione definitivae corporis Christi sub speciebus panis nulla interveniente conversione:
ergo conversio non est ratio formalis presentis definitivae nec huius multiplicatio
ab illius replicatione dependet. Probat: nihil enim prohibet corpus Christi cum
substantia panis perire: sed hoc pacto definitivae esset sub speciebus panis
nulla interveniente conversione. q°

Quarto: immultiplicata conversione multiplica-
ta presentia definitivae: ergo huius multiplicatio tribuenda non est multiplicationi
conversionis tanquam rationi formali. Probat: unice siquidem conversione hos-
tia contextatur et tamen hostia divisa multiplicatur presentia definitivae: ergo.
Si autem dicas multiplicari virtualiter conversionem, dicitur tunc in bilocatione cir-
cumscriptionis multiplicari etiam virtualiter quantitatem.

Denique respondebitur
ex eminentissimo Arguere Corpus Christi non esse sub speciebus quantitatis tan-
quam in loco, ubi enim est admodum substantiae prescindens in esse talis a loco et ubi
locatione ex quo accidentia ista supponat substantiam in se esse constitutam.
Sed contra: haec enim solutio unice sequitur Christum Dominum non esse cir-
cumscriptione in Sacramento, et ad modum quantitatis; presentiam tamen philo-
sophicam et valet habere negare valet Chardoleu.

Huius rationem summus
ex Tridentina synodo sessione trigesima capite primo his verbis: nec enim tunc

hic unicus repugnant: et ipse Salvator noster semper ad dexteram Patris in Caelis aside-
at in ipso modo existendi naturalis: et ut multi nihilominus alij in locis sacramen-
taliter presentia sua substantia nobis adsit. ergo Christus Dominus alij in locis est
sua substantia presentia: ergo eoque sit ad modum substantij presentia et denegatur
presentia locali.

Sentientiantis fundamenta solvantur s. 3.

Patris noster Anselmus contrarij opinionis aliquantulum favore videtur adversari
capite secundo monologij sic dicens: quod totum est in aliquo loco quomodo totum est si-
mul in alio loco, si nihil de eo potest esse in alio loco? Communitatem tamen asserit ex
Anselmum non de absoluta sed de potentia loqui ordinaria. Doctor autem
Angelicus ex propriis locis videtur pro Thomisti in quarto distinctione quadragesima
quarta questione 3^a articulo secundo questione in regula 3^a ad quatuor ita scilicet: unum coe-
pue esse simul localiter in duobus locis non potest fieri per mixtatem.

Dicitamen Ange-

licum preceptum impossibilem esse bilocationem ratione eiusdem presentis, non
vero ratione duplicis nec oppositio hujus de ipsi dicitur unumque valeat a Thomisti: quippe plu-
rimi censent corpus bilocari posse ratione duplici quantitati, non vero ratione loci-
us: hic autem vel eandem, vel similem solutionem adhibere tentat.

Argues primo

a ratione: corpus bilocari foret et non foret in utroque loco: sed hoc est aperta contradictio.
ergo nec divinitus valeat bilocari. pro hac maiorem quoad secundam partem: prima enim
hanc potest negari: predictionem corpus foret extra quemlibet ex illis locis: sed quod est
extra locum non est intra illy: q. maior casta videtur: quia quod extra locum B. est
sicut extra locum A. et a converso: si ergo corpus illud foret in duplici loco esset et ibi
extra quemlibet eorum.

Confirmatur: in casu bilocationis quilibet locus esset ade-
quatus et non esset: hoc implicat: q. Suadetur assumptum: quilibet locus ad equa-
te contineret corpus, ut supponitur: sed etiam non contineret illud ad equate. q. pro-
batur minor primo: nullus si quidem locus ad equate contineret corpus quod etiam
continetur ab alio: sed hoc ita accideret: q. Secundo: locus non contineret ad equate
quod locum ipsum excedit: sed corpus bilocatum quemlibet excederet locum usque
te se extendens ad replendum alium.

Hoc argumento heretici sacramentary dera-

gant corpus Christi existens in celo esse simul in Sacramento. Merito igitur me-
ritus eximius Doctor Thomistas, fidei utique orthodoxe proprios defensores, il-
lo uti ad suadendam impossibilitatem bilocationis excursu sit. In forma
nego maiorem, ad probationem distingo maiorem: foret extra per eandem presen-

nam, nego: per distinctam ^{de} maiorem, et distinctam ^{de} minorem, nego consequentiam. quod
quidem distinctio vel tunc etiam probationi applicatur.

Solutio hęc præterquam quod præ
sencia est a paritate presentis circumscriptionis Christi Domini presentis alibi rationi
aliter presentis loci, constat etiam, quia ex prædicta bilocatione nulla subsequi
tur implicatio: hęc enim est affirmatio, et negatio eiusdem de eodem secundum idem;
non vero tametsi fateamur corpus esse intra et extra locum A. per distinctas præ
sentias, negamus tamen hoc illi posse per eandem presentiam convenire.

Quæritur ergo idem numerus corpus sit extra locum A. per presentiam super ad
ditam, manet tamen intra illum per aliam; ea quę propter esse extra locum
A. non est idem, ac non esse absolute intra illum; sed ita accipiendus est ut
per illam presentiam præquam est extra, non sit intra; bene tamen per aliq.
vel si magis dic. etiam ex quo aliquod corpus sit in loco B. nullatenus colligi es
se extra locum A.: presentia enim qua existit intra locum B. illud non extrahit ab
A., sed locatur in B. simul præmittens existentiam in A. utraq; tamen solutio invicem
coheret.

Ad confirmationem nego maiorem. ad probationem distingo maiorem:
adequate intensive, concedo: extensive nego maiorem, subquadam distinctione quæ
debet explicari. Ad secundam probationem distingo maiorem: quod locum
excedit intensive concedo: extensive, nego maiorem, distinctam ^{de} minorem, consequen
tiam. Nam corpus bilocatur ita sicut in uno quoque loco, ut totum catoto, et pars
alioi parte cingatur, in quo stat adequatio intensiva cum quo optime coheret,
quod etiam adequatur ab alio loco et extensione ad illum. admodum quo
idem obiectum naturale adequatur et comprehensivè cognitur a Deo etiam ade
quate deprecatur ab Angelo.

Replicabitur eadem quantitas requirit habere du
plicem presentiam: ex quo nulla est solutio. probas autem: eadem quantitas requirit
habere duplicem localem extensionem: sed repugnat duplex presentia absque
duplici extensione locali illa enim ex adjacentia corporis ad locum resultat:
g. probas maiorem: localis extensio est effectus secundarius quantitati:
sed eadem quantitas requirit duplicem effectum secundarium solo numero dis
tinctionis habere sicut nec primarium ad quem consequitur secundarius. g.

Nego antecedens et maiorem probationis, ad alteram dic. secundam exten
sionem esse modum quendam supernaturalem: subinde non esse effectum se
cundarium quantitati. admittit tamen esse effectum secundarium dic. eandem
numero quantitatem habere posse duplicem localem extensionem formaliter,

et connotative, licet non entitative, et absolute; ita scilicet ut licet una et eadem sit materialiter duplex bicitas quatenus duplicem connotat locum et applicationem dei ad illos.

Expliciter in relatione qua unum alibi pluribus assimilatur; hęc enim est una et indivisibilis entitas ab unitate tamen simile pluribus denominatur, sola connotatione multitudine quidem. quod una numero quantitas plures etiam in locis sit extensa sola multiplicitate locorum, et applicationis ad illa.

Insuper: ex extensione locali naturaliter resultat naturaliter localis presentia: ergo corpus bilocatum proprie naturaliter est utriusque loco: est ergo naturaliter bilocatum, quod non dicimus. Concesso antecedenti, distingo consequens: naturaliter absolute, nego: naturaliter ex suppositione, nego concedo consequentiam quia aliquid absolute subsequatur.

Quia indubie est corpus in duplici loco circumscripto binam presentiam ex genere alteram tamen naturaliter absolute aliam vero naturaliter ex suppositione divins applicationis ad locum; cum eadem applicatio hęc supernaturalis sit et corporei indubie presentia resultans unica erit naturalis ex suppositione miraculi applicationis scilicet corporei ad recurrendum locum: absolute autem nec naturalis erit nec corporei devota: quia quęcui non devota applicatio nec devota presentia ex applicatione resultans.

Sed ut hoc clarius appareat scito rationem formalem existendi in loco trisectam esse: aliam radicalem remotam, extensionem videlicet in ordine ad se se habentem per modum radicis primę eorum que quantitati utriusque convenienti, aliam vero radicalem proximam, que est extensio localis: aliquid denique proxima formalis, que est ubi, sive localis presentia.

Porro in eadem quantitate duplici in loco consistat minime exigitur multiplicatio rationis radicalis, et ipsius quantitati, sed sat est quod formalis multiplicetur: ad modum quo idem corpus successive est pluribus locis eo quod novas presentias successive adquirit, quin necesse sit, quod aliquid adque aliam quantitatem subinduat: ergo hoc maxime notandum pro plures solutione quibus opinio nostra satis impugnari.

Arguetur 2° idem numero corpus est in se indivisibile: sed corpus bilocatum in se non foret indivisibile: quod probatur minor: corpus bilocatum distaret a semetipso: ergo non foret indivisibile ut patet. probatur autem: inter corpus existens matriti v.g. et salmantici distaret eadem distantia qua matriti a salmantici distat. Deinde: inter corpus existens salmantici, et matriti plurima corpora intercederent.

ergo idem quod nupet. — Maiori concessa, nego minorem: ad probationem distin-
gno aut: distinetur quoad locum, sive localiter; concedo: in se entitative, et intrinse-
ce, nego antecedens, et consequentiam: quia corpus bilocatum potest loca conuolgens
in vicinam distantiam localiter, praevallebit distinetur, sive distinctas, distantes que
presentias, et ubicationes habere; intrinsece autem, et entitative unum foret et abso-
lute indivisum, ad modum quo licet corpus Christi sit in Socijs distantibus et distinc-
tis in se rationem indivisum manet, et indistans.

De quo dicitur ad secundum: nam
inter corpus Christi existens in Celo, et simul in Sacramento plura corpora, ea que
immo utique molis interiacent: hoc autem nullam in illo inflexionem, nec enti-
tativam et intrinsecam distantiam, sed unica extrinsecam, et localem eo vel maxi-
me quia corpora illa interiecta non sunt inter ipsam corporis extitatem absolute,
et intrinsece acceptam, sed inter corpus ut hic, et ipsum ut alibi.

Sed dicitur: presentia
corporis bilocati forent in vicinam distantes: ergo corpore illa communicarent
effectus distantibus: ergo necdum presentia, sed et corpus ipsum distans foret. — Dis-
tingo primum coniungens: effectus distantibus corpori illi, ut locato, concedo: in se ab-
solute, nego utrumque consequentiam; presentia enim non convenit quantitati ab-
solute, et in se, sed respective et ut ad locum se habenti: sic ergo et non aliter illi com-
municare distantiam.

Dicitur 2°: corpus bilocatum duplicem haberet superficiem: ergo
illius quantitas foret entitative divisa: quippe quantitas indivisa unica est
superficie contenta, probatur assumptum: nam corpus illud potest locari in de-
finito loco contiguo, ita que corpus in uno loco existenti esse contiguum sibi ipsi in
altero existenti: sed corpus ita contiguum duplici quae se tangere gaudeat super-
ficie: illa enim contigua sunt, quorum superficies tanguntur: g.

Concedo
antecedenti, nego consequentiam. ad probationem distingo maiorem: foret contiguum
reduplicative, et ut locatum, concedo: absolute et in se, nego minorem et distingo mino-
rem duplici superficie extrinseca et loci, concedo: intrinseca, et locati, nego.
quia ut corpus aliquod sibi ipsi contiguum sit quoad locum sufficit se ipsum loca-
liter et extrinsece tangere; superfleuit autem quod intrinseca, et entitative tan-
gatur.

Argues 3°: non est potius ratio ut idem corpus esse possit in duplici quam in
innumerabilibus locis: sed corpus potest esse in innumerabilibus locis foret immensum potest enim
occupare infinita loca; quippe hoc in nostra sententia non refugnant: g. — Con-
cessa maiori nego minorem primo: quia quolibet loco comprehenditur, om-
nesque divisive accepti forent illius mensura cum quo refugnat immensitas.

Secundo: quia si dicitur corpus non existeret in infinitis locis per propriam naturam, sed per divinam omnipotentiam, quod satis est immensum non sit.

Argues. 2. ex Patre Vazquezio: dummodo idem corpus possit divinitus bilocari etiam posset naturaliter: sed hoc non admittimus: q. suadet assumptio: si enim idem corpus in duplici columna locata amotri columnis naturaliter graviraret, et ad centum descenderet: ergo naturaliter adquiret duplex ubi: ergo naturaliter foret bilocatus.

Docet cogitavit Vazquezius parum fidens rationibus contrariis opinionis. Sed nec illi fidendum. Vnde distingo maiorem naturaliter ex suppositione miraculi, concedo: naturaliter absolute nego. nec premit probatio predicta: si quidem corpus naturaliter adquiret duplex ubi ex suppositione bilocationis miraculose admodum quo homo suscitatus naturaliter vivit ex suppositione utriusque miraculose reversionis, et animi reversionis ad corpus.

Argues. 3. supposita possibilitate bilocationis posset idem corpus hic vivere, manducare, quiescere, calefieri, et amare &c. et alibi mori, exurere, currere, frigerere, et odia habere: sed hec absurda sunt. q. - Deinde: si idem corpus pluribus in locis locaretur unus homo ingens sformaret ex exercitio, et ex uno lapide glaci posent civitates constructi: sed hoc etiam repugnans est: q.

Hec (ait Doctor subtilis) preterita sunt et sequentia imaginationem, que non rationi immittitur, sed sensui: pro illorum autem solutione notare oportet quod cum est alia esse accidentia absoluta, et omnino a loco independentia ut esse album aut nigrum, vivere, et mori, amare, aut hodie habere &c. alia vero que a loco dependent ut esse sursum, aut deorsum, dextrorsum, aut sinistrorsum, distans vel indistans &c. prima quia a loco independentia corpus ubique committitur. Secunda possunt hic, et non alibi convenire

Dicendum q. Petrus Martini, simulq. Salmantice existerentem non posse ibi vivere, et hic mori ea saltem de potentia ordinaria: si ergo martini moriatur Salmantice simul deficiat, similiter nequit hic manducare, et ibi exurere: ideo q. si hic et non alibi manducet nullibi tamen exuret: si quidem exurere est aliquid a loco independentens. Valertamen ob contrariam rationem hic currere, et alibi quiescere: hoc enim nullam involvit repugnantiam: quia licet repugnat corpus absolute moveri et non moveri minime repugnat moveri hic et non alibi, sive hic currere et alibi quiescere.

Nequit autem idem corpus hic amare et calefieri, alibi autem hodie habere et frigerere: hoc enim accidentia sunt que om-

nino a loco independenti; eaque propter Petrus Romę, et Salmantiq; existens nequit
Romę calefieri, quin Salmantiq; etiam calascat. Sed dices nequit agere indistinctis
operari ergo igitur Romę nequit calefacere Petrum Salmantiq; ergo Petrus Romę cala-
fieri si frigesceret autem Salmantiq;.

Concedo antecedenti ex prima consequentia,
nec secundo: quia licet igitur Romanus non calefaciat Salmantiq; Petrus, calefa-
cit Petrum quia est Salmantiq; hoc autem ut est ut Petrus calefacit Romę, non fi-
getur Salmantiq;. Nota tamen quod si Petrus Romę appropinquet igitur, Salman-
tiq; autem prope agens frigiditatis potentia calefacit ut quia dum modo igitur poten-
tia sit frigore; frigeret autem si contrarij eveniat, vel denig; tepidus erit si in vic-
at temperetur.

Ad secundum concedo sequentem, nulla quippe in eo deprehendo repugna-
tiam quod homo toties replicatur ut in eis formet et exercit ex hac tamen replicatio-
ne maiorem virtutem non acquirit; bilocatio enim non auget potentiam bilocati;
ideo si videret unicus homo exercit et exercitii pluri homini resistere non
valeret per quod satis constat quid dicendum sit ad illud quod additur, aliud quod
solut aduce.

Probat tamen an saltem divinitus valeat corpus bilocari quoniam
ma et illius accidentia bilocantur. affirmative respondendo iudicio nam ubi corpo-
ris distinction est ab ubi animę, et accidentij ut patet in anima separata et ac-
cidentibus Eucharisticis. Quia propter nullam in eo repugnantiam invenio quod
corpus sit cum anima Romę, et sine illa Salmantiq;.

Ex hoc autem minime co-
ligitur licet esse vivum Romę, et mortuum Salmantiq;, quippe esse nostram necessa-
rio dicit animam esse absolute separata a corpore quod non accidere in ca-
su predicto itane enim et si auferatur ab anima presentia Salmantina, semper
tamen verum est illam esse in corpore, sive corpus in formate.

Dices: corpus illud non
vivit Salmantiq; ergo Salmantiq; est mortu. Nega consequentiam cum Patre
Dicitur; quia ut sit mortu Salmantiq; duo requiruntur, et quod sit mortu, et quod
mors sit Salmantiq; neque enim autem verum est. Vel similis dic etiam corpus
illud esse vivu Salmantiq; specificatõe, secus autem reduplicative, et ut locatu
Salmantiq;, ad hoc enim sat est quod corpus illud absolute vivat et si anima eius
Salmantiq; non sit ubicata.

Maneat igitur omnia illa que essentialiter oppositionem non
important posse corpore bilocato convenire, secus autem que essentialiter opponen-
ter invicem ab eodem subjecto propulsantur ut amare et non amare in peccatores
se et in gratia, sanum et infirmu doctum, et ignavum &c. ex quibus constat solutio

solutio ad sexcenta alia per adversarios congesta. Questio prima possitne 221

Cap. 2. De Vacuo.

Questio prima possitne dari naturaliter vacuū aliqua notantur, et recensentur sententię.

INSTR

Aliud est vacuū negativum et interminatū, spaciū scilicet imaginariū, sive quod supra ultimam superficiem Celi imaginatur: quod quidem nullatenus potest ambiente circūscribitur nec terminatur. Aliud vero privativū et terminatū quod ita frequenter definitur: Locus privatus corpore, sive locus nullo corpore repletus. Eius propter si Deus omnia corpora ab hoc aufert, et figuratū vacuū remaneret, vacuū autem sic accepto debem exquirere.

Plurimi ne per abolu-
van Dei potentiam dari contendunt communiter tamen dispiciuntur: quid enim prohibet Deum corpora omnia que sub Celo sunt annihilare, quin alia eorum loco substituat: tunc autem vacuū illud & magnum daretur. Alij, vacuū minimum, quod determinatū vocant, dari in terra corporū poros existimant; Alij denique maximum vacuū quod conservatū nuncupant, naturaliter dari posse defendunt. Tūdem nostrū duplici exprimimus assertionē.

Assertio prima 1^a.

Vacuū ingens, sive conservatū est naturaliter impossibile. Suadetur: omnia siquidem naturalia ad illud vitandum totis viribus conspiciunt: q. probatur recedens primo; quia corpora naturalia, ut pote totum universum componuntur mutua unionem habere conantur; cum autem inducto vacuo similiumque servare non possint ad illud vitandū necesse est omnia conspiciunt.

Suadetur 2° superius ans:

ex experientia namq. castam est corpora contra propriam moveri inclinationem ad vacuum vitandū: atrahacto enim Epistula aere, aqua, ne vacuum detur ascendit, idem et ignis accidit in cavernis: extēcto siquidem igne, caro fixa et ut locum strictum occupet ignis, folles etiam complicati explecare nequeunt quin pateat foramina quo aex inq. rediatur ad occupandū spaciū interjectū, idem videtur et si ydria aqua enim minime descendit, foraminibus sepe perit res extat, ut aeri pateat aditus.

His positū, alijsq. bene multi omisisti iterum roboratur assertio:

nullum est agens naturale quod ingens vacuū inducere possit: cuius ergo naturaliter impossibile. probatur ans: si aliquid foret vel illud posse inducere ex propria et

peculiaritate virtute, vel ex propria erga materiam, non secundo, quare constat ex illis
experimentis omnia agentia naturalia ad vitandū vacuum communi virtute conspi-
rant. Non primum: quia virtus illa communis prevaleat peculiaritate et preterea
cuiuscunque agentis: omnia etenim vacuum vitare conantur contra privatam ineli-
tionem.

Si tamen rationibus uno verbo satis facere sibi videtur. Magister feigoo, ac-
serens res ferri in loca vacantia: non quidem ob vitandū vacuum, sed ob gravitatis ac-
respressionem: aere enim itares quibus super incumbit, premit, utilitas cogat ad mu-
tuam cohesionem, simulq; ad loca vacantia replenda, hęc aperiit et facit satis facit ra-
tionibus, ostendatq; vacui imperis refrugantiam illis non probat.

At tamen solutio hęc
proplicti quidem experimenti, etsi per se non ex parte valide refutatur, enim enim con-
feret extincto enim cucurbitularum igne carnem frangere, et succum a nobis obpressione
aeris super incumbenti: immo fortius imperceptibile est carnem, alia ve corpora ad re-
plendū imperis vacuum a surgentia aere premit super incumbenti: si quidem quippe
corpora robustiora sunt quam ut premitur ab aere: igitur premissa solutio ratio-
nel supra posita non infingit.

Assertio secunda 53.

Datur vacuum disimulatum sive vacuola per corpora dispersa, eo mihi certa est pro-
plicitate, quia vacuolis non admissis vix potest fieri factio et corporum condensatio ex-
planari: tunc enim corpus aliquod condensatur, dum eius partes propius accedunt,
minorem locum occupant; sed nequeunt propius accedere nec ad minorē locum redi-
gi vacuolis non admissis: si enim nullum inter partes vacuum interjacet, ita ad se ac-
cedunt ut nequeat concipi strictior accessus: q̄.

Dicunt Plenisq; corpus rarefieri per quę-
dam materiam subtilem intra illius poros inclusam; condensari vero per proplicti mate-
rię expulsionem. Sed doctrina hęc subtilem non valet, ceterum namque est quodlibet cor-
pus quantonibus subtile et minimum frangere potest, et calefieri, subindeq; rarefieri, et
condensari, per quodlibet materia illa subtile rarefieri: si per se ipsam idem die de quolibet
alio corpore. Si autem per aliam materiam subtiliorem qua pori materię subtilis delatę-
tur, idem de illa inquisitio et sic in infinity.

Alij respondent corpora condensari et rarefie-
ri nullo eis super addito, nec ab illis excluso, sed ex hoc propterea quod dilatentur, sive compri-
mantur. Sed hoc, vane si communiter asseratur, obcurritur non est, nec nodum condensatio-
nis, et rarefactionis dissolvit, quia corpore rareficiente plus distat una pars ab alia, quę
dum condensum: sed hoc percipi nequit quin aliquod vacuum, aut corpus mediet inter utra-
que: ergo. probo minorem: si enim nihil mediet inter partem, et partem neutra distat ab

alia immo stricte consurgunt: subindeq; admodum condensq;

225

Secundo? vacuolis non admittit, nec corpusculi intersectis, ita partes corporis invicem accedunt ut ex omni parte intrinsece intrantur, nequeunt. g. condensari et amplius ad se se accedere, quin altera in aliam introritur, et cunctis penetretur: sed hoc ad versarij non admittunt: g.

Sexto: pone dabilem partem quantitatis spacium palmari occupantes, nulloq; superaddito sic extaret ut ad spation bipalmare extendantur. Sine utique necessario colligitur qd libet illarum esse in duplici loco: quoniam antea medietatem spacij palmari occupabat nunc duplicem medietatem, sive duplex spacij simipalmari occupant: similiter si partes illae per condensationem ad medietatem spacij reducantur altera erit in eodem loco cuncta, cum duplex pars sit in loco unius.

Solvuntur opposita 92.

Primo: ponatur vas aqua plenum, illudq; nive circumdetur ex omni parte: Interimq; ut aqua congelatur, et ad minorem locum redigatur: ergo tunc casus existet vacuum cum nulla rima aeri pateat ut locum replat ab aqua de relicto. Dic nullum esse corpus ita solidum ut poris careat omnino: subindeq; in predicto casu aex circumstanti per poros ingreditur ut vites vacuum.

At raman quia accidere valet ut vas aliquod si constituat, ut aex externus vix ingredi possit dicimus tunc casus vel illud disrumpondy, vel quod spiritus ab aqua exalati intrarent, ut replat locum ab aqua de relicto. doctrina hzc per spiq; utriusq; experimenti fulcritur. constat siquidem in Machina neumatica, quod aex extrahatio a quodam vase vulgo el recipiente, aex externus maximo quidem conatu in locum exhausti sive minima pateat simulapermet, sin autem vas illud disrumpondy.

Vel denique si vas disrumpondy quatenus tunc quidem spiritus vini, aquamve in illo inclusam in signiter emulise deflatis et distendi ad locum exhausti aexis replendy, Leo manifesta apparet insuperabile esse naturae conatum ad vacuum vitanddy.

Primo: ponantur duae tabulae perfecte planae, et invicem cohaerentes, subitoq; ab alia divellatur: quod utriusq; fieri valet: sed tunc casus vacuum existet: g. probatur subsumptis: nam spatij inter duas tabulas futurum nequit subito et in instanti aere repleri: alias motus in instanti conficere-
tur: g.

Diendy non posse alteram tabulam momento ab alia separari ita scilicet ut simul levetur ex omni latere. quod quidem vel ex eo constat quod si tabula plana aequo superincumbat nequit ex omni parte subit simul levari, in aquam rarisq;

sic yatoles, et in sublimem ferat, eoq[ue] ab aëre se iungatur necesse est quod hiatus ab aliquo incipiat extremo, ut aëri vicin ageriat. Idemq[ue] in presenti dicendy.

Argues 2°.
valet quis in extrema terra emperet constitui, et braguia sursum a toleze sive sagittam per spacion illud b[er]nare: expo supra emperet exiit innane spatio corpore non re-
flecty, et subinde vacuy = Dic spacion illud vacuum esse negative, minime vero posi-
tive despatio autem privativo procedit disputatio.

Argues 2. in recordam avertionem
vacuola a nobis admitta forent naturg valde noxa ergo naturaliter non existunt, sua
detur ars: illa enim impedirent unionem partium naturg, comexty q[ue] obillis requi-
situm: nam vacelles per corpora dispersi sol deficiat illa calefacter, forent que:
actio enim calefactiva in vacuolis sisset, solvumq[ue] progredere per latera ad par-
tes fovendar: subinde deficiat excederet similis actio; hoc autem satis officit partiy
comexty.

Dicendy vacuola illa minime officit comextio partium universi ad mutua
conversationem requisita, ad modum quo pot[er]it per corpus humany dispersi minime tollit
partium illius coactam cohesionem; quippe non requiritur quod actio unius partiy ad
aliam progredietur a deo recta via, ut nec ex minimo a secedere deviet: illius namq[ue]
propagatio non fit mathematica, sed phisica, et modo naturali.

Inquiret primo quinq[ue].
si virtus corpora movens ad vacuum ingens virtudy? a seio in quovis corpore existere
tatem quatin geulix bonum inclinat, aliamq[ue] qua ad bonum conspirat universy: va-
cuy autem coacturatum, ut pote unionem partiy universi, illamq[ue] destruens comexty
communi bono adversatur: igitur res omnes illud vitare contendunt per virtutem illa
qua in commune bonum conspirant.

Inquiret 2°. an Angelus valeat ingens vacuum in-
ducere. negative respondeo, nam virtus Angeli non est ut bonum commune subvertat sed ut
illud conservet, quippe Angeli non dominantur naturam reay, sed huius auctore sub-
ciuntur. Cum ergo simile vacuy ordinem subvertet naturg requirit ab Angelo induci. =
Inquiret demum, an corpus moveri possit in vacuoy hoc divinitus existente. Affirma-
tive respondeo: nam posset acquirere maiorem aut minorem distantiam ab alio cor-
pore, aut usq[ue] simili corpus foret grave, aut leve: ergo sursum, aut deorsum posset
moveri. = Di

Dicis autem in vacuo non est ultima superficies ambiens corpus in
quo stat natura loci: ergo nec est locus a quo transeat nec quem adquirat: ergo nec
motus localis. Dic in vacuo dari locy virtutem et inadequat, sumptum scilicet pro
distantia respectu alicuius termini fixi; hęc autem daretur respectu primi locantis
et ambientis corpus illud, et si nulla foret superficies immediata et proxima; ideoq[ue] corpus

296
corpus in vacuo localiter moveretur si localiter imperfecte et inadequate sumptum.

Caput. 3. De Tempore, & duratione.

Nil per ore per cogitatione frequentius; quippe omnes illico, nuper, adie, cras, he- ^{tempore et}
re, aliave quae tempus inveniunt frequentissima profertur. Illius tamen clara exposito
vel magno Augustino pene insuperabilis a fertur, loquitur libro undecimo confessionum
capite quarto decimo sic de tempore a fertur: quid est tempus? si nemo ex me quaerit, scio.
si quaerenti explicare velim nescio.

Quid ergo ex me profertur et temporis naturam vobis per
oculis ponam? nihil utique, ea tamen dabimus, quae hic ab Aristotele contraxerunt.
Ita ergo definitur tempus ex Aristotele hic textu centesimo octavo numerus motus
secundus prioris, et posterioris. numerus scilicet numeratur, sive in concreto, non vixone
mensans et in abstracto: ita enim prima particula frequentem admittitur.

Igitur
tempus est multitudo partium motus, quarum una alteri succedit, sive illa est posterior.
aut quia in quolibet mobili est collectio partium motus, quarum una prior est et alia po-
terior; ambigitur quidem quoniam partium motus collectio tempus dicitur? cui respon-
dendum convenit duplici tempus distinguentes aliud intersecum, et late acceptum
pro motu videlicet cuiuscumque mobilis; alteri vero exprimitur, quo motus omnes in-
tinentur, et numerantur: hoc autem motui primi mobilis adaptatis enim.

Ratio huius est: nam motus primi mobilis uniformior est et inter omnes regularior
similiter notior, et indeficiens, eo igitur actius mensurantur motum inferiorum
durationes; si quidem primi in uno quoque genere est mensura quorundam. partium
itaque motus primi mobilis continuo fluentibus contribuantur anni, menses, dies, horae,
minuta &c. quibus durationes utique reze cognoscuntur et mensurantur.

Dices primo: tempus necdum est numerus, et mensura motus, sed etiam quietis: ergo eius
definitio illud diminuit explicat. = Dico tempus primo, et per se motum mensura-
re; quietem autem secundario quatenus per mensuram motus quo prius quies
huius etiam duratio dignoscitur. similiter reze per manentem duratio tempore
numeratur, et metitur, quatenus illam veluti successionem apprehendimus, ex quo
imponet tendentiam esse illam, ad non esse tempus quidem ^{per se} incommensurabile ^{satis +}

Dices 2° motui primi mobilis tempore metitur ergo tempus in illo non consistit:
alias foret idem mensurari, et mensuratum. = Dico motui primi mobilis esse mensuram

intrinsicam sui et extrinsecam contextory modo quo velna seipsam intrinsicam alia
vero extrinsecam mensurat. Ad hoc autem sufficit virtualis, et expressiva distinctio
predicij motus a tempore, et mensuræ a quantitate.

Dices 8°. motu per oblogij^o tempus dig-
noscat: ergo tempus non est mensura motus sed e contra. Distingo aut: dignos-
catu a posteriori et tanquam assigno, concedo: a priori nego: motus enim oblo-
logij de tempore transacti, transeuntis certificatur tanquam per illius signum. Sicut
ergo scripturæ quibus annos, menses, et dies designamus non sunt tempus, sed signa
potest sic etiam motus oblogij.

Nota pro horum complemento tempus dividi in reale
et imaginarij illud utriusque explicuimus. Imaginarij autem est duratio
quidam universalissima a nobis apprehensa, quatenus durationem metimur, ha-
autem antiquius est tempore reali quatenus infinitos dies a parte ante fluxisse im-
maginamur. Similiter illo etiam durabilis est quatenus infinitos etiam a parte post
retinere apprehendimus. Questio prima an tempus sit quantitas continua vel discreta:

Questio prima an tempus sit quantitas conti-
nua, l. discreta. vnum noto, tituluq; ex scripturis refero.

51.

Est forsam qui titulu reluti de re iudicata aduversarij accuset: tempus namque in-
ter quantitates continuas superius numeratumus. Contextum ibi oportuit a senten-
tia communi non discedere in communissima quantitates divisione, nec autem
ad tribuendam vocanda predicta quantitates divisione, ut de re communi u-
ditu feram peculiare. propter quam quod dicere posuimus tempus esse quanti-
tatem continuam negativè, et late quod aduc permitit locum a positu disputatio-
ni.

Reponendum igitur difficultati per tingas 200 itaque num tempus constet parte
bus aliquo termino communi copulatis, in quo stat propria ratio quantitati
continue, an vero ex his quæ licet alijs alijs immediate succedant, nullo tamen in-
culo iungantur. Questio de omni ente successivo inquiri, tamen si ad tempus con-
tracta. prima opinio propugnat, immo supponit tempus esse quantitatem con-
tinuam sic Thomasi simul et Iesui. Secunda esse quantitatem discretam de-
fendit. ita pauci Doctores ex fluxu rationis.

Assertum unicus 52.

Tempus non est quantitas continua, sed discreta suadet efficacissima: partes
quantitatis continue copulantes termino communi, non ita partes temporis: ergo.

probationem, partes temporis sunt prius et posterius: sed prius et posterius mul-
to termino communi copulantur. g. probata termino: nam quae termino aliquo
communi copulantur simul existunt: sed prius et posterius non existunt simul,
sed una existit prius alio, vel quod idem est altero deficiente aliud existit. g.

Dicunt Thomisti instans copulativus partis praeteritae et copulativus esse illius termi-
num, et complementum huius autem initium: eaque propter utramque partem existe-
ratione instantis; futuram quidem in fieri praeteritam vero in facto esse. Sed
praeter omnia quod in solutione gratis supponunt sic primo in illam argumentor
partem existens in facto esse proprie et rigorose existit: sed pars praeterita non existit pro-
prie, immo praeteritum. g.

Secundo: quod non est nullo termino communi copulativus:
sed necesse pars praeterita nec futura; illa quippe fuit; haec autem erit. g. Tertio exis-
tente partis complemento pars existit complete: sed existente instanti non existit com-
plete pars praeterita; quod enim complete existit complete est praesens non praete-
ritum. Quarto vel pars praeterita coexistit in instanti copulativo vel non? si
praesens pars praeterita erit praesens ut pote in instanti praesenti coexistens; si se-
cundum expositum instans copulativus illam non complet: omne etenim completum suo
coexistit complemento.

At collapsum Complutense instans illud partem praeter-
itam completens pro simili succedere parti, ideoque non coexistere. Optime ergo in-
stans non terminat, immo extermminat partem praeteritam; quod animaliter succed-
it illius interitum supponit, vel efficit. Sicut ergo mors est terminus vitae, sic instans
erit terminus partis praeteritae, quod nil succedere debet sermo proposito quod instans
est parti copulativum.

Solvuntur opposita. s. 3.

Argues primo: tempus nulla intercapedine transit, immo continuo fluit: ergo non
non est quantitas discreta, sed continua. consequentia infirma; antecedens au-
tem copulativus: quia inter partes, sive distantias temporis nihil interponitur, sed
ita rapim (ut verbi gratia Augustini undecimo confessionum capite quoniam de-
cimo) a futuro in praeteritum transiunt ut nulla modula extendatur. Confir-
mata fluxus temporis non discontinuatur: ergo est aliquid continuum: aliter
desi quantitas. g.

Distingo autem: continuo continuatate negativa, concedo: pro-
positiva nego antecedens et consequentiam. Ad confirmationem, concedo: antecedens
hinc distinguo consequens; est aliquid continuum negative, concedo: positivum nego con-
sequentiam: quia ut tempus continuo nulla intercapedine fluit, sic et quod

altera instanti deficiente aliud immediate succedat, quin instantia illa ter-
mino aliquo communi tangatur et copuletur uti expigit generalitas continua
proprie et explicitè accepta

Latet hoc aptius imo exemplo quicquid materia existat
continuo sub forma minime requisita quod forma vitæ. v. g. formam contingat ca-
davericam, sed sufficit quod instanti succedant ut nullo interposito ad effectum for-
mæ vitæ subsequatur forma cadaveris. Licet ergo instantia sive partes temporis nulla
interceptione succedat minime positive, sed unice negative continuantur quatenus
nullo interposito inter presentem, et futurum illo deficiente hoc immediate succedit.

Argues 2° motus extenditur quantè mobilis: sed mobilia est quantitas continua: ergo
et motus. probat maiorem: motus est accidens mobilis: sed accidens se extenditur quan-
titati subiecti: q. = Rego maiorem: ad probationem distingo minorem: accidens
specialem extensionem ex se non imponit, concedo: quod specialem imponit re-
surrectionem nego. Ergo motus imponit specialem extensionem successivam scilicet:
licet: ergo licet quantitas mobilis alia extendat accidentia albedinem scilicet,
et cetera huiusmodi de motu tamen non extendit imo a motu participat mo-
bile successivam extensionem

Argues 3° partes nunc præter sunt et posteriores
et tamen coherescent: explicat partes temporis sicut præter et posteriores coherescent va-
lent. = Distingo maiorem: sunt præter et posteriores quoad numerum concedo, q. =
ad esse nego maiorem. partes temporis necdem quoad numerum, sed etiam
quoad esse sive existere, ideoque nequeunt simul esse, coherescent nec invicem tangi.

Quæstio 2^a an tempus instantibus indivisi-
bilibus, an vero partibus divisibilibus consti-
tuatur et existat. referuntur sententiæ

SI.

Scola Thomistica frequenter propugnat tempus ex partibus divisibilibus instan-
tibus copulatis componi eiusque partes ratione instanti existere. Iesuitica vero
tenet partibus quidem divisibilibus componi has autem ratione sui presentes et
se sive existere. Tertia opinio existimat ex instantibus indivisibilibus invicem
succedentibus qualescunque unice & penes instanti existere, hæc veluti actionem pro-
se aliunde difficili enodanda defendere decernimus.

Assertio unica s².

Tempus ex instantibus indivisibilibus compositum, unicus secundum instantia potest esse compositus ex dictis antecedenti questione: prout tamen firmatur ex Angelico preceptore prima parte questione decima articulo secundo ad primum: Sicut enim causatur in nobis apprehensio temporis eo modo apprehendimus fluxum ipsius nunc; ita causatur in nobis apprehensio permanentis in quantum apprehendimus nunc stans. Ergo propter tempus idea huius fluxus nunc, sive instantis consistit: tempus ex instantibus successive fluentibus exurgit.

Id ipsum ratione suadet: tempus qualiter ex partibus aliquando existentibus videtur esse ens figuratum; sed in tempore nihil aliquando existit propter instantia: ergo proba minoram: si enim pars aliqua divisibilis existeret, cum illa qualiter ex alijs partibus fluxus partes temporis simul existerent, tempusque non foret successivum, sed permanentis et simultaneum.

Confirmatur adversam evasionem precludendo: nequit duplex pars temporis simul existere adue consumativa (idem dicit de existentia initiativa) sed hoc accideret si tempus ex partibus divisibilibus constaret: ergo proba minoram: dum enim aliqua pars divisibilis existit consumativa, sic etiam existunt semper partes que illam componunt: si ergo tempus ex partibus divisibilibus compositum simul existeret duplex pars quod cum successivo repugnat.

Explicatur: pars temporis divisibilis constat ex prioribus, et posterioribus medietate: ergo prioribus existente nondum posterioribus existit. Nunc ita, sed etiam prioribus medietate utpote divisibilis alia medietate prioribus et posterioribus qualiter et sic in infinitum: nunquam ergo pars aliqua temporis existet: sic nec dies nec hora nec qualiter, aliaque pars temporis preterit. Solutiones immo evasiones adversariorum ex dictis dicendis non hauri difficile evanescent.

Enodantur adversa 22.

Arguet primo: tempus ut quantitas et extensus ergo non constat solis indivisibilibus. probatur consequentiam: indivisibile additum divisibili non facit extensum: si ergo tempus extensus est solis indivisibilibus non compositum. Concedo antecedenti nego consequentiam ad probationem antecedenti nunc omisso de indivisibili permanenti, negativam de successivo: ita namque indivisibilia permanentia facerentur possent extensus quia simul existentia se se tangere a dequate alterius intra aliud foret.

Cum autem indivisibilia successiva non simul, sed unum post aliud existat adue inadequate non univertim: subindeque tempus successive extendere queunt, preterquam quod quevis quantitas discreta qualis tempus est extensus pericore questione ex solis indivisibilibus extensionem sortitur, ut vel ipsi adue-

xij in unum confitentur, cuius extensio fit ex unitatibus quarum una ut talis est in alias divisibilis.

Argues 2°. partes totius homogenei sapient naturam totius, ideoque gutta aquae est aqua, pars ligni lignum &c. sed tempus est totum homogeneum cum constat partibus eiusdem rationis: ergo quilibet pars temporis est tempus. nunc ita: sed nullum instant est tempus; quippe non habet prius et posterius: tempus ergo ex solis instantibus non componitur.

Concedo maiorem nego minorem cuius implicitam probationem distingo: eiusdem rationis materialiter et entitative concedo formaliter et ut constituentes ens necessarium, nego: tempus igitur (ideo dicitur de motu) totum est exogeneum est quia eius partes eius sunt materialiter eiusdem rationis, prout illud tamen constituent altera prior est, et alia posterior, licet ergo in eo conveniant quod quilibet illarum sit instans differunt tamen in ratione prioris et posterioris.

Item dicitur: quilibet pars temporis prior est respectu unius et posterior respectu alterius: ergo adue conveniunt in esse priores, et posteriores sunt quae eiusdem rationis. — Dic partes temporis tripartitam posse sumi, vel unam respectu alterius cum qua tempus hoc determinatur constituit, quo sensu alia prior est et alia posterior, subinde quae exogeneae; vel utraque tempus hoc constituit respectu aliarum quae aliud tempus constituent; in hoc autem sensu eiusdem rationis sunt et homogeneae. Sine autem unica colligitur tempus esse totum et exogenum; aggregatum vero ex pluribus temporibus homogeneum esse, in quo nihil conspicitur inconuenientis.

Dicitur 2° propositio hęc: nunc tempus existit et est in omni: sed nunc unice existit instans: ergo hoc existit tempus, habebitque prius et posterius quod est absurdum. — Distinguo maiorem nunc tempus existit in adequate, concedo: ad eade modo nego: nec aliter valet aliquid successivum existere quia successio eget necessario quod una pars existat postquam alia partes non succederent, sed simul forent et permanentes.

Argues 3°. Summo de tempore et motu ex indivisibilibus componatur nulli erit discernimus inter motum et motum et in locum; hoc utem nequit dici quod probas assumptis, si enim motus solis indivisibilibus constet velocissima aquila quolibet indivisibile temporis aquila indivisibile spaci; similiter quod per extremam testudo singulis instantibus singula etiam spaci; indivisibilia percurrat, nec minus percurrere valet: cum ergo aquila eodem tempore plus spaci non aequalis quam testudo, nec aliquid existit inter extremum motum liberum et motum.

Quidam quasdam motus cogitant quoniam interfectio motus latitudinem, velocitatem ea constantem exponere: ita scilicet, ut motus ille tardior sit, qui pluribus motu

mobile in respectu motus velocius autem quod paucioribus. Sed opinio hęc mihi pro-
bata non potest. pone enim hominem ita moveri ut dimidia hora leucam percui-
rat, et in ipso tempore sol plus quam centum quinquaginta milia leucarum percussit, sub-
inde de eo tempore quo homo partem percussit s. hanc, sol centum quinquaginta milia par-
tes percussit.

Hinc manifeste colligitur hominem post quodlibet instans quo parte, si in pte-
tionem ad quicquid spacij morari deesse per centum quinquaginta milia instantia, et
autem mora hęc latissima quidem nec lineis oculis percipiatur predicta motu-
las admittere non valamus. Secundo quis enim crederet ingens raxo vela primum ex subli-
mi spatio ab ipso percurrenda morari. Tertio et raxo tantissima quod per a diu raxo
tardius movetur ea parte qua circulum concentricum, motus sive interiorum in-
git, quam qua eccentrica sive exteriorum ferret. sed ea parte qua concentricum in-
git predicta motulari pati nequit, alias necessario pariter raxo ut vel pariter raxo
stat reflectenti, raxo tarditas motus per peram motulari interjecti explicatur.

Hęc igitur solutionibus pretermissis ut argumentum premissis et hęc Doctores in-
genia possibilia enervetur claritate, ut certum supponimus, illum esse motu, vel eum
quo mobile plurimum spacij, modico tempore percussit, tardum vero quo eade-
m aut longiore tempore partem percussit spacij. Verum sciendam quod si
agens ad operandum expit quod parvo appropinquet ita ut mobile novum spa-
cium adfluxat exigentiam a proximationem ad aliud.

Porro ut mobile in spa-
tio ubi proximo pretermissa secundum omnes illius partes arguatur necesse non
est quod secundum omnes spacio ille appropinquet, sed est quod aliquod punctum
mobile sit applicatum immediate, et raxo autem medio illo. Quod quidem verum etiam
est a raxo, quia ut agens quod omnes suas partes operatur in passio super quod una
sit immediate applicata, reliqua partem media illa. Igitur ut doctrina hęc ad oculu-
pateat, ea que de raxo motu tardia vela percipit declaratur, pone quod mobile
in unum per hęc non spacio sibi quali applicetur ut subsequens declarat figura:

Assero igitur quod ut punctum A mobile transad ad punctum D spacij non re-

quiritur huic esse mediate applicat, sed tate est quia ratione puncti C quia puncta sint me-
diata applicata. Iustus possit dico in eo si iam esse motu vel locatatem quod unico instan-
ti transeat punctum A mobili ad occupandum punctum D. spacij; enim vero si punctum
C transeat primo instanti ad D. secundo ad E. tertium demum ad F. tardius immo
sardius erit motus ut pote fluxa instantia in adquisitione spacij persolvens

Fluxa
autem, si ve pauciora instantia in spacij adquisitione persolvere impulsus quo movens in
mobile impingit tribuendum censemus. Ita scilicet ut si ad modum de homeni fuerit im-
pulsus punctum A mobili unico instanti transeat ad punctum D cui immediate ap-
plicatur, si autem impulsus fuerit de hinc triplex instans in adquisitione spacij per-
solvet

Replicabis nequit A transire ad B. quin C transeat ad F. sed instanti quod
A transit ad D nequit E transire ad F cui nec mediate precedit applicatio nec ulla
pars mobilis mediet inter C. et F. ergo. — Respondes verum esse punctum C nec me-
diata applicat, esse puncto E in instanti antecedenti; porro in ipso instanti transi-
tus prius prioritate naturae applicatur. Ratio huius perspicua est quia prius natura
A transit ad D, et B ad E quam C ad F. in aliquo q. prius punctum A applicat punctum
B ad E; punctum autem B applicat etiam C ad F, quod scilicet ut illo instanti
ad simile transeat spacium: sicut enim causa ipsa met instanti quo applicatur valet
effectum producere, sic etiam, et mobile ad locum cui applicatur transire.

Insuper
nequit punctum A fieri praesens puncto D, quin prius praesens fiat puncto inter me-
dia; alias ad illud pergeret in pertransito medio; ergo prius transit ad spacium punctum
B et C quam perveniat ad D: sic autem nequit unico instanti ad punctum
D pervenire; corruunt q. doctrina a tenet expenta. — Nego aut, quia si cui datur
valet impulsus, quo pars mobilis partem spacij in instanti relinquit sic datur potest
alio validior quo totum mobile unico etiam instanti adequat spacium deservat et
novum adquirat supposita applicatione ad id requisita. nec necesse est quod punctum
A spatio punctorum B et C fiat praesens in instanti quod transit ad D. nam illud
spacium in instanti transitu se habet praesens tamquam terminus aquae, et deservit a
puncto illi correspondenti, non vero tamquam spacium adquirendum per punctum A.

Flexiter tamen insuper in figura in virga clavus prominens. Illaque per se se man-
nulum B. in similitudine qualiter in apostata figura conspicitur. Sine virga imprimatur
impulsus quo punctum A permeare debeat ad B: in hoc igitur casu punctum A virga in parte
B definitur ab annulo per clavum prominentem: sed punctum A nequit delinere in spa-
tio illo, cui non sit praesens ergo praesens sit spacij intermedij contradictoria. Minus est B.
tram Alfonso cui hucus quo consensus asserere in illo instanti quo pars A virga transit

ad clarum patientem fieri per replicatas presentias toti illi spacio interiacenti inter clarum
 et spaciū prominenti supra punctū D. ut sic componat ad annulo detinetur; Mixi in quibus
 hoc enim manifeste in exten clarum unico instanti presentem esse fluxibus loci natura
 raliter, cum tamen duvium idq̄ ratio difficile sit an possit divinitus.

Dicimus q̄ in casu pos-

sito non posse vix goni ita impelli ut unico instanti pax sit transire de vest ad B. quia licet pax
 illa mediate sit applicata, et licet tamen prominenti nec mediate nec immediate applicatus est
 spacio illi supra punctū D. q̄raming te undelicet in casu posito requirit punctū B. ut in q̄transia ad unicum instans
 velut tamen casu quo per clarum non impediatur quod a test ut nostra doctrina subsistat.

Questio 3^a an duratio distinguatur realiter ab existen-
tia rei durantis. Explicatur titulus et referri sensus.

S. 1.

Duratio est permanentia rei in esse, sic enim frequentes definitio de plus autem est
 intrinseca qua res ipsa proprie et formaliter durat, extrinseca q̄ qua rei duratio digor
 etur et mensuratur. de intrinseca procedit durat in quo Divus Bonaventura postq̄
 affirmativum tractat cuilibet ex societate plurimū Thomistarum subseribunt. Scotus
 autem et Doctores eorum negativam defendunt, quibus quam plurimi adherent.
 Eminenterissimus autem Aquinas negat de permanentibus, affirmat vero de successivis.

Assertio nostra S. 2.

Quilibet res intrinseca durat per suam existentiam, probatur nam res durat
 quatenus est in actu existentip: sed hoc habet per suam existentiam q̄. probo maiorem:
 quilibet res durat quatenus huc sive alteri tempore coherisist: sed sic coherisist
 ter quatenus est in actu existentip: quia ad alteri coherisistendy sat est existere cum
 illo: ergo.

Confirmatur. rem durare est hoc vel alio tempore existere: sed per suam existi-
 tentiam hoc vel alio tempore existit: q̄. = Secundo: productio rei est eius conser-
 vatio: conservatio enim est productio continuata: ergo rei existentia est duratio ipsius:
 cum etiam duratio sit existentia continuata.

Dices existentiam rei esse eius durationem
 fundamentaliter non vero formaliter nam ut res formaliter durat eget forma
 supra addita qua determinetur, ut huius tempore potius quam alteri coherisistat ex
 se enim indifferens ad utrumlibet = Sed contra nam ut res hoc tempore durat su p̄cit
 quod ei coherisistat, sed ad illi coherisistendy nullo eget supra addito, quia existente rei
 et tempore recluso quovis alio coherisistat: q̄.

Dypterea non duratio illa existentip

rei superaddita etiam indeferens est, ut huius potius quam alteri temporis coherens sit, quia
per modo huius modo alteri coherens sit: ergo ut potius huius quam alteri coherens sit, ergo alio
quod determinetur, sic ab illius in infinitum.

Solvuntur argumenta 93.

Arguet primo: Petrus durat quatenus hodie existit: sed hodie existere distinguitur
ab illius existentia: ergo probatur minor: Petrus existenti contingit quod hodie existat,
sed quod Petrus existenti contingit distinguitur ab eius existentia: ergo. Conceda
maiori distingui minorem: hodie existere, secundo quod dicitur in se et in se, et in se, ne
go: extrinseca, et de connotato, concedo minorem. Subquadritur in se et in se, et in se, et in se.

Itaque duratio hodierna Petri propter huius existentiam, quam in se in se imponat, dicitur
etiam de connotato tunc actionem Dei Petri conservativam, tum etiam diem hodiernum
et huius mensuram extrinsecam existentis; cum autem Petrus contingat quod conservetur
et hodierno mensuratur die dicimus Petrus existenti contingere hodiernam durationem
secundo quod dicitur extrinseca et de connotato, non vero secundo quod imponat in se.

Dices primo valere existere et non durare: ergo nec intrinseca durat per eius existen-
tiam. probatur autem: valere rei producitur in instanti et in subsequenti perire: sed ipse
existens et non durans, duratio enim, per se per permanentiam in esse plusquam contingit
exponit: ergo. — Secundo: valere Petrus unico et non tribus mensuris existere: ergo
duratio tunc mensuris ab illius existentia separatur: ergo ab ea distinguitur.

Petrus existere et instans. At quia simili coherens instanti: sed in hac coherens instanti stat
Petrus duratio: ergo duratio aliquid ^{addit ad} existentiam Petri et instanti. Contexta consistit
et maior inde suadetur quia ex quo Petrus existat et instans statim de utroque veri-
ficatur existere, minime autem coherens.

Maiores primi negant Vincencius Toca
tanti. Sed illa omnia, distingui consequant: non durat defectu connotati concedo: de
fectu aliquid intrinseca nego consequentiam: nam requiritur nunc est intrinseca in
durat, defectu connotati est tunc tunc. — Ad secundum dicitur existentiam Petri sepa-
rari a tunc tunc duratio quod ad connotatum extrinsecum, minime vero quod ad
tunc. — Ad tertium negationem quia Petrus et instans et existere est tunc tunc
dicitur de presenti.

Arguet 2° res creata non est sua duratio: sed est sua existentia. 1°
Major patet nam ut asserit Angelicus Doctor prima parte questionis decima dicitur

calo secundo: solus Deus est suaduxatio. Dic Daumen esse suam durationem
essentialiter et metaphysicam; creaturam vero solum identitice physice et materialiter
modo scilicet quo est sua existentia: cum quo optime stat quod contingenter du-
retur simul et existat.

Atque 3° stat duplicem motum equalum esse in entitate et
iniqualem in duratione: sed entitas qua duplex motus equalis est distinguitur ab
ea qua est iniqualis: q. suadetur maior: nam mobile velocius spatio aliquo
leucam scilicet percurrit, quam mobile tardius: ergo cum eadem extensione
spatii multitudine accidit utrumq. motum esse iniqualem durationis.

Hoc argu-
mento utitur Eminentiissimus Hostes de Aquirre ut succedens duratione ab
illoz existentia distinguatur; illud autem plausibile apud ipsum Eminentiissimū
solutione enervat Doctor Epimius asserens motu tardius et velocius equalis esse in
intrinseca duratione tamet si iniquales sint in extrinseca quatenus intrinse-
ca duratio motus velocis minus tempus extensionem connotat pro motu tardio: ad
modum quo licet quantitas vel densa minus spacium occupet quam utraque eadem
tamen partem intrinsecam habet in utroq. sensu.

Hoc vero hac solutione minime repe-
ta altere occurrendi putamus negantes maiorem cum enim ut supra diximus cuncti
bei indivisibili motu cunctos quodlibet indivisibile instans, eisdem instantibus quibus
motus velox quatenus motu indivisibilia perolvit totidem etiam abstrahis motu
duri cunctis instantibus motu ex indivisibilibus componatur expugnat equalitas du-
plis illius motu in entitate cum iniquitate in tempore et duratione.

Ex quo autem
mobile velocius leucam percurrit quam mobile tardius cunctis colligitur hoc plu-
ra motu indivisibilia sicut et plura instantia insumere in leuca percurrenda pro
mobile velocius et idcirco necesse iniqualem esse ei in duratione, sed etiam in enti-
tate. Unde autem proveniat mobile velocius motu et tempore plus spacii per-
currere quam tardius supra manet discussum.

In complemento nota triplicem commu-
nitatem durationem designare: eternitatem videlicet tempus, et eternum. Eternitas est
durationis omnino invariabilis, et proximi independentis: ideoq. solus Deus ut potest
esse et operari omnino invariabilis eternitatem exercet, Vocius autem sic illam
definit: interminabilis vite tota simul, ac perfecta possessio. Deus enim sic vitam possi-
det ut tota simul patens sit, nec aliquid eius futurum sit vive presentis.

Deo vivanos -
tra quia in motu quodam consistens nequit simul possideri: sed presentia posera fuit fu-
tura possidetur, solvunt instanti presentis possidemus. Sicut florido subiebam

ingenio: mox erimus moriemur et mortui sumus per unum quia vita transit, secundum
quod quod superest transibit tunc quia transit acta est quod per se est.

¶ Etiam est
dixatio rei permanenti creati ex propria natura incoexistit quod esse ut de
ratio Angeli et animi rationali, quae licet a Deo dependentes nullam important
partem successionem vel motus, nec intereunt et deficient, qualiter substantiae cor-
ruptibiles, igitur res evitens tamen si principium habeant, finem non habet
ex quo eorum eternitas cogit potest dici consuevit, de temporis natura nihil occu-
runt speciale per se dicta. *Liber quintus Physicorum.*

Liber quintus Physicorum.

Questio 1. ad quam predicamenta detur per
se motus. questio resolvitur et ab adversis libera.

S. 1.

Loquimur de motu successivo, cuius terminus triplicem exigit conditionem prima
quod habeat longitudinem aliquatenus per motum percurrendum: si enim terminus
indivisibilis foret non succedere, sed in instanti fieret. Secunda conditio est sub-
jectum motus ut ens in actu ut suscipiat terminum per motum adquirendum. Ter-
tia conditio est ut ab uterque terminos positivos inter quos motus exerceatur.

Asseritur
tunc dari per se motum ad quantitatem qualitatem, et ubi: nam motus localis affe-
ratio et augmentatio sex motus successivi inter terminos positivos exercetur: motus nam
que localis est transitus a loco in locum, augmentatio a minore ad maiorem quan-
titate, alteratio vero a qualitate in qualitatem: ergo sex sunt conditiones mo-
tus de quo in presenti. Hinc ita: sed motus localis est ad novum ubi, augmenta-
tio ad novam quantitatem, alteratio vero ad novam qualitatem: ergo ad quantita-
tem qualitatem, et ubi datur per se motus.

Dices primo nihil est quantitati contra-
rius sed motus de quo in presenti versatur inter terminos contrarios hic ergo non est ad quan-
titate = Dicendum quantitati nihil esse contrarium nisi contrarium sumptum scilicet contra-
rietate pro oppositione duplicis extremi sub eodem genere maxime distantis mu-
tuo sub eodem subjecto se ex altero, quod eundem contraxerat unice convenit qualita-
ti. Sufficienter tamen datur in quantitate quatenus maior distat maxima sub eodem
genere a minore tamen si non expellantur ab eodem subjecto.

Dicitur quod in generatione substantiali necdum substantia, sed ei quantitas produ-
 citur, illa per se hic vero est terminus generationis per resultantem; sed etiam in aug-
 mentatione necdum producitur nova quantitas, sed etiam pars nova substantie, &
 augmentatio non terminatur per se ad quantitatem ut supra asserimus. In
 eo consequentiam per se per se iam de paritate designari: nam generatio ut potest
 tendens similitudinem innatura, quae substantia est primo et per se ad substantiam
 ordinatur, post augmentatio in id tendit ut subjectum fiat maius: cum autem hoc for-
 maliter habeat per quantitatem hanc primario intendit.

Questio 2^a a quo motus unitatem specificam et nu-
 mericam desumat. Questio resolvitur si.

Assero primo unitatem specificam motus desumi principaliter a termino ad quem
 ab eo namque accipit motus unitatem specificam, a quo specificatur: sed specifica-
 tur a termino ad quem; cum nihil aliud sit quam via et assequitio illius. In nota
 men terminum ad quem non in esse entis, sed formaliter ei in esse termini motum
 specificare; subindeque prout specificativus est, et dicit modum a intelligibilis medij
 que per quod attingitur.

Sine ^{qua} linea recta et circularis specie differunt, motus eiq-
 uo specificae differunt acirculari ei sunt eque eandem terminum respiciat ex hoc quidem
 quod per se desum medij attingitur. Admodum quo eadem est conclusio ad diversa
 atinet scientias quatenus demonstrata per diversa principia.

Assero 2° unitatem nume-
 ricam motus desumi ab unitate mobilis termini ad tempus, nam motus dicitur esse ac-
 cidentis quosensu unicy exponit subjectum, et dicit esse viam ad terminum sub qua con-
 sideratione termini exponit unitatem demum quia petit quod pariter eius abique
 interruptione fluant unitatem temporis exigat.

Liber sextus physicorum

Capitulum unicum de compositione continui

Questio unica an continuum ex solis indivisibili-
 bus, an ex partibus sine fine divisibilibus com-
 ponatur. Et ut naturaliqua et referunt senten-
 tiam Aristotelis philosophi hactenus quidem fere latens in tenacibus, lanceis vel

oculis impeditum philosophis periculis sex abscondit partem ex parte conamur.
Nec tunc nota temeritate indigemur nullam veluti certam opinionem scilicet
aliquam tamen veluti probabilioram amplectere oportet praeconem exit.

Sed ut scopu
difficultati perstringamus sciendū illa esse continua, quae tamquam partes integrales
uniuntur, contigua vero quae cum sint localiter proxima non sunt unita, videtur
nota a diversis. ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ ¹²⁹⁶ ¹²⁹⁷ ¹²⁹⁸ ¹²⁹⁹ ¹³⁰⁰ ¹³⁰¹ ¹³⁰² ¹³⁰³ ¹³⁰⁴ ¹³⁰⁵ ¹³⁰⁶ ¹³⁰⁷ ¹³⁰⁸ ¹³⁰⁹ ¹³¹⁰ ¹³¹¹ ¹³¹² ¹³¹³ ¹³¹⁴ ¹³¹⁵ ¹³¹⁶ ¹³¹⁷ ¹³¹⁸ ¹³¹⁹ ¹³²⁰ ¹³²¹ ¹³²² ¹³²³ ¹³²⁴ ¹³²⁵ ¹³²⁶ ¹³²⁷ ¹³²⁸ ¹³²⁹ ¹³³⁰

sine fine designabilis: sed qualibet designata in continuo est alia sine fine designabi-
lis: cum sit ^{divisibilis} in temper divisibilia: 9. = Secundo: quod constat ex partibus
sine fine divisibilibus habet infinitam divisibilitatem: ergo et infinitam exten-
sionem: cum divisibilitas sit extensionis proprietas.

Vi hanc difficultatem ofugiant ad-
versarij ad partes aliquotas, et proportionales confugiunt asserentes quod si ultra in
quatuor palmos dividatur, sicut divisiones quater repetitae finiantur, partes etiam
aliquotae in quas ultra ita dividitur sunt finitae. Si autem ultra dividatur in duplicem
medietatem, qualibet ex istis medietatibus in duplicem aliam, et sic in infinitum, sicut
divisio in infinitum replicatur, sic partes in quas ultra ita dividitur in infinitum erant

Addunt tamen duplicem relatam divisionem non esse in partes entitative distinctas:
quia sicut ultra quomodolibet dividatur eadem est, eadem etiam sunt partes utro-
modo dividendi; dicuntur autem aliquotae quatenus aliquoties repetitae totum
aequant; proportionales vero, quia sicut proportionatur duplex medietas ultra
cum ultra, ita etiam medietas duplex dimiduat cum dimidia 8a.

Sinc inferunt
quod et si partes proportionales infinitae sint, quia tamen nec entitatem, nec extensio-
nem distinctam habent ab aliquotis finite extensis minime dicunt infinitam exten-
sionem penes magnitudinem, sed penes diminutionem, quatenus licet ultra
sit finitae et determinatae magnitudinis, valet tamen usque in infinitum minui, et hoc
pacto rationi occurrunt ^{supra factis}.

Argentissime tamen impugnantur: si enim con-
tinuum ex minoribus, et minoribus res in infinitum partibus constat etiam constat ex ma-
joribus et maioribus sine fine: sed propter primum infinitum est per diminutionem: 9.
propter secundum est quoad magnitudinem. Assumptum probat: quia maius parvi
maiora supponit: ergo minores, et minores sine fine supponunt etiam sine fine
maiores: si ergo ex primis continui compositae, necesse est ex secundis comparatur.

Secundo: quod constat infinitis partibus aliquotis est actu infinitum penes magni-
tudinem: necesse habet continui iuxta solutionem: 9. Suadetur minor, maiorem e-
nim adversarij concedit; partes proportionales sunt realiter aliquotae: sed conti-
nui constat infinitis partibus proportionalebus: ergo etiam constat infinitis ali-
quotis. En si logium invidiarum certis primis decantae sunt ex adversarij solu-
tione.

Maorem autem sic expono. Illae sunt partes aliquotae, quae aliquotis repe-
tite totum aequant: sed partes proportionales aliquoties repetitae totum aequant
sunt: sicut enim semicubabit replicata ultra 3 aequat, sic medietas semicubabit

muti scilicet) quater repetita unam componit, similiterq; medietas medietatis semel
muti scilicet) octies repetita aequat unam, et sic deinceps in qualibet proportionali
divisione.

Sexto impugnatur solutio, nam quilibet pars proportionalis aliquam habet
extensionem: ergo infinite partes proportionales efficiunt extensionem infinitam. Nec
impugnationes hucusque factas efugiant atterentes partes proportionales solum es-
se in potentia infinitas: quia et si illarum entitas actus sit in continuo, ita tamen
in infinite divisibilis est ut nunquam eius divisio pervenire valeat ad actum.

Minima inquam efugiant: quia partes finitae sunt ante divisionem finitae actus
entitative existunt: ergo etiam partes infinite actus entitative antedivisionem existen-
tes exunt actu infinite. Deinde: valet Deus omnes uniones partium proporziona-
lium simul absolvere: sunt enim corruptibiles, sed tunc casus existens infinite par-
tes separatas, et consequenter numerus infinitus: q. Maior pater; si enim Deus uni-
co instante valet partes copulare quare et se iungere non poterit?

Dices Continuum
non posse dividi ita ut nulla pars dividenda restet, tunc enim ventus foret ad puncta
indivisibilia quod est impossibile. — Consequenter petitionem principii: post longam
enim disputationem asservunt contrarii illorem sententiam esse veram, quia fal-
sam reputant contrariam; hoc autem potius est sola tenacitate contendere quam
philosophice loqui.

Rursus igitur prima pars assertionis suadetur: si enim spacium
quodlibet infinite partibus proportionalibus constat nulli spacii poterit pertran-
sire, neque enim mobile unam partem percurrere quam prius illius medietatem
percurrat, nec medietatem quam medietatis medietatem et sic in infinite: q. — Se-
cunda pars assertionis, et patet ex dictis, et efficaciter suadetur: nam in divisione
continui non est in infinite procedendum: quippe procursum in infinite veluti solemne
inconveniens alijs in rebus rejectus ab adversarijs: ergo in divisione continui tan-
dem deveniendum est ad puncta indivisibilia: sed quodlibet componitur ex illis in quibus
resolvitur: q. — Confirmatur quia incredibile apparet vel ipsum Deum ab eterno
granum sinapis dividente, subdividente & sine intermissione illius divisionem absol-
vere non potuisse: hoc autem accideret quia continuum ex indivisibilibus componatur: q.

Confirmatur. 2.º globus perfecte sphaericus unice attingit in puncto indivisibili planum
perfectum, in enim in parte divisibili attingeret pars globi attingens plana foret: cum
tamen in perfecte sphaerico nullum sit planum: propterea ergo quod globus ille per pla-
num totum unice attingeret indivisibilia: igitur planum illud solis indivisibi-
libus constat. — At illud inimus fronsianus globum illum solum attingeret

spatij in indivisibili quoniam ex hoc colligere liceat solis indivisibiles constare: quia glo-
bus non movetur motu continuo, sed discreto saltando scilicet ab uno indivisibili in
aliud

En vices solutionis mexum fugiunt: a quo enim didicit globus ita discrete sal-
tare, ut partibus omisit, puncta perstringat? quoniam globo peritra, ut puncta, par-
tibusque magna quidem confusione permixta puncta seligat, que suis saltibus desig-
net et tangat? ingenue fateor hoc mihi futurum imperfectibile, tamen si globus tot occu-
lis constringatur quot punctis. Pythagoram quod si Deus, aut Angelus ita globum
comprimant ut saltare nequeat concessit utique levia solutionis cogitatio.

Aliter occur-
rit Notae Cardinalis auctores globum illum aliquando in puncto et aliquando in par-
te planam perstringat: ita tamen, ut punctum puncti globi punctum attingit spatij con-
tractus ille sit adequatus: si autem pars globi puncti spatij, et contra perstringat par-
tractus ille erit inadequatus. Denique si pars globi partem tangit spatij non tangit
utriusque partem determinate magnitudinis, sed indeterminate, et minoram quibus de-
signabilis: hic autem contractus nec cobstrat rotunditati eorum, nec planitati spatij.

Sed contra quia pars plani perfecti quomodo libet sumpta aliqualem planitatem
importat ergo nequit perstringi per punctum indivisibile globi. Secundo nam
punctum globi inadequatum perstringens partem spatij inadequatum partem perin-
gret: sed inadequatum partem extensivam importat, et planitatem demittit. re-
sultat exponitur. Tertio quia pars plani per partem globi contracta determina-
ta est: illa scilicet que tangit ita, et que tangi videtur, et que veluti terra designatur
ergo est determinate magnitudinis ergo est determinate planities: ergo pars per-
stringens erit plana.

Denique suadet pars posterior solutæ assertionis: Deus in qua
libet linea cognoscit punctum A. xususque punctum B. immedie: nullus
ergo puncti interitum dignoscit. pergamus: ergo inter punctum A et B, nul-
la interiacet pars divisibilis ut dicunt contrarii. Probo consequentiam: quia pars
divisibilis etiam habet puncta copulativa. si ergo pars divisibilis inter punctum
A et B. mediacet, mediacent etiam puncta illa, sic puncti A et B. non foret im-
mediatum puncto B.

Dicitur post punctum A designatum non posse aliquod punctum
immediatum designari quia quibus designato aliud et aliud est designabile cum
pars illa immediea post punctum A in finita puncta continet. Sed contra
quia post punctum A aliquod punctum immediea sequitur: ergo Deus cog-
noscit immediea sequi: ergo illud valet designare. Selectiora ad versus opi-

Selectiora aduersus opinionis fundamenta solvuntur.

SM.

Argues primo indivisibile additum indivisibili non facit maius et extensum: sed continuatum extensum et ergo ex solis indivisibilibus non componitur. probat maiorem: quæ se tangunt secundum se tota non faciunt maius, et extensum immo penetrantur: sed quodlibet indivisibile tangit aliud secundum se totum: si enim illud penes partem tangeret, non foret indivisibile: duplici namque parte ad minus constaret. ergo.

En argumentum quo ita blandiuntur Aristotelici, ut coeperint plerumque de Leone victoriam reportare. Alijs autem a deo fuisse apparit, ut asserat Obiedus, se mirari tot celebres Doctores hichere partem autem Aldrete libere asserit insipidam esse interrogationem inquirere, quid sit se penetrare nisi se tangere tota later. Partem denique Alfonso a deo etiam apparit invocatum ut fateatur se licet Aristotelis sententiam adhaerentem illo non uti ad eam comprobandam potius ab his abstinendum censemus, ne difficultatem, sublimem unquam, solo deprimamus contemptu.

Respondet igitur negans maiorem, ad probationem distinguit maiorem: quæ se tangunt secundum se tota ex omnino later, concedo: ex aliquo, nega maiorem: censemus namque indivisibile immediate additum indivisibili illud tangere quoad totam entitatem quæ ex hoc utriusque inferatur penetratio quia ut dicitur illud indivisibile immixtum sufficit quod unum locetur post aliud, ~~non~~ sive quod utrumque in duplici loco immediato, et indivisibili locetur, quod fieri potest immo necessarium sit utriusque penetratio.

Hæc doctrina hęc reputari valet Aristotelici: nam punctum continuatum duplici partem non est in loco partem, quas continuat, et tamen est unum adæquate utriusque enim tangit secundum se totum. g. partem assumptam; si enim punctum illud foret in loco utriusque partem simul et in duplici loco quod est natura dictæ impossibile = Secundo si ex adæquato contractu penetratio colligitur punctum adæquate uniusque partem ab illa penetraretur: et sic penetratio superflua foret.

Terzio: vel partes continuatæ sunt in loco punctum continuativum, vel non: si primum: ergo partes illæ secundum aliquid sui penetrantur; si secundum habeo intentionem: stat enim punctum esse adæquate tractum a partibus quæ in istis sibi in illius loco = Denique: in quibus loco sunt iusta Aristoteliam partes divisibiles et puncta indivisibilia: sed pars locati non est indivisibile loci, bene tamen punctum indivisibile per ipsam adæquate: ergo stat unum adæquate tangere aliud, quæ in istis loco.

Replicabis: penetratio ex eius definitione est contactus duorum secundum se tota: sed penetratio indivisibilia secundum se tota tanguntur: ergo penetrantur. — **N**ego maiorem: esse enim coexistentia duorum in eodem loco. — **I**nstas: corpus continuum adequatè alteri uniti cum ipso penetratur: ergo indivisibile quod alteri secundum se totum unitur etiam cum illo penetratur. — **N**ego consequentiam, et disparitatem desumo: eo namque corpus continuum nequit absque penetratione aliud tangere adequatè quia ut patet habens partes extra partes nequit posteriora tangi nisi per intermissionem alterius corporis tangenti usque ad illas. quod quidem nequit percipi quin unum corpus cum alio penetratur, et intra illud ponatur. Porro indivisibile partes extra partes non habet, quo percipitur est utriusque disparitas, si nullus sensus in quo adequata uniti dicitur penetratio.

Insuperis: quod est alteri uniti secundum se totum non est uniti per extremitatem; ergo nec facit cum illo extensionem: ergo est penetratum. — **C**oncedo antecedenti de corpore quod ob nuper dicta, illud distinguo de puncto indivisibile: quod est uniti secundum se totum, et totaliter sive ex omni latere concedo: partialiter et ex aliquo, nego. Ans. et utriusque consequentiam: quia licet indivisibile extrema sive latera intrinseca non habeat habet tamen extrinsecam quatenus eius indivisibilitatis sursum habet et deorsum orientem respicit et occidentem quod sufficit ut ex uno latere uniti in unitum manens ex alio.

Ad modum quod si duplex corpus aliud ab oriente, alterum vero ab occidente in idem impingerent indivisibile primum totum indivisibile moveret non tamen ex omni latere, sed unica ab oriente in occidentem, secundum vero e contra: ita etiam accidere valet ut unum indivisibile totam attingat entitatem alterius ex uno latere, quin illam attingat ex alio. Sive quod idem est predictum valet indivisibile attingere loco immediato ad orientem, quin illud tangat et locoposito perespiciente occidentem.

Non quiescit: indivisibile A. attingit indivisibile B. ubi est: sed est in loco C. ex emp. g. ergo indivisibile A. attingit indivisibile B. in loco C: ergo est in eodem loco cum illo, consequens ex istis que penetratur. — **P**ater ex dicti solutio, nam ut indivisibile A. attingat indivisibile B. existens in loco C. sufficit quod sit in loco immediato, in forma vero concisus permissis distinguo consequentiam: aut indivisibile attingit sit in loco C. concedo; attingens, nego triplicem consequentiam.

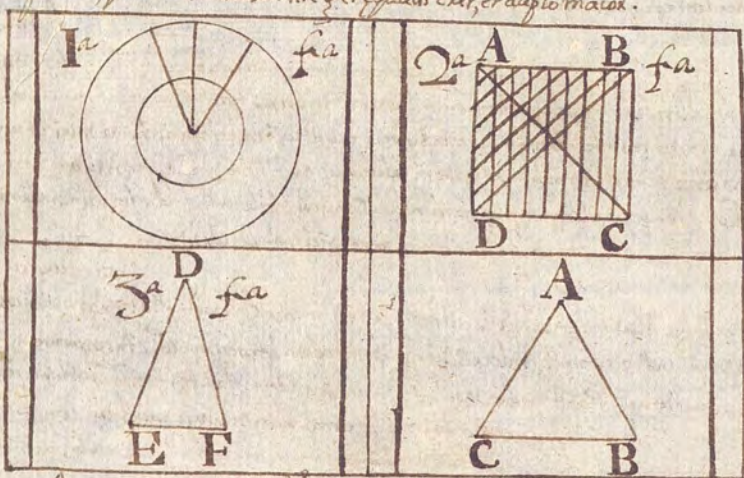
Argues 2º ex non extensis nequit fieri extensio: sed indivisibilia non sunt extensa: ergo nequit ex illis fieri extensio: ergo nec continuum. — **D**ic indivisibilia non esse extensa secus sumpta bene tamen simul accepta, et ut unita ex hoc, vel illo latere. — **R**eplicabis: indivisibilia ut unita unica superaddunt unum, sed hoc nulla est per se extensio; cum etiam sit indivisibile: ergo nec ut unita sunt extensa. — **I**nsta materia et forma seorsim accepti non sunt homo: sed unio non con-

fesi illi quod homo simi: ergo nec ut unig uat homo: idem di de unitatibus numeru.

Respondes igitur rationem indivisibilis per se aliquod latas esse indivisibilem con-
ditionem ut faciant extensum; ipsa autem indivisibilia sunt prima principia rationalis
rationis, sicut materia et forma entis naturalis = Dices partes continua sicut eiusdem
rationis cum toto, hoc enim homogeneum est: ergo sunt extensae = Dic hoc verum esse
de partibus secundis; falsum vero de primis. Sicut q partes secundae vidis sunt mixtae
mixtae vero illas componentes ^{sunt} quae et aere et aqua sic partes primae continui sunt indivi-
sibilia, secundae vero divisibiles sunt et extensae per se palmis respectu unig.

Aliae difficultates solvuntur S. IIII.

Precedens paraxographus specialia enodavit Aristotelis Argumenta; quae vero supersunt
et quae ut tanquam opinionum invadunt, sit igitur textum, ex nostra opinione requiritur
perfectam circuli interioris figuram prae tunc tot punctis constare, ac perfectam circuli ex-
terioris; cum tamen hic sit libi duplo maior: sed hoc incredibile est: ergo. probas
assumptionem; nam a quolibet puncto circuli exterioris potest duci linea recta ad cen-
trum: cum tamen omnes lineae necesse est trans eant per circulum interiorem tot exist
in hoc puncto, quot in exteriori: hic q et equalis erit, et duplo maior.

Argues 2 etiam sequitur ex opinione nostra quod linea diagonalis quadrati sit
equalis lateralibus cuius contraq patet ad oculum. probatur sequela: nam a quo
libi puncto unius lateris potest duci linea ad punctum alterius: quae quidem lineae ad
quae se referunt diagonalem: hic q totidem constabit punctis, ac laterales: q laterales
diagonalem aequabunt contra Euclidem libro primo propositione ultima (videatur se-
cunda figura)

Argues 5: item ferret ex nostra opinione diagonalem quadrati esse

duplex maiorem lateralibus, quod est a parte falsum: probat assumptionem sit in secunda
 figura diagonalis $A C$, ducanturque lines a quovis puncto lateralis $A B$ usque ad punctum
 lateralem $D A$ quae quidem lines diagonalem inter se cadunt in eodem puncto
 a linea $D B$ usque ad angulum A : sicutque totidem punctis constabit medietas diagonalis
 aequalibet ex lateralibus, subindeque exi lateralibus duplex maior.

Hic paululum vi-
 tamus oportet maxime quidem notandi ad veritates ex eodem principio colligere dia-
 bonalem quadrati, et qualem, et duplex maiorem esse lateralibus, ut videri haec uno
 post propter de quocumque γ axim euhisiuscomodi rationem γ fidem.

Haec γ sequitur etiam
 ennotata sententia lineam ductam ab una costa in aliam supra vasis trianguli maio-
 rem esse ipsa vasi, cuius contrarium demonstrat Euclides, suadetur sit in figura δ . trian-
 gulum isocel $D E F$. huius vasis sex punctis conficiantur laterales vxo $D E F$
 $D F E$. octo punctis qualescant, ducanturque a superioris puncto unius lateris linea
 ad punctum superioris lateris oppositi item a quovis puncto unius lateris ducanturque
 lines descendendi usque ad puncta alterius, prima igitur linea a cuspide commedia
 habeat duplex junctionum, 2^a triplex, 3^a quadruplex, 4^a quintuplex, 5^a sextuplex, 6^a sep-
 timplax, 7^a octo supra vasis quidem locata exi maior ipsa vasi sex punctis constanti.

En argumenta quibus et quae utraque oppugnat opinio: pone enim utraque lateris qua-
 drati determinatis partibus aliquoties constare, reversusque aequalibet ex illis ducitur
 perficim per diagonalem ad lateris oppositi: certe superficies iste totam diagonalem
 cooperient, subindeque tot partibus proportionalibus constabit lateralis quadrati,
 ac eius diagonalis, quod γ que ab surdum est ac quod tot punctis constet. Alias ins-
 tantias omitto quia cuilibet obviat.

Ad tertium igitur argumentum respondeo a quo
 libet puncto divisibile circuli exterioris posse duci lineam ad quodlibet punctum interio-
 ris, minime tamen ab omnibus coeclive, si enim ab omnibus coeclive ducantur nece-
 sario antecedentem confundantur: cuius ratio est quia lines ducit a circumferentia ad
 centrum minus inter se distant, quo magis centro approximantur (videatur prima
 figura) hinc accidit quod lines quae in circumferentia immediate sunt distant con-
 fundi priusquam ad circuli interiorum perveniant: ex quo videtur quod omnes lines
 non descendant per circuli interiorum ut intendit argumentum.

Ad quartum dic non
 posse a quovis puncto lateralis duci lineam per quodvis etiam punctum diagonali:
 quia cum haec oblique descendat fit ut quaevis linea ducta a laterali aliquando unum
 aliquando vxo duplex punctum diagonali attingat, quod scilicet est ut sint in quavis longi-
 tudinis, per quod patet ad quodvis: nec enim diagonalis $A C$ obliqua est respectu latera-

Liber septimus Physicorum.

257

Natura motus in precedentibus explorata de illo quaeritur se habet ad movens
et mobile hic agit philosophus. circa quod alijs omittit id solus disputat quod quae-
rere indicat. subsequenti quaestio unica an agens exigat approximationem ad passum

Quaestio unica an agens exigat approximationem ad passum ut in illo aliquid

operetur. Nonnulla praemittit.

Duplici approximatione solet ab A. designari: alia suppositi, vel ipsius agentis ut
dum agens in se ipso est passio continens: alia virtutis dicta quidem a proximitate vir-
tutis in eo sita quod agens virtutem emittit quae usque ad passum perveniat, ut sol
qui calor usque ad passum emisso effectus sibi proprii operatur. Inquirimus
an agens exigat alterutra exrellant approximationibus ut aliquid efficiat in pas-
so.

Assertio nostra s.2.

Agens aliquid operatur in passio cogit a proximitate virtutis, aut suppositi: eo quia
neglectis indistant operari. Suadetur: ipsa namque constat ex periclitia agens o-
perari non posse sub quaquevis distantia, immo ex eorum activitatis certo esse de-
terminatam spatio: sed contrarium accidit si possit indistant operari: s.

Contra-
materia: agens distans a passio virtutem per medium emittit, quae passum circagredere
ratur pertingat: ergo quia exigat approximatione saltem virtuti. probatur: nam in-
terposito medio inepto ad suscipiendam virtutem agentis, vel huiusmodi, vel diminuitur
produci effectus: hoc autem sat convincit virtutem emittere quae passum perin-
gat: ergo materia perspicua est in illuminatione, quae nullo pacto fieri valet pariete
interposito, et aptius per existat, quam per commune virtutem. Solvuntur oppo-

Solvuntur opposita s.3.

Atque primo agens operatur indistant quoniam aliquid in proximo operatur: ergo non
exigit a proximitate virtutis. antecedenti multipliciter suadetur: nam vasitiscus
nisi hominem distans interficit quoniam a se ledat intermedium. topedo legitur brachy-
pircatoris distans, non vero ferream aut axundinem medicamentum. ~~betula ab oculis~~ vetula oculis +
fascina quae distans quoniam fatinet proximam. Aqua leviter admodum
superius caler dum infuso friget. Magnes ferream attrahit quoniam tabulam aliove

corpulentatate iniquitate. Item dicitur vites florent in Hispania vinum in Angliam exportatur aut exulit, aut levem partem motionem. Ad sonitum etiam ling. nexvi aliter dicitur modo & que tunc commoventur. Denique fusiens, et ostitans alios ad tusionem ducuntur, et ostitandy, quod dicitur apud quod per mediu erit.

Respondeo

in triplici primo exemplo, quando equalitatem fundi ab agente in passu per medium quidem interpositu, que quidem non ledit eo quo aptum ad talem lesionem temperamentu non habet; notandy tamen sepius necdion tenei infantes, sed et vix robusti fastidio affici eo quo nimis copia sit qualitas illa ab oculis emissa. Quorum vix et infantes venustiores sunt eo facilius fastidiantur, quia intensius obocoplacentiam, vel fixam in vultu inspecti agitatione spiritus vitalium repositu ad aculos fastidiantis evocatur vultu alius et aculato in illos.

Ad quartum dicendum aquam libent eo superius calidiora esse quia calidiora ob eius levitatem sursum ascendit frigidiora ut pote graviora ad fundum descendente = Magnes etiam per medium virtutem attractio erit, quia corpora attracta interjecta eo quo illius virtus solent pro natura, et conditione recipientis per se tunc distans movent in solutione ad primum, secundum, et tertium.

Ad sextum dicendum de vitione calidiora in vite flores exarantem binumeram longe a portatum movere, quia aliqua actio sit viti in binum distans, quo totum coarctat argumentu = Ad septimum dicendum totum in aere tremore et condensatione consistere, ideo que vixus ling alium distans per dicto tremore per aere propagato movet. Porro & quatenus movet per alij, quia vix pote et similior aptior etiam est ad illius motum suscipiendam.

Ad ultimum dicendum tusionem, et ostitantes alios ad ostitandy, et tusionem commovere quatenus species imitant quibus imaginaria ad similes effectus commoventur potentia ad tusionem, et ostitandum aptas excitat. Quo modo autem hoc fiat hic ex sim. explicandy, ut simul de curam maneat difficultas de modo quo fantasia movet appetitum.

igitur dicendum puto imaginariam potentiam a seditione et tamen subjecta movere non quidem immediate, sed mediante animi influxu; anima enim postquam per species fantasie objectum percipit, in illud fertur per potentiam ad illud a se quoniam non idoneam; quam quidem facile movet quia omnibus potentij immediate adest. Et hoc pacto influxus imaginarij ad alias potentias dextere consequenter tusionis et ostitationis imaginatio ad tusionem movet et ostitandum, quatenus officij animi, et per potentias idoneas simul effectus producat.

Aequas et aequi potest validius indiciari quam in proximam operari: ergo et valde
 absolute, si videtur antecedens: sol etenim magis infima quam mediam aëris
 regionem calefacit, similiter ignis, stupor distantem accendit, quin proximam
 aërem accendat: Distingo autem: ceteris paribus, nego: si cetera paria non sint,
 concedo antecedens, et nego consequentiam.

Nec aliquid evincunt exempla quod
 quod enim sol magis infima quam mediam aëris regionem calefaciat tribus
 dum est radiorum reflexione quae fere duplicatur activitas caloris. proxi-
 ma hinc infima aëris regionem peringit ob terram obstantem radiorum op-
 tensioni; ad mediam autem non pervenit. Ad secundum sic stupor prope
 aethera esse ut accendatur. plures namque illi adiens dispositiones, sic quae
 non sunt paria.

Aequas demum: ignis necdum calefacit lignum secundu[m] ultimum
 superficiem quae illi applicatur, sed etiam secundu[m] partes concentricas et
 remotiores: et tamen partes concentricas et remotiores nihil agunt in interme-
 diat cum nullum agens agat nisi sibi simile: ergo ista aliquid operari indiciari
 quin operetur in medio. Dicendum totum ignem esse ligno applicari appropi-
 matione supposita ad hoc autem datur quod appropinquat inmediate secundu[m]
 aliquam partem, mediat autem per se aliosque non enim concurrunt per mediam
 unius continuam et eadem actione. ad modum quod in aëre saporem magis capis vel nescis,
 quoniam lapillus, quia omnes illius partes per modum unius ad totum concurrunt tametsi
 non omnes attingant caput inmediate.

Liber 8. s. phisicorum.

Aethus caducis, eorumque vicitudine et raritate ad Dei contemplationem hic transit
 Aristoteles aëris et Deum ab aëre mundum produxisse fallitur autem, quia in
 principio creavit Deus caelum et terram, quod etiam constat ex phisico centesimo
 primo: initio tu dominat terram fundasti, et proceverum octavo: antequam quid
 quam faceret a principio cum eo ex am cuncta componans; ubi per li a principio
 inveniunt tempore consensu indicata consensu. Mito igitur mundum in tempore
 fuisse productum disputandum occurrit an fabricatus ab aëre produci; quodque
 dem sequentes dabuntur questionibus:

9
Questio 1. An aliqua creatura permanens potuerit
esse ab eterno. aliquando tantum referunt: sent.

Creacionis sit primo ad libitatem operationem minime cogi quod agens illam tempore
precedat; Deus enim ab eterno libera decrevit quicquidque in tempore proderit; item certum
sit quod ut causa operetur sat est existat in instanti operationis dummodo effectum pre-
cedat prioritate naturae. Quibus praesertim sententia rugos fluxum is Thomistarum
accidet illum q. sibi illustant Frater Cardinalis et illicet minimus Balanco. Affirma-
tivam tamen Eximius Doctor, Obiedo, Pazquez, et Alzaga, quibus frequentes subo-
bent Societatis Doctores ex Thomisti eam propugnat. Toroni a sancto thoma, et rag-
ciores nonnulli.

Assertio nostra II.

Res permanentes potuerunt ab eterno creari hoc enim nec repugnat ex parte Dei
creantis, nec ex parte creaturae, nec ex parte ipsius creationis: ergo fieri valet a Deo. Sua-
detur autem: ex quo enim Deus est creari potuit: sed ab eterno est q. 1. similiter: qui li-
bet effectus produci valet a causa in signo precedenti: sed creaturam a eterno productam
Dei in signo precederet tanquam eius causa q. 2. Quod vero ex parte creationis non
repugnet potestique etiam suadetur: quia creatura ab eterno producta non fieret ex
aliquo: ergo ex nihilo fieret: ergo stat actus creaturae ab eterno.

Item secundum partem
primam antecedenti suadetur: quia creatura permanens quae ac nunc est ab eterno positi-
li. Secundo: si enim non repugnat creaturae esse infinite durationis a parte post: cre-
aturabit quod infinite durat a parte ante. 3. quia si similem creaturam libera Deus pro-
duceret: ergo duratio eterna non foret creaturae necessaria, quod veluti inconueniens in-
tendunt aduersarij: nulla q. in eo deprehenditur repugnantia quod ab eterno existat
creatura, accedit denique hoc assertenti dignius de posteritate Dei iudicare.

Argumenta solvuntur 3.

Arguet primo: creatura ab eterno existens infinite duraret quia a Deo destructa posset:
sed a se ipse repugnat. q. 1. maior patet: quippe illius destructio necessaria supponeret q. 2.
nam et infinitam durationem: ponitur enim quod existat ab eterno. probatur minor:
repugnat creaturae supremo Dei dominio non subiecto: sed creatura infinite durans,
quae destructa posset non subiecta supremo dominio Dei: in eo tamen placet quod creatura
prohibito conservare, si va destruire posset. q. 3.

Secundo suadetur minor principali: repug-
nat supremo dominio quod homo per diem existat, quin ipso die possit destrui: ergo

etiam quod existat per infinitam durationem quin tota illa destrui possit. Tertio: ne-
quid homo existat per totam eternitatem a parte post quin destrui possit: ergo idem
dicendum de eternitate a parte ante. Denique in eo stat suppositum dominij quod
rem pro hoc instanti productam possit Deus in subsequenti destruere: ergo supposito
dominio contradicit rem creare, et non posse immediate destruere: ergo plus contradicit
rem creare, quam per infinitam durationem non posse destruere.

Doc argumentum adms
tam horti Cardinalis probationem per propria solutione delictur, Concessamioni, di-
tinguendo minorem quin possit destrui absolute. et propria ipsius creaturæ condi-
tione, concedo: quin possit destrui ex suppositione libera ipsius creationi ab eterno, ne-
go minorem: nam Deus decernens creaturam ab eterno producere simul decerneret
et illam existere ab eterno, simulq; ab eterno non annihilari: quod si destrui non
possit tribuere non est conditioni creaturæ, sed libero decreto Dei de illius eterna
existentia. Cuius propter simile creatura destrui non potest, quia Deo sic placeret
in quoniam in conveniens refero.

Duius doctrinæ apte accipite, exemplum
non ex suppositione creationis Petri in instanti. Et negat in pro instanti annihilari
quin hoc supposito dominio contradicat: quod si quod ex suppositione creationis Pe-
tri ab eterno, negat ab eterno annihilari. Sicut enim decretum productionis Petri pro
instanti si necessario infert existentiam destructionis illius pro hoc instanti si preterit
producendi illy ab eterno infert existentiam ~~etiam~~ illius destructionis ab eterno.

Ex hoc patet solutio ad probationes minoris principalis, ad primam concedamioni
distinguo minorem infinite durans ex propria conditione, concedo, ex Dei decreto, nego.
ad secundam distinguo autem quin pro die possit destrui Deo sic decernente, nego: si Deus
hoc non decerneret: per quod patet ad tertiam, quæritur in Deo refugio gratia quod homo ne-
queat in eternitate a parte post annihilari si Deus vult illum usq; in eternum existere.
ad ultimam est elaxa dei potestati: Deus enim decernens existentiam rei pro hoc instanti
vult illam in subsequenti destruere quia non decerneret quod existat in subsequenti, aut
decerneret existere ab eterno quæ potest ab eterno destruere.

Ad hoc vixet laudatus Cardi-
nalis duratio infinita nequit finire et terminari: sed duratio creaturæ ab eterno finita est et
terminata, quæ penitus ad diem homines durans nunc posset finire et terminari, ergo.
Dicit durationem creaturæ ab eterno durantis finire non posse, como de quo foret eterna
et infinita, cum autem eterna esset a parte ante nullam a parte ante terminum habe-
ret, immo quæcunq; fluxa, et fluxa secula imaginaria derogentur ad eam omnia
illa præcessit creatura ab eterno producta.

Dices: creatura illa annihilari potest in quo

libet instanti imaginatio et existenti a posse ante quippe nullum vales designari in quo
et ante quod illam Deus non potest destruxere: valuitq; Deus in omnibus instantibus ima-
ginari illam destruxere q; etiam ab eterno = Dic q; libet instans ex angustabilibus
in quo Deus potuerit creaturam destruxere supponere illam ab eterno existentem:
quia illam ponimus ab eterno productionem.

Dicitur secundo: Deus ita potens est ad anihilandum
tam ad producendum sed non valet creaturam illam ab eterno anihilare: ergo nec
ab eterno producere. = Concedis primum in quo consequentiam; quia et si vultis Deum
in finitudo ut res in nihilum redigat; nequit tamen anihilare, quod non supponit existens;
cum autem ab eterno nihil existens supponat; cum nullum ens supponat et eternitatis
requirit ab eterno aliquid anihilare, tamen si aliquid posset ab eterno producere.

Arguitur: quod Deus ab eterno crearet non potuisset non creare: ergo illud crearet ne
causam quod est absurdum. probatur autem: si enim Deus potuisset illud non creare, vel po-
tuerit ante, vel post vel nunc creare: non primum quia eternam creationem nulla du-
ratio precessit, non secundum quia nulla est potentia ad reobscure decerni de crea-
tione: tunc denique tertium; tunc enim iam foret res creata, nec ulla est potentia, ut res
creata non sit dum creata est: quia res quando est necessaria est: q;.

Respondetur in
libro tunc creationis posse Deum non creare simpliciter absolute loquendo: ve-
at enim quia vult procreo ex suppositione quod creet non potest non creare quoniam hoc
eius libertati opponatur quia similis necessitas consequens est ad ipsam libertatem
tionem: ideoque absoluta non est, sed unica ex suppositione libera. pro forma die
in illo tunc creationis potuisse Deum non creare potentia antecedenti in signo cau-
salitatis, non vero potentia consequenti ipsam creationem supponentem

Arguitur:
refugnat creatura cui nullum posset designari inceptionis principij: sic se habet
creatura ab eterno producta: q; = Secundo: creatura existens ab eterno foret eter-
na: sed hoc refugnat: cum eternitas sui proprium Dei attributum: q; = Dic: licet
creatura ab eterno existenti queat designari tempus aliquod in quo suam inci-
piat durationem valet tamen ei designari principij a quo in eam dependeat uti
expigit conceptus creaturæ.

Ad secundum distinguo maiorem fore eternam essentialiter
et necessario, nego: accidentaliter et ex libera Dei determinatione concedo. Deus
autem eternus essentialiter est ita scilicet ut nequeat non esse = Vtalia precludas sci-
to licet in nihilo in definitione creationis appositio esse negative accipiendum: quia ut
ait Patens Hottel Anselmus capite octavo monologij: cum dicitur creatura facta
ex nihilo, nihil aliud exprimitur, nisi ut facta sit, et tamen non intelligatur facta ex

in aliquo subiecto procedenti? *Questio 1^a an creaturae successivae poterint esse ab eterno. 260*

*Questio 2^a an creaturae successivae poterint esse ab eterno.
Titulus aperitur, et referuntur sententiae sⁱ.*

*Quaestio est possit ne existere motus cuius qualibet parte signata alia prior
existet sine fine. Alii namque motus a parte ante foret eternus ad modum quo eternus
est a parte post cuius nulla pars existit ultra quam alia et alia non sit existens. Sa-
tem negativam defendunt communiter Thomae, plerumque quoque alii Scholae. Axi-
omaticam tuerentur Thomisticus Episcopus, Capreolus, Vasquez, Molana, Alciatus,
Amicus, et alii.*

Assertio nostra sⁱ.

*Motus successivus potuit ab eterno produci. probatur in Divo Thoma prima
parte quaestione quadragesima sexta articulo 2° in corpore: respondendo dicendum quod
invidendum non semper fuisse sola fide tenetur, et demonstrative probari non potest...
unde demonstrari non potest quod homo, aut lapis, aut ceterum non semper fuit
eo quod tunc ita a Deo fieri vales quod quid non dicitur a parte contradictionem
sed ceterum, subindeque eius motum ab eterno existit non dicitur a parte contra-
dictionem: aliam posse demonstrative probari non semper fuisse. §.*

*Deinde sua
detur ratio: possibles sunt partes motus prioris et posterioris sine fine a parte anteriori
et motus ab eterno: hinc in eo predictis partibus qualiter: probatur: nam qua-
libet parte motus producta Deus aliam et aliam potuit producere: nulla enim
est necessitas prima aut secunda §. §. postea: nulla est duratio in qua parte
motus requiritur producere: ergo in quolibet duratione et unitate a parte ante vel
partem motus producere: ergo et motus ab eterno existere.*

Argumenta solvuntur sⁱ.

*Arguit primo: quod essentialiter importat prius et posterius requirit esse ab eterno
sed motus successivus est huius modi: §. probatur maior quod essentialiter impor-
tat prius et posterius dicitur aliquid impotens esse ab eterno: ergo requirit ab eterno esse.
probat autem: nam quod posterius est requirit ab eterno esse: ergo quod importat prius
et posterius dicitur aliquid quod requirit esse ab eterno. Clarus pars posterior tempo-
ri requirit esse ab eterno: ergo et tempus. antecedens probatur: nam pars illa po-*

teriora ferat ad partem ab eterno existentem; ergo non erit simul cum illa: ergo non
ab eterno existens.

Prohinc de difficili argumenti solutione certum est primo motum suc-
cedentem eternum non esse ex quo aliqua pars eius determinata ab eterno sit: nulla enim
pars totam eternitatem existit immo cum quolibet illarum fluxum sit solum existit in
instanti. Secundo certum est motum non esse eternum, quia partes eius collectivae acceptae
ab eterno existant: ad hoc enim necesse foret quod omnes quae essent, sive quae essent
quo eterno, quod utriusque eorum ponitur successioni: utlarum motum eternum dicitur ex quo
nulla pars potest designari antequam alia non existeret: sic enim et si nulla pars eta-
nam imponeret durationem earum tamen fluxus esset ab eterno.

Ex his ad argumentum hanc
trigo maiorem, nequit esse ab eterno permanentem, et per habere partes existentes ab eter-
no concedo, successive sive per fluxum partium ab eterno, nego maiorem, et concessa minori,
nego consequentiam, ad probationem coram etiam antecedenti nego etiam consequentiam
in sensu distinctionis = ad applicationem consequentiam antecedenti, etiam negationem
reprobantiam et nupex.

Argumentum utique ex quo queritur nullam esse partem posteri-
orem motu ab eterno existentem: eodem modo valet et arguere nec partem aliquam
priorem ab eterno existere hinc tamen per eam colligitur motum succedentem vel successio-
nem partium ab eterno existere non potuisse: talis enim existentia salvata ex hoc uno
quod nulla pars existat antequam non existeret alia, quippe in hoc stat fluxus illarum
ab eterno.

Itaque ^{ut} motum eternitatem concipiat, castiganda utique est cogitatio, quia
aliquam partem veluti omnium proximam, et priorem imaginari, nulla quippe est
quam altera non praecessit: et idcirco quae utique designatur posterior est et aliam utique
aliam supponit. Quamvis utique per intellectum partem motu ascendendo per eam
partem futurum est ut in illa quiescat, quae tamquam omnium proxima, et eam dura-
tione antecedit. Si de hinc in partium successionem optime concipitur, si autem omni-
no fallit succedentem cum permanentem confundere.

Replicabis motu ab eius parti-
bus non distinguitur: sed nulla pars motus ^{potuit} esse ab eterno: ergo nec motus ex his qua-
lescens = Concessi permittit distinguere consequens: nec motus de his ab accepto conce-
do, sumptu collectivae nego consequentiam quia licet in motu de his sit et pro hoc delit-
to motu determinate circa pro nulla nisi pars ab eterno existens ab eterno sumptu
lective eternam dicit partium successionem, quatenus in illa collectione nulla est pars
quae illam priorem non supponat et hinc aliam, et aliam sine fine.

Itaque quidem

quidem doctrina perspicua est a fortitate motus eterni a parte post: hanc enim et ex
 non cogitamus quatenus nulla pars determinata statuta est ad quam alia et alia non
 subsequatur quoniam aliqua ultima sit in omnium collectione: ideoque licet quilibet illarum
 sigillatim eterna non sit a parte post, omnium tamen collectio eternam in partem duratio-
 nem ex parte non sit in illa designabilis pars aliqua que sit ultima. Idemque in presenti-
 bus spectare dicendum: motum scilicet eternum esse simpliciter collectivum: quia licet nulla pars
 sit eterna, nec aliqua valeat designari que sit prima.

Insuper aliqua pars motus est om-
 nium prima: cuiusque notum solutioni fundamentum. probatur autem: non omni pars motus
 supponit aliam priorem: ergo aliqua est que sit omnium prima illa scilicet que aliam
 priorem non supponit. probatur autem: si enim pars motus omni aliam priorem suppo-
 neret aliqua foret pars motus contra omnes, quod est absurdum.

Hæc autem ad proban-
 dum non distinguitur: non enim omnis distributive requiritur omnis collectivè, concedo
 autem, et nego consequentiam, suppositumque implicite probationis: igitur omnis pars
 motus eterni sigillatim et distributive accepta aliam priorem supponit, si ve nulla est
 que aliam priorem non supponat, ubi exigit successio partium eterna et a parte ante infi-
 nita: ex hoc tamen non inferatur aliquam partem esse contra omnium collectionem, hęc
 enim est collectio partium, que primam non agnoscunt, quod sat est ut que sit vel illarum
 in prædicta collectione contenta aliam supponat quoniam aliqua sit contra omnium collectionem.

Potes hoc duplici exemplo sit primum in Deo, cuius durationem veluti successivam
 (successione quidem imaginaria) concipimus; hoc tamen pacto ut nullam duratio-
 nem Dei concipiamus quæ altera non præcedat, et tamen per partem colligitur: vel
 aliquam durationem esse primam vel omnes alteram tanquam priorem suppone-
 re. Sit secundum in motu eterno a parte post, cuius omnes et singule partes distributi-
 ve concepte potest recipiunt alteram et si nulla sit prima nec aliqua contra omnes.

Aliquis respondet motus localis ab eterno: ergo idem de quolibet alio. probatur autem: repug-
 nat mobile transire ab eterno loco ad alium locum: sed in hoc stat motus localis quæ pro-
 bas maiorem: si enim mobile ab eterno transiret ab uno in alium locum, vel transiret in instans
 in quo crearetur, vel immediate post, non prius alius in eodem instanti esset in loco
 quo crearetur et in illo ad quem transiret. non secundo: si enim mobile transiret ad
 locum in instanti immediato in illo quo crearetur versus foret deire; nec non est motus
 et immediate post per, quod etiam repugnat eternitati motus.

Hæc autem ad probatio-
 nem distinguitur maiorem: transiret transiit distributive, et sigillatim accepto, concedo: collec-
 tive sumpto nego, et distinguitur minorem: stat motus localis temporales, sive eternus

mus concedo, et ex his sic sequitur subditum: in transitu dauno ad alium locum dicitur bene
regulationem pro negotio collective accepto, nego concedo. Item motus localis ab eterno
sicut non desinitur ab hoc vel illo transitu de loco ad locum, sed aliam ad quem transit
hunc importat sine fine, sic et non dicitur desinitur aliam ad quem transit. id est
que quodlibet loco designato a quo mobile transeat alius ad quem alius valeat designari a quo
prius transeat.

Sicut si quis repugnetur aliquid intrans determinatum in quo mobile ille dicitur pro-
ducatur, sic et aliquid in quo motus inciperet: consequenter requiritur verificari de mo-
bili illo nec quod in instanti sui productionis foret in duplici loco, nec quod tunc motus non
foret bene transeat immediate post.

Arguitur 3° requiritur verificari motus generari quoniam alia cor-
ruptio: sed ab eterno nulla valuit corruptioni: ergo nec aliqua valuit generatio, sicut mo-
tus ab eterno repugnat. maior est extra: in eo quippe stat partium successio quod dicitur alia ge-
neratio altera corruptio. Si dicitur minor: nulla pars valet corruptioni quoniam prius existit:
sed pars corrupta propter hoc ad eius existentiam non corrumpitur ab eterno cum nulli
eterni sit propter hoc ad aliud.

Alii concessit, nego ultimam consequentiam: quia ut
constat ex dictis motus ab eterno ut parte successiva non expigit partem ab eterno productam
et qua propter et si nulla ab eterno generatio nec corruptio, nulla tamen datur corruptio
quam non precedat generatio, nec unius generatio quam non antecedat alterius corruptio
et sic in infinitum: licet si nulla pars determinata generatio aut corruptio partem ab eterno par-
tium tamen corruptionem et generationem ab eterno percipimus, quia per se respicitur ad
eternitatem nec sustinetur in generatione quam non precedat corruptio nec in corruptione
quam antecedit generatio.

Sic non est inconsonum investigare qualiter res incipiunt et
desinant. breviter assero rem permanentem incipere per primum sui esse ut connotari ins-
tantis quo producitur: quippe in illo instanti incipit esse verum illam esse, desinit autem
per primum sui non esse quia cum generatio unius sit corruptio alterius in instanti quoniam
una forma generatur, et est, per se desinit et corrumpitur.

Dixerunt autem quoniam sic
corruptio a permanentibus eo unice sumitur quod successiva unico instanti non incipit
quoad totum esse, sed solus quo ad partem: ideo ut ad eam incipiant diversis instan-
tibus indigent. Idem respective dicit de illorum desinitione, et simul ad eam rem permanen-
tem cuius partes seorsim valent conservare flexibus etiam instantibus aliquando desine-
re ut dum ignis successive destruitur, aliquando vero etiam in instanti desinit. Cohæde-
re partium momenti satis, satis de libris philosophorum. Commentum in libro Aristote-
lis de ortu et interitu.

COMMENTARIA.

IN LIBROS ARISTO-

TELIS DE ORTU ET INERU.

Supra de ente mobili nunc de illis generabilibus corruptilibus agit Aristoteli Nascentium huius et interuentum corporum affectiones explorans. Illam tamen nonnullas prout eo quod tractatum istam adiectis phisicorum speculare consentes, iniuste ex illo deest philosophus quo censuerit immaturae agendum de motu in particulari, ubi de loco disputat incommuni. Cuius itaque vestigia insequentibus ea duplici hoc libro expendemus, quae utiliora videantur. Liber primus Caput primum de generatione et corruptione.

Liber primus

Caput primum de generatione et corruptione

Quaestio prima quid sit substantialis generatio

S. I.
Nonnulli veterum ex istentiam generationis negaverunt, eo quod censuerint nullam esse substantiam praeter materiam ex proprio utique conceptu ingenerabilem. Sed cogitatio haec communiter refutata nobis manet rejecta eoloci ubi formas substantialis animae distinctas statuimus. Supposita ergo generatione ita hic capite quarto ab Aristotele definitur: cum totum immutatatur, et nihil sensibile ut eiusdem subjectionis remanet generationis est. Sive quod idem est, generatio est mutatio totius in totum nullo sensibili remanente ut subjecto eodem. Ut mutatio hominis in cadaver sive lignum in ignem qua perfecta nec homo remanet nec lignum.

Dicit tamen in quibus generatione remanet materia substantialis genita: sed materia sensibilis est: ergo ultima superfluit definitionis particula. Constat autem aliter, nego minoram: quia ex communi loquendi modo non videtur nec sentitur materia, sed homo, lignum, lapis &c. ideoque ultima par-

ultima particula innuit, in generatione non manere subjectum sensibile, praecedent homo
vel lignum, aut lignum & c. et in hoc defectu substantiali, ab accidentali mutatione quoniam
dum homo transit de albo in nigrum, remanet ipse homo, sive idem sensibile compositum

standum autem philosophum hic non loquitur de communi, sed de regulari generatione
supponente maiorem sub formam praedictam; porro communis generatio sic valet
definiri: productio entis substantialis ex proposito subjecto, quae necdum convenit
generationi ab agente creato, sed etiam productioni formae celestis et elementalis de
se intex a materia. Sine facile colliges corruptionem esse transitum materiae ab esse formae
substantialis ad non esse illius.

Colliges etiam terminum qui generationis esse totum compo-
sitionem hominem scilicet lignum aut lapidem &c.; terminum autem quo esse formam com-
positam constituentem. Sed dicis: anima rationalis non generatur; non est ter-
minus quo generationis et tamen est forma composita. Respondeo primam consequen-
tiam; nam ut sit terminus generationis, non est necesse quod fiat per genera-
tionem, sed sufficit quod per illam uniatra materiae sit enim de generatione de-
pendet quia esse unita, licet quoad esse non dependeat.

Dices 2°: Virgo Mater vere
genuit Christum: sed illius generatio non fuit ad illum terminata: cum suppo-
sitionem Divinam nequeat attingi per actionem creaturam: ergo generatio illa nulli
terminum habebit. Contra in hoc nego minus rem, cuius implicitam probationem
distingo: suppositum Divinum ut efficiens naturam Divinam concedo, ut officium
creatum nego: sicut enim sicut valet humana agere, et pati, nasci videlicet, pati mo-
ri, sic etiam actionem creaturam valet terminare. Insuper 2^a quid sit generatio

Questio secunda quid sit generatio viventium & Durum resolvitur, et solvitur opposita

St.

Viventium generatio sic communiter definitur: origo viventis a principio viventi
coniuncto in similitudine naturae. per esse originem convenit generatio huiusmodi
quaevis alia simul cum cuiusvis est productione, nam quilibet res originem ducit
a principio a quo habet esse per viventium a non viventium generationis secomitur.
per hanc a viventium excluditur a conceptu generationis strictae, ^{est} productionis hominis a sole,
verumque ex purificatione terrae.

Per particulam coniuncto innuitur productio
in aliquo unius cum producente: quod utique quatenus generans communicat ge-
nito substantiam, quae cum sit prius intinseca generanti, postea genitum ex ea intinseca

componitur. postrema particula additur, ut innuat genitrix deesse esse similem generanti in natura specifica.

Hic Dices primo ^{6^o +} Eva orta fuit ab Adamo viventi conj³ Hiera +
 to metiacosta in similitudinem naturae, est tamen illa non fuit vera generatio:
 alias Eva foret filia de, et ideo impotens cum illo matrimonio coniugii: g. =
 Dic cum Nostro Cardinali Evam non fuisse ab Adamo active concurrens, sed
 eo illo more passive se habente. Ast generatio viventi a viventi est, non autem ex
 viventi: patet quia quod ex vi processionis non fuit similis in natura: siquidem
 costa ad se se indifferens erat ut ex illa Deus Evam produceret aut uxorem, vel ho-
 nem.

Dices 2°. Galina supra ova pabonum incubans pabones generat, est q³ pars
 conj³: sed pabones a galina non proveniunt tanquam a principio conjuncto: g.
 ergo. = Hæc maior est: sicut enim pabones geniti galinæ non assimilantur, sic
 hæc ab illa originantur. Si autem incubatio ad generationem sufficeret firmus
 est error q³ ova calefaciendo pullos educunt, illos etiam generaret, ¹ ² ³ ⁴ ⁵ ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰ ¹²⁸¹ ¹²⁸² ¹²⁸³ ¹²⁸⁴ ¹²⁸⁵ ¹²⁸⁶ ¹²⁸⁷ ¹²⁸⁸ ¹²⁸⁹ ¹²⁹⁰ ¹²⁹¹ ¹²⁹² ¹²⁹³ ¹²⁹⁴ ¹²⁹⁵ <

Inq[ui]sitiō tertiā num generatiō sit ab altera
ratione distincta. Exponitur titulus et
referuntur Sententijs.

Actio qua producuntur di[vers]e positiones, quibus ad formam genitam materia pre-
parata alteratio dicitur. De hac igitur quæstio sit ne ageneratione distincta, par-
tem negantem pro pugnat Caseranus Complutensis, Louder, et alij Thomistæ. Affir-
mativam defendit Scotus, Capreolus, Enricus Conimbricenses, Criminius Doc-
tor, et Eminentiissimi Aquinas, alijque plerimi.

Assertio Nostra s[ecund]o.

Generatio substantialis realiter distinguitur ab alteratione. probatur: genera-
tio per se terminata ad producend[um] substantiam: non sic alteratio: h[ec] enim pri-
mo intendit qualitatem qua una subjectum alteratur: q[ui] probat maior: sub-
stantia patit per se produci ab aliqua actione, cum sit ens per se existens: si qui-
dem ex communi proloquio: unumquodque sicut habet esse sic petit fieri: sed
actio illa est generatio substantialis ut patet ex terminis: q[ui].

Confirmatur: datur

actio per se terminata ad qualitatem: ergo potest in titulo dari deus qui per se ter-
minatur ad substantiam, h[ec] enim potissime intenditur a natura. Secundo for-
ma substantialis præsumit in esse universa accidentali: ergo etiam in operatione:
sed datur operatio primo intendens formam accidentalem ergo et dari deus qui
primo substantialem intendat.

Item suadetur assertio: productio caloris in igne
du intensio non est productio ignis: sed est alteratio de qua in presenti: q[ui]. suadetur ma-
ior defficiente calore intenso subint[er]du[m] cuius productione manet ignis productio: q[ui].
probo antecedens: dum enim remittitur calor eius intensio destruitur: sed tunc manet
productio ignis: q[ui]. probo minorem tunc enim ipse paraxat ignis: ergo et produ-
ctio ipsum conservat; quippe conservatio est continuata productio. Solvuntur obij[ect]o.

Solvuntur objectiones s[ecund]o.

Aliter primo que necesse est concluditur ab eadem actione provenire: sed forma
ignis reconectitur cum summo calore: q[ui]. Hunc sit: sed actio qua ignis et calor
producentur est generatio et alteratio: q[ui]. Distinguo maiorem: si alterum aliud
non excedat concedo: sin autem nego maiorem: porro forma ignis manifeste excedit
calorem: id est que actione qualivis exempl[ar]i calore alteratur forma ignis mini-
me producitur. Præterquam quod ex operatione formæ caloris cum forma ignis

ni: unica coligitur actionem alterantem cum generante coniecti, minime vero ab illa non distingui.

Replacit: ideo actio ultimam destruentem dispositionem etiam destruit formam, quia defectus ultimae dispositionis coniecturam cum defectu formae, ideo si ultima dispositio cum forma coniecturam, quae actio illam introducit simul et formam ponit. Dicitur actionem ultimam dispositionem destruentem, ideo formam dispositionis destruit quatenus perparat ad formam contrariam; destructio autem formalis a suspensione concusae conservati- ni daret deservi.

Argues 2°: homo generat hominem quatenus materia ultimo disponit ut animam suscipiat rationalem; sed illam per alterationem disponit, ergo alteratio est generatio. Hoc argumentum de facultate tangit a pluribus locis dicitur. ad illud negotium, quia per alterantem actionem, et disponit materiam aliam dignitatem qua homo animam rationalem pertingit, non quidem quoad esse absolute, sed ut materia habitam et coaptabilem, quae sensu ius cogitatem materiam non superat, nec actionem excedit humanam. ² corruptio

Iustitia in in respositione compositi fiat resolutio usque ad materiam primam. situlus aperitur, et referuntur sententia. St.

In quovis composito sunt accidentia communia quantitas videlicet, color, figura &c. rursusque peculiariora, et ad illius formam consequuta; hic autem necesse est per eos determinari formam de primis q. d. unum existat consensus. Thomista frequentes arbitratur incorruptione compositi omnia propter accidentia perire, materiamque necdum substantiam aliam, sed accidentia formas substantiales amittere. Tenentur (dicitur Boetius, et Boetio existimant substantiam quidem formam perire, plura vero accidentia remanere. Assertio Nostra II.

ASSERTIO PRIMA. III.

Plura accidentia quae exant in corrupto manent in genito. Item Dicitur Thomae sic ambiguitate in re perenni, ut in eius preservatione decuruntur sunt immorari. Assertio autem sententia cogentia, frequenter suadet: eodem siquidem creaturae color, quantitas, color, figura &c. quae exant in vivente conspicuntur in eadem, igitur plura accidentia corrupti in genito manent.

Mixtum est Thomae fidem sensuum despicientes asserere in homine mortuo, et vivo non esse eadem numerum accidentia, sed specie similitudine. subinde est sensu falli, quia res perfecte similes minime discernuntur uti evenit dum e duobus oculis ablato alterum eius loco substituitur: tunc enim nec oculatissimi similes per-

ce sunt mutationem ita Louden, et textus Scoly Thomistiq.

Diximus factam sensus ratione eas-
tingere quoties ad id urgent aliquid rationem, minima comprimit. In presenti autem ra-
tio Thomistiq. invicem est quae ut inducat ad sensum fidem deroganda ut infra pa-
tebit, nec exemplum aductionis quidem evincit: quia enim accitit ob unum abstrahi posse ali-
ud que eius loco substitui quia a se se conspicit similem capiat mutationem? vel quia fieri
potest ut quantitas magis quidem apprehensa ita subito mutetur ut nec minus percipiat.

Sensus igitur castigandos contentio vel in obsequium fidei uti evenit in Sacramento Eucha-
ristie vel contrarium stabiliente ratione. minima autem quia Thomistiq. sic placet, si
enim parum adeo sensibus praesidentibus nulla quidem ratione praesertim ad avertendum
eundemmet solem quae hodie nos illuminat, in eadem aula nos esse eosdem nomine
aliqua ^{heret} quod quam ab usum esse videtur.

Ne autem in una sensus experientia immota
ma id ipsum ratione comprobamus: nota accidentia color videlicet quantitas figura
causam non habent productivam in cadavere: remanent: g. que exant in vivente. probantur:
illorum quippe causa nec est materia, nec forma cadaverica. ^{heret} enim in defunctis sunt ad illa
vel ad opposita, cum non exigat determinatam figuram colorem nec quantitatem: Aliunde
nec est causa producenti formam cadavericam, cum hoc multoties sit gladius funis, aqua,
aut ignis, que nequeunt quantitatem colorem nec figuram producere: g.

Despondens Tho-
mistiq. materiam materiam significationem ad similia accidentia per connotationem praecedentem
hoc autem sufficiens iudicant ut Deus tamquam auctor naturae ei conferat talia acci-
dentia quibus fiat ratio materiae ad illa significationem sine ea exigenti. Sed contra nam et
materia forma utque exposita illam connotat: et tamen ad aliam similem significationem
manet nec illam exigit: g.

Secundo: necdum materia amittit accidentia connotat: illa
sed etiam diem similia praecedentibus amittit: sed per primam connotationem existit acci-
dentia primis similia: ergo per secundam alia etiam experit quae primis et secundis
et similibus: ergo in omni composito materia habebit accidentia similia: sicque suppo-
sitae beddinge et calore nunquam habebit frigiditatem, aut frigiditatem.

Denique suade-
tur assertio: g. quia sunt accidentia, quae non recipiuntur in materia: sed hoc moment-
um ingenito cum non deficiat eorum susceptione: g. suadet minor: accidentia quae mate-
riam disponunt ad receptionem formae in illa recipientia sed accidentia sunt praecedentia
quae materiae disponunt ut formam suscipiat: g. = Nec dicat dispositiones recipi
in materia per formam completam, eorum formam in emanationem formalem recipiendi: Non
inquam dicat primo quia dispositiones ad formam istam necessario praecedunt ergo non est
ratio formalis illa recipienti.

Secundo dispositiones sunt causa ut forma recipiatur in materia: ergo forma non est causa ut dispositiones recipiantur: dicitur enim mixta causalitas in eo dem genere causi materialis scilicet: quia quod est causa recipiendi reducitur ad causam materiale. Denique materia habet sufficientem entitatem ut quodlibet accidens recipiat: et cum per se existens robustior sit quoniam accidenti: valet ergo recipere accidentia independentes a forma.

Objectiones solvuntur III.

Primo sicut Thomista in Angelico preceptore eo quod sepe ait et accidentia recipi in composito, similiter per accidens corrupti in genito non manere: sed corrupti ad corruptum in subjecto; et denique nullam dispositionem cadere median in materia et forma. Ad primum autem dic loqui de subjecto denominationis; et non inhesionis. Ad secundum loqui de accidenti proprio et ad formam consequuto. Ad tertium denique solvuntur in dicitur materia et formam non uniri medio aliquo accidentali dispositione.

Ad primum rationem: per se fundamento necesse est per se fundari: sed compositum substantiale est fundamentum accidentium: ergo illa per corruptionem per se fundat: simul accidentia per se fundat: probatur minor: accidentia enim in composito recipiuntur: cum ei partes suam effectum formalem ut esse album calidum &c.: sed subjectum accidentium est eorum fundamentum et substantia: g.

Ad secundum: prius materia recipit formam substantialem quam accidentia: quia prius perficitur per esse simpliciter quam per esse secundum quod: sed aliter accideret si accidentia corrupti manerent in genito tunc enim prius illa forma in materia quam forma genita g. Secundo suadet materia: prius esse primam quam secundam: sed forma completat materiam tunc primam et accidentia secundam: ergo prius recipit formam quam accidentia.

Ad argumentum respondere valemus ad minus compositum esse subjectum receptivum accidentium ad minus requirit ad illius defectum etiam accidentia deficere: compositum enim ut receptivum accidentium impletur ad versus materiam ut activam per formam cum autem altera forma deficiente altera substituitur quia materia actuatur et completatur nunquam variabitur subjectum accidentium formaliter in esse talis quod sufficit ne per se acciderent ex defectu subjecti.

Doctrina hęc hanc facile rejicietur a Thomistis; asserunt enim materiam existentem per existentiam formę in huius corruptione non deficere defectum existentis quia loco existentis per cadentis substituitur forma subsequenti existentia. Ita deficiente superficie aëris ambiente corpus locus formaliter non mutatur quia alia loco illius substituitur. Sic ergo materia completa per formam subsistentem accidentia hęc non deficiet ex defectu subjecti si alia forma deficiente altera advenit immediate.

Ita solutione plana argumentum evadit, aliter tamen respondeo concessa maiori ra-

pari minorem. ad probationem nego maiorem; cuius simpliciter probationem de in-
pote tamquam subiecto in huiusmodi nego; tamquam subiecto denominationis, concedo;
possunt namque accidentia composito denominationem prestare. tamen si soli in huiusmodi
materie ad modum quo licet cognitio et solutio solum ab anima proveniant, totus tamen
homo denominatur volens, et intelligens.

Ad confirmationem distingo maiorem prius pro-
ximate intentionis concedo; executionis, nego maiorem; nam licet forma substantialis ut
pote excellat primo a materia intendatur; et doctamen executionis exposcit ut per
prius recipiatur accidentalis tamquam quod deservit ad preparationem materie ut sus-
cipiat formam substantialem = Ad secundum dicere esse prius et substantiale prius esse sal-
tem in intentione quam esse secundum et accidentale; in executione vero non semper.

Replicabis: materia est prius subiecto compositum autem secundum; sed accidentia
non in primo, sed in secundo subiecto recipientur: g. = Distinguo minorem: in secun-
do subiecto secundum quod tale est in intentione, concedo: in intentione simul et exe-
cutione, nego: nam licet adveniat materia veluti in intentione complete non tamen in exe-
cutione quia ut ait Divus Thomas, que transeunt de potentia ad actum prius recipient
actum imperfectum, quam perfectum: propter quod quod natura accidentis salvatur quod non
non ordinatur ad totum substantiale compositum: sic autem accidit et si accidens pre-
sentia formam substantialem.

Argues 2°: destructio est unio forme cum materia, quam unio
accidentium, sed in corruptione compositi dissolvitur prima: ergo etiam secunda g.
composito pesante accidentia non remanent = Concessis premissis, utique nego conse-
quentiam; ideo enim in corruptione compositi destruitur unio forme substantialis quia
adest causa illius destructiva; nullatenus adest, que destruat unionem accidentium.

Argues 3°: forma substantialis materialis extensa est et divisibilis: ergo recipit extensio-
nem; sed extensio est quantitas: recipit per quantitatem. = Intra: ab extensa est extensa ergo
recipit extensionem ergo quantitatem; hoc autem nemo concedit; Unde per unio ante-
cedenti nego consequentiam: quia forma extensa denominatur quia in materia ex-
tensa recipitur; minime vero quia recipit extensionem: huius ratio est quia quanti-
tas dicitur communicat suum effectum formalem materie in qua recipitur, in dicitur va-
ro alij in materia receptis.

Argues 2. ergo forma genita supponit actionem accidentalem
in materia: ergo non recipitur immediate in illa: ergo non est actus primus materie =
prima concessa nego secundam et tertiam consequentiam; secundam quidem
quia actus accidentalis non se habet ut potentia receptiva, sed ut dispositio et ex-
tensionem potentie tertiam vero quia ut forma substantialis nisi actus primus ei su-
pedit quod precat in intentione, et quod alium non supponat actum substantialem.

Denique et uersus: dato enim ultimam dispositionem a forma provenire unica ab illa profusa secundu[m] illum gradum cuius propter est: sed ultima dispositio ad formam ignis v.g. calor scilicet ut octo unice[m] proprietat[um] ignis secundu[m] quodam[m] speciem: q. patet minor: calor enim ab igne provenit in essentiali, non vero secundu[m] esse genericum alia ab omni forma cum qua generice convenit proveniret.

Dices 2° ex Complectentibus formam dupliciter recipi in materia essentialiter, et quoad quidditatem, scilicet & connaturaliter. Ad primam receptionem dispositiones non requiruntur; bene tamen ad secundam; nam dispositiones non preparant materiam ut forma sit in illa ut quinquaginta sed ut naturaliter sit. hoc autem pacto componunt quod forma recepta quidditative causet ultimam dispositionem ut recipiat naturaliter.

Sed contra: nam materia prop[er] ad receptionem formae quoad quidditatem indeferens est ad hanc vel illam formam quidditative recipiendam: sed hanc dispositionem tollit dispositio: hoc q. ad receptionem formae quoad quidditatem supponitur. secundo forma ut quinquaginta recepta in materia habet esse ab agente naturali: q. est in illa naturaliter: ergo repugnat receptio illa mere quidditative. Denique: pro illo signo quo quidditative recipitur intelligitur officere naturaliter ultimam dispositionem: ergo et naturaliter recepta: sicut enim ad absolute operandum receptio absolute requiritur sic ad quod naturaliter operandum receptio naturaliter.

Dicunt p[er] dicti Patres ad naturaliter operandum sufficere receptionem naturaliter in devito hoc causam more voluntatis est, mixta[m] astantis. D.D. profertur: sed hac una impugnatione manifeste coarctat: ut forma operetur in sufficiens est quod in devito recipitur: sed deesse absolute recepta: ergo et operetur naturaliter naturaliter absolute habet recipi, nec aliquid proficit receptio in devito naturaliter.

Dices 3° ex Magistro Soto formam posse considerari in se et ex prout a causa efficiente, simulq[ue] in facto esse et ut recepta in materia. Sub prima consideratione ut ultimam dispositionem producere ut in materia recipitur. Sed contra: nam forma in se dependet a materia determinata utriusq[ue] ad illam sed determinatur per ultimam dispositionem: ergo et supponitur ad formam in se. Secundo forma fit quatenus ex materia educitur: sed non educitur ex materia indisposita: ergo et in se et educi dispositionem supponit.

Dices 4°. ex Aristotele forma scripti, instans generationis sextuplici signo perolvere in primo autem intelligitur finis movens, in secundo, agens motu a fine formam producitur, in tertio forma producitur materiam in forma, in quarto forma dispositiva producitur ad sui receptionem in quinto dispositionem materiam preparantem ut formam suscipiat, in sexto denique materia suscipit formam, sive illam causat in genere carum materialis

Sed solutio hęc necrationem tangit probativam, et hęc usq; factis impugnationibus
 subiacet. nam agens formam educit ex materia disposita: ergo dispositio necratio
 antecedit productionem formę. Secundo: formam materiam informare est formalis-
 sime cum illa intime coniuncta: sed unum est recipi: nequeit q̄ informare quin recipiat.
 Tertio materia indifferens ut potius per hanc quam per aliam formam informetur ergo
 per ultimam dispositionem determinatur: ergo ultima dispositio informans p̄cedit.

Solvuntur argumenta 53.

Angelicus Doctor autem in parte quęstione 107ma articulo quarto decimo ad
 secundum calorem qui parat dispositio ad formam: ignis est effectus profluens a forma ignis
 iam existentis id est non geniti sed generanti: si enim a prima exponitur. Nig
 eadem parte quęstione nona articulo 3° ad secundum per calorem dispositivum ma-
 teria ad recipiendam formam ignis quatenus adveniente calor non cessat; sed
 remanet quasi quidam effectus talis formę. Porro hic a nostra opinione stat Do-
 tor Angelicus: si enim adveniente forma ignis calor non cessat exarante illam
 dicitur autem quęstus effectus formę advenienti qui ab ipsa pendet in consuetu

Angues primo ratione. calor ut octo est ultima dispositio ad formam ignis: sed calor
 ut octo proficit a forma ignis. q̄ probatur in eo calor ut octo est ignis proprietas:
 ergo proficit a forma ignis. concessa maiore neq; innoxem, ad probationem
 distinguo antecedens de ratione geniti est proprietas per convenientiam conce-
 de per emanationem ratio antecedens et consequentiam: quia ut aliquid dica-
 tur alterius proprietas sufficit quod illi hodie et semper conveniat, hoc autem
 in accidit in calore ut octo, quia si ab igne non proficitur ita tamen ei convenit,
 ut alteri in quatuor proficiat.

Hęc mixtem similem calorem ab igne non proficere ta-
 men si in ipso sit sufficiens virtus ad illam producendam nec unumque exigit
 videri dispositiones ad formam ipsam antecedit veluti materiam preparari-
 re ad illius susceptionem. eaque propter et si calor ut octo ex conceptu talis va-
 leat a forma ignis proficere, minime tamen ut dispositivus est et preparativus
 materię: sic enim ab agente producit in obsequium tamen formę ignis ad
 quam disponit in quo sufficiens salvatur connectio ut vere dicatur proficere et
 illius.

Dico primo ultima dispositio est agentis terminus secundarius; qui maxi-
 me autem est forma: sed terminus secundarius non producitur proprie ad pri-
 marium. q̄ neq; innoxem. quia ut aliquid sit terminus secundarius respec-
 tu alterius sufficit quod producatur propter illud: quod sic accidit in ultima dis-
 positione quę licet formam prebentis, in eius tamen obsequium producitur, pro-

illam tanquam propter finem primario intentu agente.

Dices² si prae mel aqua calida a sepe-
gerat, sive frigiditatem producat: sed frigiditas est dispositio ad formam aquae
ergo = permissa maiori, nego minorem de frigiditate recuperari: hic enim ut
pote aquam supponens non praeparat ad eius receptionem, nec deservit ut forma
aqua sit sed ut melius se habeat, ideo & quantantur aqua calefiat semper remanet
sufficiens frigiditas ad eius conservationem; minus si quidem requiritur ut
aliquid conseruetur quam ut primo producatur.

Arguitur² valeri dispositio precedere
formam in genere causae materialis et ad illam sufficienter subsequi: exponit erunt ratio-
nes supra factae. probat assumptum; nam corruptio unius formae praecedit tanquam dispositio
generationem alterius, et aliunde a generatione provenit efficienter; cum generatione uni-
us sit alterius corruptio: g. = Secundo a peritio fenestae est dispositio ad ingressum aeris:
et aliunde fenestra efficienter aperitur per aeris impulsum: g.

Ad argumentum nego
antecedens. ad primam probationem licet corruptionem esse prioram actione genera-
tiva ut tali: quia forma praecedens corruptitur quatenus ad adventu ultimae dispo-
sitionis ad aliam. Deus suspendit concursum quo illam naturaliter conservat. Ex hoc au-
tem manifeste colligitur corruptionem efficienter a generatione non proficere, ut inien-
dit probatio. patet a prima sic accipiendum est ut generatio unius sit corruptio
alterius non quidem effective, sed concomitante et conspice.

Ad secundam concessa ma-
iori nego minorem; requirit enim aer ingredi quin fenestra aperiat. per prius ergo
aperitur aeris impulsu, et ei pateat additus, necno enim aere iam ingreditur ianuis
clausi quia propter et si ingressus aeris pendet ab aperiunt fenestae aperiunt tamen
et non ab ingressu probentur sed impulsu. = Iuxta ergo Theologiae auctori solent Theologiae disol-
venda relinquantur.

Dubiosis quibusdam circa viventium gene- rationes fit satis. s. 1.

Iuxta primo ex arboribus ab aliis generis non dicantur illarum filij. Respondo ideo esse
quia unice gaudent filij appellatione, qui a generante per cognitionem et amore proveni-
unt; in arboribus autem nec amor est, nec cognitio. = Iuxta 2°. an uterque patens active
concurrat ad generationem? affirmant Patres Canoniceenses. primo quia ad formas
eiusdem speciei communiter requiruntur potentiae eiusdem rationis: sed mas, et femi-
na formas habent eiusdem speciei, cum autem mas active concurrat, idem de femi-
na asexendy. Secundo quia proles nec dum patris et ei matri assimilatur ergo
eodem modo concurrat uterque.

Medici autem eadem probant opinionem quia

mix eadem habent natura quibus semen de feetu cogitatur, et servatur, ac vivit: hoc ergo erit & quae actio in utroque. Aristoteles contrarium docet, eo ductus quod cum feminis materiae per se tenent ad generationem si virtute activa materia illa pollet, possent se solis prolem concipere. Dicendum autem semen femininum, imperfectius esse quam ut possit se solo ad actionem reduci.

Lucus 2° quoniam membra prius eformantur in feetu? plerumque ex quo universa corporis membra invicem cohaerent, foveantur, conspiciuntur in commune corporis bonum censuerunt nullum confingi prius alio. Quod quidem mihi vix simile videtur tum ob rationem admodum tam, tum etiam quia causa membra omnia confingens semen scilicet necessario operatur, est & sufficienter applicata: ergo necesse est quod omnia simul eformet.

Lucus 2° quo tempore fetus eformatur? in hac re medicis standum puto. Atterunt autem fruges ter maxis trigesima, feminas vero quadraginta diebus eformari eo autem feminis tardius formantur per maxibus quia ille deviliore; hi autem robustioris semine fiunt. Vtrique tamen eodem tempore ad perfectionem probeuntur stationem; quia feminis ut potest humidiores celerius in propriam substantiam alimentariam combertent et facilius nutriuntur.

Lucus denique animi imaginatio non habeat fectem immutabilem. Sentio affirmativam; plerumque namque experientia compellitur mulieres ex vehementi pudore sive de formis alicuius status sobolem illi per similem edidisse. Quod denique saltem comprobatur ex Genesi capite trigesimo ubi constat greges Jacob maculosas fuisse quia tempore conceptionis eorum virgo multi coloris obiectantur.

De principio individuationis. Sunicus.

Non quaerimus de principio extrinseco: hoc enim Deum esse censemus. Quapropter difficultas est a quo res habeat intrinseco differentiam individualem? assero quod quum res per suam individuali entitate secundum gradum magis determinatur: primo: quia res individuat quatenus est individua in se de vi sua a quo libet alio: sed habet per proximam entitatem a qua formaliter provenit quod sit haec res et non alia distincta: 2°. Secundo: quia genus et differentia sumuntur a tota entitate: ergo etiam individuat.

Tertio et specialiter de materia: haec enim nec individuat per formam, quippe omnes respicit indifferenter, nec per quantitatem quia iuxta hominitas nobis adversarios in corruptione compositi quantitas deficit eadem numero materia permanente. Similiter eadem numero materia valet saltem miraculose quantitatem amittere, et aliam subinducere: 3°.

Dicit: Doctores Ange

gelicus fluxus in ista materia signatam quantitate esse principium indi-
viduationis. = Dicitur tamen loqui de principio individuationis a posteriori et quo
ad nos; quatenus materia huius extensionis, et lineamenti affesta nobis deservit
ad deprecandam individuum multitudinem, admodum quo multitudo accide-
tiunt ex multitudine subjectorum illi ignoscitur. Quia plura desiderat Philo-
sophum istam epilogate discutientes consulere valet. Caput 1. de alteratione.

Caput 2. de alteratione, eius natura declaratur s. l.

Idem alteratio est actio faciens alterum, id est: accidentaliter distinctum; non vero aliud
sive distinctionem in substantia. Sumitur late pro quavis accidentali mutatione, stricto
autem pro mutatione ad sensibiles qualitates, ex quarum variatione res altera sensi-
bus aperit, prout denique accipitur pro motu ad qualitatem contrariam habentem,
ut frigus, calor, secitas, humiditas &c. Sic accepta huiusmodi solet de definitione
applicari: motus ad qualitatem sensibilem habentem latitudinem cum contra-
rietate.

Subultima acceptione de illa in presenti pertractamus quatenus scilicet
ad generationem disponit vel transmutando subjectum ab uno in aliud contrari-
um ut a calido in frigidum et dicitur alteratio simplex vel ab statu minus perfecto
eiusdem qualitatis ad perfectiorem, et dicitur intensio. Dum autem qualitas ad
novam partem subjecti declaratur actio sic illam extendens vocatur alteratio
extensiva. Insuper unica quomodo fiat qualitatis intensio declaratur titulus s. l.

Insuper unica quomodo fiat qualitatis intensio. declaratur titulus s. l.

Plurimum sub prefixo titulo difficultates continentur. Primum autem a seorsum
disputandum per quid scilicet transeat subjectum de calore in frigus, remisso ad rivum
et intensio. prima opinio transire defendit per expulsiorem contrarij frigi-
dis scilicet quae quidem Platoni tribuitur et ab Egidio, facile tamen impugnat: haec
exatraginta instanti quo infunditur adequate expellit peccatum et tamen pos-
tea intenditur; igitur intensio non fit per expulsiorem contrarij. Similiter lux in
diafano intenditur quin aliquod sit contrarium removendum. Dato tamen inten-
sionem fieri per maiorem expulsiorem contrarij ad hoc devium est quomodo fiat
taliter expulsio.

Alii arbitrantur fieri intensioem quatenus destructa qualitate im-
perfecta alia perfectior subjecto tribuitur; sed haec etiam impugnat: intensio enim
stat in augmento maiori qualitatis perfectione, in hac vero opinione nec perficitur
qualitas, nec augetur. Secundo: si enim in intentione imperfecta coexistet,

perfectioris qualitas generatur in remissione utiq; hęc contra: subinde q̄ dum a-
 quāto operat agens frigē factivū coarctans calorem intensum generabit remig
 quod est agens abstractum.

Tertio p̄d Thomistis plausibilis assensio intentionem ef-
 fieri per maiorem radicationem qualitatis in eadem parte subjecti, sive per eandē
 met qualitatem quatenus profundius penetrat subjectū ei f̄ strictius in hęc.
 Quarta deniq; propugnat intentionem fieri per additionem novę partē qualita-
 tis velat frequenter asseritur per additionem gradus ad gradū constituit modo quo
 quantitas augmentatur per novam partem p̄p̄ existētibus superaddit; sic Di-
 vus bonus Ventura Doctor Subtilis et Covinius, frequentēy scola Societatis.

Assensio Nostra. 92.

Intensio fit per additionem novę qualitatis partialis, sive per additionem gradus
 ad gradum in eadem parte subjecti. Sradetur: nam calor intenditur per illud
 quod subjectum dicitur magis calidum: sed hoc est nova qualitas partialis, si-
 ve novus gradus caloris realiter superadditur: q̄. probō minorē: id per quod
 subjectum est magis calidum est effectus realis caloris n̄ dicas esse aliquid f̄tū
 sed non effectus caloris p̄p̄ existētis: ergo superaddit.

Vergetur et explicetur:
 novus effectus caloris a novo debet calore produci: sed esse magis calidū est novus
 effectus caloris cum non existat usq; ad instantē intensiōis: q̄. probō maiorē:
 effectus formalis caloris est ipse calor: effectus quippe formę est indistinctus
 a forma: ergo novus effectus caloris a novo debet calore produci. Secundo esse
 magis calidum est calorem augeri: sed calor per calorem augetur: q̄.

Dicent
 contrarij calorem intendi idem esse ac fortius et strictius uniri eaf̄ propter
 fieri intensiōem per adventum novę et perfectioris unionis illius cum subiec-
 to. Sed contra: quia tunc carus daretur duplex unio, illa scilicet qua calor
 prius subjecto coniungebatur, rursus q̄ alia superveniens, et antecedenti per-
 fectior, sicq; in eodem subjecto foret duplex accidens eiusdem rationis quod negat
 adversarij.

Dices: adveniētia ratione perfectiorē coarctari minus perfectam.
 Sed contra: nam per intensiōem formę nihil positivē tollitur a forma quę in-
 tenditur: intensio enim formę perfectio est non autem destructio. Secundo:
 quia dissolutio unionis alicuius formę non assimilatur parte, sed a contrariis debet
 provenire: sed agens formam intendens non est ei contrarij, sed simile: q̄. Ter-
 tio: quia dum calor per agens frigē factivū remittitur uno destruetur: sed si-
 milia agens nequit aliam unionem producere: nullū quippe frigē factivū unū

calorem: ergo in remissione caloris adequate deficeret calor.

Quarto: quia calor intensus perfectius calefacit subiectum: sed non calefacit per unionem: hęc enim ut p[er] se conditio sequitur: ergo per aliquid superadditum. Explicatur: calefactio p[er] se venit a virtute calefactiva: ergo maior calefactio a maiori virtute. Aliter: calor intensus est perfectior remisso: sed unio adveniens non est perfectio caloris, sed unionis: igitur calor perfectior raditur per aliquid ab unione distinctum. Aliter: 2° t[er] aduc magis calefacere est magis informare: sed calor non per unionem sed per calorem informat: ergo ut magis calefaciat augere debet calorem essentialis.

Alia via occurrit Catianus asserens in intensione nihil de novo caloris advenire sed hunc intendit quatenus magis radicatur in subiecto p[er] p[er] se connotationem actionis intensivę ad modum quo in prima p[ro]ductione ab actu subiectum calefacit p[er] se ipsam connotantem actionem productivam illius. 3° 4° 5° 6° 7° 8° 9° 10° 11° 12° 13° 14° 15° 16° 17° 18° 19° 20° 21° 22° 23° 24° 25° 26° 27° 28° 29° 30° 31° 32° 33° 34° 35° 36° 37° 38° 39° 40° 41° 42° 43° 44° 45° 46° 47° 48° 49° 50° 51° 52° 53° 54° 55° 56° 57° 58° 59° 60° 61° 62° 63° 64° 65° 66° 67° 68° 69° 70° 71° 72° 73° 74° 75° 76° 77° 78° 79° 80° 81° 82° 83° 84° 85° 86° 87° 88° 89° 90° 91° 92° 93° 94° 95° 96° 97° 98° 99° 100° 101° 102° 103° 104° 105° 106° 107° 108° 109° 110° 111° 112° 113° 114° 115° 116° 117° 118° 119° 120° 121° 122° 123° 124° 125° 126° 127° 128° 129° 130° 131° 132° 133° 134° 135° 136° 137° 138° 139° 140° 141° 142° 143° 144° 145° 146° 147° 148° 149° 150° 151° 152° 153° 154° 155° 156° 157° 158° 159° 160° 161° 162° 163° 164° 165° 166° 167° 168° 169° 170° 171° 172° 173° 174° 175° 176° 177° 178° 179° 180° 181° 182° 183° 184° 185° 186° 187° 188° 189° 190° 191° 192° 193° 194° 195° 196° 197° 198° 199° 200° 201° 202° 203° 204° 205° 206° 207° 208° 209° 210° 211° 212° 213° 214° 215° 216° 217° 218° 219° 220° 221° 222° 223° 224° 225° 226° 227° 228° 229° 230° 231° 232° 233° 234° 235° 236° 237° 238° 239° 240° 241° 242° 243° 244° 245° 246° 247° 248° 249° 250° 251° 252° 253° 254° 255° 256° 257° 258° 259° 260° 261° 262° 263° 264° 265° 266° 267° 268° 269° 270° 271° 272° 273° 274° 275° 276° 277° 278° 279° 280° 281° 282° 283° 284° 285° 286° 287° 288° 289° 290° 291° 292° 293° 294° 295° 296° 297° 298° 299° 300° 301° 302° 303° 304° 305° 306° 307° 308° 309° 310° 311° 312° 313° 314° 315° 316° 317° 318° 319° 320° 321° 322° 323° 324° 325° 326° 327° 328° 329° 330° 331° 332° 333° 334° 335° 336° 337° 338° 339° 340° 341° 342° 343° 344° 345° 346° 347° 348° 349° 350° 351° 352° 353° 354° 355° 356° 357° 358° 359° 360° 361° 362° 363° 364° 365° 366° 367° 368° 369° 370° 371° 372° 373° 374° 375° 376° 377° 378° 379° 380° 381° 382° 383° 384° 385° 386° 387° 388° 389° 390° 391° 392° 393° 394° 395° 396° 397° 398° 399° 400° 401° 402° 403° 404° 405° 406° 407° 408° 409° 410° 411° 412° 413° 414° 415° 416° 417° 418° 419° 420° 421° 422° 423° 424° 425° 426° 427° 428° 429° 430° 431° 432° 433° 434° 435° 436° 437° 438° 439° 440° 441° 442° 443° 444° 445° 446° 447° 448° 449° 450° 451° 452° 453° 454° 455° 456° 457° 458° 459° 460° 461° 462° 463° 464° 465° 466° 467° 468° 469° 470° 471° 472° 473° 474° 475° 476° 477° 478° 479° 480° 481° 482° 483° 484° 485° 486° 487° 488° 489° 490° 491° 492° 493° 494° 495° 496° 497° 498° 499° 500° 501° 502° 503° 504° 505° 506° 507° 508° 509° 510° 511° 512° 513° 514° 515° 516° 517° 518° 519° 520° 521° 522° 523° 524° 525° 526° 527° 528° 529° 530° 531° 532° 533° 534° 535° 536° 537° 538° 539° 540° 541° 542° 543° 544° 545° 546° 547° 548° 549° 550° 551° 552° 553° 554° 555° 556° 557° 558° 559° 560° 561° 562° 563° 564° 565° 566° 567° 568° 569° 570° 571° 572° 573° 574° 575° 576° 577° 578° 579° 580° 581° 582° 583° 584° 585° 586° 587° 588° 589° 590° 591° 592° 593° 594° 595° 596° 597° 598° 599° 600° 601° 602° 603° 604° 605° 606° 607° 608° 609° 610° 611° 612° 613° 614° 615° 616° 617° 618° 619° 620° 621° 622° 623° 624° 625° 626° 627° 628° 629° 630° 631° 632° 633° 634° 635° 636° 637° 638° 639° 640° 641° 642° 643° 644° 645° 646° 647° 648° 649° 650° 651° 652° 653° 654° 655° 656° 657° 658° 659° 660° 661° 662° 663° 664° 665° 666° 667° 668° 669° 670° 671° 672° 673° 674° 675° 676° 677° 678° 679° 680° 681° 682° 683° 684° 685° 686° 687° 688° 689° 690° 691° 692° 693° 694° 695° 696° 697° 698° 699° 700° 701° 702° 703° 704° 705° 706° 707° 708° 709° 710° 711° 712° 713° 714° 715° 716° 717° 718° 719° 720° 721° 722° 723° 724° 725° 726° 727° 728° 729° 730° 731° 732° 733° 734° 735° 736° 737° 738° 739° 740° 741° 742° 743° 744° 745° 746° 747° 748° 749° 750° 751° 752° 753° 754° 755° 756° 757° 758° 759° 760° 761° 762° 763° 764° 765° 766° 767° 768° 769° 770° 771° 772° 773° 774° 775° 776° 777° 778° 779° 780° 781° 782° 783° 784° 785° 786° 787° 788° 789° 790° 791° 792° 793° 794° 795° 796° 797° 798° 799° 800° 801° 802° 803° 804° 805° 806° 807° 808° 809° 810° 811° 812° 813° 814° 815° 816° 817° 818° 819° 820° 821° 822° 823° 824° 825° 826° 827° 828° 829° 830° 831° 832° 833° 834° 835° 836° 837° 838° 839° 840° 841° 842° 843° 844° 845° 846° 847° 848° 849° 850° 851° 852° 853° 854° 855° 856° 857° 858° 859° 860° 861° 862° 863° 864° 865° 866° 867° 868° 869° 870° 871° 872° 873° 874° 875° 876° 877° 878° 879° 880° 881° 882° 883° 884° 885° 886° 887° 888° 889° 890° 891° 892° 893° 894° 895° 896° 897° 898° 899° 900° 901° 902° 903° 904° 905° 906° 907° 908° 909° 910° 911° 912° 913° 914° 915° 916° 917° 918° 919° 920° 921° 922° 923° 924° 925° 926° 927° 928° 929° 930° 931° 932° 933° 934° 935° 936° 937° 938° 939° 940° 941° 942° 943° 944° 945° 946° 947° 948° 949° 950° 951° 952° 953° 954° 955° 956° 957° 958° 959° 960° 961° 962° 963° 964° 965° 966° 967° 968° 969° 970° 971° 972° 973° 974° 975° 976° 977° 978° 979° 980° 981° 982° 983° 984° 985° 986° 987° 988° 989° 990° 991° 992° 993° 994° 995° 996° 997° 998° 999° 1000°

Contraria Solvuntur III.

Angelici p[re]ceptores testimonio adversę opinionis favere videntur. plura tamen sic valent exponi asserendo scilicet intensivam non fieri p[er] se non qualitatem totalem, sed partialem, alia vero quibus asserit effici intensivam p[er] maiorem radicacionem qualitatis in subiecto sic accipienda sunt ut ipsa maior radicatio fiat p[er] additorem gradum ad gradum: cum enim minime constet quid nomine radicacionis intellexerit in nostro sensu fuisse loquendum iudicare licet.

Ne autem cogitatio hęc veluti voluntaria rejiciatur illam et Angelici p[re]ceptores secunda secundo questione vigesima octava articulo quarto ad textum de certitudine ostendo: quidam dixerunt characterem non augeri secundo essentiali, sed solum recurrendum radicacionem in subiecto, sed hi p[ro]pria voce ignoraverunt. Constat ergo recurrendum qualitatem in intensione magis radicari, sed sicut virtutem, si essentiali augeri quod fieri nequit quoniam ipsa augmentum habeat virtutem et essentiali qualitatis.

Argues primo ratione: calor unius subiecto calefacit illud: ergo essentiali unius magis calefacit: sed magis calefacere est calorem intendi: ergo intensivitas formaliter est in unione perfectiori qualitativa cum eius subiecto. Distinguo antecedens: p[er] virtutem calefactivam, concedo: p[er] unionem nego ant. et distinguo

consequatur: si ad id dixit caliditas concedo: si autem nego: consequens iam
 est enim ad caliditatem formalem requiritur calor, ut ad magis caliditas
 dum maior calor requiritur: si enim nullum fit augmentum, id est nullus effe-
 ctus valet de novo produci. propter quod quod posito calorem indivisibilem esse negat
 magis et minus unum in magis unum totum unum calorem subiecto quicquidem ut
 pote forma necessaria agere debet quantum potest nec magis operabitur per soli-
 ut unum ad unum.

Argues 1° vel gradus sunt homogenei, solo numero distincti et
 heterogenei, et diversi rationis? non secundo obnegat dicenda: non primum, alias duo
 accidentia solo numero distincta sunt in eodem subiecto. Dicendum igitur gradus calo-
 ris solo numero distincti, cuius proportionem in contrarium distinctio: duo accidentia
 partialia, nego totalia concedo. Cum enim accidentia totalia distinctum propter of-
 fectum alterum illorum superfluit, ut pote subiecti capacitate explorata supponere
 posse accidentia partialia ad eundem effectum totalem conspirant.

Argues 2°: posito gra-
 dus homogenei esse potest caliditatem et quatuor quatuor alios gradus produ-
 ce vel in se, vel in alio subiecto quadruplicem etiam gradum habentem: sed hoc arguit
 dici alias caliditas quatuor potest producere ignem ad octo gradus caloris necesse con-
 sequatur eius connectioni: g. propter maiorem quia caliditatem et quatuor quatuor centi-
 na gradus caloris: ergo illos valet producere in quovis subiecto cui sit sufficienter ap-
 plicatus.

Nego maiorem: quidem omne agens agit tibi simile: cum autem subiectum
 quatuor pro habens gradus caloris simile supponatur calido ut quatuor, negat hoc pro-
 dictos gradus illi conferre ut pote quia defuit finis intentus ab agente partium caliditatis
 sibi assimile. propter quod quod est caliditatem ut quatuor quadruplicem valet gra-
 dum caloris specificative sumptum producere, negat tamen illos causari ut foret-
 tura cum forma ignis veluti accidit in presenti ad modum quo agens homine imperfec-
 tibus negat unionem materiam cum forma (semel ab extrinsecis distincta) producere tamet
 si perfectius sit ipsa unione.

Duplicabilis si enim omnes gradus homogenei sunt calor
 ut octo perfectionem non erit octo gradibus caloris per distincta subiecta et in partibus: sed cali-
 dum et unum valet in distinctis subiectis octo gradus producere ergo etiam calorem ut
 octo. Distinguo maiorem: calor ut octo absolute et essentialiter sumptus concedo
 collectivae et ut efficiens: idem subiectis, nego: cum enim virtus unita fortior sit et
 communi proloquio, gradus caloris perfectiones sunt ut in eodem subiecto collecti-
 quam per plura distingi. Notandum de connectione cum forma ignis supra innotuavi.

Argues 3°: primus gradus frigiditatis primum etiam caloris repellit: ergo non sunt

homogenei: si enim non est potior ratio ut primus ex appellat per octavo.
Dic per primum gradum frigiditatis unum ex pelli gradum caloris quilibet ille si nec
facile contrarij sua debet. Si autem dicas eum per primum gradum frigiditatis nunc
primus nunc autem secundus caloris appellatur ad causam primam revertimus ad illam
equidem spectat quod causa fluxus effectus solo numero distincti per continent unum per
ale producat.

Argues 5. si omnes gradus homogenei sunt valent utique in infinitum augere
si nullus qui esse ultimis per alio: id hoc negari dicitur non ex periclitia constat solum
augere usque ad intolerationem formae ignis. 5. Dic verum est maiorem in ipsis gradi-
bus secundum se ipsam vero potentia virtute coeque naturaliter operantur, et limita-
tione subjecti.

Argues denique auditio geminata per eam intentionem non est: ergo nec gradus
quantumvis replicentur intentionem faciunt. Concesso antecedenti nego consequentem
quia auditio geminata est duplex adequate et totaliter, nec altera aliam tamquam
partem sepeit eiusdem auditionis. gradus autem partes sunt ad perfectam qualitatem
ordinat. Caput 3 de nutritione, augmentatione, actione et reactione.

Caput tertium de Nutritione Augmentatione Actione, et Reactione

Existere nutritionem unum negari Magister sententiarum Petrus Lombardus, Episcopus au-
tem contrarij existimantes sic illam definiunt: conversio alimenti in substantiam ali-
ti: Dicitur autem similem conversionem clarissime patet: nam corpus hominis ad oculum
creatur novaeque partes adquirat: non per miraculum (ut fides in deserto) hoc enim asse-
re vero est philosopho indignum, nec etiam per rarefactionem aliam corpori hominis robusti
radix foetis corporis infantis: nec denique per excretionem quae non est opus naturae sed
auctoris: restat igitur hominem crescere, novaeque partes adquirere per dictam conversionem.

Dices primo: omne quod in os intrat in ventrem vadit, et in secessum sua emittitur ut dicitur habes
ex Mattheo quinto decimo, decimo septimo: sed quod emittitur in secessum in substantiam
aliam non convertitur: talis igitur non existit conversio. Dic proinde locum esse per distributionem
nem a commodam accipiendum, ita scilicet ut omne quod intrat per os secundum aliquod suum
in secessum mittatur quod minime existit nutritionis oppositum. Sic Divus Thomas in
loco per dictum.

Dices 2. simili existente conversione fieri posset ut nunquam restet
nisi sumpto videlicet alimento vale proportionem quae sufficiat ad restaurandam substan-
tiam deperditam, et humidum radicale conservandam: sed hoc est naturaliter impossibile,
specialissimumque arboris dicitur igitur. Ergo sequelam: alimentum enim tot novis qualitatibus

totum corpus defusa per omnia corpora partes trahit ad alimentum, in qua quidem tractatione
unagguo quod si in hunc est sumit ^{luna} sexam distat ad modum. (sic enim ex-
plicat Aristoteles) quo partes familiares ad eorum distribuit ut optimum liberis, detestatur
savia, vilius in omnibus animalibus confertur; ita etiam pro cuiusque partibus conditione cuiusque na-
tura alimentum distribuit: hoc autem ultimum perfectionem, coctionem in una quaque
parte corporis subijci, et pro cuiusque natura molitiem, duritiem, humiditatem suscipit
vel siccitatem, sicque nutritio peragitur quatenus sanguis in hanc partem substantiam
convertitur.

Explicat facile in fere triplex coctionem alimentum subire primam in stoma-
co, secundam in epate, tertiam denique in partibus illis in propriam substantiam illud conver-
tentibus unicuique autem coctioni preparatio antecedit, et perfectio subsequitur. Ad primam
fit in epate preparatio, illa in intestinis perficitur, ad secundam dispositio fit in mesenterio
quibus plurimas ad sanguinem ^{nutritio} recipit dispositiones; perfectio vero in catamagna
hinc efficitur, namulis efficitur. ad tertiam denique fit in venulis preparatio quatenus san-
guis in illis inclusus vicinis partibus in quorum substantia convertendus est in nutrimentum;
per ultimum autem terminum nutritionem videlicet absoluitur.

Augmentatio ut cons-
tat ex dictis est: motus a minori ad maiorem quantitatem nutritio ^{nutritio} solum an ne ^{nutritio} augmentatio
distinguat, frequenter autem a firmative respondetur, si augmentatio in esse actionis si-
ve in esse mutationis recipiatur tum quia nutritio diversam naturam habet ab augmenta-
tione: hec enim proprie motus, non autem illa, tum etiam quia distinctio non habent
subjectum et terminum, illud quidem quia augmentatio in quantitate nutritio se-
re in substantia recipitur, terminum vero quia altera novam partem substantiam, et
alia terminatur ad quantitatem.

Circa actionem plura dispersa sunt in precedentibus
primo tamquam inquis: an agens agat in passum sibi simile? partem negativam supra sa-
mus complexi, nunc ita suadetur: actio enim potest intendere in introducere formam con-
trariam ei que in passu reperitur non inter similia, sed inter contraria debet fieri. Secun-
do: agens intendit sibi a similitudine partem: ergo sibi simile non respicit: aliam iam habe-
ret, quod esset acceptum ab illo.

Inquis de actione potentia sit resistens passu. Duplex
distinguitur in passu resistens: activa qua passum destruit activitatem agentis, ut adon-
icium in hunc resistit in ipsam operando, sicque destruit virtutem illius, deinde
passum qua est activitatem agentis non minuat, resistit tamen ne agat ut pondus in lapsu
de respectu ablatum. Dicendum igitur actionem potentiam esse resistens passu; hec enim
ab illa superatur: ergo est ea potentia.

Sexto inquis an detur reactio, sive quod idem est an
omne agens agendo se recipiat. pars affirmativa clarissima constat ex experientia, quia licet

licet aqua ignem extinguat; incalcescit tamen, et magna ex parte abijt in vapores simi-
 liter alij omitti, constat in accido et acido, hęc enim mutuo quidem conflictu se per-
 puerunt, et inuicem atemperantur. Porro reactio duo necessario requiritur, primum quod
 agens et passum mutuo appropinquentur, secundum quod alterum capax sit qualitatis alteri
 ut de se desuperi stupa non agit in ignem illo loco desuperi conuenientem. bene tamen
 si propinquetur in ipsum propter secundum causam non desuperi quantuor in subluna-
 ris operantur. Liber 2. caput unicum de elementis et mixtione.

Liber secundus. Caput unicum de ele- mentis eorumque qualitatibus, et Mixtione.

Quia alij in locis elementum uti capax. modo autem de illo pertractamus quatenus et ex
 prius qualitas simplex ex quo mixta primo componitur et in quo resoluta ultimo habent
 per se corpus a materia et forma secretitibus, si simplex inuit ex alio rem non resul-
 tate commixtione additur denique ex quo mixta componitur, ut a corpore d'ini-
 quatur celesti quod simplex licet sit, mixtum tamen non componit. Quatuor autem
 elementa dignoscuntur quibus talis agitur definitio: ignis, aer, aqua, et terra, nec
 aliud huc usque cognitur cui possit conuenire.

His autem quatuor elementis prius quatuor
 distribuentur qualitates, calor, siccitas, frigiditas, et humiditas. Porro prius quali-
 tates sic solent diffiniri: quę nec ex alijs, nec ex sese mutuo fiunt, sed ex ipsis oriun-
 tur ceterę prius quatuor qualitates ex alijs utique minimaxerantur, ex ipsis autem com-
 mixtis, et atemperatis oriuntur ceterę. Dicitur lux non fieri ex alia qualitate ergo est pri-
 ma. nego consequentiam, quia nec alij qualitates fiunt ex illa ex primis autem ceterę fi-
 unt ex aliorum commixtione resultantes.

Ut autem unius cuiusque naturam dignoscas sic calor
 descriptiva definitur quod congregat homogenea, et dissipat heterogenea: hoc enim est
 eius proprium quod præter: quia si materia aliqua ex heterogeneis autem dicitur plumbo, esse et
 argento igni applicatur per utriusque ut omnia illa opera caloris dissipant, et partibus autem alijs
 si partibus seque alijs inuicem uniantur, et coherant, similiter ligno opera caloris dissipat
 partes leuiores in fumos simul habeant, aqua simul etiam e potui exudat, et terra denique
 manet incinerata.

Sic autem solis frigoris descriptio: prima qualitas homogenea simul et hetero-
 genea congregans: illo enim necdum congregantur aquę partes, sed multo citius terra, firmus,
 stercora et alia. humidum est quod eque proprio termino, facile autem alieno continetur
 ut patet in aqua, quę ex omni et fluens parte difficili proprii terminis constat, sed ad eadem
 nam, alia ve in finita loca conflens facile eius ad hęc elementum terminis continetur. No-
 ta tamen quod fluida tamen si proprii terminis difficili continentur, alij tamen rebus

adhuc minima affectari eo quo nec in alienis facile continentur, et in hoc ab humidis dese-
xant.

Sicut dicitur, quod facile termino proprio contentus, difficile se accommodat alieno ut lapis,
qui tenaciter retinet proprio configuratione et veluti in se ipso contentus difficile alij corporibus
se accommodat. Secundum autem quatuor qualitates sic invicem possunt contineri: calidum
cum sicco, humidum cum calido, frigidum cum humido, sicut cum frigido, frigidum cum
calido, humidum cum sicco. Porro duo ultima compatibilia inveniuntur quia frigidum calido, humi-
dum autem oppositum sicco.

Hinc quatuor prima coniugia quatuor etiam elementis tan-
quam eorum conferentur proprietates: ita scilicet ut ignis sit calidus, et sicus, aëx humidus
et calidus, aqua frigida et humida, terra denique sicca, et frigida. Sic tamen ut primum
eius in summo, secundum vero prope summum conveniat. Ex his alia elementa similia,
diisimilia alia nuncupantur. Primum sunt quae in una qualitate conveniunt ut aëx, ignis
in calore, ignis et terra in siccitate, secunda vero ea sunt, quae nulla qualitate concordant
ut ignis et aqua, aëx et terra.

Quatuor autem relativi elementis totidem etiam loca quona-
tionalia designantur. ignis igitur locus est sub concavo lunae, cuius spatium in modo globi
circumferentia occupat, illi enim ut pote omnium leviorum supremus locus utiq; aëtheris
quod etiam exornatur, quod summum ascendere tenet haud obesse suadet. Aëx
autem quia levis infra lunam siccus locus mixtus designatur. Intra illius autem
regione dividitur, suprema quae aëx levior rarior existit, media equalitatis minus
levis et raris, infima quae aëx plus est permixta vaporibus a corporibus exalatis
aëx autem in ea existentem respiciamus.

Ex his suprema calidior est ob ignis pu-
ximitatem media autem frigidior tum ob copiam vaporum quae ibi condensantur, tum etiam
quia reflexio radiorum solis eam non perstringit, infima denique media calidior ob contrariis
rationem: iniqua tamen magis scilicet state quam hinc regionibus calidis,
quam frigidis. Tercio quia omnium graviorum infimus locus confertur: porro aqua quia
minus gravis supra ipsam locatur, cum eam unicum locum constituit.

Dices primo:
aëx non ignis non videtur a nobis infra orbem lunae; ergo ibi non est. Nego consequentiam
quia a nobis non videtur illius tenuitati et raritati tribuitur. Dices 2°: in loco ignis con-
tinuato nullum est pabulum; neque igitur in illo conservari. Nego consequentiam. eo enim
igni noster pabulo est, quia plus est contrariis quibus igitur admodum extenuatur;
pabulo autem simile reserit detrimenti; ignis autem in loco sibi conaturali nullum habet
contrarium.

Dices 3°: ignis si ignis medius foret inter lunam et aërem hunc undiq; accenderet,
et medio illo Cetera sublunaria: sed hoc falsum est per experientiam demonstrat. = Dices 4°

in propria regione raxatione esse, quamvis possit a eadem inflamare, rursus q̄ quia non pot̄
ḡt amplius raxandi facile coarctari.

Sic philosophus mixtionem deffinit: mixtibilium
alteratorum unio; de mixtura autem mixtionem loquitur, qui quidem tunc datur dum
mixtibilium forma corrupta ea subnova forma copulatur, sive in tali quodam textu conve-
nitur alteratio vocatur, quia per prius ad similem coniunctionem necesse est quod eo-
rum qualitatibus pugna extenuati, sic invicem atemperantur ut in eodem copulentur sub-
jecto. Sic solet inquiri an formę elementorum permaneat in mixto cum breviter as-
piciendū meatus.

Assero igitur non permanere formaliter: alias idem foret ignis et la-
pis deinde plures formę substantialiter in eodem composito euent. Alterius, nempe, perma-
nent in mixto continuo pugnantius ut pote invicem contradicunt, nec ab alia forma
in concordiam redacti. Si autem dicas formas elementorum manere in mixto remit-
sat, et atemperatas formę philosophice loquaris, refectio siquidem et remissio formę
substantiali repugnat.

Dices: proprietates elementorum quatuor videlicet primę qualita-
tes remanent in mixto: ergo et formę elementorum quas similes qualitates consequuntur =
Dic proprietates qualitates manere in mixto atemperatas, et refectas; ref. sic autem non ele-
mentorum passiones, sed accidentia quedam communia dea devent. Atamen non in-
congrue dici valet elementa virtualiter in mixto manere, quatenus p̄cipue qualitates,
tametsi atemperatę pro elementi substituant. Tractatur unus de modo q̄lecti

Tractatus 1° de Mundo Cęlesti: pharag. 1°

Ita dicitur animi quidem anxietate suspensus, non quę p̄sent tractatu a for-
et suggestu dicitur in mente nanc, ne is tempore in sumpto ut loquitur non cog-
peterat. diuim. superfluit tamen solertia quidem (ut foream olfecisti) faverit
te. Cęlum igitur suspende molis magnitudine immensę in cęlestibus raxum
geminis perlucida lucente suscipio perlucidandę; adeo tamen brevi in mixta
utquam plura subdit ea tantum modo tradam quę apta pro p̄cipuis
q̄lectis in quinq; pharominis exponendis indicaverim. Caput unū de ra-

Caput primum de Natura Cęlesti

Quęroles namq; substantia est ex propria materia in ditione incor-
ruptibili, quoniam quęduplex circūferens opinio ep̄icuri magis corrupti-
bile esse totali corruptione defendit. Alij vero partiali corruptione velun-
nuandus elementalis, qui licet destrui nequeat quoad omnes eius partes, quoti-

9
 Iuxta secundam an ne caelum et astra anima possunt? praei philosophi
 a firmantem opinionem de sensu et exiimantel egi luminaria hnge
 con aut homines esse sub staliay specie. contraxu tamen frequentissimay
 dem propugnatur, huc que rationibus communiter. primo: nam eorum
 animay vel damnay forent vel veaty: non primum: siquidem damnati non
 in celo beantur sed in inferis. non secundum nam Deuteronomi Idcirco
 optimo cultu egi in demq solis et lune prohibetur eo prese: si autem eorum
 animay veaty forent cultu ducit illas adoxare liceret.

Secundo: eorum inco-
 parat vegetandi, sentiendi et intelligendi, igitur ei repugnat actus vitalis,
 prima pars antecedentis suadetur: celo namque repugnat generatio nutu-
 tio et augmentatio quippe que corruptionem involvunt: sed est in ea pars
 vegetandi cui tales repugnant operationes: q. Quod autem ei minus sen-
 sitivo repugnat eo patet quia idem est ut animal contraria viter sibi que
 necessaria proceat: sed talis finis proximalis non est a corpore celesti: q.
 hinc colligitur animam intelligentem eorum minime convenire nam cui sen-
 sus repugnat requiriturque habere intellectus cuius operationes a sensu
 spectibus dependent.

Dicitur primo ex Baruch tertio. Trigesimo quarto: sel-
 ta autem dederunt lumen in custodij suis et levaty sunt vocaty sunt et dice-
 rant ad sumus. sed locuti nequeunt, aut loqui, quin anima possunt. q.
 Dicitur textum methaphorice quidem, et proprio popo eiam accipiendus sicut el-
 lud Job trigesimo octavo. Trigesimo quinto mentum mites fulgura et tony
 et reo textu dicunt tibi ad sumus; cum tamen fulgura minime animata
 sint nec loqui possunt.

Dicitur secundo: egi serpentes, muscas, ranas in mo et
 animalia perfecta producent: sed vivens est productivus viventi: q. Deinde
 egi moventur ab intrinseco: sed vitalis est huiusmodi motus: q. Ad Di-
 nus Thomae egi vivencia producere virtute motu egi intelligenti. Doct-
 men est mihi difficile: quippe Angelus egi movens nullam egi videtur
 virtutem conferre: qui enim cogitavit ignem virtutem accipere ab ap-
 plicante. Alij dicunt egi inter non vivencia ex egi in mo posse pro-
 ducere animal imperfectum: nam supremum infirmum attingit infirmum infir-
 mi.

Porro solutione precepti Angelici minime despectabiliter argum-
 to occurrere libet a sevens egi praedicta animalia producere veluti egi
 minus principalem et instrumentum, nobilioxi primo scilicet: nec non aliq-
 aparet causam instrumentalem suo esse effectui ignobiliorum = Ad secy

44 dum nego maiorem siquidem astro, et epli Angelorum moventur ministerio ut
frequens propugnata opinio.

Insuper 2. an qli solidi sint vel potius fluidi. 2. pu-
ma opinio qlos in sphaera axis fluidos imaginatur. Sic fluxus excentricus et
frequentex astronomi recentiores. Secunda solidos et duros propugnat. Tertia
interutranq media excentricus qlos fluidos, in excentricis autem salubry solidy arbi-
tratur qlem; eaqz propter planitatem arresi per propriy uniuersus que q lum
veluti pices in aqua diu agant, sidera autem in excentricis eorum qlo esse tanqz
clavos infixos.

Enim vero in re sanadi facili placuit quidem secundam opinionem
tanquam alij probabiliorem tenere. Ea plurimis Sacre paginay testimonijs
austro felicitus Cardinali; eoz tamen omittimus ne fusa pax actentur que
summam in tradere proponimus. Igitur ratio suadet ea; nam qli motu
ordinatissimo et uniformi moventur: sed ad similem motu prestantior est
per fluiditatem soliditas: q; probatur minor: predictum namq motu uti q
ex parte quod partes mobili constantes sint, nullaqz flexibilitate a proprio
pulo loco declinent: q.

Explicatur; si enim ex stelle fixe liceat possumus in eorum
qlo fluere admodum quidem mirabile, siue continuy miraculy foret quod
in rapido illo motu quo eorum qly supra propium conuolbitur apim consig-
tes ferant, et proprio uniuersus loco de fixe: sed posita fluiditate fluere po-
sunt et vagari; cum nullo eorum resistente cohercantur: q.

Dices primo: com-
pertum a astronomis est Maxem, Venere et Mercurio modo infra modo
supra solem existere, quod utiqz repugnat admitta soliditate qloxum qui in
potest fieri ut Max (supra solem quidem existens) in pra ipso descendat, q
lo soli sua soliditate resistente: q idem dicitur de Venere et Mercurio in
ascensu supra solem.

Notat Cardinalis predictay ascensum et descensu admit-
tere renuit asserens astronomos facillime de fixe ut pote quia predictos plani-
tas a longe recipiunt quod si utique quod ut eorum species in medio magne
adeo distantis altitatur, aliterqz objecta representent ac sint in seipsis. Vi-
patet in luna qz copulentiore apparet in horizonte quam in summo qlo; cy
tamen per horizontem ascendens plus distet a nobis, quam in summo at qz
locata, nam tunc inter nos et lunay mediant elementa aeris et aquay insu-
per qz integra spheray semidiamete; dum vero in summo qli est unice mediat,
aer et aqua, eaqz propter minor apparet quam tunc etiam mediant terra semi-
diametere, quia vapores a predicta terra ascendentes
Semidiamete mediuin-

creantur quae subinde species longae grandescere faciunt.

228

hinc Astronomorum fidenter Mercuri et Venere alicuium supra solem ad minimu.
Dicimus tamen eo quidem provenire quod uterque planeta propterea sphaerica
sola tamquam contra rotetur et circumvolvatur, ut in sua constabit, hoc
autem stat quomodo optime eum coliditate colorum. Enim vero Maxima in
solem descendere incomperum est: ideoque similes decens negamus peritis
utique subcrebentes Astronomi.

Dico secundo perperam multiplicantur tota
planetarum orbis quot necessarii sunt prophenomenis planetarum explicandis in nostra
opinionem: si enim caeli fluxi sint facilius, et absque tanta fastidie opponuntur:
per ipsos namque fluidos commodius permeant siderea ut in re clariora fiat,
nunc de pyrota &c. Sed arguuntur hoc devilius est quam parent contra
xij: quod enim sanguinis confingeret Deum ipsos fluidos esse et difficultas
faceret nos in planetarum motibus disponendis: immo credibilem apparet in
colorum structura, suavitatis suavitatis commendasse perfectionem, necnon bene Ga
denus hominibus fluxa faciunt in eorum sole in commendationem, quae alij na
turae aliter impossibilia videntur.

Dico 3. Luna non secus a terra excreta est
et a terra, sive a hinc in montibus exasperata ergo movere debet per corpus
et sive a fluidis quod eius repleat cavitate ne maneat naturaliter pacum - non
nulli dicunt lunam suo esse epicicli afixam sicut nuclei suo est cortex
in sextus, si qua quaedam epicicli partes illius cavitate repleat. Dicere tamen
potest ab igne proximo longae repleat cavitates semel admittit.

Dico 4. lux
siderea nequit pervadere celos solidos, quoniam atque ingenti utique molis refran
gatur sphaeris, subinde diversis in locis, et intricatis meandris ad nos us
que perveniat quod incongruum videtur. Dicunt nulli in eo inconveniens de probis
quod celestes species, quantum solidis equalis diaphanitate sint, quod sat est
ut lux siderea recta ad terram usque protrahatur via, perno refractio ex in
qualitate medi procedit.

Dico 5. an in luna alij de sideribus alicuius
generis in celo reperiantur. nonnulli lunam in haec orbita convenire cuius
incolas Antictorici id est in opposito habitantes nuncuparent. Tertatius fluxu
cus libro secundo de placitis philosophorum capit trigesimo his verbis: Pythagorae
rei sunt terrarum videtur lunam, quia sicut et nostra terra circumhabitatur a
malignis quidem et putrescentibus animalibus quinque decies nostrorum quatuor
tatem continentibus, neque ullum excrementum ejus habentibus. Alij idem dixe

sum de alijs planetis similes stelle?

Contraria autem opinio communissima est satis ex sacra pagina comprobatur, ^{et non usq; ex eo constat quod sidera inq;ta sint ut congruam cum malibus pubeant habitationem;} hęc enim quondam aere temperiem requirunt nullatenus respiciunt in sideribus ubi nullus est aer vel admodum rarissimus et subtilis ut a fixis nequeat et respirari ut ille qui intra xij piente machinę pneumaticę peracta leguod extractionibus remanet. ^{Quod} veterum alio comprobatur exemplo in America enim mons est ingentis altitudinis cui nomen periacaca incivis cacumine nequeunt homines vivere, quia aer subtilior et rarior est quam ut respiracioni deserviat.

Eiam suaderetur opinio nostra stellarum incorruptibilitate adequata que fieri in eis fixi generationem et corruptionem minime permittit: fieret autem dummodo in illis incohereret. Sed dicitur impossibile appareret ingentia adeo corpora eosolum condita fuisse ut terra illuminarent. quis enim ut domum illuminet lucernam domo maiorem accendit? igitur vero similis est eo fieri creatam ut a viventibus incolatur. Respondeo astra condita fuisse, necdum tunc terram illuminarent, sed etiam ut diversis influentijs que in illa reperirentur conservert: similes autem influentijs ad determinata distantia et influentijs magnitudine pendent.

Caput 3 de numero colorum.

Colorum numerus desponatur si.

Janesi Empirici existentia nulla physica ratione deprehendatur. concordantem Theologorum existimatione stabilitur dicitur autem empiricum, id est igneum, non ab ardore, sed ab eius mixabilis igne: quippe colorum hoc tamquam ignis non comburitur sed illuminans habetur porro licet verius partem inferiorem globosum sit, superius quadratum esse constat ex Apocalipsis vigesimo primo his verbis: ciuitas in quadra posita est. deinde potest suaderi ex quo similis figura aptior sit ad exploratorum distincti sedes post resurrectionem suscipienda.

Colorum existentia pignora de glis mobilibus instituitur quibus In quod proximi censent unicum tantummodo esse colorum mobile quod fixidum etiam existimant in quod stelle fixe eundem locum ceperunt et iterum; planetę vero per ipsum exarantes nunc altiores, nunc autem de pressioris appaerant, et hinc inde tamquam picas in aqua discurrant. Alij tot celos esse quot stelle dixerunt alij quindecim designarunt; sed ab hęc refutatione super sedens. Iudicij nostrum duplici assertionem proferamus.

Dico primo propter eorum Empyreum notum s' fixas mobiles, sive egles ex. s' tere:
 tot enim debent designari quot sunt motus diversi et invicem oppositi: sed hujusmodi
 admodum sunt: 9. probatur minor: primo namq' datur motus quo univ'ersus stella-
 rum exercitus viginti quatuor horis ab ortu cietur in occasum. Deinde septem alij;
 quibus septem planetis modo inveniuntur modo autem separantur ad invicem et sus-
 specta alieculis constellationis, aut stercoribus. Deniq' ad tertium motum observatur quod
 stelle fixe a dno tarde moventur, ut in una circulatione abolvenda triginta septem
 quadraginta annorum millia iuxta Solomeum insumant: igitur novem epis-
 tant motus diversi et invicem oppositi.

Dico secundo satis probabiliter posse substi-
 nere opinionem Alfonso d'arini Castellę Regis attestanti propter motum relatorem alterum
 esse, qui tresp' dacionis, si accorur et recessus nuncupatur, quo si datur modo ad hunc
 modo ad illum polum dirigitur: eaque propter aliam s' fixam mobilem propter no-
 vem rotas existeret. Valde inquam probabiliter sustinere; nam p' dictum motum
 diligentissime a laudato Rege fuit observatus ad hunc p' dictionis motum Astro-
 nomus s' e' fere toto terearum orbe per sapientissimum Regem, ingeniosum p'ra
 con vocati. In huius autem ut monet doctor Angelicus standy est max' p' dicit.
 Hic dicitur colligitur sub Empyreo eorum decimum quod sit p'imum mobile omnia
 alios eorum viginti quatuor horis ab ortu in occasum secum deferent.

Deinde nota
 s' fere quo motu illo tardissimo eorum fixarum in p' dictione eas ab occasu in ortum p' dicit
 in annorum millibus sciet, huic autem firmamentis d' planesive eorum fixarum
 immediate subsequitur, quod motu illo in vationis sibi proprio moventur. Deniq'
 sub eorum septem alij s' fere pro septem planetis deferendū.

Co tamen hordina eorum
 planetarum disponuntur ut in finis sit long' secundu' Mercurij, tertiū' Venus, quor-
 tum solis quintū' Martis, sextū' Jovis, et septimū' Saturni. Hoc autem hoc au-
 tem standy sextemati Ptolomæico, aut Astronomis recentioras Venetiam, et Mex-
 cutū' non circa tertiam tamquam centū' ut sensit Ptolomeus sed circa so-
 lem revolvi? frequenter inveni existimant in s' fere in delicta intra eorum solari
 crassitudinem in s' extis, sed de hoc infra.

Dicas primo: Divus paulus raptus
 est usq' ad tertium eorum sed ex doctrina Datum raptus est ad Empyreum:
 hoc g' erit tertium, sicque eorum tertiarum numerus non excedent. (Dic plura
 non distinguere triplicem eorum in finem, medij et supremū', per supremū'
 autem Empyreum reliquos excedens concipient, per medij eorum intelligant
 stellati ab Empyreo quidem usq' ad regionem ignis profensum, quod et sedi-
 v'eri eorum componatur unum eorum unitate ordinis dicunt. In finis denique

duplici acri et ignis elemento quod in fixis scriptorum celum nuncupatur con-
tinetur, in quo quidem sensu verba pauli nullatenus avertuntur, non est
asserenti.

Dico secundo dato quod ab intelligenti moveri (sic frequenter asse-
ritur) diversi motus ad diversi intelligenti eadem glo assidentibus valent pro-
venire: igitur in eorum est praedicta eorum multiplicitas. Dico intelligenti
celum movere iuxta huius naturalem propensionem; eam propter si eadem glo
diversi motus ad diversi intelligenti impingerentur, intelligenti omnes forent illi natura-
les quod aperte repugnat; eadem si quidem corpori plures motus secundum naturam
non conveniunt.

Dico tertio per se pro multiplicitate motus celestis multipli-
cantur species; suntque fundamentum assertionis. Assumptum probatur, nequit enim
primum mobile alio secum rapere celos, qui vel eorum locum invadant, vel eis
quibusdam venticulis concludantur, vel aliquo virtute aliqua magnetica illos cir-
cum agat: sed necesse est his modis celos moveri ut patet est. g. Dico quod ut
primum mobile alij species propriam impingat impulsu sufficit si eas sibi
utique, et in vicem contiguas propria cavitate contineat.

Capitulum 3. de stellis fixis

Consuetudine dicitur nam stelle fixae ab invicem se luceant, vel lumen suum mu-
tuerent a sole. Licet autem aliqui lumen a sole mutuo defendant contraque tamen
vel ex eo probabilius est quod tanta sit fixarum distantia a sole, ut in finis existenti
sol tanquam minima stercula procul a deo appareret: igitur incredibile est in
tam stupenda distantia vividam illam esse extintilantem lucem fixarum a sole pro-
venire.

Prius inquires an stelle fixae valeant numerari, et quot nudis oculis sint
hactenus observatae? Dico primo eorum absolutum numerum solent tam huma-
nam superare primo: nam Dei propriis numerum est numerare multitudinem stel-
larum, et omnibus eis nomina vocare. Secundo: adeo namque fluxim sunt the-
lescopio detectae, ut certum appareat plures alias detegi posse in signioribus adhibi-
ti instrumentis. Tertio nam via lactea, sive galaxia ex communi opinione conge-
ritur est plurimum stellarum, quae solum confuse excurrunt, non vero clarescit
tunc rei necessum foret ad illas recensendas.

Dico secundo: stellas ab astronomis
nudis oculis observatas esse mille viginti duas, quas quidem in sexaginta tres con-
stellationes, sive ascensionis dividunt, duodecim videlicet Coelicales, viginti duas
septentrionales, aut boreales, et viginti novem australes, sive meridionales; Co-
elicales, si dictae ex quo in quodam tractu gli sint, qui Coelici dicitur sunt. g.

277

Taurus. Gemini. Cancer. Leo. Virgo. Libra. Scorpius. Sagittarius. Capri-
cornius. Aquarius. piscis.

Primo constellationes istae signa etiam nuncupantur co-
diaci. Aries autem sic dicitur quia sicut simile animal calidum est sic dum sol
arietem ingreditur sublevaria calfacere incipit. Secundum nuncupatur Tau-
rus quia et taurus arietis viribus prevalet sic sol plus in Taurus quam in arietem
calefacit, tertium gemini, quia dum sol geminos percurrit calor duplicatur, vel
quia tunc plantae geminando gemuntur. Quartum Cancer quia dum ipsum
sol pertingit mox Cancroxy incipit retrogradi. Quintum Leo quia sicut Leo
viribus prestat sic sol perstantissime utet ipsum Virgo quae tunc sol nihil denus
gignit immotensam videri sterilem facit.

Septimum Libra dicitur quod dum
sol ipsum ingreditur dies veluti in quadam statera noctibus equantur. Octa-
vum Scorpius, quia sicut hoc animal cauda pungit, sic dum sol in ipso verstat
aer pungit incertos. Nonum Sagittarius quia sole ipsum ingrediente imbrēs,
et grandines veluti sagittae iaculantur. Decimum Capricornius, quia sicut simi-
le animal ad frondes exigitur arborum, ita sol ipsum ingrediens incipit
elevare et arborum virtute a radice ad ramum facit ascendere. Undecimum Aqua-
rius quia dum sol ipsum pertingit continuo fiunt pluviae. Vltimus piscis quia
in mense februario cui ob imbrum maiorem abundantiam omnia in natura videtur.

Voxales autem sive septentrionales Arctici sunt vrsator, sive cinosura.
Vrsator maior Draco. Lepus. Vates. Corona vernalis. Sexules. Sira. Olor. Catiop-
peo perseus. Auxiga. Septentrius. Serpens. Sagitta. Aquila. Delphinus Equi-
culus. Equus alatus, sive pegasus. Adromeda. Deloto. Antinous. Porco Austria-
les sive meridionales sunt: Cete. Orion. Barlanus. Lepus. Canis maior, sive ca-
nicula. Canis minor. Argonabes. Centaurus. Crater. Corvus. Sydra. Lupus.
Ara. Corona australis. Piscis magnus. Trianguly. Abisindica. Chaonalem.
Crabro indicus. Crux. piscis in argo piscis dorado. Idrus. Abis toucan. phe-
nis. Exus. Columba Noe. Indus sagitta. pabo. Omnes igitur constellationes
predictae per universam orbitam expansae, stellis constant quae distincta non
sunt longitudines, latitudinesque ex tabulis astronomicis petantur: ibi enim quilibet
constellatio, sive stellarum congregies descripta est sicut in tabulis geographis (vulgo
mapae) deservitur regnum, aut provinciam. Quae tamen stella respectu constel-
lationis, se habet tanquam civitas respectu regni.

Quae 3 quanta sit fixarum mole,
et magnitudo? certo scire non posse videtur; rem tamen probabiliter exponunt astro-
nomi qui quidem stellas omnes in sex dividunt classes, quae primae classis sunt quin-

decem scilicet texam decies, et decies superant. Secunde classis illam nonagies excedunt
 numeranturque quinquies super quadraginta. Tertie classis ducente scilicet et octo ma-
 iores terra habentur septuagies et bis. Quarte superant texam quingvages et qua-
 tuor, numeranturque centum septuaginta quatuor. Quinte autem texam superant
 trigies et quinquies sunt vero ducente decem et septem. Sexte denique classis exce-
 dent texam decies et octies sunt autem ducente quadraginta novem. Septe rel-
 latis quingvies cedunt rursus ubi, novem autem magni curiter obtraxiora quibus rel-
 latis numerus completur.

Si autem quædam quædam sit exanthi siderum magni-
 tudo respondeat Astronomi Saturnum magnitudinem terre vicibus 91. Iovem 35.
 Martem, sive et solem centis sexaginta sex; Teluri superantur a terra, quippe hy-
 Venus magnitudinem continet 73. Mercurij 27, Luna autem 39. Porro epla-
 rum exanthi, et circumferentia est unguis stupenda. Ita autem parabolæ numeri
 pagina coneretur ab eius relatione abstineo.

Capitulum de planetis, sive errantibus sideribus, quomodo errantia ab inerrantibus discernuntur. si

Duplicem siderum differentiam designant Astronomi: alteram in exan-
 thum, in exanthi aliam. Sidera in exantia nuncupantur que licet diuina re-
 volutione ab ortu in occasum perueniant; inter se tamen eandem continuo dis-
 tantiam situm et dispositionem seruant. Exantia vero, sive planetæ nec de-
 feruntur motu diuino cum fixis ab ortu ad occasum, sed etiam proprio et spe-
 ciali ab ortu ad ortu quod utique sit uterque situs distantia et dispositio con-
 tinuo varietur.

Rursus in eo a fixis discernuntur planetæ quod nobis sint ad mo-
 dum per illis viciniores: eam propter si oculis telescopio astronomico conspiciantur
 insigniter grandescunt, cuius contractionem accidit in fixis: quippe ob nimiam
 distantiam nihil ad illorum inspectionem telescopium deseruit. Denique dis-
 cernuntur quia fixarum viciniora esse et stantiant, planetarum vero quæta et uni-
 formis.

Numerus planetarum salt conetat ex dictis. bis tamen caracteribus desig-
 nari a 6 Astronomis solent

♄ ♃ ♀ ☉ ♁ ♀ ☾
 Saturnus Iupiter Mars Sol Venus Mercurius Luna.

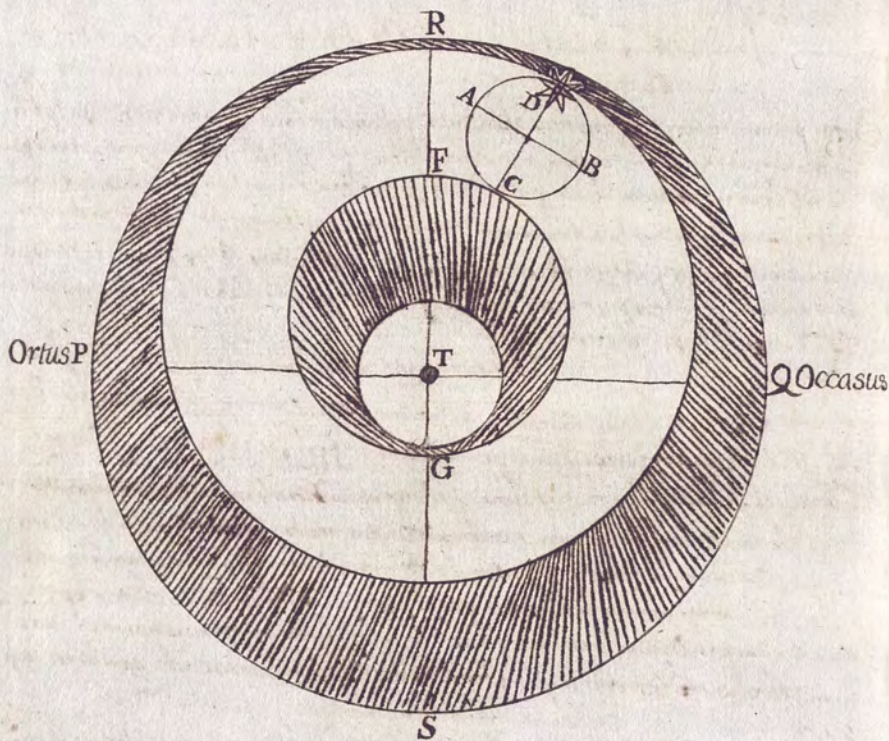
Notandum vero Saturni & Iovem sterulis quibusdam solo obiectate
 abus telescopio veluti stipari, quas quidem sterulas commites, satellites,
 aut Latrones dicunt astronomi. Et quia exantia sidera sunt planetarum minorum,
 vel potius minimi dii valenti potius insigniores planetarum septentrionum numerum
 non excedunt

§ secundus de Motu planetarum in genere

Septem planetarum integre conficere circulationes supra polos mundi huius nemo non conspicit
 Et autem et alius motus uniuscuiusque planetarum peculiaris quorum prope Codiace po-
 los ab ^{casu} ~~de~~ in ~~Orbitam~~ circumfertur. Porro Saturnus integre circumagitur annis
 fere triginta. Iupiter sex duodecim. Mars intra duplicem, Sol autem diebus ter-
 centis sexaginta quinque, huius quinque minutis circiter 29. Venus et Mercu-
 rius eodem fere tempore quod Sol. Luna denique 27 diebus huius 7. minutis
 43. secundis septem circiter.

Hic propter motus relator sunt et alij, quibus plane-
 ty modo elevantur, modo autem versus terram deprimuntur, in elevatione vero Apo-
 geli, sive a terra distantiores, in depressione autem Perigeei id est terrae viciniores
 solent dici. Tunc alij motus sunt, quibus modo retrogradi videntur quate-
 nus scilicet contra proprium motum feruntur modo directi, sive motum consu-
 tum accelerantes, modo denique stationari, sive eodem fere loco veluti inhaerenti-
 et defixi. Denique motus quidam est quo planetarum (sole excepto) in quodam Epicy-
 clo ab Oceano in Ortum circumagitur Epicyclus autem circulus est in tra-
 ctu aequi planetarum in quo planeta variegatam sermone in anulo est in-
 clusus =

Attamen ut relator motus plene calcatis, subsequens schema pro oculis habeto:

Ergo superior figura Cplum continet cuiuscunque plantę triplici quędem spherę
 compositum quaxumque sub nigre sunt, aut vānitate, altera sui par-
 te tery concentricę sunt, et altera ecentricę, superior scilicet concentrica penes

superficiem convexa et scientia penes concava; inferior autem e contra, abva-
 vero et inter utranq; media eccentrica tunc est penes utranq; superficiem omni-
 no autem pqualis ut alij in motu facile ipsa moveatur, planetarum cum suo Epy-
 ciclo ab occasu de fixa in Ortum; quoque idem motu accidit utique ut cum Linea D
 C. fertur ad punctum F planaria sit in Apogeo sive in Auge, id est a terra remotis-
 simus. At dum continuatur motu pervenit ad punctum G est in perigeo, sive in op-
 posito Augis, id est tunc vicinior potius dum pergit ab F ad G tendit ad perigium
 dum autem a G ad F tendit ad Apogium. Linea igitur F G vocatur **T**
 Linea Augium

Deinde quia dum concentricus abvis predicto motu circumfertur
 etiam Epyclicus D B C A. circa proprium convolvitur centrum, fit etiam ut dy
 planeta motu Epyclicis fertur versus eadem partem ad quam tendit motu concen-
 trici abvis a B scilicet in D (sive a D in A) dicitur directus, sive motu accelerans.
 Si autem motu Epyclicis celerius revehatur ab A in C, sive a C in B, quam fe-
 ratur versus Ortum per eccentricum abvis dicitur Retrogradus. Denique si pla-
 neta revehitur motu Epyclicis quantum per abvis eccentricum fertur stationa-
 rius vocatur.

Caput quintum de sisthemate mundi. Nonnullae apponuntur opinioniones. si.

Quia opinio de Scythi qui tunc quondam motu rebus recusat centro quo circumvolvunt
 deo concentricum describens, eorumque diversa de tunc positione principis phenomenon
 (notibus scilicet distantij conjunctionibusque satisfacere tentant. Secunda Ptolemy est
 qui terram in medio mundi constituent in mobilem, lunam autem circa ipsam movetur
 solemque valde utiq; a terra distantem circa ipsam etiam circumvolvunt; ipsam tamen centum
 esse a centrum planetarum. Tertia est Nicolai Copernici qui solem in mobilem ponit in cen-
 tro mundi autem planetas, fixas, et ad utrumque ipsam circa solem tamque centum
 movetur; eo tamen ordine ut primum circumvolvatur Mercurius, deinde Venus, tunc
 terra circa quam lunam asservit gyrare. Quarto Mars qui solem tamquam cen-
 trum habens predicta fertur tamquam circa proprium circulo complebit. Quinto Iu-
 piter, sexto autem Saturnus qui magis a sole distantes et multiplicato circulo circa ip-
 sum feruntur. Ultimo denique fixas immobiles ponit.

Denique Tholomei si mien-
 teris

dum universum disponit ut in eius centro globum terraqueum constituat a cuius elementi cir-
 cumvolvunt circa ipsum planetas proprio uniuscuiusque glo circumvolvatur; proximorum autem long
 ponit, deinde Mercurium, Venere, solem, Martem, Iovem et Saturnum. Octavo vero fixa
 mentis, nono primum mobile, qui etiam circa terram asservit circumvolvunt. Porro ut eo supe-
 rioribus constat infra primum mobile quidam sfera fertur ab Helio Rege inventa quae mo-
 tu illo tardissimo movetur quoque de septem henderit fixarum motu tunc stationis movetur

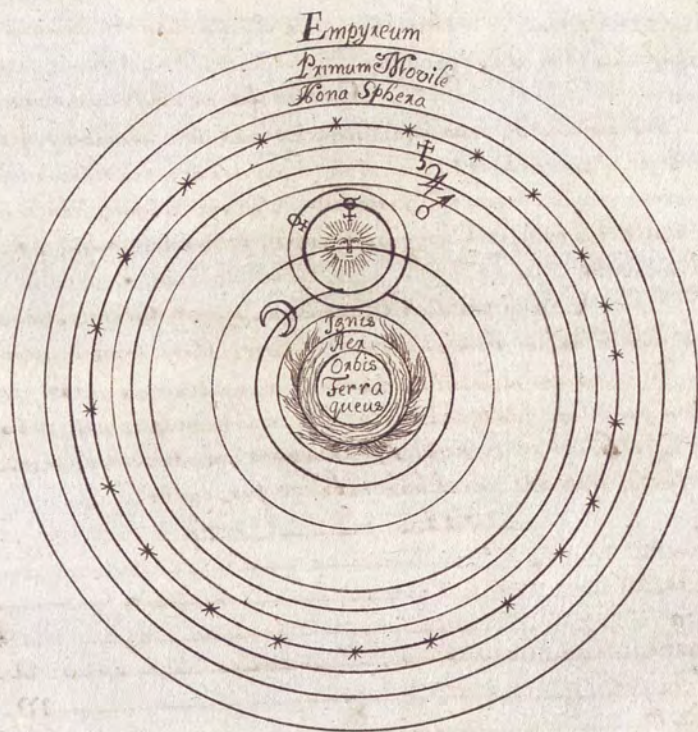
Quibus possit sit assertio nostra

Assertio Nostra.

Asserto sistema Solomacium alij esse probabilis, predicta Alfonsi sphaera superaddita, in superius sita Venere, et Mercurij emendato. cetera aliquatenus corrigendo dictis. Porro situm Venere & Mercurij emendari debere, sic scilicet ut uterque planeta circumvolvatur circa solem in sphaera intra exanitionem solaris in sextris 19. ^{U.} proximo suadetur ex eo quod sic visum fuerit peritissimis Astronomis, ope Belasopij id comperisse certam habentibus.

Secundo nam Venus & Mercurius modo supra modo infra solem existunt: sed hoc fieri nequit dum modo in sphaera soli inferioribus existant; bene tamen si volvantur circa solem: g. maior sic ex Vicentio Torca quoad primam partem suadetur quod enim a strig pleno ore lumine solis lucebant aut supra solem est aut in opposita soli parte: cum g. Venus et Mercurius pleno multoties fulgeant ore, nequeant in opposita orbitate consistere alias per integram semi-circuli a sole distarent; cum tamen Mercurius unica triginta; Venus autem quinquaginta gradibus distant a sole si certe utique planetae aliquando supra solem existere.

Porro quod etiam existant ali quando infra solem sic etiam suadetur: nam Venus & Mercurius multoties falcari, sive aliqua sui parte apparent obscuri: sed nequeunt nos sic apparere, quam sint infra solem; si enim inter ipsos et nos soles existet, eorum faciem nobis obversam necesse illuminaret: g. Porro ut hactenus de mundi sisternate li-
vata percipias sequentem tibi figuram appono:

Capitulum sextum de Sphera celesti
Terminorum definitiones apponuntur.

S. 1.

Præquam de planetarum in singulorum partem celestem spheram, si de motu
celestium viarum ostendere præcipue erit operis: quippe motuum viarum semel agnitis ipsorum peritiam
facilius dignoscantur. Sphæra igitur ut ab eius definitione exordiamur est: corpus
solidum una superficie contentum, cuius linee omnes ad ambientem superficiem ductæ

sunt, quales — Porro ut sphaera puncta circulos, lineasq; obooculi ponam ^h haec de definitiones perpendicularis oportet axis sphaerae est. linea supra quam sphaera aut convoluta aut convoluta concipitur. Et prima autem hanc lineam vocantur poli. eadem propter similitudinem supra quam tota sphaerae machina quotidia ab ortu in occasum vertitur, sicut si ve mundi caetera nuncupatur, alius videlicet vocatur aequinoctialis in sphaera aut axis ab utraque constellationibus quae axis graeco idiomate dicuntur alius vero antarticus id est antico oppositus.

Centrum sphaerae est punctum a quo omnes lineae educuntur ac circumferentia sunt aequales, diameter est linea ducta per centrum sphaerae a quovis circumferentiae puncto ad oppositum. Semidiameter dimidium est huiusmodi lineae. Circulus est in duplici differentia, maior, sive maximus, et minor, maximus qui sphaeram secat in duas aequales, sive partes aequales, minor autem qui in partes inaequales illam dividit.

Circuli paralleli dicuntur qui sunt aequae distantes. Notandum vero circulum bifariam dividit quoad quantitatem scilicet et tempus, quoad quantitatem in trescentos et sexaginta partes omnino aequales, quae gradus communiter vocabuntur, quibus et autem gradus in 60 minuta minuta in 60 secunda secunda in 60 et sic deinceps. Sicut ut quos minuta secunda tertia &c. qui libet gradus continet sciat hanc tabulam perpendite:

	Gradus	Continet
Minuta		60
Secunda		3 — 600
Tertia		216 — 000
Quarta		12 — 960 — 000
Quinta		720 — 600 — 000
Sexta		4320 — 000 — 000

Porro quod tempus quodlibet ^{CIRCULUS} gradus in viginti quatuor horas dividitur, hora in sexaginta minuta, minuta in sexaginta &c. ideoque si tempus in quantitatem convertas quantivis horam quidem gradus continet reperies, nam 24 pextes trescentos et sexaginta component. Denique si tempus et quantitatem in mensuras convertas geographicas, gradus continet quinquaginta sex et sexagesimum dimidia, quod utique notandum ut tempus dimensionem tabulae dignoscas geographicas.

Sis autem perpensis ut celestis sphaerae machinam caelestis scito quidem multiplicas circulos in ipsa designari, praecipui tamen decem nomenantur sex maiores & quinque minores, scilicet, Coelaeus, Meridianus, Horizon, Coelaeus & quinque horum et coelaeus solitiorum. Quatuor vero minores id est, circulus Arcticus, circulus Antarcticus, Tropicus Canceri, et Tropicus Capricorni. Nota vero praedictos

281
circulus in primo mobili imaginari, inferioribus autem spheris correspondere
subindeque in qualibet eorum simul concipi.

Est ut penitus equivoce tollatur
in superficie concava celi Empyreum ipsi concipere valeri inmobiles: quippe cum
Empyreum minima moveatur facile in ipso desit imaginantia et in motu. Sic
quædam celi texta sub Empyreo ^{sunt} ~~quædam~~ locati eius concava superficie sunt et
contenti in quo licet celi simul et inter se correspondentia est ad prædictos circulos
quod sat est ut in unoquoque imaginentur. Paragraphus secundus de Equinoctiis.

Secundus de Equinoctiali

Equinoctialis sive Equator quem hæc lineam solent nuncupare est circulus ma-
ior a poli mundi æqualiter distans, cælum in duplicem dividens partem æqua-
lem equator dicitur quia dum sol sub ipso circumfertur die scilicet vigerima
prima Martii et vigerima-texta septembris in quo licet mundi loco noctes æquales
æquantur. deinde prædictus circulus cælum dividit in duo Emisferia quorum quæ
ad boream est borealis quæ autem ad Austrum dicitur Australis. denique est men-
sura temporis hora enim est spatium illud quo quindecim gradus æquato-
ris excurruntur. Paragraphus 3us de Zodiaco.

Tertius de Zodiaco

Zodiacus est etiam circulus maximus cælum in duplicem dividens partem æqua-
lem ac ad angulos obliquos secans æquatorum: eam propter poli supra quos de-
diacus volvitur a poli mundi distantes sunt sex vigerinti tres gradus cum dimidio
ex quo quidem obliquitate dierum in æqualitas dierum annique varij oriuntur statio-
nes: huius ratio est: quia cum sol giret sub Zodiaco ab obliqua in ortum motu contraxio
premotui primi mobilis fit utique ut quondam in diversa directione parte nobis ap-
pareat.

Deinde circulus iste solet etiam signifer vocari ex quo in illo sint cælestia sig-
na. nota tamen est prædictis quod licet verus Zodiacus sit in firmamento ubi
signa hærent, pro motu tamen clariori regulatione de illo hic loquimur ac
si ipse et eius signa in Empyreo forent superficie concava. deinde nota in eodem
cum ab alijs circulis differre quod non sit pura linea, sed fascia aut Zona duode-
cim gradibus lata.

Est Zodiacum per medium in latitudinem secans ecliptica, quæ
circulus est sub quo sol sepe circumagitur: reliqui autem Planæ tamen si sub
Zodiaco propius orbibus girent, ab ecliptica tamen modo ad boream, modo autem
discedunt ad Austrum. Transit Zodiacus necdum inter centos, et sexaginta gradus,
sed etiam in duodecim partes, sive portiones dividitur, quarum unaquæque longa

est triginta gradibus, ideoq[ue] predictis portione totam ex aequo zodiaci longitudine; quippe triginta per duodecim sexcentos et sexaginta componunt. deniq[ue] portiones illas gradibus communem vocabulo dicuntur quibus nomina et characteres quibus ab Astronomis designantur sunt huiusmodi:

♈ Aries. Taurus. ♊ I. II. III.	♌ Libra. ♍ VII. VIII.	♎ Scorpius. ♏ IX.
♊ Cancer. Leo. ♍ IV. V. VI.	♏ Capricornus. ♐ X. XI.	♑ Aquarius. ♒ XII.

Et autem signa solita percurrit, ut singulum singulis mensibus ingrediatur; die igitur vicesima prima Marti ingreditur Arietem. Vigesima Aprilis, Jovis. Vigesima prima Maii, Semini. Vigesima secunda Junij, Cancri. Vigesima secunda Julij, Leonem. Vigesima tertia Augusti, Virginiem. Vigesima tertia septembris, Libram. Vigesima tertia Octobris, Scorpiorem. Vigesima tertia Novembris, Sagittarium. Vigesima secunda Decembris, Capricornum. Vigesima prima Ianuarij, Decima nona februarij, Piscem. [¶] Totas s[ic] sex ab omnes per sex primis motibus ceteris ab Occasu in Ortum super polos Zodiaci qui ideo secun- [¶] dum motibus nuncupari consuevit.

§ Quartus de Meridiano.

Meridianus circulus maior est ductus per mundi polos et per Zenit et nadit d[icitur] Zenit autem, ut hoc cursum exponam est punctum ubi supra caput nostrum imminant; nadit vero punctum est quod pedibus nostris ex opposito correspondet) per hoc circulus hic meridianus dicitur quia dum sol ipsum pertingit meridies est respectu illorum qui sub ipso degunt. Variatur autem meridianus per accessum ad orientem, ita scilicet ut hic qui e[st] que ab oriente distat sub eodem meridiano sint; sub diverso autem qui sunt iniqua distantes. eor[um] cum ab Occasu ad Occasum sint infinita p[er] puncta Zenit et nadit per que ducuntur meridiani, hi etiam sunt p[er] infinita.

¶ Cum vero in Geographia communiter designantur aut triginta sex, quorum unusquisq[ue] denis equatoris gradibus ab altero distat, aut septuaginta duo si alter ab alio quinque gradibus distet; aut in tempore designantur viginti quatuor per quatuordecim videlicet gradus et supra numerum horarum. Situs autem primi et ultimi per Madagam in Insulis Canarij situm Geographi recentiores designant; Secundi vero per Solaty in Hispaniam quindecim longitudinis gradibus a Madera distantem distantia quidem ab Occasu in

Ortion. Sed et hanc divisionem in promptu habeas sequentem per se tabellam

Tabula 22 Temporis Meridianorum:

Hors.	Longitudo.	Civitas.	Provincia.
XII	0	Madera	Insulæ Canariæ
I	IV	Toletum	Hispania
II	30	Roma	Italia
III	45	Cameneçy	Polonia
IV	60	Alepum	Siria Palestina
V	75	Adenum	Arabia felix
VI	90	Omusium	Persia
VII	105	Soa	India intra Gangem
VIII	120	Bengala	India extra Gangem
IX	135	Quitam	Sinarum Regny (China)
X	150	Mindanao	Insulæ Philipinæ
XI	165	Meacum	Japonia
XII	180	S. Thomæ	Nova Guinea.
I	195	Portus novus	Insulæ Salomonis
II	210	Tiquex	Regnum Tolm
III	225	Cinaboa	California
IV	240	Culiacam	Nova Granata
V	255	Guadalaxara	Nova Hispania
VI	270	Tepozotlan	Regnum Mexicanum
VII	285	Lima	Peruvia (Peru)
VIII	300	Sancha Fee	Novum Regnum
IX	315	Laconcepçion	Regnum Paracuari
X	330	Penambucus	Brasilia
XI	345	Cabo Verde	Insulæ Hesperidum
XII	360	Madera.	Insulæ Canariæ.

Ex qua quidem meridianoꝝ temporuꝝ tabula primo tibi constat hexam unive-
sam quotidia a sole lustrari quatenus omnes meridiones successive percurrat. secun-
do etiam tibi certum quoniam ubi sit gentis sit hora: suppone enim nunc theletus
se horam primam post meridiem. Porro proculdubio erit hora secunda. Sed
septima. Iten tibi constans est nunc respectu diversarum Regionuꝝ esse omnes
horas diei et nocti, simul omnes anni temperates.

Pursus colligitur quod in Orien-
tem iter agens dies non est viginti quatuor horaruꝝ, sed minor: nam priusquam
sol perveniat ad meridiem loci a quo iter agens discessit tamen ille meridiem
ut pote epitemi sub altero meridiano Orientaliore quem sol prius ingreditur. Si
autem versus occidentem iter facias, dies maior erit tibi quam viginti quatuor
horaruꝝ: nam priusquam sol tibi sit in meridie iam ingreſsus fuit meridiem
loci a quo discessisti.

Hinc admodum curioſum disolvitur paradoxon: scilicet fieri
posset ut duo fratres simul nati, simul etiam intereant et alter plus vix erit quam
alius quatenus plures dies enutriti fuerint pro illo, disolvitur inquam nam si
induplici navi ab eodem portu simul discedant, alter tamen in Orientem, et alius in
occidentem, contingere valet, ut post longam navigationem in aliquo loco concurrant
et integro die in viam discedant: sic scilicet ut hic qui in Orientem navigaverit nu-
meret diem Mercurij, alius vero diem Martis. Squartus de Horizonte

§ 5. de Horizonte.

Horizon qui est terminator est circulus maximus dividens spheram in duas partes & quales
quarum altera ad Zenit et novis conspicua; alia vero ad Nadir est; et occultat termina-
tionem sine finem dici solet, quia velut inter utrumque emisferium mediuse existens
finit et terminus etiam est utriusque. Insuper quia dum spheram conspiciamus in cir-
culo Orientali visus finitur et terminatur.

§ 6. de Colureis.

Colurus & equinoctioꝝ est circulus maximus ductus per mundi polos et per puncta
equinoctialia sive per primos gradus Libere, et Arietis. nominatur autem Colurus &
equinoctioꝝ quia dum sol ipsum pertingit sunt equinoctia. Colurus vero solstitia-
rioꝝ transit etiam per mundi polos et per puncta solstitia, sive per primos gradus
Cancer et Capricornij. Dicitur Colurus solstitioꝝ quia dum sol ipsum tangit
ultra non progreditur, sed versus equinoctialium deperimitur.

Hinc patet predictos
Coluros & equinoctialium secum ad Angulos rectos, quatuor in equinoctiali puncta

reperiuntur in quibus Sectio fiat, quorum duo Solitima, et alia duo duo dicuntur, & quinoctialia, ut supra, Et hęc decurculi maioribus. Notandum tamen quod meridiana et horizonales ponuntur pro latitudo designantibus multiplicari. Ceteri autem non ita: neque si Zodiaci, aut equinoctialis & Conspiciuntur in firmamento, Cęlo solis, Cęlo lunę, & Globo terrę quę non proprie utra dicam, sed improprie multiplicantur.

De Circulis minoribus.

Principii Circuli minores quatuor sunt quorum duo tropici Canceri et Capricorni dicuntur, sunt & quinoctialis paralleli. Tropici Canceri est circulus quem sol die vigesima secunda Junij notis inter omnes maximam describit id est dy sol Cancery ingreditur. Tropici autem Capricorni est circulus quem sol describit die vigesima secunda Decembris que nobis minima est, et in qua primę Capricorni gradum pertingit. Unum vero parallelum circuli inter se distantes sunt per quatuordecim septem gradus singulus autem per 23 cum dimidio ab equinoctiali distat.

Quo alij circuli dicuntur polares, quorum quatuor

Arcticum Arcticum nuncupatur, qui verus ad Arcticum est nuncupatur Antarcticus. Si autem circuli a poli Zodiaci describuntur cum Cęlo motu diurno circuli agitur: cum enim poli Zodiaci viginti tres gradus cum dimidio distent a poli mundi necesse est utique utrum totum Cęlum motu diurno circumferatur poli Zodiaci per dictos circulos circa mundi polos designent. § 8 de alijs circulis minoribus

De alijs Circulis minoribus.

Circuli minores sunt pene infiniti, propter reatos tamen nonnullos placuit exponere, primo igitur designantur trecenti et quinquaginta ab equinoctiali ad polos qui paralleli diurni nuncupantur, numerus 7 anni decem designant. Et ab equinoctiali ad utrumque polum deducuntur centum et octoginta paralleli aut decem et octo, quorum quilibet decem gradus continet. Si utitur Geographi pro determinanda latitudine et poli elevatione

Quod ut capiatur notandum quidem

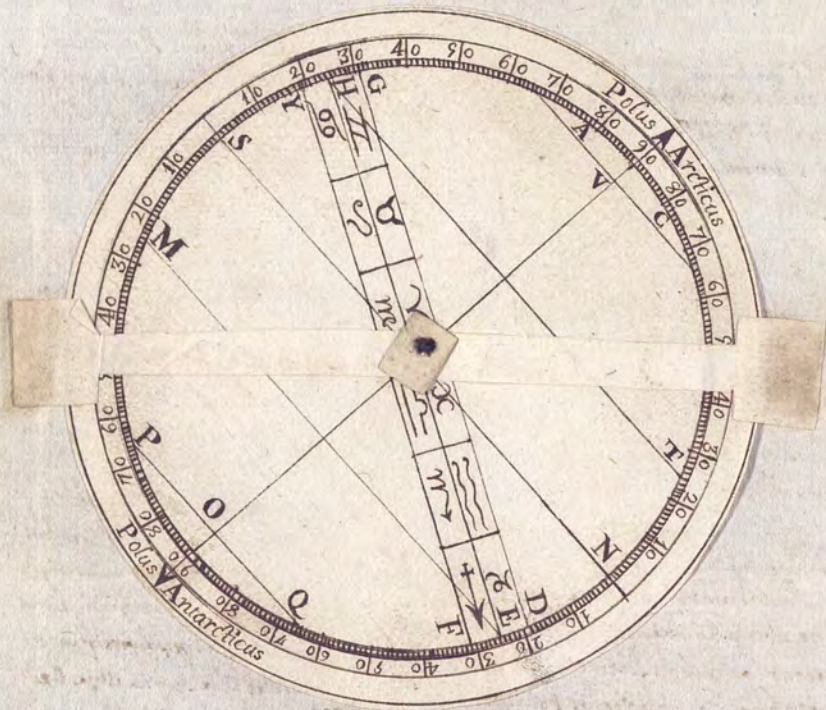
quodam qui sub equinoctiali sunt, vel quibus equinoctialis verticalis est nullam latitudinem habent nec poli elevationem. Porro qui sub paralelo decem aut viginti gradus ab equinoctiali distanti referuntur, decem etiam aut viginti gradus habent latitudinis, totidemque poli elevatus est respectu illorum: quia quęquantię quis ab equinoctiali versus polum dicat tantę poli elevatus supra illius Horizontem. Nota tamen quod si latitudo versus Arcticum sit dicitur borealis, si autem versus Antarcticum vocatur Australis

Deinde eodem proximo modo quo ab equi-

noctiali ad utrumq[ue] polum designantur paralleli, sicut et alij describuntur circuli ad
 Orientem usq[ue] ad Zenit et Nadir per decos gradus qui paralleli sunt respectu Orientis
 et deserviunt ad altitudinem planetarum supra Orientem dignoscendam, namq[ue] aliqui
 planetarum est in secundo parallelo versus Zenit decem gradibus elevatus est supra
 Orientem; totidemq[ue] est depressus infra Orientem, Si in secundo parallelo versus Nadir
 reperitur.

Qui autem parallelus infra Orientem est ad decem et octo gradus linea crepus-
 culina dici consuevit: quippe vulgo creditur, tunc incipere matutinum crepusculum
 dum sol ad Orientem ascendens predictam lineam pertingit; similiterq[ue] sexti-
 num crepusculum dum in descensu in Orientem occidit eandem lineam
 ingreditur. S. S. Cælestis spheræ apponitur et explicatur Schema.

S. S. Cælestis spheræ apponitur, et explicatur Schema.

Omnino hactenus et si brevi calamo explicata ob ^{oculi} hoc ut disponam celesti sphaera figuram conspiciat. Igitur quot in ea circuli videtis, sicut et sphaeram ipsam integram imaginamini, tamen si vobis ex unica tantum appareant facie, videtur in sphaera circuli contemplamini globum terraequum, ^{centum} cui omnes circuli in sphaera descripti sic coram vobis videant ut non secus ac in celesti sphaera in ipso quoque designati apprehenduntur.

Sis igitur positi. **B** est Zenit sive punctum Verticale. Nadit autem est **R**. Polimundi proprii sunt nominibus designati. & quinoctialis est circulus **S, N**. Tropicus est fascia **G, I, D, F**. porro signa a Cancro usq. ad Sagittarium concipi debent in opposito semicirculo hic utique non descripto sed tamen ut motui concepto. Ecliptica est circulus **H, E** qui medium Tropicus tenet. circulus meridians est **A, T, F, M, G**. Zona est **K, L**. Calvus & quinoctialis est circulus **V, X**. porro colurus solitarius conuertit cum circulo meridiano. Tropicus Cancris in **H, T**. capricornij autem **M**, **B**; circulus deniq. polaris Arcticus est **A, C**, & Antarcticus **P, Q**. **S** ad triplicem

De triplici sphaera situ respectu Terrae.

Situs sive positio sphaerae triplex est respectu terrae incolarum: rectus scilicet, obliquus, et inversus aut parallelus, sphaera recta est illorum respectu, qui habitant sub equinoctiali, sive qui equinoctialem habent supra caput et polos mundi in horizonte, et veluti terram radentes ut si Arcticum in **K** et Antarcticum locum in **L**: hi dies habent notitibus per omne tempus aequales: quippe orizon illorum secat equinoctialem et utique tropicum ad angulum rectum et in duplicem aequalem medietatem quorum altera sit supra orizontem et alia infra illud; subindeq. vandiū erit sol supra orizontem quandū infra.

In super his quibus sphaera recta est omnia sidera singulis diebus occurrunt semel namque polos in orizonte habent fit ut addito motu circulari totum caelum successive supra orizontem orizontem orientem: eaque propter Arabes per Chaldaeos, alijq. sub equinoctiali habitantes peritissime in Antiochia ^{nomina} extiterunt, ut potest quia universon caelum eis veluti offerebatur contemplandi.

Sphaera obliqua est respectu orizonis quibus alter polus supra ^{um} horizon est et conspicuus, alter infra orizontem et depressus, ut si polus Arcticus sit in **I**, et Antarcticus in **L**, his autem non orientur omnia sidera; ea namque circa ^{um} polum ^{um} polum depressum existent nequeunt ab ipsis spectari. Insuper habent dies tanto magis inaequales, quanto magis ab equinoctiali versus polum recedunt: cum enim illorum orizon secat equinoctialem oblique, fit utique ut tropici secundae partem inaequales sint supra et infra orizontem, subindeq. quod sol quotidie inaequaliter apparet.

¶ Sexq; denique pax altitatem illi habent quibus altera polus est pro De-
nit vel supra caput, alius vero pro nadid et infra pedis ut Arcticus in B, Antar-
ticus in R. Illis est equinoctialis pro Horizonte, consequenterque demidica
Celi pax perpetuo supra Horizontem existit: altera vero medietas in-
fra semper est et illis occulta: ob id q; quae in hac sidea existunt aspiciere neque-
unt qui vero in altera medietate sunt semper vident. (Isto se fue escrivien
do la remana de Capitulo i estudian do tambien el año de 1737 en San Lorenzo.)

¶ Deinde alteram tropicum supra Horizontem et visibilem habent, aliam infra et invis-
ibilem ex quo manifeste colliges unicam noctem, unicamq; diem per annum habere, qua-
rum quilibet sex mensibus constat huius ratio est clara: sol enim sex menses insumit
ab equinoctiali ad tropicum, et ab hoc ad equinoctialem, sed aliunde equinoctialem
habent pro Horizonte: ergo fieri debet ut sol ipsis luceat sex menses, quos unquam
insumit in ascensu ad tropicum, et descensu ad equinoctialem, itidemq; ipsi occu-
retur sex alios sex menses quos etiam insumit in perveniendo ad alterum tropicum et
ad equinoctialem revertendo. ¶

¶ Dixio quia in descensu solis ad tropicum de prosum et cal-
tum unica ab equinoctiali viginti tres gradus cursum in die recedit, nox utique nimis ok-
cura non est, in quo ad hinc crepusculi dum sol versatur prope equinoctialem in de-
censu quidem, et in ascensu. Cuius propter ait Sordanus crepusculos existere ad mensuram
et mediam postquam sol occultatur et ab altero mensem et mediam ante quam lux supra
Horizontem appareat, itidemq; noctem caliginosam unice per tres menses existere: per sex
vero diem clarissimum: cum totidem sol illis appareat. Caput 7 de solis altitudi-

Caput septimum de Sole.

Alijs omissis, ipsius motus observantur. Sunt

Quamquam ordine alijs posteriori merito primus dignitatis locus soli inter planetas con-
fertur quippe illo nihil pulchius, nihil re in toto quidem orbe utilius deprehenditur, ipsius
clarity alicubi plerumque qui olea in scripto a pluriibus recensentur. Porro apud ipsos vi-
deantur si placet, nobis etenim unice de eius motu vacat pertractare: primo igitur
communi omnibus sedentibus motu ab ortu quotidiano girat in circulum unigue
descendens, quem in duplicem arcum dividuntur Astronomi diurnum videlicet et
nocturnum.

¶ Arcus diurnus ille est, quem sol supra Horizontem describit; nocturnus vero ille,
quem describit infra Horizontem. Deinde arcus istos in quatuor partes subdividantur De-
huius diurni scilicet in duplicem aequali partem ab ortu usq; ad meridiem et duplicem

aliam à meridie ad occasum, quas primam, tertiam, sextam et nonam dicunt.
 Horarum vero in duplicem ab occasu usq; ad medium noctem, aliamq; duplicem à
 media nocte ad Ortum. Astruero primam, secundam, tertiam et quartam vigiliam
 nuncupaverunt.

Præterea circulus, quem sol quotidie describit dividitur in viginti qua-
 tuor partes æquales quarum quælibet quindecim gradibus constans dicitur hora:
 ideoque in prædicto circulo perficienda spacium insumit viginti quatuor horarum
 (non nullo motu vertiginis circa proprium centrum solem moveri contendunt, qui
 perferre debent circiter viginti septem etiam propugnant. hoc tamen incertissimum
 est, eo namq; solum id sibi persuadet quod maculæ solari veluti in gremium prædicto spa-
 tio moveantur quod in perceptibile habent, quin sol illas prædicto motu secum deferat.
 Porro macularum motum in gremium ad minus dicere valeo id ex motu stellarum qui soli oppo-
 sitæ sunt, et quibus maculæ solari provenire dicimus, ortum ducere.

Festus deniq;
 motus solis dicitur annus, illoque sol sub ecliptica quem medius Zodiaci tenet ab oca-
 su in Ortum revertens sexaginta diebus, et fere sex horis, sive unius diei quadrante
 circumagitur. In hoc autem motu maxime notandum solem modo ad nostrum po-
 lum accedere, modo autem ab illo versus oppositum ferri. Transibit ut diei vigesima
 secunda Junij maxima ad nostrum polus Arcticum accedat et circulum Can-
 cri describat.

Die autem vigesima secunda Decembris ad polum Antarcticum
 maxime declinat, suoq; motu circulum Capricorni describit. Porro reversus
 iste et acasus ad utriusque polum in eo consistit quod ecliptica sub qua sol per-
 petuo movetur secus æquatorem oblique, quo fit ut ex una parte ad polum Ar-
 cticum, ex alia vero accedat ad Antarcticum, ut oculis subijctæ appositæ figura se-
 re celestis.

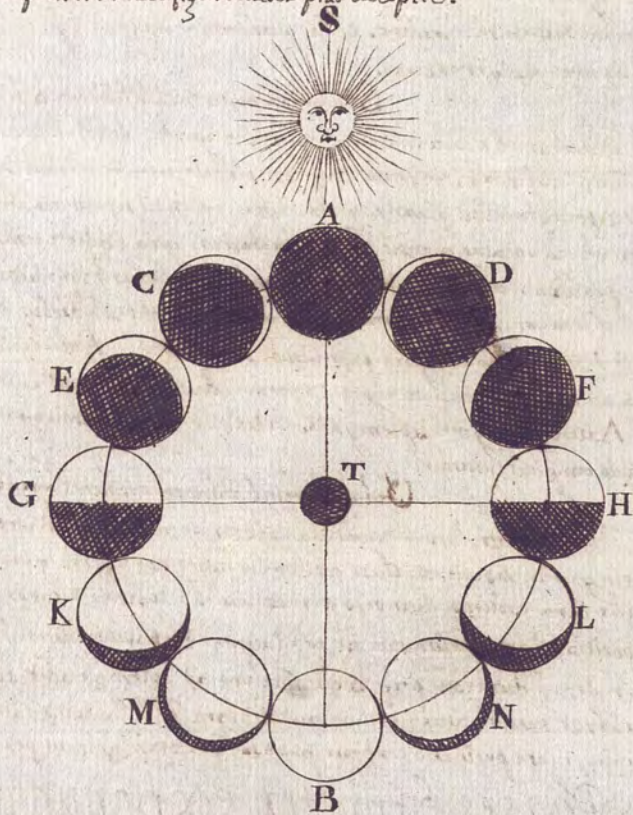
Solum autem versus ortum moveri eo suadent Astronomi quod quoti-
 die versus ortum ab aliqua fixa recedat. Exemplum apponunt in quadam ex-
 tella spica Virginis nuncupata: si enim ut par est ipsam sexages, compexis
 utique die vigesima sexta Septembris, semihora ante solis ortum nullatenus
 in Horizonte ortivo apparere ex quo ob nimiam solis viciniam ipsius fulgoris
 tuis occultari.

Post aliquot autem dies semihora ante solis ortum etiam sperata iam
 in Horizonte apparere præcipuus ad solis ortum, subindeq; elongata a sole versus oc-
 casum. Si autem post tres menses versus prædicta ante solis ortum semihora spe-
 tetur illam conspicies in tuo meridiano: quod satis constat solem a prædicta stel-
 lam versus ortum recedere, consequenterq; ab occasu in ortum deservit. Crim
 vero similis motus annus nuncupatur, quia in ipso perficiendo sol insumit 365

diversos exhibet, opera prociuum me facturus existimari, si eas proposita brevitate cog-
tu oculi, ve coram apponerem. Sic ut luna lucem capiat, ex huius alteriusq[ue] situ
diverso habetur quidem ut nunc corniculata, nunc et bicotoma, nunc bispecta,
nunc denique genis plenis, integro ve ore appareat fulgens, sed ut fas est has ut ipse
est contemplerimi hacce figura describas accipite.

Sive ergo $A \& B H$ orbita quam luna singulis mensibus motu proprio percurrat. T ter-
ram tenentem exhibet. S solem. Luna vero secundum diversas partes in predicto circulo et ita
exhibetur. Dum luna est in A media subiacet inter oculos nostrorum T et solem S ita
minatur quidem secundum superius emisferium, inferiusq[ue] ut nobis obversum lucem ma-
net proxius oratione tunc autem fit utriusque luminarii coniunctio: quippe uterque
in eodem zodiaci gradu concurrunt.

Porro quia luna velocius pro sole motu versum or-
bitam circum accedit utique, ut uno aut altero die delapso aliquantulum decidat a solis
parte que in parte occidentali proposita post solis occiditum corniculata ut in C .

dicaturque luna nova, circa diem vero quintum, cum plus a sole distet lux ap-
ta exhibebitur ut in E. Septima autem die per quadrantem circuli a sole distata bi-
secta apparebit sive illuminata per dimidium emisferij, quod nobis obvertit ut G, hinc
tunc prima quadratura lunæ.

Cum vero per dies plus distet a sole gibosa et lu-
mine apparebit ut in K, M. Porro die quarta decima aut quinta decima in pote-
ram a sole per unum, et octoginta gradus, sive per integram semicirculi elonga-
ta ex opposito tamen accipiat per emisferij nobis conspicuum subinde et ple-
no ore fulgens apparebit, et iuxta quæ plenilunium. Ex quo satis constat a
conjunctione usq; ad oppositionem lunam ab Occidenti illuminari, ideoq; paritil-
luminata occasum, obiecta vero respiciet ortum.

Transacto vero plenilunio et luna
decrecente evenerit e contra: nam post solis occasum videbitur in orientali horizon-
te illuminata quidem per partem orientalem, et aliquantulum per occidenta-
lem obiecta. Ita scilicet ut in diebus decrescens in N gibata in L gibata in H vero exhibe-
atur bisecta, existatq; secunda lunæ quadratura in F demum et in D iterum corni-
culata cornibus scilicet ab orientem obvertit ab audire conspicietur usq; dum solem
assequuta simodiem rursus celebret, iterumq; nobis lunam existat.

Capitulum nonum de Eclipsibus solis, et

lunæ. Nonnulla præmitto. s.⁵

Eclipsis idem græcè, ac latine deliquium est alicuius perfectionis defectus, ea que
propter celestia sidera eclipsari idem sonat ac lucem, sive splendorem amittere
pro eclipsium autem pleniori intelligentia notetur ex Opticis aliud esse corpus lu-
minosum lucem, aut splendorem emittens, et aliud opacum, quod quidem ex altera
parte lumen recipit, ex alia vero umbram præstat, corpus autem diafarum per vi-
suum est, nec ipsius rationi resistit.

Si autem corpus luminosum maius sit corpore
opaco lucem illius recipiente evenerit utique ut opacum umbram in modum pyrami-
di, sive conicam figuram se ferentem præstat. Porro si opacum sit maius lumino-
so, quo magis ab ipso umbra distat latior existit, sive quod idem est umbram
erant in modum pyramidi in versis, hinc tunc per solem illuminata umbram præ-
stat conicam figuram, sive in modum pyramidi cuius vasis ipsam perstringat, cuius per vero
in oppositum tendat.

Deinde epidei sciendy lunam et solem sub Zodiaco tamen
si distinctis visis circumagi sol videbitur sub ecliptica, et luna sub eius orbita que eclip-
ticam in punctis illis. Secret qui no dō, sive caput ex cauda dragonis diximus mencu-

part. Porro caput draconis punctum illud est in quo luna eclipticam secat dum tran-
sit a parte boreali zodiaci ad australem; cauda vero est punctum oppositum, sive in quo
illam secat in transitu ab australi ad borealem.

Denique secundu[m] eclipses fieri debet
utrumq[ue] planeta in periclii nodis dextratur, consequenterq[ue] aut in coniunctione, aut
in eorum oppositione. Et in vero ut tempus, quo eclipses deventi fieri dixerit digno-
cas triplicem exigit tabulam alteram scilicet que locum designet ubi caput draconis
reperitur; alteram qua tibi constet de loco ubi fiat utriusq[ue] lunae in axi coniunctio;
tertiam demum qua signum huiusq[ue] gradum designet in quo sol reperitur; tri-
plicem autem predictam tabulam hic vobis apponere[m] dummodo facili negotio videri
non possent a p[ro]f[ess]ore Astronomo.

De qualiter fiat lunaris eclipsis. X.

Eclipsis lunaris est privatio lucis in luna ob interpositionem globi terre qui inter
ipsam et solem que quidem tunc accidit dum luna in nodo existens solem respicit
in altero et opposito nodo, que utique fit, ut terra media inter solem et lunam um-
bram praecipiat in partem caeli oppositam ex diametro soli, sive versus oppositum na-
dum in quo tunc luna dextratur. subinde q[ue] luna praedicta humbra perfrata lumi-
ne solis exibat, tenebrosa q[ue] manet et obscura.

Sine satis in textu eclipsium lunarem
unice in planitie evenire, dum luna scilicet per integram circuli distat a sole:
sic enim et non aliter diametraliter opponuntur, terra q[ue] inter utriusq[ue] luminare
sufficiens mediat ut ex altera parte a sole illuminetur, ex alia vero humbram
versus lunam praecipiat. Porro ut eclipsium lunarium species distinguas scito corpus
cuiuscunq[ue] planetae dividi secundu[m] latitudinem in duodecim partes aequales, quae
digitis Astronomi dicuntur: ideo q[ue] communi dici solet vocabulo lunam eclipsari q[ue]
que aut sex digitis &c.

Capo eclipsium lunarem alius totalis est cum tota scilicet lunary-
bram incurret: et alius partialis cum non totaliter, sed per aliquos digitos obscura-
tur. Si autem luna per aliquod tempus in tenebris maneat datur eclipsium totali-
cum mora; sine mora vero dum statim ac humbram incurret ex illa mixtura inci-
pit.

Deq[ue] autem eclipsium differentia ex luminariq[ue] apogeo sive perigeo proveniunt:
nam cum luna in perigeo tere vicinior sit et in apogeo remotior plus in perigeo q[ue]q[ue]
in apogeo eclipsatur. Pater appposito schemate ubi luna existens in A, et tere T via-
rior magis eclipsatur, quam dum in B existit, et est remotior, nam pyramis humbray
latior est in A quam in B. Sine colligit, quod si latitudo humbray aequatur latitudo
dini lunay, tunc eclipsium totalis sit sine mora exit: statim enim ac tota humbra luna

perfundatur ab ipsa etiam emergere incipiet. Si autem latitudo huius excedat
 latitudinem lune sic cum mora ob contractionem rationem.

§. 3. De Eclipsi solari.

Eclipsis solari est privatio lucis solari in terra ob interpositionem lune inter
 sam et solem. sicut q. terra medians inter solem et lunam hanc obscurat, sic etiam
 luna existens inter solem, et terram, hanc etiam solari lumine privat. propter
 hoc eclipsis solari potius dici debeat eclipsis terrae: quippe non sol, sed terra
 haec perpenditur, sive luce privatur. Vergo strictionibus terminis solari eclip-
 sis exponatur sic illam placet deffinire, apprensus luminis defectus in sole ex-
 ta interpositione lune inter illum et nostrum aspectu.

Hinc colligitur eclipsis solari
 unice fieri posse in coniunctione sive utroq. luminari existente in capite, aut cau-
 da draconis, vel saltem prope hoc tamen discrimine quod si utroque planeta exis-
 tat in nodo, subindeq. luna directe supponatur soli maior erit eclipsis; atrox
 si existant prope nodum fiet e contra; secundo inferes eclipsis quae in morte Chri-
 sti Domini contigit, contra ordinem utique naturalem accidisse: tunc enim erat
 plerumque. Ideo Dionysius Areopagita epistola ad polycarpum ait tunc
 luna, mutato cursu in partem contrariam, fuisse a sole regressam ut ipsum lu-
 minibus contingeret.

Tertio inferes solis eclipsis universalem non esse: nam cum lu-
 na sit longe minor terra, huiusmodi in conum eformatam proiciat aliquam
 solum partem terrae similem valet huiusmodi obscurare, solemque contingere respec-
 tu incolarum in illo terrae tractu existit tunc velut in figura conspicitur respec-
 tibus habitantium in B, non vero respecu illorum, qui in A, aut in C existunt.

Notan-

dum autem eclipsis solari nonnullas differentias esse; alij namque sunt totales cu-
 mora (ut de lunaxibus dixi) et alij sine illa. partiales vero etiam sunt in duplici
 differentia corniculatae videlicet eccentricales. Illae veniunt dum sol ita supposita lu-
 na contingitur ex una parte, ut alia corniculata nobis appareat; pro centrali etiam
 bifariam eveniunt vel luna solem omnimode contingente et est eclipsis totalis vel ip-
 sum sic obscurante ut annulus, sive extrema solis corona appareat per circuitu lu-
 cidam, diciturq. eclipsis annularis, quae quidem eclipsis differentia ex utriusq.
 luminari distantia, aut propinquitate procedit, ut supra explicavimus. Caput
 nony de quinque planetis minoribus

II. Figura

Capitulum de quinque planetis minoribus

§ 1. de Saturno.

Licet Saturnus valde sit a terra remotus ut stella tamen primæ classis oculis nudis apparet, porro lux eius ob maximam a sole distantiam remissa et languida est, color enim veluti plumbicam refert. Oculis autem et telescopiis axonatis multa phænomena in ipso astronomi detexere.

Enimvero observationes adæveris factæ invicem ut paræst non cohererent; alij namq; dicunt Saturnum duobus comitibus veluti stiparum nonnunquam exhiberi hic inde positis ipsam tricornem posuram exhibent ut in figura prima rursus dicunt, prædicti comitibus circa Saturnum circumactis, hæc quidem, ut dum post se ipsum occultari vident ipsam orbem representent ut in secunda figura; dum autem post illud late, avertunt etiam apparet solitarij ut in tertia. Alij vero nihil aliud apparet in Saturno præter anulum quandam aliquantulum extensum per similem quædam (ut ait Gordinus ^{galæi} galæi cuius prominens fastigium reseratur

autem annuli quem Saturnum orbire dicunt, diversa positione varias exhibere facies affirmant. alij aduc etiam aspectus Saturni diversimode exponunt. Nos vero quibus Saturnum telescopijs expectare non licuit de ipsius phænomenis nihil amplius possumus extractare. § 2. de Iove.

§ 2. de Iove.

Iovis Saturnum inter et Martem exiens fixis primæ classis præstantior apparet, et autem ipsius præcipua phænomena explicam scito modo duplici modo triplici modo uno balneo, aut nigrescente fascia cinctam exhiberi qualiter sibi ostendit eius figura. In quibusdam fasciæ aliquando in medio, aliquando q; in eius extremo dextero aspiciuntur: eo positam quo circa pro præter centrum revolvitur, id dextere, iam transierit prædictas fasciæ exhibeat. In quo autem illy consistant nonnulli conantur exponere: nihil tamen præter conjecturas adducunt

scienti Iovem non solitarij esse sed quatuor fulgerrimis stellulis committitur quas satellites, latrones, auxiliores, sive asclari dicunt astronomi. hæc autem stellule in direxio veluti epicycli circa Iovem nonquam centry volventur, motu tamen inæquali: eaque præter iam omnes supra iam in præter Iovem, iam præter alia infra, alia supra, et aliæ hinc inde conspiciuntur. ob hoc frequentes comel

vatus diversis et inaequalibus circulis, sive quorum alij sint alij explicatae circa Iovem consilii, ab eo inaequaliter distare.

Satelles autem Iovi vicinior scilicet Cosmas minor ab eo per tria minuta discedit. Secundus qui et Cosmas maior non cupatus per quinque minuta Tertius Maria dictus per octo. Ultimus denique et a Iove remotior cui nomen Carbalina per quindecim minuta recedit. Desinde primus integram perficit revolutionem intra diem uny horas 18 minuta 30. Secundus tribus diebus horis 13 minutis 18. Tertius diebus septem horis 3. minutis 56, secundis 34. Quartus denique et a Iove distantior diebus 16, horis 10 minutis 9, secundis 15. Denique sciendy Iovem in oppositam soli partem humisq; proficere quo accidit ut predicti satellites dum in proximis circulationibus incurrunt eclipsentur.

§. 3. de Marte

Iovi subsequitur Mars qui luce rubicunda fulgens tanquam ignis flamma spirans ei apparet qui ipsum telescopij conspicitur. In medio autem eius deinde nigricans macula exhibetur, quam alij habitatem alij bonam alij cecam dixerunt opinionem. Ex quo autem perficitur macula non semper appareat circa propriy aperturam planeta a se circumvolvi: ita scilicet ut pro diversis planety situ nunc macula spectetur, nunc vero recedat ab oculis. Denique avertent Astronomi Martem non semper uniformi vultu, sed aliquando grison, sive non integre illuminaty, videri.

§. 4. de Venere & Mercurio.

Venerem, et Mercuriy circa solem tanquam propriy centrum motu emittat ex dictis. Utrumque vero diversas fases, longi fasibus similes exire adeo telescopij auxilio competam habent Astronomi ut hoc asserant dum non permittere tamen si Mercurium ut pote minus a sole distante, eiusq; aliquando fulgoribus latentem egrius observent. Iam autem Venus amplius circulo, Mercurius vero contractiore circa solem volvantur fit utique ut modo uterq; supra solem sit, modo infra.

Prout accidit ut alter eorum iam infra, et iam supra alij existat, sic scilicet ut dum uterq; supra solem est Mercurius sit infra Venery; supra vero sit uterq; infra solem versatur. Si autem Mercurius supra solem, et Apogey sit et Venus perigea, hoc infra illum est: supra autem si Venus apogea sit, et Mercurius perigeus. Sciendy deinde Veneryq; fulgencioram per Mercurio esse, vel potius inter omnes stellas fulgentissimam.

Cum vero moveatur cir-

ca solem iam ipsum precedit, mareq; ante eum oritur, iam illum subsequitur ve-
pereq; post ipsum occidit porro dum solem mare precedit stella matutina Lucifer
aut phosphorus dicitur dum autem solem subsequitur, post eumq; vesperu occumbit
esperus, sive vesper nuncupatur. et hęc de planetis simulq; de mundo celesti?

Tractatus alius de mundo terraqueo, sive Sphaera ~~MUNDO~~ TERRESTRI.

Vel ipsum epigrafe terram globosam supponi quippe adeo hoc conspicuum ha-
betur ut solius supponi debeat quam prorsus; qui enim navigando versus aliquam
terre plagam procedit tandem ad locum delectum peracta circulatione reverti-
tur quod minime eveniret dum novae terre superficies plana foret, tunc enim con-
tinueretur terminis qui minime possent pertransiri. Caput I de terre in p[ar]-

Caput I. de terre in precipuas sui partes di- visione. Terminorum divisiones pręmito. § 1°

Prus quam terrę globi divisiones apponam oportuim censui terminorum
expositionem pręmitte. continens quędam quidam terre finis tractus ut
Europa, aut America &c. Insula est terre portio undique mari circumfusa.
peninsula, sive Chersonesus est etiam quidam terre portio, quę mare finis em-
gitur mare, sive quam mare circumdat, aliqua tamen parte exapta quę ter-
re unitur. Isthmus est angustus terre trames, sive exacta terre portio duo ma-
ria ad invicem dividens ut Achaicus, sive Chonisiacus, quę maria Ionium
dividit ab Aęgeo.

Procurrens est ingens portio terre inter duo maria in longum
protensa, ut Italia quę inter mare mediterraneum, et Adriaticum in longum ter-
renditur. Promontorium est mons excurrent in mare, et intra ipsum prominens,
quod etiam caput dici solet, ut caput viride vulgo Cabo Verde, et promontorium
Saxum vulgo etiam Cabo de San Vicente. Sinus vernacule golfo est portio
maris intra terram excurrent, et veluti inter duo promontoria inclusa ut Sinus
Valentis, Arabicus &c.

Fretum vulgo estrecho est angustus terre tractus maris quę
alteri mare cum alio communicat ut fretum Magellanicum est estrecho de Ma-
gallanes, et fretum Seditary vulgo estrecho de Sitalia Caraxi sive Port-
phorus in eis difert a fredo quę contractior sive angustior. Helagu est pro fun-
dem mare valde distant a terra. Archipelagu est quidam maris tractus in

quo fleximus Insulae referuntur.

Terrae divisio designatur. §. 2°

Supposita orbis divisione in aquarum et terrestrium dividitur etiam in antiquam et novam. Novus orbis vocatur America ob Regionem quae continet antipodinem. Orbis antiquus dicitur quidquid terrae est ab antiquis detectum. planis vultum autem terrae divisio est, quae illam in quatuor partes principales partitur Europam scilicet Asiaticam Africanam et Americam de quorum singulis in mente est summatim tractare minus alij divisiombus quibus Geographi, et Topographi singulas mundi partes minutatim distribuant.

De Europa §. 3.

Europa tamen si inter alias mundi partes habeatur minima; omnes tamen novitate antecit. ab Occasu autem terminatur Oceano, a Meridie vero mediterraneo ipsam ab Africa discernente, a Septentrione in Maxi Etaciali finitur, porro ab Oriente coniungitur cum Asia a ponto Eusino usque ad Etacalem Oceanum: ^{atamen} ^{partem} Fluvij Tanais in vicem utriusque dividit. Deinde subdividitur Europa in alias partes quarum prima est Hispania in qua reperiuntur utraque Castellae Navarra, Aragonia, Catalonia, Andalusia, Exarata, Murcia, Valencia Legionis, Galicia, et Lusitania. Eius habitatores ad decem miliones extenduntur A. H. civitate maiorum nonaginta tres recensentur. Ecclesiastici non Religiosi et Monachibus 173000

Secunda est Galia in qua sunt Normannia Picardia, Campania Lotaringia, Burgundia, Braxia Delphinatus provincia Longuodochium Barconia Beaxnia & Galie habitatores ad viginti miliones adhibentur. Tertia est Italia in qua Roma est et cui adiacent Insulae Sardinia et Sicilia quae parent Hispaniarum Regi. Quarta est Germania in qua comprehenditur Austria Babaria Palatinatus Regni Sarsia Sursia, Exarconia, Sarsiphania, Saxoniam Marchionatus Brandeburgensis pomerania & Quinta est Illyria ex magna parte sub Sarcorum ditione continens Exclavoniam Croatia Bosnam et Armaciam.

Sexta est Graecia quae utriusque ex parte est sub potestate Sarcorum. Septima Ungaria, Octava Polonia ad quam atinet Prussia Lithania, et Russia nigra. Nona est Moscovia. Decima est Scandinavia comprehendens Norwegiam Sveciam Lappiam et Goziam Undecima est Regnum Danic vulgo Dinamania Duodecima est Britannia comprehendens Angliam Siberniam, et Scociam.

§§ de Assia

Assia ab oriente Oceano cingitur sinensi (vulgo de la China) a septentrione maxiglaciali a meridie mare Indico et ab Austro mare Mediterranea. eius partes quinque potissimum recensentur: Imperium scilicet Sersicum continens Natoliam in qua est Pontus et Scythia deinde Phrygia, Iuan, Coliam, Ioniã in qua Ephesus est. Deinde Lyciam Lyciam Phigiliam, Cylciam, Cappadociam Galociam Armeniam maiorem et minorem, Mongeliam Sibiriam Albaniam sive Georgianam Siciam, Mesopotamiam Babiloniam, Palestinam ubi Ierusalern et Hebion

Secunda pars est Imperium Sophorum sive persarum ubi Assyria, Media Partia, Sersia, et Arussia contingitur. Tercia est India in qua Regnum Mogorum et Arussia Chersonesus existit, cuius vasis insule adjacent ut Ghiliphing et Quarta est Regnum Sinense, sive de la China. Quinta denique est Tartaria vetus, et Tartaria deversa. Sexta est Moscovia finis: portus Tartariae veteris Imperij est magni Cani (del gran Can) habitus Regna eaq̃ opulentissima continent

§§ de Africa

Africa ab occidente et meridie finitur ab Oceano a septentrione per mediterraneum ab oriente vero per mare rubrum. eius Regna sunt Egyptus ad mediterraneum sita, cui Barbaria usque ad fraxion Salutarum continuetur in qua sunt Regna Iuzet, Fremest, Fez, Maroccos, et Argel insularis regio Maritima. Deinde ad Oceanum et Theopium est interior Ethiopia sive Imperij Abyssinorum et Ethiopia exterior in qua sunt Regna Congo et Angora, sursumq̃ Monomotape, et Cafes.

§ Ultimus de America

America altera septentrionalis est et Australis alia quae quidem Istmo de Panama coniunguntur, et vastissimo mari cinguntur undeque Septentrionalis continet novam Hispanicam ubi Mexico est cuius alia California flexa da Virginiae Novum Mexicum Notam Anglicam et novam Franciam. In Australi vero est nova Hispania Andalousa Regnum Peruanum et Chilense, pelaguarum et Braxilia Americae autem notiores Civitates partes Mexicum sunt Panama Lima Cusco Potosi Luto et Pexnambuco &c.

Caput 2 de Maris divisione.

Mundus aqueus, aquarum congregatio, sive mare dividitur in oceanum, et illud quod intra terras est, in mediterraneum, mare oceanum diversas ex his quas alibi regionibus appellatione sortitur. Aquarum quoque precipuum mundi partibus dicitur orientale occidentale, septentrionale, et meridionale. Orientali oceanus extenditur a capite bonae spei usque ad Japoniam litorea; a diversis vero partibus terrarum quas alibi vocatur Arabicus Indicus Sinensis &c. Decanus autem occidentalis incipit a Lusitano litore et usque ad mauritanum extenditur, a diversis autem terrarum partibus vocatur Lusitanus Atlanticus, Ethiopicus, et Baiblicus.

Australis decanus ille est, qui et terras australes incognitas dicitur vocatur mare vel sive mare pacificum Septentrionali denique ab Hispania et Galia protenditur usque ad polum in polo vero Specialis vocatur quia fere est ~~sepe~~ glacie contentus = prope mare mediterraneum veluti per antoniam dicitur quod a fere Galitano sive bexculo usque ad Palestina extenditur. Communis inter amem acceptum dividitur in mare inter iacent inter Asiam et Africam in Caspium undique terra circum Pacificum Adania usque ad Moscovicam per Sueziam Germaniam et Poloniam protenditur, per Siciliam et Balearum usque ad orientem Europam iter tendens, et denique in pontu Euxino circa Constantinopolim exiens, contentumque inter Europam, et Asiam.

Mare denique insulae in mariore medio, et minores valent distribui: maiores sunt California ad Americam plagam Britannia quoque Angliam Scociam, Hiberniam et Iam comprehendi Madalarum in mari Indico iuxta quam etiam Borneo et Saba terra del ferego ad meridiem freti Magellanici Islandia in septentrionali Oceano: terra nova in America septentrionali ad orientem, Cuba prope Mexicanum sinu ubi etiam Insula Sancti Dominici, et denique nota Iambla et nova Guinea de quibus nunc insulae sive continentes sunt dicitur Mediores insulae sunt Marolia Mindanao Celebes, Ceylan, Sicilia, Sardinia, Candia, Cypus, Boreae Iambla, et Siculo. Minores denique sunt Parvae maritima scilicet et minorum Ibrica Coxe & Gaxodas et alij pene infiniti. Caput 3 de alijs globi terraquei divisionibus

Caput 3. de alijs quibz terra quæ divisionibus.

Etiam dividitur mundus universus in quinque Zonas sive plagas diversas in tres idam scilicet in tres tropicos contentam, sive comprehendentem terram illam quæ iacet sub tractu Cæli ab uno Tropico ad alium et duplicem temperatam ab utroque tropico usque ad circulos polares, et duplicem aliam frigidam a circulis polaribus usque ad utrumque polum, omnes autem has Zonas in habitari modernis compertum est et experientia fixatum; tamen si antiqui divitaverint.

Forssida vero in habitari eo manifestum est quod in eas sint in Asia India, in Africa **Æthiopiæ** in America **Brazilenses** peruvianæ &c. Immo plures atque nullam in mundo regionem **peruvianam** temperatiorum existere triplici quidem ex causa primo quia cum noctes omnifere tempore diebus æquenter frigoris nocturnum temperat diem calorem. Secundo, quia cum regio illa sit maxime circumfusa vaporibus, consequenter plurij abundant. Tertio denique quia eadem de causa fere omnes venti tenes sunt et temperati. de Zonis frigidis haur duobus est etiam in habitari quippe eorum incolæ frigoris incommoda arte declinat: varij namque generis pelliculis contingunt, subeuntque cabernas, et loca subterranea. Denique illis est lignorum abundantia et ut faceret ad illuminandis conficiant, et ut frigus igne coherceant.

Alia est etiam terræ divisio ex diversitate qua eius habitatores humbram proiciunt. Igitur qui sub Forssida deperit Amphisiæ vocatur, quia humbram modo subveream, modo ad Austum proiciunt, inde qui in temperatis habitant dicuntur Ethiopei quia versus illum polum omnitempore humbram proiciunt; denique qui in Zonis frigidis aut sub poli sunt Peritij nuncupantur ex quo undequaque prociat sive in modum circuli humbram prociant quatenus ex omni latere pro diversis diebus haur a sole illuminantur.

Denique ratione situs quadruplex incolarum diversitas inter se designatur primi nuncupantur Antipodes sive Antichones qui inter se sunt diametraliter oppositi, sive quorum alteri habet quatuordecim gradum latitudinis borealis. 18. et 18. longitudo; alius vero quatuordecim etiam latitudinis australis, et sexcentos et sexaginta longitudo hi habent meridianum communem tamen si ex oppositis existant: ideo quæ dum alteri est media nox alius habet meridiem, deferunt autem in stationibus anni quatenus dum alter statem, alius habet hiemem.

Cum nota Matritenses et Mexicanos minime antipodas esse ut vul-
go cenretur. Matritum namque est in latitudine quadraginta graduum
et in longitudine quatuordecim Mexicanum vero in latitudine viginti gra-
dus et longitudine 215

Anteci sunt quatuordecim equaliter quoad parale-
los distant ab equatore sub eodem existunt meridiano. sive qui sunt
sub eodem meridiano et paralelo ceterum ad polos diversos. hi statim
nes anni oppositis temporibus habent, eodem autem tempore est illis me-
ridies. = Serici dicuntur qui distant meridiano sunt in eodem paralelo,
hi conveniunt in stationibus anni, et dum alter mediam noctem, alius ha-
bet meridiem. = Seneci denique nuncupantur vel qui habent eodem parale-
lum, et meridianum oppositum, non tamen diametraliter sive per dimidium
circuli, vel qui habent eundem circulum meridianum et diversum parale-
lum non tamen diversitatem polorum. Caput ultimum cartarum geographicarum.

Caput ultimum cartarum geographicarum vssum exponit. Sunicus.

Ut faciliorem in cartarum geographicarum usum metodus capias totius orbis car-
tham, sive terrarum globum per oculos habe in qua totius mundi superfici-
es duplici circulo plano exhibeatur. Sine diligenter singulos predicti globi cir-
culos contemplare meridianos scilicet paralelos, et quatuor duplicem illy
circulos per mediam terrarum & ventos precipuorum partium orbis situm digno-
re: ita scilicet ut tibi in promptu sit quisnam situs Europe, Asia, Africa, et
Americae, facta quidem quadruplici precipue huius partii exacta combinatio-
ne.

Hic ite pergens et ad memoriam vocatis cartam pro singulis parti-
bus accipe in eadem primis regna, horumque provincias precipuas in dem eorum
Civitates perpende illarumque distantias circino metiri; demum Insulas adja-
centes ut pax est contemplare; ne tamen autem ab una carta in aliam transeas
obsecro quum primo tum precipuarum tum etiam minores notae partium dispo-
sitionem distantiamque memoriam teneas: his namque ita factis ad geo-
graphicis valeas adire qui cuiusque Regni operi positionem, moresque instituta-
tim explicant.

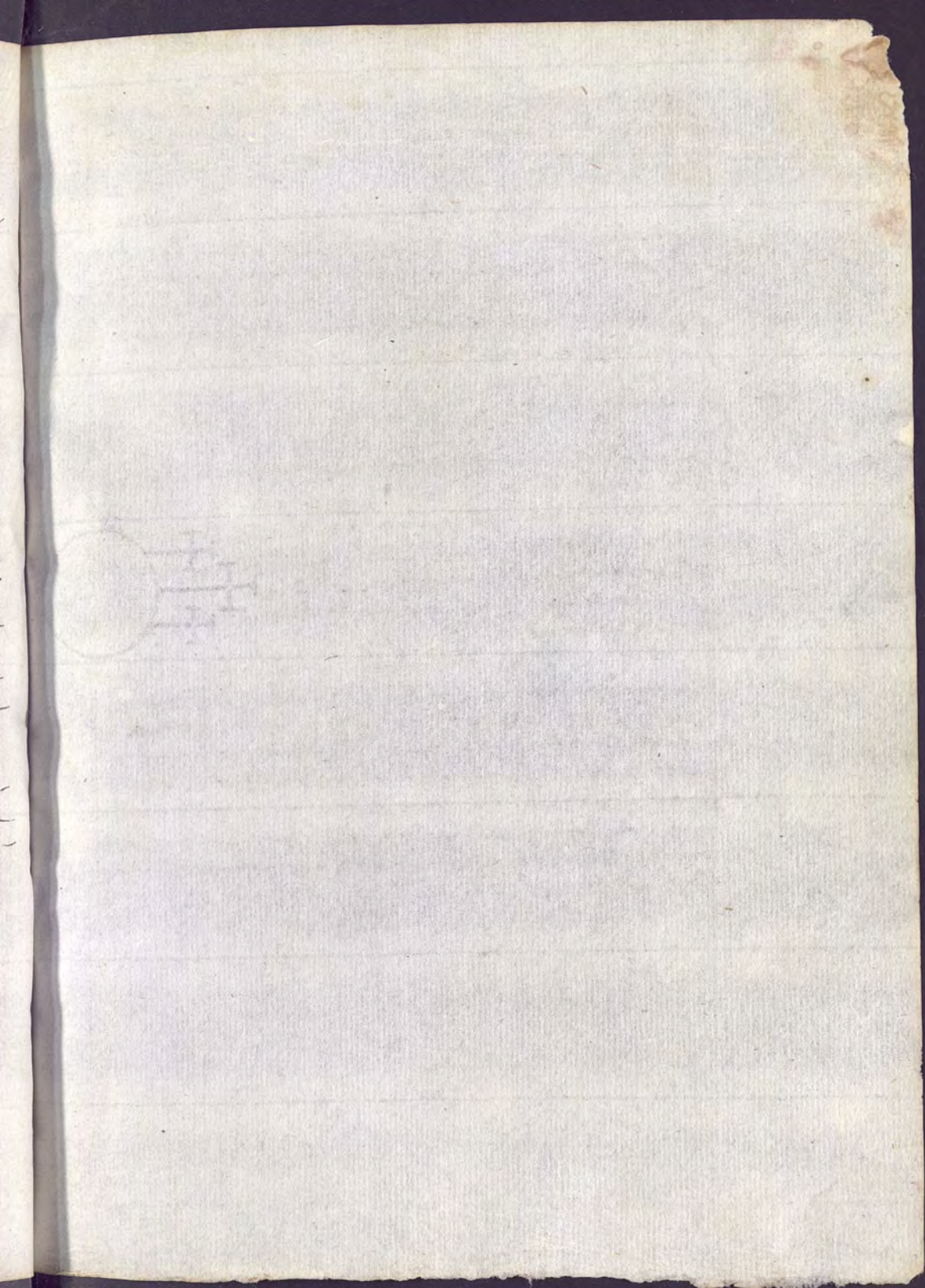
Sed ut Urbium locorumque distantias facile dimetiaris, scito
quidem sumendam esse latitudinem a circulo maximo descripto in superfi-
cie globi terrestri transeunteque per polos mundi, et ab equatore incipiente:
ita scilicet ut ab equatore ad polos descripto habeat nonaginta gradus;

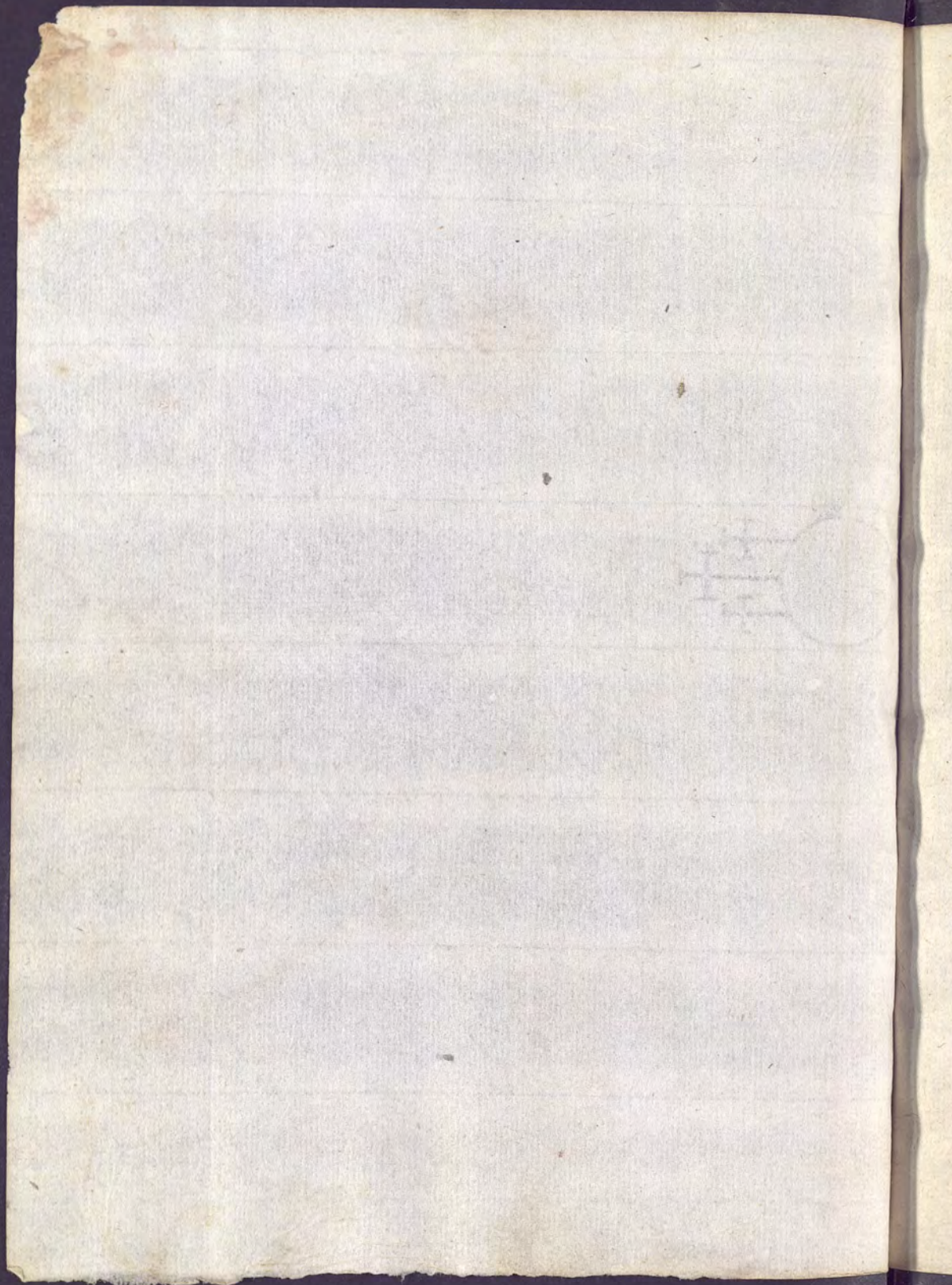
Longitudo vero geographica sumitur ab æquatore in quo gradus longitudinis descripti inveniuntur quot igitur gradus æquatoris numerantur apprimo meridiano Madagascariæ usque ad locum, cuius longitudinem queris tot prædictis locis habet longitudinis gradus.

Ex his facile collige distantiam unius meridiani ab alio dici longitudinem; Latitudinem vero nihil aliud esse præter distantiam unius ab alio parallelo, que quidem latitudo etiam poli altitudo vocatur: nam ut constat ex dictis quot gradibus aliqua Civitas ab æquatore versus polarem discedit tot polus elevatus est supra illius horizontem ut autem gradus distantis ad Leucas reducatur in memoriam revoca quædam graduum continere decem et septem Leucas hispanicas cum semibre, quot autem Germanicas Italicas Galicas & continet in tabulis geographicis clare reperies.

Pro præxi autem habito terrestri globo ut distantias locorum dimenciaris sume circino intervalum duplicis civitatis aut loci cuius distantiam queris. Deinde intervalum transfer ad æquatorem ubi ibi dignoscat gradus distantis quippe decem et septem eum dimidio multiplicati Leucas hispanicas debet. Et licet molestum appareat pro præxiore claritate notandum ut quidam circini applicandas esse ad quosdam globules que in prædictis tabulis iuxta Civitates, et loca inveniuntur descripti.

Maxima denique notanda differentia inter partem totius mundi alicuiusve præcipue partis ut Americæ aut Europæ et partem particularem Hispaniæ &c. aut Galiciæ: dum enim dimensio fit in parte totius mundi aut partis præcipue distantia locorum applicanda est ad gradus æquatoris; si autem fiat in parte particulari erit ad laterales applicanda. Ne autem in prædictis distantis dimensio ad decipiamur bellum nota quorum civitates maxime distant recte metienda non est rectam distantiam, sed ducto circino per loca illa per quæ iter fit ab una ad alteram civitatem.

Commentaria in Libros Aristotelis de Anima

293

Sat mens nostra per totius naturae spatia procedens a propria domo exularit igitur re-
vertatur ad propria ne excelsis admodum familiaris familiaribus admodum extra mensio qua-
dam appareat quae ergo huc usq[ue] in longinquis terris peragendis tempus insumit proprii
genus et cognatione conjunctione ma[gn]a agnoscit potentias sensusq[ue] contemplatur domesticos, ne
sua merincuisiosa propria negligat admodum exteriorum sollicita. Caput primum de cere-

Caput primum de anima in communi

Inquisitio prima quid sit anima commu-
ni alijs rejectis aristotelicam amplectimur definitio-
nem.

S. 1.

Placuit enim veteribus a veteribus antiquis philosophis circa animae naturam definiendam. Era-
clitus concepit esse quandam exaltationem calidam. Diogenes esse tenuissimum aerem. Empe-
docles quandam esse elementorum temperatam. Democritus qualescunque sunt ex quibusda[m]
corporeis rotundis fortuito conflatis coloris quae assiduo modo agitata res alias commove-
rent, et secum raperant. Plato ex ultimis illis esse substantiam a se ipsa motam, ex tertia[m] moxq[ue]
aliorum opiniones quae ridiculae sunt, relictisq[ue] communiter despicitur.

Reiectis igitur alijs

animae definitionibus aristotelicam amplectentes ita definitur: actus primus corporis phis-
ici organici, potentia vitam habentis. dicitur actus primus ut esse formam substantialem dis-
tinctam a materia organici inquit quidem corpus ab anima activatione or-
ganici polere, quibus illius peraguntur functiones. Deniq[ue] potentia vitam habentis in-
dicat organizationem illam de qua esse ad vitam hordinatam aptamq[ue] ad operationes
vitales, non vero inaptam qualis organizatione cadaveris.

Quorum particulam illam corporis

phisici organici ad alia dixerimoda accipiunt. Secundoq[ue] per illam materiam intelli-

quod forma corporativitatis actualis. In quibus namque viventi propter eius animam formam illam corporativitatis tenacissime adstruitur, quaeeducta ex materia hanc inesse carnis, ossis, nervi, sanguinis, pedis &c. constituat. Sed opinio hae formam substantialem agere cum accidentali confunditur: quae enim forma materialem animam suscipiendam ad se ponit manifeste est propter formam substantialem: ita et habet forma corporativitatis: §. 1.

Secundo: ut materia formam corporativitatis suscipiat alia forma substantiale non disponitur daturae enim processui in infinitum; ergo et si acciperet formam vitalem quae forma illa corporativitatis disponatur. Tertio: generatio vel us communi consensu est corruptio alterius: sed hoc falsum est data Scoti tamen opinione; in illa enim dicitur forma vitae generatur corporativitatis non corrumpitur: §. 2. Denique forma generis substantialis est actus primus completivus materiae: sed actus primus alium primum non supponit: ergo nec forma vitae formam corporativitatis.

Plurimique per corpus organicum materiam intelligunt actualam per formam secundum gradum corporativitatis et capacitatem conferens ad suscipiendum gradum vitae. Sed opinionem istam rejicimus, probantes quidem nullam formam posse recipi quae ad gradum genericum vel dispositionem producat ad specificum. Nos igitur per corpus organicum materiam intelligimus accidentales dispositionibus affectam, et quae ad vitae functiones concinatur. Sic plures bonae notae Doctores.

Questio secunda quid sit vita. durius resolvitur. Et ab oppositis vindicatur. §. 1.

Conseo vitam sic esse definiendam: motus a principio intrinseco remanente per illum ad quem est insitatus naturalis. Sic Doctores optimus Hortensius Cminentissimus Sphondatus, quibus alij subsistent. Quod vita sit motus a principio intrinseco eo perspicuum est ex via communitate inanimata reputantur, quae ab extrinseco moventur ea quae propter communi loquendi usu homines illos vividos sive vivaces nuncupamus, qui facile a se ipsi moventur propter operationes eliciuntur motus vero qui ex alij indigent ut moventur eaque operationes efficiunt.

Ultimam particulam addimus ut vivencia ab illis se excernantur, quae vivace movent ut adquirant statum naturalem, quales ter levia sursum et gravia deorsum: porro simili statu a magno statim quiescunt, vivencia autem ad usum in statu naturali sub illa scilicet perfectione quae est de veteri in instanti generationis) moventur, sive per substitutionem, sive per augmentationem &c.

Ex his facile occurrit contrarij objectionibus: si enim aqua calida movetur ad refrigerationem vel aurandam inducit

quod ex deo in statu naturali: ideo & motus ille non agitur proprie tribuitur, sed generati-
 Dicitur: ignis alium generans seruet ab intus in se: et tamen in statu naturali supponitur
 ergo eius vivens quod nullus dicit. Hæc maioram; quia actione illa generativa ut pote tran-
 sive in proprio se movet, ut autem proprie movetur necesse foret quod in proprio actu ma-
 net.

Repliat: actio quæ ignis nutritiva in ipso utique remanet: aliquid enim intra ipsum
 producit: ergo eius vitalis. — Dic ignem productum per accidens unum producentem, ideo quæ
 actionem productivam esse accidentaliter inmanentem; non vero per se quælis est actio
 vitalis. Sicut rationem superius tenet: atque ignem elementarem nec patulo exigi, nec
 in statu illo naturali nutritiva, quod & aliquid quando renaturat rebeccy et qualitatibus con-
 traxit, quibus fingitur extra statum naturalem existere, quod ei est omnino accidentale.

Dicitur: productio Veri Divini Deo est naturaliter devota et tamen illa perfectissi-
 me vivit. — Tertio Angelo in instanti creationis devota actus quod se ipsam non cognoscit per
 rationem actu illa vitalis est: idem. — Ad primum die partem non producere Deum ut
 devotam adquiret perfectionem, sed ex eius summa fecunditate igitur productio illa est
 proprie vitalis. — Ad secundum die nec Angelo devota actum sui cognoscit utramquam eius na-
 turæ complementum: quæ ipsius naturalis perfectio in actu salvatur.

Dicitur: Hydra-
 pidus sic inde removerat in statu naturali, et tamen vivens non est: similiter vinum in cu-
 pa ferret et removerat in intus in se: sed habet perfectionem devotam quidem in primo genera-
 tionis instanti. — Ad primum die hydragidum sive argentum vivum per alii metallici flu-
 iditate et gravitate posse ratione huius exigit in centrum descendere; illius autem reinglo-
 bium colligere ut quæ aqua in pulverem decidens: cum motus sui illum non sinant ad sta-
 tum naturalem reduci ideo est in continua ebullitione.

Ad secundum concera maioris negotii
 noxam. cum enim vinum in cupa dejecta variis est particulis permixtum; graviores autem
 in fundum descendere et in fecem abire contendunt; leviores sursum ascendere affectant:
 perditur ergo partium ebullitionem ut eius particule ad statum reducantur naturalem:
 ergo motus illorum in statu naturali non efficitur quod est ad conceptum vitæ essentialiter
 requisitum. Ex dictis facile colliges vivens esse quod in intus in se modo iam relato removerat, vi-
 tam autem in actu secundo esse motum illum quo vivens movetur.

Secundo colligitur ani-
 mam dividi ad eam vegetativam sensitivam et rationalem totam in sum animam in
 genere quod modi quibus animata in suis operationibus perficiunt, et effectantur: sed tri-
 pliciter modo hoc habent plantæ enim ut pote ab intus in se per nutritionem et augmenta-
 tionem remanentes: specialem vitæ divini perfectionem sensu: vilia vero supra illas ele-
 vantur quatenus sensationem et intellectum cognitionem eliciunt, et demum que in-

telligentia sensibilibus perfectiora sunt quatenus objecta a materia abstracta habendo et qua-
tenus eis ex se independentem a materia cognoscunt: q.

Dicitur: ²videns perfectior et eleva-
tur per motum progressivum, sive locomotivum ergo aliam partem relatis animas designa-
returmus = Hægo autem: quia motus progressivus est quid ad sensum vitalitatem consequen-
tum, ideoq. videns tali motu nec specialem perfectionem, nec elevationem dicit in tali
necesse vite.

Replicabis: vita sensitiva separata valet a loco motiva ut patet in ostreis, et
aliji conchiliis duplici sensu vitali non tamen movetur: q. = Hægo autem: quia et si ostrea
non movetur motu progressivo (cuius contrarium ab Nicolaus maximo audiri) movetur
tamen localiter per compressionem et dilatationem, motus autem progressivus specialis
perfectionem non importat per motu locali et si hunc aliquantulum excedat. quippe talis ex-
cessus modalis est et accidentalis, specialem elevationem non inferens. ³Questio 3^a quædam

Quæstio 3^a quædam partes corporis informantur ab anima

Nonnulla præstantur 1.

Nemo inficitur partes principes ab anima informantur illosunt quod cor, iecur, lien, caput
extremæque organa potentes, quibus anima præcipue operationes eliciuntur. Idem fere omnes
existimant de nervis, musculis, venis, arteriis, visceribus, et carne. de partibus vero excrescenti-
tiji ut sudore lacrimis et saliba ab anima minime informantur sæpe iudicatur. Su-
perest igitur difficultas de sanguine, spermate, lacte, aliji & humoribus liquidis; tunc etiam
de huiusmodi capillis et dentibus; Item quædam duplici expositione assertione.

Assertio prima 2.

Sanguis non informantur ab anima. Ita sentit videtur sanctus Thomas tertia parte quæ-
tionis prima articulo quinto: Christus autem qui verus coram sepe nulla

- 1) corruptionem aut diminutionem integratam Materis in se inferre debuit ut supra dicitur
- 2) est: et ideo non derivat Corpus Christi formam de carne, vel orbitur Virgini, sed de sanguine
- 3) ne, qui nondum erat actus, sed potentia tantum ut dicitur libro generatione anima
- 4) cum. Et ideo dicitur carne de Virgine sumptis, non quod materia coram sepe
- 5) eius fuerit actus, sed sanguis qui est potentia caro.

Ex his argenti pro assertione
nostra exiit ratio: quod actu passus corporis non est ab anima minime informantur: sed eg-
ressus non est actu passus corporis, nec ad eius integritatem spectat. q. probatur minor:
nam in Conceptione Christi Domini Corpus veræ Virgini suam integritatem non
amittit, sed integrum manet et perfectum: ergo nulla pars ab illo fuit ablata: cumque
alibi fuerit ablatum sanguis illa quædam ex quo formatum fuit Corpus Christi;

centum ut quod sanguinem generantur in fluxum et defecaty non esse corpus pa-
xtem integram.

Vixit eadem minor suadet: sanguis media nutritione con-
stituit in substantiam alii: ergo propria forma per nutritionem amissa corpori ali-
ti formam rubinam: sed hoc est anima: ergo sanguis in generali non in formata
ab illa. Vigetia: sanguis non continuatur cum partibus corporis osibus scilicet, carne
Ostea: in illis quibus emissionem nulla discontinuatio intercedit, sic ut nec dolor sentitur
sed quod partibus corporis non sentitur eius pars integralis dici non debeat. Ex his ma-
nifeste colligitur nec esse, nec sperna in formam per animam; de his enim quae
probantur rationes aduerty.

Assertio Secunda 3.

Quia dicitur et capili ab anima informantur (videtur animalium plumi, ungu-
li, cornibus, seris, ex quo animi sentiendo) probatur: quippe omnia relata nutri-
tione et per nutritionem augmentantur; ergo informantur ab anima secundum
dum vegetative ad quem nutritio spectat, et augmentari non firmatur: omnia prae-
terea ad illius partibus corporis continuantur ut testificat dolor, qui in eorum evulsionem ter-
tita: sed quae continua sunt in corpore eius anima informantur. Solventur aduerty

Solvuntur argumenta 2.

Primum primo: sanguis ad corporis integritatem spectat; ergo illius anima informantur.
antecedens suadetur primo, quia sine sanguine nequit corpus naturaliter conservari.
Secundo: quia Verbum Divinum corpus cum sanguine assumpsit: sed solum assump-
sit quod ad illius spectat integritatem et perfectionem: 3. Sicut: Verbum Divinum nihil
assumpsit in animam: sed assumpsit sanguinem: 4.

Ad argumentum diting. modo tenet:
spectat actu nego: in potentia, concedo antecedentem; et nego consequentiam: corpus enim
quod sine cerebro conservatur, et tamen vivit ad illius integritatem non spectat. praeterea ex
experimento infertur sanguinem partem principaliorum esse tragus, aut pede,
his namque partibus anima conservatur, minima autem sanguine feso. Si autem aliquid
res ex se ferat sanguinem non esse corporis partem, dicitur quidem esse actus partem
latam et per aggregationem; non vero per continuitatem uti exigitur anima totius in-
formetur.

Ad secundum Verbum sanguinem assumpsit, nego antecedentem, et Dandum; quia
tamen Theologi contrarij fragrantissime proferunt illud antecedentem negantur consequen-
tiam antecedentem sanguinem assumpsit tamquam quod ad corpus conservacionem
deserviens velut proprio alimentum illius, et cetera necio quamam consequentia plu-
rimi asserunt ad veritatem non informantur ab anima sanguinem minus fluxum et defecaty.

hic enim etiam est assumptus a vero per quod etiam patet ad tertium; licet enim sanguis in
inanimatus a sumi potuit tanquam compositum alimentum.

Replicabitur vera igitur exi^o propo-
sitione hęc: Verum unum sanguine est inanimatum: cum sanguis sit inanimatus = Hęc consequen-
tiam in consequentes ab ad tertium; de utiq; quia licet sanguis in formatus ab anima; non ta-
men quoad gradum intelligendi, quin ex hoc colligere liceat? Verum unum sanguinis nomen
se intellectum; ratio utriusq; est quia ut notat Doctor Epimius propositiones non de parte sed
de tota natura frequentiter theologorum stilo profertur: et idcirco etsi oia per Verum ac-
mantur dici non valit oia sunt Deus aut Deus est oia.

Arguetur 2° posito sanguinem non
ab anima, sed ab alia forma in formari plures partes exenti in unico composito: sed hoc nemo ase-
rit. 3° = Hęc autem assumptionem; sanguis enim ad compositionem compositi non spectat ideoq;
non est forma compositi, sed aliquid quod intra illud tanquam aqua in vase est. Sicut igitur
vase aqua plenum minime duplici forma in formatur, et nec corpus, cuius vasa sanguis im-
pletur. propterea quod forma et hęc distincta est a forma compositi in aduersa opinione quin
in hoc duplicem partem in eodem composito admitat.

Arguetur 3° sanguis confectus animali
in primo animationis instanti sed in tali instanti nequit corpus nutriti; ergo non ut alimentum
sed ut pars principalis confectus sicq; ab anima in formatur = Datis p^omissis nego
consequentiam: quia ut sanguis tanquam alimentum confectus rat est quod illo nu-
trici fuerit animal pro instantibus subsequen-
ti potentia nutritiva, et si solum valeat in subsequen-
tibus nutriti.

Replicabitur: post re-
surrectionem nullus est locus nutritioni, et tamen sanguis manebit in corpore. non ergo ut
nutrimentum; sed ut pars illud constituens = Dic etiam post resurrectionem permansura
est potentia nutritiva generativa, et augmentativa, tamen si ratione illius sta-
tus accidentalis nequeant ~~esse~~ exerceat; corpus enim et post resurrectionem
cum omnibus illis que ad eius statum naturalem spectant, propterea quod sanguis
etiam de rebus ut calorem foreat naturalem: manere igitur potest et si non corpus nutriti-
mentum.

Arguetur 4°. Sanguis movetur, sed motus est signum vite ergo ab anima vivificatur.
Dic movetur ab extrinseco, ope scilicet spirituum vitalium ab anima in alij partibus variis
hęc a toxum = Demum arguetur in secundam assertionem: dentes et capilli, alij in inver-
sione relata corporis videntur excrementa et excrementa ad alia: sed talia ab anima non
in formantur. 3° = Secundo: nam observatur ut dentes et capillos in cadaveribus excreta
ergo anima totius sanguis in formari: alia non excreta illa efficiente.

Ad primum
dic dentes, capillos &c. non esse partes excrementitias, sed ad membrorum conservationem,

et defensionem necessaria, alimentum etiam quo aluntur propriae talis et tamen si excludantur
a partibus novis locibus: illud enim quod superfluum domino proprio est alimentum, red datur.
Ad secundum dic dentes et capillos minime in eadem virtute crescere, sed alij partibus deperit et
accidentibus illos magis apparere. **Questio 2.** an sola anima rationalis sit indivisibilis, aliqua

Questio 2 an sola anima rationalis sit indivisibilis. aliqua notantur. s. 1.

Triplex generis formationem distinguit Caietanus alij igitur sunt quae et quae primo materiam, huius
que partes recipiant ut formae corporum vitam non gaudentium in quibus nulla est organorum diversitas.
sunt. alij vero sunt formae quae partes materiae, ut pote deo ex modo organisatae non recipiant
partes, sed in alij requirunt conservari, ut anima rationalis in parte bene rationem in alie
rei habentibus sufficientem organisationem. alij denique sunt, quae tamen si partes et diversimode
recipiant in qualibet notabili parte valent conservari, quae sufficientem organizationem habentem

Assertio prima s. 1.

Neque anima rationalis, sed et animae perfectiorum animalium sunt indivisibiles.
Suadetur: nam subjectum animae rationalis, simulque perfectiorum animalium est formaliter
indivisibile: ergo et ipsa anima. hoc enim ut pote ex parte generis virtutis solum valere
dividit ratione subjecti. probatur: subjectum vellem animalium est corpus organicum utrale:
sed hoc requirit formaliter dividit. probatur minor: quia corpus organicum requirit
separari in duplicem partem qualem quilibet habeat organa ad vitam requiritur
ergo in essentiali requiritur dividit.

Assertio secunda s. 2.

Animae plantarum, et animalium imperfectiorum qualia sunt Anguilla coluber Lacerta sex-
pens &c. sunt divisibiles patet ex eodem principio quo patet antecedens assertio: nam
similes animae videtur possunt in duplici parte subjecti in nam anima et separata plantae
enim in vasis ramos dividuntur quoniam quilibet vitam vegetativam conservat si qui-
dem vite cultus in folia, flores et fructus exemplis. Similiter dividit umbrae, lacera-
ta, aut resperit &c. ubi non modico tempore vivit et dolore afficitur ut vulgare con-
tat experimentum, praedicta ergo animae habent subjectum divisibile: ergo divisibiles sunt

Argumenta dissolvo s. 2.

Arguet primo: membra animalis perfecti in vita nerva abscisa palpitate, et localiter
moveri: sed motus est signum vitae. **2.** De motu illum non ab anima, sed ab spiritibus
vitalibus in nervis, et musculis per animae amissionem per identibus provenire. **Dicitur:**

ergo idem negare possumus de animalibus imperfectis. Neque consequentiam, quia illorum partes in vicem capaxis diu permanent in motu immo fatentur fluxum observatum esse in lumbis, alijque anulositatem aliter eorum partes in partem nutritivam et augere.

6. **Replicatio:** ab utroque naso iterum medicamentum corpori restitutum vivit in illo: ergo vitam non amittit. — Neque consequentiam, quia si vitam amittit iterum deo positus per calorem vitalem vitam corporis informat. Propter quamquod ex replica infertur animam rationalem indivisibilem esse quod nullus auerit.

Argues 1°: anima rationalis est indivisibilis quia spiritualis: sed anima bruti spiritualis non est. — **Datis** spiritibus, neque consequentiam, quia licet spiritualitas indivisibilis tenet in se, hoc spiritualitatem non infert, si dicas punctum indivisibile quantitatis esse aliquid spirituale. Atamen in calor ne parit potest. Nam spiritualitas animae rationalis probatur utique ex materialitate in esse et operari.

Argues 3°: anima bruti educitur ex potentia materiae; ita tamen ut non educatur tota & quaevis materiae particula; ergo tota educitur ex tota materia et pars de parte: ergo tota tota et pars parte informatur: ergo est indivisibilis. — Dic animam bruti educi de potentia materiae sufficienter organizatam ut in illa sit et consistat. Proxime ut superius diximus subjecta sufficienter organizatam ut anima bruti in ipso consistat et formaliter indivisibilis, quod satis probat indivisibilitatem animae.

Argues denique: ex ratione colligitur animam bruti esse totam in toto et totam in qualibet parte: sed hoc dicitur neque eorum proprium nisi spirituales: q^o — Concedo illatum et nego subsumptum, quia propria definitiva convenit formae non habenti partes integrantes in quas dividi possit, nec aliqua sufficienter ratio designabitur ut tales propriae peculiares sit spirituales.

2° **Quaestio qualiter anima vegetativa et sensitiva contineatur in rationali. S. I.**

Datur continentia formalis dum contentum dicitur formaliter de continente, ut vivere de animali et animal de homine; virtualis vero dum contentum dicitur non formaliter in continente sed in hoc est virtus ad ipsum causandum ut in sole respectu auri. alia autem est continentia eminentialis in eo consistenti quod res contenta sit in continente modo quidem perfectioni et elevationi quam in alij, si vero communiter dicitur ab aliis imperfectioribus modo utique quo est in Deo iustitia creata. — **Dubium** decidere nec et contraria solvantur S. I.

Durium deciditur et ab oppositis vindicatur. si.

Anima vegetativa et sensitiva formaliter eminenter continentur in rationali, unice-
men secundum gradus genericum. propter partem suadetur homo per animam rationa-
lem habere esse formaliter sensitivum et vegetativum; alioquin modo quam planta et
brutum; ergo anima rationalis est formaliter eminenter vegetativa et sensitiva, quia
per effectum formalem suum est ipsa forma. Quod autem unice continentur propter gra-
dum genericum planum est: nam secundum gradum particularem et specificum
continentur plantam et brutum: propter sic autem nequeant in anima rationali contineri.

Dices primo: scilicet animam rationalem esse virtualiter vegetativam et sensi-
tivam ut homo vegetet, et sentiat formaliter: quia ad quoslibet proprios effectus
sufficit virtualis continentia ergo ratio facta nihil probat = Dic specialiter esse cau-
sam formalem effectum formaliter continere, hunc enim propter quatenus veluti formam
communem continentur subiecti; alij vero effectus non sic in idem effectum propter ratio-
nem virtualiter continentur.

Dices 2°: anima vegetativa et sensitiva sunt per
se conceptus materiales: sed materiales in spirituali minima continentur: ergo nec
illi in anima rationali: mater patet: nam sentire, et vegetare est aliquid mate-
riale: q. = Distingo materiam: secundum conceptum specificum et ut contracte ad pla-
ntam et brutum, concedo; secundum genericum, nego: sic enim materiales et in ma-
teriale precipiuntur. Ad probationem maius concedo antecedenti distinguo consequens:
et eius principium quod concedo: quia nego consequentiam: quia si anima ratio-
nalis materiam contineret, sic esset materiam principium quod operationem materialium.

Dices 3°: anima utriusque vegetativam et sensitivam, et rationalem dividitur: sed nullum
membrum dividendum aliud includit: ergo nec anima rationalis vegetativam et sensi-
tivam = Dic animam rationalem non includere vegetativam et sensitivam quoad
rationes específicas et particulares, sed per se genericas et communes ut dictum manet
in ratione conclusionis.

Caput 2. de Anima vegetativa.

Eius definitio apponitur, et propria designatur.

S. l.

Anima vegetativa definitio ex dictis inferitur. Est ergo: actus primus corporis im-
perfecti potentia vegetativam habentis. quia tamen tripliciter in ve-
getabilibus dignoscitur, tripliciter etiam potentia ei designatur: triplex, quae per

ter substantia de pondia restat et per conversionem alimenti in substantiam aliam aug-
mentativa quae substantiam ad stationem eius praeservantem praeservat et ad deviam
quantitatem adjuvat; separativa denique quae speciem conservat in individuum
productione.

Potentia autem nutritiva quatuor frequentes vias designatur: prima
dicitur attractiva quae alimentum ad partes in quibus coctio fiat adverteat et in unum col-
ligat; secunda retentiva quae praedictum alimentum quous opus fuerit conservat et retine-
tur; tertia digestiva quae alimentum praeparat et aquoquiritur, quae denique copul-
siva quae ingesta dejectus et abutibile separatur.

Capitulum de anima sensitiva quod sit exponitur eius potentia numeratur:

Anima sensitiva est primum sentiendi principium, sive actus primus corporis organici po-
tentia vita sensitivam habentis quod patet constat ipsius natura. Eius autem potentia sen-
sus in se partitur quorum alij interni sunt de quibus infra, et externi alij: visus scilicet,
auditus, gustus, odoratus, et tactus.

Porro objectum sensus est sensibile, singulare, proprium,
localiter extensum, et de se distans. Singulare dicitur, quia universalia non sensu
sed intellectu capiuntur. proprium: quia sensus species objecti non conservat, subindeque
absens objectum non percipiunt, ponitur autem localiter extensum quia nequit objec-
tum sentire quin sit circumscriptum a loco, et idcirco Christus non statur in Eucharis-
tia ob effectum localis extensionis. Adhuc denique de se distans, quia nec objecta re-
mota, nec nimis proxima et supra sensum posita sensu percipiuntur.

Objection sen-
sibile triplex a se distinguitur: aliud namque dicitur pro primum quod quidem ad unicamati-
nel sensum ut vapor ad gustum, communem quod pleribus percipitur sensibus ut figu-
ra, quae visu sentitur et tactu, per accidens denique, quod non ratione sua, sed sensivi-
lium percipitur qualitates, ut quovis substantia.

De Sensu Visus II

Ad hoc mixabili huiusmodi sensus reputatur structura ut veluti alij ex calcitrant proximo
sibi vendicet locum illius organum oculus dicitur figura quidem sphaerica, cuius pars
anterior palpebris munitur, et ab ad versus sita est. Superior autem calatissime moderat
inferiori proximus immota, oculus deinde geminus est, et intra calatissimi orbis colo carnis.
Simpli autem humore et triplici vero membrana aut tunicis constat.

Prima ad
adnatam, sive conjunctiva locum quae a se se carneo ossa usque ad iudis circulum oppo-
ditur oculum et cum orbita connectit et unit. Secunda anterior cornea dicitur quia ad

pano pellacida, et dextra iuxta conuexam lamellam, posterius autem se latetia dicitur,
quia dextra et opaca. Sexta choroides vocatur et huius huiusmodi quia ad in-
tra hanc huiusmodi subtracto periculo antea est ad hanc transmissionem perforata hu-
ius foramen nuncupatur pupilla. dicitur choroides quia coloris similitudinem refert. An-
terius denique circulum exiit huiusmodi ob varietatem colorum nuncupatur; in diversis dicitur
exhibet. nigra, n. calcar, c. quies, c. quies, c. quies &c.

Quarta tunica retina sive reticula dicitur
quia ad instar retis variis est contexta, fibilii. Est autem expansio quaedam me-
dullae substantiae nervi optici, sive huiusmodi forax. Quinta deinde vitrea nuncupatur
ex quo vitreum humorem continet. Sexta aetiam choroides vocatur quia aetiam
testacea imitatur, Chrysalina vero, quia continet crystallinum humorem dicitur
est. Porro quatuor primae membranae ut puta ad communem oculi stricturam spe-
rantur de viis communes: duplex autem ultima particularis quia ad vitreum et cris-
talinum humorem continendum destinata. humores ut supra dicti sunt tres ab omnibus
recessantur: aqua crystallina et vitreus coloris quidem ex parte et omnes per lucidi.

Aqua igitur intra superficiem internam et externam residet crystallina, fluidus ut
instar aquae frequenter censetur tametsi Maximo Maximo coloris quidem anharmonico
viscosus viscatus, vitreus oculi posterioriorem occupat inter retinam scilicet, et crista-
linum, anteriori vero concavus est suae habitare crystallinum excipit. aqua denique et vis-
cidior est et copiosior. Crystalline infuso oculi locatur et instar quoniam crystalli per lucidum
exteriori est consistens, ex eo autem fibilii quaedam exumpunt quae in choroides
revertuntur.

Oculi paperae sic dispositi duobus nervis qui optici nuncupantur et
pendent, et continuantur cum illo, qui quidem nervi ad similes descendentes, et media via
copulati iterum dividuntur, singulusque ad singulum perveniat oculum. Porro ut ocu-
lus moveatur sicut musculi confertur, primus superius, quia oculum elevat nunc-
upatur; secundus quia ipsum deprimat dicitur humilis. Tertius bitorius ex quo
oculum ad nares inclinat ut inter bibendum accidit. quartus indignatorius quia ocu-
lum movet ad eandem oppositum ut si in iacendo. quintus autem et sextus oculum ex-
culaxiter movent, et vocantur amatores quia oculi ita moti blandi aspectu et bene-
volis exhibent.

Sciendum autem est quaevis ad visionem concurrens species sive objecti
radiationem, deinde collectio, receptio, et objecti representatio perceptio, et huiusmodi
aliquantum capias fortiter quae qualiter fiat objecti radiationem sive speciem
collectio, a seorsum species sive objecti, et ab eis immisissimae in humores retinam
et per eorum crystallinum incident ab hoc versus perpendiculararem inflecti (ut constat ex op-
tica) et minimum spatium colligi, ut ad fundum oculi reijecti de hanc objecti per
imaginationem.

Lupus secundo: quia in oculo quae obiecta non depinguntur in retina autem depingenda
primo quidem quia species per crystallinum refractae et in unum punctum perueniunt nec
aliis finis designari valent propter depingere obiectum. Secundo: quia similitudo
ex fibillis nervi optici contracta, aptior utitur est ut in ea veluti de veritate obiecto-
rum imagines per nervum opticum ad sensum commune deferantur. Sine visionem
in ipsa retina fieri mihi ex ratione ager quia nervuli fibillae contracta est quibus spiri-
tus animalis per opticum descendunt et similes in ea sensationem efficiunt.

Exemplum de claritate scientiam utique quod si in aula obscura lens vitrea convexa foras
in fenestra facto de vitre absterget, eamque in proportionata distantia opponatur, fiet
utique ut obiecta extra predictam aulam existentia in eam depingatur et fere pro-
prie coloribus appareant distincta, quod uti que patet obiectorum radiis per vitrum
refractor, eoq; refractor in determinata distantia depingere obiectum quod quod
crystallinum in vitra in fenestra locati radii convergat obiecti ut in retina veluti in
causa depingatur, ibique fiat visionis sensatio.

Lupus 3. ut gemini oculi non cernant
obiectum geminaty, cum tamen obiecti imago in utriusq; depingatur retina. Respon-
deo ideo esse quia a gemino oculo in eodem loco obiectum conspicitur, nequit autem
duplicationem videri quoniam duplici loco existens conspicitur. = Lupus 2. in quo con-
sistat oculorum vicium quod in opes et presbitis patitur in presbitis non cernuntur quae
obiecta remota distincte vicina vero percipiunt confuse; myopes vero qui confuse re-
motiora, clarescentem vicinis propinquiora. A vero itaq; in eo stat presbitiam defectum
quod crystallinum habeant non solum convexum, sive aliquantulum expansionem; sic enim
species obiectorum venit ad maiorem distantiam, sive post retinam, ideo dum ad retinam
perveniunt vicina non solum vicinis in partem obiecti depinguntur in imaginem.

Cum autem
aliunde quo viciniora sunt obiecta non eorum radii sive species de vitre uniantur ad ma-
iorem distantiam quo autem remotiora ad minorem (ut demonstratur in optice) ideo
presbitis propinqua confuse remota vero vident distincte quatenus per expansionem crys-
tallini ad minorem distantiam depinguntur quae ad maiorem depingi debebant, et e contra.

Sine miopum defectus statim deprehenditur in eo quippe ut quod habeant crystallinum
nimis convexum sic enim radii, sive obiectorum species veniunt propinquam ad retinam perve-
niant, ideo in vicem confuse retinam percipiunt. cumq; aliunde ex radii obiecti vicinio-
ritas uno in ipsa retina peragatur. Secundo colligitur presbitiam defectus conspicitibus con-
vexi myopum vero planis aut concavis corrigi primum quidem quia conspicitibus conve-
xam nimis veniunt radiationes obiecti: eam propter et si crystallinum illas post retinam uniant
obiecti expansionem fiet ut ut uniantur in retina. Secundo autem ob contractam expan-
sionem.

Objectum visus esse colorem plures repetitum haberi quod tamen color sit necesse est
 quantulum eroplanare contendo. Igitur ex Dico Thoma libro secundo de anima
 ratione quatuordecima color nihil aliud est quam lux quaedam quod dicitur modo
 obiecta ex admittione corpori opaci ex quibus extantiam certius coloris defini-
 tionem sub hac forma: color est lumen modificatum. oratio duplex est alius sa-
 licet in actu primo quod consistit in dicitur in varijs superficie obiecti dispositio-
 bus quibus lumen remittitur respingitur et umbra, si se opacitate permittitur;
 aliud deinde in actu secundo quod est ipsum lumen ita modificatum et hoc procedit
 definitio.

Eius veritas ipsa comprobatur ex perceptio: nam pro diversa figura et
 dispositione corporis lumen recipientis ubique variantur colores ut patet in nubes
 quae ex diversa radiorum solis receptione diverse etiam exhibet colorem. Item flam-
 ma fuliginibus permixta varijs etiam coloribus pro maiori cuius in nobis permixtione
 Deinde si lapides nigri admodum contendantur in polinem album et solvuntur
 quo ita contusi diversam habeant dispositionem res lumen recipient. Demique
 atramentum agitatione quidem in bullas sive spumam conuersum fluximum albes-
 cit: sed hoc non aliunde petendum nisi quia pro diversa corporum dispositio
 diversimode modificatur.

Dicitur diversa lux requirit eundem colorem efficiere
 sed obiectum album diversa luce per fusum eandem refert albedinam: hinc g' non
 consistit in luce. Dic dato duplicem lucem maiorem scilicet et minorem idem obje-
 tum album alternatim illuminare necessario eius immutatur color: immo scilicet
 ut secunda per fusum non ita abby opacitati. patet hoc si enim lux copulata, et si videtur
 idem mer obiectum album illa alia alba illuminata diversimode coloratum exit pro utriusque
 lucis diversitate.

Dicitur possito colorem a luce non distingui haec deficiente et color ipse
 deficiet: sed hoc inauditum est: quia enim dicitur presentia omnium noctibus veluti aboleat
 et reuertit omnium colores illi deficiet: g' tamen maiori negotio maiorem quam quidem
 (ut bene ait Vincentius Fosca) nullo experimento probatur ad veritatem quod aliqui
 eorum in tenebris possunt quandoque videtur obiecta colorata. Dicimus g' nullum in
 tenebris remanere colorem: sed omnes ad necessitatem lucis recedere, et lucis adventum re-
 dire quia ut cauit & clausura: etiam color redit vultu nitenti si dicitur.

Et orandyant
 corpus, quod cum lux in finitum penetrare valeat respingitur et umbra permittitur: diversi et
 colores ex eius modificatione resultant. Coniuncto album et nigrum invicem ex o-
 mi sunt et oppositi, et veluti omnium permittitur: quod utrumque expositionibus relictis in coe-
 re album colorem ex utroque quod fluxum lucis radij a corpore in quod incidunt residant:
 si enim nulli gumbelii, si se opacitate lux incidens permittitur. Hincem vero in eo
 quod simile radij ex opposita dispositione veluti elidantur et aboleantur a corpore.

hoc autem vel ex eo patet quod corpora nigra nimia luce perfusa in colorem albrum dege-
nerant: tum enim et si pluvium radij ab ipsis eorum fluxum etiam manent non ab ipsis
hinc corpora nigra cecidit ad solem caluit per albis: quia ab his radij resiliunt ea velu-
ti deserunt, in illis vero vicus remanentes validius imprimunt colorem.

De Auditu SIII

Auditus organum interna et externa parte compositum hoc est auxicula varij quod
an fractus in equalis quibus sonus, aliquantulum repositus usq ad partem perveniat in-
teziorem que delicatissima constat membrana quodq nexu ecetebro descendente a ge-
ra et timpanem nuncupata. post per gli tam membranam immediate sequitur ca-
vitas timpani varij usq membranis et in flexionibus in equalis ex hac deniq tres proter
ductus canales quorum altera perit in palata et datus aqu ductu, alij vero ad obq
ximum descendunt qui est alia paxi pydictiq cavitati immediata et valde etiam anfrac-
tuosa.

Sonus est objectum auditus qui qualitas ex corporum collisione et medijs resilien-
tia resultat, idonea quidem ut auditum immuter, aut per dicta qualitas ut auditu per-
cipienda deferatur aeri tamquam aptissimo medio confertur, sonus q. in quodam ter-
mine consistit qui quidem facillime per aera diffunditur ex quo aere facile motu

Notandum quod dum corpora concubant uno occurrit quodam fit sonus reciprocatio
que dicitur echo, similiter si fluxus ad intra cavitates plenas sonus reciprocatur et ali-
quantulum per dictas cavitates modo fixatum reperitur.

De odoratu S. 9

Nares ad id deservient ut odores suis foras inibus colligant, illos q adolfatus organum
deferant. hoc autem situm esse cernitur in quibusdam canaliculis glomerosis prope ce-
lulum ex orientibus que procedunt mamillares dicuntur, quia mamillarum similitu-
dinem habent. pendunt autem duplici nexu ecetebro descendente, in predictis autem
canaliculis sensationem fieri frequentes asseritur.

Suis ergo sensus objectum est odor
qualitas scilicet ex quatuor primis resultans per domnantissimam calorem in pa-
mori humiditatem resolvente: medium odoratus est aere sive aliud corpus capax susci-
piendi ex palationem fumosam ex odoriferis resultans generis his in animalibus geminet
balkues etiam ad quadraginta leucas olfaciunt cadavera, Canes autem nec deum
homines odoratu dicuntur sed ex effluvijs in proximis demisit illos insequuntur.

De gustu, et tactu S. 5.

Organum gustus intra oris terminos comprehensum situm quidem est in quodam modo ra-
onibus dicitur per linguam ex parte, cuius vitatio activitas in lingua cuspidata residet;

eius obiectum est sapor qualitatis scilicet ex humido per calorem temperato resistent
hinc sapidum ut in plurimum etiam est odoriferum hoc enim ex humido calali in fe-
nos resoluta illud autem ex humido calore temperato resolat. medij autem ad perci-
piendy saporum est calobingus quz ut pote ex pinguisa facile est in saporis.

Organum tactus

nerxi sunt per totum corpus expansi, hoc autem vel ex eo constat quia ubi nullus nervus expe-
ditur nullus est tactus sic accidit in oibus, vividior autem est ubi plures sunt nervi illius
obiectum ex gigni et nervos comprimens, et distendens, depidens aut incidens, et id
circo affectiones tactus alij gratz sunt, ille videlicet quz nervos suaviter et moliter com-
moverit, in gratz vero quz predictos nervos ultra modum immutant, aut nimis distenden-
do, aut comprimendo et in quibus quidem affectione dolorem sicut esse consensimus.

De sensibus internis. 5. ultimus.

Nonnulla de illis in logica capi, nec otium est ut amplius dicam aut per totum
tendy autem per totum sensu ubi nullatenus aliud est quia appetitus sensitivus commu-
niter dicitur, et est inclinatio boni et fuga mali per sensus apprehensi. per omni
natio hzc a theologis sensualiter nuncupatur, simulque foris peccati de illo autem
Apostolus loquitur his verbis: sensio aliam legem in membris meis repugnantem me-
ntis. eius obiectum per modum prosecutionis est bonum sensibile et delecta-
bile, et per modum fugz malum nocivum et inutile.

Disidituz in concupisibilem et

in aversibilem. primus est inclinatio in bonum facile concupibile et fuga mali facile aversi-
bilis, et aversibile vero est inclinatio in bonum arduum, vel fuga mali intractabili-
lis. appetitus concupisibilis non habet motus, vel gaudium amorem, odium, desiderij,
fugam, gaudij, et tristitiam.

Amor et odium circa bonum ut convenienter et malum
ut disconvenienter versantur. Si autem bonum et malum ut absentia apprehendun-
tur aut fugz huius, et desiderij illius. enim vero si bonum aut malum per se appre-
henditur de illo datur gaudium, de hoc autem tristitia appetitus denique in aversi-
bilis quinque impetus sunt aut passionis: spes circa bonum de spicula concupibile, despe-
ratio circa bonum ut inaequabile apprehensum, gaudium quia ad ex pugnantia peri-
cula quibus boni operis impeditur, irritigamur: timor circa malum imminens
et in evitabili apparet, ira deniqz circa malum ut ab aliquo iritatione.

Caput I. de anima rationali. Iustio et anima rationalis spiritualis sit, et immortalis. Nonnulla prelibantur s.

9
Eundem prelatum animam in corpore in forma se, sed et certum esse animam
re veluti intelligentia esse et nobili motu: sed dam natiunt in Concilio Pienensi.
Suppono qd animam rationalem esse aeternam primum corporei phisici organici poty
na vitam rationalem habentis, probatur: primus ratio cinorulo principis ypothesis:

Assertio unica s.2.

Anima rationalis spiritalis est et immortalis. prima pars ratione sua dicitur et
nim anima rationalis nullatenus a materia pendet in operari ergo nec dependet
in esse: et qd spiritalis. probatur aut: anima rationalis sui operationibus attingit ob
jectum spiritalia. Deum videlicet, aut Angely, in rebus universales omnimode qd mate
ria independentes: sed cognitio hęc etiam independentes a materia quippe omnia opera
tio, cum eius proportionata objecto: qd.

Explicatur: anima rationalis attingit rem spiri
tuali ergo est cum illa in eodem ordine. Secundo: anima rationalis sub activitate ma
terialitatem propter qd edent de immaterialitate dissipat eam penetrat, et a materiali
distinguit: sed virtus immaterialitatem penetrare accipit et veluti comprehendit ma
teriali non est, immo supra materiam elevatur: non ergo materialis est, sed spiritalis
est supra omnem materiam.

Secunda pars ita etiam probatur: anima rationalis est inde
pendens a materia sua esse natura, sed materia est corruptibilis principium: qd est sua na
tura incorruptibilis ergo etiam immortalis. maior patet, et si enim dependeat a mate
ria pro hoc statu duplicative non aeternam ex propria ipsius conditione. Consequenter et qd
infecta de immortalitate quidem naturali, sicut et eius nature, nam absolute a
Deo sortitur vitalit. Secundo: nec anima rationalis ex contrariis composita elementis,
nec corporis agentibus subiacet corruptioni suspensione destruitur: qd. Sexto:
anima rationalis natura aliter appetit et eternam durationem: sed appetitum hęc frustra
neutrum non dederit: ergo est in eternam duratione: ergo etiam immortalis.

Solvuntur opposita s.3.

Quod a corpore pendet corruptionem est et materiale: sed anima rationalis est huiusmodi
di cum operatione dicitur dependenter ab organo corporeo: qd. = Distingo materiam
quod dependit absolute ex propria conditione, concedo: pro aliquo statu sibi accidit
sali, nego: anima rationalis solum a corpore pendet in operari: pro hoc statu
immersionis in materia et in organo corporeo afixa: sicut potius dicam: non sui
conditione, sed statu.

Arguetur: materiale requirit attingere spiritalia: ergo nec spirita
le materiale, sicut enim potentia materiali cum objecto spiritali, nec potentia spiritali
in proportionata cum objecto materiali. Responsio: sed anima rationalis materialiter
objectum attingit: ergo non est spiritalis = Concedo antecedenti, nego consequenti.

intellectus ex re indelexens est in hoc objectum cognoscit per alio: sed ab indifferantia
tali nulla procedit determinatio: ergo ut unum objectum per alio cognoscatur aliquid egerit
quo ita determinetur. Et unum: id est per quod determinatur ut species impressa. Et
debet esse de homine et linea intelligibili. g.

Dicitur: ut intellectus ad hoc objectum per alio
determinetur sufficit interna sensatio huius objecti potius quam alterius: quia est
sensatio inflexioni cadenti si respectu intellectus valet tamen determinari per illam.
patet in solo que licet causa superior determinatur tamen ab inflexioni dicitur
nibus scilicet flex et blut ut illam emolliat, hunc autem inducet

Sed contra quia
intellectus humanus et angelicus determinatur in statu relaxationis ad intelligi-
dy: sed non per sensationem cuius sunt incapaces. g. — Secundo: dato per sensationem
determinari intellectum veluti dispositivum aut extrinsecum etiam alia forma
qua determinatur intrinsece et formaliter et quod in ipso perseverat post in pace hu-
ius cognitionis quam alterius: sed hoc non est sensatio intellectus quidem extrin-
seca: sed aliquid ab ipso intellectu delectum quomaneat ut ita dicitur deter-
minationem ad modum quo idea domus hanc intrinsece non informat, sed dispositio
in domo recepta. g.

Exemplum in adversariis iungit et operatur nam dispositiones lu-
ni et cere non determinant intrinsece solum ut determinatam operationem efficiant,
sed extrinsece efficiunt concursu solis ad determinatum effectum: sol autem in se
ipsa aliquid habet intrinsecum quo ad determinatam operationem veluti inclinat

Rationes contrariorum generantur. 3.

Arguit primo: potentia appetitiva ferit per pondera et erga proprium et determinatum
objectum quoniam aliqua determinatur specie: idem g. dicendum de potentia intellectiva —
Negativa assumptio: sicut enim potentia appetitiva non ferit in objectum quoniam
presens fiat per cognitionem ita nec cognitio ferit per se valet determinari objectum
quoniam per aliquam speciem presentem: quia ut objectum attingat aliquo egerit
quod ipsum immutat.

Arguit 2° potentia specie impressa objecti representativa intelle-
ctus hoc cognoscet prius quam cognitionem elicierit: sed nemo tale asserit: g.
probas assumptam: quia intellectus proprio ad intellectionem simili informa-
retur specie: sed pro illo tunc quo informatur specie objecti cognoscit: cum spe-
cies in ipsum objectum sub esse representativo: g. — Dicendum intellectum specie
impressa fecundat esse in actu primo proximo ut cognoscatur objectum quippe species
impressa illud in actu primo intellectus representat ad distinctionem expressam quod

representatio est in actu secundo ut infra patebit.

Inquis 3. ad unum speciem impo-
sit intellectus plures simul cognoscet: sed hoc commentum negatur: q. probatio
iorem: species enim ut pote causaq. necessaria semel in intellectu existentes illum move-
rent ad objecta cognoscenda quorum essent representationes. Hec ego maxime, et ad
probationem anstis quidem intellectus necesse aphantasmatis pendet in adqui-
sitione speciei impo³ sed etiam in illius usu: itaq. propter eum plures et absint species
illa tantum dignoscit objecta que pro illo tunc representantur in phantasia: ex hac enim
representatione excitantur quidem species que tunc veluti intro modo et habituale
ter exant.

Quod autem in phantasia determinata aliqua species, sive phantasma, hic et
nunc exciteret sub iudicio est sive humori predominanti, sive potentibus objectis
tunc occurrentibus quod dum imaginatio simili unam rem imaginationem qua
aliquando habuimus utique excitat. Ideo que si de Petro exoptat, inter speciem
quod de illo aliquando imaginasti, tunc occurrit, et altera species veluti aliam vo-
cat et in ipsa imaginatione excitat.

Inquis 2. potentia spiritalis nequit actua-
ri et determinari ab objecto materiali ergo nec ab eius specie, que sapial necesse est
naturam objecti. Dic potentiam spirituales non potest actuari ab objecto mate-
riali phisica accepto bene tamen ab illo intelligibilitate sumpto et a materialitate de-
purato, consequenterq. ab eius specie. Hec ergo que albedo et nigredo nequeant simul esse
in eodem subjecto potest esse colligat eorum species non valere simul esse in intellectu: quia
licet producte forme opponantur phisice non tamen intentionaliter, sive intelligibilitate.

Inquis autem intellectus agens affirmativa vero latius est dictus in intellectu, quia spe-
cies spiritaliter quales ad cognitionem requiruntur ab spiritali potentia proveniunt:
sed hoc est intellectus agens, hic enim commentum consensus nihil aliud concepitur quam
potentia species intelligibiliter elaborans et a materialitate depurans.

Dices primo:

repugnat intellectus non intelligens: sed intellectus agens ut talis non intelligit: hoc enim
proximum est intellectus passibili: q. Hec ego maxime: quia intellectus vel decet
ab intelligendo vel ab efficiendo objectum intelligibile. Si autem ad hoc in illa in pa-
ra non nisi i. ethimologia de vocibus que disputat. Dices 2. non datur sensus
agens: ergo nec intellectus. Hec ego consequentiam quia objecta sensibilia emittere pos-
sunt speciem sensibilem que sensum afficiant; non vero spirituales que intelle-
tus actuatur: ideo q. intellectus agens requiritur ut ipsam formet.

Inquis 2o.

an intellectus agens realiter distinguatur a passibili? Thomistae affirmant; id est

men nulla urgenti firmitate ratione; precipua enim haec est: eadem potentia requirit
esse actiua et passiva respectu eiusdem: sed intellectus agens actiua est respectu spe-
ciey; ergo illas non patitur: sicq; a passibili distinguitur: in prima quidem ratio
idem namque intellectus passibilis et agit intellectiorem et eam patitur sive recipit
est enim actio immanens.

Dicitur actus intellectui agentis distinguatur ab actibus
intellectui passibili, illius enim est elaboratio huius autem est speciem receptio: ergo
et ipsi intellectus inter se realiter distinguuntur. Dicitur tamen actus ad idem motu
objectum primarum ordinari objectorum scilicet intellectiorem; proinde per actus id
motu objectum primarum respicientes minime poterit distinguatur ut in logicis
diximus.

Dicitur intellectus passibilis et realiter cognoscibilis: non sic intellectus
agens. ^q Trigo minorem, quia licet intellectus agens ut arifex specierum non sit
cognoscibilis bene tamen in se reali et identico exemplum habet in animalibus
pecte discussus: quare eadem entitas animi quatenus specierum effectrix dicitur
intellectus agens; passibilis vero ut illarum susceptiva, nec multiplicandi entitates
quoties Thomisti urgentiorem non afferant rationem.

Questio tertia qualiter phantasmata intellectui
agenti ad producendum speciem intelligibilem concurrat.

Titulus aperitur et referuntur sententiae.

Solemnis est intellectui agentem phantasmata sive phantasiae speciem a materiali
latere deponere, ut sic valeat usq; ad intellectum pervenire. hoc tamen notitia intelligi-
dum ut idem entitative phantasma veluti quodam luce per funem ad intellectum per-
sociat: aliter idem accidens de subjecto in subjectum sive a phantasia in intellectum
transiret quod scolastici abhorrent: intellectus q; phantasmata illustrat et a ma-
terialitate deponit producens quidem speciem spirituales phantasmatis in
eius representativa simulata.

Propterea hanc productionem dependentem a phantasmate
quo unquam indiget ut hanc vel illam speciem eponeret determinandum sumimus quomodo
de phantasma ad similem rei productionem concurrat. Scotus in genere causae
efficientis principalis concurrere opinatur. Thomisti tamen instrumentum
per illius rationem intellectui operantur elevare. Alij per modum causae exemplari
intellectui agentem extrinsecus determinantis. Ita fere Doctores optimi et non
nulli recentiorum.

Assertio prima §2.

Phantasma non concurrens ad productionem speciei intelligibili nec ut causa principalis nec ut instrumentalis quod ad proximam partem suadetur. Causa principalis sive partialis sit, sive totalis effectus continetur in propria virtute. nec species intelligibilis neque in virtute phantasmatis continetur, cum in alium spirituale continetur in materiali. §. Dicitur species intelligibilis animaliter phantasmatis §. in eius virtute continetur. Et ego consequentiam quia effectus etiam animaliter causatur exemplari a qua species etiam non provenit per quod nullam entitativa excedat.

Secunda pars assertionis alij omisit: et probata. si enim phantasma concurrens tanquam instrumentum elevatum prius elevaretur per aliquem actum intellectui operanti sed hoc repugnat. §. probatur minor: nam actus ille et pote determinatus a phantasmate dependet: sed actus illustrativus phantasmatis ab hoc non dependit quia phantasma supponit illustrationem et elevatur proprio ad illustrationem et elevationem. §.

Assertio secunda §3.

Phantasma concurrens tanquam causa exemplaris continetur determinanti ad productionem speciei intelligibilis probatur illud est causa exemplaris ad cuius similitudinem agens effectum producit: sed species intelligibilis producitur ad similitudinem phantasmatis ut patet: et amplius infra patebit. §. quod autem phantasma continetur intellectum agentem determinat eo patet quia non in illo, sed in phantasia videtur.

Solvuntur opposita §2.

Argues primo species impressa ut formalis objecti similitudo: sed hoc efficienter provenit a phantasmate. §. probatur minor: formalis objecti similitudo provenit a causa in qua talis formalitas rei splendat: sed esse formaliter similitudinem objecti non respicitur in intellectu agente, sed in phantasmate. §. Dicitur esse species in intellectu agente esse virtualiter similitudinem objecti ut formalem similitudinem producat: si autem se habet potentius causa equivoce destinata a natura proximi specie producendo.

Argues 2. intellectus agens determinatur per phantasma ut speciem impressam effective producat sed quod causam determinat ad effective producendum etiam effective producit. §. Distinguo maiorem: determinatur extrinsece et objectivè concato: intrinsece, et effective, ne §. phantasma enim in se potest inferri in ordinis respectu intellectui nullam ei

virtutem confesi effectiva sed re habet exemplariter ut propria virtute specis
producat ad eius similitudinem.

Argues. 3. in secundam partem attentionis quing
ros corporea valde sufficienter elevari ad effectum spirituale et super naturalis:
ergo et phantasma ad producendam speciem intelligibilem, patet ⁱⁿ autem aqua
Baptismi respectu gratia per ipsam colate, tum in ignem materiali elevari ut
ad animas spirituales succiendas: denique corpus ab Angelo immutatum concurrens ad
ubi spirituale reuelat ex tali immutatione: quid ergo quod phantasma per intel-
lectum agentem illustratur elevari ad producendam speciem intelligibilem
saltim per modum instrumenti?

Ad argumens adue dicitur antecedenti negatur con-
sequenti ob rationem in secunda attentionis parte exformatam. Si autem ^{hic} dicitur
placet dicere potest aquam et ignem elevari ab omni potentia Divina super natura-
liter operante; porro ^{hic} phantasma loquimur utentia lege naturalis. Ad textum
dicitur ubi Angelus non unice proveniret a corpore immutato tanquam a connotato ex-
trinseco; minima vero ut ab instrumento elevari.

Argues 2. phantasma non est
causa exemplaris respectu intellectus agentis: ergo nec ut exemplar concurret. pa-
tet autem quia causa exemplaris unice locum habet respectu cognoscentis et ex-
tra attentionem operantis: sed intellectus agentis cognoscentis non est. = Dicitur
necesse dicitur exemplar quod ex sui cognitione movet causam efficientem, sed etiam
quod per quandam similitudinem et motionem metaphoricam determinat agen-
tem producat aliquid ei simile. Sic autem determinatur intellectus agens per
phantasma, quod sed est ut hoc concurret tanquam causa exemplaris, non tam
in stricto, sed in sensu lato.

Notandum Divum Thomam plures avertit intel-
tum agentem ut causam principalem phantasma vero ut instrumentum ad speciem
concurrens intelligibilem, sed frequentes exponitur avertendo loqui de instrumen-
to late sumpto quo sensu quilibet res altere ad productionem effectum de re exteri
illius instrumenti dicitur. Quibus quarta a species in parte si formalis objec-

Questio 1. an species impressa sit formalis ob-
jecti similitudo, qualis ad intellectum concurrat
Titulus exponitur et contraria solvantur.
a formaliter obiecto a similitudo que predicata habent similia illi que in ob-
jecto referuntur; virtualiter vero que et si talia predicata non habent, virtutis

habetur illa producitur, quo premonito est titulus maiori declaratus.

Assertio prima 2

Species impressa est formaliter objecti similitudo. probatur: intellectus species impressa fecundatur intentionaliter generat verbum, ergo ita fecundatur assimilatus formaliter verbo: aliter generatio non foret in similitudinem naturae, sed non a similitudine per se, nec per se, ergo per speciem impressam: hoc quod est in verbo formaliter similitudo et consequenter objecti

Confirmatur: objectum per speciem expressam est formaliter in actu secundo representatum: ergo per speciem impressam representatum erit formaliter in actu primo cum species ista unice deforari per actum primum et secundum. Secundo: species expressa conceptus est in imago objecti, sic enim communi usui vocatur: sed imago objecti est eius formalis similitudo: p. Denique species impressa elavoxatur ad similitudinem phantasmatum se habentem tanquam in ista causa exemplari, sed phantasma est formalis objecti similitudo: ergo etiam species impressa.

Assertio secunda 3

Species impressa concurrens effective ad intellectionem. Sic Divus Thomas prima parte questione quinquagesima prima articulo primo hic dicitur: species intelligibili se habet ad intellectionem, sicut forma quae est principium actioni in alio agenti. Sed forma est principium effectivum: q. Ratione etiam suadetur: intellectus effective producit intellectionem, et verbum menti prout est principium effectivum representationis et similitudinis objecti in actu secundo: sed est principium effectivum similitudinis objecti habet ab specie impressa: q. probatur minor: est principium effectivum representationis in actu secundo: habet a representatione in actu primo: sed species impressa est similitudo et representationis in actu primo: q.

Confirmatur:

species impressa preparat concursum quem objectum preparat si adesse est enim eius similitudo: sed objectum concurrens effective: q. probatur minor: Etenim Divina concurrens ad objectum ad sui divisionem preparat concursum effectivum: cum non concurrat in genere cause materiali aut formalis, sed concurrens in objecto id est prout quod alia objecta si immediate concurrerit: q. Deinde intellectus media specie impressa verbum intentionaliter generat: sed generatio est concursus effectivus ergo species impressa effectiva concurrens

Dicitur: intellectus habet ab specie impressa esse principium effectivum: ergo sola species impressa effective concurrens. Dicitur species impressam se habere tanquam quid completi intellectus ut efficiat intellectionem quae autem forma aliquid ad eius propriam operationem completi non ut totalis, sed ut partialis causa concurrens.

Contrarij opinionis argumenta solvuntur

Arguet primo: species impressa non est formalis objecti representatio: ergo nec eius formalis similitudo. concedere probatur quia si nam formalis representatio objecti in intellectu illud cognoscitur omni alio lecto: sed positus species in ipsa ad eum intellectum non cognoscit objectum. $\therefore$ probatur maior: formalis representatio objecti est ipsum objectum in eum representatio: sed positus in intellectu objecto in eum representatio al-
sed cognoscit excluso quolibet alio: $\therefore$

Dic species impressa esse formalem representationem habitam literis per modum actus primi intellectum deterrimentum, non vero per modum actus secundi objectum ostendunt: quia ad cognitionem objecti necdum requiritur representatio et ex eam quod objectum intellectui ostendat: sed et sig-
signata et per modum principij per intellectum compleat virtutem et objectum intentionaliter patereat, ipsum ad intentionalem generationem fecundet.

Replicabitur habes formalem similitudinem non est in potentia ad similitudinem formalem: sed intellectus habens speciem impressam est in potentia ad formalem similitudinem, speciem videtur esse expressam: $\therefore$ Dic intellectum habentem per speciem impressam similitudinem formalem representativam, esse in potentia ad formalem similitudinem representativam in ipso nullum absurdum derogabit.

Arguet 2°: Essentia Divina unitus mentibus creaturam tanquam species impressa representans creaturam: sed non est formalis similitudo creaturam: hoc est non est de conceptu species impressae. Concessit per similitudinem creaturam: non est de conceptu species impressae infinite, ponendo: creaturam spiritus nego: nam essentia Divina ut sui representativa non est similitudo objecti sed objecti. respectu autem exoteraxum ut pote ordinis unde quod superius non se habet tanquam illarum representatio et formalis similitudo, proo species creatura et in eadem linea cum eum objecto, et ad huius representationem naturaliter ordinata.

Arguet 3°: species impressa se habet ad modum seminis intellectum fecundantem: sed semen non assimilatur formaliter effectui ab ipso procedenti: ergo nec species impressa assimilatur expressae: ergo nec objecti. $\therefore$ Dic necdum se habere per modum seminis sed et quod parte vicei objecti aut esse ipsum objectum representativum, ut eum sit ex objecto et potentia pari notitia. ad primum $\therefore$ non requiritur formalis similitudo bene tam ad secundum alia verbum intentionaliter generatum non ex ad eum simili generanti.

Arguet 4° in secundam objectionem: quod vitalis non est requirit actionem vitalem efficiere: sed species impressa vitalis non est ergo intellectionem non efficiet. $\therefore$ Dic actionem vitalem

partem partialiter generaliterque officia principii non vitaliter videtur in sola virtute
 producente et in habitibus ad actus scientiarum concurrentibus, quicquid in actu vitali sunt
 ut potest ab intellectu provenientes.

Argues demum. species impressa uti non assimilata per
 immat? sed hoc non conuenit ad illam effectiua: q̄ nec species impressa ad productionem ex-
 pressam tamen si habeat assimilata. Concedi potest nego consequentiam quia species impres-
 sa se habet per modum principii intentionali generationi de cuius ratione concurrens ef-
 fectiua ad productionem proli; phantasma autem non generat speciem impressam, et
 quia hoc illud excedit, et quia requirit intellectus agentis virtutem perficere. *Lugit S^a*

Supra an Intellectio distinguatur a verbo et a re

Assertio 3^a § 1

Intellectio realiter a verbo mentis distinguitur: probatur: Intellectio realiter distingui-
 tur ab eius termino: sed hic est verbum mentis: q̄. probatur minor: a presente obiecto ad
 intellectus ipsum contemplatur: sed non in potest non abstanti: exprime in ima-
 gine aut verbo sed id in quo obiectum contemplatur est terminus intellectus contem-
 plantis et consequenter intellectio: q̄. = Confirmatur: species expressa exprimit ob-
 iectum ut intelligatur: ergo illud exprimit intellectio: ergo ab ea distinguitur.

Secundo: intellectus cognoscit obiectum abrens: ergo illi praesens est in aliquo et intel-
 lectio: sed hoc est in verbo mentis: hoc q̄ est ipsum obiectum in eo intelligibile:
 sed intellectio distinguitur ab eius obiecto: q̄. = hanc doctrinam magni confirmat
 Augustinus libro quinto decimo de trinitate sic dicit: verbum nostrum simile est
in hoc enigmata verbo Dei: quoniam sicut hoc de nostra nascitur quoniam dum
est illud de scientia Patris natum est. sed quod nascitur de nostra scientia, sine
intellectione ab illa distinguitur: q̄.

Opposita diluo § 2

Argues primo: verbum est actualis obiecti manifestatio: sed etiam intellectio: id
 nam est obiectum intelligere, ac ipsum intellectus manifestare: q̄. = Concedo ma-
 iori, nego minorem: nam intelligere non est obiectum manifestare, sed manifestatio
 et representationem per se: et enim obiectum ostenditur et manifestatur in ipso
 representante intellectu media quidem intellectio: sed q̄ ab illius imaginibus aut verbo
 representante distinguitur.

Replebis: species impressa est formalis similitudo ob-
 iecti in actu primo: ergo intellectus illa secundum se est representatio obiecti in actu
 primo: sed per intellectio non transit de actu primo ad secundum: hinc q̄ exit in ac-

tu secundo objecti representatio si de verbum mentis = Concedo antecedenti, deinde con-
sequens: est representativus causaliter concedo; formaliter, neq; consequentiam et dis-
tingo subimplicari ad secundum causalem concedo; formalem nego. quo in sensu
ei consequens distinguitur.

In intellectu q; specie impura informati est representativus in
actu primo quatenus proxime capax elicendi intellectiorem; non tamen ut quicquid
sed ad obiectum in esse intelligibile terminatum. Ad hoc autem ex parte requisitae ex parte
termini cognitionis aliquid esse intentionale obiectum representant, et intellectu ob-
iciens quod formalissime est verbum mentis. ideoq; licet intellectus per intellectiorem
transcat de representativo in actu primo ad representationem causalem in actu secundo;
formale tamen est terminativa q; ita unijet in specie et pura.

Inquis: species impu-
ra valet esse terminus cognitionis obiectum intellectui representati. neq; refert q; species
ex parte ab intellectu distincta = Nego antecedenti. nam species impura se habet ut
perfectiens intellectum ex parte actus primi et ut determinans ad particularem intel-
lectionem quod satis probat non se habere ex modo representationis actuali, obiectum
ex parte intellectu ponenti qualiter requiritur ut terminet intellectus: propter illam ergo
illa vividior actualior desideratur quia obiectum in actu secundo representatur, sine
representi intellectu redatur: propter quam quod species impura ad intellectiorem pro-
mitur quod caret ut non sit terminus illius.

Arguitur q; intelligere est obiectum ad se trahere et in
intellectui coniungere: sed hoc fit per speciem ex parte obiectum in actu secundo representan-
tem: q; Distinguo maiorem: trahere et coniungere active concedo; representative nego:
pario per verbum mentis unice representative trahitur obiectum quatenus illud ostendit
ut per intellectiorem coniungatur intellectui: ead; propter intellectus se habet velut ma-
terialiter quod obicit verbum mentis.

INQUIS an intellectus cognoscit singularia
materialia? negative respondeo quia materiale utrale directe spectat ad sensum. ergo
non ad intellectus. secundo: obiectum directum intellectui est directe intelligibile non sic sin-
gularia: nam ut hpc intelligantur necesse est quod de partentur a materia: q; adverte
tamen abstractionem a materia non ita accipiendam esse ut species intelligibiles
vel sine materia representent: sed unice sine materia individuali et sensibili; non ve-
ro sine illa subconceptu communi, et essentiali materia; hic enim species actualis est et non
sensibili.

Ex his satis inferatur intellectum indirecte per reflectionem et conversionem a phy-
sica singularia cognoscere. quomodo autem hoc fiat luculentius explicat D. Thomas
in prima questione secunda de anima articulo viginimo sic: intellectus cognos-
cit singularia non quidem directe sed per expansionem et reflectionem in quantum sit

- 7) Ecce ex hoc quod haec apprehendit suam intelligibile reversionem ad considerandum suum 1)
 7) scilicet et per se intelligibilem quae est principium sup. operationis et eius speciei originis 2)
 7) nem. et sic venit in considerationem phantasmatum, et singularium quorum sunt phan- 1)
 7) tasmata.

Igitur ex Divo Thoma intellectu singularia cognoscit quatenus in specie
 in se presentantur non quidem directe et proprio conceptu sed ut modo significata
 et determinata est per phantasma a quo (ut supra dicitur) procedit in esse causae exem-
 plaris et hoc sensu habetur ut si singularia non cognoscit directe, sed reflexe et per conve-
 sionem ad phantasmata tanquam ad originem speciei intelligibili.

De memoria et voluntate s.

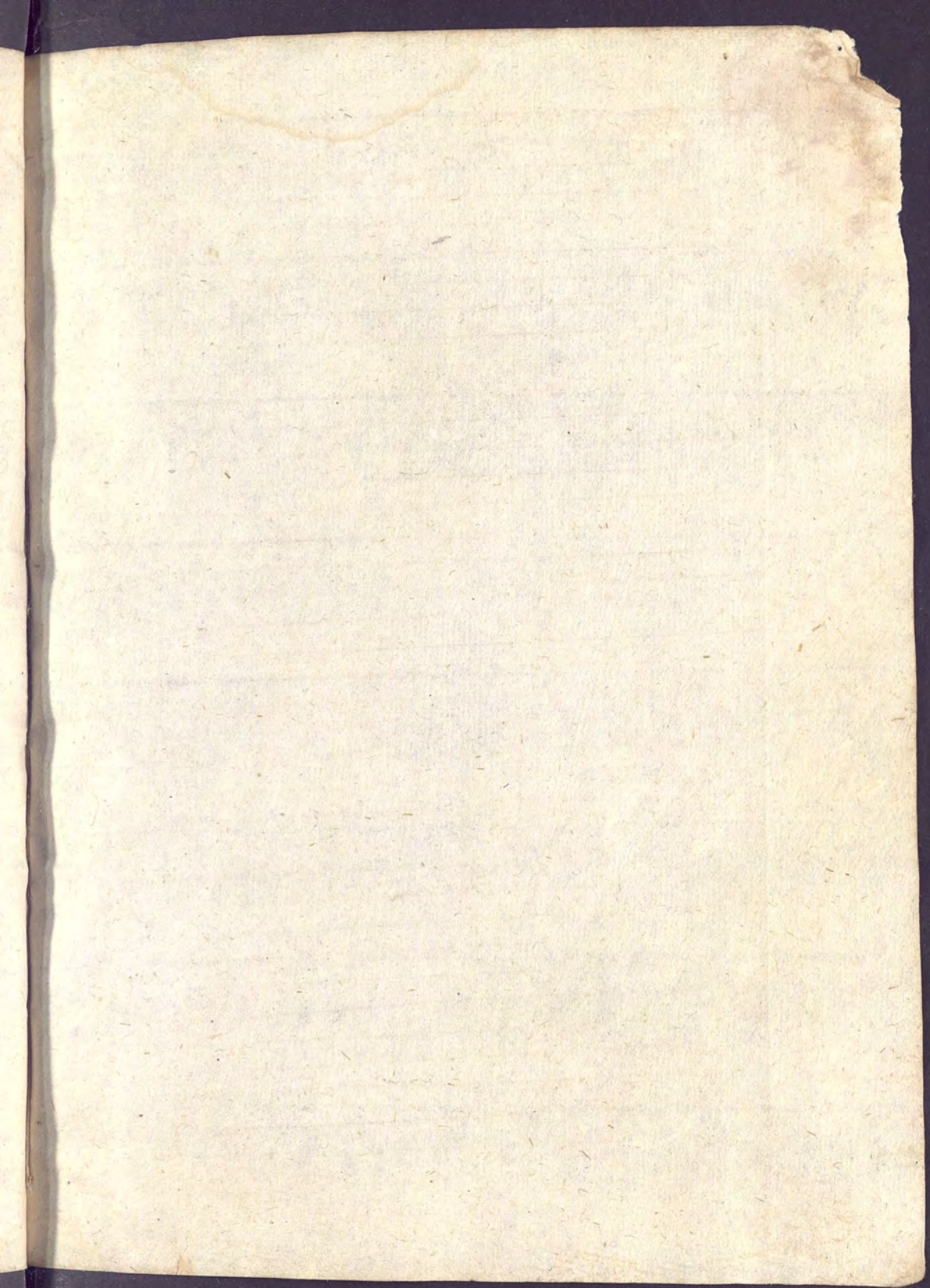
Inqui solet: num memoria sit ab intellectu indistincta. Respondet affirmativa: nam me-
 moria est cognitio nisi repetitio sive (ut ait Cicero) per quam animus repetit ea quae fue-
 runt sed intellectus necesse cognoscit sed et cognitionem repetit. Ergo est realiter a memo-
 ria indistinctus. Inqui ut a quo dependat quod verba eodem ordine quo didicimus
 repetamus. Difficilius ab eodem resolutione asseritur tamen quod in eo consistere quod
 utitur speciei plurimum dependat ab eodem quo sunt acquisita: ita scilicet ut altera
 alteram vocet. Cuius propter dum quae sunt quoniam phantasmata sensibilia sicut aliquae videtur
 totam repetimus phantasmata.

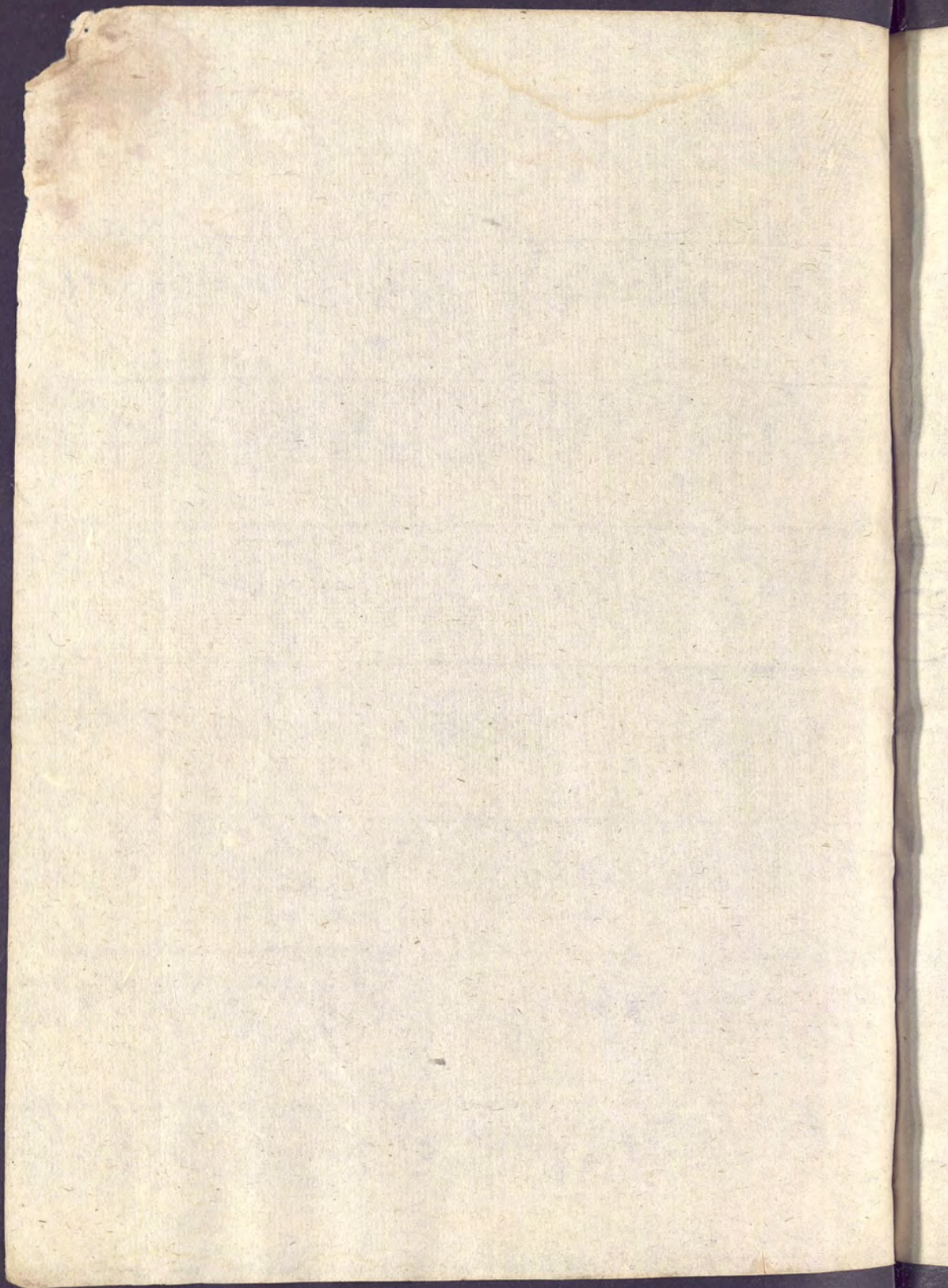
Inqui d. an sit in brutis memoria sensitiva? haud po-
 test ~~ita~~ negari illud quippe ^{cum} dignum a quo veneficium acceperant et illum fugerunt
 a quo sunt aliquando vexata. Inimvero Aristoteles muscis memoria indemonstrari eo
 unice quod si memoriam haberent locum a quo mortis periculo avigantur adeo mo-
 late non repetere sed haec ratio non valet eo enim locum illum repetant quia objec-
 tum delectabile ibi existens memoria retinet, et illius delectu superat quantu-
 vis avigantur propterea quidem periculo redeunt.

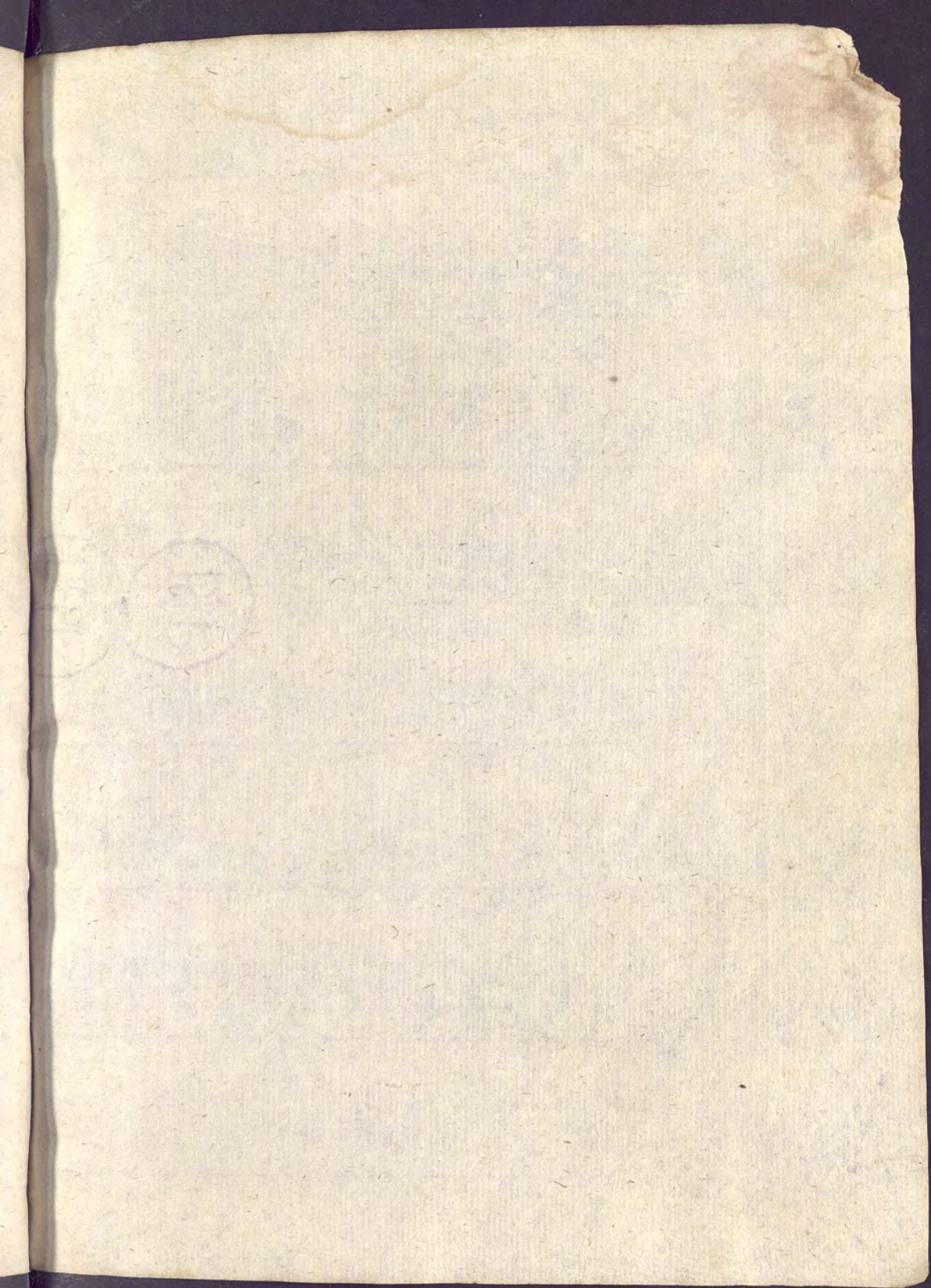
Voluntas materiam nobilissimam est
 quam quae possit a philosopho discurti est aeternam rationalem inclinatis in bonum per
 intellectum apprehensum, ideoque sicut bonum sensibile objectum est appetitus sensiti-
 vi omnia etiam quod est voluntas sensitivam cognoscitur est voluntatis objectum. Ita
 men quia est voluntas libera solet inquit in quo eius consistat libertas: sic rem expli-
 cat Divo Thoma prima secunda questione decima septima articulo primo ad se-
 cundum: radix libertatis est voluntas sicut subjectum; sed sicut causa est ratio. ^{et hoc} ~~et tamen~~ 1)
 1) voluntas libera potest ad diversa ferri, quia ratio potest habere diversas conceptiones boni. 1)
 1) Et ideo philosophi definiunt libertatem arbitrium: quod est liberum de ratione iudicium. 1)
 1) quasi ratio sit causa libertatis.

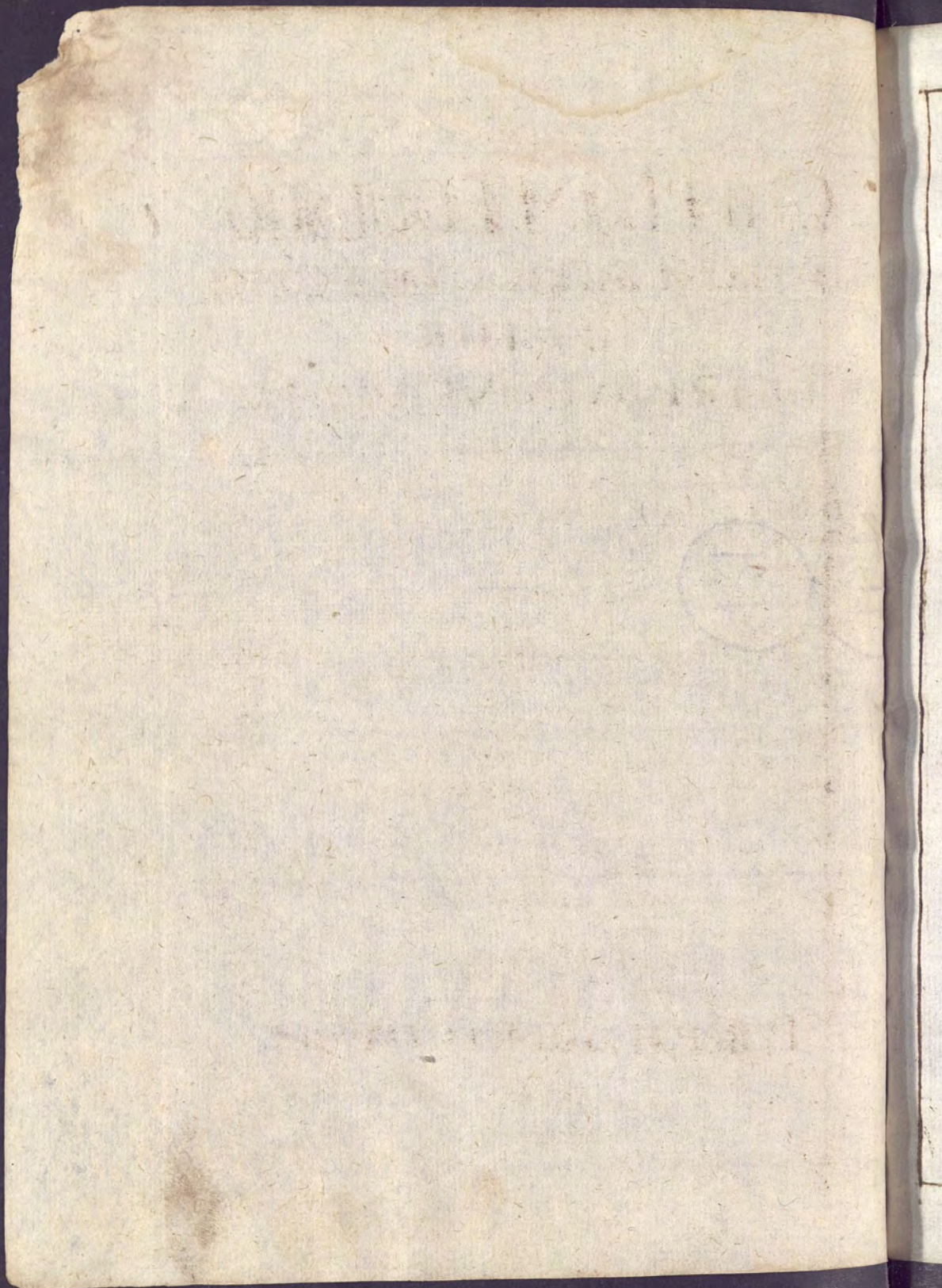
Porro duplex solet libertas distingui: contrarietatis, et
^{inter} contradictionis, illa inter duo posita et vicem, et mixtam veritatem, contradictio-

traditione autem et sic eadem objectionem quatenus taliter illud volumus protegi
aut avocari velle aut nolle; et hinc libere de voluntate sufficiat. ca

INDEX

CAPITUM, ET QUESTIO-
NUM, QUÆ IN HOC CODICE CONTI-
NENTUR.

LIBER I^s SUMMULARUM. X.

<p> Brevis explicatio operationis intellectus Caput I^m de Termino Logico. Divisio I^m circa definitionem termini. Divisio II^m an vocis non significativæ sint formaliter termini? Divisio III^m Caput 2 de divisione termini. Reliquæ assignantur termini divisiones Caput III^m de comparatione terminorum inter se Caput IV^m de termini proprietatibus Divisio unicum circa divisionem suppositionis Secunda termini proprietates declaratur Reliquæ assignantur termini proprietates Caput V^m de Signo. Divisio unicum circa definitionem signi Caput VI^m de Nomine, Verbo, et Oxatione Divisio unicum circa Verbi definitionem Caput VII^m de modo sciendi Divisio unicum si propositio sit modus sciendi Caput VIII^m de definitione. Divisio unicum circa definitionem definitionis. Caput IX^m de divisione. </p>	<p> Folio 1 fol. 1 fol. 2 fol. 3 fol. 3 fol. 3 fol. 4 fol. 8 fol. 5 fol. 6 fol. 6 fol. 6 fol. 6 fol. 7 fol. 7 fol. 7 fol. 8 fol. 8 fol. 8 fol. 8 </p>
<p>LIBER II^s SUMMULARUM.</p>	
<p> Caput I^m de propositione Caput II^m de proprietatibus propositionis Figura de monitione speciei oppositionis Caput III^m de æquipollentiâ </p>	<p> fol. 9 fol. 9 fol. 10 fol. 10 </p>

Capitulum de propositionum conversione.

fol. 10

LIBER III SUMULARUM

Capitulum I de Argumentatione

fol. 16

Capitulum II de Syllogismo.

fol. 17

Capitulum III de Reductione

fol. 17

Capitulum IV de Divisione Syllogismi rationemateus

fol. 19

Capitulum V de principiis quibus veritas syllogistica fundatur.

fol. 25

COMMENTARIA IN LOGICAM

TRACTATUS I. DE PROÆMIALIBUS

Questio prima utrum logica sit simpliciter scientia?

fol. 16

Inquiretur num logica scientia sit in parte theoretica et sophistica

fol. 17

Questio 2. utrum logica docens et utens sint idem realiter habitus?

fol. 17

Questio 3. an logica sit simpliciter ars vel solum secundum quid?

fol. 22

Questio 4. quid sit Praxis, et an detur in intellectu?

fol. 24

Questio 5. utrum logica sit scientia speculativa vel practica?

fol. 25

Questio 6. quomodo sit objectus adequatus Logice?

fol. 30

Inquiretur an subjectus et predicatus sint eundem objectus adequatus Logice?

fol. 32

Questio 7. an objectus primarius adequatus Logice sit modus sciendi

fol. 33

formalis, aut objectivus, vel simul utrumque?

Questio 8. an artificium actus intellectus sit ens reale, et rationis?

fol. 42

Questio 9. an artificium objectivum reale sit, vel rationis?

fol. 43

Questio 10. utrum logica sit simpliciter necessaria ad alias scientias acquirendas?

fol. 50

Questio 11. qualiter logica concurrat ad actus aliorum scientiarum?

fol. 52

TRACTATUS II. DE GENERATIONE

Questio 1. an entia rationis tum fundatae sint fundamento?

fol. 55

Inquiretur in quo consistat formaliter ens rationis?

fol. 60

Questio 2. utrum extrinseca denominatio realis sit vel rationis?

fol. 60

Questio 3. quomodo sit causa entis rationis effectiva?

fol. 62

Inquiretur I. quomodo sit ens rationis?

fol. 62

Inquiret^o. num ens rationis per triplicem intellectus operationem
valeat formare?² fol. 65
Questio 1^a. Vtrum Deus encia rationis cognosceret efficiat?² fol. 65

TRACTATUS III° UNIVERSALIBUS

Questio 1^a utrum a parte rei dentur naturae universales
a singularibus separatae?² fol. 71
Questio 2^a. Vtrum natura habeat a parte rei unitatem pluribus communem?² fol. 73
Questio 3^a an natura habeat in statu secutionum se unitatem
pluribus positive communem?² fol. 78
Questio 4^a num detur a parte rei unitas formalis minor
unitate numerica?² fol. 81
Questio 5^a quodnam sit subiectum animalitatis?² fol. 82
Questio 6^a per quem actum intellectu fiat universale per
logicum tum metaphysicum?² fol. 83
Illata quaedam scitu digna. fol. 88
Inquiret quoniam sit forma logica et metaphysica universalis?² fol. 90
Questio ultima Vtrum universale se verum in actuali publicatione?² fol. 90

TRACTATUS IV° PREDICABILIBUS

Questio 1^a quod sint predicabilia?² fol. 96
Caput 1° de Genere. fol. 92
Questio 1^a an definitio generis exacta sit?² fol. 93
Questio 2^a quodnam sit definitio formalis in definitione
generis fol. 94
Questio 3^a Vtrum genus predicatur de suis inferioribus
ut totum velut pars?² fol. 98
Diversa quaedam breviter resolvuntur. fol. 102
Caput 2° de Specie. fol. 103
Figura Artoris Porphyrianae. fol. 108
Questio 1^a an species quatenus subiectibilis sit formaliter
predicabilis. fol. 106
Questio 2^a an natura generis specifica cuiuslibet Angeli
sit species universalis. fol. 107
Natura Individui exponitur. fol. 112
Caput 3° de Differentia. fol. 113
Questio 1^a an Differentia constituat universalis per ordinem
ad speciem, vel ad alia individua?² fol. 113

Quæstio 2^a. an Genus et differentia subalterna includantur in
conceptu essentiali differentis inferioris?

fol. 119
fol. 116

Caput 1^m de Proprio

Quæstio unica an proprium solum quarto modo acceptum
hæc predicabilia constituantur?

fol. 117

Caput 5^m de Accidentibus quinto et ultimo predicabilibus

fol. 117

Quæstio unica an Porphyrius optime Accidentes et predicabilia
definitur?

fol. 118

Tractatus ultimus de post predicamentis.

Quæstio ultima quomodo abstracta de concretis, et
concreta de abstractis predicentur?

fol. 119

IN UNIVERSAM ARISTO TELIS METAPHISICAM COMMENTARIA.

TRACTATUS DE NEPREDICAMENTIS

Caput 1^m de Univocis, quivocis, Analogis, et Denominativis

fol. 120

Caput 2 de Reliquis ante predicamentis.

fol. 121

Caput 3 natura entis in communi declaratur?

fol. 121

Caput 4 de Attributis sive proprietatibus entis

fol. 122

Declaratur quid sit Verum.

fol. 122

Quid sit Bonum.

fol. 122

Quid sit aliquid.

fol. 123

Quid sit Unum.

fol. 123

Quæstio 1^a an Gradus metaphisice eiusdem merentis
distinctioni formali ex natura rei distinguantur?

fol. 123

Quæstio 2^a an Gradus metaphisice valeant simpliciter
objective percipi?

fol. 129

Quæstio 3^a Vtrum Ens transcendat simpliciter
omnes modos, seu differentias rerum.

fol. 135

Quæstio 4^a Vtrum Ens sit univocum vel analogum
respectu suorum inferiorum?

fol. 138

Quæstio 5^a Vtrum Ens possit a suis inferioribus
simpliciter percipi.

fol. 142

Caput 5° de ente possibili, et existenti.

fol. 151

Questio 1^a sint ne creaturæ possibiles aliquid actuale possi-
tuum, aut paxum nihil.

fol. 152

Questio 2^a an Essentia creata realiter distinguatur
ab eius existentia.

fol. 152

TRACTATUS II° PRÆDICAMENTIS.

Quid sit prædicamentum, et quenam condiciones ut res aliqua
in prædicamento locetur.

fol. 156

Questio 1^a quenam res in prædicamento locentur.

fol. 157

Caput 1° de substantia primo prædicamento.

fol. 158

Questio 1^a eaque doctrinalis quid, et quotuplex sit substantia
quoniamque eius proprietates.

fol. 159

Questio 2^a per quod constituitur substantia in communi.

fol. 159

Questio 3^a per quod substantia prædicamentalis formaliter
constituitur.

fol. 161

Questio 4^a quid addat suppositum supra naturam.

fol. 162

Caput 2° natura accidentis oppositum.

fol. 166

Questio unica quid sit accidens in communi.

fol. 166

Caput 3° de quantitate.

fol. 167

Questio 1^a quenam sit ratio formalis constitutiva quantitatis.

fol. 168

Questio 2^a an substantia materialis habeat partes
adinvicem distinctas independentes a quantitate.

fol. 171

Questio 3^a utrum Linea, superficies, et corpus sint vere
species quantitatis continuae.

fol. 173

Questio 4^a an Numerus sit vera species quantitatis discretæ.

fol. 179

Caput 4° de Qualitate

fol. 177

Questio unica doctrinalis quid, et quotuplex sit qualitas
quoniamque eius proprietates.

fol. 177

Caput 5° de Relatione, sive prædicamento ad aliquid.

fol. 177

Questio prima an dentur a parte rei Relationes prædicamentales.

fol. 178

Questio 2^a an Essentia Relationis prædicamentalis consistat
in aptitudine, an vero in actu referendi.

fol. 179

Questio 3^a an et quotuplex modo Relatio prædicamentalis
distinguatur a proximo fundamento.

fol. 181

Questio 4^a an Relatio prædicamentalis terminetur ad ab-
solutum, vel respectivum.

fol. 185

Caput 6° de alijs prædicamentis.

fol. 188

COMMENTARIA IN OCTO LIBROS PHISICORUM.

Questio unica proprietas de Natura, divisione et objecto philosophiæ. fol. 191

LIBERI PHISICORUM.

De principiis entis naturalis fol. 191

Questio unica quænam sint principia entis naturalis? fol. 192

Principia entis naturalis ad mentem Aristotelis exposita. fol. 193

Caput 1^m de materia primo entis naturalis principio. fol. 198

Questio 1^a an sit in rebus materia prima? fol. 198

Questio 2^a quid sit materia prima? fol. 198

Questio 3^a an materia naturaliter vel saltem divinitus valeat existere sine forma? fol. 198

Questio 4^a an et quomodo materia prima appetat naturaliter omnes formas? fol. 199

Caput 3^m de forma substantiali? fol. 200

Questio prima an et quid sit forma substantialis? fol. 200

Questio 2^a num forma substantialis sit tota quædam composita? fol. 201

Questio 3^a an formæ elementorum, et elementorum educæ sint ex potentia materis? fol. 202

Caput 4^m de privatione fol. 204

Questio unica in quo consistat privatio, sive carentia rei? fol. 204

Caput ultimum de Composito substantiali? fol. 205

Questio 1^a an unio materis, et formæ realiter ab illis distinguatur? fol. 205

Questio 2^a an Compositum, sive totum substantiale distinguatur a partibus simul sumptis et unitis? fol. 206

LIBER II PHISICORUM.

Caput primum de Natura violenta, et Arte. fol. 211

Questio 1^a quid sit natura, et quibus rationaturæ conveniat? fol. 211

Aristotelicæ naturæ definitio amplectitur. fol. 211

Questio 2^a doctrinalis, quænam Artis et violentæ naturæ, et an Ars fol. 211

naturæ opera efficere possit?

fol. 213

Caput secundum de Causis in communi.

Questio prima quid, et quotplex sit causa?

fol. 213

Questio 2^a. an causæ phisicæ possint esse sibi inuicem causæ?

fol. 214

Caput 3^m de Causa materiali, et formali.

fol. 215

Nonnullæ res solvuntur quæstrionibus.

fol. 215

Caput 4^m de causa efficienti, eius quidditas exponeitur,
et quotplex sit explicatur.

fol. 216

Questio 1^a an substantia creata sit immediate operativa?

fol. 215

Inquiretur an accidentia partialiter concurrant ad pro-
ductionem effectus substantialis.

fol. 216

Caput 5^m de Causa prima.

fol. 221

Questio unica an ad omnes effectus causæ secundæ
immediate concurrat causa prima?

fol. 221

Brevi noticia concursus prioris, Questio problematica an
Deus præter concurrat ut creatura operetur?

fol. 222

Caput 6^m de causa instrumentali quid sit deducatur?

fol. 222

Caput 7^m de causa exemplari.

fol. 225

Caput 8^m de Causa finali.

fol. 225

Questio 1^a an finis sit vera causa realis, et quotplex sit finis?

fol. 225

Questio 2^a quænam sit ratio formalis finalis ad in actum primo?

fol. 225

Questio 3^a quænam sit causalitas finis.

fol. 228

Caput ultimum de Causis per accidens, de fati fortuna, et causa.

fol. 230

LIBER III PHISICORUM.

Caput 1^m de Motu actione et passione.

fol. 231

Questio 1^a quænam sit definitio motus quædam eius definitio?

fol. 231

Questio 2^a an actio et passio realiter inter se, etiam si autem

fol. 232

a motu distinguatur?

Questio 3^a an actio transiens recipiatur in passio, vel passio?

fol. 233

Questio 4^a an saltem divina potentia testate possit dari

fol. 235

in finitum in actu?

LIBER IV^s PHISICORUM

Caput 1^m de Loco

fol. 235

Questio 1^a quid sit Locus realis

fol. 235

Questio 2^a utrum duplex corpus quanty Diminuitur possit

fol. 236

esse in eodem loco?

Quaestio 2 ^a an idem numero corpus possit esse in duplici loco?	fol. 239
Caput 1 ^m de Vacuo	fol. 242
Quaestio unica possit ne dari naturaliter vacuum?	fol. 244
Caput 2 ^m de Tempore, et duratione.	fol. 246
Quaestio prima an tempus sit quantitas continua, & discreta.	fol. 246
Quaestio 2 ^a an semper instantibus indivisibilibus, an vero partibus divisibilibus constituitur et existat.	fol. 248
Quaestio 3 ^a an Duratio distinguatur realiter ab existentia rei durantis.	fol. 250

LIBER VIVIET VIII^s PHISICORUM

Quaestio 1 ^a an quae predicamenta detur per se motus.	fol. 251
Quaestio 2 ^a a quo motus unitatem specificam, et numerice habeat?	fol. 252
Caput unicy de compositione continui.	fol. 252
Quaestio unica an continui ex soli indivisibilibus, an ex partibus sine fine divisibilibus componatur?	fol. 252
Quaestio unica an Agens exigat approximationem ad Passy?	fol. 253
Quaestio prima an aliqua creatura permanens potuerit esse ab eterno?	fol. 258
Quaestio 2 ^a an creaturae successive potuerint esse ab eterno.	fol. 260

COMMENTARIA IN LIBROS ARISTOTELIS DE ORTV, ET INTERITV.

Caput 1 ^m de Generatione et Corruptione.	fol. 262
Quaestio 1 ^a quid sit substantialis generatio?	fol. 262
Quaestio 2 ^a quid sit generatio viventiu?	fol. 262
Quaestio 3 ^a an Generatio sit ab alteratione distincta?	fol. 263
Quaestio 4 ^a an in Corruptione compositi fiat resolutio usq. ad materiam primam?	fol. 264
Quaestio ultima an ultima dispositio ad formam ab hac effectivè proveniat?	fol. 266
+ Quaedam quibuscumque circa viventiu generationes fit satis.	fol. 265
Caput 2 ^m de Alteratione, eius natura declaratur.	fol. 268
+ de principio individuationis.	fol. 268

Quaestio unica quae modo fuit Qualitatis intensio.

fol. 268

Caput 3^m de Naturis et Augmentatione Actione et Reactione.

fol. 270

Caput Primum de Elementis, eorumque Qualitatibus et Mixtione. fol. 272

TRACTATUS I^s DE MUNDO CELESTI

Caput 1^m de Natura Caelorum

fol. 273

Quaestio prima num substantia Celi sit ex propria conditione incorruptibilis?

fol. 273

Quaestio 2^a an ne Caelum et astra anima possint.

fol. 274

Quaestio 3^a an Caeli fluidi sint, vel potius solidi.

fol. 274

Quaestio 4^a an in Luna, alijve sideribus incolae sint?

fol. 275

Caput 2^m de numero Caelorum.

fol. 275

Caput 3^m de stellis fixis.

fol. 276

Quaestio 1^a an stellae fixae ab intrinseco luceant, hinc autem suum nutrimentum a sole?

fol. 276

Inquirens an stellae fixae valeant numerari, et quot nudis oculis sint hactenus observatae?

fol. 276

Quaestio 2^a quantae sint fixarum moles, et magnitudo?

fol. 277

Caput 4^m de planetis, sive errantibus sideribus communibus.

fol. 277

De motu planetarum in genere

fol. 278

Caput 5^m de Systemate mundi

fol. 279

Caput 6^m de Sphaera Caeli.

fol. 280

De aequinoctiali.

fol. 281

De Zodiacis.

fol. 281

De Meridianis.

fol. 281

De Horizonte.

fol. 282

De Coluris.

fol. 282

De Circulis minoribus.

fol. 283

De alijs Circulis minoribus.

fol. 283

Celestis Sphaerae apponitur, et explicatur Schema.

fol. 283

De triplici Sphaerae situ respectu terrae

fol. 284

Caput 7^m de Sole, et ipsius motibus.

fol. 284

Caput 8^m de Luna

fol. 285

De motu Lunae.

fol. 285

Lunae fases breviter exponuntur.

fol. 285

Caput 9^m de Eclipsibus Solis, et Lunae

fol. 286

fol. 287

Qualit. fiat Lunaris eclipsis

fol 288

De Eclipsi solari

fol 288

Caput 1° de quinque Planetis minoribus De Saturno.

fol 288

De Iove

fol 288

De Marte

fol 289

De Venere, et Mercurio.

fol 289

CAPVT I^o QVINQVE PLANETS MINORIBVS. S^o DE SATVRNO.

Caput 1° de textu in p^{ri}ncipuas su^{as} part^{es} divisione

fol 289

Sex^{us} divisio designatur.

fol 290

De Europa

fol 290

De Asia

fol 290

De Africa

fol 290

De America.

fol 290

Caput 2° de Maris divisione.

fol 291

Caput 3° de alijs Globi terraquei divisionibus.

fol 291

Caput 4° de v^{er}is Cartar^{um} Geographicar^{um} us^{us} exponit.

fol 292

COMMENTARIA IN LIBROS ARIS TOTELIS DE ANIMA

Caput 1° de Anima in communi.

fol 293

Questio prima quid sit Anima in communi?

fol 293

Questio 2^a quid sit Vita?

fol 293

Questio 3^a quoniam partes corporis informantur ab Anima?

fol 294

Questio 4^a an sola Anima rationalis sit indivisibilis?

fol 296

Questio 5^a qualiter anima vegetativa et sensitiva conti-

fol 296

nentur in rationali?

Caput 2° de Anima vegetativa.

fol 297

Caput 3° de Anima sensitiva

fol 297

De sensu visus

fol 297

Questio 1^a qualiter fiat objecti radiatione, sive specier^{um} collectio.

fol 298

Questio 2^a qua in oculi parte objecti de pingatur?

fol 298

Questio 3^a ex gemini oculi non exstant objecti geminati?

fol 298

Questio 4^a in quo consistat oculorum vitium myopiae, et presbityae?

fol 298

Questio etiam in quo consistat color.

fol 298

De Auditu.

De Odore

De Gustu, et tactu

De Sensibus internis.

Caput 2^m de Anima Rationali

Quaestio prima an Anima rationalis immortalis sit,
et spiritualis?

Quaeritur enim potentia animae sine realiter ab illa distincta.

Quaestio 2^a an intellectus egeat speciebus impressis ad intelligendum.

Quaeritur an deus intellectus agens.

Quaestio 2^a an intellectus agens realiter distinguatur a passibili.

Quaestio 3^a qualiter phantasma cum intellectu agente
concurrat ad productionem speciei intelligibilis.

Quaestio 4^a an species impressa sit formalis objecti similitudo,
qualiter ad intelligentiam concurrat?

Quaestio 5^a an intellectus distinguatur a verbo mentis.

In quaeritur an intellectus nostrus directe cognoscat
singularia materialia?

De Memoria et voluntate.

Quaeritur 1° an Memoria sit ab intellectu distincta

Quaeritur 2° a quo dependeat quod verba eodem modo quo
didicimus repetamus?

Quaeritur 3° an in Brutiis sit memoria sensitiva.

fol 299
fol 299
fol 299
fol 300
fol 300
fol 300

fol 301
fol 301
fol 302
fol 302
fol 302
fol 303
fol 303
fol 305
fol 305
fol 306
fol 306
fol 306
fol 306

fol 307
fol 308
fol 309
fol 310
fol 311
fol 312
fol 313
fol 314
fol 315
fol 316
fol 317
fol 318
fol 319
fol 320
fol 321
fol 322
fol 323
fol 324
fol 325
fol 326
fol 327
fol 328
fol 329
fol 330
fol 331
fol 332
fol 333
fol 334
fol 335
fol 336
fol 337
fol 338
fol 339
fol 340
fol 341
fol 342
fol 343
fol 344
fol 345
fol 346
fol 347
fol 348
fol 349
fol 350
fol 351
fol 352
fol 353
fol 354
fol 355
fol 356
fol 357
fol 358
fol 359
fol 360
fol 361
fol 362
fol 363
fol 364
fol 365
fol 366
fol 367
fol 368
fol 369
fol 370
fol 371
fol 372
fol 373
fol 374
fol 375
fol 376
fol 377
fol 378
fol 379
fol 380
fol 381
fol 382
fol 383
fol 384
fol 385
fol 386
fol 387
fol 388
fol 389
fol 390
fol 391
fol 392
fol 393
fol 394
fol 395
fol 396
fol 397
fol 398
fol 399
fol 400

Carta de Hermandad hecha en el
curso del P. M^o frai Fran^o Arnan el
año de 1131 en el R. Collegio de S.ⁿ Estevan
van de Ribas del Sil

Kio P. el M^o frai Matheo Dominguez Abbad Cardena
el P. M^o frai Fran^o Arnan Letor — S.ⁿ Millan
el P. M^o frai Bernardo Comozza — Valladolid
el P. M^o frai Ysidoro Rubio — Talanza
+ el P. M^o frai Pedro Vazquez ^{requiere en pace} — Waxera
el P. P^o frai Leandro Gonzalez Cardena
el P. P^o frai Fran^o Zabien — Cardena
el P. P^o frai Fran^o Zulueta — Cardena
El P. frai Ysendo Carrera — Casuon
el P. frai Joachin Barrio — Talanza
el P. frai Placido Fontaura — Ona
el P. frai Augustin Garcia — Sahagun
el P. frai Gregorio Armentia — Valladolid
el P. frai Fulgencio Remon — Talanza
el P. frai Joseph Onate — Waxera
el P. frai Miguel Soto — Sahagun
el P. frai Ysidoro Quintero — Sevilla
el P. frai Joseph Copons — Monsestate
el P. frai Benito Maguerras — Lorenzana
el P. frai Melchor Valenciano — Valladolid

el P. ^o Fr. ^o [redacted] Yzquierdo	_____	Valladolid
el P. ^o Fr. ^o Gregorio Lavarezos	_____	Caxion
el P. ^o Fr. ^o Bernardo Arias	_____	Sahagun
el P. ^o Fr. ^o Ynigo Baxeda	_____	Oña
el P. ^o Fr. ^o Pedro Zepeda	_____	Silos
el P. ^o Fr. ^o Vidal Minguez	_____	S. ⁿ Ysidro
el P. ^o Fr. ^o Joachin Galavexu	_____	Baltanera
el P. ^o Fr. ^o Manuel Gonzalez	_____	Naxera
el P. ^o Fr. ^o Anselmo Ramos	_____	Burgos
el P. ^o Fr. ^o Leandro Medina	_____	Burgos
el P. ^o Fr. ^o Fernando Cavallero	_____	Cardena
el P. ^o Fr. ^o Martin Martinez	_____	Cardena
el P. ^o Fr. ^o Guilhelmo Melun	_____	Samos
el P. ^o Fr. ^o Benito Thoubes	_____	Montes
el P. ^o Fr. ^o Joseph Rodriguez	_____	Santiago
el P. ^o Fr. ^o Alonso Nieto	_____	Oña
el P. ^o Fr. ^o Gregorio Sosa	_____	Leon
el P. ^o Fr. ^o Antonio Pomar	_____	S. ⁿ Mikan
el P. ^o Fr. ^o Juan Pontanilla	_____	Telanova
el P. ^o Fr. ^o Joachin Vibas	_____	Santiago
el P. ^o Fr. ^o Miguel Frances	_____	Telanova
el P. ^o Fr. ^o Placido Ramirez	_____	Santiago
Fr. ^o Andrus Sologuren	_____	Naxera

